

LUMINI PESTE VEACURI

de Petru Popovici

Isus a zis: *“Voi sunteți lumina lumii”*
(Matei 5:14)

CUPRINS:

VOLUMUL I

Cuvânt înainte

1. Policarp
2. Augustin
3. John Wycliffe
4. Savonarola
5. Jerome de Praga
6. Jan Hus
7. Thomas Cranmer
8. Balthasar Hubmaier
9. Menno Simons
10. John Milton
11. Richard Baxter
12. Jonathan Edwards
13. David Brainerd
14. John Wesley
15. George Whitefield
16. John Knox
17. George Müller
18. John Smyth
19. Roger Williams
20. Zinzendorf
21. Johann Gerhard Oncken
22. V. Gh. Pavlov
23. George Truett
24. Kagava
25. Henry Moorhouse
26. Gipsy Smith
27. Helen Keller
28. Wernher von Braun
29. William Booth
30. Robert McCheyne

VOLUMUL II

Prefață

1. Misionarismul în primele veacuri
2. Ulfila
3. Patrick
4. Columba
5. Petru Valdo
6. Raymond Lull
7. Francis Xavier
8. John Elliot
9. Misionarii moravieni
10. William Carey
11. Adoniram Judson
12. Robert Moffat

13. David Livingstone
14. Felix Neff
15. Hudson Taylor
16. James Chalmers
17. G. N. Gordon
18. John G. Paton
19. Cinci misionari martirizați
20. Rachela Saint
21. Radu Tașcă
22. Avram Barbu

VOLUMUL I

CUVÂNT ÎNAINTE

Încă din copilărie mi-au plăcut biografiile. Le citeam cu plăcere și le savuram. Caracterele nobile, care au fost binecuvântări pentru alții, stârneau în mine dorința și ruga să devin și eu folositor și binecuvântat pentru alții. Apoi am constatat aceeași afecțiune pentru biografii la majoritatea tinerilor; ba chiar și cei încărunțiți de zile iubesc o așa lectură. De aceea, am căutat să lucrez această colecție de biografii. Din mulțimea mare de lumini ale lui Dumnezeu, așezate să lumineze într-un loc întunecos, am ales doar câteva spre învățătură că pentru a lumina nu e necesar să fii bogat, sau învățat, sau cu o sănătate de oțel, ci trebuie să fii aprins de Duhul Sfânt cu dragoste pentru Dumnezeu și pentru lumea pierdută. Ei au luminat în timpul vieții, iar prin lucrările lor, prin exemplul trăirii au luminat peste veacuri. La unele biografii am început să lucrez cu 25 ani în urmă, dar abia acum au ajuns să vadă lumina tiparului.

Lucrarea de față nu e o traducere, ci o prelucrare după mai mulți autori pe care i-am consultat. Despre unii sunt lucrări voluminoase, dar eu am căutat să iau doar ce mi s-a părut mai important și mai folositor. A trebuit să cercetez zeci de volume, însă nu-mi pare rău, munca mi-a fost răsplătită din plin, căci eu însumi am fost inspirat, am primit lumină de la aceste lumini peste veacuri. Și sunt ferm convins că și cel în mâna căruia va ajunge această carte, în părtășia cu sfinții Domnului, va dori și el să devină un copil al Domnului: mai sfânt, mai rugativ, mai ascultător de Domnul, mai harnic în marea lucrare la care, prin harul Său, am fost făcuți părtăși.

Sufletele ce trăiesc în întunericul păcătoșeniei au nevoie disperată de lumină. Oare vei fi tu unul care să primești lumina și apoi să o împărtășești altora? Vrei tu să fii o lumină aprinsă, chiar dacă trebuie să te topești, să te consumi? Eu mă rog ca Domnul, prin Duhul Sfânt, să folosească aceste lumini, ca să te aprindă pentru El. Atunci te vei uni și tu cu mine în rugă de mulțumire către Dumnezeul oricărui har, care ne-a dat o menire așa de scumpă, să fim lumini.

Datorez mulțumire și ajutoarelor pe care mi le-a dăruit Domnul: tânărului Dan Cristea care a dactilografiat această lucrare, fraților Victor Dumitrescu și Vladimir Pahomi care, fără să fie tipografi, au tipărit-o și multor altora care au muncit, ca tu să o poți citi. Iar toată gloria să fie adusă Domnului, singurul care o merită.

22 noiembrie 1981
PETRU POPOVICI

CAPITOLUL 1 POLICARP

Policarp a fost unul din creștinii de seamă care a făcut legătură între apostolii Domnului Cristos și creștinii din secolul al doilea. El a fost convertit prin apostolul Ioan și mai târziu a fost ordonat tot de Ioan ca păstor sau episcop al bisericii din Smirna. El nu e pomenit cu numele în Noul Testament, dar se crede că el ar fi fost îngerul bisericii din Smirna, căruia i se adresează de către Domnul scrisoarea din Apocalipsa. Într-o scrisoare a

lui Irineu către Florin, Policarp e numit “binecuvântatul și apostolicul prezbiter”. Scrisoarea e păstrată în lucrarea istoricului bisericesc Eusebiu. Irineu descrie discuția sa cu Policarp și cum acesta istorisea cele relatate de apostolul Ioan și de ceilalți care au văzut pe Domnul. Deci, el a auzit învățătura și minunile Domnului Isus Cristos din gura martorilor oculari. El a fost un elev al apostolului Ioan cu care a petrecut mulți ani.

Nu știm precis data nașterii sale, unii dau anul 65 A.D. iar alții anul 70, dar documentele arată că a trăit până în anul 166 A.D., când a fost martirizat. Policarp a fost un bun cunoscător al Scripturilor. El era familiar cu scrierile Noului Testament deși nu erau încă puse împreună și a căutat să păstreze în biserică învățătura curată a Evangheliei. El a avut mai mulți elevi pe care i-a instruit în cunoașterea Scripturilor. Unul din ei a fost Irineu.

Întrucât creștinismul era în faza primară, s-au ivit și o seamă de învățături străine. Marcion, un gnostic care respingea Vechiul Testament și accepta doar Evanghelia după Luca și epistolele pauline, a căutat să învețe că Cristos Domnul nu a avut corp omenesc ca noi. Această învățătură în mod indirect anula valoarea jertfei Sale, căci dacă n-a avut corp ca pământeni, înseamnă că nici nu a suferit. Atunci Ignatius a scris lui Policarp: “După cum vântul îl cheamă pe comandantul corabiei, așa vremurile te cheamă pe tine, așa vremurile cheamă la studiu reverent și fără teamă în Biserică”.

Pe de altă parte, a început să se ivească clericalismul. Păstorul bisericii din Roma, a început să se considere mai mare decât ceilalți și încerca să se impună să fie ascultat. Calcularea datei Paștelor a produs o neînțelegere. Cei din răsărit au stabilit o dată, episcopul din Roma Anicetus a stabilit altă dată. Atunci Policarp a făcut o călătorie la Roma să aplaneze neînțelegerea. Era prin anul 154. S-a întâlnit cu Anicetus, au avut un timp plăcut împreună, dar nici unul nu a fost gata să cedeze. Tot în această vreme, Policarp s-a întâlnit cu mai mulți ucenici ai lui Marcion, cărora le-a spus că el a primit învățătura de la martori oculari, care au afirmat că Isus S-a născut și a avut corp omenesc. Astfel, pe unii i-a readus înapoi în Biserică. Se spune că într-o zi, l-a întâlnit chiar pe Marcion pe străzile Romei. Când Marcion l-a strigat, Policarp l-a ignorat. Atunci Marcion a strigat mai tare: “Nu mă cunoști?” - “Da, a zis bătrânul Policarp, cunosc pe întâiul născut al Satanei” - și și-a văzut de drum.

Policarp a fost animat și de un spirit misionar. Chiar dacă nu a putut să facă vizite altor biserici, simțea cu ei, se interesa de ei și căuta să le scrie. Istoricul Eusebiu spune că de la el ne-a rămas o scrisoare care a fost adresată fraților din Filipi. Această epistolă arată că el cunoștea scrierile Noului Testament și dă o seamă de citate. Policarp a fost un umil slujitor al lui Cristos. În scrisoarea către biserica din Filipi, el a scris: “Nici eu, nici vreun altul ca mine nu poate atinge înțelepciunea binecuvântatului și gloriosului Pavel, care a fost printre voi... și care de-asemenea în absență v-a scris o epistolă, din care vă puteți edifica în credința dată vouă”.

Pentru că era un creștin cu mare influență când s-a pornit un val de persecuții, poporul a strigat să fie prins Policarp. Suferințele, statornicia și martirajul său le-am descris în cartea “Graiul martirilor din secole”.

CAPITOLUL 2 AUGUSTIN

Augustin Aurelian s-a născut la 13 noiembrie, 354 după Cristos, la Tagaste în Africa de nord, nu departe de Cartagina. Pe tatăl său îl chema Patricius, iar pe mamă Monica. Tatăl era păgân și ducea o viață libertină, mamă-sa în schimb era o bună creștină și trăia o viață sfântă. Ea l-a crescut în învățătura creștină. Școala a urmat-o în orașul său, apoi a continuat-o în orașul vecin Madaura.

La vârsta de 17 ani - fiindcă prezenta o minte sclipitoare, - părinții l-au dat să studieze literatura la Cartagina. Apoi și-a completat studiile cu retorica și filozofia. Aici a studiat filozofia lui Cicero în opera sa numită Hortenzius și a prins gust de cugetare.

Când a plecat de acasă, mamă-sa l-a îndemnat să se păzească de păcatul desfrâului, dar viața imorală din jur și influența liberalistică a tatălui, l-au făcut ca departe de părinți să lepede învățăturile mamei și să se dea desfrâului. Astfel, la 18 ani a avut un copil ilegitim. Lepădase învățătura creștină, ajunsese-se cu totul decăzut.

Prin anul 374, la vârsta de 20 ani a revenit în orașul său natal la Tagaste și a deschis o școală de gramatică. Dar aici a stat numai un an și s-a mutat din nou la Cartagina unde și-a deschis o școală de retorică pe ulița bancherilor. Unii din copiii celor mai bune familii a ajuns să-i aibă în școala sa. Timp de nouă ani a continuat să

predea retorica și își câștigase o bună reputație ca profesor. Era mândru că elevii lui de azi vor fi conducătorii de mâine ai lumii latine. Dar într-o zi o ceată de huligani gălăgioși, foști elevi de ai lui, au intrat în școală, au început să vocifereze la el, apoi i-au apucat masa birou, i-au sfărâmat-o, iar bucățile le-au scos afară și le-au ars. Atunci a hotărât să închidă școala și să plece la Roma ca să-și deschidă acolo o școală.

În perioada aceasta, el acceptase învățătura maniheilor, un fel de amestec de religia lui Zoroastru cu unele învățături creștine. Secta aceasta apela la rațiune, la cunoașterea perfectă și pretindea că are adevărul pur. Timp de nouă ani, Augustin a fost adeptul acestei secte.

În tot acest timp, mamă-sa era adânc îndurerată de starea lui. Ea s-a dus la un prezbiter și a stat cu el de vorbă despre Augustin. În timpul discuției, a podidit-o un torent de plâns. Când s-a mai liniștit, prezbiterul a zis: “Este imposibil să piară fiul unor așa lacrimi”. Pentru mai mulți ani, aceste cuvinte au fost pentru ea ca un mesaj din cer.

Augustin având unele nedumeriri cu caracter științific, înainte de a pleca la Roma, a avut o întâlnire cu episcopul Faustus, cel mai renumit învățător al maniheilor, întrebându-l despre diferența de păreri între manihei și greci în ce privește astronomia, episcopul și-a mărturisit ignoranța sa și dezinteresul în această chestiune. Aceasta l-a deziluzionat pe Augustin și l-a făcut să renunțe la maniheism. Prin anul 383 cu credința sa zdruncinată și cu cariera ruinată de huligani, Augustin s-a decis să plece la Roma. Când a aflat mamă sa despre aceasta, a stăruit de el să nu meargă în cetatea aceea stricată. Totuși, pe ascuns, el și-a pregătit bagajele de plecare.

În ziua când a plecat să ia corabia spre Roma, a constatat că mamă-sa era în urma lui. El s-a oprit și i-a spus că nu pleacă, ci doar se duce pe corabie să întâlnească pe un prieten, iar ea să-l aștepte la capela Sf. Ciprian de pe deal până se întoarce. O mințea. Monica l-a așteptat la capelă toată noaptea, dar el n-a mai venit. Corabia și-a ridicat pânzele și l-a dus la Roma. Monica și-a dat seama că a fost înșelată de fiul ei și aceasta a mărit mult durerea ei, dar pe de altă parte a determinat-o să se roage și mai intens pentru mântuirea fiului ei.

Ajuns la Roma, Augustin s-a îmbolnăvit rău de febră. Era aproape de moarte. Însă nici chiar atunci nu a căutat să se apropie de Dumnezeu. După ce s-a făcut mai bine, a început să caute adevărul la filozofii greci. A studiat platonismul și scepticismul, dar n-a găsit pace. A trăit doi ani de mari frământări lăuntrice.

În marea metropolă de pe cele șapte coline, restabilit deplin în sănătatea sa, Augustin și-a deschis o școală de retorică. După un an, un înalt demnitar l-a numit profesor de retorică la Milano. În acest oraș, cel mai de influență om era un creștin, episcopul Ambrosie. Era natural ca noul profesor să caute să-l întâlnească. Ambrosie i-a spus un bun venit în orașul lor, s-a întreținut cu el și i-a câștigat simpatia. Aceasta l-a determinat pe Augustin să dorească să-l asculte predicând.

După ce l-a auzit odată, Augustin a recunoscut că stilul său e sclipitor. Ascultând mesajul creștin cu spirit critic a început să zărească adevărul și să-și zică despre credința mamei sale că nu e chiar irațională.

Atunci a sosit Monica la Milano. El a spus mamei sale că nu mai este maniheist, și a adăugat că încă nu e creștin. Pentru Monica aceste spuse au fost un îndemn la mai multă rugăciune. Împreună cu fiul ei, Monica a luat parte în mod regulat la întrunirile bisericii creștine din Milano.

Odată Ambrosie a ținut o predică despre regele David. El a zis: “Că a păcătuit a fost omenește, că s-a pocăit însă a fost ceva excepțional. Oamenii îl urmează pe David în păcătuire dar îl părăsesc când el se ridică și mărturisește păcatul, când se pocăiește”. Trecutul lui Augustin i-a apărut în față. David s-a pocăit, dar el nu a făcut aceasta. Încet, încet necredința lui a început să se spulbere. El a devenit convins că Isus a fost născut din fecioară și că Biblia e o carte inspirată. O mărturie puternică a fost viața sfântă a mamei. Ea nu era egală cu el în învățatură, dar îl depășea cu mult în caracter.

Mai avea încă un mare obstacol. El credea că nu se poate scăpa de viața sa imorală. Dorea să devină creștin, dar simțea că nu-și poate birui poftele și patimile. Era prea rob de păcat. Nu vedea cum ar putea el să trăiască viața creștină în curăția ei. Vechiul fel de viețuire nu-l mai mulțumea, viața îi devenise o luptă. În iulie, anul 386, el a împărțit prietenului său Alypius frământările sale. Deodată a izbucnit în plâns. Numaidecât a ieșit afară în

grădină, a îngenunchiat sub smochin și a început să strige: “Doamne, până când vei fi mânios împotriva mea? Nu-Ți aduci aminte de păcatele tinereții mele? Până când vei zăbovi? Măine, poimăine? De ce nu astăzi? Doamne, de ce nu pui capăt păcătoșeniei mele chiar în această oră?”

În acel moment în grădina vecinului a auzit pe o fetiță cântând: “Toile, lege! Toile, lege!” adică “Ia, citește! Ia, citește!” El s-a întrebat dacă fetița se joacă sau că e o poruncă divină pentru el să ia Biblia și s-o citească. S-a dus a luat manuscrisul epistolei către Romani care îl avea acolo pe o masă și pasajul pe care i s-au oprit ochii a fost acesta: “Să trăim frumos, ca în timpul zilei, nu în chefuri și în beții; nu în curvii și în fapte de rușine; nu în certuri și în pizmă, ci îmbrăcați-vă în Domnul Isus Cristos, și nu purtați grijă de firea pământească, pentru ca să-i treziți poftelile”.

După ce a citit textul, el îl arătă lui Alypius zicând: “M-am îmbrăcat în Isus Cristos și inima mea e plină de lumină păcii”. Amândoi s-au dus la Monica și i-au istorisit totul. Astfel, după 32 de ani, rugăciunile ei au fost ascultate. Ea s-a bucurat nespus. După aproape un an de rugăciune, post și studiu special, la Paște în anul 387 după Cristos, Augustin a fost botezat de Ambrosie, împreună cu fiul său Adeodatus, care avea 14 ani, și cu prietenul său Alypius.

În perioada între convertire și botez, Augustin a scris o lucrare cu caracter filozofic numită Soliloquia (De vorba cu sine însuși). În ea tratează despre cunoașterea adevărului.

După pocăința sa, Augustin s-a gândit să se întoarcă la Tagaste și să trăiască o viață liniștită în biserica creștină de acolo. În timp ce aștepta la Ostia după corabie ca să plece spre Africa, Monica, buna lui mamă, a murit. Era în vârstă de 56 ani. A fost răpusă de friguri. Cu vreo cinci zile înainte, ea îi spusese: “Speranța mea pentru lumea acesta s-a realizat. O singură dorință am mai avut în această viață: să te văd pe tine creștin, înainte de a muri”. La scurt timp apoi a murit și fiul său.

Moartea mamei și a fiului l-a făcut să-și schimbe planul și să mai rămână încă un an și jumătate la Roma. În acest timp a scris patru cărți. Nu-și dădea seama atunci că această lansare în arta scrisului îl va face o mare binecuvântare și va influența creștinismul pentru mai multe veacuri.

În anul 388, când s-a dus în Africa, el a vândut moșia tatălui său și banii a împărțit săracilor. A reținut doar o casă pentru comunitatea creștină din Tagaste. Timp de trei ani, Augustin s-a dedicat meditației și a continuat să scrie.

În anul 391, el a vizitat biserica creștină din Hippo Regius, un oraș la vest de Cartagina, lângă mare. Membrii bisericii l-au primit cu multă bucurie. Mai târziu frații din Hippo au hotărât să fie ordonat ca ajutor al bătrânului prezbiter Valerius. El a rămas la Hippo, iar în anul 396 Valerius a murit și i-a luat el locul, în fruntea bisericii din Hippo. Următorii 34 de ani au fost foarte rodnici, în timpul vieții sale, Augustin a scris peste 70 de cărți, dintre care două sunt recunoscute și azi în literatura universală ca și cărți de o deosebită valoare: “Cetatea lui Dumnezeu” și “Mărturisiri”. Cartea “Cetatea lui Dumnezeu” a fost inspirat să scrie când căpetenia goților Alaric a capturat Roma în anul 410 după Cristos. În ea, Augustin descrie originea și dezvoltarea a două cetăți. Una “Cetatea acestui pământ” care e compusă din oameni ce trăiesc pentru ei înșiși și lucrări materiale. În contrast cu aceasta e “Cetatea lui Dumnezeu” care e formată din oameni inspirați de dragostea lui Dumnezeu, care trăiesc pentru Dumnezeu, pentru folosul altora. Augustin considera toată istoria ca pregătire a acestor două cetăți. Ea era o apărare a creștinătății contra acuzelor ridicate de păgâni.

Cartea “Mărturisiri” sau “Confesiuni” a fost supranumită “una din o sută de cărți mari ale vremii”. În cartea aceasta el vorbește cu Dumnezeu. O frază mult citată din ea este: “Tu ne-ai făcut pentru tine și sufletele noastre nu se odihnesc până nu se odihnesc în Tine”. În această carte se găsesc datele biografice ale vieții sale și o analiză a comportării sale în diferite clipe grele, în momente de criză. Ne înfățișează viața de patimi cu consecințele lor dezastruoase; convertirea; cum de la viața ruinată de păcat a ajuns la o altă viață; ispите prin teatru și amfiteatru; viața viitoare; etc. Cartea e o frumoasă scriere apologetică pentru noii convertiți. Ea a fost scrisă prin anul 400 după Cristos pe când era prezbiterul bisericii creștine din Hippo.

În scrierile sale contra pelagianismului, care tăgăduia căderea omului și păcatul din firea lui, Augustin arată că omul e corupt în firea sa și că îi este cu neputință să se mântuiască singur, dar poate fi mântuit într-un singur

fel: prin harul lui Dumnezeu arătat în Cristos și că se poate bucura de acest har prin credință. Din aceste scrieri a fost inspirat Martin Luther când a formulat învățătura mântuirii prin credință și a rupt cu catolicismul.

Augustin a fost un gigant în viața bisericească, dar nici el nu a fost desăvârșit. Și el are unele scrieri pe care nu le putem accepta. El a pledat pentru o clasă privilegiată de clerici; el a cerut pedepsirea celor ce se abat de la învățătura bisericii, astfel s-a născut Inchiziția: el a scris că până la judecata de apoi sufletele trec printr-un foc curățitor și de aici a luat naștere învățătura despre Purgatoriu; el a susținut predestinația, că Dumnezeu din veci pe unii i-a rânduit pentru rai, iar pe alții pentru iad. E bine ca noi să discernem adevărul prin lumina Bibliei, iar când cineva e de altă părere, noi să rămânem lângă învățătura Bibliei (Galateni 1:8).

La 28 august anului 430, în timp ce orașul Hippo se afla asediat de Vandali, sub conducerea lui Geiseric, Augustin a trecut la cele veșnice. El a fost ultimul prezbiter sau episcop de Hippo, căci în anul 432, orașul a fost ars de Vandali și niciodată nu s-a mai ridicat la faima ce a avut-o înainte.

Viața lui Augustin arată că Dumnezeu e gata să schimbe viața celui decăzut și să facă din ea o glorie pentru numele Său, o mare binecuvântare pentru alții, chiar peste veacuri, și să dea un renume mult mai presus de slava deșartă a lumii.

CAPITOLUL 3

JOHN WYCLIFFE

Biserica Protestantă din Anglia susține că își are originea în Biserica Primară a Britaniei. Începutul creștinismului în acele insule e învăluit în ceața istoriei și nu se poate preciza în mod hotărât cine le-a vestit Evanghelia de prima dată, “dar e sigur - zice Episcopul Jewel - că Biserica din Britania, acum numită anglicană, nu a primit credința prima dată de la Roma”. Unii autori printre care sunt: Usher, Stillingfleet și Godwin cred că biserica a fost înființată de apostolul Pavel în perioada dintre prima și a doua întemnițare a sa la Roma. Alții înclină să creadă că creștinismul a fost introdus prin anul 58 de către Bran, tatăl lui Caractacus, care a fost deținut șapte ani ca ostatic la Roma. La pretenția catolicilor că Papa Eleutherius ar fi fost apostolul bretonilor, apologeții englezi dau replica: “Regele Lucius a fost botezat aproape cu 150 de ani înainte de Constantin, primul împărat creștin, care și el s-a născut tot în insulele britanice, și credința a fost plantată aici cu mult înainte, fie de Iosif din Arimatea, de Simon Zelotul sau de greci”. Datorită faptului că britanicii sărbătoreau Paștele ca cei din Răsărit și nu ca Roma, îndreptățește susținerea că ei au primit creștinismul din Răsărit și nu de la Roma.

Cineva susține că Augustin ar fi fondatorul bisericii creștine din Anglia. El a vizitat Anglia în anul 597. Dar pretenția aceasta e spulberată de faptul istoric că biserica creștină a existat cu mult înainte și că ea deja a avut martorii ei. Biserica Romei, prin trimiterea lui Augustin și a altor însărcinați ai ei, a dorit doar să-și extindă autoritatea și asupra lor. Așa se explică faptul că mereu au existat stări de tensiune între creștini din Anglia și Biserica Romei. Întotdeauna au fost oameni care citind Biblia, Cuvântul lui Dumnezeu, nu s-au putut mulțumi cu o religie formală, ci au căutat să trăiască după adevărul Evangheliei, demascând creștinismul formal și trezind pe alții la o viața nouă. Acești făclieri ai adevărului erau gata de orice sacrificiu. Un astfel de bărbat neînfricat a fost John Wycliffe.

El a fost denumit “Luceafărul de dimineață al Reformei”. Era de sânge saxon, născut prin anul 1320 la Hipswell, aproape de Richmond, Yorkshire, Anglia. A studiat la Ballion College din cadrul Universității Oxford, care pe aceea vreme avea 30.000 studenți. A fost foarte silitor la învățătură, iar la terminare a rămas profesor la Oxford, dovedindu-se unul dintre cei mai învățați oameni ai vremii sale. În filozofie, el a aparținut curentului realist în contrast cu marea majoritate care aparțineau curentului nominalist. O mare influență asupra gândirii sale au exercitat scrierile lui Augustin.

În anul 1365 a intrat în grația prințului John de Gaunt, fiul regelui englez Edward al III-lea, datorită viguroasei apărări a dreptului coroanei de a limita autoritatea temporală a bisericii. În 1366 se pare că a devenit unul din capelanii curții regale. În 1372 și-a luat doctoratul în teologie la Oxford. În 1374 a fost numit de rege preot în orașul Lutterworth. În timpul acesta, a scris în limba latină o seamă de pamflete cu motivări ce justificau refuzul Angliei de a plăti tributul pretins de papa. În acea vreme erau doi papi: unul la Avignon în Franța și altul la Roma. Anglia nu mai plătește tribut papei de 33 ani. În anul 1365, Papa Urban al V-lea de la Avignon a scris o

scrisoare regelui Edward al III-lea cerându-i să plătească tributul. Cum Anglia se afla în război cu Franța, ei nu au fost gata să trimită bani pentru înarmarea dușmanului lor. Regele a supus cererea parlamentului și hotărârea a fost să nu se dea nici un tribut.

În anul 1375, el a fost numit în comisia regală ce urma să confere cu ambasadorii papei la Bruges, Belgia. La fel a fost însărcinat de rege să facă parte dintr-o comisie ce avea să negocieze pace cu Franța. Un an mai târziu, Wycliffe a enunțat “doctrina stăpânirii cum se găsește în har”, conform căreia atât autoritatea eclesiastică cât și cea seculară sunt conferite în mod direct prin harul lui Dumnezeu. În consecință, când deținătorul săvârșește păcate de moarte, el pierde această autoritate.

În legătură cu această, el acuză biserica catolică de venalitate, corupție și fel de trai cu totul lumesc. Aceasta a făcut-o în predici atât la Oxford cât și la fel pe calea scrisului. Pamfletele lui circulau ca pâinea caldă prin toată Anglia. Autoritatea seculară a papei era subminată din temelii în mijlocul poporului englez, care era sătul de o așa autoritate.

Drept rezultat al acestor acțiuni, Papa Grigore al XI-lea a dat o bulă prin care îl acuza pe Wycliffe de erezie și-l soma să se prezinte înaintea lui William Courtenay, episcopul Londrei. Datorită unor mari manifestări de protest făcute de populație, interogarea aceasta a fost anulată. În anul 1378 a fost somat a doua oară să se prezinte la Lambeth. Dar datorită protecției reginei Ioana, mama tânărului rege Richard al II-lea, a scăpat doar cu o muștrare scrisă. Suportul ce-l avea din partea casei regale, din partea nobililor, din partea oamenilor învățați l-a înfuriat pe papa. Vedea cum cresc în Anglia sentimentele reformei și cum scaunul papal pierde controlul.

Pe de altă parte, Wycliffe, văzând asentimentul poporului, a devenit mai îndrăzneț. El a pledat pentru restructurarea învățământului teologic fără intervenția papei sau a prelaților străini. A cerut ca Biblia să fie luată ca singura sursă a adevărului. A tăgăduit doctrina infailibilității papei și a conciliului. A denunțat învățătura despre transsubstanțiere și purgatoriu. Susținea că clerul nu e să stăpânească, ci să slujească poporul. Aceste învățături incendiare au ajuns să fie duse și peste hotare. Pamfletele lui, în secret, au ajuns să fie purtate în multe țări ale Europei. Ele erau un fel de strigăt de trezire. Încă nu exista tiparul, dar erau copiate cu grijă și date din mână în mână, îndeosebi intelectualilor.

Wycliffe a protestat cu toată energia lui împotriva purtării scandaloase a călugărilor cerșetori, împotriva închinării la icoane, la moaște, împotriva celibatului preoților, împotriva indulgențelor, împotriva folosirii în biserică exclusiv a limbii latine prin care se ascundea Biblia de a putea fi înțeleasă de popor. “Dați poporului Biblia - zicea el - și atunci și numai atunci ei se vor mișca cu privire la libertate și educație și vor acționa ca atare în cele religioase, politice și sociale”.

În mai 1378 s-a ținut un conciliu în marea sală a mănăstirii călugărilor negri din Londra. La conciliu au fost episcopi, profesori de teologie, preoți, stareți, călugări. Wycliffe a trebuit să se înfățișeze pentru judecată, și i s-a cerut să-și retragă învățăturile. Dar el nu numai că nu a fost gata să-și retragă învățăturile, ci plin de îndrăzneală a început să atace toată corupția bisericii, să demaște sistemul gigantic de fraudă al papalității cu vânzarea iertării păcatelor, cu slujbe pentru scoaterea din purgatoriu a sufletelor morților. După trei zile de judecată, învățăturile lui au fost condamnate, iar el a fost excomunicat. Fiindcă era om de mare renume, fiindcă avea ocrotirea casei regale și prea mult popor de partea sa, conciliul nu a trecut la condamnarea sa.

Atunci a trebuit să părăsească catedra de profesor, i s-a interzis să predice și a trebuit să retragă cu totul la Lutterworth. Aici el s-a apucat de traducerea Bibliei din limba latină, traducerea Vulgata, în limba engleză. Timp de 15 ani a muncit din greu ca să pună Biblia în mâna poporului său. Cum termina anumite porțiuni din Biblie, ele erau copiate cu mână și răspândite în popor. Ca toată Biblia să fie copiată se muncea 10 luni. Astfel că o Biblie întregă era foarte costisitoare și poporul de rând nu putea să o aibă. Atunci el a angajat o seamă de preoți săraci și studenți la teologie, care mergeau prin comune și citeau oamenilor Evanghelia. Ei și-au însușit învățăturile lui Wycliffe și odată cu citirea Bibliei le răspândeau în popor. Acești predicatori au fost numiți “lolarzi”. Ei s-au înmulțit foarte mult. Ei se găseau în toate păturile sociale, între țărani și între baroni, chiar și în chiliarele călugărilor. Cuvântul lolard însemna flecar, leneș și era dat în bătaie de joc. Curând însă, datorită creșterii rapide în număr a lolarzilor, acest nume de răs, a devenit o pricină de groază. Toți cei ce acceptau învățăturile biblice ale lui Wycliffe s-au numit lolarzi. Fiecare lolard căuta să împărtășească Evanghelia altuia.

Fiindcă erau prea scumpe copiile de pe cărțile Bibliei, lolarzii ajutau pe ascultătorii lor să învețe texte întregi pe de rost. A rămas înscris pe paginile istoriei cum o tânără învățată, Alice Collins, a fost chemată la o întrunire să spună din memorie cele zece porunci și porțiuni din epistolele lui Pavel. În acea vreme era o mare foame după Cuvântul lui Dumnezeu. Unii închiriau pentru bani porțiuni din Biblie pentru o oră, alții dădeau o sarcină mare de fân să aibă un capitol din Biblie pentru o oră.

Creșterea mare în număr a lolarzilor e relatată astfel de un scriitor roman din aceea vreme: “Jumătate din credincioși părăsesc biserica catolică și trec de partea lolarzilor”. Probabil e o mică exagerare, dar conține și adevăr. Mai târziu s-au luat măsuri foarte aspre contra lor. Mulți au fost întemnițați în turnul Londrei și au sfârșit pe rug în Câmpul Fierarilor din Londra. Printre primii au fost Sir John Oldcastle și alți 39 de fruntași de ai lolarzilor, Thomas Badby, William Sautre. S-a pornit o adevărată vânătoare împotriva lolarzilor și mulți au plătit cu prețul vieții credința lor.

Wycliffe și-a isprăvit cu bine lucrarea. Anglia a primit pentru prima dată Biblia în limba poporului și aceasta a fost o mare binecuvântare nu numai pentru Anglia, ci pentru toată Europa. Dușmanii în tot timpul acesta adunau dovezi împotriva lui Wycliffe și pândeau un moment potrivit să-l poată aresta și să-l pună pe rug, dar bătrânul Wycliffe pe neașteptate a fost chemat acasă în veșnicii. În ultima duminică din anul 1384, în timp ce servea Cina Domnului credincioșilor din biserica sa, a suferit o paralizie și a murit pe data de 31 Decembrie 1384.

După moartea sa, învățăturile și lucrările sale au fost condamnate în conciliul din Londra în anul 1396, în conciliul din Oxford în anul 1408, în conciliul general ținut la Roma în 1413, precum în a opta sesiune a conciliului din Constanța, Elveția, sâmbătă, 4 mai, 1414. Oricine avea sau citea lucrările lui Wycliffe era pasibil de pedeapsa cu moartea. Tot la această ședință au poruncit deshumarea lui Wycliffe și arderea osemintelor lui. Această sentință a fost executată în anul 1428, deci după 44 ani de la moartea sa. Cenușa rămasă a fost aruncată pe râul Swift ca nu cumva să fie întinat pământul. Râul Swift a purtat cenușa în râul Severn, Severn a dus-o în canalul Bristol și canalul Bristol a dus-o în ocean. Întocmai așa a fost și influența Bibliei tradusă de Wycliffe. Ea a ajuns în toate părțile lumii. Și azi se mai află încă o sută șaptezeci exemplare din aceea traducere a lui Wycliffe. El a aprins un foc pe care toți dușmanii nu au mai reușit să-l stingă.

CAPITOLUL 4

SAVONAROLA

Tot ceea ce spun istoricii antichi despre crimele oribile ale lui Nero și ale altor împărați ai Romei, se poate spune și despre Papa Alexandru al VI-lea, tatăl Lucreției Borgia. Ba uneori chiar i-a întrecut pe toți. Răutatea lui a fost colosală. Simonia, câștigul prin exploatarea celor sfinte, și omoruri erau cele mai mici din păcatele sale. Sub el, starea de corupție a bisericii devenise îngrozitoare. Dacă nu ar fi dovada grăitoare a faptelor, ar fi de necrezut. Un om, care își omorâse pe cele două fiice ale sale, a fost condamnat la moarte, dar în dimineața zilei de execuție fusese pus în libertate pentru plata a 800 ducați. La aceasta, un înalt funcționar al Tribunalului papal a spus în mod calm: “Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci ca el să plătească și să trăiască”.

Niciodată starea morală a lumii creștine, nu a atins o treaptă mai joasă a decăderii. Clasa conducătoare era despotică și oprimentă, poporul era brutal și egoist. Și unii și alții erau desfrânați și mișei.

Într-o lume de nelegiuire și păcat, cine se va ridica să o condamne? Cine își va deschide gura să strige împotriva ticăloșiei celor ce-și ziceau conducătorii spirituali și dețineau toată puterea? Cultura decadentă a cuprins și altarele și amvoanele. S-a făcut o alunecare a predicii spre frumos, spre ceea ce încântă urechea, nu spre adevărul care mișcă inima. S-a dezvoltat o oratorie artificială și s-a uitat Biblia. Se dădeau citate din clasici și ilustrații obscene, dar să placă poporului. Să fie de mirare că se mergea vertiginos spre prăbușire?

În timp ce Columb descoperi America, locuitorii din Florența, Italia, descoperiră în Savonarola pe cel mai mare predicator.

Dacă solul Italiei ar fi fost ca cel al Germaniei, lucrurile ar fi luat o altă întorsătură și Savonarola, nu Luther, ar fi fost instrumentul de producere al Reformei. Așa a rămas doar un precursor al Reformei protestante.

Girolamo Savonarola s-a născut la 14 Septembrie 1452, la Ferrara, Italia. El era al treilea într-o familie de șapte copii, cinci băieți și două fete. Părinții au avut o cultură aleasă. Deși erau doar mijlocași ca stare materială, totuși ei s-au bucurat de o deosebită influență la curtea Ducelui de Ferrara. Bunicul său, care i-a dat educație în primii ani, era medic renumit la curtea Ducelui. Părinții săi au intenționat să-l dea la medicină, ca să devină succesorul bunicului său. Dar Dumnezeu a avut alt plan cu el.

De mic copil era retras și tăcut, jocul nu-l atrăgea prea mult. La școală a fost foarte silitor. Ca student i-au plăcut mult artele și filozofia. L-a studiat pe Aristotel, dar scrierile marelui filozof grec au lăsat dorințele adânci ale sufletului său nesatisfăcute. Filozofia lui Plato i-a plăcut ceva mai mult. După aceea a citit scrierile lui Augustin și ale lui Toma d'Aquino. Acestea au fost o adevărată hrană pentru sufletul său. Ele l-au determinat ca de tânăr să-și predea viața sa lui Dumnezeu. Îi plăcea să mediteze, să fie în singurătate. De multe ori se ducea pe câmp sau pe valea râului Po și acolo uneori cânta, alteori plângea. Când mergea la biserică, îngenunchea și stătea acolo ore întregi vărsându-și focul inimii sale tinere lui Dumnezeu. Viciul, stricăciunea, luxul și belșugul bogătașilor și sărăcia lucie, mizeria poporului de rând apăsau greu pe inima lui. Pe lângă acestea, tirania conducătorilor, desfrâul, stricăciunea mare a preoților de toate gradele până sus la papa îi umpleau sufletul de durere. Într-una din poeziile sale timpurii, el descrie starea de decădere în cuvintele:

“S-a răsturnat întreaga viață
A dispărut virtutea și orice bine;
Nicăieri nu se zărește nici o luminiță
Iar de păcat nimănui nu-i e rușine”.

Profunda impresie ce a făcut-o decăderea morală asupra lui i-a produs o tinerețe tristă. El s-a închis în sine, vorbea foarte puțin cu alții și mereu se retrăgea în singurătate, unde în fața lui Dumnezeu își descărca tot focul ce ardea în pieptul lui. Acolo ochii lui mari, albaștrii, vărsau lacrimi fierbinți ce udau pământul unde era proșternut. Rugăciunea era o adevărată ușurare pentru el.

Cam în această vreme, istoricii spun că a avut o scurtă perioadă de destindere. Se îndrăgostise de o tânără florentină din mândra familie Strozzi. Dar totul n-a durat mult, căci fata considerându-se dintr-o familie mai înaltă, el a simțit aroganța ei și s-au despărțit. Dezgustat de lume cu păcătoșenia ei, decepționat cu privire la viitor din pricina acestei fete,, negăsind pe nimeni care să-i împărtășească sentimentele, Savonarola s-a decis să intre într-o mănăstire, să se călugărească.

Astfel, la data de 24 aprilie 1475, pe când ai lui au fost plecați la sărbătorirea Sf. Gheorghe, el își luă hainele și plecă la Bologna și ceru să fie primit în ordinul călugărilor dominicani. Alegerea acestui ordin a fost probabil influențată de faptul că Toma d'Aquino, scriitorul său preferat, a fost el însuși dominican. De fapt, el n-a avut pretenția să fie acceptat ca și călugăr, ci doar ca ajutor la bucătărie sau la munca din grădină. Acasă lăsase o foaie de hârtie pe care a scris: “Sătul de lume” și în care arăta că starea de păcătoșenie e ca în Sodoma și Gomora.

După ce a fost acceptat la Mănăstirea Sf. Dominic, și și-a luat în primire chilia sa, Savonarola a scris o scrisoare plină de afecțiune părinților săi, cerându-și iertare pentru faptul că nu a împărtășit cu ei acest gând al său. El a căutat să se încadreze în disciplina monastică. Iar în ce privește rugăciunea și postul a reușit să-i întrecă pe ceilalți. La fel în modestia, umilința și ascultarea sa. Nu la mult timp după intrarea în mănăstire, el fu numit lector, poziție ce a deținut-o tot timpul cât a stat acolo. Durerile lui spirituale nu au fost cu nimic mai mici în retragerea la mănăstire, căci și acolo a ajuns să vadă alte păcate ale călugărilor, și să audă despre altele și mai mari ale celor de sus. Indignarea lui și furia împotriva păcatului a crescut tot mai mult și simțea nevoia să le denunțe. Și a făcut aceasta într-un poem al său intitulat: “Ruina bisericii”.

După ce a petrecut șapte ani în acea mănăstire, în 1481, fratele Girolamo s-a mutat la Mănăstirea Sf. Marcu din Florența. Orașul Florența era frumos și posedea o deosebită cultură. În acest oraș numele său a ajuns la mare faimă. Renașterea italiană era în plină înflorire aici. Familia de Medici, care conducea Florența, au stimulat mult Renașterea mai ales în ce privește învățarea limbilor clasice: latina și greaca. Știind că Florența a fost cuprinsă de Renaștere, Savonarola se aștepta să găsească aici oameni mai curați, mai nobili decât în celelalte orașe. La suprafață Florența era frumoasă, dar curând el constată că sub poleiala de cultură ce o aveau, decăderea și corupția erau mult mai mari, locuitorii erau dedați festivalurilor, plăcerilor și nu se gândeau de loc

la Dumnezeu sau lucrurile spirituale.

Anul următor la mănăstirea Sf. Marcu, Savonarola a fost numit instructor al novicilor. O mare parte din timpul său era dat pentru studiul Scripturilor. Cu multă ardoare cerceta toate textele, iar porțiuni mari le memora. După câțva timp, el a fost ridicat la rangul de predicator al mănăstirii.

Când a început mai întâi să predice, a avut un succes foarte slab. Vorbirea lui era biblică. El a disprețuit sofisme, vorbirea dulce, încântătoare, care atrage poporul, dar nu are urmări practice. Din contră, el a căutat să atingă conștiința oamenilor, să-i trezească. El era plin de un sentiment că judecata lui Dumnezeu asupra Florenței se apropie. Uneori era trimis la Brescia, la San Geminiano și chiar în bisericile din Florența. Aici tuna împotriva păcătoșeniei și a rostit o mie de vaiuri de la amvon. Dar de obicei nu prea era popor cine să-l asculte. Când a predicat prima dată la biserica San Lorenzo din Florența, erau prezenți doar vreo 25 persoane.

În anul 1482 a fost trimis la Reggio d'Emilia să reprezinte mănăstirea lor la o mare întrunire a călugărilor dominicani. În prima zi, în timp ce călugării discutau dogme, el a stat liniștit. Dar a doua zi, când au ajuns să discute despre disciplină, el s-a aprins și a început să vorbească cu multă înflăcărare de păcatele bisericii și ale clerului. Vorbirea lui a produs o adâncă impresie în toți cei prezenți.

Întorcându-se la Florența, el a început să predice într-o altă catedrală, dar la el venea puțin popor. Cei mai mulți mergeau la marea catedrală Santo Spirite. Acolo predica un călugăr augustin numit Mariano. Acesta niciodată n-a muștrătat păcatele, din contră, lăsa Biblia la o parte și își delecta publicul cu citate din filozofie, din astronomie și poezie și toată Florența dădea buzna la el să-l asculte. Dar Savonarola nu s-a descurajat. Avea o voință de fier. El a zis: "Aceste ornamente elegante vor trebui să dea loc predicării învățaturii simple, dar sănătoase". În rugăciune și în meditație, el stăruia mereu, așteptând ca Dumnezeu să lucreze. Într-o zi, în timp ce stătea de vorbă cu un călugăr, deodată a căzut într-o răpire: a văzut cerul deschis și toate calamitățile viitoare ce urmau să vină asupra bisericii au trecut prin fața sa. Și i s-a părut că o voce l-a însărcinat să anunțe poporul de toate acestea. Din acel moment, el a fost conștient de misiunea sa divină și a fost umplut cu putere pentru această slujbă. Poporul a început să alerge cu grămada. Denunțările sale erau cu voce de tunet. El a început să facă expuneri asupra Apocalipsei. Groaznicele urgii divine încremeneau poporul. Bărbați și femei au început să fie treziți. Lacrimile au început să curgă. De multe ori catedrala răsuna de oftatele, gemetele și plânsul poporului. Filozoful Pico della Mirandola ne spune cum o predică a lui Savonarola "a făcut să simtă că îi curge o transpirație rece pe șira spinării și părul i s-a făcut măciucă".

În această situație, Savonarola petrecea tot mai mult timp în rugăciune, pentru trezirea Florenței. Predicile lui erau surprinzător de simple, dar erau biblice, directe și pasiunea sa aprinsă le făcea să fie irezistibile. Multe din ele nu erau în totul după regulile homileticii sau ale stilului, dar întotdeauna ele atingeau anumite ținte morale, spirituale. El îndemna pe fiecare să nu țină la religia formelor, ci "doctrina lui Cristos să fie ceva viu în fiecare și dacă ar trebui, să fie gata să sufere martirajul Lui".

Pe la începutul anului 1491, Biserica San Marco a devenit prea mică pentru mulțimile ce veneau să-l asculte. Florența era mișcată de predicile lui zguduitoare. Atunci el hotărî să se mute la Domul Florenței, marea catedrală a orașului. Aici a predicat timp de opt ani. Pentru a putea ocupa un loc în catedrală, oamenii se sculau la miezul nopții și umpleau străzile din jurul catedralei, ca dimineața când se deschideau ușile să poată intra. La deschiderea ușilor, poporul încolonat cu cântări de bucurie, intra în Casa Domnului. Predicile le ascultau cu atâta sete încât atunci când se terminau, lor li se părea că abia au început.

Fața Florenței a început să se schimbe. Stricăciunea de altă dată, carnavalurile, corupția, balurile mascate, bețiile au luat sfârșit. Oamenii au început să strige după mila lui Dumnezeu. Datorită predicilor puternice ale lui Savonarola împotriva păcatului, ei și-au văzut vinovăția lor și cereau iertare. Jocurile de noroc, care se vedeau pe toate străzile, au fost interzise. Mulți din negustorii care au făcut înșelătorii au fost gata să restituie celor păgubiți mari sume de bani. Pocăința florentinilor s-a putut observa și în aceea că au fost gata să se despartă și de toate cărțile de stricăciune și de toate tablourile obscene. Grupe de copii cântând au trecut de la casă la casă și au adunat tot ce acum poporul considera deșertăciune și le-au dus în piața publică unde au format o piramidă înaltă de peste 20 metri cu o bază de peste 80 metri în circumferință și le-au dat foc. Clopotele catedralei răsunau până departe, iar poporul adunat cânta de bucurie în jurul focului ce le mistuia plăcerile și delectările de altădată. Chiar seara pe străzi, nimeni nu mai fluiera sau cânta cântări dezmațate, ci doar imnuri creștine.

Florența era de nerecunoscut. Aceasta era în anul 1497.

Influența mare a lui Savonarola și schimbarea poporului n-a fost privită cu ochi buni de Lorenzo de Medici care stăpânea asupra Florenței. El a devenit alarmat. La început a încercat prin mită și făgăduieli, apoi prin constrângeri și amenințări să-l facă pe Savonarola să nu mai denunțe păcatele poporului și ale conducătorilor, în special ale sale. Dar Savonarola, neînfricat, a continuat să predice cu mai multă tărie. Atunci Lorenzo l-a plătit pe călugărul Mariano, care altădată avea mulțimile Florenței la predicile sale, să-l atace pe Savonarola. Într-o predică a prezis că atât Lorenzo, cât și Papa și regele orașului Neapole vor muri în decurs de un an. Lucru ce s-a și petrecut întocmai, în timp ce Lorenzo era pe patul morții nu a trimis după favoritul său Fra Mariano, ci a trimis un sol la Savonarola să-l cheme să vină la el. Savonarola, care până aici i s-a opus, nu a fost gata să asculte de invitație. El a zis solului: “Nu sunt eu omul pe care îl dorește. Eu nu voi consimți cu el. Nu e bine să mă duc să-l văd”. Lorenzo a trimis din nou după el și a promis că e gata să-l asculte orice i-ar cere. Atunci Savonarola a plecat la frumoasa vilă Carregi așezată într-o grădină cu măslini, unde Lorenzo trăgea să moară. Când l-a văzut, acesta i-a zis: “Sunt trei lucruri care mă aruncă în disperare și nu știu dacă Dumnezeu mă poate ierta: jefuirea Voltrei, despoierea de bunuri a lui Monte della Fanciulle și masacrul lui Pazzi”.

Savonarola i-a răspuns: “Lorenzo, nu trebuie să disperi. Dumnezeu e milos și va avea milă de tine dacă ești gata să faci trei lucruri pe care ți le cer”. “Care sunt cele trei lucruri?” a întrebat Lorenzo. “Întâi trebuie să ai o credință mare și vie că Dumnezeu poate și vrea să te ierte,” a zis Savonarola. “Acesta e un mare lucru și cred aceasta”, a zis Lorenzo. “Al doilea, e necesar ca tot ce ți-ai însușit prin acaparare, prin luare cu forța de la alții, să fie restituit de tine, iar copiilor tăi să le lași doar ce a fost al tău să se mențină ca cetățeni particulari”. Această cerință a fost grea, dar după câteva momente de tăcere, a zis: “Da, voi face și aceasta”. “Și ultima, e necesar să restaurezi Florenței libertatea și forma de guvernământ popular după obiceiul ei republican”. La auzirea acestei cerințe, Lorenzo s-a întors cu fața la perete și nu i-a dat nici un răspuns. Savonarola, văzând aceasta, s-a sculat și a plecat.

La un an și jumătate după moartea lui Lorenzo, Carol al VIII-lea, regele Franței, a invadat Italia, a jefuit orașul Neapole și s-a înaintat spre Florența. Cu mult timp înainte, Savonarola le-a proorocit că va veni “un nou Cirus de peste Alpi care va pedepsi poporul pentru păcatele sale”. Acum lumea îngrozită a dat buzna în Domul Florenței să audă ce le spune Savonarola. În fața acestei situații, Savonarola i-a îndemnat pe toți să se pocăiască de toate păcatele, iar el a plecat în fruntea unei delegații să-l întâmpine pe regele Carol și să-l roage să cruțe Florența. Regele a intrat și a stat un timp în Florența, dar Savonarola l-a înștiințat să plece, dacă vrea să nu atragă asupra sa mânia lui Dumnezeu. Astfel Carol a părăsit Florența.

Într-o duminică din această vreme, când marea catedrală era ticsită de popor, Savonarola, plin de înflăcărare a urcat la amvon și ridicând crucifixul a strigat cât a putut mulțimii: “Florența, iată Acesta este Domnul Universului și ar vrea bucuros să fie și al tău. Vrei tu să fie El Regele tău?” La această întrebare, mulțimile au început să strige, unii cu ochii plini de lacrimi: “Trăiască Cristos, Regele nostru!”

Întrucât în timpul invaziei franceze, casa domnitoare de Medici a fost răsturnată, poporul Florenței discuta ce formă de guvernământ să adopte. Atunci au hotărât ca Savonarola să fie în fruntea guvernului republicii. Florența să fie condusă după legile lui Dumnezeu. S-au abolit toate torturile, s-a legiferat o formă justă de taxe, s-au interzis jocurile de noroc, s-au acordat anumite favoruri populației sărace, s-au ușurat dobânzile celor ce erau datornici, au fost întocmite o seamă de alte legi pentru binele poporului și a fost înființată o curte de apel. Legile și forma democratică de guvernământ a Florenței din acea vreme au servit ca model pentru toate popoarele chiar din epoca noastră modernă.

Dar triumful lui Savonarola a fost de scurtă durată. De multe ori în predicile sale, Savonarola le-a spus ca el are să fie martirizat. El își dădea seama ce se petrecea în umbră.

Pe de o parte, partida opozantă a lui Arrabbiati și partizani nepocăiți ai familiei de Medici au început să se grupeze și căutau să atragă și pe alții de partea lor. Pe de altă parte, Papa Alexandru al VI-lea, denumit Borgia, unul din cei mai desfrânați papi, auzind că Savonarola denunță vehement păcatele clerului și chiar pe ale papei, s-a gândit să-l cumpere oferindu-i tichia roșie de cardinal. “Tichie roșie? Eu vreau o tichie de sânge!” i-a răspuns Savonarola. Atunci papa a recurs la amenințări, dar nici acestea nu l-au făcut să tacă. Din contră, parcă mai rău l-au întărit. Atunci papa l-a chemat să răspundă de greșelile făcute. Fiindcă acesta nu voi să se

supună, a fost învinuit de erezie și fu excomunicat. Într-o zi, agenții papei îl prinseră și-l duseră la Roma. Aici a fost supus celor mai grele torturi. Mielul ajunsese în gura lupului. Se spune că în tortura împletită cu interogatoriul, numai mâna dreaptă i-a fost cruțată ca să poată semna procesul verbal. Toate torturile n-au putut să-l doboare pe cel ce s-a ridicat împotriva păcatului, după cum nici momelile, blidul de linte, odinioară nu l-au putut cumpăra.

În cele din urmă, a fost judecat și condamnat la moarte prin spânzurare, iar trupul să-i fie ars. După ce s-a dat sentința, l-au mai lăsat în viața o lună de zile, pe care a trăit-o în celula grea a închisorii rugându-se și scriind cu dreapta lăsată întreagă, niște meditații de toată frumusețea la Psalmul 51. Aceste meditații le-am găsit la Sibiu prin anul 1946. Erau tipărite în limba română. Iată câteva fraze la versetul: “Ai milă de mine, Dumnezeu!” - “Adâncul păcătoșeniei cheamă adâncul milei. Adâncul înghite adâncul. Adâncul milei înghite adâncul păcătoșeniei”.

Pe data de 23 mai 1498 sentința a fost executată. Savonarola împreună cu doi ucenici ai săi, Dominico și Silvestro, au fost spânzurați în piața publică din Florența, în fața unei mari mulțimi adunate. Ultimele sale cuvinte au fost: “Domnul meu a suferit atât de mult pentru mine. O, Florența, ce ai făcut tu astăzi?” Era însă plin de liniște și tărie. După moarte, trupurile le-au fost arse.

CAPITOLUL 5

JEROME DE PRAGA

Mulți din sfinții Domnului, caractere mai sclipitoare decât briliantele și mai scumpe ca diamantul, au rămas în umbră, necunoscuți ca aurul ascuns în întuneric în straturile munților. Așa a fost și Jerome de Praga. El nu a fost mare lider, dar ca și Aquila și Priscila care l-au instruit pe ilustrul Apolo, așa Jerome l-a aprins pe Jan Hus pentru Dumnezeu. El era cu câțiva ani mai mare ca Hus.

Jerome s-a născut în anul 1360 la Praga. Se pare că părinții au avut o situație bună căci și-a făcut studiile la Universitatea din Praga. La terminarea studiilor a fost făcut cavaler la curtea Regelui Boemiei. Apoi a făcut o călătorie pe la universitățile din Europa și s-a oprit la Oxford, unde și-a continuat studiile. Acolo a făcut cunoștință cu învățăturile lui Wycliffe. Fiindcă cunoștea bine engleza, multe din pamfletele lui le-a tradus în limba poporului său. În anul 1407 s-a reîntors la Praga. În secret, a adus cu sine lucrările lui Wycliffe. La Praga a împărtășit lui Hus noile învățături. Deși nu era preot, totuși fiind un om cu o aleasă cultură, i s-a dat prilejul în multe rânduri să vorbească studenților și poporului la anumite întruniri și chiar să predice de la amvonul catedralei. Întotdeauna îndemna poporul să se apropie de Dumnezeu fără ajutorul mijlocit al icoanelor, să studieze și să trăiască Biblia și denunța abuzurile și corupția ierarhiei bisericii catolice. Împreună cu Jan Hus a lucrat mână în mână la trezirea spirituală a multora.

Când Hus a fost arestat la conciliu din Constanța, Elveția, Jerome a plecat la 4 aprilie 1415 din Praga cu gândul să-l poată scăpa. Ajuns la Constanța a discutat în secret cu mai mulți din nobilimea Boemiei și constatând că nu e chip să-l poată scăpa, el s-a adresat împăratului Sigismund al Germaniei, care a garantat protecția lui Hus. El îi scrisese că e gata să meargă în fața conciliului și să mărturisească pentru Hus, dacă acesta îi asigură protecția, dar acesta nu i-a dat nici un răspuns; atunci a făcut scrisori și le-a pus la ușa a o seamă de cardinali, dar nici aceștia nu i-au dat nici un răspuns. Fiind sfătuit că e mai bine să se reîntoarcă în Boemia, el a luat scrisori de la mai mulți nobili din Boemia care erau la acel conciliu în care atestau că nu a fost primit să depună mărturie la Conciliu. Cu aceste măsuri de precauțiune, el a încercat să se reîntoarcă la Praga. Pe drum, a fost oprit de un ofițer al ducelui de Sulzbach în localitatea Hirschau din Bavaria, a fost arestat și întemnițat în castel. Ducele spera să primească unele favoruri din partea conciliului predându-l pe Jerome. El a informat imediat conciliul și a cerut îndrumări ce să facă cu Jerome. Aceștia i-au cerut să-l trimită în stare de arest la Constanța. Acolo a fost aruncat în închisoarea din turnul Constanței cu lanțuri grele la mâini și cu picioarele în butuci. El a rămas în acea stare până după arderea pe rug a lui Hus. Torturile au fost foarte grele. Cu picioarele în butuci ridicate sus și cu capul în jos era ținut până își pierdea conștiința, apoi iarăși îl duceau în celulă. Dus în fața conciliului și amenințat că va fi supus la torturi și mai grele dacă nu își retractează ce a zis și ce a scris împotriva bisericii Romei, Jerome îngrozit de ceea ce i se întâmplase lui Hus, într-un moment de slăbiciune, a repetat după ei că își retrage totul și că recunoaște că atât Wycliffe cât și Hus au fost eretici. Acum i s-a aplicat un tratament mai ușor, dar nu a fost eliberat cum se aștepta el.

Dușmanii lui nu au avut încredere în retractarea făcută, și-au dat seama că nu a fost din convingere, ci doar din constrângere. Astfel i-au cerut să mărturisească toată erezia de care s-a făcut vinovat. El a spus că o face numai în fața tuturor. Din nou a fost adus în fața plenarei conciliului. Atunci spre înmărmurirea tuturor și spre gloria adevărului, el a renunțat la retractarea făcută și a cerut permisiunea să pledeze pentru cauza sa. Refuzându-i-se, plin de indignare, el a strigat: “Ce barbarie e aceasta? Timp de 340 de zile am fost deținut în fel de fel de închisori. Nu există mizerie sau lipsă pe care să n-o fi experimentat. Dușmanilor mei le-ați acordat timp nelimitat să mă acuze, iar mie îmi interziceți cea mai mică oportunitate de a mă apăra. M-ați prezentat ca un eretic fără să aveți cea mai slabă cunoștință de doctrina mea; mă considerați ca un dușman al credinței fără să știți ce cred. Sunteți un conciliu general și în mijlocul vostru trebuie să se concentreze toată gravitatea, înțelepciunea și sfințenia; totuși și voi sunteți oameni și sunteți seduși de aparențe. Cu cât vă e poziția mai înaltă, cu atât ar trebui să vă fie grija mai mare să nu deviați în nebunie. Cauza pentru care pledez nu e a mea, e cauza tuturor oamenilor, e cauza creștinismului: e cauza care afectează drepturile posterității”. În a treia zi de la începerea procesului lui, după examinarea martorilor acuzării, i s-a permis și lui să se apere. El însă era istovit. Torturile aplicate și mizeria celulei au fost groaznice. Pereții erau umezi, aerul înecăcios din cauza murdăriei în care înota. Peste tot roiau mii de păduchi și alte insecte care căutau să-i sugă sângele. Jerome se gândea că o să fie mâncat de viu aici. Nu putea nici să mănânce, nici să doarmă. Umbla în celulă dintr-un colț în altul, ca o fiară în cușcă. Timpul îndelungat ținut în celula neagră l-a făcut că abia se mai ținea pe picioare. Dar când i s-a dat să se apere, i s-a aprins verva lui de altădată. El a apelat la simțul de dreptate, de justiție cu atâta forță încât se părea că va zdrobi și pe cei mai înrăiți dușmani. El a început să dovedească din istorie cum bărbați mari și virtuoși au fost condamnați și executați și cum generațiile următoare le-au recunoscut meritele și le-au dat cinste. El și-a descris viața și conduita sa curată și a demonstrat cum și cei mai sfinți oameni erau diferiți de ceilalți în anumite păreri. A precizat că nemulțumirile sale au fost cu privire la anumite abuzuri ale preoților, dar că el crede că biserica trebuie să se îndrumeze în totul după învățătura Evangheliei, că ea își are rolul ei precis și că nu trebuie să fie prostituată în festivaluri și alte lucruri nedemne.

Când și-a terminat pledoaria, conciliul a dat sentința de condamnare la moarte. Adevărul nu i-a înduplecat, căci cruzimea și intoleranța îi stăpâneau pe toți. Întrucât Jerome nu a fost preot, nu a fost supus la ceremonia degradării, doar că i-au pus pe cap o tichie pictată cu draci roșii. După ce i-au pus-o pe cap, el a zis: “Domnul nostru Isus Cristos când a suferit moartea pentru mine, unul din cei mai mari păcătoși, a purtat o cunună de spini pe capul Său; pentru Numele Său și eu sunt gata să port această tichie”. Execuția a fost amânată cu două zile, căci sperau că se va lepăda de credința sa. Cardinalul de Florența a căutat să-l convingă să renunțe la toate învățăturile sale și să se reîntoarcă la maica biserică catolică. Dar toate stăruințele sale au fost zadarnice. Jerome a rămas neînduplecat, gata să-și pecetluiască crezul cu sângele său.

Atunci l-au dus la locul de execuție. Pe drum arăta vesel și a cântat mai multe cântări spre slava Domnului. Când a ajuns la locul unde și Hus a fost martirizat, el a îngenunchiat și s-a rugat cu mult foc. Apoi s-a ridicat și a îmbrățișat stâlpul la care trebuia să fie legat. Iar când executorul a mers să pună foc lemnului de la spatele lui, el i-a zis: “Vino și pune focul aici în fața ochilor mei, căci dacă mi-ar fi fost frică, nu aș fi venit aici, mai ales că am avut atâtea ocazii să scap”. Când flăcările au început să-l învăluie, el cânta o cântare, iar ultimele cuvinte auzite au fost: “Acest suflet în flăcări, Ți-l ofer, Cristoase, Ție!”

Lumina Evangheliei adusă de el la Praga însă nu a putut fi stinsă de hotărârile cardinalilor sau a conciliului. Cei ce au urmat învățăturile Evangheliei vestite de Jerome și Hus au ajuns să se numere cu zecile de mii, cu sutele de mii. S-au depus eforturi să fie stârpiți, au fost trimiși soldați, regimente întregi, dar husiții s-au apărat cu mult curaj. Atunci papa împreună cu împăratul Sigismund al Germaniei au trimis în Boemia o armată de 180.000 cruciați, dar n-au putut să-i înfrângă pe husiți. Se spune că luptătorii papei și ai împăratului numai la auzul cântărilor din armata husită fugeau îngroziți.

Un chibrit mic poate aprinde o mare pădure. Jerome a aprins Boemia pentru Dumnezeu. Vântul nu a stins focul, ci doar l-a purtat mai departe și l-a făcut să ardă cu mai multă intensitate.

CAPITOLUL 6

JAN HUS

O altă revoltă serioasă împotriva supremației papale a urmat în Boemia. Aici încă de prin veacul al IX-lea Biblia a fost tradusă și serviciile religioase se făceau în limba poporului. Lucrul acesta nu a plăcut papei, de

aceea când puterea scaunului papei s-a întărit, Papa Grigore al VII-lea dădu un edict prin care interzicea oficierea serviciilor divine în limba cehă. El spunea că e “bineplăcut lui Dumnezeu cel Atotputernic, ca adorarea să se facă într-o limbă necunoscută și că nerespectarea acestei reguli a pricinuit multe rele și erezii”. Prin aceasta se căuta menținerea poporului în întuneric, iar preoțimea să trăiască cum vrea și să poate lua cât mai mulți bani cu ajutorul celor sfinte.

Din cauza persecuțiilor crunte dezlănțuite împotriva valdenzilor și albigenzilor din Franța și Italia, o mare parte din acești credincioși sinceri au apucat drumul pribegiei și au ajuns până în Boemia. Aici, cu toate că n-au avut curajul să predice pe față învățăturile lor evanghelice, totuși au lucrat în taină și au păstrat peste veacuri flacăra credinței adevărate. Aveau înlesnirea că Evanghelia era tradusă în limba poporului. De aceea, nu o dată oameni luminați de adevărul sfânt, s-au ridicat, chiar înainte de Hus, și acuzau cu toată vehemența păcatele clerului, decăderea bisericii și stricăciunea poporului, chemând oamenii să se întoarcă cu adevărat la Dumnezeu. Mulți dintre aceștia au avut să plătească credința lor cu moartea de martir.

Într-o așa stare, în anul 1367, într-o familie simplă s-a născut Jan Hus. Încă din fragedă copilărie a rămas orfan, căci i-a murit tatăl. Mamă sa era o bună credincioasă și a căutat să-i dea o creștere în temerea de Dumnezeu. A făcut școala în comuna sa, apoi intră în universitatea din Praga, unde a fost primit să studieze gratuit din cauza că era sărac. Se spune că mama sa l-a însoțit și când s-au apropiat de oraș, ea îngenunche alături de băiatul ei și ceru ca Tatăl orfanilor să-i dea binecuvântarea și să-i poarte de grijă. O, de ar face părinții și azi același lucru când își trimit copiii la oraș la școală.

În 1396 termină cu bine universitatea și fiind binevăzut, e luat ca profesor. Având un deosebit succes, în anul 1401 e numit decan al facultății de filozofie, iar în 1403 e ales rector al universității. În anul 1402, el intră în tagma preoțească fiind hirotonit ca preot catolic al capelei Betleem. Înaintașul său la capela Betleem a dat mare importanță predicării Evangheliei în limba poporului. Cu toată opoziția papei, Hus păstra obiceiul acesta. Amvonul acestei capele avea să-i arate convingerile sale, îndrăzneala sa, tăria sa. Aici învăță să simtă cu poporul, să se înfrățască cu ei.

Cu câțiva ani înainte, în Anglia, un preot catolic numit John Wycliffe (1320-1384), profesor la Oxford, a protestat cu toată puterea împotriva purtării scandaloase a călugărilor cerșetori și a superstițiilor din biserica catolică. El pretindea că toate învățăturile bisericii care sunt în contradicție cu Sfânta Scriptura, singurul izvor de învățătura pentru creștini, să fie scoase afară. Între acestea se cuprindeau: celibatul la preoți, liturgia, purgatoriul, închinarea la icoane, rugăciunile către sfinți, folosirea la slujbele religioase exclusiv a limbii latine, ascunderea Bibliei de popor, indulgențele etc. Wycliffe a tradus Biblia în limba engleză, punând-o în mâna poporului, iar prin o serie de scrieri căută să arate abaterile bisericii de la adevărul Evangheliei. Aceste învățături au produs multă vâlvă. Un om învățat din Praga numit Jerome, care fusese prin Anglia, la înapoiere, a adus cu el scrierile lui Wycliffe. Jerome se împrieteni cu Hus și-i împrumută scrierile lui Wycliffe. Ajuns în posesia acestor scrieri, Hus le studie cu de-amănuntul. El văzuse și până atunci unele lucrări nepotrivite, dar acum ochii i se deschiseră și văzuse toată decăderea bisericii și adevăratul caracter al papalității. Hus adoptă aproape toate vederile lui Wycliffe.

Înainte s-a interesat numai de filozofie și de teologia scolastică, acum s-a apucat în mod sârguincios de studierea Bibliei. De la amvonul capelei Betleem, cât și de la catedra Universității, Hus începu să denunțe păcatele clerului, lucru care în scurt timp îi atrase mulți dușmani. Fiind însărcinat să facă o anchetă la o biserică din apropierea orașului Praga, unde se pretindea din partea unor preoți catolici că se fac minuni chiar cu sângele lui Cristos, el nu ezită să demaște toată înșelătoria, distrugând astfel faima aceluia loc și îndemna poporul să nu umble după semne și minuni, ci să cerceteze Scripturile.

În 1409, papa oprește folosirea scrierilor lui Wycliffe și poruncește arderea lor, oriunde s-ar găsi. Aceasta grăbi conflictul între Hus și arhiepiscopul său. Hus nu se intimidă și continuă să predice cu mai multă îndrăzneală învățăturile lui Wycliffe.

Opoziția eclesiastică crescuse zi de zi împotriva lui. În 1410, arhiepiscopul din Praga, gelos pe faima lui Hus și rănit de atacurile lui, a convins pe papa Alexandru al V-lea că primejdia husită e mare, așa că acesta publică o “bulă” prin care interzise lui Hus să mai predice și îl soma să se prezinte la Roma în fața papei. Hus, susținut de rege, de universitate și de popor nu dădu atenție invitației, ci merse chiar mai departe. El și simpatizanții lui au

afirmat că nici papa, nici episcopul nu are dreptul să tragă sabia: că indulgențele sunt fără valoare, că nu banii, ci pocăința condiționează iertarea, că Statul poate confisca averile bisericesti care sunt întrebuințate de preoți contrar legilor, iar o bulă papală adusă la Praga în 1412, prin care se vestea iertarea păcatelor celor ce vor da bani pentru armata papei, a fost combătută, poporul îndemnat să nu dea bani și bula arsă.

Fiindcă Hus nu se prezentă în fața papei, acesta îl judecă și condamnă pe Hus, iar orașul Praga e pus sub anatemă. Așa ceva pe vremea aceea însemna mult. O așa sentință rostită asupra unui oraș băga în groază pe locuitorii lui.

Catolicii erau învățați că papa deține cheile cerului și ale iadului, că regiunea anatemizată va fi lipsită de binecuvântări, că cei ce mor sunt excluși de la fericire, până când papa va găsi cu cale să ridice anatemala. În tot timpul acesta, bisericile erau închise, serviciile divine erau suspendate, cununile erau oficiate în curtea bisericii, iar morții nu se îngropau în cimitir, ci în dunga șanțului sau pe câmpii.

Când trimișii papei au adus sentința aceasta la Praga, orașul se cutremură. Hus era socotit ca fiind cauza tuturor nenorocirilor. Numărul celor ce cereau ca Hus să fie predat papei creștea din zi în zi. Nu i se mai dădu voie să predice la capela Betleem. De aceea el se despărți de membri săi iubiți și se retrase la țară. Pretutindeni pe unde a ajuns, a predicat Evanghelia. El ținu întruniri pe câmp. Sute și mii de oameni se adunară să-l asculte și erau gata să-i urmeze învățăturile. El atacă indulgențele și spuse oamenilor să nu-și mai dea banii pe ele, căci nu pot să dea mântuire, proclamă Scripturile, Cuvântul lui Dumnezeu, ca singura autoritate supremă și că nici papa, nici împăratul nu trebuie ascultat, dacă poruncile lor nu se potrivesc cu Cuvântul lui Dumnezeu. În felul acesta, încercarea papei de a înăbuși lucrarea Evangheliei, mai degrabă a slujit la răspândirea ei. Și pe acolo își aduse aminte de credincioșii de la capela Betleem, care prin el se apropiaseră de Dumnezeu. Spre mângâierea și lămurirea lor că nu s-a lepădat de adevărul descoperit, așa cum pretindeau unii, el le-a scris o scrisoare în care spunea: “Să știți că numai îndemnat de învățătura și exemplul lui Cristos m-am retras din mijlocul vostru, spre a nu deveni pentru cel cu gânduri rele o pricină de osânda veșnică și pentru cei buni un motiv de întristare și persecuție. M-am retras pentru că preoții nelegiuți să nu poată opri cu desăvârșire predicarea Cuvântului lui Dumnezeu între voi. Nicidecum nu v-am părăsit spre a tăgădui adevărul divin pentru care cu ajutorul lui Dumnezeu sunt gata să mor”.

În acest timp, lumea catolică era rău frământată. Trei papi se luptau între ei și nemaiaivând bani pentru susținerea armatelor lor, au pus în vânzare darurile, slujbele și binecuvântările bisericii. Pentru curmarea acestei stări, precum și pentru introducerea unor reforme în biserică, împăratul Sigismund ceru papei Ioan al XXIII-lea convocarea unui sinod. Sinodul fu convocat și se adună la Constanța, Elveția, în noiembrie 1414. S-au prezentat 18.000 de episcopi, 2.400 cavaleri și vreo 80.000 particulari veniți din toate părțile. La acest sinod fu invitat și Hus ca să se justifice în privința învățăturilor răspândite de el. Împăratul Sigismund îi dădu un bilet de liberă trecere și îl asigură că nu i se va întâmpla nimic. Regele Boemiei îi dădu și el un bilet. Credincioșii îi cerură să nu plece ca să nu i se întâmple ceva rău. El își dădea seama de primejdie și totuși fu gata să plece. Într-una din scrisorile sale adresate prietenilor săi din Praga, el scrisese: “Frații mei... Eu plec cu un bilet de liberă trecere de la rege spre a mă prezenta înaintea dușmanilor care mă urăsc de moarte. Mă încredințez deplin Dumnezeului Atotputernic și Mântuitorului meu. Sper că va asculta rugăciunile voastre arzătoare, ca să pună prudența și înțelepciunea pe buzele mele, așa încât să le pot rezista și să-mi dea Duhul Său Sfânt spre a mă întări în adevăr, astfel încât să pot înfrunta cu bărbăție ispitele, închisoarea și dacă va fi necesar chiar o moarte crudă. Isus Cristos Însuși a suferit pentru aleșii Săi iubiți. Să ne mirăm oare că ajungem și noi să suferim cu îndelungă răbdare orice pentru mântuirea noastră? El e Dumnezeu, iar noi făpturile Sale; El e Domnul nostru, iar noi suntem servii Săi; El e stăpânul lumii, iar noi niște bieți muritori vrednici de ocară. Cu toate acestea, El a suferit. De ce să nu suferim și noi? De aceea, iubiții mei, dacă moartea mea trebuie să contribuie la gloria Sa, rugați-vă ca ea să vină repede, și El să-mi ajute să pot suporta cu credincioșie orice rău, oricare ar fi el. Dar dacă ar fi mai bine să revin între voi, să ne rugăm lui Dumnezeu să mă înapoiez fără pată de la acest Sinod, adică fără să fi suprimat o iotă din adevărul Evangheliei, cu scopul de a lăsa fraților mei o strălucită pildă de urmat. Se poate, deci, să nu mai vedeți niciodată fața mea în Praga, iar dacă este voia Dumnezeului Atotputernic de a mă reda vouă, atunci să înaintăm cu o inimă hotărâtă în cunoașterea și iubirea legii Sale”.

În primele zile la Constanța, Hus se bucură de libertate deplină. Chiar și papa îi dădu asigurări că nu i se va întâmpla nimic rău. Dar nu mult după aceasta, în ciuda tuturor declarațiilor, el fu arestat din ordinul papei și aruncat în temniță. Mai târziu a fost transferat într-un castel fortăreață, unde a fost ținut ca prizonier. N-a trebuit

să treacă mult timp și papa însuși a ajuns și el în acel castel fortăreață, fiind vinovat de păcate mult mai grele decât acelea împotriva cărora vorbea Hus. Ceilalți doi papi care nu erau de față fură destituiți și un altul ales în locul lor. Arestarea lui Hus a produs nemulțumiri în rândurile nobililor din Boemia și a Universității din Praga, care protestă cu energie împotriva acestei măsuri. Dar totul a fost zadarnic. Împăratul a fost convins că nu trebuie să-și țină cuvântul dat față de un eretic. Tot timpul Hus zăcea în închisoare. Aerul umed și mucegăit al celei îl slăbise și îi provocase friguri. Abia după 7 luni, în iunie 1415, fu adus încărcat cu lanțuri în fața împăratului și a cardinalilor spre a fi ascultat. Aici el protestă cu multă îndrăzneală împotriva corupției clericilor și răspunse la învinuirile aduse. Când i s-a cerut, să-și retracteze învățăturile sale, el a răspuns că e gata să o facă, dacă i se va dovedi cu Biblia că sunt greșite, altfel și le menține.

De la Sinod a fost dus din nou la închisoare. Aici au încercat în tot felul să-l convingă a-și retrage învățăturile, dar el a rămas tare. În toate suferințele, el a simțit puterea lui Dumnezeu care-l susținea și-i dădea pace deplină sufletului său. Într-o scrisoare adresată unui prieten, el a spus: “Am scris această scrisoare în închisoare cu mâna în lanțuri, așteptând mâine sentința mea de moarte... Atunci când, cu ajutorul lui Isus Cristos, ne vom întâlni în minunata pace a vieții viitoare, veți afla cât de îndurător a privit Domnul spre mine și cât de mult m-a sprijinit în mijlocul crudelor mele ispite și încercări”.

Când l-au adus pentru ultima oară înaintea Sinodului, erau de față acolo împăratul Sigismund, prinții imperiului, delegații regali, cardinalii, episcopii și preoții, toți îmbrăcați în haine strălucitoare și pe lângă ei mulțimea de vizitatori veniți din toate părțile. Hus refuză să-și retragă învățăturile și să se lepede de credința lui. Când i s-a spus să-și aleagă între a tăgădui învățăturile sau a suferi moartea, el spuse că preferă mai degrabă moartea. Apoi îndreptându-se spre împărat zise: “M-am înfățișat înaintea Sinodului, de bună voie, sub protecția publică și pe baza cuvântului de onoare al împăratului, care e de față”. Acesta roși de rușine, dar nu-i mai acordă protecția lui. El însă nu tremura de frică. Știa că suferă pentru o cauză dreaptă, că adevărul e de partea lui. Și credea în biruința adevărului Evangheliei, cu toate că el va cădea în luptă. Promise de altfel încredințarea din partea Domnului despre aceasta. Într-un vis el se văzu din nou în capela Betleem din Praga. Aici văzu pe papa și episcopii săi încercând să ștergă chipurile lui Cristos pe care le pictase pe pereți. Aceasta îl întrista, dar a doua zi se făcea că mai mulți pictori se străduiau să refacă tablourile în culori mai frumoase și chiar mai multe ca număr. Când au terminat lucrarea, pictorii înconjuțați de o mare mulțime, strigară: “Să vie acum papii și episcopii, căci nu le vor mai putea șterge niciodată”. El a înțeles că nu e vorba de chipul lui Cristos pictat pe pereți, ci de inimile oamenilor care formează biserica. Istorisind acest vis, el adaugă: “Susțin ca ceva sigur că chipul lui Cristos nu va mai fi șters niciodată. Au vrut să-l nimicească, dar va fi din nou pictat în toate inimile de predicatori mult mai buni decât mine”.

În ziua de 6 iulie 1415, Sinodul a dat următoarea sentință: “Jan Hus, ca eretic înverșunat, care a răspândit învățături false și agitatoare, înșelând multă lume, și-a bătut joc de scaunul apostolic și de sfântă maică biserică, dovedindu-se incorigibil, se despoaie de demnitatea de preot și se dă pe mâna tribunalului lumesc”. Sentința a fost executată imediat, rupând de pe el haina de preot. El fu condamnat la moarte pe rug. Pe cap i-au pus o tichie de eretic făcută din hârtie pe care erau zugrăviți trei demoni care se luptau pentru capturarea unui suflet. “Cu cea mai mare bucurie, - zise Hus - vreau să port această coroană de dragul tău, o Isuse, care ai purtat o cunună de spini pentru mine”.

După ce l-au degradat public cu o întreagă ceremonie executată de preoți și episcopi, care mereu rosteau blesteme, clericii îi spuseră: “Acum predăm sufletul tău diavolului”. La aceasta, Hus răspunse, ridicând ochii spre cer: “Și eu predau în mâinile Tale, o Isuse, sufletul meu răscumpărat de Tine”.

El fu luat apoi și condus spre locul de execuție. O mare mulțime compusă din clerici îmbrăcați în odăjdii strălucitoare, ostași, locuitori din Constanța și musafiri îl însoțiră. El se apropie de stâlp cântând Psalmul 23. Ajuns în fața stâlpului, el îngenunche și se rugă, apoi se așeză lângă stâlp și călăii trecură lanțul peste pieptul și pe după gâtul lui legându-l. Înainte de a i se pune focul, mai fu somat încă o dată să se lepede de ereziile lui. “Ce erezii? - strigă Hus - de ce să mă leapăd când nu mă știu vinovat de nici o erezie? Chem pe Dumnezeu ca martor că tot ce am scris și tot ce am propovăduit nu am făcut cu alt scop decât pentru mântuirea sufletelor de păcate și de la pierzare și de acea sunt bucuros să pecetluiesc cu sângele meu adevărul pe care l-am scris și predicat”. Apoi îndemnă pe cei din jurul său să asculte mai mult de Dumnezeu decât de oameni. Focul fu aprins și flăcările cuprinsă trupul său. El se rugă cu voce tare: “Isuse, Fiul lui Dumnezeu, ai milă de mine”. Mult timp prin fum și flăcări se puteau vedea buzele lui mișcându-se și se puteau auzi glasul lui rugându-se lui

Dumnezeu. După ardere, cenușa lui a fost aruncată în Rin, ca nici pământul să nu fie pângărit de rămășițele ereticului.

Sinodul din Constanța adoptă 24 articole contra doctrinei lui Jan Hus. Iată ce spune articolul 23: “Oricine ar cuteza, după sentința sinodului, să susțină sau să profeseze ereziile lui Hus și ale lui Jerome de Praga, va fi condamnat la rug, ca și căzut în erezie”. Dar toate aceste măsuri departe de a fi putut înăbuși focul sfânt aprins de Dumnezeu în inimile oamenilor.

Vestea arderii pe rug a lui Hus s-a răspândit în Cehoslovacia cu iuțea fulgerului și a produs mare tulburare. Un număr de 452 de nobili dintre cei mai de seamă au adresat papei o scrisoare prin care îl încunoștințau că ei sunt gata a-și jertfi averile lor și viața, pentru ideile evanghelice ale lui Hus. Împotriva urmașilor lui Hus s-au luat măsuri draconice în executarea hotărârii Sinodului de la Constanța, dar ei au rezistat. În ziua de 22 iulie 1419, deci după patru ani de la martirajul lui Hus, urmașii lui s-au adunat pe un munte în număr de vreo 42.000 de suflete și au prăznuit Cina Domnului după învățătura Evangheliei și nu după aceea a bisericii catolice. Când Luther și-a început lucrarea de reformă, husiții aveau deja vreo 400 biserici organizate cu peste 200.000 de membrii. “Lumina luminează în întuneric și întunericul n-a biruit-o”.

La 10 iulie 1955, în orașul Tabor, Cehoslovacia, a avut loc comemorarea a 540 de ani de la moartea lui Hus. Cu acest prilej s-au adunat aici 80.000 de oameni. “Faptele lor îi urmează” (Apocalipsa 14:13).

“Dicționarul Enciclopedic ilustrat Cartea Românească” de I. A. Candrea și Gh. Adamescu, apărut la București în 1931, spune că după moartea lui Jan Hus, ideile lui au trecut de teritoriile ocupate de cehi, iar după unii istorici chiar și în Transilvania și în Moldova ar fi fost o influență și că numele orașului Huși ar fi în legătură cu aceasta.

Istorici și filologi romani ca N. Iorga, I. A. Candrea, S. Pușcariu, N. Cartoian și alții sunt de părere că primele traduceri de texte religioase în limba română s-au făcut tot datorită acestei influențe husite. Deci și poporul nostru a primit binecuvântări spirituale prin Jan Hus. Este viața ta o binecuvântare pentru mulți?

CAPITOLUL 7

THOMAS CRANMER

Thomas Cranmer s-a născut în anul 1489, la Aslacton, Nottinghamshire, Anglia. Se trăgea dintr-o veche familie a normanzilor care a venit aici cu Wilhelm Cuceritorul. Tatăl lui a murit în tinerețe și el a rămas orfan de mic copil. Când avea 14 ani a fost trimis de mamă sa la Universitatea Cambridge spre a fi educat. După ce și-a terminat studiile, întrucât era foarte abil, a fost ales ca asistent și a deținut această poziție până la căsătoria sa în 1521. Soția sa a murit doar după un an de la căsătorie și el și-a ocupat din nou postul de asistent. În anul următor a primit titlul de doctor în teologie și posedând cunoștințe bogate în teologie a fost ales ca lector de teologie la colegiu și însărcinat de universitate cu examinarea tinerilor care studiau pentru a deveni vestitori ai Evangheliei. În timp ce își împlinea această slujbă, el a încurajat în mod deosebit studiul Bibliei, studiu foarte neglijat pe atunci.

O ciumă grozavă care bântuia în unele părți ale Angliei și chiar în multe părți ale Europei în acea vreme, a izbucnit la Cambridge imediat după ce și-a reluat postul în primire. Spre a fi feriți, el cu câțiva elevi s-au mutat la mănăstirea Walham. Aici l-a întâlnit pe Gardiner și pe Fox, unul secretarul, iar celălalt duhovnicul regelui Henric al VIII-lea. Cum regele dorea să dea divorț de regina Catherine de Aragon, Gardiner ca și Fox l-au întrebat pe Cranmer ce se poate face în privința aceasta și Cranmer i-a sfătuit să scrie universităților engleze și chiar străine spre a le cere părerea în ce privește legalitatea divorțului. Sfatul a fost așa de bine gândit încât Cranmer a fost prezentat regelui, care l-a întrebat îndeaproape asupra acestui subiect și i-au plăcut așa de mult vederile sale încât i-a cerut să-și scrie părerile pe hârtie. După aceea, regele l-a făcut capelan al său și i-a acordat favoruri de care s-a bucurat tot timpul vieții regelui.

Apoi Cranmer a fost trimis prin străinătate la Paris, la Roma și alte orașe. În timp ce era plecat, arhiepiscopul de Canterbury a murit și regele se hotărî să-l facă pe Cranmer arhiepiscop. Îi porunci numaidecât să se întoarcă în Anglia. Pe data de 30 martie 1533 a fost făcut arhiepiscop. La consacrarea sa, el primi din partea papei obișnuita bulă, dar el a refuzat să facă obișnuitele jurăminte față de papa, fiindcă în călătoriile sale, el a avut

mult de-a face cu reformatorii germani și a citit cărțile lui Luther. De aceea nu se duce la Roma căci ținea ascuns faptul că e însurat. Circulau tot felul de legende că o ține pe Margaret Orlander într-o ladă găurită. Primul serviciu al lui Cranmer - totdeauna gata să asculte de stăpânul său - a fost să acorde divorțul regelui și al doilea a fost să-l căsătorească cu Anne Boleyn. Întrucât noua regină favoriza Reforma, a avut de câștigat pentru un moment. Dar tragicul sfârșit pe eșafod al nefericitei Anne și temperamentul schimbăcios al regelui le-a adus mari greutăți. Dușmanii reformei au prins prilejul și și-au reînceput activitatea. Cranmer a fost atacat de Gardiner chiar în Parlament, a fost acuzat și mai mulți lorzi din consiliul privat au cerut regelui să îngăduie arestarea și întemnițarea arhiepiscopului în turnul Londrei. Regele, suspectând motivele lor, după ce citi petiția, o puse la o parte.

La câteva zile după ce Henric a primit petiția împotriva lui Cranmer, el porunci să-i pregătească barca spre a face o plimbare pe Tamisa. Când vâslașii au ajuns cu regele la podul Lambeth, el privi și văzu pe Cranmer stând pe pod, căci arhiepiscopul auzise trompetele gărzii regale din barcă și a venit să salute pe rege. Când Henric îl zări pe Cranmer, porunci vâslașilor să tragă la țarm. “Ah, capelanul meu, - zise regele către arhiepiscop - vino cu mine în barcă”. Cranmer îl ceru să-i dea voie să-și ia barca sa și să meargă în urma regelui. Regele însă îi spuse: “Nu, trebuie să vii cu mine în barcă căci doresc să-ți vorbesc”. Când regele și arhiepiscopul s-au așezat alături în barcă, regele îi zise: “Am vești din Kent, pentru tine, domnul meu”. Arhiepiscopul întrebă: “Vești bune, sper?” “Sunt așa de bune că eu știu acum cine e cel mai mare eretic în Kent” și zicând aceasta scoase de pe mânecă învinuirile contra arhiepiscopului și predicatorilor săi și-i dădu să le citească.

Când Cranmer citi articolele și se văzu atacat atât de violent, fu alarmat. El îngenunche la picioare și-i ceru să însărcineze o comisie care să cerceteze acuzațiile dacă sunt adevărate. “Într-adevăr, zise regele, așa mă gândesc și tu vei fi primul însărcinat împreună cu doi sau trei pe care tu-i vei alege”. “Atunci, zise arhiepiscopul, Măria Voastră veți gândi că cercetarea nu e sinceră, dacă eu ar trebui să fiu judecător al meu”. Dar el a fost însărcinat în ciuda protestului său.

După trei săptămâni s-a văzut că nimic nu se putea dovedi împotriva lui Cranmer și că întreaga chestiune era o conspirație împotriva arhiepiscopului. Regele îi spuse atunci arhiepiscopului să-i numească 12 sau 16 din ofițerii și gentilomii săi care să fie discreți, înțelepți și curajoși.

Acestora le dădu ordine să cerceteze casele, dulapurile și camerele tuturor acelor care au fost suspectați de a fi conspirat (fie în catedrală, fie în afară) și aveau ordinul să aducă la rege și arhiepiscop orice scrieri ar fi găsit la ei. Acești oameni au plecat imediat în cercetare și după 4 ore întregul complot a fost descoperit, găsindu-se scrisori, unele de la episcopul de Winchester și alții. Astfel că începutul și sfârșitul conspirației a fost scos la lumină. Printre alte hârtii, două scrisori au ajuns în mâinile lui Cranmer, care-l denunțau ca eretic: una de la Dr. Thornton din Dover și alta de la Dr. Barber. Aceștia amândoi au fost găzduiți de arhiepiscop în casa sa și îi erau îndatorați pentru multe favoruri, dar ei în mod mârșav au conspirat cu Gardiner să-i ia viața. Când Cranmer descoperi mârșăvia lor, îi chemă în birou și le spuse că a fost acuzat în mod fals de unii în care el totdeauna și-a pus cea mai mare încredere și le-a cerut sfatul cum ar trebui să-i pedepsească. Ei, fiindcă nu bănuiau că ar fi vorba de ei, îi răspunseră: “Astfel de netrebniți ar trebui spânzurați fără nici o cercetare”. Auzind aceasta, arhiepiscopul își ridică mâinile în sus și strigă: “Milostive cerule, în cine să te mai poți încrede?” Și-apoi își scoase din sân scrisorile și-i întrebă dacă le cunosc. Când își văzură scrisorile lor puse în față, au fost năucți, au căzut în genunchi și i-au cerut iertare. Cranmer le spuse că îi iartă, dar să nu se mai aștepte să se încredă în ei.

După moartea regelui Henric al VIII-lea, fiul sau Edward al VI-lea a fost multă vreme sub influența lui Cranmer. Prietenii Reformei au putut să facă multe schimbări în forma de închinăciune a bisericii. Tutorele regelui era Edward Seymour, duce de Somerset, care intenționa să transforme Biserica Engleză într-una protestantă. Predici au fost compuse de arhiepiscop. Notițele lui Cranmer asupra Noului Testament au fost traduse și puse în biserici. Cranmer publică “Biblia Engleză” ajutat de Thomas Cromwell. Tainele erau administrate în amândouă felurile și liturgia era citită în limba engleză. Ridley, bunul prieten al arhiepiscopului și unul din cei mai activi luptători pentru reformă, l-a ajutat în formarea a 42 articole de credință care au fost revăzute de ceilalți episcopi și teologi.

Partizanii reformei au avut însă timp scurt. Edward după o domnie de numai 6 ani a murit. Bărbații care au fost cei mai activi în introducerea reformei în închinăciune, au devenit ținta persecuției.

Pe tron se urcă regina Maria și Cranmer fu arestat, întemnițat și în cele din urmă osândit la moarte. El fu condamnat pentru trădare, dar cerând clemența, fu iertat, însă spre a satisface invidia lui Gardiner și propria sa ură amară pentru faptul că a luat parte activă, ajutându-i pe Henric al VIII-lea să divorțeze de mama ei, regina Maria îl acuză de erezie. Prietenii lui Cranmer, care au prevăzut dezlănțuirea furtunii l-au sfătuit să se refugieze în Germania, dar el n-a vrut și curând a fost arestat și trimis în turnul Londrei, care era ticsit de prizonieri.

Cranmer a fost aruncat într-o celulă mică cu Ridley, Lathimer și Bradford. După un timp cei trei au fost scoși din turnul Londrei și duși la Windsor, iar de acolo la Oxford spre a se apăra înaintea unei comisii compuse din cei mai proeminenți bărbați ai universităților Oxford și Cambridge. Dar soarta lor era hotărâtă mai înainte de cercetare. Toți au fost pronunțați ca eretici și condamnați la moarte. Servitorii lui Cranmer, care până aici aveau voie să-i slujească, au fost trimiși acasă și el singur întemnițat în închisoarea comună de la Oxford.

Cum însă era necesară aprobarea papei spre a da legalitate sentinței, o nouă delegație a fost trimisă anul următor la Roma și la înaltul altar al bisericii Sfânta Maria. Cranmer a fost cercetat și condamnat iarăși.

După aceasta, episcopul Bonner și episcopul Thueby au venit de la Londra împuterniciți să procedeze la așa-numita degradare a arhiepiscopului. Când au venit la Oxford, Cranmer a fost adus înaintea lor și ei îi citiră ordinul de execuție din partea papei. Aici prizonierul era declarat ca neascultător pentru că nu a fost gata să meargă în persoană la Roma spre a răspunde învinuirilor aduse - deși aceasta nu avea temei, căci episcopii îl ținuseră întemnițat în Anglia. Ordinul de execuție spunea că problema a fost cercetată în mod imparțial la Roma, că mărturiile de ambele părți au fost examinate și că însuși avocatul arhiepiscopului i s-a permis să-i facă cea mai bună apărare. "Ah - strigă Cranmer auzind acestea - ce minciuni sunt toate acestea? Eu am fost încontinuu în închisoare și niciodată nu mi s-a permis să am vreun avocat sau apărător aici, acasă, cum se poate să fi avut avocat la Roma?" Când Bonner și-a terminat citirea, au procedat la degradarea lui. Spre a-l face obiect de batjocură, haina preotească pe care i-au pus-o pe el, în loc de a fi obișnuita haină scumpă și ornamentată, era făcută din haine vechi și zdrențe, iar ca insultă îi spuseră: "Șefule de Canterbury". Această ceremonie fiind isprăvită, îl îmbrăcă într-o haină zdrențuită de simplu muncitor și-l trimiseră înapoi la închisoare. Aici Cranmer fu păzit ca nu cumva cineva din prietenii lui să vină la el. Atât de mare a fost vigilența vrăjmașilor săi încât o persoană simpatizantă a fost luată în custodie de Bonner și abia așa a scăpat de cercetări și suferință, căci a trimis lui Cranmer o sumă oarecare de bani, să-și procure cele necesare.

Cranmer a fost mutat în diferite închisori timp de aproape trei ani. Aici a auzit de martirajul tovarășilor săi de pușcărie, Ridley și Lathimer, dar execuția sa era încă amânată. Între timp s-au făcut toate eforturile spre a-l determina să se lepede. Ca măsură mai blândă l-au mutat din închisoarea sa în locuința decanului Bisericii lui Cristos unde au folosit toate argumentele convingătoare să se lepede de credința sa. Înfuriați de refuzul său, l-au mutat în cea mai grozavă parte a închisorii unde a fost mai înainte și a fost tratat cu cea mai mare asprime. Trupul bătrânului nu a mai putut rezista acestor torturi și nu după mult timp, el semnă un formular de lepădare din care redau o parte:

"Eu, Thomas Cranmer, fost episcop de Canterbury, renunț, urăsc și detest toate formele de erezie și rătăcire ale lui Luther, Zwingli, precum și toate celelalte învățături care sunt contrare cu doctrina curată și adevărată și eu cred constant în inima mea și mărturisesc cu gura mea singură una biserică vizibilă, sfântă și catolică, fără care nu este mântuire și recunosc pe episcopul Romei a fi capul suprem pe pământ pe care îl recunosc a fi cel mai înalt episcop și papă și vicar al lui Cristos căruia toți creștinii trebuie să-i fie supuși.

Mă supun Bisericii și capului ei suprem și Majestaților lor Filip și Maria, rege și regină al acestui imperiu al Angliei și tuturor legilor și ordinelor fiind gata totdeauna să-i ascult ca un credincios supus. Și Dumnezeu este martorul meu că am făcut aceasta nu pentru favoare și de teama vreunei persoane, ci de bună voie și din conștiința mea proprie și spre învățătura altora".

Această lepădare a arhiepiscopului imediat a fost tipărită și răspândită în toată țara. Ca dovadă că era originală era semnată cu numele lui Thomas Cranmer, iar mai jos numele a doi martori, Henry Sidal și călugărul John de Villa.

Cu toate că făcuse aceasta Cranmer nu avea nici o asigurare că viața îi va fi cruțată. Regina, care primise și ea

cu bucurie declarația lui de lepădare de credință nu și-a schimbat cu nimic gândurile ei de răzbunare pentru partea activă pe care el a avut-o în divorțul mamei ei. Astfel, după ce avuse o ședință secretă cu ministrii ei, hotărî ca ziua execuției lui să fie 21 martie 1556. Mai înainte de execuție, el trebuia să apară în fața publicului și să-și citească personal declarația de lepădare de credință. În scopul acesta, călugărul spaniol John de Villa a fost trimis la el la închisoare să-i ceară să facă o copie de pe declarația primă și să o păstreze la el. Cranmer a făcut copie, dar suspectând în ce scop va fi întrebuințată și văzând că toate făgăduințele nu l-au putut scăpa de la rug, el scrie o altă hârtie în care își retrăgea lepădările lui și își declara întregul devotament credinței reformate. Pe aceasta o păstră în sân cu gândul s-o folosească la momentul oportun.

Când a sosit ziua, Lord Williams, Sir Thomas Bridges, Sir John Brown și alți judecători și nobili din consiliul reginei au mers la Oxford cu o suită întregă de urmași. De asemenea, o mare mulțime s-a adunat din împrejurimi. Unii se așteptau să-l audă pe Cranmer cum mărturisește cu umilință convertirea lui față de Roma, alții printre care erau mulți din prietenii lui de odinioară, sperau ca arhiepiscopul, care petrecuse o viață lungă în studiul și în predicarea Evangheliei lui Cristos, nu va dezerta acum, ca ultim act al slujbei sale.

Încordarea a fost la culme când Cranmer a fost văzut că e dus între doi călugări de la închisoare la biserica Sf. Maria, înaintea lui mergea primarul orașului, iar în urma lui erau consilierii municipali. Când au intrat în biserică, lui Cranmer i s-a spus să se urce pe o platformă care a fost ridicată alături de amvon. Cum stătea acolo, în mulțimea curioasă care a umplut biserica, el prezenta un spectacol trist fiecărui ochi care nu era orbit de patimi sau prejudecăți. El, care a fost arhiepiscop metropolitan și primat al întregii Anglii, precum și sfetnicul particular al regelui, acum era îmbrăcat într-un halat jerpelit și zdrențaros, cu o pălărie veche pe cap, drept dispreț al tuturor. Stând acolo în zdrențele lui, el își întoarse fața către un stâlp de piatră și ridicându-și mâinile spre cer se ruga fierbinte lui Dumnezeu. Preotul care a fost însărcinat să țină predica cu această ocazie era Dr. Cole, care se sui în amvon și își începu cuvântarea. Numaidecât el se dădu la insulte pline de amărăciune împotriva lui Cranmer, spunând că e unul care a căzut în greșeli vătămătoare și nu numai că le-a apărât prin scrierile lui și cu toată puterea lui, dar a atras și pe alții să facă aceasta. În încheiere, vorbitorul îndemna pe Cranmer să meargă la moarte într-un duh umilit și mâhnit. A arătat că dă slavă lui Dumnezeu, că deși pocăința lui a fost înceată, greoaie, totuși ea a fost sinceră și că până în cele din urmă el a ajuns să dovedească aceasta semnând lepădarea de credință avută și că s-a întors din rătăcirea lui, devenind un convertit căit la adevărata credință. Tot timpul Cranmer a stat pe platformă cu mâinile ridicate și cu ochii spre cer, dar acum și-a lăsat mâinile în jos și a privit spre pământ, ca și cum i-ar fi fost rușine. Lacrimile au început să-i brăzdeze fața și întreaga înfățișare arăta o durere și rușine adâncă. După ce Cole și-a terminat cuvântarea, poporul a început să iasă din biserică, dar el îi opri strigând: “Fraților, pentru ca nici unul să nu se îndoiască de convertirea și pocăința întemnițatului, îl veți asculta pe el vorbind. Acum, vă rog, domnule Cranmer, faceți ceea ce ați promis și încunoștințați publicul de adevărata Dumneavoastră mărturisire de credință, ca să înlăturați orice suspiciune și ca fiecare de aici să știe că Dumneavoastră sunteți un catolic într-adevăr”.

“O voi face cu bucurie” - spuse arhiepiscopul și scoțându-și gioarsa de pălărie de pe cap, el vorbi astfel: “Oameni buni, prea iubiții mei frați și surori în Cristos, vă cer din inimă să vă rugați pentru mine Dumnezeului Atotputernic ca El să-mi ierte toate păcatele și greșelile mele, care sunt multe, fără număr și întrec orice măsură. Dar un lucru întristează conștiința mea mai mult decât toate celelalte, despre care cu voia lui Dumnezeu vă voi vorbi după aceea. Dar oricât de multe și oricât de mari pot fi păcatele mele, vă rog să vă rugați lui Dumnezeu să mi le ierte pe toate” și zicând aceasta, îngenunche și se rugă un timp, apoi ridicându-se, zise: “Și acum, întrucât am ajuns la sfârșitul vieții mele de pe pământ și sunt aproape să încep viața viitoare, fie împreună cu Cristos în bucurie veșnică, fie în iad pe veci în dureri, vă voi mărturisi adevărata mea credință, fără vreo decepție, căci acest moment nu e ca să ne înșelăm, căci n-are importanță ceea ce am spus sau am scris în trecut”.

“Întâi eu cred în Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul cerului și al pământului și cred fiecare articol al credinței creștine, fiecare cuvânt și propozițiune învățată de Cristos, Mântuitorul nostru, de apostolii săi și de profeții din Noul și Vechiul Testament.

Și să vin acum la marele lucru care îmi tulbură conștiința așa de mult, mai mult decât tot ce am făcut și am zis în întreaga mea viață și aceasta este răspândirea unei scrisori contrare cu adevărul, la care renunț și o refuz ca lucruri scrise cu mâna mea contrare cu adevărul pe care l-am gândit în inima mea, le-am scris cu teama morții și cu gândul de a-mi scăpa viața. Renunț la toate aceste hârtii, semnate cu mâna mea, după degradarea mea, ca false și neadevărate, căci am scris multe lucruri neadevărate. Și întrucât această mână a mea a greșit scriind

contrar inimii mele, de aceea această mână a mea va fi nimicită, mai întâi pedepsită. Când voi ajunge la rug, ea va fi arsă mai întâi.

Cât despre papa, îl resping ca pe un dușman al lui Cristos, ca pe Anticrist, cu toată doctrina lui falsă. Cât despre taine, eu cred cum am învățat în cartea mea contra episcopului de Winchester, carte care învață atât de adevărat doctrina tainelor, încât eu cred că va rămâne până în ziua de apoi”.

Auzind această îndrăzneală mărturisire de credință, cea mai mare parte din popor erau mirați și priveau unii la alții înmărmuriți. Dar dacă poporul de rând a fost surprins, preoții și teologii ale căror planuri așa de ticluite s-au prăbușit, au fost dublu surprinși și tot așa de înfuriați. Căci ei așteptau încrezători să triumfe asupra reformatorilor zdrobindu-i pentru totdeauna după această lepădare publică a conducătorului lor. Dar în loc să aibă o umilă cerere de iertare, el cu atâta îndrăzneală și-a retras toate tăgăduirile lui și în mod fățș s-a dovedit nezguduit în credința lui.

S-a dezlănțuit o furtună. Dușmanii lui au început să strige și să țipe, unii însă trăgându-l de zdrențe, l-au oprit înainte de a fi terminat cuvântul și-l numeau “trădător”, aducându-i aminte de lepădările făcute înainte. Dar acestea toate, după cum ei înșiși își dădeau seama, erau nefolositoare. Nici un alt tratament nu-i mai puteau face unui om condamnat deja să fie ars, el putea muri doar o singură dată. De aceea nu încetau să strige și să țipe că e un fals și înșelător.

La aceste acuzații, Cranmer răspunse: “Ah, domnii mei, nu o luați așa. Totdeauna eu am fost un dușman al falsității și un iubitor al adevărului și niciodată, decât de groaza rugului, am ajuns prefăcut. Și zicând acestea, lacrimi au început să-i curgă șiroaie. A căutat apoi să vorbească din nou de taine, de papa, dar unii au strigat: “Opriți gura rătăcitului! Luați-i de acolo!”

Atunci Cranmer a fost coborât de pe platformă și condus la rug de cei doi călugări spanioli: “Ce nebunie - spuseră ei - te-a făcut să cazi iarăși în rătăcirea aceasta, prin care vei trage multe suflete cu tine în iad?” Lor nu le-a răspuns nimic, ci s-a adresat către tot poporul. După puțin timp, au ajuns la stâlp. Era locul unde au fost martirizați Lathimer și Ridley. Acolo a îngenunchat și s-a rugat lui Dumnezeu. Dar nu a stat mult în rugăciune, ci s-a sculat, și a dat jos hainele până la cămașă și s-a pregătit pentru moarte. Cămașa îi era lungă până la picioare, care îi erau desculțe. Fața lui uscată de lunga întemnițare, era acoperită de o barbă mare și înfățișarea sa smerită a mișcat toate inimile, atât a prietenilor cât și a dușmanilor săi.

Atunci, cei doi călugări spanioli de care am pomenit, au început să-l îndemne din nou să se lepede, dar Cranmer, hotărât să rămână statornic, și-a întors fața de la ei, dând mână cu câțiva bătrâni care erau în jur, luându-și rămas bun.

S-a întâmplat însă că vrând să dea mâna cu un bărbat numit Ely, acesta și-a retras mâna, zicând: “Nu e legal să dai mâna cu un eretic și îndeosebi cu unul care atât de fals s-a reîntors la păreriile lui de care s-a lepădat”. Acest Ely era un student la teologie în colegiul de la Oxford.

Numai-decât a fost adus un lanț și pus în jurul lui Cranmer, l-au strâns de stâlp. Lemne și vreascuri au fost îngrămădite în jurul lui, apoi șeriful porunci să se pună focul. Când lemnele s-au aprins și focul a început să se înalțe, el a fost văzut de toți cei ce erau acolo, cum și-a întins mâna dreaptă cu care a semnat declarația de lepădare de credință și o ținea în mijlocul flăcărilor. Așa a ținut-o fără șovăire, încât tot poporul a văzut-o arzând, mai înainte ca flăcările să-i fi atins trupul său. Cu atâta răbdare și statornicie a îndurat toate torturile extreme încât era nemișcat ca stâlpul de care era legat. Avea ochii pironiți spre cer și doar repeta: “Această mână a semnat-o! Această mână nevrednică!” Iar când furia flăcărilor s-a năpustit asupra lui, el a strigat ca și Ștefan: “Doamne Isuse, primește duhul meu!”

Astfel a murit Thomas Cranmer în vârstă de 67 ani.

CAPITOLUL 8

BALTHASAR HUBMAIER

Întotdeauna dușmanul de veacuri a urmărit să răpună pe stegarii adevărului, care încolonau mulțimile după ei

pe urmele lui Cristos Domnul. Așa s-a întâmplat și cu Balthasar Hubmaier.

El s-a născut prin anul 1481 la Friedberg, Bavaria. Nu se știe nimic clar despre familia sa. Unii susțin că ar fi fost mici agricultori. Încă de timpuriu a fost trimis la o școală latină din Augsburg, iar de acolo a mers la universitatea din Friedberg, unde s-a înscris în 1503. Aici a studiat filozofia și teologia cu Fuchs, marele antagonist al lui Luther. Studiile sale sânguinoase a trebuit să și le întrerupă mergând la Schaffhausen ca învățător spre a-și câștiga mijloacele necesare pentru a putea termina studiile la universitate. El s-a întors și și-a luat diploma în 1511. Înainte de a-și începe studiile, fiindcă era un tânăr care promitea, toți l-au sfătuit să urmeze medicina, dar el le-a spus că e hotărât să urmeze teologia, zicând: “Pe ea singură am ales-o, pe ea înaintea tuturor celorlalte”.

La Friedberg, el a întâlnit doi oameni care i-au influențat mult viața lui de mai târziu, Johann Heighelin zis Faber și Johann Meier. Cel dintâi era student, iar cel din urmă profesor. La o discuție ce s-a ivit între profesor și facultate, Hubmaier a apărat cu căldură cauza profesorului și l-a urmat când acesta s-a mutat la universitatea din Ingolstadt. Aici i s-a dat și lui o catedră de teologie și a fost numit predicatorul facultății, iar în 1515 a fost numit vice-rector.

În 1516, este chemat predicator al catedralei din Ratisbon. Această mutare l-a scăpat de influența profesorului său și l-a făcut să gândească independent și să se adâncească în studiu personal pentru cristalizarea de păreri și convingeri. Era un zelos și adânc cercetător al Scripturilor. În cunoștințe îl egala pe Luther, dar nu și pe Melancton și Erasmus. Nu i-a trebuit mult și a ajuns să fie recunoscut ca unul din cei mai elocvenți predicatori ai timpului său. Iubea viața curată și era evlavios în mod sincer, lucrând cu mare râvnă în sânul bisericii catolice.

Prin 1523 părăsește catedra și se duce la Schaffhausen, unde avea mai mulți prieteni din vremea când fusese învățător. Aici era în plină Reforma elvețiană. Nu peste mult timp îl aflăm preot la Waldshut, peste granița Elveției, în Austria. În această vreme încă nu era rupt de biserica Romei și ținea toate formele catolice în noua sa parohie. Aceasta fie din cauza că nu era convins pe deplin de erorile romano-catolice, fie că sta la îndoială să facă o rupere cu biserica, în nădejdea că poate se va face o trezire lăuntrică.

În mai 1523, merge la Zürich și intră în strânsă legătură cu Zwingli. Acesta era la începutul lucrării sale ca reformator. Se înțeleg bine. Amândoi sunt de acord să facă din Scriptură singura regulă de credință și practică. Hubmaier a înțeles prin aceasta chiar și părăsirea botezului copiilor. Și Zwingli a consimțit la aceasta. În unele scrieri și în predicile sale din această vreme, el nu a ezitat să facă mărturisiri în această privință. La o dezbatere publică ce a avut loc la 26 Octombrie 1523 în Zürich, Hubmaier îl asista pe Zwingli, era al doilea după el. De aici înainte, el devine un înfocat luptător al Reformei și bun prieten al lui Zwingli. Dar n-au trecut doi ani și Zwingli începuse să bată în retragere cu botezul oamenilor mari pe baza credinței, rămânând la botezul copiilor mici.

După disputa de la Zürich, Hubmaier s-a reîntors la Waldshut și a supus clerului și decanatului de aici, 18 articole de credință în care susținea printre altele: îndreptățirea numai prin credință, cuminecătura nu e o jertfă, ci numai amintirea morții lui Cristos, apoi denunța purgatoriul, icoanele, celibatul preoților și alte erori catolice. Din 30 preoți, numai trei au avut curajul să treacă de partea lui. Cu toate că nu a avut reușită cu clerul, căci se temeau să nu-și piardă pâinea sau chiar viața, el reuși să aibă poporul tot de partea lui. În mod treptat, el începu să-și schimbe felul de a sluji, întâi citind Evangheliile și Epistolele în limba germană și mai târziu dând paharul la toți cei ce doreau să se împărtășească. Din cauza unor ațâțători, acum s-a ridicat o oarecare împotrivire. Văzând aceasta, își dădu numaidecât demisia, înainte de Duminica Rusaliilor, dar a fost reales pastor prin voturile aproape unanime ale parohiei.

Auzind despre acestea, episcopul din Constanța i-a cerut lui Hubmaier să se prezinte la el, dar acesta nu dădu importanță somației, zicând: “Ar fi pentru mine un lucru prea mic să stau în fața celui fățarnic”. Dieta Austriei, considerând aceasta o insultă, a cerut predarea lui Hubmaier. Cetățenii orașului au refuzat însă cu îndârjire să-l predea pe predicatorul lor. Cu toate acestea, văzând cum clocotea furia catolică împotriva lui, Hubmaier a gândit că e mai bine să părăsească orașul.

La 16 August 1524, el se refugie la Schaffhausen. Aici s-a apucat și a scris broșura sa: “Despre eretici și acei

care i-au ars”. Acum a făcut constatarea tristă că Reforma lui Zwingli s-a oprit la jumătatea drumului și nu s-a întors înapoi până la creștinismul apostolic, de aceea și-a schimbat părerile despre Zwingli și l-a părăsit.

În noiembrie 1524 se întoarce iarăși la Waldshut cu convingerea clară că botezul copiilor e contrar Scripturilor. Dintr-o scrisoare cu data de 16 ianuarie 1525 adresată lui Oecolampadius se vede un argument lucrat cu îngrijire împotriva botezului copiilor mici, arătând că e nebiblic. Tot prin vremea aceasta, el calcă celibatul și se căsătorește cu fiica unui cetățean din Waldshut. Apoi în timpul postului el desființează liturghia pe care până acum o ținuse în germană. Scoate afară toate icoanele și altarele din biserici nefiind conforme cu închinarea din Noul Testament. El și cu ceilalți preoți dezbracă veșmintele preoțești, întrucât nu găsește nicăieri scris că Domnul Isus ar fi purtat așa ceva sau să fi poruncit ca slujitorii Săi să-și facă îmbrăcăminte, și nici la apostoli nu a găsit scris ceva în aceasta privință. De aici înainte au predicat îmbrăcați în hainele lor obișnuite. Toate acestea, precum și încetarea practicii de a boteza copiii mici, a produs multă vâlvă în popor. Prin predicile sale înflăcărare ceru revenirea creștinilor la adevăratul creștinism. În acest timp însă, cei care dețineau încă și puterea ecleziastică și pe cea civilă plănuiau măsuri violente împotriva lui.

Până acum el predicase botezul nu al copiilor, ci al oamenilor mari, dar el însuși nu era botezat. Cu alte cuvinte, era un baptist în teorie, dar nu în practică. În primăvara anului 1525, înainte de Paști, vine din Elveția la Waldshut un oarecare William Remblin și prin legătura cu acesta, Hubmaier consimte să fie botezat pe baza mărturisirii de credință personală. În ziua de Paști, Remblin botează pe Hubmaier împreună cu alți membri din biserica lui. Unii spun ca s-au botezat 60, alții că 110. Iar nu mult după aceasta, păstorul însuși a botezat pe 300 de membri din turma sa. Această acțiune îndrăzneată a lui Hubmaier a provocat furtună din două direcții: din partea catolicismului austriac și din partea reformatorilor elvețieni. El își dădea seama de urmări, dar nu le-a dat importanță. Avea în vedere un singur lucru: să asculte în totul numai de Cuvântul Domnului, oricare ar fi prețul pe care trebuie să-l plătească pentru aceasta. Reformatorii elvețieni provocată pe Hubmaier la o dezbatere publică ce avu loc la 5 iunie 1525. În urma acesteia, Hubmaier scrie două broșuri în legătură cu botezul: prima, un dialog “Despre botezul copiilor mici” care nu a fost tipărit decât puțin mai târziu în Moravia și a doua “Despre botezul creștin al credincioșilor”, care a apărut numaidecât și a avut un mare efect. Zwingli a răspuns cu mare vehemență în broșura sa: “Baptism, anabaptism și botezul copiilor mici”. De acum înainte, reformatorii elvețieni devin cei mai amarnici împotriviți și dușmani.

La Waldshut starea s-a înrăutățit foarte mult. În oraș s-a ridicat o partidă tare catolică ce favoriza predarea orașului la austrieci. Hubmaier a văzut că situația sa era foarte gravă și de aceea, împreună cu alți 45 de aderenți ai săi și-au căutat scăparea refugiindu-se la anabapțiștii din Zürich. La 5 decembrie 1525, orașul a fost capturat de trupele austriece. Nu mult după sosirea sa la Zürich, Hubmaier a fost arestat, întemnițat și tratat cu asprime. Zwingli caută să-l determine să-și retragă scrierile, de aceea el personal, precum și judecătorul Maconius și alții, se duseră la închisoare la Hubmaier. Toate vorbele mieroase, momelile, n-au folosit la nimic. S-au întrebuițat apoi metodele inchizitoriale. După mai multe luni de închisoare, unde nu pătrundea nici raza soarelui, nici lumina lunii, iar pâinea și apa care nu se întâlneau cu zilele, îi erau singura mâncare, i-au distrus sănătatea. În cele din urmă, Zwingli a reușit să obțină, prin forță, de la Hubmaier, făgăduința că își va revizui punctele sale de vedere. Astfel la 6 aprilie 1526, a fost scos din închisoare și dus la marea catedrală unde o mulțime de popor s-a adunat să-l vadă și să-l audă. Urcat la amvon, după o scurtă introducere, umilit în sine a strigat: “Ei m-au constrâns, mă constrâng pe mine un om bolnav, unul ridicat de pe patul morții, un exilat, unul care a pierdut totul, să învăț a altă credință”. Văzând că în loc de tăgăduire, agită poporul, l-au oprit și l-au dus din nou la închisoare și l-au pus în lanțuri grele. Numai ziua judecării, care va scoate tot ce s-a făcut în întuneric, va arăta ce tratament i s-a aplicat după aceasta. În cele din urmă, inchișitorii au venit în fața poporului cu un petec de hârtie scris de Hubmaier pe care se afla tăgăduirea scrierilor sale. Astfel la 6 iunie 1526 l-au lăsat slobod cu condiția să părăsească Elveția. Scăpat din lanțuri, el s-a dus la Constanța și pe la vechile sale reședințe, Ingolstadt și Rotisbon, unde prietenii i-au arătat multă bunăvoință. Dar fiindcă nu putea sta aici, el își caută azil în Moravia. Cam pe la sfârșitul lui iunie, el ajunge la Nicholsburg. Din cauza prigoanei din Elveția, mulți anabapțiști și-au găsit refugiul în Moravia. Frații Lichtenstein, nobili pe a căror moșie se stabilise Hubmaier, erau umani și toleranți. Aici el și-a desfășurat cea mai rodnică activitate a vieții sale, cu toate că timpul a fost scurt, doar vreo 15 luni. El și-a consacrat toate energiile, predicării și scrisului. Ca evanghelist, predica mereu și atrăgea mari mulțimi de oameni la ascultarea Evangheliei. Într-un an botează peste 6.000 de suflete, între care erau și doi nobili, baronii de Lichtenstein. Astfel mișcarea anabapțiștilor luă un mare avânt și numărul credincioșilor crescuseră cu o repeziciune uimitoare. Un istoric din tabăra dușmană socotește numărul lor în acest timp la 12.000.

Tot în această scurtă perioadă au fost scrise și tipărite vreo 15 lucrări deosebite, din care redăm titlurile unora: “Despre Cina Domnului”, “Cartea Săbiei”. “Forma Botezului”, “Libertatea vouinței omenești”, etc.

În fața acestui progres, forțele întunericului nu puteau sta nepăsătoare. Întâi i-au ridicat o împotrăvire lăuntrică, Hans Fat, Iacob Wideman, care erau pentru Hubmaier, trimiși ai lui Satan ca Imineu și Alexandru față de Pavel. Apoi prin arhiducele Ferdinand, devenit Marchiz de Moravia, care dădu ordin și-l arestă pe Hubmaier prin septembrie 1527, împreună cu soția sa și-i trimise la Viena. Trei luni Hubmaier a fost păzit în închisoare și teologii catolici împreună cu Faber, colegul său de școală, s-au străduit să-l facă din nou catolic. La 3 martie 1528, a fost condamnat la moarte împreună cu soția sa pentru erezie. Cine însă au fost adevărații eretici? Cei ce se despărțiseră cu totul de păcat și căutau să se îndrumeze numai după adevărul Evangheliei sau cei ce dețineau puterea și lăfăiau în toate păcatele, fără să le pese de litera și duhul Evangheliei? Sentința divină îi va arăta în ziua aceea când se va arăta Dreptul Judecător. Dar chiar și până atunci mintea sănătoasă și nepărtinitoare îi poate recunoaște pe slujitorii Dragostei și pe cei ai Urii.

După șapte zile de la pronunțarea sentinței, adică la 10 martie 1528, Hubmaier a fost luat și purtat pe străzile orașului Viena, iar călăii rupeau cu niște clește carne din corpul său. Și cum în clipele de agonie ale Domnului Isus din Ghetsemani, Dumnezeu I-a trimis un înger ca să-L întărească, tot așa și pentru Hubmaier, Dumnezeu a făcut ca soția sa să-i fie îngerul binecuvântat. Tot timpul drumului, ea îl întărea mereu să sufere cu statornicie. Ajuns în piața publică, el plecă capul pe butuc și securea catolică i-l despărți de trup. Rămășițele pământesti i-au fost arse, iar cenușa aruncată în Dunăre. Trei zile mai târziu, soția sa, fiindcă a rămas credincioasă, cu toate cele văzute, a fost aruncată și înecată în Dunăre.

“Ei l-au biruit, prin sângele Mielului și prin cuvântul mărturisirii lor și nu și-au iubit viața chiar până la moarte” (Apocalipsa 12:11).

CAPITOLUL 9

MENNO SIMONS

Dacă dispariția anabapțiștilor din Germania ar fi fost tot așa de completă și în realitate ca și în aparență, lucrul acesta ar fi ridicat o curioasă problemă istorică greu de explicat: încetarea atât de repede a învățaturii și practicii evanghelice. Dar cercetătorului istoriei nu-i trebuie mult ca să descopere că anabapțiștii n-au dispărut, ci numai au luat alt nume.

Menoniții la început se numeau între ei simplu “frați”, iar în limbajul comun pe la mijlocul veacului al șasesprezecelea au fost cunoscuți sub numele de “menoniți”.

Despre Menno, poreclit Simons, știm prea puțin, doar ceea ce el ne spune despre sine. S-a născut în Witmarson, Friesland, în 1496 sau 1497. A fost educat pentru preoție, iar în 1524 a preluat îndatoririle de preot în Pingjum, satul tatălui său. Un an după aceasta, pe când oficia slujba la altar, i-a venit gândul că pâinea și vinul de la Cina Domnului nu ar fi trupul și sângele lui Cristos, dar a lepădat ideea aceasta ca o ispită a diavolului. El s-a temut să studieze Scripturile, ca nu cumva să se rătăcească. Viața lui era lipsită de evlavie. După un timp, el a început, totuși, să studieze Scripturile și a primit ceva lumină, deși inima lui încă nu era schimbată. Din fire era pornit împotriva anabapțiștilor.

Pe când era în această stare, Menno a auzit despre martirajul unuia Sicke Freerks sau Friericks, mai bine cunoscut după porecla sa de Snyder, care îl arăta ca și croitor. La 30 martie 1531, acest credincios a fost condamnat, după cum spune actul judecătoresc: “spre a fi executat prin sabie, trupul său să fie tras pe roată și capul său pus în țepă, fiindcă a fost rebotezat și stăruie în acel botez”, lucru care a fost împlinit întocmai la Lieuwarden. Sângele sărmanului croitor a produs o ceată de urmași ai Domnului, pentru care el a dat cu bucurie tot ce a avut, chiar și viața sa. Martirajul acestuia l-a condus pe Menno Simons, după o lungă și grea luptă lăuntrică, la o acțiune decisivă.

La început, el a fost doar surprins auzind că acest om a suferit din cauza a ceea ce ei numeau al doilea botez. El a studiat Scripturile, dar n-a putut găsi nimic în ele despre botezul copiilor mici. A consultat apoi pe Luther, Bucer și Bullinger, dar ei nu l-au ajutat, căci el văzu că argumentele prin care ei susțineau practica botezului

copiilor mici nu aveau nici o bază în Scripturi. Cu toate că ajunsese treptat la o cunoștință mai deplină a adevărului lui Dumnezeu și la o îndreptare oarecare a vieții sale exterioare, totuși se reținea de la ceea ce știa că trebuie să facă. El era fire ambițioasă și ezita s-o rupă cu biserica în care nădăjduia să-și creeze cariera și să ajungă la faimă. Pentru un timp, el a încercat să facă un compromis conștiinței, predicând adevărul în mod public, de la amvon. În cele din urmă, spune el, cam după nouă luni de așa predicare, Domnul i-a dat Duhul și puterea. Și atunci el a renunțat la toată onoarea și reputația lumească, s-a despărțit de biserică și erorile ei, supunându-se de bună voie lipsurilor și sărăciei, alipindu-se de cei pe care îi dușmănea înainte.

Aceasta a fost cam prin anul 1536 și se pare că intenția lui Menno a fost să ducă o viață liniștită de cercetător și scriitor. Dar cam după un an, un mic grup de credincioși veni la el și îl îndemnară să-și aducă aminte de nevoile sufletelor sărace, flămânde, și să-și folosească mai bine talentele ce le avea de la Domnul. Ca urmare, el începu să predice Evanghelia și continuă să facă cunoscut adevărul prin grai și prin scris până la sfârșitul vieții sale.

Deși nu fără dese întreruperi, lucrările sale au fost în mod practic foarte rodnice. La început anabapțiștii erau împărțiți și descurajați. Cei de la Münster susțineau unele idei cu totul greșite, idei care au provocat o luptă ascutită, dar greutatea influenței lui Menno a înclinat balanța în favoarea curăției și păcii. Împotriva acestor idei, el a scris cartea “Ieșirea de la papalitate”, în care arată cum în mod fals au fost învinuiți de dușmani că apără doctrinele celor de la Münster, doctrine cu care ei nu se împăcau, ci le respingeau.

Menno a fost un apostol al adevărului, predicând și înființând biserici de-a lungul Europei de Nord, din Franța până în Rusia. În ciuda celor mai aspre decrete și a celor mai sângeroase prigoniri, el și-a îndeplinit cu credincioșie chemarea și a găsit întotdeauna, oriunde a mers, oameni gata să asculte Evanghelia. El a întărit un standard de strictă morală, a reprimat toate tendințele spre fanatism și treptat a format pe urmașii săi, pe menoniți într-un popor blând, pașnic și moral. Ei puneau un accent deosebit pe botezul prin cufundare al oamenilor mari ce-și puteau mărturisi credința.

Ultimii săi ani au fost petrecuți în Holstein, unde a și murit în 13 ianuarie 1561, în vârstă de 66 de ani.

Ca scriitor, Menno a lucrat numeroase volume. În timpul celor din urmă 10 ani ai săi, el a întemeiat o tipografie și și-a asigurat o largă circulație a scrierilor sale. Cele mai multe sunt scrise în limba daneză, deși unele originale au fost scrise în “Oostersch” și foarte rău traduse în limba daneză. Tipărirea lucrării “Cartea de temelie a adevăratei credințe creștine”, în 1539, a statornicit învățătura sa doctrinară pe baze solide. Ea s-a deosebit de teologia reformată numai în susținerea ideii spirituale despre biserică, ca o comunitate de adevărați sfinți și urmarea necesară a acestei idei, respingerea botezului copiilor mici.

Menno și-a datorat viața sa lungă și lucrările sale, pe de o parte faptului că s-a mulțumit să lucreze liniștit și în umbră, pe de altă parte protecției pe care a primit-o în diferite timpuri de la anumiți principii și nobili care favorizau învățăturile evanghelice. În câteva rânduri a avut parte de izbăviri deosebite, ce par adevărate intervenții ale Providenței pentru el. Fiica sa povestește cum un trădător, care s-a învoit ca în schimbul unei sume de bani să-l dea prins negreșit în mâinile dușmanilor, după mai multe nereușite, într-o zi pe când în tovărășia unui ofițer erau în căutarea predicatorului eretic, l-au întâlnit pe Menno. Menno mergea de-a lungul canalului într-o bărcuță. Trădătorul a tăcut până ce Menno s-a depărtat o oarecare distanță și a sărit pe mal ca să-și scape viața. Atunci trădătorul strigă: “Iată, pasărea a scăpat!” Ofițerul îl înjură, numindu-l nemernic, și întrebându-l de ce nu i-a spus la timp, acesta îi răspunde: N-am putut vorbi pentru că limba îmi era legată”. Se spune ca autoritățile au fost nemulțumite de acest lucru și omul care garantează prinderea lui, trebui să-și piardă capul.

Într-adevăr, acest slujitor al lui Dumnezeu a fost urmărit cu multă amărăciune. Guvernatorul din Friesland a publicat o proclamație cu data de 7 decembrie 1542, în care declara că oricine dă mâncare, locuință sau orice fel de ajutor lui Menno sau va avea cărțile lui, trebuie expus la pedepsele de erezie. Aceasta n-a fost o vorbă goală. Chiar mai înainte, în 1539, un oarecare Tjaret Reyndertz sau Reynderson a fost acuzat de greșeala că ar fi găzduit pe Menno în casa sa. Din această cauză a fost întins pe roată și în urmă decapitat. Aceste prigoniri locale și edicte fără îndoială erau inspirate de edictul general al lui Carol al V-lea, dat la Bruxelles la 10 iunie 1535, care porunca ca toți anabapțiștii sau rebotezații și agitatorii lor să fie dați la moarte prin foc, toți cei ce s-au pocăit în mod sincer să fie decapitați, iar femeile să fie înmormântate de vii. Buckle în “Istoria civilizației”, socotește că în 1546, 30.000 de persoane au fost date morții pentru anabaptism numai în Olanda și Friesland. Și

totuși se susține de mulți istorici că acest decret niciodată nu a fost aplicat în mod general. Dacă ar fi fost, țara ar fi ajuns aproape depopulată, pustiiată.

În ciuda unor astfel de măsuri, bisericile întemeiate de Menno și conlucrătorii săi au crescut repede ca număr. Creșterea lor poate fi explicată prin două cauze, din care una deja a fost pomenită. Schimbarea numelui a fost mult în favoarea lor. Să fi spus “anabaptist” în acele vremuri provoca același efect ce-l provoacă pentru noi, cei de azi, strigătul “câine turbat!” A spune “menonit” în cel mai rău caz stârnea un simțământ de curiozitate: ce adică ar putea fi această sectă nouă.

O ramură a menonitilor, în special cei din Lituania, la invitația împărătesei Caterina a II-a, au emigrat în Rusia și acolo au fondat comunități agricole înfloritoare, mai ales în Crimeea. Ei s-au bucurat multă vreme de libertate și mari favoruri. Abia după 1871, când în urma unui decret imperial i-a văduvit de unele favoruri, ei s-au împrăștiat, emigrând în Olanda, America, și alte părți.

CAPITOLUL 10

JOHN MILTON

“Ne întorcem pentru un moment de la subiectele zilei, să comemorăm cu toată dragostea și reverența, geniul și gloria lui John Milton, poet, bărbat de stat, filozof, gloria literaturii engleze, campionul și martirul literaturii engleze”, spunea în secolul trecut Lord Macaulay.

John Milton, prin dragostea față de Biblie și prin studiile sale a devenit profetul și poetul libertății într-o perioadă foarte critică a Angliei.

El avea 17 ani la sfârșitul domniei lui Iacob și cu el trecem în domnia lui Carol I. El a fost născut în Breadstreet (strada pâinii) Cheapside la 9 decembrie 1608. Tatăl său care se numea tot John Milton a fost fiul unui catolic din Oxfordshire, poate agricultor sau poate subpădurar la pădurea Shotover și a fost dat afară pentru că și-a schimbat religia. Astfel, tatăl poetului s-a stabilit la Londra ca notar și aici a prosperat. El avea gust pentru muzică. În 1601, el a fost unul din cei 22 muzicanți care au publicat douăzeci și cinci de poezioare, triumful Orianei. În 1614, când fiul poetului era cam de 6 ani, tatăl muzicant s-a unit cu alții în întocmirea muzicii pentru “Lacrimile și plângerile unui suflet întristat”. Șapte ani mai târziu, ca contribuitor la o carte de psalmi, el a armonizat melodiile populare ca “Norwich” și “York”. Astfel, tatăl poetului avea printre prietenii lui, muzicanți și totodată și înflăcărați în cele religioase. Unul din aceștia, Thomas Young din Lankarty, după aceea predicator în Suffolk, un bun cunoscător al notelor printre puritani, a fost primul învățător al copilului. Știm că băiatul a fost foarte dibaci la învățătură și tot așa și la orgă. La 11 ani scria poezii și a versificat Psalmii dintre care unul și azi e cântat în biserică și Școala duminicală. La 15 ani cunoștea latina, franceza, greaca și puțin ebraica și italiana.

În 1622, Young, în vârsta de 35 de ani, a plecat la Hamburg să fie acolo pastorul adunării negustorilor englezi, iar elevul său a trecut la școala Sf. Pavel, unde dl. Gill era director. Tatăl său a insistat prea mult asupra străduințelor copilului la învățătură, lucru care i-a provocat dureri de cap și a pus baza la slăbirea vederii, căci stătea până târziu la miezul nopții la lecții. La școala Sf. Pavel a găsit un prieten bun în Charles Diodate, fiul lui Theodore Diodate, un bun medic în Londra, născut la Geneva, fiul unor italieni protestanți.

Copiii ce au rămas în viață în casa lui Milton au fost Ana, cea mai în vârstă, John și Christofor, care era cu 7 ani mai tânăr decât John.

În februarie 1625, John Milton a fost admis în Colegiul lui Cristos din Cambridge. Aici din pricina curăției de inimă, a citirii Bibliei și a felului cum se păzea de orice păcat, a fost poreclit “Domnișoara lui Cristos”. În 26 martie, el scria din Londra fostului său învățător Thomas Young, cuvinte pline de căldură: “Cer lui Dumnezeu să mărturisească ce mult vă prețuiesc, ca pe un părinte și cu ce devoțiune unică v-am urmat întotdeauna în gândire”. A doua zi, 27 martie 1625, a fost ziua morții lui Iacob I.

La Cambridge s-a întors și și-a continuat studiile, 12 zile după urcarea la tron a lui Carol I. În iarna următoare, primul născut al surorii sale, o fiică, a murit de tuse, iar versurile scrise din durerile acestei familii au deschis seria poemelor lui Milton, pe care le-a continuat, scriind elegii în latină. La 26 martie, Milton a absolvit colegiul

și a obținut diploma de bacalaureat în arte. În același an, de Crăciun, fiind în vârstă de 21 de ani, el a scris imnul său "În dimineața nașterii lui Cristos". Poate că atunci i-a venit în minte tânărului Milton să formeze o serie de ode pentru marile sărbători ale bisericii creștine, căci la 1 ianuarie, după oda Nașterii a urmat alta, "Circumciziunea", iar de Paști a început poemul "Pătimirea", din care a scris numai opt strofe și l-a lăsat. Acest subiect - se spune în notiță - autorul a găsit că e mai pe sus de anii pe care îi avea când l-a început și, nefiind mulțumit cu ceea ce a început, l-a lăsat neterminat.

În 1631, la 9 decembrie, ziua sa de naștere, Milton a scris acel sonet "În pragul celui de al treizeci și treilea an", care e prefata la întreaga lui viață de om. Aici se referă la aspectul copilăriei sale, își simte mintea sa necoaptă, progresul său prea încet, isprăvile prea mici și adaugă aceste rânduri de dedicare de sine, cărora a rămas credincios tot restul vieții sale:

"Totuși fie puțin sau mult, rapid sau încet,
Față de aceeași soartă josnică sau înaltă
Spre care mă duce Timpul și Voința cerului:
Totul e, dacă am harul să-l folosesc așa,
Cum din veci a fost în fața Marelui meu Stăpân"

Milton s-a dovedit un student exact în arta sa. Acest sonet, precum și altele scrise de el, au fost adevărate până în cele mai mici detalii în construcția lor tehnică, adevărate nu numai în aranjamentul rimei, ci în felul de dezvoltare a gândirii pentru care a fost inventată structura acestui fel de poem. Sonetul dedicării de sine al lui Milton a fost scris spre sfârșitul vieții de colegiu. În iulie 1632 și-a luat diploma cu titlul de M.A. (Maestru al Artelor). La Cambridge, Milton a mai adăugat încă 7 ani de universitate la cei 7 ani de instruire în școală. El n-a obosit în studiu, nu a devenit palid, ci floarea tinereții s-a menținut mult timp pe înfățișarea lui foarte senină.

La statură era cu ceva sub înălțimea medie, era subțire, dar drept, viguros și sprinten, cu părul castaniu deschis, încârlionțat deasupra feței sale ovale, cu ochii cenușiu închis. Vocea sa se spune că era delicată și melodioasă. Tatăl său, care cam prin timpul acesta, retrăgându-se complet de la ocupații, s-a stabilit într-o comună de la țară, Horton, nu departe de Castelul Windsor, și-a destinat pe fiul cel mai mare slujbei în biserică. Dar Milton a simțit - spune el după aceea - că cel ce ar lua o așa slujbă trebuie să-și semneze singur sclavia și să mai facă o juruință pe deasupra; prin acest sentiment, biserica a devenit închisă pentru el. Alegerea lui a fost ca să fie un slujitor al lui Dumnezeu, dar ca poet. Această alegere a produs dojană din partea tatălui său. Într-un poem latin către tatăl său: "Ad Patrem" - scris de Milton la încheierea studiilor universitare, el face aluzie la toate acestea, dar cu multă dragoste și recunoștință pentru educația aleasă pe care i-a dat-o.

La cei 7 ani de școală și 7 ani de facultate, Milton a adăugat încă 7 ani de instruire specială pentru locul său între poeți. Vreo 6 din acești ani i-a petrecut la Morton, de la sfârșitul lui iulie 1632 până în aprilie 1638, apoi au urmat 15 luni de călătorie în străinătate.

Viața lui Milton ca scriitor se împarte în trei părți:

1. Perioada poemelor timpurii, în timpul domniei lui Carol I, incluzând "Alegro", "Il Penseroso", "Arcadele", "Comus și Licidas", toate scrise în timpul șederii sale la Horton.
2. Perioada lucrărilor sale în proză, de la 1641 până la sfârșitul Comonwealtului.
3. Perioada ultimilor poeme, "Paradisul pierdut", "Paradisul regăsit", "Samson", scrise toate în timpul domniei lui Carol II-lea.

În aprilie 1638, Milton însoțit de un servitor părăsește Hortonul pentru o călătorie pe continent. Cam prin timpul acesta fratele său mai tânăr, Cristofor, s-a căsătorit și se pare că a rămas cu tatăl său la Horton. Milton a mers la Paris cu scrisori către ambasadorul englez de acolo prin care a făcut cunoștință cu Hugo Grotius, pe atunci și el ambasador la curtea franceză din partea Suediei, om care era mult mai avansat decât cei din timpul său, un om care făcea planuri pentru pacea lumii, om care pentru convingerile sale religioase arminianiste a fost condamnat de Sinodul din Dort în 1618, la închisoare pe viață, de unde a scăpat însă după doi ani. De la Paris, Milton pleacă la Nisa, Genua, Leghorn, Pisa, se oprește două luni la Florența, unde face cunoștință cu oamenii

învățați de aici. Dar tocmai atunci astronomul Galileo Galilei este aruncat în închisoare. Apoi pleacă la Roma unde se oprește două luni. De la Roma, Milton, în vârstă de treizeci de ani, pleacă la Neapoli. De aici era să meargă în Grecia prin Sicilia când așa cum scrie el în “a doua apărare a poporului englez”, “melancolia care a primit-o cu privire la mișcările civile din Anglia, m-au făcut să-mi schimb hotărârea. Socoteam că e josnic să călătorești pentru distracții în timp ce compatrioții mei acasă se luptă pentru libertate”. Astfel s-a întors înapoi la Roma pentru două luni. Aici a fost atacat pentru credința lui, dar s-a apărat cu îndrăzneală. “A fost o regulă - spune el - pe care mi-am pus-o înainte prin aceste locuri, ca niciodată să nu fiu eu primul care să încep vreo discuție despre religie, dar dacă mi se pune vreo întrebare cu privire la credința mea, să o mărturisesc fără rezervă sau teamă”. A trecut apoi iarăși prin Florența, a vizitat Lucea, Bologna, Ferrara, s-a oprit o lună la Veneția, a trecut apoi prin Verona, Milano, Geneva, Franța, iar în iulie sau august 1639, după o absență de aproape 15 luni, a ajuns acasă. Când s-a întors, a aflat de moartea prietenului sau Charles Diodati, pe care îl plânge în “Epitaful lui Damon”. În urechea lui Diodati, Milton îi șoptește visul său despre nemurire.

Cam prin acest timp, poeziile lui au căpătat un colorit mai definit. Și el, ca și Spencer, s-a întors la o întrebuintare spirituală mai înaltă. El a căutat după exemple - spune după aceea în “Motivul conducerii bisericii împotriva laicilor” - la Homer, Virgil, Taso și alții, precum și în cărțile poetice ale Noului cât și ale Vechiului Testament, își căuta planul lucrărilor sale de viitor. Dar aveau să mai treacă ani. Lucrul spre care se avântase sufletul său era să fie câștigat numai “prin rugăciune devotată către Duhul cel veșnic care poate îmbogăți cu pronunțare și cunoștință, și poate trimite serafimul Său cu cărbunele aprins de la Altarul Său să atingă și să purifice buzele celui ce îi este plăcut. La aceasta trebuie adăugat citirea selectă și cu stăruință, observarea constantă, pătrunderea în tot ce pare artă și în afacerile generoase”.

După ce s-a reîntors din călătorie, Milton s-a stabilit în Londra. Aici a luat la el, spre a-i învăța, pe cei doi fii ai sorei sale, Edward și John Philips, unul de 9 ani, iar celălalt de 8 ani. În timp ce-și învăța nepoții, în 1640, Milton a schițat planul dramelor sacre, insistând în special asupra dramei “Paradisul pierdut” ca subiect, sugerând de asemenea ca teme “Afram de la Morea” sau “Răscumpărarea lui Isaac”, “Sodoma”, “Baptiștii” precum și alte subiecte din Istoria Britanică. Între timp și-a schimbat locuința cu una mai mare, unde să-și poate pune toate cărțile și mai liniștită. Aici a lucrat din greu. Prin acest timp, 1641, și-a început a doua parte a vieții sale literare ca bărbat în plină vigoare la 32 de ani, s-a devotat îndatoririlor zilei, atacând probleme arzătoare care priveau libertatea atât de scumpă lui. Această perioadă a durat 20 de ani, adică până a ajuns la vârsta de 52 de ani. El s-a ridicat cu toată puterea împotriva tiraniei și a opresiunii sub toate formele ei.

În 1641 se dădea o luptă aprigă pentru și contra episcopatului, luptă la care se alătură și Milton. El își publică primul său pamflet “Despre Reformă” ce ataca disciplina bisericească din Anglia și cauzele care au împiedecat-o până acum: două cărți scrise unui prieten. În prima parte argumentează că Reforma bisericii a fost mai mult împiedecată de reținerea ceremoniilor romano-catolice și prin acordarea de puteri nelimitate episcopilor, iar în a doua argumentează cu date istorice că influența politică a prelaților, totdeauna a fost opusă libertăților. După acest pamflet care avea nouăzeci de pagini, a urmat imediat altul mai scurt de 24 de pagini în care, cu dovezi din timpul apostolic, ataca episcopatul. Apoi scoate un al treilea pamflet prin care, cu o aserțiune potrivită lui, face praf dintr-un pamflet de apărare al unui episcop. Lupta purtată a dus la excluderea episcopilor din Camera Lorzilor. Aceasta excludere îl determina să scrie alte două pamflete în care pledează pentru o conducere bisericească, dar nu ca și aceea a episcopilor care nu era potrivită în forma ei, ci formarea unui prezbiteriu compus din prezbiteri și diaconi care să conducă treburile bisericești. Abia acum, în primele luni ale anului 1642, el își semnează pamfletele lui. La începutul celui de-al doilea, el își afirmă spiritul său ca scriitor în mijlocul disputelor. Datoria îl împovărează. “Desigur - scrie el - fiecărui om pașnic și de bine îi este neplăcut să jignească și să supere mulțimile, i-ar plăcea mult mai mult, fără îndoială, să fie mesagerul bucuriei și al mulțumirii, care este lucrul de căpetenie al întregii omenirii, decât să se împotrivescă propriei lor fericiri. Dar când Dumnezeu poruncește să ia trompeta și să sufle un semnal de durere, de alarmă, nu stă în voința omului ceea ce face. Când Cuvântul a fost în inima lui Ieremia ca un foc aprins în oasele lui, zadarnic se străduia să tacă, căci nu putea”. Se gândea că dacă sfârșitul bătăliei va fi oprimarea bisericii, cum va putea el să înfrunte la bătrânețe reproșul glasului lăuntric care mereu îi va zice: “Când a fost timpul, tu n-ai găsit nici un singur cuvânt din tot ce-ai citit sau studiat, să-l folosești spre apărarea bisericii?” În acest spirit și-a continuat Milton scrierile pentru marea cauză a libertății, în înfierbântarea luptei de controversă, dușmanii, numai dacă puteau, argumentau cu bătaia și închisoarea. Dar Milton niciodată n-a recurs la riposte de felul acesta. El nu a luat parte nicidecum la lupta săbiilor și nu a scris nici o silabă ca să insuflă această luptă. Era împotriva vărsării de sânge, și de aceea, cu toate că nu era regalist, a fost și împotriva parlamentului, când acesta a dezlănțuit luptele.

Fratele său, Cristofor, era regalist, dar diferența de păreri nu a stricat buna armonie dintre ei.

Prin mai sau iunie 1643, s-a căsătorit cu Mary Powell, care se trăgea dintr-o familie de regaliști. El avea 35 de ani și ea abia 18 ani. La început s-au înțeles destul de bine, dar când s-a izbit de prima greutate, încurajată fiind de părinții ei, ea fugi la casa părintească, de unde avea să se reîntoarcă spre toamnă. Cam prin acest timp, Milton, pe lângă nepoții săi, a mai luat la învățătură și pe alți copii și a adus și pe tatăl său la ei. S-a întâmplat însă că tocmai atunci forțele revoluționarilor de sub comanda lui Cromwell au slăbit, iar regaliștii au câștigat teren și s-au întărit. Așa stând lucrurile, familia Powell nu i-a dat voie soției să se întoarcă la Milton, ci au îndemnat-o să se despartă de el. Milton a încercat zadarnic să-și aducă soția înapoi. Aceste încercări l-au făcut să gândească mult asupra legăturii de căsătorie și a avut drept rezultat scrierea a două cărți în 1644 cu privire la “Doctrina și disciplina divorțului”, cărți adresate parlamentului.

Dar cea mai de seamă lucrare a sa în 1644 a fost “Areopagica”, o adevărată pledoarie pentru libertatea cuvântului și a scrisului. Încă de prin anul 1628, s-a propus o lege care avea menirea să împiedice tipărirea de cărți. Aprobarea pentru tipărirea oricărui fel de cărți se făcea numai de Arhiepiscopul de Canterbury. Camera înstelată a decretat aceasta. Milton s-a ridicat cu toată vigoarea împotriva unei așa legi care căuta să îngreudească răspândirea ideilor. El cere să se dea voie controverselor, căci ele scot la iveală adevărul. El insista ca Parlamentul - Areopagul de pe vremea lui - să revoce un decret atât de tiran contra presei.

Milton a avut de luptat și împotriva prezbiterienilor, nu numai împotriva regaliștilor, căci și ei căutau să impună o domnie spirituală care era diferită numai de nume de aceea pe care o răsturnaseră. Bătălia lui Milton a fost contra oricărui despotism din afară, ce tindea să forțeze conștiința oamenilor. La această luptă s-au alăturat și independenții și astfel. În adunarea din Westminster au susținut ca Biblia să fie dată ca regulă de credință și fiecare creștin să-și scoată din ea adevărul; ca celor ce cred la fel, să li se îngăduie să formeze biserici, să aibă libertatea să-și aleagă și să-și plătească păstorii lor. Într-un sonet “Noii violatori de conștiință sub Parlamentul Lung”, Milton atacă aceasta chestiune și Adunarea de la Westminster care căută să folosească sabia “spre a forța conștiința noastră pe care Cristos a eliberat-o”.

La 14 iunie 1645, regele pierde și ultima bătălie de la Maseby și Cromwell și coastele de fier câștiga biruința. Regina fugi în Franța. Ruina regalității a pus familia Powell în greutăți. În timp ce Milton era în vizită la o rudenie, soția lui vine și îngenunchează înaintea lui și îi cere iertare. Ei se împacă și pleacă împreună acasă. În 1646, lui Milton i se naște prima fetiță, Ania. Ea a fost șchioapă. În 1647, i s-a născut a doua fetiță, Maria și tot în acel an i-a murit și tatăl său.

În 1649, după executarea lui Carol I și abolirea monarhiei, Milton e numit secretarul latin al Consiliului de Stat, căci latina era limba diplomației pe atunci. Acum ajunge să fie bine cunoscut și peste notare. În țară au început să circule pamflete care căutau să-l arate pe rege că a suferit ca martir și că s-a rugat pentru vrăjmașii săi. Milton e chemat și însărcinat de Consiliul de Stat să scrie răspunsuri acestor pamflete. Unul se susținea că e jurnalul zilnic pe care regele l-a scris în închisoare. Cu toate că sănătatea îi era șubredă, ochiul stâng își pierduse vederea, iar celălalt era amenințat să ajungă la fel dacă se supune la lucru, Milton e gata să-și apere țara, scriind în latină pentru întreaga Europa, cum făcuse mai înainte în engleză pentru concetățenii săi. În timp ce lucra la această apărare, își pierde treptat și vederea ochiului drept. Într-un sonet adresat unui fost elev de al său, el spune: “Totuși nu argumentez împotriva voinței cerului... ci mă îndrept mereu înainte. Mă întreb ce mă susține? Conștiința, prietene, că i-am pierdut în apărarea libertății, nobila mea însărcinare de care răsună întreaga Europa de la o margine la alta. Deși orb, acest gând mă poartă mulțumit...”.

Lucrarea de apărare i-a dus faima în Europa. Toți se întrebau cine e acest Milton? Lucrarea era o argumentare pentru responsabilitatea regilor în contra teoriei despre dreptul divin de a porunci în mod absolut supușilor lor. În încheiere, Milton îndeamnă poporul englez să-și combată adversarii printr-o sfortare constantă de a întrece toate vorbele rele prin faptele lor bune. Dumnezeu a auzit rugăciunile - spunea el - dar acum trebuie să dovedești tot atâta dreptate, temperanță și moderație în menținerea libertății voastre, cum ați dovedit curaj în eliberarea din sclavie.

În 1650, anul în care a apărut această Apărare a lui Milton, i s-a născut un fiu care după câțva timp a murit. În 1652 i s-a născut a treia fiică, Debora, dar atunci la 2 mai și-a pierdut soția.

Întrucât în Europa, în anul morții soției lui a apărut un apel către Europa în limba latină “Strigătul la cer al sângelui regelui împotriva ucigașilor englezi”, Milton e însărcinat să scrie o “A doua apărare a poporului englez”, lucrare ce apare în 1654, deci după ce Cromwell a fost făcut Lord Protector.

Credința lui l-a făcut să sufere în sufletul său alături de frații săi și această suferință i-a stors poemul “Masacrul de la Piemont”. Țăranii de acolo care au fost protestanți au fost omorâți de soldații Ducelui de Savoy, fiindcă au refuzat să-și schimbe credința. În poem el arăta că ei țineau adevărul curat al primului veac.

În 1654, el e orb complet. Deși ochii îi erau curați, nervul optic a fost atins de boală (amaurosis). Forțarea prea mare a ochilor în studiu se crede că a adus la această boală. În anul 1656, deci după 4 ani de la moartea soției, care l-a lăsat cu trei fete mici, cea mai mare de 6 ani, iar cea mai mică abia născută, Milton se recăsătorește cu Caterine, fiica căpitanului Woodcock. Anul următor moare și ea, la nașterea primului copil. Într-un sonet cu prilejul morții ei, Milton spune cum s-au înțeles ei și câtă grijă a purtat ea de fiicele sale. O noapte după moartea ei, a visat-o că venea spre el cu fața voalată, de fapt el n-o văzuse niciodată, nu-i cunoștea fața. În sonetul său el își mărturisește credința în viața viitoare, spunând:

“Eu cred că o voi vedea în ceruri
Fără să mai fiu împiedecat de boală”.

Și în timpul acesta își primea salariul, dar redus, ca secretar latin la Departamentul Externelor și a fost asistat în lucru de Andrew Maxwell.

Dându-și seama de creșterea puterii Prezbiterienilor și de amestecul lor în lucruri care nu erau de ei, Milton adresează Parlamentului “Un tratat al puterii civile în treburile bisericești” arătând că nu e legat pentru nici o putere de pe pământ să constrângă pe alții în chestiunile religioase. Iar Parlamentului Lung îi adresează “Considerațiuni cu privire la cele mai bune mijloace pentru înlăturarea profesionismului din biserică”, în care argumenta că fiecare păstor să fie susținut de turma sa, și să nu fie salariat de Stat.

Când Comonwealtul a căzut și Carol II-lea a fost rechemat, Milton a simțit că libertatea e în primejdie și fără teamă s-a ridicat împotriva reîntronării monarhiei. Prin aceasta el a riscat totul, dar a îndrăznit să spună adevărul așa cum l-a văzut, întoarcerea regelui a adus lui Milton primejdia morții. Marele profet al libertății a fost adus înaintea Consiliului să răspundă la anumite acuzații, apoi a fost aruncat în închisoare, iar copiile scrisorilor lui au fost arse. După câteva timp i se dădu drumul și el se stabili la Londra, unde se căsătorii a treia oară la 54 ani. Acum a început să lucreze poemul său religios “Paradisul pierdut” pe care-l plănuiase mai înainte de lupta pentru libertate. Cartea împărțită în 10 părți a fost terminată în 1665 și a fost publicată în 1667. Pe când era încă în manuscris, el a prezentat lucrarea lui Thomas Ellwood, unul care venea și-i citea Biblia. Acesta, după ce cercetă acasă manuscrisul, când i-l înapoie îi zise: “Tu ai spus multe de Paradisul pierdut, dar ce ai de spus de Paradisul recâștigat?” Milton stătu pe gânduri mult timp, nu-i dădu nici un răspuns. Dar în aprilie 1667 și a doua lucrare “Paradisul recâștigat” a fost terminată. Acum o prezintă și pe aceasta lui Ellwood cu cuvintele: “Ție ți se datorește aceasta. Tu mi-ai ridicat aceea întrebare când am fost la Chalfont, la care nu m-am gândit înainte”.

Milton și-a lucrat epica lui atât de sublimă după felul lui Homer și Virgiliu, luând de la părinții bisericești doctrina îngerilor și arhanghelilor, precum și istoria căderii lui Lucifer, după strigătul proorocului Isaia în cap. 14:12-15 împotriva împăratului Babilonului, întrebându-l metoda aceasta, Milton îl așează pe Adam între forțele cerului și ale iadului. Astăzi, de la ediția II-a din 1674, “Paradisul pierdut” e în 12 cărți în trei părți egale. În primele patru cărți, Cerul, Pământul și Iadul sunt deschise imaginației. În următoarele patru cărți avem povestirea lui Rafael despre trecut prin care învățăm evenimentele ce au fost înainte de facerea lui Adam. În ultimele patru avem căderea și consecințele ei cu viziunea lui Mihail despre viitor. Aceasta include răscumpărarea omului și întreaga lucrare a lui Dumnezeu cu el, prin Cristos.

În “Paradisul recâștigat”, în cele patru cărți Milton reprezintă lucrurile în altă formă. El redă ciocnirea dintre Cristos și puterile răului în ispitirea din pustie.

În 1671, el scoate un alt volum, “Samson luptătorul”.

Iată cum își întrebuința el timpul. Vara se scula dimineța la ora 4, iarna la 5 și asculta un capitol din Biblie. Era lăsat apoi singur în meditație până la 7. După dejun i se citea și apoi dicta până la amiază. De la 12 la 1 făcea plimbare sau exercițiu într-un leagăn. La 1 lua masa, apoi până la 6 era ocupat cu muzică, cărți și compoziții. De la 6 la 8 primea vizite și stătea de vorbă cu prietenii. La 8 lua cina, iar la 9 se culca. În ultima parte a vieții sale a avut parte de pace, liniște, după atâta trai în lupte, hărțuiri și istovire. Fiind orb, nu vedea sărăcicioasa sa locuință, nu-și dădea seama de întunecimea ei, ci își găsea desfătarea cântând la harmoniu și în vizitele prietenilor săi.

În 1674, Duminecă 8 noiembrie, Milton moare în vârstă de 66 ani.

Spre sfârșitul vieții sale, Milton nu a mai frecventat nici o biserică, fie din cauza că era orb, fie din cauza anumitor dispute și neînțelegeri pe care aveau bapțiștii din Anglia în acea vreme. Dar a rămas neschimbat în convingerile sale. Despre soția sa rămasă văduva se știe că era membră a Bisericii Baptiste din Nantwich Sheshire și că avea ca păstor pe Samuel Creton (*A history of Baptist*, Th. Armitage, N.Y. 1887 pagina 547).

Ca baptist, John Milton spunea că și-a format sistemul său numai din Biblie. Meditațiile sale asupra textelor Scripturii sunt din cele mai bune. Iar în scrierea sa “Doctrinile creștine”, el combate botezul copiilor, mai bine decât oricare alt scriitor baptist.

Iată câteva lucruri pe care le susținea cu toată tăria:

1. Biblia ca singura regulă de credință. El a avut o controversă cu Usher, unul din cei mai învățați prelați din acel timp, cu privire la tradiție și înaltul prelat a trebuit să cedeze, să abandoneze controversa în fața argumentelor zdrobitoare prezentate de Milton. El a zis: “Nici tradiții, nici Sinoade, nici canoane a vreunei biserici vizibile, cu atât mai puțin sentințele sau hotărârile vreunui judecător sau a unui comitet civil, decât numai Scripturile pot forma judecătorul sau regula finală în materie de religie”.

2. El a accentuat doctrina baptistă despre formarea și guvernarea bisericii. Spunea că trebuie să fie “O părtășie a sfinților”, o “frăție” în stare să-și mărturisească credința, să învețe doctrinele biblice și capabili de a încerca prin normele Scripturii și prin Duhul pe orice învățător sau chiar colectiv de învățători. O astfel de biserică, oricât de mic i-ar fi numărul, e un corp independent: “E în sine o biserică întregă și perfectă în ce privește drepturile ei religioase, nu are nici un superior pe pământ, fie persoane, adunări sau uniuni față de care i se poate cere să se supună. Slujbașii ei sunt prezbiterii și diaconii, iar alegerea slujitorilor aparține poporului”. Aceasta exclude pe copii de a fi membri.

3. În ce privește botezul, susținea că e o orânduire a Evangheliei, că trebuie făcut pe baza de credința personală prin cufundare. A protestat energic contra botezului copiilor mici “cum ar putea copii, care nu înțeleg Cuvântul, să fie purificați?... căci nu botezul pe din afară ne curățește, ci e mărturia unui cuget curat, cum spuse Petru.... Botezul e de asemenea un vot și întrucât copiii mici nu pot vorbi, nici nu li se poate cere”.

El a fost un bărbat cu convingeri clare, cu o dorință înfocată pentru libertate, cu un curaj de nebiruit, cu o voință de fier, cu putere de muncă de titan și cu o minte scilpitoare de geniu. El e unul din falnicii “cedri din Liban” ai bapțiștilor. “Cele două minți originale - spune Lord Macaulay - care au predominat a doua jumătate a secolului XVII au fost bapțiștii John Milton și John Bunyan. Nu ne temem să spunem că, deși au fost mulți guralivi în cea de a doua jumătate a secolului al XVII, totuși numai două minți au fost care au posedat facultatea imaginației într-un grad foarte înalt. Unul a produs “Paradisul pierdut” iar celălalt “Călătoria creștinului”.

CAPITOLUL 11

RICHARD BAXTER

Richard Baxter a fost unul dintre marii teologi ai veacului al XVII-lea. El s-a născut în Rowton Anglia, la 12 noiembrie 1615. El a fost născut din nou pentru Împărăția lui Dumnezeu la vârsta de 6 ani și niciodată n-a știut ce însemnează să bea, să chefuliască sau să risipească bărbăția sa în poftele rele. Puterea lui Dumnezeu a fost aplicată înainte ca influențele corupătoare ale păcatului să pună stăpânire pe el. A fost salvat din păcat prin Cristos. După înfruntarea mai multor greutăți, el și-a făcut studiile pentru preoți. În anul 1638 a fost hirotonit ca preot în biserica anglicană. În 1640 a luat pastoralul bisericii Kidderminster, unde a slujit până în 1642.

Între timp el și-a dat seama de greșelile bisericii anglicane și a îmbrățișat convingerile puritane, rămânând mai departe la Kidderminster. De acum el aparținea marelui grupări cunoscută sub numele de Neconformiști, fiindcă refuzau să se supună rânduielilor bisericii oficiale. Mai erau numiți și puritani fiindcă insistau pentru curăție, puritate. M. Berg în cartea sa “Cromwell și epoca sa” spune că „ei cereau să se înlăture din biserică orice urmă de podoabe, icoane, altare, draperii și geamuri colorate. Ei nu admiteau nici corul, nici muzica de orgă. În locul rugăciunilor citite din liturghie, ei cereau o predică orală, nu le plăcea să facă mătănii atunci când se amintea numele lui Cristos și nici să închine cu semnul crucii pe cei botezați, să se scoale în picioare în timpul citirii Evangheliei, să îngenunche la împărtășanie, etc”.

La Kidderminster, el și-a câștigat faima ca predicator puternic în evanghelizări și în controverse. Moody zice despre el: “Baxter răspândea pe pereții camerei sale de studiu, suflul rugăciunii, iar după ce fu uns cu ungera Duhului Sfânt, revărsă peste Kidderminster un râu de apă vie și aduse sute la pocăință”.

În teologie, el a încercat să împace ideile lui Calvin cu cele ale lui Arminius, în ce privește predestinația.

În politică nu s-a putut împăca nici cu autocrația lui Carol I, nici cu acțiunile extremiste ale lui Oliver Cromwell. Influența lui a fost de partea păcii, iar după Restaurare a fost capelan al lui Carol al II-lea.

Pentru convingerile sale religioase a suferit prigoniri în mai multe rânduri. După promulgarea Actului de Uniformitate în 1622, Baxter părăsește anglicanismul și e constrâns să părăsească și biserica din Kidderminster, retrăgându-se la Acton în Middlesex, unde a scris cele mai multe lucrări ale sale. Lucrarea săvârșită de el ca surghiunit și scos de sub scutul legilor de autorități, a fost mult binecuvântată și a rămas de o valoare veșnică. Actul de indulgență i-a îngăduit să se reîntoarcă la Londra unde a rămas până în 1685, când judecătorul Jeffreys l-a aruncat în închisoare, învinuindu-l pe nedrept de răscoală. A stat în temniță 18 luni.

Cea din urmă parte a vieții sale a petrecut-o în liniște și pace. Dintre neconformiști, el a fost cel mai fertil scriitor și controversat al vremii. A lucrat peste 160 de scrieri. Din ele, cele mai răspândite și de mai mare valoare sunt: “Veșnica odihnă a sfinților” și “O chemare către cei neconvertiți”, cărți ce au fost traduse în mai multe limbi.

Baxter a fost unul din cei mai mari teologi englezi ce a acumulat cunoștințe excepționale fără a avea o pregătire universitară. El e prețuit de toți ca unul care “Într-un veac furtunos și împărțit a pledat pentru unitate și înțelegere, arătând calea spre odihna veșnică”.

Pietismul puritan al lui Baxter a influențat în mod deosebit pe Philip Iacob Spener, părintele pietismului german.

A murit la Londra în 1691.

CAPITOLUL 12

JONATHAN EDWARDS

Unul din cei mai binecuvântați bărbați folosiți de Dumnezeu în producerea trezirilor spirituale în masă, a fost Jonathan Edwards. Predicile sale tăioase deșteptau sufletele. Și odată deșteptate, intervenea o criză spirituală, își dădeau seama de vinovăția lor față de un Dumnezeu mare și atotputernic, se înspăimântau, agonizau, se aruncau pe genunchi sau cu fața la pământ și strigau către Dumnezeu să se îndure de ei, să le ierte păcatele. Aceasta s-a petrecut cu sute, cu mii de suflete chiar la o singură predică. Conform unor date statistice, Dumnezeu a trezit prin el a șasea parte din populația Americii de pe acea vreme. Această lucrare e cunoscută în istorie ca “marea trezire”.

Jonathan Edwards s-a născut la 5 octombrie 1703 în localitatea East Windsor, Connecticut. Aici tatăl său a fost pastor la Biserica Congregațională timp de 63 ani. Mamă-sa a fost tot fiică de pastor.

Frământările politice din acea vreme din Europa au influențat mult situația coloniilor din America. Conducătorii religioși de pe atunci au devenit preocupați de situația politică, iar treburile religioase și partea

morală au fost lăsate la o parte. Drept urmare, viața bisericilor a intrat în declin. Ba chiar au ajuns să adopte o înțelegere denumită “Legământul de jumătatea drumului” prin care cei neconvertiți erau primiți în biserică cu drept de a participa la toate lucrările, afară doar de dreptul de vot. Aceasta a umplut bisericile puritane cu membri nenăscuți din nou. Astfel, în loc ca biserica să schimbe lumea, s-a petrecut invers, lumea a schimbat biserica. Duhul lumesc a început să se manifeste pretutindeni. A fost o perioadă de prăbușire spirituală. Dar tocmai această stare a creat climatul prielnic pentru treziri spirituale. Întunericul gros este înainte de revărsatul zorilor. De aceea cei credincioși nu trebuie să deznădăjduiască când văd prăbușirea vieții spirituale și culmi ale păcătoșeniei. Din contră atunci trebuie să strige mai mult ca oricând către Dumnezeu și să strige către păcătoși să se trezească. Atunci Dumnezeu Își ridică un martor, trâmbiță de argint, prin care Duhul Sfânt face trezirea multora. Așa a fost în această vreme.

Încă de copil, Jonathan a dat semne de ceva deosebit. La vârsta de 6 ani a început studierea limbii latine. La 10 ani a început să scrie eseuri despre insecte și despre științele naturale. Minte sa era activă și ridica o seamă de întrebări, care remarcău spiritul său de observație. Astfel în lucrările lui se găseau întrebări ca acestea: “Din cauză că avem doi ochi, de ce nu vedem dublu? De ce munții văzuți de la distanță sunt albaștri?” Botanica, zoologia, fiziologia, geologia și astro-fizica erau subiecte care îl interesau în mod deosebit.

Minte sa ascuțită nu se mulțumea cu știința vremii sale.

Trecând la filozofie, el a ajuns la concluzia că universul pretinde “existența eternă a unei minți atotcuprinzătoare” și că “nici o fericire nu e solidă și substanțială afară de fericirea spirituală”.

De asemenea în tinerețe el a avut o seamă de experiențe spirituale. Odată a citit textul din 1 Timotei 1:17: “A Împăratului veciniciilor, a nemuritorului, nevăzutului și singurului Dumnezeu să fie toată cinstea și slava în vecii vecilor! Amin”. Atunci a scris: “În sufletul meu a coborât un sens al gloriei Ființei divine cu totul deosebit de tot ce am experimentat înainte. Am îngenuncheat și am cerut lui Dumnezeu să mă facă să mă bucur de El, și m-am rugat cu o deosebită afecție în privința aceasta”.

La vârsta de 13 ani a intrat la facultatea Connecticut, renumita Universitate Yale de mai târziu. El deja știa greaca, ebraica și latina. Ca copil deseori se retrăgea la o parte și petrecea ore întregi în rugăciune. Convertirea sa a avut loc la vârsta de 17 ani. În 1720, înainte de a împlini 17 ani, a absolvit facultatea, reușind să fie premiantul clasei. Aici la Yale a mai petrecut alți doi ani studiind teologia. În 1722, deci la 19 ani a fost aprobat ca predicator. La terminarea studiilor teologice a acceptat pastoralul Bisericii Prezbiteriene din New York, unde a stat doar 8 luni căci a fost numit profesor asistent la Yale, unde a rămas doi ani. În această vreme s-a amoretat de Sara Pierrepont fiica unuia din fondatorii Universității Yale. La 24 ani, pe data de 15 februarie 1727, a fost ordonat ca păstor, în Biserica Congregațională din Northampton, Mass., una din cele mai prospere comunități, l-a chemat ca ajutor de păstor. Solomon Stoddard, bunicul său avea pastoralul acelei biserici. Șase luni mai târziu s-a dus la New Haven și s-a căsătorit cu Sara, care avea doar 17 ani.

În anul 1729, murind bunicul său, a preluat toate îndatoririle pastoralului. Se ruga de două ori pe zi și studia 13 ore pe zi. El își lua un subiect, apoi mergea la tăiat de lemne în pădure, se plimba sau făcea o altă lucrare și în timpul acesta, el medita asupra subiectului.

Căminul lor a fost binecuvântat cu 12 copii, de care Sara purta o grijă deosebită ca nu cumva să-l conturbe pe soțul ei de la studii. Ea conducea toate treburile gospodăriei. Un observator al căminului lor spune că “niciodată ea n-a trebuit să strige la copiii lor”. Pe când Whitefield era necăsătorit, a vizitat casa lor și a remarcat: “O pereche mai potrivită nu am văzut”. De atunci a început să se roage să-i dea Domnul și lui o Sara.

Edwards avea obiceiul să-și scrie predicile, iar la amvon le citea. El ataca vehement păcatele vremii și trâmbița judecățile dumnezeiești.

Pe dala de 4 iulie 1735, el se afla în orașul Enfield, Connecticut, unde poporul s-a adunat să-l asculte. Când a intrat, poporul fără prea mult respect, discutau între ei și râdeau gălăgios. Ba unii chiar își băteau joc de el. Predicatorul Wilbur Chapman ne spune ceva despre evenimentele, care s-au petrecut în vechea biserică, unde a predicat mișcătorul mesaj: “Păcătoșii în mâinile Dumnezeului aprins de mânie,” având ca text Deuteronom 32:35. El spune despre Edwards: “El avea un manuscris pe care îl ținea cu amândouă mâinile înaintea feței, așa

că poporul nu-i putea vedea fața. El citea înainte și poporul a fost puternic mișcat. Un bărbat a sării sus și a mers la banca din față, a îngenuncheat și a strigat: “Domnule Edwards, ai milă de mine”. Alții se țineau de speteaza băncii lor ca să nu alunece în pierzare. Eu am văzut stâlpii, pe care unii i-au cuprins în brațe căci li se părea că ziua judecării a coborât peste ei”.

Predica aceea a fost memorabilă. Ea a intrat în istorie. Prin ea Dumnezeu a declanșat “Marea trezire spirituală”. Gălăgia și râsetele zgomotoase de la început au amuțit deodată și au început oftatele și gemetele, ochii li s-au umplut de lacrimi și sufletul de groază. Iată câteva pasaje din acea predică: “Numai mila lui Dumnezeu îi reține pe cei răi să nu ajungă în iad în orice moment... Dumnezeu are puterea să arunce pe cei răi în iad. Poate face aceasta în orice clipă. Măinile oamenilor sunt neputincioase când El se scoală. Nici cel mai tare nu poate rezista, nu se poate împotrivi și nu poate să se scape din mâna Lui. Pe pământ câte un prinț întâmpină greutăți într-o supune pe câte un rebel, care s-a refugiat într-o fortăreață și s-a întărit cu un mare număr de urmași. Dar nu se întâmplă așa ceva cu Dumnezeu. Căci nu există o așa fortăreață care să te poate apăra de puterea lui Dumnezeu.

“Chiar dacă vrășmașii lui Dumnezeu s-ar uni mână în mână și ar forma o mare mulțime, ei foarte ușor ar putea fi sfărâmați în bucăți. Ei sunt ca pleava pe care o spulberă vântul sau ca miriștea uscată în calea focului. Cât de ușor e pentru noi să strivim un vierme ce se târăște pe pământ, atât de ușor este pentru Dumnezeu, atunci când găsește cu cale să arunce pe cei răi, pe dușmanii Săi în iad. Căci ce suntem noi să ne gândim că vom putea sta înaintea Aceluia, la a cărui certare, pământul se cutremură și stâncile se prăbușesc?

“Cei răi merită să meargă în iad, merită să fie aruncați acolo. Astfel că dreptatea divină nu e o piedică în această privință. Ea nu obiectează împotriva folosirii puterii Sale în orice clipă. Din contră, justiția divină pretinde o pedeapsă cât mai aspră pentru păcatele lor. Sabia dreptății atârână de un fir de păr, deasupra capetelor lor și numai mâna milei încă o mai reține.

“De fapt, toți cei răi sunt pe drumul spre iad. Ei sunt deja condamnați la chinul veșnic. Ei nu numai că merită să fie aruncați în iad, ci ei au ales să meargă într-acolo. Și sentința Legii lui Dumnezeu i-a osândit ca de iad să aibă parte (Ioan 3:8). Adâncul e pregătit, focul e gata, cuptorul e înfierbântat, gata să-i primească... Cei răi umblă pe scoarța sfărâmicioasă de deasupra iadului... pe o pojghiță subțire în unele locuri și nu știi când se rupe și te prăbușești în iad”.

Prin această predică Duhul Sfânt a lucrat convingerea de păcătoșenia lor la membrii bisericii și i-a trezit. O groază de iad a pus stăpânire pe toți. Unii din diaconii bisericii și dintre membri, se spune că au îmbrățișat stâlpii bisericii și îngroziți strigau după mila Domnului, căci li se părea că deja alunecă în iad. Așa a început “Marea trezire spirituală”.

Toată lucrarea era dumnezeiască, căci Edwards doar citea predica. Nu vorbea înflăcărat și nu făcea nici cel mai mic gest.

Stilul lui era concis și ținea la trezirea conștiinței. El era un om rațional, nu sentimental, de aceea nu apela la emoții. Era convins de depravarea firii pământești, își dădea seama de împietrirea inimii ascultătorilor săi, de completa lor nepăsare față de Dumnezeu și era conștient că numai printr-o confruntare puternică a poporului cu păcatele sale și cu consecințele grozave, vor putea să fie șocați, treziți ca să se pocăiască. Ca profeții Vechiului Testament, prin predicile sale stârnea groaza de Domnul din pricina păcătoșeniei lor, ca treziți fiind, să primească dragostea Sa și să fie mântuiți. Predicile sale erau directe, tăioase, fără înflorituri poetice, fără gesturi dramatice, fără citate din filozofi, ci biblice, puternic raționale și însoțite de puterea Duhului Sfânt, care făcea Cuvântul să sfărâme stânca. Pregătirea unei predici era istovitoare pentru el. Îi lua o zi întreagă de 12-13 ore. Așa se explică faptul că ele au rămas peste veacuri. Azi, unii folosesc 10-15 minute pentru pregătire, de aceea nu e mirare că unii ascultători nici la terminarea predicii nu știu ce li s-a vorbit. Pentru el pregătirea avea două laturi: aceea a minții prin studiu și aceea a sufletului prin rugăciune.

Se spune că Duminică înainte de a ține acea predică neuitată, care a fost ca o scânteie ce a aprins pădurea, el a îngenuncheat și s-a rugat mult. Era cumva în dubiu să țină sau nu acea predică. Știa că poporului îi plăcea să vorbească despre alegere, subiectul mult discutat în acea vreme, iar mesajul primit era neplăcut poporului. După multă rugăciune s-a ridicat de pe genunchi hotărât să predice ce vrea Domnul, nu ce vrea poporul. Duhul

Domnului l-a biruit întâi pe el, apoi a biruit prin el pe alții.

Autorul cărții “America’s Great Revivals” spune că trezirea a început cu o tânără. De la ea, focul trezirii a trecut la ceilalți tineri, apoi la cei bătrâni. Trezirea a cuprins întreg orașul. Un deosebit interes de lucrurile spirituale a pus stăpânire pe toți. Nu se mai discuta despre afaceri sau despre cele trecătoare, ci despre cele veșnice. Lumea a început să caute pe Dumnezeu. Cei treziți mărturiseau celorlalți cum Dumnezeu a lucrat în viața lor. Clădirea bisericii a devenit neîncăpătoare. În timp de șase luni au fost 300 de convertiți din populația de 1100 a orașelului lor.

De aici trezirea - ca un foc purtat de vânt - a trecut la alte orașe. Robert Flood în cartea sa “Oameni care au format America” spune că în timp de doi ani, 1740-1742, între 25.000-50.000 au fost adăugați ca membri la bisericile din New England. Acesta a fost un număr mare, ținând seama că populația în New England pe atunci era abia de 340.000 locuitori.

Hitchcock spune că trezirea care a început în Northampton curând s-a răspândit în coloniile de sus și de jos și a devenit cunoscută ca Marea trezire, cea mai mare deșteptare spirituală din istoria Americii. Ea a început prin Jonathan Edwards.

Prin anul 1744, mișcarea de trezire a încetat. Timp de patru ani Jonathan Edwards nu a avut nici un nou convertit. W. Glyn Evans, în cartea sa “Profiluri de lideri ai trezirii” spune că după 1748 unii au început să critice măsurile lui Jonathan Edwards și să ceară reinstaurarea “Legământului de jumătatea drumului”, prin care și cei neconvertiți puteau fi primiți în biserică, fără să aibă dreptul de vot și la masa Domnului. Edwards s-a opus. Ceilalți au montat o opoziție tot mai mare, iar pe data de 22 iunie 1750, după 23 de ani, Edwards a trebuit să părăsească pastoralul bisericii din Northampton.

De la acea dată, el a trecut ca misionar la indienii din Stockbridge, un sat din Massachusetts. Colegii lui academici l-au acuzat că își irosește acolo în pustiu abilitățile sale intelectuale, dar acolo în timp de șapte ani el a scris o seamă de cărți, care au influențat generațiile următoare. Lucrarea lui a fost binecuvântată și printre indieni căci mulți au fost convertiți. Deși a avut o pregătire academică foarte înaltă, a avut și o minte sclipitoare și a știut să dea mesajul Evangheliei în limbajul cel mai simplu, ca să fie înțeles de indieni.

Biografiile lui sunt de părere că el a fost stimulat în această misiune de David Brainerd, care era să-i devină ginere. Acesta a lucrat între ei până a fost răpus de tuberculoză. După moartea lui, Edwards i-a publicat jurnalul său zilnic, care a devenit o mare binecuvântare pentru mulți.

O altă fiică a lui Edwards s-a căsătorit cu Timothy Dwight, care a devenit președintele Universității Yale. După o predică a acestuia, o treime din studenți au fost convertiți.

În toamna anului 1757, Edwards a fost ales președinte al Universității Princeton (pe atunci era Colegiu). După multe insistențe, el a acceptat chemarea și pe data de 16 februarie 1758 s-a mutat la New Jersey. Abia și-a început activitatea, dar n-a putut face mare ispravă căci la 23 februarie, fiind inoculat contra vărsatului a făcut complicații și o lună mai târziu, pe 22 martie 1758, în vârstă de 55 ani, a plecat în veșnicie.

Biograful Courtney Anderson spune că cei mai mulți istorici admit că America a avut în secolul al XVIII-lea două minți strălucite: pe Benjamin Franklin și pe Jonathan Edwards. Mulți sunt de părere că în alte împrejurări, Edwards ar fi devenit un bărbat de știință mai mare ca Franklin. Desigur ca filozof și teolog el a fost fără pereche în vremea sa.

Cu oameni deosebiți care se lasă în mâna Sa, Dumnezeu e gata să facă lucrări deosebite. Ești tu cu totul predat Lui?

CAPITOLUL 13

DAVID BRAINERD

Cineva a scris: “O scânteie ce sare din nicovala fierarului poate aprinde un oraș. De la o lumină aprinsă pot fi aprinse alte zece mii de lumânări. De la viața de rugăciune fără pereche a lui David Brainerd au fost aprinse

unele stele strălucitoare pe firmamentul câștigătorilor de suflete”.

Într-o introducere la o scurtă biografie a lui David Brainerd, lucrată de Dr. Oswald Smith, Dr. A. Gordon a scris: “După ce a murit David Brainerd, William Carey a citit viața sa și a plecat în India; Robert McCheyne a citit jurnalul său și a mers ca misionar printre evrei; Henry Martyn a citit jurnalul său zilnic și a plecat ca misionar în India”. Oswald Smith la fel mărturisește că viața lui a fost influențată de acest om și de aceea fiului său mai mic i-a dat numele lui.

Cine a fost David Brainerd? Cum a trăit și ce a lucrat încât a putut influența pe alții chiar și după moartea sa?

David Brainerd s-a născut la 20 aprilie 1718 în localitatea Haddam, statul Connecticut, U. S. A. Tatăl său, Hezechia Brainerd, a murit când el era de nouă ani, iar mamă-sa a murit când era de 14 ani. El a fost al treilea dintre cinci fii și patru fiice. Rămânând orfan, a făcut cunoștință cu greutățile încă din copilărie. A învățat să citească, dar n-a putut să continue școala. Abia în anul 1738, când a ajuns la vârsta de 20 ani s-a apucat serios de studiu. Era foarte sobru și strict cu sine însuși. A studiat cu un profesor, iar după moartea acestuia, a studiat cu fratele său.

Îi plăcea viața de evlavie. Mergea la biserică, lua parte la grupuri de rugăciune și practica zilnic rugăciunea secretă și deseori postea. Dar nu se bucura de mântuirea sufletului său. Dumnezeu încă nu lucruse la viața lui. Totul era doar o religie a eforturilor personale și își zicea că el nu e așa rău cum zice Biblia.

În iarna anului 1738, într-o duminică dimineată, inima lui a fost copleșită cu un simțământ al vinovăției sale și al mâniei lui Dumnezeu. Toată religiozitatea lui a pierit, presupunerile sale că e destul de bun s-au dărâmat. L-a cuprins tulburarea și groaza de mânia lui Dumnezeu. În februarie a pus o zi aparte pentru post și rugăciune și toată ziua a strigat după mila Domnului, cerându-I să-i arate păcătoșenia sa și felul de viață dorit de Domnul Isus Cristos. Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea și i-a arătat starea sa de păcat încât a ajuns să n-o mai poate suporta.

“Într-o noapte - scrie el - în timp ce veneam singur spre casă, mi-am văzut păcatele și m-am îngrozit atât de mult, încât mi se părea că se va deschide pământul sub picioarele mele și voi fi înghițit de viu, iar sufletul îmi va merge de-a dreptul în iad, chiar înainte de a ajunge acasă. Când am ajuns acasă, m-am dus imediat la pat, ca nu cumva ceilalți să observe zbuciumul meu, deși nu puteam dormi căci mă gândeam că ar fi mare minune dacă nu ajung în iad până dimineată”.

În starea aceasta a continuat până în seara de 12 iulie 1739. Își dădea seama că toate eforturile sale să se scape de păcat sunt zadarnice, că nu se poate mântui singur. În aceea seară era din nou prin acel loc singuratic, unde i se arătase păcătoșenia, dar de data aceasta revelația a fost cu privire la calea mântuirii. O stare de uimire, de admirație a umplut inima lui. Se întreba cum n-a văzut aceasta mai înainte. Acum a înțeles că mântuirea e în totul prin Cristos, primind neprihănirea Lui. Și se mira de ce lumea întreagă nu vede aceasta? Atunci Duhul Domnului i-a dat lumina Evangheliei și i-a schimbat viața. Șuvoaie de bucurii i-au inundat inima și o stare de fericire nemaîntâlnită îi stăpânea ființa, atât de zbuciumată altădată.

În septembrie a intrat la colegiul Yale, dar se temea că acolo, în mijlocul multelor ispite, nu va putea trăi o viață strict religioasă. Dar toată iarna aceea sufletul său s-a bucurat de o bună părtășie cu Domnul. Și mereu sufletul său dorea să petreacă tot mai mult cu Domnul. De multe ori la amiază ieșea afară pe câmp și acolo, în rugăciune, găsea o dulceață de nedescris a comuniunii cu Dumnezeu.

Anul următor făcuse eforturi deosebite la studiu și slăbise mult. În luna august începuse să scuipe sânge. Atunci profesorii l-au sfătuit să întrerupă studiile. El i-a ascultat și s-a dus acasă. Acolo și-a găsit desfătarea în rugăciune, căci acum avea timp liber să petreacă ore întregi pe genunchi. Și această stare de bucurie împreună cu odihna și hrana au influențat fizicul său încât pe data de 6 noiembrie, refăcut, s-a întors la studii. În jurnalul său de marți 9 decembrie, el vorbește despre această desfătare în rugăciune: “Ah, o oră cu Dumnezeu întrece infinit toate plăcerile și desfătărilor acestei lumi”.

Pe la sfârșitul lunii februarie, studenții de la Colegiul Yale au trecut printr-o trezire spirituală, datorită predicilor lui George Whitefield. Ce bucurie a avut Brainerd să vadă pe unii și pe alții schimbați de Duhul Domnului.

În aprilie 1742 a început să studieze teologia ca să devină vestitor al Evangheliei, iar la 29 iulie a fost examinat de o comisie de păstori și i s-a acordat dreptul să predice Evanghelia.

În ființa lui avea închis un foc sfânt. Cu orice preț, el a dorit să meargă la indienii americani, pieile roșii, să le predice Evanghelia. Pe aceea vreme, indienii erau urâți de coloniști și chiar decimați. În zadar au căutat unii să-l convingă că nu are rost să-și cheltuiască viața pentru niște sălbatici fără valoare, el a rămas neșămutat în hotărârea lui de a asculta de această chemare sfântă. Știa că îl așteaptă greutăți, că nici indienii nu iubeau pe coloniști, ci purtau o luptă dâră împotriva lor și natural nu erau gata să accepte religia albilor. Dar el credea cu tărie că Dumnezeu îi poate schimba și pe indieni.

Anul următor la 1 aprilie a fost trimis ca misionar la indieni. Câmpul lui de lucru, la început a fost în statul New York, apoi s-a extins și în statul New Jersey și în statul Pennsylvania, începutul lucrării între ei a fost foarte greu. El nu cunoștea limba lor și vorbea numai prin traducere. Ca traducător avea pe un tânăr numit John Wauwaumpequunnaunt. Acesta cunoștea și limba indiană și engleza și scria foarte bine. El era singurul cu care se putea înțelege. Ziua de 20 aprilie, când a împlinit 25 ani, a petrecut-o în post și rugăciune, mulțumind pentru harul ce i-a fost acordat și cerând Domnului ca toate necazurile spirituale, întristările și deprimările lui lăuntrice să-i sfințească tot mai mult sufletul.

Trăind între indieni, el a împărtășit în totul soarta lor, locuind cu ei într-un wigwam. După câteva timp și-a construit cu mâinile sale o colibă. A suferit mult din cauza singurătății. Nu avea cui să-i împărtășească durerile sau de la cine să ceară un sfat. Dar starea aceasta l-a făcut să trăiască tot mai mult cu Dumnezeu și Lui să-I spună totul.

După muncă, la câteva luni el se aștepta să vadă rezultate care să-l mângâie, dar nu a fost nici unul. Necazurile, munca pentru facerea colibei, lipsa de hrană potrivită l-au epuizat. Nici pâine nu avea și nu era nici de unde să o cumpere. Doar dacă se ducea el sau dacă mergea un altul la orașul care se afla la 25-30 km depărtare, putea să cumpere. Dar și atunci, până ajungea la el, pâinea era acră și nu o mai putea mânca. Pe la jumătatea lui august a fost foarte bolnav. Nu mai putea nici să se miște, nici să studieze, dar vorbea despre dorința lui intensă după sfințenie și o perfectă conformare cu voia lui Dumnezeu. Duminică, 21 august și-a făcut slujba, dar gândurile i-au fost foarte împrăștiate. La amiază a căzut în fața Domnului și a început să scoată gemete din cauza că se simțea uscat, sterp, mort. El a scris în jurnalul său: "Vorbind unor suflete nemuritoare în felul în care le-am vorbit, m-am simțit vinovat de parcă le-aș fi ucis". După masă însă, Dumnezeu a binevoit să-i dea ajutor și a arătat ascultătorilor săi natura și necesitatea adevăratei pocăințe, iar seara a mulțumit Domnului.

De fapt, el a avut o inimă foarte simțitoare la nevoile spirituale ale altora. El a acceptat să fie misionar între indieni nu pentru că nu ar fi fost chemat să accepte pastoralul vreunei biserici, ci el a simțit că acolo e chemat de Dumnezeu să lucreze. Chiar și după un an de petrecere printre indieni a mai primit chemări de la câteva biserici. Deși cunoștea necazurile vieții de misionar, n-a vrut să meargă ca păstor. Ce ar fi fost dacă ar fi ascultat de chemarea oamenilor și nu de a lui Dumnezeu? Atunci probabil lumea nu ar fi auzit nimic despre David Brainerd.

Greutățile misiunii sale l-au făcut să fie un om ieșit din comun. Pentru orice lucru, pentru orice problemă, el mergea în fața Domnului. El a devenit un puternic bărbat al rugăciunii. Mergea în pădure și acolo cu fața la pământ agoniza pentru sufletele indienilor. Chiar pe timp rece, cămașa îi devenea udă de transpirație în timpul rugăciunii. Uneori petrecea toată noaptea în rugăciune. El era slăbit, dar cerea ca puterea lui Dumnezeu să lucreze prin el.

Indienii au început să-l iubească și alergau cu grămada să-l asculte. Când termina predica, de multe ori pleca la altă localitate. Drumul îl parcurgea călare pe cal, iar indienii mergeau și ei cu el.

Pe la sfârșitul lui decembrie 1744, el cu traducătorul au plecat la Susquehanna. După ce au trecut printr-un groaznic deșert i-a apucat noaptea într-o pădure. Apoi s-a dezlănțuit o furtună cu ploaie rece din nord de se părea că-i prăpădește. Neavând nici un adăpost și prin ploaia mare nu puteau să facă nici foc, așa că s-au hotărât să nu se oprească, ci să meargă înainte, în speranța că doar vor găsi vreun loc unde să se adăpostească. Altfel li se părea că nu vor mai ajunge dimineța. Erau uzi până la piele și vântul era tare și rece. Dar un necaz aduce alt

necaz. Abia au mai mers puțin și au constatat că li s-au îmbolnăvit caii și nu îi mai pot duce. Când au străbătut deșertul în noaptea trecută, fiindcă nu era iarbă, caii au mâncat niște buruieni otrăvite și acum li s-a făcut rău. Atunci au coborât și au mers pe jos până ce, din mila Domnului, au dat peste o colibă făcută din scoarță de copaci și au rămas acolo peste noapte.

După ce au străbătut peste 160 km au ajuns la localitatea respectivă și au predicat Evanghelia. Aici au întâlnit indieni dintre ascultătorii săi de dincolo care se mutaseră aici. Aceștia s-au bucurat nespus întâlnindu-l. În partea locului a predicat la vreo șapte-opt triburi distincte prin diferiți traducători. Au petrecut cu ei două săptămâni. Eforturile făcute, condițiile grele, de multe ori au trebuit să doarmă pe pământ sub cerul liber, iar timpul fiind rece, Brainerd s-a îmbolnăvit grav: febră mare, dureri groaznice de cap, de intestine cu evacuare de sânge încât i se părea că nu mai scapă. Ajungând la coliba unui indian negustor, a primit îngăduința să rămână acolo. Și fără hrană potrivită, fără medicamente, Domnul l-a ajutat să se facă bine și după o săptămână a încălecat și a plecat mai departe să predice și altora vestea mântuirii. În 30 mai 1745 au sosit înapoi, în această călătorie misionară au străbătut aproape 500 km. Acum era cu totul istovit de puteri.

Psalmistul spunea că “cei ce seamănă cu lacrimi, vor secera cu cântări de veselie”. Așa a fost și în viața lui David Brainerd. Ziua de 8 august 1745 a fost ziua când au început trezirile spirituale printre indieni.

Lucrând printre indieni a aflat că există un trib foarte fioros care se năpustea noaptea pe furiș asupra satelor locuite de albi, omorau pe toți cei care-i întâlneau și prădau totul. Misionarul se hotărî să meargă să le predice și lor Evanghelia. Într-o zi și-a luat câteva lucruri necesare, un cort mic în care să doarmă noaptea și a plecat. Când a ajuns la marginea aceluia trib, el și-a făcut cortul, și-a plus lucrurile ce le-a adus și și-a zis că înainte de a se întâlni cu indienii e bine să petreacă un timp în rugăciune. În timp ce își aranja cortul, niște vânători din acel trib l-au văzut și s-au dus imediat la șeful tribului și l-au anunțat că un alb a venit și și-a făcut cortul la marginea satului lor. Acesta, infuriat, chemă pe căpeteniile războinice și îi informă de îndrăzneala acestui om alb care a cucerat să pătrundă pe teritoriul lor și și-a pus cortul fără permisiune la marginea satului lor. Toți hotărâră că albul acesta trebuie omorât și câțiva plecară în grabă să împlinescă această hotărâre. Indienii nu luptau pe față, ci tactica lor era să dea lovituri pe neașteptate. Așa au căutat să procedeze și cu Brainerd. Tiptil s-au strecurat printre tufișuri împrejurul cortului și așteptau clipa când omul alb are să iasă din cort ca să-l atace din toate părțile. Dar el nu a ieșit. În mijlocul cortului, el era adâncit în rugăciune. Văzând că nu iese, câțiva s-au strecurat ușor până la ușa cortului și au văzut pe omul alb îngenunchiat cu spatele către ușa cortului. Auzeau că vorbește tare cu cineva, dar nu vedeau pe nimeni și își ziceau că trebuie să fie acolo o persoană invizibilă. Brainerd era atât de adâncit în rugăciune pentru sufletele acestor indieni încât n-a auzit nici o mișcare a lor. Pe când priveau înmărmuriți înăuntru deodată zăriră un șarpe mare otrăvitor că se vârî în cort și în spatele lui își ridică capul în sus, părea că acum, acum are să-și vâre colții săi în gâtul albului, dar se lăsă jos și ieși pe sub cealaltă parte a cortului. Indienii ca împietriți priviră această scenă. Faptul că albul n-a fost mușcat, era un semn pentru ei că el deține puteri misterioase. Încet se retraseră, făcură semn și celorlalți și plecară înapoi la șeful tribului cărui îi istorisiră totul. După o vreme, când Brainerd, care se ruga cu cezurile, și-a terminat rugăciunea, s-a sculat și a plecat în sat la șeful tribului. Acesta împreună cu căpeteniile îl primiră bine. El le-a vestit Evanghelia. A petrecut cu ei o vreme. Mai mulți au fost convertiți. Atunci i-au povestit planul lor și cum Dumnezeu i-a împiedecat să-l omoare. Ce minunat știe Dumnezeu să-și ocrotească copiii Săi!

Încă din luna iunie 1745, Brainerd a observat că Duhul Domnului lucrează la trezirea spirituală a indienilor. Pe de o parte observa că el e folosit cu putere, iar pe de altă parte a văzut la ei o mult mai mare atenție la ascultarea Evangheliei, o îngrijorare din cauza păcătoșeniei lor, o sensibilizare a inimii lor împietrite căci au început să verse lacrimi și s-a trezit în ei dorința după mântuire. Aceasta l-a făcut să se roage și mai mult.

În dimineața de 6 august s-au adunat la el acasă o seamă de indieni și el le-a vorbit din Evanghelie. Abia le-a spus ceva de starea sufletului lor și au început să le curgă lacrimile, iar unii suspinau și gemeau. După masă s-au reîntors la locul unde el obișnuia să predice. Erau vreo 55 persoane. Le-a citit din 1 Ioan 4:10 “Și dragostea stă nu în faptul că noi am iubit pe Dumnezeu, ci în faptul că El ne-a iubit pe noi, și a trimis pe Fiul Său ca jertfă de ispășire pentru păcatele noastre”. Indienii au fost foarte atenți. Adevărul divin a avut o surprinzătoare influență și au devenit îngrijorați de starea lor. Pe 37 din ei i-a podidit plânsul. Și cu cât el le vorbea despre dragostea plină de milă a lui Dumnezeu, care pentru păcatele lor a trimis pe Fiul Său, pe atât plânsul lor se întetea. El i-a invitat să vină la acest Dumnezeu, să se apropie de El, dar ei au început să scoată strigăte desperade, căci nu se socoteau vrednici să se apropie de un așa Dumnezeu. Doi din ei în ziua aceea au primit

pacea sufletului. Ei au spus că doresc ca Cristos să le spele inimile lor, să le curățească. Brațul Domnului s-a arătat minunat în ziua aceea.

Pe data de 7 august a predicat din Cartea proorocului Isaia 53:3-10. Cuvântul a lucrat la inimile lor. Unii s-au aruncat cu fața la pământ și strigau după mila lui Dumnezeu. La terminarea serviciului, a constatat că alte două suflete au primit pacea cu Dumnezeu.

În jurnalul său pe data de 8 august el spune: “După masă am predicat indienilor. Erau vreo 65 bărbați, femei și copii. Le-am vorbit din Evanghelia după Luca 16:16-23 și am avut o libertate neobișnuită în vorbire. În timp ce vorbeam public, s-a observat un deosebit interes, dar când m-am adresat în mod deosebit la unul și la altul pe care îi vedeam mai îngrijorați, puterea lui Dumnezeu părea că s-a coborât asupra adunării “ca vâjâitul unui vânt puternic” și cu o putere uimitoare a doborât totul înaintea lui.

Am stat mirat la influența care a cuprins adunarea și nu puteam să o compar cu nimic decât cu o forță irezistibilă a unui puternic torent sau cu un potop ce înghite totul și cu greutatea și presiunea sa insuportabilă prăvălește la vale și mătură totul din calea lui. Aproape toți, de toate vârstele erau plecați și abia puțini au putut să-și rețină șocul acestei surprinzătoare operații. Oameni bătrâni și femei, care de mulți ani erau epave ale beției și copii de șase-șapte ani, ca și persoane de vârstă mijlocie erau în zbucium pentru sufletul lor. Și am constatat că acești copii nu au fost influențați de starea celorlalți, ci își vedeau pericolul lor, răutatea inimii lor, mizeria lor fără Cristos, așa cum s-au exprimat unii din ei.

Chiar și cele mai împietrite inimi acum au fost obligate să se plece. Un om de seamă dintre indieni, care înainte se socotea drept și se gândea că starea lui e bună deoarece cunoștea mult mai mult decât toți ceilalți indieni și care cu o zi înainte cu o mare încredere afirmase că “el e creștin de mai bine de zece ani”, acum a ajuns la o solemnă îngrijorare de sufletul său și plângea amar. Alt om mai în vârstă, care era un ucigaș, un powwow (un conspirator) și un bețivan notoriu, de asemenea acum cu multe lacrimi striga după milă...

Toți se rugau și strigau după milă în toate părțile casei și unii pe afară. Frământarea fiecăruia era așa de mare pentru sine încât părea că nu vede pe cei din jurul lui, ci fiecare se ruga pentru sine. Și mă gândesc că zbuciumul i-a făcut să se retragă în sine de parcă fiecare ar fi fost singur

Într-un mare pustiu sau că nu se gândeau decât la ei înșiși, la propria lor stare și fiecare se ruga aparte, deși erau toți împreună. Mi se părea că e exact împlinirea proorociei din Zaharia 12:10,11,12 căci era “o jale mare ca jalea din Hadad-Rimon” și “fiecare plângea deosebit, aparte”. Mă gândeam că e cumva asemănătoare cu ziua manifestării puterii lui Dumnezeu pomenită în Cartea lui Iosua 10:14. Trebuie să spun că niciodată nu am văzut o așa zi în toate privințele. A fost o zi în care am stăruit de Domnul ca în aceea zi să zdrobească împărăția întunericului din mijlocul acestui popor”.

În timp ce se aflau pe genunchi, unii au primit pacea în suflet. Chiar înfățișarea feței li se schimba, nu mai erau crispați, ci senini și veseli. Duhul Sfânt își făcuse lucrarea în inimile lor. Ei rând pe rând se ridicau de pe genunchi ușurați, calmi și bucuria Domnului curgea din inimile lor. Unii s-au apropiat de prietenii lor care erau încă în zbucium, i-au apucat de mână și le spuneau ce bun e Domnul Isus, ce dulce e mângâierea pe care El o dă și îi îndemnau să-și predea și ei inima lui Cristos.

Și încă un caz deosebit s-a petrecut în aceea zi. O tânără indiană, care înainte nici nu știa că are suflet și nici nu s-a gândit la așa ceva, a auzit că ceva curios s-a petrecut printre indieni și a venit să vadă ce s-a întâmplat. În drum spre ei, s-a oprit pe la locuința lui Brainerd. Când i-a spus că are să predice din nou ea a râs, părea că-și bate joc, dar a mers la indieni.

Când s-a dus să predice, ea era acolo și înainte de a-și termina predica, ea a fost cuprinsă de simțul păcătoșeniei ei, era ca străpunsă de o săgeată și a început să strige. După ce s-a terminat serviciul de închinăciune, ea s-a aruncat cu fața la pământ, fără să țină seama de ceilalți sau să răspundă la ce îi spuneau ei, ea striga în rugăciune. Brainerd s-a apropiat de ea și a auzit-o strigând: “Guttummaukalum-meh wechaumeh kimeleh Ndah” adică “Ai milă de mine, ajută-mă să-Ți dau Ție inima mea”. Timp de câteva ore a repetat mereu aceeași rugă. Și David Brainerd își încheie jurnalul pe ziua aceea cu cuvintele: “Aceasta a fost cu adevărat o surprinzătoare zi a puterii lui Dumnezeu și părea îndeajuns să convingă chiar și pe un ateu de adevărul,

importanța și puterea Cuvântului lui Dumnezeu”.

A doua zi dimineața, a căutat să stea de vorbă personal cu cei ce au primit pacea lăuntrică și le-a dat anumite îndrumări și înștiințări, iar după masa s-au adunat din nou să asculte Evanghelia. Au fost vreo 70 la număr. El le-a vorbit din pilda semănătorului. Toți au înțeles foarte bine Cuvântul și el a lucrat în inimile lor. În timp ce predica, două sau trei persoane, sub convingerea păcătoșeniei lor, au început să strige după mila Domnului. Strigătele lor au determinat și pe alții să vină la locul de închinăciune. Brainerd a citit pentru toți textul din Matei 11:28 și a făcut tuturor invitația să vină la Mântuitorul. Toți, afară de doi sau trei, au început să plângă. Duhul Sfânt le arăta starea lor și trezea în ei dorința după mântuire. Toți cei ce nu erau mântuiți au început să se roage, să ceară îndurare, fiecare aparte. “Guttummaukalumme, guttummaukalumme” adică “Ai milă de mine, ai milă de mine” era strigătul fiecărui suflet.

Pentru cine îi cunoștea, era o scenă minunată să-i vezi pe indienii care până ieri, alaltăieri erau bețivani, idolatri și dansau, acum stăteau prosternați strigând către Dumnezeu. Era o adevărată minune. Cu atâta putere lucra Duhul Sfânt între ei.

Pe data de 10 august s-a dus între indienii și a început să vorbească celor proaspăt convertiți, dar s-au adunat mulți și toți erau doritori să audă ce le spunea. A fost o bună atmosferă spirituală. Văzând atenția lor, a început să le vorbească din Evanghelia după Luca 19:10 “Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască ce era pierdut”. A insistat să-i facă să înțeleagă mila și purtarea de grijă a lui Cristos. Mesajul i-a trezit și pe aceștia. Toți au devenit convingeți de păcatele lor și au început să plângă căci se gândeau cum ar putea ei, niște mari păcătoși să se apropie de un așa bun Mântuitor. Cei ce cu o zi înainte au avut o slabă convingere, acum se aflau sub un puternic simț al vinovăției și strigau către Dumnezeu să se îndure de ei. Acum se observa bine starea de pace la cei ce au primit mântuirea și starea de zăbucium la cei nemântuiți.

Trezirile s-au ținut în lanț. El avea întruniri, uneori zilnic și predica de la ora 11 până seara la ora 7, doar cu mici pauze. Au urmat apoi o serie de botezuri. Până la 4 noiembrie 1745 a botezat 47 persoane. Aceste eforturi, lipsa de hrană potrivită, precum și faptul că de multe ori în călătoriile sale misionare de la un trib la altul dormea pe pământul rece, toate acestea au dus la înrăutățirea tuberculozei de care suferea. Din zi în zi a devenit tot mai slab. Tușea era constantă și avea mari dureri în piept. Duminică 2 noiembrie 1746 nu a mai putut să predice. Atunci pe lângă durerile fizice, au intervenit durerile spirituale pentru credincioșii indieni. Nici unul din ei nu știa să citească Evanghelia. În jurnalul său pe aceea dată, el spune că aceasta l-a îndurerat mult mai mult decât durerile cauzate de boală.

Fiind incapabil de a-și mai îndeplini lucrarea, el se hotărî să plece în New England la prieteni. Luni 3 noiembrie, el merse de la familie la familie să-și i-a rămas bun. Părea că a primit puteri deosebite pentru aceasta și a simțit o mare libertate în duhul său. Indienii însă, toți aveau ochii scăldați în lacrimi. Spre seară a plecat călare și a mers vreo patru km până la o locuință unde a trăit vara trecută. Acolo a dormit noaptea. A doua zi a călătorit până la Woodbridge, iar a treia zi a ajuns la Elisabeth Town. Se gândea doar să petreacă noaptea, dar după o oră i s-a făcut rău și a fost doborât la pat. După două săptămâni a început să umble pe lângă casă și abia la 21 decembrie a putut să meargă încet la serviciul de închinăciune. Toată iarna i-a fost foarte rău. În primăvara anului 1747 fratele său Ioan a mers ca misionar la indieni în locul său. Luni 20 aprilie a împlinit 29 ani. Marți 21 aprilie 1747 simțindu-se ceva mai bine a plecat spre New England și a ajuns la prietenii săi în East Haddam abia la începutul lunii mai. Pe data de 28 mai a ajuns la Northampton, la casa predicatorului Jonathan Edwards, deoarece era logodit cu Jerusha, fiica de 17 ani a acestuia. Părea refăcut și a fost în stare să călărească 40 km pe zi. Acolo a intrat sub tratamentul unui medic, dar boala era mult prea avansată ca să se mai poată refăce. Jerusha l-a îngrijit în boala lui timp de 19 săptămâni.

Marți 9 iunie a plecat la Boston unde a stat până către sfârșitul lui iulie când s-a reîntors la Jonathan Edwards. Joi 17 septembrie a fost ultima zi când a mai ieșit din camera sa. De aici înainte a fost doborât cu totul la pat. Unele simptome arătau că moartea se apropie. În aceea seară, el a zis: “O, momentul glorios se apropie! Am dorit să-L servesc pe Dumnezeu în chip desăvârșit. Acum Dumnezeu va gratifica această dorință. Cerul meu e să plac lui Dumnezeu și să-L glorific, să-I dau totul, să fiu pe deplin devotat slavei Sale. Acesta e cerul pe care îl doresc, aceasta e religia mea, aceasta e fericirea mea și aceasta a fost mereu de când am adevărata religie. Și toți care au această religie mă vor întâlni în ceruri.

“Eu nu merg în cer ca să fiu avansat, ci să dau onoare lui Dumnezeu. N-are importanță unde voi fi așezat în cer, dacă voi avea un scaun înalt sau jos, ci totul este să-L iubesc, să-I fiu plăcut și să-L glorific pe Dumnezeu.

Dacă aș fi avut o mie de suflete, toate le-aș fi dat lui Dumnezeu, dar nu mai am nimic să-I dau căci totul e gata. E o mare mângâiere pentru mine să mă gândesc că am făcut ceva pentru Dumnezeu în lumea aceasta. E ceva puțin, dar totuși am făcut ceva și îmi pare rău că nu am făcut mai mult pentru El”.

Într-o zi pe când Jerusha plângea văzându-l pe Brainerd cum se stinge, tatăl ei Jonathan Edwards, distins predicator, a zis: “Mulțumesc lui Dumnezeu că în providența Sa a făcut ca el să moară în casa mea, ca eu să pot auzi rugăciunile sale, să văd consacrarea sa și să pot fi inspirat de exemplul său”.

Vineri 25 septembrie 1747 a făcut ultima notiță în jurnalul său. El a scris: “Astăzi a fost ceva mai mult decât o zi a tăcerii. Oricum, am fost în stare să scriu puțin. Sufletul meu s-a înviorat gândindu-mă la lucrurile de odinioară, la dorința de a-L glorifica pe Dumnezeu, la plăcerea de a trăi pentru El. O, Dumnezeul meu, vreau să vin mai de grabă la Tine! Grăbește, Doamne, ziua aceea, dacă e voia Ta. O, vino, Doamne Isuse, vino curând”.

Acestea au fost ultimele cuvinte scrise de mâna sa. Se părea că se sfârșește în aceea noapte, i-a fost foarte rău, dar a mai avut de suferit până vineri dimineață 9 octombrie 1747 ora șase când a plecat acasă la Domnul.

David Brainerd a trăit o viață scurtă. La moarte nu avea nici 30 ani, iar ca misionar a lucrat doar trei ani și jumătate, totuși a făcut mai mult decât alții în 70 ani. El a fost o forță în lucrarea sfântă. Părtășia sa cu Domnul și devotamentul său în câștigarea altora pentru Mântuitorul continuă să inspire pe mulți. Dacă el cu o sănătate atât de șubredă a putut fi folosit de Duhul Sfânt, desigur că El te poate folosi și pe tine. Dar tu trebuie să răspunzi chemării dumnezeiești.

CAPITOLUL 14

JOHN WESLEY

Oamenii mari în cele spirituale și lucrările lor, cu atât sclipesc mai mult cu cât cunoaștem starea rea, decăderea celor din timpul lor, precum și împrejurările critice prin care au trecut.

Niciodată religia nu ajunsese la o așa decădere în Anglia ca în decursul primei jumătăți a veacului al optsprezecelea. În biserica oficială, obiceiurile și morala clerului erau îngrozitoare. Raționalismul pătrunsese în teologie. Demnitatea în biserică era acordată celor ce se dovedeau mai supuși față de cei de la conducere, indiferent că erau bețivi sau desfrânați.

Ca să nu dau loc la bănuiala că tabloul acesta a fost pictat prea negru de o mână dușmănoasă, las pe un cleric să vorbească. Episcopul Kyle spune: “Da la anul 1700 până cam pe vremea revoluției franceze, Anglia părea golită de tot bunul... În locurile de sus era întuneric și întuneric era și în locurile de jos, întuneric în tribunal, în cazarmă, în parlament și în judecătorie, întuneric la țară și întuneric și la oraș, întuneric între cei bogați și întuneric între cei săraci, un întuneric gros, des, religios și moral, un întuneric care se putea pipăi”.

Dar tocmai pentru această împrejurare critică s-a născut la Epworth în 17 iunie 1703 John Wesley și apoi a fost pregătit prin o lungă și deosebită experiență ca să lupte cu forțele întunericului. El a fost al cincisprezecelea, dintre nouăsprezece copii ai familiei. Tatăl său, bunicul său și străbunicul său au fost preoți anglicani. La vârsta de 6 ani, casa lor a luat foc în noaptea de 7 februarie 1709. Susana și Samuel Wesley și-au scos copiii afară din casa în flăcări. Dar când i-au numărat, au constatat că John a rămas înlăuntru. Tatăl a încercat să meargă după el, dar flăcările erau prea mari și căldura prea puternică. Copilul a apărut însă la o fereastră de sus. Un vecin strigă altuia: “Urcă-te pe umerii mei”, astfel cu o scară vie formată din trei oameni, au putut ajunge la geamul lui și să-l salveze, tocmai înainte de a cădea tavanul. Mai târziu, nu odată, în predici, el a mărturisit că a fost scos din foc.

Susana Wesley, mama eroină, era fiica lui Dr. Anesley. Ea a fost o femeie foarte evlavioasă și bine educată. De la vârsta de 5 ani, copiii începeau să învețe. Era foarte grijulie în educația copiilor și menținea o disciplină de fier în familie.

Fiecare copil știa ce are de făcut și cum să-și țină în ordine cărțile, hainele și celelalte lucruri. Timpul zilei era bine împărțit, 3 ore dimineața și 3 ore după masa pentru lecții. Ea îi învăța cititul, apoi limba latină, greacă, ebraică, franceză, matematică și istorie. Culcarea era la oră anumită și la fel deșteptarea. Punctualitatea avea mare importanță. Se pare că această disciplină a devenit trăsătură de caracter în viața lui John Wesley și i-a fost de mult folos.

El a fost educat la Oxford ca un credincios înflăcărat în principiile înalte ale bisericii. Era plin de neprihănire personală. În școală se hotărî să lupte pentru trezirea sufletelor la o adevărată viață creștinească. La vârsta de 21 de ani, terminând facultatea, a fost ordonat ca diacon în biserica Anglicană. La 23 de ani a fost hirotonisit ca preot. După aceasta a petrecut doi ani și jumătate ca ajutor al tatălui său la parohie. În anul 1729 s-a reîntors la Oxford. Atunci s-a unit cu "Clubul Sfânt" organizat de fratele său Charles cu un an înainte și numaidecât a fost făcut liderul clubului. "Clubul Sfânt" era o mică societate a tinerilor iubitori de Dumnezeu. Aici se întruneau pentru citirea Noului Testament în greacă, pentru împărtășirea de experiențe și pentru cercetarea inimii. Membrii acestui club depuneau eforturi pentru ridicarea morală și religioasă a studenților, pentru ajutorarea săracilor, suferinzilor și a prizonierilor, precum și pentru instruirea literară și religioasă a copiilor săraci. El a fost inspirat de cărțile: "Urmarea lui Cristos" a lui Toma de Kampis, "Traiul sfânt" și "Moartea sfântă" a lui Jeremy Taylor, "Desăvârșirea creștină" și "Chemarea serioasă" a lui William Law.

El nici nu se putea gândi că acțiunea lor modestă pentru trezirea păcătoșilor, trezire pe care nici el nu o avea, îi va purta prin experiențe binecuvântate și va face din el instrumentul care, folosit de puterea divină, va provoca o trezire religioasă de mare amploare.

După ce și-a terminat pregătirea, John Wesley împreună cu fratele său Carol Wesley, a fost trimis de biserica Anglicană ca misionar în Georgia, Statele Unite.

La începutul anului 1736 erau în drum spre America. Pe aceeași corabie se afla și o grupă de emigranți moravieni. În timpul unei groaznice furtuni, pericolul unui naufragiu părea iminent. John Wesley scrie următoarele în jurnalul său:

"La ora șapte am mers la germani. Cu mult înainte, eu am observat marea seriozitate a credinței lor. Despre umilința lor au dat o dovadă continuă, prin îndeplinirea anumitor servicii josnice pentru alți pasageri, pe care nici unul dintre englezi nu le-ar fi făcut, servicii pe care le făceau cu bucurie și nu voiau să primească nici o plată, ci spuneau că: "Prinde bine mândriei lor" și "Scumpul lor Mântuitor a făcut mult mai mult pentru ei". Și fiecare zi le oferea ocazia să-și arate blândețea, fără ca vreo batjocură sau altceva să-i poată schimba. Dacă erau îmbrânciți, loviți sau trântiți jos, ei se ridicau iarăși liniștiți și își vedeau de drum; nici cea mai mică jeluire nu se auzea din gura lor. Acum era o ocazie de a căuta să văd dacă sunt scăpați de duhul fricii tot așa cum erau scăpați de duhul mândriei și al răzbunării. În timp ce cântau un psalm cu care au început serviciul, valurile puternice se repeziră și rupseră în bucăți principala pânză și învăluiră corabia, încât apa curgea înăuntru printre scândurile de la punte, de parcă am fi fost înghițiți de adânc. Țipete de groază se auziră printre englezi. Germanii cântau liniștit mai departe. După aceea am întrebat pe unul din ei: "Nu v-a fost frică?" - "Slavă Domnului, nu" - răspunse el. Și am întrebat: "Dar nici femeile și nici copiii nu s-au speriat?" El îmi răspunse blând: "Nu, căci femeile și copiii noștri nu se tem de moarte".

După ce a ajuns în Georgia, Wesley l-a căutat pe A. G. Spangenberg, păstorul moravilor, spre a-i cere un sfat spiritual cu privire la conduita sa. În jurnalul său, la data de 7 februarie 1736 a scris următoarele: "Dr. Oglethorpe s-a reîntors de la Savanah cu Mr. Spangenberg, unul din păstorii germanilor. Curând mi-am dat seama ce duh are și, cerându-i sfatul, el mi-a zis: "Fratele meu, întâi trebuie să-ți pun una sau două întrebări: Ai tu mărturia lăuntrică? Duhul lui Dumnezeu mărturisește împreună cu duhul tău că ești copil al lui Dumnezeu?" Am fost surprins și nu știam ce să răspund. El a observat și m-a întrebat: "Cunoști dumneata pe Cristos?" Stătui puțin și apoi răspunsei: "Eu știu că El este Mântuitorul lumii". - "Adevărat, - răspunse el - dar știi dumneata că El te-a mântuit?" - "Sper că pentru aceea a murit, ca să mă mântuie". El adăugă: "Dumneata te cunoști pe dumneata însuși?" La aceasta îi răspunsei "Da", însă mă tem că a fost o vorbă goală. Apoi el luă parte la un serviciu de închinăciune al fraților moravieni, serviciu care lăsă o adâncă impresie asupra lui. El mărturisește contrastul izbitor dintre serviciul lor divin și formalismul sec al bisericii anglicane, spunând: "Simplitatea mare precum și solemnitatea întregului serviciu m-au făcut să uit perioada celor 1700 de ani și m-au transportat cu spiritul într-una din acele adunări unde nu era formalism și stat, ci în care conducea apostolul Pavel, făcătorul

de corturi, sau Petru, pescarul, sub călăuză a Duhului și a puterii”.

Experiența lui Wesley cu frații moravieni pe bordul corăbiei, precum și probarea inimii sale de către Spangenberg cu privire la nașterea din nou și siguranța mântuirii, au făcut o impresie neuitată asupra întregii sale vieți și în mod permanent a influențat nu numai învățătura sa, ci și comportarea sa în timpurile de încercare și persecuții. Întorcându-se în Anglia după doi ani, Wesley scria în jurnalul său:

“Am mers în America să convertesc pe indieni, dar oh! cine mă va converti pe mine? Cine va fi acela care mă va scăpa de această inimă rea și necredincioasă? Eu am o religie de vreme bună. Eu pot vorbi bine și cred că vreme nu e nici un pericol, dar să nu mi se arate moartea în față, căci îndată duhul meu se tulbură. Eu nu pot să spun: “Moartea îmi este un câștig!”

În Marea Britanie, John și Carol Wesley s-au împrietenit cu “frații moravieni”. Peter Bohler, mai târziu conducător de seamă în Biserica Moraviană, a fost binecuvântat în mod deosebit în eforturile sale de a-l conduce pe John Wesley la deplina lumină a Evangheliei. La data de 4 martie 1738, Wesley a scris în jurnalul său:

“Mi-am găsit fratele la Oxford, abia scăpat de pleurezie, stând de vorbă cu Peter Bohler prin care (în mâna marelui Dumnezeu) am fost convins în mod clar duminică, 5, de necredința, de lipsa de acea credință, singura prin care putem fi mântuiți. Imediat mi-a venit gândul “Părăsește predicarea. Cum poți predica altora, când tu însuși nu ai credința?” Am întrebat pe Bohler dacă e bine sau nu să mă las de predicat. El îmi răspunse: “Nicidecum!” L-am întrebat “Dar ce pot să predic?” El spuse: “Predică credința până ce o vei avea, apoi vei predica credința fiindcă o vei avea”. După aceea, luni 6 am început predicarea acestei noi doctrine, deși sufletul meu căuta să se rețină de la lucru. Prima persoană căruia i-am oferit mântuirea numai prin credință a fost un prizonier condamnat la moarte”.

Nu peste mult timp, el însuși a fost condus la deplina siguranță a mântuirii. Mărturia sa în această privință este concludentă. În jurnalul său citim:

“Miercuri 3 mai 1738. Fratele meu a avut o lungă conversație cu Peter Bohler. Și Dumnezeu a găsit cu cale să-i deschidă ochii, așa că a văzut clar natura adevăratei credințe vii, singura prin care “suntem mântuiți prin har”.

“Miercuri 24 mai. Seara am mers fără voie la o societate în str. Aldersgate, unde cineva citea prefața scrisă de Luther la epistola către Romani. Cam pe la 9 fără un sfert, în timp ce descria schimbarea ce o face Dumnezeu prin credința în Cristos, deodată îmi simții inima cumva încălzită. Am simțit că m-am încrezut în Cristos, numai în Cristos pentru mântuire, și o asigurare mi-a fost dată că El a luat fărădelegile mele și că m-a izbăvit de legea păcatului și a morții”.

Dr. F.B. Meyer spune următoarele despre pocăința lui Wesley: “Aceia din voi care vizitați Londra, pot foarte bine să coboare de la Holborn la Fleet Street printr-o străduță cunoscută sub numele de Fetter Lane, iar pe partea stângă puteți vedea o ușă simplă având deasupra ei cuvintele “Capela Moraviană”. Ori de câte ori trec pe acolo, mă opresc pentru un moment și îmi ridic pălăria. Ce s-a întâmplat acolo? Wesley, după cum știți, a mers în America la Savannah, dar n-a făcut nimic deosebit, căci el încă nu cunoștea puterea dinamică de care am vorbit. El era un om de rând. S-a întors la Londra și a întâlnit pe un om foarte remarcabil, Peter Bohler. Acesta era în legătură cu contele Zinzendorf. Moravienii sunt urmașii lui Jan Hus după cum știți, și ei trăiesc în puterea Duhului Sfânt”.

“Când a venit din nou în strada Aldersgate, el a întâlnit aici vreo 40 sau 50 de persoane și s-au înțeles să se întâlnească iarăși după masă la orele 5, în Capela din str. Fetter Lane, ceea ce au și făcut. Wesley, fratele său, Whitefield și alții ale căror nume sunt scrise în cartea vieții, au fost acolo. O vreme au stat tăcuți, cercetându-și fiecare inima. Apoi au așteptat pe Dumnezeu, și în părțasia acelei ore, ei au devenit conștienți de mișcarea Duhului lui Dumnezeu. Au căzut apoi cu fețele la pământ, spune Wesley în jurnalul său și au stat așa biruiți de recunoștință, apoi s-au ridicat și au cântat un imn de slavă”.

Căutând să arate importanța pocăinței lui Wesley la 24 mai 1738 în ora de rugăciune a fraților moravieni, Lecky în lucrarea sa “Istoria Moraviei” spune: “Ce s-a întâmplat în aceea camera a fost de mai mare importanță pentru

Anglia decât toate biruințele lui Pitt pe uscat și pe mare”.

Jurnalul său continuă.

“Vineri 26 mai. Sufletul meu a continuat să aibă pace, cu toate că aveam o tristețe din pricina numeroaselor ispite. Am întrebat pe Fr. Telchig, un moravian, ce să fac. El îmi răspunse: Nu trebuie să te lupți cu ele cum făceai mai înainte, ci în momentul în care apar, să fugi de ele și să-ți cauți adăpost în rănile Domnului Isus”.

Convertirea lui John și Carol Wesley marchează o epocă în istoria protestanismului. Dr. W.H. Fitchett, unul din cei mai buni biografi ai lui Wesley, rezumă astfel: “În fond sunt trei lucruri în adevăratul alfabet al creștinismului, lucruri pe care nici instruirea din casa evlavioasă a părinților, nici marea universitate, nici vechea biserică și nici cărțile renumite nu l-au învățat pe Wesley. Acestea sunt: că mântuirea e numai prin ispășirea făcută de Domnul Isus și nu prin faptele noastre proprii, că singura ei condiție e credința și că ea este adevărată cunoștința spirituală de Duhul Sfânt.

Aceste lucruri au fost pentru Wesley adevărate descoperiri”.

Câteva extrase dintr-o scrisoare a lui Peter Boehler către contele Zinzendorf aruncă o lumină deosebită asupra pocăinței sale. El scria:

“La data de 28 februarie 1738, am călătorit cu frații John și Carol Wesley de la Londra la Oxford. Cel mai mare, John, e un om prietenos. El știe că încă nu-l cunoaște în mod real pe Mântuitorul, dar vrea să fie îndrumat. Ne iubește sincer. Fratele său, cu care ați vorbit adeseori când ați fost la Londra, este foarte tulburat în gândurile sale și nu știe cum să înceapă să învețe să-L cunoască pe Mântuitorul. L-am auzit pe John Wesley predicând. N-am putut înțelege totul, dar nu a fost ceea ce doream să aud. După aceea am luat patru frați cu mine, printre care și pe Wolf să-l vadă și să-i spună experiența lor și să-i arate cum Salvatorul primește bucurios și imediat pe cei păcătoși. Unul câte unul au început să-i istorisească lui Wesley experiența lor. Wolf, în special, un nou convertit a vorbit cu multă simțire și cu mare putere despre harul pe care el l-a primit. Wesley și cu ceilalți care erau cu el au ascultat înmărmuriți. L-am întrebat apoi pe Wesley ce a învățat din aceste experiențe? El mi-a răspuns că patru exemple au fost prea puțin și că nu-l pot convinge. I-am spus că îi pot aduce mai mult de opt cazuri de acest fel în Londra. După puțin timp el se sculă și zise: “Să cântăm cântarea 456: Sufletul meu înaintea Ta stă proșternut”. În timp ce cântam mereu își ștergea ochii plini de lacrimi, și imediat după aceea m-a chemat în dormitorul său și mi-a mărturisit că acum e convins de adevărul a ceea ce i-am spus despre credință și că mai mult nu mai vrea să discute, dar că el nu a ajuns să aibă acest har. Cum să-și însușească el o așa credință? El nu a păcătuit așa de mult ca alții. I-am spus că a nu crede în Mântuitorul e un păcat destul de mare și l-am încredințat să-L caute pe Cristos până ce Îl va găsi. Am fost foarte mișcat rugându-mă cu el și am cerut Răscumpărătorului să aibă milă de acest păcătos. După rugăciune, Wesley a spus că, după ce va primi darul credinței mântuitoare, nu va mai predica nici un alt subiect decât despre acesta”.

Am mai avut apoi o altă convorbire prietenească cu Wesley. El m-a informat despre opoziția pe care a întâmpinat-o din partea câtorva preoți drept credincioși, cărora el le-a făcut cunoscut convingerile sale, că încă nu are adevărata credință mântuitoare. El m-a întrebat ce ar trebui să facă? E nevoie să spună poporului căruia i-a predicat, starea sa? I-am spus că nu îi pot da o regulă în privința aceasta, dar că trebuie să urmeze cu hotărâre pe Mântuitorul. I-am cerut fierbinte să nu privească după harul Mântuitorului ca după ceva depărtat, în viitor, ci să creadă că e prezent, aproape de el, că inima lui Isus e deschisă și dragostea Lui pentru el e foarte mare. Pot afirma că e un sărman păcătos cu inima zdrobită, flămând după o neprihănire mai bună decât aceea pe care a avut-o, după neprihănirea lui Isus Cristos. Seara a predicat din 1 Corinteni 1:23-24: “Noi predicăm pe Cristos cel răstignit”. Avea mai mult de 4000 de ascultători și a vorbit în așa fel că toți au rămas mirați. Niciodată înainte n-au auzit așa doctrine de la buzele lui. Primele lui cuvinte au fost: “Vă mărturisesc sincer nevrednicia mea de a vă predica pe Cristos cel răstignit”. Toți bieții păcătoși au putut aprecia aceasta, toți cei ce își simțeau mizeria lor proprie. Mulți au fost treziți prin această predică!”

Toată viața apoi a vestit mesajul crucii, a mântuirii prin credință. La vârsta de 86 de ani a vorbit în fața unei mulțimi de 25.000 persoane. Adeseori repeta: “Sunt cel mai mare dintre păcătoși, dar Isus a murit pentru mine!”

Wesley nu se putea gândi că s-ar putea petrece pocăința oamenilor în afară de zidurile bisericii. A fost o mare

biruință când Wesley s-a ridicat și a predicat pe mormântul tatălui său, fiindcă preotul parohiei nu i-a dat voie să intre în așa numitul locaș sfânt. Atunci Wesley a scris: “Sunt bine încredințat că am făcut mai mult bine în cele trei zile cât am predicat pe mormântul tatălui meu, decât în cei trei ani cât am predicat pe amvonul lui. “Whitefield, prietenul său, a început o serie de evanghelizări în aer liber la Bristol, pentru cărbunari. Aproape 20.000 mineri au acceptat mesajul salvării și au devenit credincioși. Numaidecât a scris lui Wesley, rugându-l să vină urgent să-l ajute în marea lucrare. O vreme, Wesley a ezitat, dar în cele din urmă a plecat. În timp ce stătea alături de Whitefield, era uimit de ceea ce vedea. A fost șocat privind convertirea oamenilor în afară de biserică. În ziua a doua a consimțit să predice și el în aer liber, în fața a 3000 de suflete. Deschizând Biblia la întâmplare, a zărit cuvintele: “Duhul Domnului este peste mine fiindcă m-a uns să... predic săracilor Evanghelia”. A predicat cu atâta putere din acest text, încât sute de suflete au fost convertite. Atunci a învățat că pentru a mântui sufletele de la pierzare nu e nevoie numaidect de clădirile bisericilor. Din aceea clipă, lui Wesley i s-a deschis o nouă cale. Aproape de Londra, la Blackheat, s-au adunat vreo 14.000 să-i asculte predica. În duminica următoare s-au adunat 7000 la Noorfields, iar seara vreo 15.000.

Ca un foc, așa s-a întins de la un capăt la altul al Angliei o mare trezire spirituală. John Wesley, cu fratele său Carol și cu Whitefield pe oriunde ajungeau, ca vulpile lui Samson, aprindeau totul. O imensă turnătorie a fost preschimbată în casa de rugăciune cu o capacitate de o mie de locuri și nu mult după asta el și-a mutat aici locuința și cartierul său general.

Într-o zi, Wesley a plecat la Newcastle. După ce a ajuns aici, a constatat decăderea mare a locuitorilor. După câțva timp, un mare număr de mineri au fost convertiți la predicile lui. Apoi a stăruit de ei să se hotărască să zidească un locaș de închinăciune care se ridica la 700 de lire și el avea numai 26 șilingi în mină. Și cum convertiții lui erau toți săraci, poporul râdea de gândurile năstrușnice ale predicatorului.

“Niciodată n-o să vedeți pus acoperișul pe această clădire” - zise un batjocoritor.

“Eu sunt de altă părere, spuse Wesley. Nu-i nici un motiv de îndoială căci, după cum ea a început pentru Numele lui Dumnezeu, El va purta de grijă de ceea ce este necesar pentru terminarea ei”.

“Mare este credința ta”, spuse un quaker care era prezent la punerea pietrei de temelie și, după ce se duse acasă, îi trimise predicatorului suma de 100 de lire. Peste 3 luni Wesley a predicat în această casă de rugăciune, care nu numai că fusese acoperită, dar și terminată pentru închinăciune. Și erau atât de plini de râvnă minerii pentru a-l asculta pe Wesley, încât la amiază, când se termina serviciul, nici nu se duceau, ci se culcau acolo pe bănci până la serviciul de seară, ca apoi noaptea să poată coborî iarăși în mină.

În lucrarea sa a avut și multe de înfruntat, dar în toate Dumnezeu i-a dat biruință, în timp ce predica la Cole-Orton Moor, moșierul locului care avea mare influență asupra minerilor, a dat la câțiva băuturi tari și, după ce i-a îmbătat, i-a trimis să conturbe și să împrăstie adunarea lui Wesley. I-a înarmat cu ciomege și i-a pus sub comanda unui bătaș numit John Massey. Cu ciomegele ascunse pe sub haine, oamenii aceștia și-au însoțit șeful la adunare și așteptau ca el să dea semnalul și să înceapă atacul împotriva predicatorului. Dar, în timp ce ascultau predicarea Evangheliei, Duhul lui Dumnezeu a lucrat asupra șefului bandeii și l-a convertit. În cele din urmă bătașii au devenit nerăbdători și unul din ei a strigat șefului: “Ioane pentru ce nu dai comanda?” Spre uimirea minierilor, Massey îi răspunse: “Dacă cineva îndrăznește să se atingă de predicator, atunci mă voi socoti cu el mâine la gura minei”. După aceasta minerii n-au mai îndrăznit să tulbure serviciul, iar drept rezultat al acestei întruniri a fost că șeful bătașilor s-a pocăit și a devenit mare predicator.

Altădată, la Falmouth, răzvrățiții au atacat casa unde era găzduit Wesley, au spart ușa de afară și mai aveau una simplă dinăuntru. În timp ce dădeau asaltul asupra acesteia, o fetiță a început să țipe: “Vai, ce să facem?” - „Să ne rugăm” spuse Wesley. “Nu e mai bine oare să vă ascundeți?” - “Nu, pentru mine e mai bine să stau unde sunt”. Doar câteva clipe și ușa trosni prăbușindu-se. Wesley păși în fața lor și spuse: Aici sunt. Care din voi are ceva, să-mi spună. Căruia din voi i-am făcut vreun rău? Ție? Sau ție? Și zicând acestea, el ieși încet pe ușa sfărâmată în stradă și început să strige: “Vecini, cetățeni doriți să mă auziți vorbind?” - “Da, da! strigă mulțimea. În câteva momente mulțimea gălăgioasă se liniști și el se folosi și de această ocazie să predice Evanghelia.

Procedeul clericilor de a-l osândi de la amvon, asmuți puterile întunericului, ale ignoranței și ale fărâdelegii.

Numai datorită unei minuni dumnezeiești, Wesley scăpă în diferite rânduri de la moarte. Când se revărsa furia gloatei asupra lui și când se părea că nu mai există nici un mijloc de scăpare, îngerul Domnului în chip de făptură omenească îi venea în ajutor, mulțimea se dădea la o parte și servul lui Cristos pleca în siguranță de acolo.

O așa scăpare, Wesley o povestește în următoarele cuvinte: “Mulți încercară să mă doboare pe când coboram o pantă lunecoasă spre oraș, zicându-și că odată ce voi fi aruncat la pământ, nu mă voi putea ridica niciodată. Dar nu căzui, nici nu am alunecat pe pantă până ce în sfârșit am scăpat cu totul din mâinile lor... Deși mulți își dădeau osteneala să mă apuce de guler sau de haină spre a mă trânti la pământ, nu reușiră. Numai unul singur reuși să mă apuce de o pulpană a jiletcei mele, cu care rămase în mâinile sale, în timp ce cealaltă pulpană care avea un buzunar cu o bancnotă în el, o rupse numai pe jumătate. Un om robust care se afla la spatele meu, încercă în mai multe rânduri să mă lovească cu un ciomag gros de stejar - dacă m-ar fi lovit numai o singură dată în ceafă s-ar fi putut scuti de altă osteneală. Dar de fiecare dată lovitura ricoșa în mod misterios, nici eu nu știu cum, căci nu mă puteam mișca nici la dreapta nici la stânga. Un altul se năpusti din îmbulzeală, ridică brațul să mă lovească, dar deodată îl lăsă să cadă jos și, netezându-mi capul cu mâna zise: “Ce păr moale are!” Cei dintâi oameni ale căror inimă fusese schimbată, erau bandiți orașului, conducătorii mitocănimiei dintre care unul fusese boxer de profesiune în grădinile pentru luptele cu urșii...”.

“Cu ce gingașă solitudine ne pregătește Domnul pe nesimțite pentru îndeplinirea voinței Sale! Acum doi ani o bucată de cărămidă mă atinsese în treacă între ochi. Luna trecută am primit o lovitură și astă seară două, una înainte de a veni în oraș și alta după ce am ieșit, dar amândouă fură ca nimic, căci deși un om mă lovi greu în piept, iar altul mă lovi cu furie peste gură, așa încât sângele începu să curgă, totuși aceste două lovituri nu mi-au pricinuit mai mare rău decât dacă aș fi fost atins cu un pai”.

“Eu am crezut în Cristos și numai în Cristos pentru mântuire și am primit asigurarea că El îmi luase păcatele mele, chiar pe ale mele și m-a mântuit de legea păcatului și a morții”. Acestea sunt cuvintele prin care își mărturisea experiența mântuirii sale.

Nu mult după aceasta întreaga Anglie a fost zguduită prin predicarea nașterii din nou și îndreptățirea imediată prin credință. Cu aceasta începuse o a doua Reformă. La început nu se gândi să se despartă de biserica anglicană, ci să lucreze în ea, dar fiind alungat de la amvoanele bisericii oficiale, Wesley a început să predice pe câmpuri. Împreună cu George Whitefield, un coleg de la Oxford și membru de asemenea al acelui mic club religios întemeiat când erau la studii. Membrii acestui club fuseseră porecliți “metodiști”. De aici apoi numele s-a extins asupra tuturor celor treziți de el sau de ai lui. Wesley era bun organizator, conducător și predicator. Când predica el, zeci de mii de suflete se adunau la ascultarea Evangheliei. Prin predicile lui aspre contra păcatului, nu odată a ațâțat mânia unor oameni de nimic care se năpusteau asupra lui. Astfel, fie din partea acestora, fie din partea acelor care îl dușmăneau de moarte, John Wesley a fost mai de multe ori bătut. Dar lucrarea a luat mari proporții. Ajutat fiind de George Whitefield și de alții, bisericile metodiste s-au întins în toată țara, iar la moartea lui John Wesley numărau cam 100.000 de membri.

Dar numărul acesta, cu toate că a fost destul de frumos, nu a fost decât cel mai slab rezultat al trezirii făcute de Dumnezeu prin Wesley, căci cine oare poate spune până unde va merge un val ridicat în mijlocul oceanului. Tot așa, cine ar putea înșira rezultatele directe și indirecte ale vieții lui? Influența vieții lui a fost ca niște brazde adânci trase pe caracterul întregii națiuni. Un mare val de zel religios a mișcat poporul. Până și biserica anglicană a fost binecuvântată prin el, cu toate că îl ura. Clerul s-a trezit din somnul său adânc și fața bisericii a fost schimbată. Scepticismul a fost înghițit de val. O grupă evanghelică se ridică în biserica anglicană și avuse conducerea mai bine de 50 de ani.

Un mare entuziasm moral cuprinse întreaga națiune. Multe rele fură înlăturate. Instituții noi începură să ia ființă. Din gurile predicatorilor începură să pornească tunete împotriva comerțului cu sclavi. Lupte pentru eliberarea sclavilor din Indii, care erau considerați ca suflete scumpe pentru care a murit Cristos, fu pornită de vestitorii Evangheliei. Aceste lupte ajunseră la bun sfârșit în anul 1833, câștigând decretarea libertății pentru sclavi, precum și trimiterea de misionari în India.

John Wesley era un om al rugăciunii și un sânguincios cercetător al Bibliei. În ultimii 40 de ani ai vieții sale se scula la ora 4 dimineața și întrebuița un ceas sau chiar două în studiul Bibliei și în rugăciune.

El a murit la 2 martie 1791, în Londra, în vârstă de 83 de ani. Timp de 53 de ani el a călătorit pe cal peste 350.000 km și a predicat peste 40.000 de predici. El a scris 233 cărți. Azi scrierile lui sunt cuprinse în 32 de volume. Una mai de seamă e: “O examinare a înțelepciunii lui Dumnezeu în creațiune”.

CAPITOLUL 15

GEORGE WHITEFIELD

Unul din cei mai vajnici și înflăcărați vestitori ai Evangheliei din secolul al XVIII-lea a fost George Whitefield. El s-a născut la 27 decembrie 1714 și era fiul unui hangiu din Glouchester, Anglia. El era al șaptelea copil. Tatăl său a murit când el era doar de doi ani. Opt ani mai târziu mamă-sa s-a recăsătorit. La vârsta de 15 ani a fost luat de la școală, ca să poată munci la curățenia hanului. Fiindcă afacerea a mers prost, la han a rămas fratele mai mare, iar ei s-au mutat la Bristol. De aici merge ca servitor la Colegiul Pembroke, Oxford. Continuă școala, apoi facultatea. Încă din prima parte a vieții de elev, el a dovedit bune calități actoricești. Îi plăceau piesele teatrale pentru copii și își juca rolul excelent. Din când în când mergea pe la adunarea credincioșilor din localitate și asculta predica, apoi venea la han și le expunea celor ce erau acolo predica, imitându-l pe bătrânul Cole. Talentul dramatic înnăscut în el părea că îl va face unul din cei mai mari actori ai Angliei. A primit chiar și câteva medalii.

Adeseori stătea seara până târziu și citea Biblia, dar Duhul Sfânt nu săvârșise nașterea din nou. Când s-a dus la Oxford, datorită mediului, a devenit ateu. Prietenii săi l-au târât în păcate. Dar aceasta a fost o perioadă scurtă. Au urmat stări de frământare și pocăință. A început să postească de două ori pe săptămână, să se împărtășească în fiecare Duminică, se ruga de mai multe ori pe zi, dar sufletul său nu avea pacea. Adeseori gema ore întregi pe patul său sau cu fața la pământ cerând izbăvirea. Se vedea stăpânit de mândrie și a început să lupte împotriva ei. Purta mănuși grosolane de lână, o haină peticită și încălțăminte murdare, dar nici acestea nu i-au adus descătușarea. Plângea și sufletul îi era îndurerat.

Prin vremea aceasta, Charles Wesley i-a împrumutat o carte intitulată “Viața lui Dumnezeu în sufletul omului”. Aceasta avea să-i dea lumină că lucrurile exterioare, formele, ceremoniile nu pot mântui sufletul omului, că adevărata religie e unirea sufletului cu Dumnezeu, în acest timp se unește cu un grup de tineri plini de râvnă numiți “metodiști”, grup înființat de către Wesley cu vreo trei ani înainte. El era format din 15 persoane și a fost ca un mic aluat ce dospește toată frământătura. În cadrul grupului de metodiști, Whitefield a desfășurat o activitate frumoasă între bolnavi și săraci. Aici leagă prietenie cu John Wesley.

Decăderea spirituală din această vreme era mare. Puritanismul era luat în derâdere de lorzi și damele bogate, care nu se rușinau să umble beți pe stradă ziua-n amiaza mare. Jocurile de noroc era ocupația nobilimii engleze. Un predicator convertit era rar ca o cometă. Preoțimea își petrecea timpul la vânătoare de vulpi și la banchete. Jafurile și asalturile pe stradă erau la culme. După ce se însera, londonezii nu mai îndrăzneau să iasă din case decât în grupe și bine înarmați. Iată cum descrie cineva starea spirituală din aceea vreme: “Sub dominația Bisericii recunoscută de Stat, Anglia suferise un declin religios care se deosebea foarte puțin de păgânism. O religie a naturii era studiul privilegiat al clerului și cuprindea și cea mai mare parte a teologiei lor. Clasele mai înalte își băteau joc de pietate și se lăudau a fi mai pe sus de ceea ce ele numeau fanaticism. Clasele de jos zăceau într-o ignoranță grosolană și erau dedate la tot felul de vicii, în timp ce biserica nu avea nici curajul, nici credința necesară pentru a sprijini cauza ruinată a adevărului”.

La vârsta de 20 ani George Whitefield a fost convertit. El a auzit pe cineva spunând că Isus după ce a strigat “Mi-e sete”, curând I s-au sfârșit toate durerile. El a prins ideea aceasta, s-a dus în camera sa, s-a aruncat pe pat și a început să strige în rugăciune: “Doamne, mi-e sete! Mi-e sete!” Cu adevărat îi era sete de izbăvire, sete de o altă viață și Dumnezeu a avut milă de el. Până aici, prin posturi lungi, că uneori abia mai urca treptele, prin împărtășanie, prin binefaceri, muncă intensă în spitale, prin lupte și înfrânări încercase să câștige mântuirea, dar n-a primit-o, acum și-a îndreptat privirile spre Cristos Domnul ca un istovit și însetat și viața i-a devenit schimbată, a primit pacea sufletului și inima i s-a umplut de bucurie. El zice: “Dar, o, ce bucurie, bucurie negrăită, bucurie copleșitoare și plină de glorie a umplut sufletul meu când mi-a fost înlăturată povara păcatului și un simțământ al dragostei iertătoare a lui Dumnezeu, cu o deplină asigurare a credinței s-a revărsat în sufletul meu sârman”. După această experiență, pentru totdeauna el a avut clară învățătura că mântuirea e numai prin credință în jertfa Domnului Isus Cristos, nicidecum prin religiozitate și eforturi personale. Și căuta să spună

tuturor lucrul acesta. La început frații Wesley n-au putut pricepe învățătura cu privire la nașterea din nou. Ei au plecat ca misionari în America și abia după doi ani când s-au reîntors înapoi, au ajuns și ei să cunoască mântuirea prin credință și lucrarea de înnoire a vieții prin Duhul Sfânt. Într-o predică a sa ținută duminică dimineață 13 septembrie 1741, deci la câțiva ani după convertire, căutând să-i trezească pe cei ce se credeau buni, religioși, striga împotriva religiozității fără Cristos, arătând cum oamenii ajung înșelați cu sufletul. Știa aceasta din propria sa viață, și el trecuse pe aici. Dar să-l lăsăm pe el să ne mărturisească: “Pentru voi care sunteți liniștiți, trebuie să fiu un fiu al tunetului și, o, de v-ar trezi Dumnezeu măcar și prin tunet! Eu știu din trista mea experiență ce înseamnă a fi legănat și adormit de o pace falsă. Multă vreme am fost legănat, multă vreme mă credeam creștin, în schimb nu știam nimic despre Domnul Isus Cristos. Eu am mers mult mai departe decât mulți alții. Obişnuiam să postesc de două ori pe săptămână, mă rugam uneori de nouă ori pe zi, mă împărtășeam în fiecare Duminică și totuși eu nu știam nimic despre Cristos Isus în inima mea, nu știam că trebuie să fiu o făptură nouă, nu știam nimic despre o religie lăuntrică în sufletul meu”.

După ce s-a predat cu totul Domnului, viața i-a devenit cu totul schimbată. De acum își dădea bine seama de deosebirea între starea celui mântuit și a celui nemântuit. El spunea ascultătorilor săi: “Cei mai mulți dintre voi dacă și-ar examina inima, ar trebui să mărturisească adevărul că Dumnezeu niciodată nu le-a grăit “Pace vouă”. Voi sunteți copii ai diavolului, dacă Cristos nu este în voi, dacă Dumnezeu încă nu v-a grăit pace. Sărmane suflet! În ce stare de blestem te afli! Nu aş vrea să fiu în locul tău nici pentru zece mii de lumi”.

După pocăință a căutat să trăiască o viață de sfințenie în toate privințele. Nu se putea împăca cu acei creștini care trăiau ca și lumea. El cerea o despărțire totală de orice păcat. Spunea că acum Isus e rănit în casa prietenilor săi. Era îndurerat când se gândea că El suferă mai mult din cauza prietenilor decât din cauza dușmanilor. El consideră acum că cel mai mare blestem pe un popor sau o națiune este să aibă conducători religioși, nenăscuți din nou, orbi, firești, reci.

La vârsta de 21 ani, pe data de 20 iunie 1736, a fost ordinar ca diacon de Dr. Benson, episcopul de Glouchester. Episcopul avea ca regulă să nu ordinez pe nimeni înainte de a împlini 23 ani, dar pentru Whitefield, fiindcă au cerut mulți care l-au ascultat predicând să-l ordinez, el a fost gata să facă aceasta.

După ordinare s-a dus din nou la Oxford să-și termine studiile. Pentru duminică, primise o invitație de la un prieten ca să-l înlocuiască timp de două luni într-o parte cam obscură a Londrei. El a acceptat invitația, dar când s-a dus și l-au văzut așa tinerel, cei din parohia respectivă au cam strâmbat din nas. După ce l-au auzit însă predicând au fost foarte satisfăcuți și mulțimi au venit la biserică încât nu mai aveau locuri. Când a revenit acasă prietenul său, el a trecut la Bristol și a predicat acolo de câteva ori. Prin predicile sale despre nașterea din nou a stârnit atâta vâlvă în oraș încât și celelalte grupări religioase, care ieșiseră de la Anglicani și se numeau Neconformiști, au venit să-l asculte.

În 1736, el și-a luat licența la Oxford. Deja ajunse cunoscut ca bun orator. Poseda un dar de vorbire genial și peste tot mulțimile alergau să-l asculte. Dar aceasta a tras asupra lui gelozia celorlalți preoți.

Din Georgia, U.S.A., frații Wesley i-au scris: “Vino și ajută-ne aici unde secerișul e atât de mare și lucrători atât de puțini”. Whitefield a consimțit să plece, dar autoritățile i-au spus că se poate îmbarca abia după 12 luni. În timpul acesta predica ici colo. Când a spus Bisericii din Bristol intenția sa de a merge în Georgia, mulțimi mari după predică, l-au urmat plângând acasă, iar în ziua următoare a trebuit să le vorbească de la ora șapte dimineața până la miezul nopții. În ziua când trebuia să plece cu corabia spre America, au sosit frații Wesley din America înfrânți și descurajați. În grabă John Wesley a scris o notă: “Simt că Dumnezeu nu ar vrea să te duci”. Dar tânărul de 22 ani a ascultat de o altă voce care îi spunea să plece, și s-a îmbarcat. Drumul până în America pe vremea aceea a durat două luni. În timpul călătoriei, Whitefield a ținut în fiecare dimineață servicii de închinăciune pe puntea corăbiei, într-o zi în mijlocul Atlanticului s-au întâlnit cu alte două corăbii și au avut un serviciu cu toți împreună.

În America a stat până în anul următor, 1739, când s-a reîntors în Anglia și împreună cu frații Wesley a început să lucreze cu Evanghelia la trezirea spirituală a Angliei. De fapt, când fusese în America, el a citit un tractat al lui Jonathan Edwards despre treziri și a zis: “Desigur acesta e lucrul Domnului pentru mine”. Atunci s-a devotat să fie evangelist.

În anul 1741, după înapoierea din a doua călătorie în America, Whitefield s-a căsătorit cu Elizabeth James. La două săptămâni de la căsătorie, a plecat din nou în lucrare. Deși a trebuit să stea mult singură, soția i-a fost foarte credincioasă și de mare ajutor în lucrarea sa.

La început, și el ca și Wesley, plin de înflăcărare, predica de pe amvoanele bisericii oficiale mântuirea prin credință. Și mâna binecuvântată a Domnului era cu el. Mulțimile se adunau cu grămada ca să-l asculte. Numai de cât ceilalți clerici se ridicară împotriva lor, îi izgoniră din biserică și nu le mai dădură voie să predice de la amvoanele bisericii oficiale. Doar ici colea mai aveau acces în câte o biserică mai mărginașă.

Într-o Duminică după amiază, văzând că vreo o mie de oameni nu puteau să intre în clădirea bisericii unde voia să predice, lui Whitefield i-a venit gândul să predice în aer liber. Cei câțiva prieteni cărora le-a împărtășit gândul acesta nu l-au încurajat de loc, ci socoteau că este un gând nebunesc. Totuși, el era hotărât să-și pună planul în aplicare duminică viitoare. Dar cum nădejtile lui au fost înșelate, căci au venit ascultători destul de puțini, el le-a vorbit de la amvon. Acest gând, care devenise o hotărâre și o dorință, a ajuns să fie realizat nu peste mult timp. Punându-i-se piedici de a predica în bisericile din B. pentru orfelinatul lui W., s-a dus să predice minerilor, pentru întâia oară într-o sâmbătă după amiază și s-a așezat pe un munte. A vorbit din Matei 5:1-3 la câți au venit să-l asculte. Erau mai mult de două sute. În jurnalul său el spune numai atât: “Binecuvântat să fie Dumnezeu că s-a rupt gheața și am ieșit la câmp! Unii, poate, mă vor muștra. Dar nu au motiv. Nu mi se dă voie să vorbesc de pe amvoane și sărmanii minerii pier din lipsă de cunoștință”. De acum avea un amvon pe care nimeni nu i-l putea lua și inima lui se bucură mult de acest mare har. În ziua următoare, în jurnalul lui spune: “Fiindcă toate ușile bisericilor îmi sunt închise acum - și chiar dacă ar fi deschise nu pot să încapă nici jumătate din cei ce vin să asculte - la trei după amiază m-am dus printre minerii. Dumnezeu ne-a arătat multă bunăvoință, dându-ne o zi frumoasă și s-au adunat aproape două mii de oameni. Am vorbit și am lămurit textul din Ioan 3:3 timp de aproape un ceas”. După două zile în același loc a predicat la o mulțime de patru sau cinci mii de oameni. Soarele care strălucea cu putere și marea mulțime care stătea în jurul său într-o tăcere înfricoșată, formau un tablou care l-a umplut de o “sfântă admirație”. Într-o altă duminică următoare, biserica unui sat i-a deschis ușile și s-au strâns mulți oameni. Întâi a cântat în biserică, iar după aceea a predicat în cimitirul de lângă biserică. La ora 4 a plecat în altă parte. Deși era luna februarie, vremea era neobișnuit de blândă și moale, soarele tocmai apunea arătându-și toată strălucirea. Oamenii care voiau să vadă și să audă pe predicator umpluseră copacii și gardurile. A vorbit timp de un ceas cu glas destul de tare ca să-l audă toți și a predicat cu bucurie. El scrie în jurnalul său: “Binecuvântat să fie Domnul, focul s-a aprins, niciodată porțile Locuinței morților nu o să-l poată stinge”. În vremea aceasta, el părăsise rugăciunile din carte și predicile scrise. A început să se roage din inimă și să vorbească liber, cum îi da Duhul.

Și cine ar putea spune ce simțea el când se vedea înconjurat de mulțimi uriașe, mulțimi ce crescuseră de la două sute la peste douăzeci de mii? Ce efect avea predica lui asupra acestor ascultători! Iată ce spune el: “Neavând o neprihănire a lor de care să se lepede, minerii erau bucuroși să audă despre Isus, prietenul păcătoșilor, care venise să cheme la pocăință nu pe cei drepecți, ci pe cei păcătoși. Am observat mai întâi că sunt mișcați văzând dâra albă făcută de lacrimile care le curgeau din belșug pe obrazii, care erau negri când ieșeau din minele de cărbuni. Multe sute dintre ei au fost încredințați de păcat, lucru ce a dus, cum s-a adeverit în chip binecuvântat, la o întoarcere serioasă. Toți puteau să vadă schimbarea deși unora le-a plăcut s-o pună pe seama oricărei alte pricini decât pe seama lui Dumnezeu. Fiindcă aceste lucruri erau noi și începusem să predic fără pregătire, aceasta dădea naștere la multe lupte lăuntrice. Uneori când erau înaintea mea douăzeci de mii de oameni, mi se părea că n-am nimic de spus nici lui Dumnezeu, nici lor. Dar niciodată n-am fost părăsit cu totul și adeseori am cunoscut într-un chip binecuvântat ce a vrut Domnul să spună prin cuvintele: “Din el vor curge nuri de apă vie”. Cerul descoperit deasupra capului meu, vederea câmpurilor verzi și a multor mii de oameni, unii în trăsuri, alții călare, iar alții în copaci, uneori mișcați până la lacrimi, lucru la care se adăuga solemnitatea apropierei serii, toate acestea însemnau prea mult pentru mine, și mă copleșeau”.

În predică el era plin de vigoare, putere și simțire. Fiind exclus de la amvoanele bisericii, el predica în aer liber, în corturi și hale, pe câmp, în livezi și cimitire. Totdeauna aceste servicii erau ținute la alte ore decât acelea ale bisericii oficiale. El predica o Evanghelie a bucuriei și a simțirii, plină de cântare și mișcare. Poporul se mișca încoace și încolo în timp ce el vorbea, ca holdele coapte legănate de vânt.

La unele predici ale lui Whitefield din mulțimile de oameni ce îl ascultau, au fost cazuri când două mii de suflete se ridicau mărturisind că doresc să fie mântuite, iar câteodată nu era nici unul.

Despre “marea trezire” făcută de Dumnezeu prin Whitefield, Spurgeon pomenea cu adâncă admirație în nenumărate predici ale sale. Iată o frântură: “Nu ați auzit niciodată de marea trezire făcută sub Whitefield? Să luăm de exemplu cea de la Camslang. El predica unei mari mulțimi adunate pe care nici o clădire nu o putea cuprinde. În timp ce predica, puterea lui Dumnezeu s-a revărsat asupra poporului și unul după altul au căzut în genunchi de parcă ar fi fost loviți de cineva. În cele din urmă s-a socotit că nu mai puțin de trei mii de suflete se aflau strigând în același timp sub convingerea păcatului. El predica acum tunând ca Boanerges, apoi mângâind ca Barnaba, iar Evanghelia s-a răspândit atât de mult încât nici o limbă nu poate spune marile lucrări pe care le-a făcut Dumnezeu sub acea predică a lui Whitefield. Nici chiar predica lui Petru de la Rusalii nu a egalat-o”. El a făcut șapte călătorii pentru evanghelizări peste ocean în America și străbătând țara de la un capăt la altul el a contribuit mult la marea trezire, dând un impuls deosebit mișcării începută prin predicatorul Jonathan Edwards. Aici a avut și unele din cele mai mari mulțimi adunate pentru ascultarea Evangheliei, uneori ridicându-se la câteva zeci de mii de ascultători. Charles Forbes Taylor spune că în America, Whitefield a predicat la un popor mai mare decât oricare altul, fără ajutorul microfonului sau radioului. S-a socotit că uneori întrunirile sale au depășit cifra de 70.000 persoane care stăteau în aer liber, în timp ce acest vestitor înflăcărat proclama mesajul despre Cristos cel răstignit. Avea o voce clară și sonoră. El a fost numit Demostene al amvonului. Vocea lui putea fi auzită pe Drumul Bristolului la un km depărtare pledând cu minerii din Kingswood, ca să se pregătească spre a se întâlni cu Dumnezeul lor. El împreună cu Wesley au revărsat asupra națiunii un puternic val de evlavie, care ca și un torent a doborât totul în calea lui. Ei au strălucit deasupra țării ca un fulger în noaptea întunecoasă, făcând pe oameni să se mire de unde au venit și cine sunt. Împlinind o lucrare așa de mare, atât înlăuntru cât și în afară, Evanghelia a ajuns să fie predicată cu multă putere și vigoare”.

El căuta să prindă orice ocazie spre a vorbi oamenilor de mântuirea lui Dumnezeu. Un foc lăuntric îl mâna mereu la aceasta. Odată a trecut pe lângă un loc unde se făceau curse de cai și unde erau adunați vreo 10.000 de oameni. Plin de îndrăzneală sfântă, a zis: “Cu ajutorul lui Dumnezeu, mă duc să atac pe diavolul în însăși întăriturile sale”. A pășit pe teren, le-a predicat Evanghelia în câteva minute, apoi i-a lăsat să se uite la alergările de cai. Chiar dacă ar fi fost dat afară, pentru el nu ar fi fost ceva rușinos. Fusese dat afară de la atâtea amvoane ale bisericii anglicane, nu ar fi considerat mare lucru să fie dat afară și din hipodrom. Dar a avut reușită.

Altădată, în ziua de Anul Nou 1740, fiind prin South Carolina, Statele Unite, a zărit undeva o horă, numaidecât a mers în mijlocul lor și a început să le spună: “Diavolul se bucură de fiecare pas pe care voi îl faceți”. Dansatorii se opriră din dans, muzica a încetat, iar el le-a predicat Evanghelia.

Pentru îndrăzneala sa și pentru felul cum își făcea lucrarea a avut multe de suferit. Preoțimea anglicană nu s-a mulțumit că l-au dat afară din biserici, ci acum alarmați că aduna mii de suflete și în predicile sale, Whitefield ataca vehement corupția lor, ei instigau anumite persoane să-l atace. Astfel nu odată, în timp ce predica afară în aer liber, a fost împroșcat cu ouă clocite, uneori a fost bătut, altădată a fost atacat cu cuțitul și a primit împunsături. La Boston a fost rănit rău cu o piatră. Într-o zi, în timp ce se afla în cameră, a intrat un huligan să-l omoare, dar l-a văzut proprietăreașă și a strigat după ajutorul vecinilor, care au venit și l-au scăpat. Dar toate acestea, departe de a-l înspăimânta, din contră îl înflăcărau tot mai tare, căci vedea în ele ura diavolului și minunata purtare de grijă a lui Dumnezeu. Vicarul de Bideford a înștiințat poporul să nu meargă să-l asculte pe Whitefield fiindcă e rătăcit, dar a doua zi 10.000 s-au dus să-l asculte. Chiar nobilimea se așeza la picioarele sale și-i sorbeau cuvântul.

El predica cu putere și zugrăvea adevărurile spuse cu scene ce păreau vii în fața ochilor lor. Odată vorbea despre un orb care, fără să știe, mergea spre marginea unei prăpăstii. Portretizarea a fost atât de dramatică încât atunci când a spus că a atins marginea, Lordul Chesterfield, care era prezent, a sărit în picioare și a strigat: “O, Dumnezeule, s-a prăbușit!” Altădată a predicat marinarilor și le descria o furtună pe mare, cum rupe catargul și corabia e gata să se scufunde. A făcut o pauză, apoi a strigat: “Ce urmează?” Toți marinarii au sărit ca arși și au strigat: “Lansăm barca de salvare! Lansăm barca de salvare!” Faimoșii actori englezi Garrick, Foote și Shuter îl ascultau cu mare plăcere. David Garrick a zis: “Aș da o sută de galbeni numai să pot spune “Ah!” cum spune Whitefield”. Mulțimile se topeau în plâns la predicile lui. La Cambuslang, lângă Glasgow în Scoția, unde erau ceva sub 100.000 de ascultători, timp de o oră și jumătate au fost scâlțați în lacrimi. Atunci vreo 10.000 au fost convertiți. Subiectele sale favorite au fost: “Nașterea din nou” și “Judecata cea din urmă”. Prin ele, Duhul Sfânt a trezit mii și mii de suflete. Oamenii își vedeau păcătoșenia lor, își plângeau păcatul și primeau mântuirea lui Dumnezeu.

Când a vizitat America, se spune că celebrul predicator Jonathan Edwards, prin care s-a făcut marea trezire spirituală din secolul al XVIII-lea, ascultându-l nu-și putea reține plânsul. La fel distinsul bărbat de stat Benjamin Franklin era adânc impresionat de predicile lui. Unii susțin că atunci când a ținut evanghelizări la Universitatea Harvard toți studenții au fost convertiți. La Philadelphia a predicat de pe treptele tribunalului mulțimii ce se adunase în piața din centru. Erau vreo 30.000 de persoane, după socotelile lui Benjamin Franklin. Pentru evanghelizările sale în acest oraș a fost construit un mare auditoriu, care a fost prima structură a Universității Pennsylvania. Tot lui i se datorează înființarea Facultăților din Dartmouth, Princeton și Brown. El a contribuit la avansul mării treziri spirituale din America, începută prin Jonathan Edwards.

Whitefield a fost neobosit în lucrare. O putere sfântă îl întărea mereu. Munca intensă îi era o desfătare. Nu mult după convertire, a fost doborât de o boală. În febra mare se gândea că moare, dar o negresă credincioasă care îl îngrijea îi spuse: “Nu, Domnule Whitefield, nu veți muri. Mai sunt încă mii de suflete care trebuiesc aduse la Cristos. Păstrați-vă moralul ridicat, căci trebuie să trăiți, nu să muriți. Stăpânul dvs. are încă un lucru pe care trebuie să-l faceți”.

Spurgeon spune despre el, căutând să arate munca ce a depus-o, în următoarele cuvinte de apreciere: “În viața lui Whitefield, nu-l poți găsi în multe rânduri plângându-se de lipsa de credință - sau dacă a făcut-o, a fost când a predicat numai de nouă ori pe săptămână, nicidecum nu s-a plâns când a predicat de 16 ori pe săptămână”. El a fost omul care a stat înaintea a 20.000 și predica, iar convertiții și-i număra cu miile chiar la o singură predică, omul care a îndurat persecuții și totuși a rămas neclintit, omul de care lumea nu era vrednică, omul care a trăit pentru cei din jurul său și în cele din urmă a murit pentru cauza lor”.

Când îi studiezi viața, te uimește puterea de titan a lui Whitefield. Fizicește era de 1,65 m cu înfățișare frumoasă, dar cam firav, cu plămâni slabi, însă cu o voce ce putea fi auzită de la un kilometru și jumătate. În prima parte a lucrării, rareori predica mai puțin de 16 ori pe săptămână. S-a calculat că a predicat 18.000 de predici în timp de 34 ani. Uneori a predicat și de 4-5 ori pe zi. Nu e mirare că s-a îmbolnăvit de astmă. El nu avea o minte atât de logică ca Wesley, dar era plin de înflăcărare. Serviciile sale erau pline de viață și entuziasm. Unii l-au criticat că în predicile sale uneori se abătea de la subiect, se rătăcea. El calm le-a răspuns: “Dacă oamenii se rătăcesc ca niște oi, eu la fel trebuie să mă rătăcesc să-i caut”.

Fiindcă în predicile sale înflăcărate numea clerul “conducători orbi”, a întâmpinat o mare împotrivire. În 1739 deja au apărut vreo 49 publicații contra lui. În lucrul său a fost mult ajutat de Contesa de Huntington care a primit cu entuziasm convingerile lui și i-a oferit oportunitatea de a predica nobilimii și clerului. Cu banii ei a contribuit la ridicarea caselor de rugăciune, la susținerea predicatorilor și la fondarea unui seminar pentru instruirea păstorilor și evangheliștilor.

“Am rugat pe Dumnezeu să mă facă un creștin extraordinar”, scria Whitefield în jurnalul său, și Edwards spune despre el: “În duh, în rugăciune și în muncă neobosită, în iubire pentru Cristos, în serioase și neconținute eforturi de a câștiga pe oameni din păcatele lor la Domnul, el a fost exact cum ceruse în rugăciune: un creștin extraordinar”.

Avea o natură înflăcărată și dramatică. El și-a dat seama că spre a fi slujitor al lui Cristos trebuie să fii la dispoziția unei Puteri irezistibile, să depinzi de Voința Lui, a cărui Suveranitate nu poate fi mulțumită cu nimic mai puțin decât predarea întregii ființe.

Verdictul aproape universal e că în puterea dramatică și declamatorie, el n-a avut nici un rival în timpul său și nici un superior în celelalte veacuri. Predicile lui înflăcărate țâșneau ca niște limbi de foc din convingerile sale arzânde, iar gesturile erau fără greșuri, în toată frumusețea și naturalețea lor. Avea o extraordinară măsură de tact care-l făcea ca orator să se adapteze numai de cât la caracterul și dispoziția auditoriului și poseda un entuziasm fierbinte, molipsitor, care, ca un torent, doboră orice piedici din cale.

Toate aceste caracteristici aparțineau laturii exterioare a slujbei sale și se poate spune că fără ele, campaniile sale de evanghelizare în aer liber probabil n-ar fi avut același succes. E bine însă să ne dăm seama de felul cum el a privit oportunitatea. Pentru el, Anglia era teatrul unei mari bătălii, a unui grozav război, care trebuia purtat cu tot armamentul de către cei credincioși, altfel ziua avea să fie pierdută și sufletele la fel pierdute pe veci. El

nu s-a bazat pe retorică, nici pe dibăcia dramatică. Pe acestea le folosea doar așa cum a zis Pavel: “M-am făcut tuturor totul, ca oricum să măntuiesc pe unii din ei”. Prin ele și-a câștigat ca admiratori pe Garrick, David Hume, Benjamin Franklin, Lordul Chesterfield și pe Contesa Huntington. Avea însă calități launtrice. O dragoste adâncă pentru cei păcătoși îl mistuia și-l făcea neastâmpărat. Nimeni până la el n-a coborât la mineri și la cei oropsiți care se zbăteau în mizerie. Vocea lui, uneori aspră, alteori înăbușită în lacrimi a fost o solie divină pentru ei. Și mai avea un curaj neînfricat. El a înflăcărat mulțimile, a trezit credință și a inspirat idealuri nobile unui popor întreg.

Printre lucrările cele mai de seamă scrise de el sunt: “Istoria creștină” sau o privire generală asupra progresului Evangheliei în Anglia, Wales, Scoția și America, o serie de predici și lucrări autobiografice.

Lucrarea sa în cele două continente a ajuns la sfârșit pe data de 30 septembrie 1770. Cu o zi înainte, un prieten l-a sfătuit să se oprească de la predicarea Evangheliei. Era în Nowburyport, Massachusetts, în cea de a șaptea călătorie în America. “Domnule, nu mai ești bun de nimic, decât să te așezi în pat” i-a zis prietenul. “Cu adevărat” zise Whitefield. Apoi bătu din palme și privi spre cer zicând: “Doamne Isuse, sunt obosit în lucrul Tău, dar nu de lucrul Tău. Dacă nu mi-am terminat lucrul mai lasă-mă odată să vorbesc despre Tine, să pecetluiești adevărul Tău, să vin acasă și să mor”. Seara a predicat din textul: “Cercetați-vă să vedeți dacă voi înșivă sunteți în credință”. Între altele el a zis: “Soarele meu a răsărit și prin ajutorul cerului am dat lumină multora. Acum e spre apus... o, nu, e să răsară la zenitul gloriei nemuritoare... Trupul meu e epuizat, dar duhul meu se întărește. Ce mult aș vrea să predic veșnic pe Cristos. Dar mor să fiu cu El”. Din cauza obiceiului său să se scoale la ora 4, el și-a trimis ascultătorii acasă, și la ora 10 s-a dus să se culce.

Pe la ora 2 noaptea a făcut o criză de astmă. După ce s-a mai liniștit a început să se roage pentru cei nemântuiți, pentru copiii orfani ce-i îngrijea la Betezda. Pe la ora 6 dimineața a murit pe genunchi rugându-se. Și-a încetat munca și a mers să-și primească răsplata.

CAPITOLUL 16

JOHN KNOX

“Mă tem de John Knox mai mult decât de o armată de 20.000 soldați”, spunea regina catolică Maria Stuart a Scoției. Istoricul Kenneth Scott Latourette în cartea sa: “A History of Christianity”, retipărită la Londra în 1964, la pagina 770 spune că Knox a fost un lider de seamă al Reformei în Scoția. Nu se știe precis anul nașterii, dar se presupune anul 1505, iar ca localitate se dă Haddington sau Giffordgate, lângă Haddington, la răsărit de Edinburg, Scoția. Părinții săi au fost simpli muncitori, dar fiindcă lui i-a plăcut să învețe, după ce a terminat școala elementară, a fost trimis la Universitatea din Glasgow.

Pe aceea vreme Scoția nu era unită cu Anglia, care devenise protestantă, ci prin înrudirea regală era aliată cu Franța, de aceea catolicismul era dominant ca forță politică, dar era cu totul ruinat din punct de vedere spiritual. Chiar catolicii George Johnson, Jerome Hamran și M. Domenica, care au compus un manual de istorie bisericească “The Story of the Church” tipărit la New York în 1940, având cuvenita aprobare eclesiasitică, recunosc că starea religiei în Scoția a devenit foarte rea, că lipsea disciplina în mănăstiri, că îmbogățirea bisericii a ațâțat lăcomia nobililor, că poporul de rând nu mai avea nici un zel pentru interesele bisericii și nici un respect față de preoți.

Pe de altă parte, când oamenii pierd suportul, încearcă să se mențină la putere oprind drastic orice persoană care îndrăznește să cugete, să creadă sau să vorbească altfel decât ei. Aceasta era starea de lucruri pe când Knox era student la Glasgow. Când a isprăvit studiile universitare a fost hirotonisit ca preot. El a devenit un ucenic al lui George Wishart, care a fost un puternic propovăduitor al Reformei. În anul 1546, Wishart a fost condamnat pentru ideile lui și ars pe rug. După moartea acestuia, Knox și alți câțiva au continuat să predice Evanghelia și învățăturile protestante. O mulțime răsculată a omorât pe cardinalul Beaton. Atunci Knox și alți protestanți s-au refugiat în castelul St. Andrews. Dar răsculații scoțieni ajutați de marina franceză, au capturat castelul și Knox a fost luat ca prizonier, dus în Franța și pedepsit ca sclav la galere. Aceștia erau puși în lanțuri și biciuiți ca să vâslească mai repede. După 19 luni, în 1549, la intervenția regelui Edward VI, a scăpat și s-a reîntors nu în Scoția, ci în Anglia căci acolo Reforma era în plină înflorire sub Edward VI. La scurt timp a devenit capelanul regelui. În Anglia și-a desfășurat activitatea aproape cinci ani.

Când Maria Tudor, o catolică înflăcărată, a devenit regină a Angliei, în anul 1553, Knox s-a refugiat la Frankfurt, unde a fost păstorul unor refugiați englezi. A trecut apoi la Geneva în Elveția, unde a petrecut câțiva ani cu Calvin, însușindu-și doctrinele lui. Aproape zece ani a stat în acest exil voluntar. Prin 1555 s-a căsătorit cu Mariorie Bowes din Northumberland cu care era logodit de pe vremea când era în Anglia.

În 1559 s-a reîntors în Scoția și a ajutat la revolta protestantă împotriva Mariei de Guise, care era regentă a fiicei sale Maria, regina Scoției. Predicile sale pline de elocință ținute la Perth și la St. Andrews au câștigat mult popor de partea lui. Totuși n-au putut înlătura regenta, căci era suportată de trupele franceze. Knox a apelat la guvernul englez să intervină. Astfel cu ajutorul lor și datorită faptului că regenta a murit în 1560, iar trupele franceze s-au retras din Scoția, partida protestanților a ajuns să controleze guvernul. Parlamentul întrunit în ziua de 1 august a decis ca păstorii bisericii protestante să întocmească o mărturisire de credință. Knox a fost însărcinat să redacteze această mărturisire. Pe baza ei, la 17 august, parlamentul a votat ca religia Scoției să nu mai fie cea catolică, ci cea protestantă.

Knox era înalt de statură, robust, cu o privire pătrunzătoare, foarte hotărâtă în acțiunile sale neînfricat în lupta pentru adevăr, vehement împotriva papalității și înflăcărat în predicarea Evangheliei. El dorea cu ardoare mântuirea Scoției. Nu se putea mulțumi văzând pe compatrioții săi că purtau doar numele de creștin, dar trăiau în toate păcatele. Prigoana, greutățile, viața de sclav la galere, l-au învățat să recurgă la Dumnezeu cu toate problemele. Într-o seară un prieten al său a venit la el, dar nu l-a găsit în casă. Ieșind în curte s-a uitat să vadă unde este Knox, dar nu l-a găsit. L-a așteptat căci presupunea că trebuie să apară de undeva. Deodată, în liniștea serii, în grădină a auzit un strigăt sfâșietor: “Doamne, dă-mi Scoția sau mor! Doamne, dă-mi Scoția sau mor!” El era la rugăciune, agoniza îngenunchiat pentru mântuirea poporului său. Nu e mirare că Dumnezeu l-a folosit în chip deosebit.

Odată în chip miraculos Dumnezeu l-a silit să se mute de la locul lui obișnuit lângă geam sus la etaj. Un simțământ neînțeles presant era să plece de acolo și abia a coborât, că un glonț a și spart geamul și a trecut în zidul celălalt. El a fost scăpat în chip miraculos.

În anul 1560, Maria Stuart a ocupat tronul Scoției și a domnit până în 1567. John Haverstick în cartea sa “The Progress of the Protestant” tipărită la New York în 1968 la pag. 53 spune că regina a vrut să se mărite cu prințul Don Carlos al Spaniei și să impună din nou catolicismul în Scoția. Odată a izbucnit în lacrimi către Knox zicând: “Ce vrei să faci cu căsătoria mea? Sau cine ești tu în acest Commonwealth?” La aceasta el răspunse: “Sunt un supus născut aici, Madam. Nu sunt și nici nu voi fi niciodată nici Conte, nici Lord, nici Baron aici, totuși Dumnezeu - oricât de abject aș fi în ochii tăi - m-a făcut să fiu un membru profitor al acestei țări”.

În 1565 ea s-a căsătorit cu Lordul Darnley, tot un catolic. Knox a fost într-o continuă luptă cu ea. În toate ocaziile, el folosea Biblia ca pe o sabie cu două tăișuri. Văzându-l neînduplecat, ea a poruncit arestarea lui pentru trădare, dar tribunalul l-a achitat. Într-o altă ocazie, ea l-a invitat pe Knox la palat și i-a zis: “Crezi că supușii pot să se împotrivescă prinților?” La aceasta predicatorul răspunse calm: “Dacă prinții își depășesc limitele, Madam, poporul li se poate împotrivi, ba chiar poate să-i alunge”. - “Presupun - zise ea - că supușii mei ascultă mai mult de tine decât de mine”. - “Nicidecum, Majestate, noi toți trebuie să fim supuși lui Dumnezeu și Bisericii Sale” iar după mai multe discuții, la despărțire, el a zis reginei: “Aș vrea să fiți binecuvântată în Scoția, cum a fost Debora în Israel”.

Dar Maria Stuart avea căile ei, nu căile Domnului. Un complot urzit împotriva soțului ei, care s-a soldat cu moartea lui, la care se pare că și ea a fost complice și căsătorirea ei în grabă cu altul a revoltat pe scoțienii protestanți și a provocat furia lorzilor. Ea a fost forțată să abdice în favoarea fiului ei, așa cum zisese Knox. Din Scoția, ea a trecut în Anglia unde după puțin a fost întemnițată, apoi decapitată.

Knox a căutat să ajute la consolidarea guvernului. El a fost neobosit în lucrarea sa. Pentru ziua încoronării copilului rege, el a fost însărcinat să țină predica ocazională.

Viața lui Knox a fost o luptă împotriva religiei formale, împotriva tuturor relelor și o străduință continuă pentru aplicarea adevărilor Evangheliei în viața bisericii și în viața personală.

El a murit în anul 1572. Înaintea morții a zis: “Trăiți în Cristos! Trăiți în Cristos și atunci carnea n-are ce să se

teamă de moarte”. Pe mormântul lui Knox se află săpate cuvintele: “Aici zace omul care niciodată nu s-a temut de o față de lut”.

CAPITOLUL 17

GEORGE MÜLLER

Nici prin gând nu le putea trece soților Müller în anul 1805 când se nascu copilașul George, că el va deveni un instrument deosebit de valoros în mâna lui Dumnezeu și că prin el vor fi revărsate binecuvântări ce aveau să pună în uimire chiar și pe cei mai necredincioși oameni. Copilașul plâpând avea să devină “Părintele orfanilor”, omul care fără bani în buzunar, fără o societate de binefacere în spatele său și fără să ceară vreodată cuiva ceva, ci doar numai prin credință în Dumnezeu, singurul la care apela, a întreținut și crescut mii de orfani și a zidit cinci corpuri de clădiri pentru orfelinate.

El s-a născut în Germania la 27 septembrie, 1805 din părinți protestanți, dar a apucat cărările păcatului până la vârsta de 21 de ani. Viața de decădere și stricăciune i-a ruinat nu numai sufletul, ci și trupul. Cu sănătatea rău zdruncinată - scuipa chiar sânge - în timp ce era student la Universitatea din Halle, el intenționa să devină teolog, dar nu avea nici măcar o Biblie. În anul 1825 a fost zdrobit în inima sa și s-a întors la Dumnezeu printr-o predică și rugăciune a unui negustor în casa căruia se predica Evanghelia.

După pocăință, el a făcut cunoștință cu o tânără care îi fură sentimentul. Sub influența ei, el slăbi în credință. Cercetarea Bibliei și frecventarea bisericii le lăsă la o parte. Și poate ar fi ajuns rău de tot, dacă conștiința lui nu ar fi fost trezită de exemplul unui tânăr bogat care renunțase la toate bunurile sale și plecase ca misionar în Persia. Puterea acestui exemplu îl muștră pe el, care, din pricina unei fete, era gata să-L părăsească chiar și pe Dumnezeu și lucrul său. Numai decît rupse prietenia cu aceea tânără și se predase fără rezerve Domnului.

Din clipa aceea o mare schimbare s-a făcut în viața lui. În râvna sa înflăcărată, el era gata să-și părăsească studiile spre a deveni vestitor al Evangheliei și misionar. Stăpânit de aceste gânduri, după ce își termină studiile teologice, în 1828, el plecă în Anglia, unde intră în relații cu o societate misionară pentru vestirea Evangheliei printre evrei și se hotărî să plece la București. Mai întâi se apucă însă de studiul limbii ebraice. Dar fiindcă nu se putea împăca cu anumite principii ale lor, George Müller părăsi aceasta societate și astfel nu mai veni la București. Dar dorul de a deveni misionar îl nutrea mereu. Ar fi vrut să meargă în depărtări și să spună paginilor despre dragostea mare a lui Dumnezeu. Ca să fie mai sigur de aceasta, el trage la sorti și sortul îi iese să meargă. Mai încearcă încă o altă cale. Pune la loterie și își spune că dacă câștiga e semn că trebuie să plece. Și câștigă, dar nu poate pleca, căci Dumnezeu îl împiedică prin tatăl său care nu-și dă consimțământul, iar fără acest consimțământ Societatea Misionară nu-l primește. Mai târziu, el își dă seama și se căiește că a folosit asemenea mijloace spre a cunoaște voia lui Dumnezeu. Viața lui de mai târziu e o dovadă clară că Dumnezeu a avut un alt plan măreț pentru el. Pripeala noastră ne face uneori să o luăm înaintea planului divin. El dorea să devină folositor într-un fel, dar Dumnezeu, care Își are căile Sale ascunse, a vrut altfel, și când omul a consimțit, și-a împlinit cu putere vrerea Sa.

De acum încolo, el se dedică propovăduirii Evangheliei și îngrijirii copiilor orfani. Timp de 8 ani a predicat în capela Eben-Ezer din Bristol. Apoi pe data de 6 iulie 1832, George Müller, ajutat de Henry Craik, începu lucrarea în capela “Betesda” din Bristol. Erau de tot șapte persoane. Cei doi posedau o înaltă cultură și erau adânciți în studiul Scripturilor, mai ales Craik cunoștea ebraica și greaca, deci studia Scriptura în original. Müller nu a fost mare în oratorie, dar a fost mare în rugăciune. În urma lucrării lor, numărul credincioșilor crescuseră mereu, încât după 41 de ani - în anul 1873 - erau peste o mie de membri. Până aici, clădirea în care se întruneau pentru închinăciune era închiriată, dar în acest an ei cumpărară clădirea cu suma de 1500 lire sterline. La prăznuirea centenarului care s-a ținut la Bristol în aceeași capelă “Betesda” pe data de 6 iulie 1932, la serviciul de dimineață, printre alte mărturii a fost și aceea a unui misionar din India care se pocăise cu cincizeci de ani înainte în capela “Betesda”. El îl cunoștea bine pe George Müller. După ce istorisi cum frații bătrâni l-au primit și înconjurat cu o dragoste părintească, el adăugă: “Nu-mi aduc aminte să fi avut pe vremea aceea mari predicatori, dar aveam niște adevărați păstori!”

George Müller era un sincer cercetător al Evangheliei, cu dorul de a trăi adevărul ei, oricât de mare ar fi fost riscul unei așa trăiri. Iată un exemplu foarte grăitor în privința aceasta, mărturisit de el însuși:

“În aprilie 1830, aflându-mă la Sidmouth (aproape de Bristol) ca să predic Evanghelia, trei surori în Cristos - dintre care una era botezată - vorbeau în apropierea mea despre acest lucru”. Pe vremea aceea, el încă nu a fost botezat pe baza mărturisirii credinței sale personale.

“Domnul a binevoit ca să-mi descopere însemnătatea acestei observații - spune George Müller - astfel că îndată ce mi-am făcut timp, am început să cercetez temeinic, recitind Noul Testament în întregime, rugându-mă stăruitor lui Dumnezeu ca să mă lumineze. De abia am început cercetările, și o mulțime de pricini împotrivoare mi se ridicară în minte:

1. Faptul ca oameni sfinți și luminați ai lui Dumnezeu, din pricina acestei chestiuni - a botezului în apă - s-au despărțit între ei, oare nu dovedește aceasta că este cu neputință de a ajunge la un rezultat mulțumitor acum, în starea de nedesăvârșire a Bisericii? - La aceasta am răspuns: “Pentru că Duhul Sfânt este călăuză credincioșilor, astăzi ca și altădată, cum nu aș ajunge eu oare să cunosc gândul Domnului (1 Corinteni 2.11-16) asupra acestui punct, așa cum este descoperit în Cuvântul Său?”

2. Foarte mulți din prietenii mei se împotrivesc botezului credincioșilor (a oamenilor mari) și doar puțini sunt botezați, așa că dacă eu mă voi hotărî pentru botez, ei îmi vor întoarce spatele! - La aceasta am răspuns: “Chiar dacă toți oamenii ar trebui să mă părăsească, ce-mi pasă, când eu știu că Domnul Isus mă primește!”

3. Dacă tu te botezi, cu siguranță vei pierde jumătate din ajutorul material pe care credincioșii ți-l dau pentru nevoile tale! - La acest gând mi-am zis că “atât timp cât voi rămâne credincios Domnului, El nu va îngădui să fiu lipsit de nimic”.

4. Au să te numească baptist! Au să te socotească ca pe unul din ei, cu toate că tu nu aprobi tot felul lor de a fi”. La aceasta am răspuns: “Dacă mă botez, nu însemnează că eu trebuie să urmez toate punctele acelor care botează și ei pe credincioși.

5. Iată sunt mai mulți ani de când tu predici Evanghelia. A te boteza acum, însemnează a mărturisi în public că până acum ai fost în rătăcire”. - “Răspunsul meu asupra acestui punct a fost că este mai de preț a mărturisi o rătăcire decât a rămâne în ea”.

6. Chiar dacă botezul în apă al credincioșilor este după Sfânta Scriptură, întrucât el trebuie să urmeze imediat după întoarcerea omului la Dumnezeu, acum este prea târziu ca să te mai botezi!” - La aceasta mi-am răspuns că mai bine este să ascuți mai târziu poruncile Domnului Isus decât niciodată”.

Apoi el continuă: “Domnul a binevoit în marea Sa milă, a-mi da voința de a asculta învățăturile Cuvântului Său îndată ce le înțelegeam. Am urmat deci cu cercetările mele asupra botezului în apă, în condițiile voite, adică cu acest gând bine hotărât: “Voi face voia Ta!” De aceea n-am zăbovit să înțeleg care este învățătura lui Dumnezeu. Voi spune aici în treacăt că Cuvântul Domnului din Evanghelia după Ioan 7:17 “Dacă cineva voiește să facă voia lui Dumnezeu, va cunoaște...”. a fost pentru mine deslușirea minunată a mai multor învățături și sfaturi privind prea sfântă noastră credință.

Și încă odată, făgăduința “Cine caută, află” s-a împlinit întocmai și cu George Müller care în chip sincer căută adevărul cu privire la botez. Iată ce spune el în aceasta privință: “Luând hotărârea de a fi ascultător, de îndată ce voi avea lumina în mine, nu mi-a trebuit mult ca să înțeleg că botezul în apă este rânduit numai pentru cei ce vin la credință, iar după Sfânta Scriptură, el trebuie să fie făcut prin scufundare. Citatul care în chip mai deosebit m-a încredințat de primul punct este Faptele Apostolilor 8:36,38, iar acela care m-a ajutat mai mult să înțeleg pe al doilea este Romani 6:3-5. Deci, curând fui botezat, lucru care mi-a pricinuit o mare pace. De atunci, niciodată nu mi-a părut rău de hotărârea luată”.

După botez a scris o carte “Despre botezul în apă”, în care spune: “Dacă în Cuvântul lui Dumnezeu poate fi un adevăr mai bine și mai lămurit arătat, apoi acela este adevărul cu privire la botezul în apă, care este rânduit numai pentru cei ce mai întâi cred în Evanghelie și se întorc la Dumnezeu”.

În anul 1830, la 7 octombrie, el se căsătorii cu sora tânărului care, prin exemplul de renunțare la bogății și plecarea sa ca misionar în Persia, l-a trezit din starea lui. Pe ea o chema Maria Groves. Acum nu a mai procedat

la alegerea tinerei cu ușurătatea de altă dată. El spune: “Dumnezeu mi-a îngăduit să nu fac pasul acesta decât după ce m-am rugat și m-am gândit bine, și am fost deplin încredințat că era mai bine să mă căsătoresc. N-am avut niciodată ocazia să-mi pare rău de pasul acesta și de alegerea pe care am făcut-o, dimpotrivă doresc să fiu cu adevărat recunoscător față de Dumnezeu că mi-a dat o astfel de soție”. Cu ea a conviețuit în deplină armonie timp de 40 de ani. După moartea ei, el scrie: “Dumnezeu îmi dăduse nevasta cea mai de preț, cea mai plăcută și cea mai sfântă. Ce binecuvântare a fost ea pentru mine, nici un cuvânt n-ar putea-o spune”. Ea a fost un ajutor potrivit pentru el și o adevărată mamă a copiilor orfani.

Spre a-l îndruma pe George Müller la lucrarea de îngrijire a orfanilor, Dumnezeu s-a slujit de o carte. Ce rol binecuvântat poate avea o carte bună! Ea a trezit în el dorul de a deveni părinte al copiilor rămași fără părinți. Cartea conținea biografia germanului A. H. Francke, care cu vreo 128 ani înainte întemeiasse în Germania câteva azile ce au fost întreținute din ajutoarele primite ca răspuns la rugăciunile sale. Această idee a fost ca o scânteie ce i-a aprins viața. Numai de când s-a dus în Germania și a petrecut două luni la un așezământ întemeiat de Francke. Acolo a văzut pe de o parte nevoile mari ale celor fără ajutor și pe de altă parte, cum oamenii credinței pot deveni adevărați administratori ai lui Dumnezeu spre satisfacerea acestor nevoi. Și el dorea să devină un astfel de administrator.

Din jurnalul său zilnic, constatăm că acum nu mai e pripit. El se cercetează serios înaintea Domnului. El scrie: 28 noiembrie 1835. “M-am rugat mult în toate zilele din săptămâna aceasta cu privire la casa de orfani, cerând mai ales Domnului să-mi ia cu totul gândul acesta, dacă nu-l încuviințează. Mi-am cercetat iarăși cu grijă inima cu privire la pricinile care mă călăuzesc în lucrarea aceasta și sunt din ce în ce mai încredințat că planul meu vine de la Dumnezeu”.

Numai după multă cercetare de sine, ca nu cumva să fie pornită din duh de mândrie sau dorința după slavă deșartă, el e gata să ia hotărârea. În însemnarea din 2 decembrie, 1835, el scria: “Azi dimineață, m-am dus la fr. Cardecott, cerând în chip deosebit Domnului să binevoiască să se slujească de el ca să-mi cerceteze inima: căci, fiindcă nu doresc decât slava lui Dumnezeu, aș fi foarte mulțumit să se slujească de fratele ca să-mi facă cunoscut dacă nu-mi încuviințează planul. Fratele și sora Cardecott, dimpotrivă, m-au îmbărbătat mult. Ca urmare, am făcut azi cel dintâi pas, punând să se tipărească niște cartoane ca să dau de știre că la 9 decembrie va fi o adunare de obște ca să arăt fraților gândurile mele cu privire la Casa orfanilor, cu dorința de a cunoaște mai lămurit voia lui Dumnezeu în această privință”. Iar la 5 decembrie scria: “Astă seară, citind Scripturile, m-au izbit cuvintele următoare: “Deschide-ți gura larg și ți-o voi umplea” (Psalmul 81:10). Până azi nu mă rugasem niciodată cu privire la banii și oamenii care ne-ar trebui pentru așezământul nostru. Din clipa aceasta, mi-a fost dat să pun în legătură cuvintele acestea cu Casa Orfanilor; am cerut Domnului: un local, 25.000 lei și oameni bine înzestrați ca să îngrijească de copii”. În ziua de 7 decembrie a primit cel dintâi ban pentru casa orfanilor.

Primul orfelinat îl deschide la 6 aprilie 1836, într-o casă mobilată luată cu chirie, unde primește 30 orfane. Și aceasta, fără să aibă fonduri, fără un comitet sau organizație care să-l susțină. El a pășit la acțiune, s-a bazat în totul pe făgăduințele divine ale Cuvântului Sfânt și Dumnezeu a onorat credința sa cu binecuvântări din plin. La toate cererile sale, Domnul îi răspundea în chip minunat.

După 8 luni, închiriază pe aceeași stradă o altă casă și deschide al doilea orfelinat cu 36 copilași orfani. Și cum cererile erau multe și el nu le putea satisface, după alte 9 luni deschide și al treilea orfelinat cu alți 36 orfani.

Acțiunea de binefacere a lui George Müller, care a îngăduit atâția orfani pe o stradă, a produs supărarea vecinilor. Cineva îi semnalează aceasta printr-o scrisoare trimisă la 30 octombrie 1845. După ce cugetă și se roagă pentru această chestiune, își dă seama că vecinii sunt îndreptățiți, ba chiar și starea orfanilor pleda pentru mutarea lor de aici. Ei aveau nevoie de aer și de un loc mai larg unde să poată fugi, să se poată juca. Aici nu aveau. De aceea se hotărăște să zidească niște clădiri noi afară din oraș. Se roagă pentru aceasta și are o experiență frumoasă în legătură cu obținerea unui teren pe un preț mai redus. Aici construiește clădirea Nr.1 în valoare de 400.000 lei și a fost terminată în iunie 1849, având loc pentru 140 fete, 80 băieți și 80 copilași.

Cum cererile pentru a primi orfani veneau prea multe și el cu durere nu le putea satisface, se hotărî să înceapă a doua clădire. Din mai 1851 începu adunarea darurilor. La 12 noiembrie 1857 deschide Casa Orfanilor Nr. 2 pentru 400 orfani. Clădirea a costat vreo 500.000 lei. Apoi clădește casa Nr. 3 pentru 450 orfani cu peste

600.000 lei, care e deschisă la 12 martie 1862. Și fiindcă nici aceasta clădire nu a putut satisface cererile atâtor orfani care soseau, el începu strângerea sumei de 1.200.000 lei pentru clădirile Nr. 4 și 5. Fiecare pentru 450 orfani care sunt terminate la 5 noiembrie 1868 și 6 ianuarie 1870.

Cine ar putea pricepe responsabilitatea mare care apăsa umerii acestui bărbat? Familia lui numeroasă nu se compunea din 10 copii, ci în anul 1870 numărul lor a ajuns la 2250 orfani plus 112 slujbași. Și nu trebuie să ne închipuim că întotdeauna treburile au mers bine. Au trecut de multe ori prin crize care au durat uneori nu numai câteva zile, ci chiar luni. Iată câteva notări: “Chiria de 49.320 lei, trebuia plătită la 29 septembrie 1838, dar n-am avut bani. A doua zi, 30 septembrie a fost duminică. Luni au sosit mai multe daruri care au îngăduit să se dea câte 1250 lei fiecărei case de orfani. Suma de 1250 lei era tocmai cât trebuia pentru nevoile pe o zi, iar în casă au mai rămas 49320 lei, exact cât trebuia pentru chirie, nimic în plus, nimic în minus”.

“13 septembrie, 1838. Ajutorul n-a sosit încă. Am găsit azi dimineață că trebuie numaidecât să fac cunoscut tovarășilor de lucru, frați și surori, starea fondurilor și să le dau îndrumări ca să nu facă datorii. Ne-am rugat împreună și adunarea noastră a fost din cele mai fericite. Păreau toți îmbărbătați”.

“Am voi să putem pomeni toate aceste izbăviri când ajutorul, uneori foarte mic și întârziat, nu era totuși niciodată cu un ban mai puțin decât ne trebuia nici cu un minut mai târziu de ceasul cerut de buna rânduială a casei”.

“La 8 februarie, seara (1842). Casele de adăpost erau mai sărace ca oricând; nu era nici măcar cu ce să se cumpere laptele a doua zi. La 9 februarie, deci, ajutorul trebuia să vină înainte de ceasul 8 dimineața, altfel Domnul nu era proslăvit. Însă a doua zi la ceasurile 7, un negustor din Bristol se ducea la biroul lui; era foarte zorit și făcuse chiar un km, când simte nevoia să dea ceva pentru orfani.

“Nu pot acum - își zicea el - mă voi duce deseară”. Își urmă deci drumul spre banca lui. Însă neliniștea îi creștea; ea îl silește să se oprească și să ia drumul spre azile. N-a făcut însă 100 de metri pe calea aceasta că se gândește la treburile grabnice care îl așteaptă la birou. “Cu neputință - își zice el - trebuie să mă duc la treburi”. Și iată-l că apucă din nou drumul spre birou. Însă chemarea lui Dumnezeu răsună mai tare ca oricând în inima lui: “Nu aștepta până deseară, du-te îndată!” Și iată-l că schimbă drumul pentru a doua oară și se grăbește, bate la poarta orfelinatului, întinde 75 lei slujbașului și o șterge”.

“Cititorul - zice Müller - să-și închipuiască sarcinile noastre. Mai mult de 2000 inși de hrănit în fiecare zi! Cheltuiala în privința aceasta e mare. Dar orfanii nu trebuiesc numai hrăniți, trebuie să-i îmbraci, să le speli și să le dregi hainele, ceea ce costă multe zeci de mii de lei pe fiecare an. Încălțămintele! Gândiți-vă numai la încălțăminte! Ne trebuiesc 6000 de perechi de încălțăminte pe an. În fiecare an ne sosesc sute de orfani noi și trebuie să-i înzestrăm cu tot ce le e necesar. Sute pleacă ca ucenici, slugi, elevi, pedagogi, etc. și trebuie să le facem rost de zestrea întregă. Pentru fiecare ucenic avem de plătit 330 lei stăpânului; și băieții care ne părăsesc ca să se facă ucenici sunt foarte mulți. Pe lângă aceasta toate cheltuielile pentru drum. Mai avem apoi cheltuielile pentru întreținerea a cinci clădiri - dar ele erau mai de grabă cinci șiruri de clădiri - foarte mari în care sunt mai mult de 1700 ferestre mari și 500 săli. Vă puteți gândi la cât se ridică în fiecare an numai cheltuielile de tencuit, vărut, zugrăvit, felurite întrebuințări. Apoi câte mii de lucruri: pentru albituri, pentru masă, pentru spălat, paturi, etc., și toate acestea de ținut în bună stare. Apoi curățitul, dresul, înnoirea mobilelor din 500 de săli! Unii copii sunt bolnavi; unii mor: alte cheltuieli”.

“Gândiți-vă iarăși la acel numeros stat major: inspectori, gospodari, gospodine, institutori, institutoare, personal medical, ajutoare de tot felul, cu o leafă care trebuia căpătată de la Dumnezeu pentru fiecare”.

“Afară de astea, dări grele de plătit; apoi pe fiecare an cheltuieli mari aduse de împrejurări neobișnuite. Însă e de ajuns atât ca să vă dea o slabă idee de îndatoririle față numai de lucrarea orfelinatelor. Totuși, totul se face ușor, căci în toate lucrurile privim spre Acela care este nespun de bogat”.

Aceste crize însă nu l-au slăbit în credință, ci l-au întărit mai mult. E adevărat că avea străngeri de inimă, gândindu-se la miile de guri care așteaptă hrana și la sărăcia din cămara de alimente, dar toate acestea l-au învățat și mai mult să atârne de Domnul. “Niciodată - zice el - n-am simțit starea de față a Domnului mai bine ca în clipele când, după gustarea de dimineață, n-aveam nimic pentru masa de la amiază, sau după masa de

amiază, n-aveam nimic seara pentru ceai. Domnul dădea tot ce trebuia, fără ca vreun om să fi știut ceva din nevoia noastră. Totul vine de la Domnul, fără să cer cuiva ceva, nici direct nici indirect. Prin harul lui Dumnezeu aş vrea mai bine să trec prin cele mai mari greutăți și prin cele mai mari lipsuri, de cât să fac o cerere cuiva, în afara Dumnezeului cel viu... căci n-aş vrea să slăbesc cu nimic dovada pe care trebuie s-o dăm, anume că ajunge să ne încredem în Dumnezeul cel viu.

În însemnările lui din 26 mai 1874 scria: “În aceste vremuri din urmă, îmi vine mereu în gând faptul următor: o lucrare care cere 1.000.000 lei pe an și nici un mijloc de a avea bani în mână! 2200 inși nu numai de hrănit, ci și de întreținut în totul: de îmbrăcăminte, de încălțat, de încălzit, de luminat, de îngrijit de tot ce le trebuie în viață și tu să n-ai nimic; 189 misionari de ajutorat și nimic în casă! 100 de școli (cu 9000 elevi) de întreținut în totul și să n-ai nimic pentru ele! Aproape patru milioane tractate și zece mii exemplare din Sfânta Scriptură de trimis pe an și tu să nu ai un ban! Însă Dumnezeu m-a călăuzit să întind lucrarea aceasta și care a întreținut-o timp de 40 ani, Dumnezeul pe care mă bizui, va purta de grijă și nu va îngădui să fiu dat de rușine”.

Cine ar putea înțelege starea acestui bărbat când scria: “...și să n-ai nimic”? Angrenat într-o lucrare așa de mare, uriașă, iar la un moment dat să nu ai nici un ban în casă! Lucrarea mare ne arată curajul credinței lui, iar faptul că nici în cele mai mari nevoi nu recurgea la ajutorul omenesc ne arată atârnarea lui deplină de Domnul. El avea un Dumnezeu viu și atotputernic care, e adevărat, îl proba uneori, dar nu l-a lăsat niciodată de rușine. Pe seama cărei întâmplări oarbe ar putea pune cei ce nu cred în Dumnezeu realizările lui George Müller? Cum pot ei explica o așa viață? Nici cea mai scilpitoare rațiune nu poate soluționa așa probleme cum le-a avut George Müller decât numai Dumnezeu. În el se încredea copilărește și Lui îi cerea totul. Ba chiar a mers mai departe. El își verifica îndeaproape că rugăciunile îi sunt ascultate. De mai multe ori primise din partea unui negustor din Londra, pe care nu-l cunoștea, suma de 2500 lei. Odată, aflându-se în mare nevoie de bani, Müller cere lui Dumnezeu bani, și cere în mod deosebit să pună pe inima negustorului gândul să-l ajute. A doua sau a treia zi negustorul trimite un nou cec de 2500 lei cu următoarele cuvinte: “Scumpul meu domn, cred că într-o înrăurire din partea lui Dumnezeu asupra mea, vă trimit cecul acesta”... “Cred - își zice Müller - și acum sunt ascultat de două ori. Dumnezeu îmi trimite bani și mi-i trimite prin omul pe care l-am cerut să-l întrebunțeze”. Se mai putea îndoi el de existența Dumnezeului celui viu care răspunde prompt rugăciunilor?

Bizuirea lui pe Dumnezeu a determinat și pe alții la acest lucru. Într-o scrisoare primită la 5 iulie 1880 din Noua Zeelandă cu 125 lei se spunea: “Anul trecut am locuit la Bristol în fața ferestrelor caselor dumneavoastră a căror vedere ne înnoia mereu credința. Am fost atunci opt luni fără lucru, neprimind decât 8 lei și 75 bani pe săptămână pentru familia mea și pentru mine. Dar Dumnezeu nu a îngăduit niciodată să fim în nevoie. Când lucrurile păreau mai negre, cele o mie de ferestre ale dumneavoastră luminate seara erau “o mie de făgăduințe” cum zicea soția mea, și pot să adaug: ele au adus o mie de ascultări”.

Iată câteva caracteristici de seamă ale acestui mare bărbat:

El a fost un adânc cercetător al Cuvântului lui Dumnezeu. Chiar de a două zi după convertire, el a avut o dorință mare după citirea Bibliei, dorință care nu l-a părăsit până la moarte. În fiecare zi se scula dis de dimineață să cerceteze Cuvântul. Mai întâi de toate la el era Biblia. Într-o scrisoare trimisă Societății Biblice pentru Britania și Străinătate în 1897, el spunea că a citit Biblia mai mult de 200 ori, de 4 ori pe an timp de 69 ani.

El a dat ascultare deplină vocii lui Dumnezeu. Dorea în chip sincer să cunoască în toate voia Lui. Era gata să lepede orice prejudecăți, să se despartă de orice dorințe personale și să accepte în totul voia Lui. Nu voia să facă un pas fără El. Căuta să-I împlinească voia până în cele mai mici amănunte. Iată regulile lui în căutarea vocii lui Dumnezeu:

1. “Dacă vreau să aflu care este voia Domnului trebuie să mă încredințez mai întâi că voia mea a fost adusă la supunere deplină, adică nu păstrez nici urmă de voință proprie în ascunzișurile inimii... Voia Domnului nu ni se descoperă decât când suntem pe deplin hotărâți să o facem.

2. Caut apoi să nu mă las furat de simțiri care m-ar putea amăgi. Pentru aceasta caut serios în Scriptură îndemnul care îmi trebuie. Nu mă mulțumesc cu un îndemn care mi s-ar părea mie “al duhului”, până nu cercetez amănunțit Cuvântul, știind bine că între Cuvântul scris și între îndemmurile Duhului e întotdeauna

potrivire.

3. Abia după aceea pun în cântar împrejurările ca să le cercetez în lumina Cuvântului și sub înrâurirea Duhului Sfânt.

4. În sfârșit, mă rog lui Dumnezeu cu toată căldura să-mi arate voia Lui. În felul acesta, prin rugăciune, prin cercetarea Cuvântului, prin întrebuintarea drepte judecăți, ajung la înțelegerea lucrurilor potrivite cunoștinței și staturii mele duhovnicești și în deplină liniște, pornesc la lucru într-un duh de rugăciune”.

El a fost puternic în credință. Îl lua pe Dumnezeu pe cuvânt și se bizuia în totul pe făgăduințele Lui. Pășea cu îndrăzneală pe cărarea minunată a credinței și niciodată nu a fost dat de rușine. Viața și lucrările lui constituie o dovadă că Dumnezeu Își ține cuvântul dat.

El a fost stăruitor în rugăciune. Cu toate lucrurile, el venea înaintea lui Dumnezeu ca un copil înaintea tatălui și îi cerea până primea. Andrew Murray în cartea sa “Viața de rugăciune” spune: “După cum Dumnezeu a dat pe apostolul Pavel ca exemplu în viața de rugăciune pentru creștinii din toate timpurile, tot așa a dat pe George Müller în aceste zile din urmă ca o dovadă pentru biserica Sa, cum în mod minunat și chiar literal, El ascultă totdeauna rugăciunile”. Când a fost odată întrebat cu privire la ascultarea rugăciunilor, el a răspuns: “Există cinci condiții pe care totdeauna mă angajez să le îndeplinesc și îndeplinindu-le am asigurarea răspunsului la rugăciunea mea:

1. Nu am nici o umbră de îndoială, fiindcă sunt asigurat că Domnul vrea să-i mântuiască “căci El vrea toți oamenii să fie mântuiți și să vină la cunoștința adevărului” (1 Timotei 2:4) și noi avem asigurarea că “dacă cerem ceva după voia Lui, ne ascultă” (1 Ioan 5:14).
2. Eu nu am pledat niciodată pentru mântuirea lor în numele meu, ci în numele binecuvântat al scumpului meu Domn Isus și numai bazat pe meritele Lui (Ioan 14:14).
3. Eu totdeauna cred cu tărie că Dumnezeu vrea și e gata să asculte rugăciunile mele.
4. Eu nu știu în mod conștient să mă fi dedat la vreun păcat, căci “dacă aş fi cugetat lucruri nelegiuite în inima mea, nu m-ar asculta Domnul” când Îl chem (Psalm 66:18).
5. Am stăruit cu credință în rugăciune mai mult de 52 de ani pentru câțiva și voi stăruia până voi primi răspuns (Luca 18:7).

În 1880, el scria: “În noiembrie 1844, am început să mă rog pentru cinci tineri”. El își avea lista lui de rugăciune. După 18 luni, trei s-au convertit, doi însă nici în 1897, după 53 ani nu erau întorși la Dumnezeu, dar el stăruia încă să se roage. Unul s-a întors în anul 1898 după moartea lui George Müller.

El trăia într-o pace adâncă. Din fire era iritabil. La început, chiar faptul că o soră l-a ținut mai mult de vorbă, l-a enervat rău, dar pe măsură ce a înaintat în experiența cu Dumnezeu, a ajuns calm și plin de pace în toate încercările grele prin care a trebuit să treacă. Era o adevărată că harul și pacea se înmulțesc prin cunoașterea Domnului Isus (2 Petru 1:2).

El a fost un harnic câștigător de suflete. Era însetat după mântuirea păcătoșilor. Uneori mergea din casă în casă să spună oamenilor vestea bună. Apoi trimitea în cartierele sărace anumite persoane spre a le citi Biblia. Această pasiune după sufletele pierdute l-a mistuit până și la bătrânețe. Între 70 și 87 ani, adică între anii 1875 și 1892 el face 17 călătorii misionare. Astfel cutreieră Anglia, Franța, Elveția, Germania, Olanda, Canada, Statele Unite, Spania, Italia, Austria, Boemia, Polonia, Egipt, Palestina, Turcia, Grecia, Rusia, India. Acest jar care îl purta în piept, l-a făcut să câștige peste 30.000 de suflete pentru Domnul.

El a fost un rob smerit. Niciodată nu a căutat să se scoată pe el în evidență. Nu-și asuma niciodată un merit personal, ci era dornic de proslăvirea Stăpânului său.

În chemarea sa a fost neobosit până în seara zilei de 9 martie 1898, când a ținut ora de rugăciune din casa de

orfani Nr. 3, cerând să se cânte una din cântările sale preferate:

“Acolo sus o nenumărată mulțime
În cântările ei de laude, cântă Numele lui Isus
Ea respinge orice merite personale,
“Dar vestește numai lucrarea lui Isus”

iar a doua zi dimineată la ora 7 a plecat fără dureri și suferințe la Domnul și Mântuitorul său pe care L-a slujit cu atâta elan și a cărui gloriificare a urmărit-o mereu.

CAPITOLUL 18

JOHN SMYTH

Prima parte a vieții lui John Smyth e obscură. Se știe doar că a studiat la Universitatea Cambridge, Anglia cu renumitul profesor Francis Johnson și și-a primit diploma prin 1593. Henry C. Vedder în cartea sa “O scurtă istorie a bapțiștilor” spune că Smyth a fost hirotonit ca preot în biserica anglicană de către episcopul Wickham din Lincoln. Pe data de 27 septembrie 1600 a fost însărcinat cu păstoria parohiei din Lincoln. El era foarte inteligent și înzestrat cu o minte cercetătoare. Studiind Biblia el a ajuns să îmbrățișeze convingerile puritanilor. Aceasta a dus la un conflict cu autoritățile. Astfel pe data de 13 octombrie 1602, el a fost destituit din slujba de preot, dar documentele arată că el totuși a funcționat până în 1605. Atunci s-a mutat la Gainsborough, unde și-a câștigat existența practicând medicina.

La Gainsborough el a găsit o parohie neglijată. Vicarul Jerome Phillips primea salariul, dar nu se ostenea să țină servicii sau să se îngrijească de nevoile spirituale ale membrilor. Smyth, fără să stea mult pe gânduri, a vorbit cu poporul și au început să aibă servicii de închinăciune. Ei l-au ales ca păstor, dar episcopul n-a vrut să-i dea recunoașterea și l-a condamnat aspru pentru zelul și îndrăzneala sa de a aduna poporul la închinăciune.

Desărcinat din slujire, el s-a apucat din nou de studierea Bibliei. După nouă luni de mari frământări launtrice. În 1606 el a părăsit biserica oficială și a trecut de partea separatiștilor. Separatiști se numeau cei ce au acceptat Reforma și nu mai recunoșteau autoritatea bisericii anglicane, ci se întruneau separat pentru închinăciune. Ei căutau să trăiască viața curată conform învățăturilor evanghelice. La Gainsborough el a adunat pe câțiva care împărtășeau aceleași idei și a format cu ei o biserică. El a fost numit învățătorul bisericii, căci ei aveau o reacție față de numele de preot. Între membrii de seamă ai acestei biserici au fost Thomas Helwys și John Murton, care mai târziu au ajuns bărbați de seamă în viața bisericească. Ei au constatat că în localitatea vecină, Scroby, doar la câțiva kilometri se afla o altă grupare, de separatiști printre care se aflau William Bradford, William Bewster și John Robinson, care au emigrat în America și au devenit conducători de frunte. În această perioadă separatiști au început să apară peste tot în grupuri tot mai numeroase. Starea de păcătoșenie și decădere din sânul bisericii oficiale și stricăciunea din viața preoților a făcut pe tot mai mulți să-și dea seama de abaterea de la învățăturile Evangheliei. Era un fel de trezire și revenire la creștinismul primitiv.

Această înmulțire a separatiștilor a stârnit furia regelui Iacob I. El porunci ca toți să se conforme cu biserica oficială sau să părăsească țara. O violentă persecuție s-a pornit împotriva tuturor separatiștilor. Mulți au fost aruncați la închisoare. Chiar și soția lui Thomas Helwys a fost întemnițată în castelul York. Atunci John Smyth a scris o carte numită “Principiile și concluziile cu privire la biserica vizibilă”. În ea declara că “Biserica e o părtășie vizibilă a sfinților... uniți prin legământ cu Dumnezeu și unii cu alții, să folosească în mod liber lucrurile sfinte ale lui Dumnezeu, conform Cuvântului, pentru edificarea lor mutuală și spre gloria lui Dumnezeu”.

În prima parte a anului 1608 Smyth cu biserica lui, precum și alți separatiști au fugit din cauza persecuției în Olanda, s-au stabilit la Amsterdam și au format a doua biserică engleză. Smyth era învățătorul lor și se întreținea și aici din practicarea medicinei. Prima biserică engleză la Amsterdam a fost formată tot din separatiști care s-au refugiat aici încă din anul 1593 și aveau ca păstor pe Francis Johnson, care a fost profesorul lui Smyth la Cambridge. Gruparea din Scroby au fugit și ei în Olanda, au stat puțin la Amsterdam, apoi s-au stabilit la Leyden. Aceștia mai târziu au emigrat în America, îmbarcați pe corabia Mayflower.

În Amsterdam, Smyth a ajuns în contact cu învățăturile teologului Arminius care susținea că mântuirea e pentru

toți cei ce o primesc, în contrast cu Calvin care susținea că mântuirea e numai pentru cei aleși. La fel a ajuns să cunoască învățăturile anabaptiștilor menoniți care s-au refugiat în mare număr în Olanda. Smyth din nou a luat Biblia și a cercetat-o cu de-amănuntul. Concluziile lui au fost că da, mântuirea e pentru toți păcătoșii care sunt gata să se pocăiască și să creadă, iar în legătură cu botezul copiilor mici, și-a dat seama de netemeinicia lui. În tot Noul Testament el nu a găsit nici un singur verset în care să se arate că ar fi fost botezat vreun copil mic. Din contră a constatat că întâi păcătosul trebuie să primească mântuirea, să fie născut din nou prin Duhul Sfânt, să-și mărturisească cu gura sa credința și abia după aceasta poate fi botezat; că biserica trebuie să fie formată din membri născuți din nou și botezați pe baza mărturisirii credinței lor. Aceste convingeri biblice el le-a împărtășit grupului său. Apoi în 1609 a scris un tractat cu aceste adevăruri ale Noului Testament, în contrast cu practica bisericii oficiale. Tractatul l-a intitulat: “Caracterul fiarei”.

De fapt încă din 1608 găsim că relațiile dintre cele două biserici separatiste engleze au fost rupte datorită divergențelor de păreri. Acum John Smyth în înțelegerea cu grupul său au făcut un pas mai îndrăzneț. Au dizolvat biserica lor care era formată pe baza semnării unui legământ și au format o nouă biserică, după modelul bisericii primare, formată pe baza mărturisirii de credință și a botezului. Întrucât nici unul nu era botezat, Smyth s-a botezat pe sine apoi a botezat pe Thomas Helwys și pe alți 36 membri. Aceasta a fost prima biserică baptistă despre care există documente precise. Mai sunt încă vreo 10 biserici baptiste care își pretind întâietatea fiindcă au existat cu mult înainte. Astfel la Hill Cliff a luat ființă în 1522, la Eythorne, Coggeshall și Braintree în 1550 și altele, dar nu avem nici un document precis despre ele, doar în vreo două cazuri există o evidență arheologică: baptistiere dezgropate care au fost folosite pentru botezarea oamenilor mari, nu a copilașilor.

Despre biserica baptistă a lui Smyth avem o relatare a lui Robinson, pastorul separatiștilor de la Leyden. Iată ce a scris el: “Dl. Smyth, Dl. Helwys și ceilalți au dizolvat biserica lor de odinioară, au tăgăduit-o și s-au întrunit pentru a forma o nouă biserică pe baza botezului... Dl. Smyth s-a botezat întâi, apoi a botezat pe Dl. Helwys și pe restul care au făcut mărturisire personală”.

Chiar Smyth a considerat că e necesar să explice celorlalți pasul acesta. Într-o “Epistolă către cititor” el a scris:

“Către oricine iubește Adevărul, salutare. Poate părea cu totul curios ca un om să-și schimbe adeseori religia și nu poate fi socotit ca ceva recomandabil la un om să facă multe alterații și schimbări în chestiuni de așa greutate cum sunt cazurile de conștiință și dacă statornicia se cere în ceva e în religie”. El a căutat în această scrisoare să arate celorlalți separatiști doctrina botezului, care l-a determinat să se separe de ei.

“Deci, aceasta e întrebarea: dacă botezul copilașilor poate fi valabil, da sau nu; și dacă persoana fiind botezată ca și copilaș nu trebuie să renunțe la acel botez fals și să-și asume adevăratul botez al lui Cristos, care trebuie administrat persoanelor care își mărturisesc credința lor și păcatele lor, aceasta fiind controversa între noi și separatiști. Considerând ce este botezul, un copilaș nu e cu nimic mai capabil pentru botez decât orice altă viețuitoare nerațională și insensibilă. Căci botezul nu e o spălare cu apă, ci e botezul duhului, mărturisirea cu gura și apoi spălarea cu apă”.

În continuare el arată că “adevărata biserică” trebuie să fie fondată nu numai pe separarea de biserica oficială a Angliei, ci pe principiul botezului, după ce s-a petrecut pocăința și mărturisirea păcatelor. Iar celor ce ridicau chestiunea succesiunii apostolice, el le răspunse că adevărata succesiune apostolică nu e aceea a rânduielilor exterioare și a organizațiilor vizibile, ci a credinței și practicii adevărate. Afirma cu tărie că oamenii, clerul, trăind în păcat, au pierdut de mult această succesiune.

După formarea acestei biserici, Smyth și cu Helwys au întocmit o Mărturisire de credință. Toate afirmațiile erau susținute cu texte biblice. În ea tratau crezul cu privire la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, inspirația Bibliei, starea de păcat, mântuirea, botezul, Ziua Domnului, precum și principiul libertății de conștiință, că statul nu poate impune cuiva ce să creadă sau ce să nu creadă.

În anul 1611, Regele Iacob I a dispus tipărirea Bibliei cunoscută și azi ca versiunea King James. Ea a fost folosită de Smyth pentru răspândirea învățăturilor sale.

După câțva timp John Smyth s-a alăturat menoniților, iar cu conducerea bisericii a rămas Thomas Helwys. În

anul 1611 membrii bisericii s-au înțeles împreună să se reîntoarcă în Anglia. În anul 1626 în Anglia existau cinci biserici baptiste cu un număr total de 150 membri. În 1644 au fost 47 biserici baptiste.

John Smyth a rămas în Olanda unde s-a îmbolnăvit de tuberculoză și a murit în anul 1612.

CAPITOLUL 19

ROGER WILLIAMS

Roger Williams a fost fondatorul primei biserici baptiste în America. El a fost un vajnic luptător pentru deplina libertate de conștiință, fiecare om să fie liber să creadă ce vrea și pentru separarea bisericii de stat.

El s-a născut în Londra, Anglia, în anul 1603. Tatăl său avea o prăvălie de haine bărbătești. Casa lor era în Piața din fața închisorii Newgate, locul unde autoritățile executau pe cei condamnați la moarte pentru credința lor. Ca băiat, Roger mărturisește că a văzut multe execuții. În timp ce gloata adunată la un așa spectacol râdea și își bătea joc de bieții condamnați, în el s-a dezvoltat un simțământ de milă față de cei martirizați și de scârbă de cei ce îi torturau și executau fără pic de simț uman pe cei a căror singură crimă era că nu credeau ca ei. Probabil că acele scene înfiorătoare l-au făcut să devină unul din marii luptători pentru libertatea de conștiință.

Prin relații de familie din partea mamei, tânărul Roger a ajuns în contact cu persoane influente în viața politică a Angliei. Mamă-sa se trăgea din renumita familie Pemberton, prieteni buni cu Sir Edward Coke, unul din marii avocați ai acelei vremi. Dându-și seama că Roger e talentat, acesta l-a pus sub instruirea unui profesor să învețe stenografia. Când Roger a fost de 18 ani i-a asigurat o bursă de studii. Când Sir Edward a fost însărcinat de rege să fie Șeful Justiției, el l-a angajat pe tânărul Roger ca secretar-stenograf al Camerei Înstelate. Zi de zi înaintea acestei Curți de Justiție erau aduși bărbați, femei și adeseori copii acuzați de crime religioase. Roger transcria toate acuzele aduse împotriva acelor persoane numite eretice. Nedreptatea pedepsirii pentru refuzarea unor principii religioase impuse de stat, pentru tăgăduirea a ceea ce conștiința lor nu putea accepta, a dezvoltat în el o dârzenie intensă de a lupta împotriva oricărei intoleranțe. Își zicea că trebuie să vină ziua când să poată apăra dreptul fiecăruia de a-și urma conștiința sa în chestiunile religioase.

Sir Edward a continuat să-i asigure bursa la Colegiul Pembroke din Cambridge pe care l-a absolvit în 1627. Ca student, Roger a participat la multe discuții dintre Sir Edward și William Laud, episcopul Londrei, iar mai târziu arhiepiscop de Canterbury, care era un înverșunat dușman al puritanilor și al calviniștilor. Șeful Justiției se opunea unor asemenea păreri, iar Roger lua mereu partea șefului său apărând cauza puritanilor.

El a continuat încă doi ani la Universitatea Cambridge studiind teologia și limbile: greaca, ebraica, latina, germana și franceza. La terminare, era cunoscut ca un elocvent predicator, un dibaci purtător de dispute și un rebel față de o religie impusă de stat. El a fost luat ca și capelan al casei lui Sir William Masham. Datorită acestei poziții, a ajuns să cunoască pe Oliver Cromwell și pe alte persoane marcante.

El a făcut propunere de căsătorie unei tinere de viță nobilă, dar fiind refuzat de părinți, s-a căsătorit cu o servitoare din casa Masham numită Maria Barnard. Prietenii l-au criticat pentru această alegere, dar Maria s-a dovedit o soție ideală pentru viața sa supusă atâtor încercări în anii tulburi de mai târziu.

Cu mare dezamăgire și amărăciune, Roger a văzut pe Sir Edward, șeful lui, degradat din porunca regelui Iacob și trimis la închisoarea din Turnul Londrei. Și zile mult mai rele aveau să urmeze după urcarea pe tron a regelui Carol I. Acesta dădu toată puterea arhiepiscopului Land spre a prigoni pe credincioși puritani. Prin 1630 campania de exterminare a tuturor celor ce nu mai erau catolici a atins culmea. Mulți au fost arestați, amendați, mutilați și uneori executați. Cu aprinsa indignare, Roger a fost martor la tratamentul crud aplicat lui Dr. Alexander Leighton, un predicator puritan de mare influență. Iată sentința dată de arhiepiscopul Land:

“Condamnat la închisoarea Flotei pe viață și să plătească o amendă de zece mii de lire sterline, înalta Comisie trebuie să-l degradeze din slujba lui; să fie adus apoi la stâlpul infamiei la Westminster în timp ce judecătorii își vor lua locul acolo și el să fie biciuit public; după biciuire să fie ținut la stâlpul infamiei un timp potrivit, să i se taie o ureche, să i se despice una din nările nasului, să fie însemnat în față cu fierul roșu cu literele SS semănător de sediție, adică de răscoală; apoi să fie dus înapoi la închisoare și după câteva zile să fie pus din nou la stâlpul infamiei în cartierul Cheapside; acolo să i se despice cealaltă nară a nasului și să i se taie cealaltă

ureche, iar după aceasta să fie închis într-o celulă strâmtă pentru tot restul vieții sale”.

Nu e mirare că privind la așa torturi și schilodiri, în Roger s-a stârnit îndârjirea de a lupta împotriva unor așa pedepse sălbatice date pentru diferențe de păreri în cele religioase. Atunci el s-a identificat cu separatiștii baptiști și a scris un mișcător protest pe care l-a adresat arhiepiscopului Land, în care prin cuvinte tăioase dădea grai nemuritoare sale opoziții față de orice intoleranță religioasă.

Vai, câte nu au avut de îndurat frații noștri! Sentința dată de arhiepiscop arată cruzimea ce o avea în inima sa și reliefează tăria de credință a condamnatului.

Episcopul când a citit protestul lui Roger a poruncit ca autorul să fie arestat și adus la judecată. Dar acesta calm s-a hotărât să nu cadă victimă în ghearele unei fiare cu mitră pe cap, ci să lupte mai departe fugind în Olanda. Pe vremea aceea mai mulți baptiști și quakeri au luat drumul pribegiei. Dar Roger n-a fugit în Olanda căci primi o invitație urgentă de la biserica puritanilor din Boston, America, să devină predicatorul lor. Astfel la 8 decembrie 1630, în secret, el se îmbarcă cu soția pe o corabie din Bristol să meargă în America. În jurnalul guvernatorului John Winthrop din Massachusetts pe data de 5 februarie 1631, ni se spune că a dat un bun venit corăbiei Lion sosită în portul Boston cu douăzeci de pasageri, și pomenește cu numele pe patru pasageri dintre care doi sunt Roger Williams - păstor - și soția lui. Alături de guvernator erau mai mulți reprezentanți a bisericilor din Massachusetts care au venit să întâmpine pe noul păstor, căci auziseră de elocința lui și că a ales exilul spre a scăpa de furia celor ce-l urmăreau. În Boston era nevoie de păstori cu pregătire și acest bărbat înalt, inteligent, în vârstă de 28 ani era un răspuns la rugăciunile lor.

La Boston, Roger se aștepta să găsească la puritani biserica despărțită de stat, dar oamenii erau tot cu mentalitatea veche că statul trebuie să suporte religia și să sancționeze pe cei ce nu cred ca ei. Când a aflat aceasta, Roger a refuzat să accepte postul oferit. El era pentru deplina separare a bisericii de stat și avea intenția să poarte mai departe torța libertății de conștiință.

La început au vizitat mai multe localități din Massachusetts și au găsit la Salem un grup care au emigrat din Anglia în 1628 și care s-au separat de cei din Boston pentru aceleași motive pentru care Roger n-a acceptat pastoratul. Acolo a predicat și membrilor le-a plăcut. Ei i-au cerut să rămână păstorul lor și el a acceptat.

“Conform legii divine - spunea Roger - ofițerii coroanei nu au nici un drept să se amestece în felul cum să se închine o persoană”. Aceasta a înfuriat pe demnitarii de la Boston. Ceva mai mult, Roger a mers printre indienii din Narragansett, le-a predicat și lor și le-a spus că Marele Spirit a fost Creatorul și Tatăl omenirii, că El poartă de grijă de copiii Lui și dorește ca toți oamenii să se trateze ca frați.

Acești indieni au vândut terenul celor din Boston, dar coloniștii nu puteau concepe să fie frați cu indienii. De aceea, aceste afirmații ale lui Roger i-a înfuriat și mai mult. Timp de șase luni l-au hărțuit într-una pe Roger, dar acum l-au amenințat cu arestarea. Din această cauză, el își ia soția și se refugiază la Plymouth, unde e primit ca păstor asistent. Aici a stat doi ani. Guvernatorul William Bradford lua parte și el la această biserică și avea o deosebită prețuire pentru tânărul păstor. În mai multe rânduri, Roger s-a dus la indienii Massasoits să-i învețe Evanghelia. Șeful și vitejii lui l-au primit bine și le plăcea de el căci îi iubea ca un frate și le spunea că toți suntem copiii Marelui Spirit. El a făcut cu ei un tratat de prietenie, lucru ce a avut mare importanță ceva mai târziu.

În vara anului 1633, el a primit o chemare oficială să se reîntoarcă la Salem ca păstor. El a acceptat cu bucurie, și s-au mutat din nou la Salem. Aici li s-a născut primul lor copil. Fiindcă el vorbea tot mai mult împotriva intoleranței religioase, autoritățile au devenit tot mai dârze contra lui, hotărâte să-l amuțească. Se pare că datorită atitudinii lui, Tribunalul pe data de 14 mai 1634 a dat o ordonanță prin care cerea ca toți să depună jurământul față de autorități. Prin aceasta voiau să lichideze orice opoziție. Oricine refuza, era pedepsit cu expulzarea. Fiindcă Roger nu a fost gata să dea ascultare ordonanței, pe data de 19 octombrie 1635 s-a dat o sentință împotriva lui să fie exilat, dar i s-a dat oportunitatea să renunțe la părerile sale. A doua zi, plenul de judecată s-a adunat să-l asculte. În fața lor, Roger a declarat: “Eu voi fi gata nu numai să fiu legat și exilat, ci chiar să mor în Noua Anglie pentru convingerile mele și pentru adevăr așa cum îl văd eu”.

Tribunalul i-a acordat șase săptămâni de pregătire ca să părăsească colonia. Apoi, fiind iarnă, i-au prelungit

termenul până primăvara. O seamă de prieteni veneau seara, după ce se întuneca, să-și exprime regretul lor pentru această situație. Printre aceștia a fost și Henry Vane, junior, fiul unui renumit bărbat de stat din Anglia, care mai târziu i-a fost de mult folos.

Într-o zi un prieten i-a adus în secret vestea de la guvernatorul Winthrop că autoritățile din Boston se pregătesc să-l aresteze și să-l trimită legat în Anglia cu o corabie. Fiindcă nu dorea să ajungă în Anglia, Roger își făcu un plan să fugă la indienii din Narragansett. După ce s-a înnoptat, și-a îmbrăcat hainele groase căci era iarnă, a luat ceva de mâncare, și a sărutat soția și copilul și a plecat. Un viscol cu lapoviță pătrundea până la os. El a luat-o spre sud-vest peste holde, prin păduri cu zăpadă mare. Era în luna ianuarie 1636. Târziu noaptea, obosit fiind, a căutat să rupă crăci de brad și să-și facă un culcuș la un loc mai adăpostit. De-odată a auzit ceva în urma lui. Întorcându-se a zărit pe servitorul său credincios că i-a călcat pe urme și l-a găsit.

În aceeași seară, Magistratul șef a poruncit căpitanului Wainwright să treacă cu corabia de la Boston peste golf la Salem să-l aresteze noaptea pe Roger Williams, să-l pună în cătușe spre a fi dus în Anglia. Căpitanul a executat ordinul, dar nu l-a mai găsit pe Roger, căci acesta plecase.

A doua zi, Roger și-a continuat drumul ocolind tribul feroce al Pequoților și în sfârșit după 14 săptămâni de pribegie, mult timp fără pâine, a ajuns la indienii Narragansett. Aceștia l-au primit bine ca pe un frate. El era extenuat de puteri și aproape înghețat. Indienii i-au dat hrană și adăpost și l-au rugat să rămână ascuns la ei. Mai târziu soția și alți membri ai bisericii din Salem s-au unit cu el în exil. Prin luna iunie, Roger cu câțiva din aceștia cu o canoe au mers pe râu și au trecut de partea cealaltă. Acolo au găsit un puternic izvor cu apă rece. Locul acesta îi fusese dăruit de Șeful Massasoit. În timpul iernii, s-a iscat o neînțelegere între doi șefi de trib și era cât pe-acți să înceapă război, dar Roger s-a dus și la un șef și la celălalt și a mijlocit pacea. Drept recunoștință Massasoit i-a dat pământul de pe malul estic al râului Seekonk. Atunci Roger a luat hotărârea să înființeze o colonie, unde toți cetățenii să se bucure de o deplină libertate religioasă. Fiind sfătuit de guvernatorul Winthrop din Plymouth că și colonia din Massachusetts are pretenții la acel teren, Roger a cumpărat de la Canonicus, un indian foarte temut, un mare teren în partea de vest a râului Mooshussuc și acolo au început să-și clădească locuințe. Era la o depărtare de 43 km de la Atlantic și 72 km de la Boston. Noua colonie a fost numită Providence, ca mulțumire pentru mila providențială a lui Dumnezeu față de el, oraș providențial de scăpare pentru toți cei asupriți și prigoniți din pricina credinței lor. El a anunțat că noua colonie va avea un guvern civil, dar nu va avea nici o autoritate în cele religioase, ci fiecare se va închina în felul lui, sau dacă vrea va fi liber să nu se închine. Acesta a fost primul oraș cu deplină libertate de conștiință, și cu biserica separată de stat.

Atunci au început să se mute la Providence toți cei hărțuiți din Boston și din Massachusetts, chiar și câteva familii de evrei din New Amsterdam. Astfel Roger a pus la îndemână tuturor exilaților și refugiaților din pricina tiraniei un pământ al libertății.

După trei ani, Roger Williams s-a hotărât să organizeze o biserică conform principiilor evanghelice, după modelul bisericii primare, o biserică ai cărei membri să fie botezați prin cufundare pe baza mărturisirii credinței lor. Astfel într-o zi din luna martie au hotărât să aibă primul botez în apa rece a râului. Roger încă nu era botezat pe baza credinței sale, de aceea el a fost primul care a pășit în apă și a fost botezat de Ezechiel Holliman, un fost membru al bisericii din Salem, apoi Roger a botezat pe alți unsprezece. Așa a luat ființă prima biserică baptistă din America. La început serviciile religioase s-au ținut în casa lui Roger, dar mai târziu au clădit o casă de rugăciune. Aceasta a fost prima casă de rugăciune baptistă din America. După câțiva timp, în 1640 el și-a dat demisia din pastoral și s-a retras din această biserică, dar a rămas cu conducerea coloniei.

Noua colonie a crescut. Apoi s-a format o nouă localitate numită Newport și altele au urmat. Atunci colonia a luat denumirea de Rhode Island. Roger Williams a întocmit un act care a devenit de o uriașă însemnătate istorică. E documentul cu privire la libertatea de conștiință și la separarea bisericii de stat. Iată conținutul:

“Noi a căror nume sunt semnate mai jos, dorind să locuim în orașul Providence, promitem numai în lucrurile civile să ne supunem în ascultare activă sau pasivă la toate ordinele sau învoirile care vor fi făcute pentru binele public al tuturor, într-un fel ordonat, prin consimțământul major al locuitorilor prezenți, a capilor de familie încorporați în acest oraș și a altora când vor fi admiși aici”.

Desigur atunci când Roger și ceilalți au semnat acest document n-au putut prevedea că peste un veac și jumătate, cele patru cuvinte “numai în lucrurile civile”, aveau să fie acceptate ca parte fundamentală a constituției Statelor Unite.

Roger nu s-a mulțumit să vadă libertatea de conștiință asigurată prin legi în statul Rhode Island, ci a căutat să urmărească aplicarea acestor legi. Odată la consiliul lor, cineva a propus o lege cu privire la sărbătorirea Duminicii și interzicerea lucrului în aceea zi, dar Roger s-a opus unei așa legi spunând că aceasta e o chestiune de conștiință, deci fiecare e liber să o sărbătorească sau să nu o sărbătorească.

Roger Williams nu avea decât 35 ani când a dat lumii acest nou model de libertate a conștiinței. El a fost un bărbat cu o voință puternică, pătruns de dorința de libertate pentru toți, stăpânit de un spirit al păcii și fără gând de răzbunare. În urma unui atac dat de cei din Boston asupra indienilor, triburile Pequoților s-au unit cu cei din Narragansett să dea năvală asupra albilor și să-i stârpească. Aflând despre aceasta, cei ce l-au condamnat altădată, acum au apelat la Roger să intervină spre a-i liniști pe indieni. Numai datorită eforturilor lui, coloniștii au fost cruțați de un mare măcel. La fel ori de câte ori în tratativele lor cu indienii aveau nevoie de un bun translator, Roger era chemat să-i ajute și niciodată el nu i-a refuzat.

În 1643, Roger a fost trimis la Londra să obțină recunoașterea coloniei lor. Acum Sir Henry Vane care era membru al Parlamentului i-a fost de mult ajutor. El i-a aranjat întâlniri cu Oliver Cromwell, cu Milton și alți înalți demnitari din acea vreme. În sfârșit pe data de 14 martie 1644 Parlamentul Lung a recunoscut noua colonie Rhode Island și a dat coloniștilor dreptul să-și formeze propriul lor guvern și să-și facă legile lor, iar Roger a fost recunoscut ca președinte al coloniei. În acest document întocmit de Roger și aprobat de Parlament, era precizată forma democratică de guvernământ prin cuvintele: “Din popor, prin popor și pentru popor”.

După obținerea recunoașterii, Roger s-a întors în America și a fost întâmpinat de colonia lui cu mari ovații. Chiar și indienii cu trupurile vopsite cu roșu, albastru și galben pentru paradă, iar șefii de trib împodobiți cu specifica lor coroană de pene strălucitoare au venit să-l întâmpine. Când el a ajuns pe țărmul celălalt al râului, 14 canoe albe și galbene s-au dus înaintea lui și l-au trecut peste râu. Când a debarcat, indienii au scos un prelung salut “Ua, ua, ua!” apoi l-au luat pe umeri și l-au dus până în fața Mariei, soția sa. Roger a fost copleșit de această manifestare a dragostei. El le-a împărțășit reușitele sale și s-a bucurat că e din nou în mijlocul lor la Providence.

Azi în orașul Providence se află un mare parc ce poartă numele lui Roger Williams, iar figura lui imortalizată în piatră privește spre orașul care a devenit un liman al libertății pentru toți cei asupriți. Clădirea bisericii baptiste de un stil arhitectural colonial pentru biserica ce a înființat-o el, servește și azi ca locaș de închinăciune.

El a zis: “Nici prețul, nici banii n-au putut procura Rhode Island. Rhode Island a fost procurată prin dragoste”.

El a murit în anul 1684.

CAPITOLUL 20

ZINZENDORF

După martirajul prin ardere pe rug a marelui reformator din Boemia, Jan Hus, “frații” au avut de îndurat veacuri de persecuții. Mulți dintre ei au pecetluit cu sângele lor mărturia despre dragostea lui Dumnezeu și mântuirea prin Isus. Întemnițările, torturile, schingiuirile, i-au determinat în 1722 pe mulți să-și părăsească casele lor părintești și să fugă în Germania, unde un tânăr nobil le-a acordat azil pe moșiile sale din Saxonia. Acestei așezări, colonie de refugiați credincioși, i-au dat numele “Herrnhut” (Paza Domnului). Tânărul nobil era contele de Zinzendorf, omul pe care Dumnezeu l-a folosit pentru o mare trezire spirituală și mântuirea multora. Biserica fraților moravieni a primit prin el un nou suflu, a cunoscut vremuri de înviore și de ridicare spirituală și de multă rodnicie.

E minunată grija pe care o desfășoară Dumnezeu față de unii pe care îi alege pentru lucrări speciale. După cum albinele pentru o viitoare matcă creează o botcă mai mare și îi dau o alimentație specială, tot așa și Dumnezeu creează condiții și împrejurări speciale pentru unii aleși ai Săi.

Contele Nikolaus Ludwig von Zinzendorf s-a născut în 26 mai 1700 la Dresda. La numai șase săptămâni după nașterea sa i-a murit tatăl, iar mama s-a recăsătorit. Copilul a fost lăsat în grija bunicii și a unei mătuși. Amândouă erau femei foarte evlavioase și bune prietene cu Spener, întemeietorul pietismului german, om inspirat de Baxter. Ele i-au dat copilului o educație aleasă, care a determinat întregul curs al vieții sale; și toate ispitele și momelile pe care le poate aduce lumea unui tânăr bogat, talentat și cu titluri, nu l-au putut abate de la calea lui. Se distinge printr-o evlavie precoce.

Încă la vârsta timpurie de patru ani, el a făcut următorul legământ: “Scumpe Salvator, fii al meu și eu voi fi al Tău!” El și-a ales ca motto al vieții sale faimoasa mărturisire: “Am o singură dorință: ea e Cristos și numai Cristos”. Din vremea copilăriei și a anilor de școală, avem următoarea mărturie: “Eu nu numai că am fost ferit de a săvârși păcate mari, dar în multe cazuri am reușit ca pe acei ce încercau să mă ducă pe cărări greșite, să-i fac să îngenuncheze împreună cu mine și astfel pe unii din ei i-am câștigat pentru Cristos. Acesta a fost cazul nu numai la școală, ci chiar și la universitatea pe care am urmat-o și în călătoriile pe care le-am făcut de atunci. În timp ce eram la Universitate, făceam exerciții fizice, căci le socoteam folositoare. Dar niciodată nu mi-am permis să dansez sau să iau parte la întruniri compromițătoare de băieți și fete, fiindcă le consideram rele și păcătoase. Îmi plăceau distracțiile, dar de îndată ce simțeam că mi se ridică în suflet afecții nedisciplinate, mă simțeam osândit. Sufletul meu în întregime tindea încontinuu spre cruce. Cu fiecare pe care îl întâlneam, vorbeam despre acest subiect”.

La zece ani a început școala de gramatică fondată de Franke la Halle, iar la 17 ani a fost admis la Universitate. El dorea mult să devină un vestitor al Evangheliei, dar întreaga familie, fiind oameni cu titluri, au considerat că ar fi o înjosire pentru ei ca el să apuce o așa slujbă și l-au dat să studieze dreptul, ca să poată urma cariera tatălui său de consilier și ministru de stat.

Terminând cursurile universitare, avea să-și completeze educația prin călătorii și vizite în țări străine. Dar pretutindeni dorința supremă de dragoste și părtășie cu Cristos cel răstignit îl controla mereu. Vizitând galeria de picturi din Düsseldorf și privind picturile, atenția i-a fost frapată de un tablou “Ecce Homo”, ce reprezenta suferințele lui Cristos Domnul și dedesubt avea cuvintele:

“Aceasta am făcut Eu pentru tine. Ce faci tu pentru Mine?”

Tabloul era lucrat de un pictor credincios numit Stenburg. După trezirea sa spirituală prin citirea Noului Testament, pictorul dorea să împărtășească și altora bucuria pe care o primise. Dragostea pentru Mântuitorul îi umplea inima. Dar el nu putea să predice. El știa doar să picteze. După mai multă rugăciune, i-a venit gândul să lucreze acest tablou pe care îl dăruise galeriei de picturi din orașul său. Adesea Stenburg stătea în colțul sălii cu picturi și se ruga ca Dumnezeu să lucreze la inimile celor ce se opreau în fața tabloului său.

Când Zinzendorf se opri în fața acestui tablou, sorbit de frumusețea lui și străpuns de cuvintele lui, l-a privit timp îndelungat. Un fior negrăit îi stăpânea sufletul. Căzuse noaptea și el nu se putea despărți de acest tablou, până ce păzitorul sălii veni să-l înștiințeze că sunase pentru închiderea sălii. Tânărul conte plecă cu părere de rău. A doua zi se duse la Paris. Își aranja afacerile și apoi se puse în slujba Domnului cu viață, titluri, avere; cu tot ce avea și tot ce era, voia să trăiască spre slava Celui ce a făcut totul pentru el. Inima lui s-a alipit de Isus cel răstignit și apoi toată viața nu a vrut să mai știe altceva decât pe Cristos și pe El răstignit. În toate acțiunile sale, el a căutat să răspundă la întrebarea: “Dar tu ce faci pentru Mine?” După aceasta, tânărul conte a scris unui prieten al său: “Dacă obiectul trimiterii mele în Franța a fost să mă facă un om al lumii, eu declar că aceștia sunt bani aruncați, căci Dumnezeu în bunătatea Sa, va păstra în mine dorința să trăiesc numai pentru Isus Cristos”. În Paris, o ducesă i-a spus odată: “Bună seara, conte, ai fost seara trecută la operă?” “Nu, madam - răspunse el - nu am timp pentru operă”. “Ah, sclipitoare nenorocire!” exclamă el părăsind acest mare oraș.

Reîntors acasă, Francke, fostul lui profesor, îi oferi să devină succesorul baronului Canstein în Casa Biblică din Halle, lucru care ar fi fost după plăcerea lui, dar din nou la stăruințele rudelor, declină această ofertă și acceptă postul de consilier juridic pe lângă regele Saxoniei. La scurt timp s-a căsătorit și rudele așteptau ca tânăra contesă să-l poată abate de la dorințele lui pentru o viață de evlavie, dar și ea avea de asemenea o instruire în pietate și deci împărtășea vederile soțului său. La început, gândul lui nu a fost să se retragă din biserica lutherană, ci să grupeze pe cei cu adevărat credincioși. Curând se convinse că nu putea face aceasta și se găsi tot mai interesat și legat de “Unitas fratrum”, Unitatea frățască, denumire pe care o purtau credincioșii refugiați la

Herrnhut. Astfel, el își părăsi slujba de la Dresda în 1727 și se stabili la Berthelsdorf, unindu-se cu moravienii.

Refugiații la Herrnhut erau de diferite credințe: lutherani, reformați, baptiști. Prima parte a anului 1727 a fost petrecută în frământări. Chestiuni doctrinare cu privire la predestinație, la botez, sfințire, etc., amenințau să împartă adunarea. Pe atunci Zinzendorf avea 27 de ani. Ceea ce a putut face el a fost să-i unească la rugăciune și aceasta i-a adus la o trezire deosebită și la o unitate deplină prin Duhul Domnului, încă cu puțin mai înainte a început să dea îndrumări spirituale unei clase de nouă fete între 10 și 13 ani. Totuși, cu toate străduințele, nu a putut vedea trăsături de viață nouă la ele. Cu cât căuta să le spună mai mult despre Domnul Isus Cristos, cu atât ele păreau mai nepăsătoare. Văzând aceasta, el a început să se roage fierbinte ca Dumnezeu să le dea harul și binecuvântarea Sa. Ce spectacol! Un tânăr nobil, talentat, sănătos, bogat, să-l vezi îngenunchiat, luptându-se în rugăciune pentru alții. În ziua de 16 iulie, inima lui a fost copleșită de durere și, îngenunchiat, a vărsat râuri de lacrimi în mijlocul bisericii. Această rugăciune a produs un efect extraordinar asupra celorlalți. Un număr de frați s-au unit cu el în rugăciune. Au hotărât ore speciale când fiecare, oriunde s-ar afla, să se roage pentru trezirea lor și a altora, precum și zile deosebite de rugăciune când adunați împreună își vărsau inimile înaintea Domnului. Ziua de 13 august 1727 a fost o zi de răspuns la rugăciunile lui Zinzendorf și a fraților moravieni, o zi de experiențe deosebite cu Dumnezeu. Pe când erau la Cina Domnului s-a făcut o revărsare a Duhului. Apoi a urmat trezirea tinerilor și predarea vieții lor Domnului.

Matthew Henry în comentariul său asupra lui Zaharia 12:10 “Voi turna... un duh de îndurare și rugăciune”, spune că “Dumnezeu când intenționează să dea o mare îndurare poporului Său, primul lucru e că îi pune pe rugăciune”. Așa a fost și cu mișcarea începută de Zinzendorf între “frații moravieni”. Și aceste întruniri pentru rugăciune au durat din 1727 mai mult de 100 de ani. Ele sunt cunoscute sub numele de “ora de mijlocire”.

Zinzendorf avea un dar deosebit de conducător. Din niște membri simpli ai bisericii din Herrnhut s-au ridicat bărbați de seamă, diaconi, evangheliști, păstori și misionari. Cu vreo 50 de ani înainte de începerea misiunilor moderne pentru străinătate prin William Carey, biserica moravă avea deja misionari în țările păgâne. În 1731 contele Zinzendorf a mers la Copenhaga spre a lua parte la încoronarea Regelui Christian VI și aici a auzit de la unii de starea spirituală a celor din Groenlanda. Venind acasă, el a istorisit fraților cele auzite. Aceasta a produs o adâncă impresie asupra bisericii, care avea vreo șase sute de membri, dar n-au trecut imediat la o acțiune. Tot la Copenhaga, unii din însoțitorii contelui au întâlnit un negru din Indiile de Vest, care le-a descris starea de acolo. Acest negru i-a vizitat după aceea la Herrnhut. Aceasta i-a înflăcărat și în doi a aprins dorul de a vesti Evanghelia acestor sărmani sclavi. Era un olar Leonhardt Dober și un tâmplar David Nitzschmann. Așa se face că cinci ani după trezire, adică la 10 ani de la venirea lor aici, ei au deschis misiunea în Indiile de Vest, iar în anul următor au trimis trei misionari în Groenlanda. Revista misionară a fraților moravieni Periodical Accounts (Rapoarte periodice) l-a inspirat pe Carey și la o conferință a baptiștilor, el a trântit revista pe masă și a spus cuvintele: “Uitați-vă ce au făcut moravienii! Noi nu putem urma exemplul lor și, în ascultare de Stăpânul nostru ceresc, să mergem în lume și să predicăm Evanghelia la păgâni?” Binecunoscutul istoric german al misiunilor protestante spune despre lucrarea fraților moravieni: “Această bisericuță în 20 de ani a înființat mai multe misiuni decât întreaga Biserică Evanghelică în 200 de ani”.

O altă latură a influenței lui Zinzendorf a fost văzută în trezirea lui John și Carol Wesley, întemeietorii metodismului.

El a trăit o viață umilă. Cu toate că era conte, era frate cu toți săracii. El predica Evanghelia în toată simplitatea, dar cu o putere deosebită. Atât cântările cât și predicile erau pline de Cristos și ispășirea Sa. În una din scrisorile lui Zinzendorf găsim următoarea declarație: “Metoda noastră în proclamarea mântuirii e aceasta: Să arătăm fiecărei inimi pe Mielul plin de dragoste care a murit pentru noi și, deși a fost Fiul lui Dumnezeu, S-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre; să-L arătăm fiecăruia ca Dumnezeu al său, Mijlocitor al său între om și Dumnezeu, Exemplu al său, Frate al său, Mângâietor al său, Sfătuitor al său, Mântuitor al său, pe scurt Cristos e totul în toate. Prin predicarea sângelui Său și a dragostei Sale până la moarte și încă moarte de cruce, și niciodată, fie în predică, fie în discuție de argumentare, să nu ne abatem nici măcar pentru un sfert de ceas de la Mielul, plin de dragoste, să nu pomenim nici o virtute care să nu fie în El, din El și bazată pe El, să nu predicăm nici o poruncă afară de credința în El, nici o altă justificare decât aceea prin ispășirea sa pentru noi, nici o altă sfințire decât privilegiul de a nu păcătui mai mult, nici o altă fericire decât de a fi mai aproape de El, de a gândi la El, de a face plăcerea Sa, nici o altă viață decât în El”.

Predicile lui erau cristocentrice. Acest mesaj evanghelic l-a vestit oamenilor de toate rangurile și în jumătate din țările Europei, precum și printre coloniștii din America. El a fost un mare evanghelist.

Despre Zinzendorf ca predicator, noi avem următorul tablou descris de unul din contemporanii săi, contele Schrautenbach: “El cu greu citea alte cărți afară de Biblie. Niciodată nu și-a scris predicile, dar efectul lor a fost foarte mare... Convingerile personale puteau fi simțite în toate cuvintele sale. Vocea lui era plină, plăcută, sonoră și capabilă de expresii și modulări fine, atât în vorbire cât și în cântare. Viață, suflet și armonie se observa în tot ce spunea și făcea. Înfrățirea sa era sublimă și în stare de o mare expresibilitate, avea fruntea lată și amplă, ochii albastru închis, plini de foc și de continuă mișcare. Buzele îi erau bine formate și ușor închise. Privirea îi era ageră și pătrunzătoare. Era respectuos față de fiecare cu care avea de-a face, deși toți simțeau și cunoșteau superioritatea lui”.

El a avut de suferit multe prigoniri din pricină că a fost foarte activ. Fiind principalul turburător al împărăției diavolului, toate săgețile au fost îndreptate spre el, dar niciodată n-a dat înapoi. Din contră, îi încuraja și îi îndruma pe frații săi de slujbă să fie trezitori de suflete, predicatori ai trezirilor, orice i-ar costa. Într-una din predicile sale către lucrătorii Evangheliei, el a spus: “Fiecare predicator să fie deplin asigurat că, dacă vrea să se bucure de o viață ușoară și toate lucrurile să decurgă liniștit în biserica sa, acolo nu se vor petrece treziri și convertiri. Căci imediat ce acestea se petrec, diavolul se agită”.

“Într-o biserică apostolică, un mod blând de a învăța e potrivit. Dar dacă într-o adunare de credincioși și necredincioși nu sunt “fii ai tunetului”, nici Ilie, poporul va adormi”.

“Stilul predicilor pe care mulți sunt forțați să-l asculte e prea filozofic, rece, logic, abstract și rezervat; un predicator, spre a fi cu adevărat plin de succes, trebuie să fie îndrăzneț, puternic prin Dumnezeu, spre a doborî întăririle, să răstoarne izvodirile minții și orice înălțime care se ridică împotriva cunoștinței de Dumnezeu, și orice gând să-l facă rob ascultării de Cristos. El trebuie să doboare orice împotrivire, să sfărâme falsele fabricate ale formalismului și a personale, să prăbușească, să ardă și să nimicească orice temelie rea împreună cu tot ce s-a clădit pe ea, căci făcând așa e posibil să clădească o casă spirituală Domnului”.

Suma și substanța Evangheliei pe care o predica poate fi văzută din următoarele fraze luate aproape la întâmplare dintr-una din predicile lui Zinzendorf:

“Creștinii sunt poporul lui Dumnezeu, născuți prin Duhul Sfânt, ascultători de El, aprinși de focul Său, sângele Lui e gloria lor”.

“Ca să predici bine, privește trei lucruri înainte de fiecare predică: întâi la păcătoșenia ta personală, apoi la adâncă nenorocire umană din jurul tău și trei la dragostea lui Dumnezeu în Cristos. Astfel, golit de tine însuși și plin de compătimire față de semenii tăi, tu poți fi învrednicit să împarți mângâierea lui Dumnezeu sufletelor”.

“Eu sunt, ca totdeauna, un biet păcătos, un captiv al dragostei divine ce aleargă alătura de carul Său de biruință și nu am nici o dorință să fiu altceva toată viața mea”.

“Întreg pământul e al Domnului, sufletele oamenilor sunt ale Lui, eu sunt dator tuturor”.

“În orice fază și grad al vieții noastre spirituale, al creșterii și al slujbei noastre, sângele lui Isus e indispensabil”.

“Duhul vine la noi prin calea sângelui pentru deplina mântuire”.

“Sângele lui Cristos nu e numai remediul suveran pentru păcat. El e de asemenea și hrana principală a vieții creștine”.

La început Zinzendorf n-a avut intenția să părăsească biserica lutherană, ci a adoptat metoda lui Spener și a organizat pe frați ca biserică în biserică. Dar trezirea făcută a produs turburare bisericii lutherane, care s-a plâns guvernului. Clerul a susținut că dacă conducătorul va fi înlăturat, credincioșii de la Herrnhut vor fi asimilați de biserica de stat. Astfel s-a ajuns în 1736 ca el să fie exilat, izgonit din țară. Câțiva ani de exil i-a petrecut în

America, unde a lucrat printre germanii din statele New York și Pennsylvania și la fel printre indienii americani. O caracteristică a comunităților înființate de el era colectivizarea bunurilor materiale, aveau toate de obște, un fel de comunism primar. Mai târziu în 1749, el a fost rechemat în țară unde s-a bucurat cu frații săi de care a fost despărțit atâta timp.

De la el au rămas predici, lucrări doctrinare și devoționale, precum și un mare număr de cântări religioase.

Valurile trezirii de la Herrnhut au ajuns până departe și influența a fost atât de binecuvântată. În anul 1760 când familia și prietenii stăteau în jurul viteazului luptător și lucrător al Evangheliei ce se afla pe patul morții, el le-a spus: “Eu merg la Mântuitorul meu. Sunt gata. Nu mai e nimic care să mă împiedice acum. Nu vă pot spune cât de mult vă iubesc pe toți. Cine ar fi putut crede că rugăciunea mijlocitoare a lui Isus “ca ei să fie una” s-ar fi putut împlini în chip așa de izbitor între noi! Eu am cerut primele misiuni printre păgâni și mi-au fost date. Nu suntem noi ca în cer? Domnul și robii săi se înțeleg unii pe alții. Eu sunt gata!” Câteva ore mai târziu, în timp ce ginerele său citea binecuvântarea din Vechiul Testament “Domnul să te binecuvânteze și să te păzească. Domnul să facă să lumineze Fața Sa peste tine și să se îndure de tine. Domnul să-și înalțe Fața peste tine și să-ți dea pacea”, acest om scump al lui Dumnezeu a adormit în Domnul, plecând la casa sa veșnică.

La înmormântarea lui au luat parte peste 4000 de persoane, printre care erau predicatori moravieni veniți din Olanda, Anglia, Irlanda, Groenlanda și America de Nord. Pe piatra de la mormântul lui sunt săpate cuvintele: “Aici zac rămășițele nemuritorului om al lui Dumnezeu, Nikolaus Ludwig, Conte și Domn de Zinzendorf și Pattendorf, care prin harul lui Dumnezeu și slujba sa neobosită a devenit lucrătorul Bisericii Fraților, renăscută în acest al XVIII-lea veac. El a fost născut la Dresda în 26 mai 1700 și a intrat în bucuria Stăpânului său la Herrnhut în 9 mai 1760. El a fost rânduit să aducă roadă și roada lui să rămână”.

CAPITOLUL 21

JOHANN GERHARD ONCKEN

Dr. J. H. Rushbrooke din Anglia, fost secretar al Alianței Mondiale Baptiste, cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la botezul lui Oncken, a scris un articol despre el care a fost publicat în revista “Farul Creștin” Nr. 8 din 15 aprilie 1934, revista baptiștilor din România ce se tipărea la Arad. El spunea: “Farmecul personalității sale, elocvența sa, puterea sa de organizare, curajul și înțelepciunea sa în persecuții, călătoriile sale întinse în țară și în străinătate și deasupra tuturor zelul în succesul său de a dobândi pe oameni la Cristos și în a-i trimite să câștige pe alții, toate acestea sunt părți din istoria unei vieți care ar trebui să fie cunoscută mai bine de cum este. El a fost în adevăr un dar al lui Dumnezeu pentru continentul Europei și pentru lume și nici un baptist modern, afară de Carey, nu se poate asemăna cu el ca fondator al unei mișcări puternice și vaste. Botezul său a însemnat o nouă epocă în istoria frățietății noastre”.

Johann Gerhardt Oncken s-a născut la 26 ianuarie 1800 în localitatea Varel din Germania. Din cauza invaziei franceze sub Napoleon, asupra Germaniei, tatăl său a fugit în Anglia unde a murit, iar copilul a rămas cu bunică-sa. Când a ajuns la vârsta de 14 ani, un negustor din Scoția a fost pe la bunică-sa și văzându-l pe băiat că e drăguț, bine dezvoltat și inteligent, a zis: “Vreau să fac om din acest băiat. El are nevoie de un tată și eu am să fiu ca un tată pentru el”. Băiatul tocmai fusese confirmat în biserica lutherană. Pe aceea vreme, în Germania se obișnuia ca băieții să meargă să facă ucenicie pentru a învăța o meserie, așa că bunica lui a consimțit ca băiatul să plece. Prima întrebare a negustorului către băiat a fost dacă are o Biblie. Întrucât băiatul a răspuns că nu are, primul lucru din partea negustorului a fost să meargă să-i cumpere o Biblie.

Plecând în Scoția cu negustorul, acesta a căutat să-l introducă în ale negustoriei. Așa se face că a ajuns să călătorească prin toată Scoția, prin Anglia, prin Franța și Germania. În aceste călătorii de afaceri, el a ajuns să facă multe cunoștințe și prin contactul cu mulți a ajuns să aibă abilitatea de a cunoaște oamenii, ceea ce i-a fost de mare folos mai târziu. În Londra a intrat în legătură cu o familie de credincioși care l-au ajutat să cugete mai adânc la starea sufletului său. Ei s-au rugat mult pentru mântuirea sufletului său. Era prin anul 1820, când odată l-au adus la biserica metodistă unde a ascultat o predică, care l-a determinat să se pocăiască.

După ce s-a predat Domnului, el a început să mărturisească altora pe Mântuitorul. Pentru el a fi mântuit însemna a mântui pe alții. Aceasta a devenit lozinca vieții sale. Din banii lui a procurat tractate religioase pe care le împărțea altora. Rudeniilor sale și prietenilor le scria lungi scrisori prin care căuta să vorbească

sufletului lor despre mântuire. Primul suflet câștigat pentru Cristos a fost un tânăr. Societatea de tractate “Continental Society” aflând de activitatea lui l-a angajat ca misionar și l-a trimis la Hamburg. Deci din 1823 îl găsim din nou în Germania. Prima predică, Oncken a ținut-o la 4 ianuarie 1824. Textul său a fost Isaia 55:1 în fața a 18 ascultători. Între ei a fost C. F. Lange, care s-a pocăit și a devenit unul din colaboratorii săi de mai târziu. După șapte săptămâni de predicare a Evangheliei localul de adunare nu mai putea cuprinde poporul care venea să-l asculte. Fiindcă era tinerel, poporul îl numea predicatorașul. El predica la Hamburg și la Bremen. Mai multe suflete au fost convertite. Aceasta însă a stârnit ostilitatea bisericii oficiale. Raționalismul german a pus stăpânire și pe mințile preoților, așa că aproape toți erau ateii. Lucrarea lui Oncken i-a provocat la ură și numaidecât s-a pornit prigoana împotriva lui. El a trebuit să predice prin pivnițe și să se mute dintr-un cartier în altul ca să scape de urmărirea poliției. În mai multe rânduri a fost prins și aruncat în închisoare. Deseori a trebuit să plătească amenzi mari pentru că a predicat Evanghelia. Dar Oncken a fost un lucrător neînfricat. Toată ziua alerga într-o parte și alta și distribuia Biblii. Odată a trimis pe cineva să-i mai aducă Biblii de la depozitul de literatură religioasă. Pastorul lutheran când a auzit că iarăși îi trebuie Biblii a zis: “Dar ce face acesta cu atâtea Biblii? Le mănâncă? Nu am să-i mai dau”. Așa stând lucrurile, Oncken se duse el personal. Când îl văzu pastorul, îl întrebă: “Dumneata ești cel ce predici prin pivnițe, prin gherete și peste tot? Blestemată predicare! Cine ți-a spus să predici?” Fără să se intimideze, Oncken răspunse: “Domnul Isus Cristos mi-a poruncit să predic”. Atunci pastorul lutheran sări de pe scaun și strigă înfuriat: “Dracul ți-a poruncit”.

Și aceasta, pe lângă multe altele, îi spunea lui Oncken că dreptul lui de a predica Evanghelia îi era tot mai restrâns. De aceea se hotărî ca tot mai mult timp să dea răspândirii Bibliei tipărite. În 1828, el făcu legătură cu Societatea Biblică din Edinburg și cu ajutorul lor, în timpul vieții sale, el a tipărit și distribuit peste două milioane de Biblii și Nou Testamente. În casa sa a deschis o librărie pentru vânzarea lor. Apoi a înjghebat o tipografie și o editură care există și astăzi în Germania. În timpul celui de al doilea război mondial casa de editură și tipografia au fost bombardate, dar clădirile au fost reconstruite și lucrarea merge înainte.

În familia lui s-a născut primul copilaș. Datorită studierii Bibliei, Oncken a ajuns la convingerea că botezul copiilor mici nu are nici un temei biblic, că Cristos Domnul nu a poruncit așa ceva, porunca Lui prevede că întâi omul trebuie să creadă Evanghelia, or copiii mici nu pot să creadă. A căutat în Faptele Apostolilor și nu a găsit nici un caz unde să fi fost botezați copiii mici. În Faptele Apostolilor 16:33 se spune despre temnicer că a fost botezat cu toți ai lui, dar imediat în versetul următor se spune că s-a bucurat cu toată casa lui că a crezut în Dumnezeu. Dacă ar fi fost copii ei nu s-ar fi bucurat și ei nu ar fi crezut. Deci versetul acesta arată că în casa temnicerului au fost persoane care au înțeles ce le-a spus apostolul Pavel, au crezut, au fost botezați și s-au bucurat de acest lucru.

În urma acestui studiu, el s-a convins că nu trebuie să-și boteze copilașii, dar totodată și-a dat seama că botezul lui ca și copilaș nu are nici o valabilitate biblică și că ar trebui să fie botezat acum om mare. El nu avusese nici un contact cu bapțiștii și nu cunoștea nimic despre doctrina lor cu privire la botezul celor ce se pocăiesc de păcatele lor și cred în Domnul Isus ca Mântuitor, totul era doar în urma cercetării Bibliei. Aceste convingeri a căutat acum să le împărtășească și celorlalți credincioși! Iată ce a scris el însuși în privința aceasta:

“Cam prin vremea aceasta (1828) am devenit convins pe deplin din studiul Scripturilor (căci eram complet necunoscător de sentimentele bapțiștilor) despre botezul celor credincioși și despre natura bisericii creștine. Eu și câțiva convertiți care au văzut același adevăr, acum așteptam după cineva care să fi urmat pe Domnul în această orânduire, ca astfel să fie calificat să ne boteze pe noi și astfel să formăm o biserică. Dar pentru aceasta a trebuit să așteptăm cinci ani lungi, deși am cerut atât în Anglia cât și în Scoția... În 1834 (22 aprilie) o grupă mică de șapte credincioși vâsleau pe frumosul fluviu Elba în orele liniștite ale nopții spre o insuliță; acolo am coborât în apă și am fost înmormântați cu Cristos în botez... A doua zi ne-am format o biserică iar eu am fost ales ca păstor”.

Acesta e un extras dintr-un tractat tipărit de Oncken la Hamburg intitulat “Triumful Evangheliei”. Pe vremea aceea nu se găsea nici un singur bapțist în Germania ca să-i poată boteza. După multă rugăciune ca Dumnezeu să le trimită pe cineva care să săvârșească botezul, un bapțist american numit Barnas Sears, profesor la Institutul Literar și Teologic Hamilton, a mers pentru ceva studii în Germania. Oncken a ajuns să facă cunoștință cu el și i-a spus dorința lor. Din pricină că Oncken pentru convingerile și activitatea lui mereu era urmărit de poliție, au hotărât să meargă în secret la miezul nopții să fie botezați în Elba. “Deși afară era întuneric - scria Oncken - înlăuntrul nostru era lumină”.

După ce s-a aflat aceasta, valul de prigoană s-a întetit mult mai rău. La început au căutat să se scape de ei. L-au chemat pe Oncken și i-au spus că îi dau voie să plece cu familia în America, numai să părăsească Germania. Oncken a refuzat o așa ofertă și a căutat să lucreze pentru răspândirea Bibliilor. Doi din cei botezați au devenit bune ajutoare. Primul, Julius Kobner era un evreu danez, fiu de rabin, avea o bună voce; al doilea, Gottfried Wilhelm Lehman era plin de zel. Kobner a devenit bun poet și compozitor de cântări.

Fiindcă Oncken n-a acceptat oferta să plece, la scurt timp a fost arestat împreună cu Kobner și amândoi au fost aruncați în închisoarea de stat Winsersbaum din Hamburg. Ca și temnița în care a stat Bunyan, și aceasta era lângă un pod. Kobner a fost pus într-o celulă deasupra lui Oncken. Acolo în celulă Kobner a început să cânte, Oncken i-a recunoscut vocea și s-a unit cu el în slăvirea Domnului. Pe pod s-au adunat mai mulți credincioși din biserica lor, dar curând au fost împrăștiați de poliție și n-au mai îndrăznit să vină, căci podul era supravegheat de poliție.

Celula lui Oncken era întunecoasă și umedă, căci pe două părți curgea apă. Aerul era înecăcios cu miros de mușgai. Oncken s-a îmbolnăvit aici și n-a mai scăpat de ea toată viața. Cu toate durerile în trup, el a avut stare înaltă în închisoare. Starea inimii sale poate fi înțeleasă mai ușor din ceea ce el a scris în jurnalul său zilnic: “De îndată ce a fost plecat gardianul, am căzut pe genunchi mulțumind și binecuvântând pe Domnul care m-a găsit vrednic să sufăr întemnițarea pentru Numele Său. M-am simțit bine și fericit și m-am rugat pentru convertirea celor ce mă prigoneau”. Pentru aceasta în repetate rânduri, Oncken a stat de vorbă cu directorul închisorii și i-a vorbit despre mântuire. Dorea să fructifice chiar și timpul petrecut în pușcărie.

Oncken a suferit numeroase arestări și întemnițări. Chiar și când era în libertate mereu se știa sub amenințarea arestării pe neașteptate. Într-o zi, în timp ce stătea de vorbă în parc pe malul fluviului Elba cu câțiva prieteni ai săi, o femeie necunoscută se apropie și îi șopti la ureche: “Dragonii sunt la intrare în parc și așteaptă să ieșiți spre a vă aresta”. Imediat fugi ca o căprioară în partea opusă, sări gardul și coborî la malul râului. Acolo zări un alt prieten al său că era cu barca. “Domnul te-a trimis aici să mă scapi” - zisesse el urcându-se în barcă. În multe rânduri, el a văzut chiar mâna lui Dumnezeu care l-a scăpat de urmăritorii săi.

În ciuda persecuției, biserica baptista din Hamburg a crescut. În anul 1838 biserica avea 75 membri și alte trei biserici au fost formate. Aceasta a infuriat și mai mult pe clericii lutherani care s-au plâns Senatului. Senatul a dat dispoziții poliției să împiedice întrunirile baptiștilor. Astfel, persecuții și mai severe au avut loc cu întemnițări și mari amenzi. În mai 1840 a fost întemnițat patru săptămâni, iar la eliberarea lui a trebuit să-și vândă bunurile din casă spre a putea plăti amenda. Lui Oncken i s-a interzis să mai participe la vreun serviciu de închinăciune. Aceeași interdicție s-a aplicat și membrilor familiei sale, iar membrilor bisericii li s-a cerut să-și boteze copiii la biserica lutherană și proprietatea era cât pe aici să fie confiscată. Ei au fost tratați ca oameni fără drepturi. Toate aceste măsuri au provocat o seamă de proteste din Anglia și America.

Tot prin această vreme, Oncken a fost numit ca misionar al bisericilor baptiste din America pentru Germania și Europa. Puțini și-au dat seama atunci că ei însăși aveau să fie ajutați prin lucrarea lui Oncken. E de ajuns să fie pomenit un singur caz: Oncken a botezat pe bunicul lui Dr. Herbert Gezork. Emigrând în America, Dr. Gezork a devenit unul din cei mai de seamă președinți ai Convenției Baptiste Americane și directorul Seminarului Teologic Baptist Andover Newton, cel mai vechi seminar baptist.

În anul 1842 prigoana a încetat din cauza unui mare incendiu care a distrus o treime din orașul Hamburg și a lăsat fără case vreo 20.000 familii. Oncken, care abia ieșise din închisoare, a pus la dispoziția sinistraților locașul de închinăciune, cele trei etaje, și toate dependențele Casei Baptiste pentru găzduirea și hrănirea unui mare număr de sinistrați. Această acțiune de binefacere a schimbat cu totul atitudinea Senatului și opinia publică față de baptiști. După aceasta, baptiștii din Hamburg nu au mai fost prigoniți. Cei din Germania au mai avut de îndurat, căci abia în anul 1850, în noua constituție, s-a recunoscut libertatea religioasă. Munca neobosită și suferințele lui Oncken nu au fost zadarnice.

Oncken a fost un bărbat cu inițiativă și bun organizator. El a constatat nevoia de pregătire a predicatorilor. Astfel a pus bazele Seminarului Teologic Baptist din Hamburg, unde predicatorii bisericilor baptiste din Germania au putut să primească educația teologică. Chiar și baptiștii din România au avut parte de binefacerea acelui seminar, căci în anul 1909 tânărul frate Constantin Adorian din București a plecat și a studiat la acel

Seminar. Apoi Oncken a organizat Casa predicatorilor pensionari, a văduvelor și a orfanilor.

El a fost animat de un înflăcărat spirit misionar. A călătorit în toată Germania predicând Evanghelia. La fel a crescut și pe toți membrii bisericii sale ca fiecare să fie un vestitor al Evangheliei. Motto-ul său era “Fiecare baptist un misionar”. Într-una din călătoriile sale misionare în străinătate, Oncken a fost întrebat câți misionari are în Germania și el a răspuns: “Șapte mii”. - “M-ați înțeles greșit, am dori să știm numărul misionarilor, nu al membrilor”. - Oncken răspunde: “Șapte mii! La noi în Germania fiecare baptist e un misionar”. Așa se explică faptul că de la cei șapte membrii, după 50 de ani numărul bapțiștilor în Germania a ajuns la 32.000 membrii.

De asemenea, el a călătorit mult în afara Germaniei pentru predicarea Evangheliei. În octombrie 1839, însoțit de Kobner a mers la Copenhaga, a predicat Evanghelia, apoi a botezat 11 persoane formând prima biserică baptistă din Copenhaga, Danemarca. În 1840 a făcut o altă călătorie în Danemarca și a botezat alte nouă persoane în insula Langeland. În 1845 el a botezat trei în Olanda și a fondat o biserică baptistă în Amsterdam. În 1847 a botezat pe F. O. Nilsson care a format prima biserică în Suedia. În 1858, când cu ocazia unui congres, Oncken a mers în Suedia, acolo se aflau deja 70 biserici baptiste cu 3000 membrii. El nu a putut merge în Austria și Ungaria, dar a trimis acolo pe alți frați. Primul botez la Viena, a avut loc la 28 Octombrie 1847. Karl Johann Scharschmidt, baptist german mutat la București în anul 1856, a fost botezat tot de Oncken în anul 1845. La București această familie a predicat Evanghelia la alți germani și câteva suflete au fost convertite la credința lor. Atunci ei au cerut lui Oncken să trimită pe cineva la București spre a-i boteza. Oncken nu a putut satisface această cerere imediat. Abia în 1863, el a trimis pe August Liebig, care a botezat patru persoane în Dâmbovița. Deci, în mod indirect, Oncken a avut un rol în predicarea Evangheliei la București.

În 1869 Oncken în vârstă de 69 ani, a făcut o călătorie misionară la Petrograd în Rusia. Călătoria a fost destul de grea. Vagoanele de cale ferată nu aveau arcuri și nici scaune, ci stătea cu genunchii la gură pe podeaua vagonului, iar noaptea dormea în vagon pe niște paie. La Odesa a sosit extenuat de puteri. El a vizitat pe frații bapțiști care au fost botezați de el în anul 1864. În Rusia a săvârșit mai multe botezuri noaptea. Din Rusia, drumul înapoi l-a făcut prin România. El s-a oprit la Cataloi în județul Tulcea, unde se afla o biserică baptistă germană. De la Cataloi a plecat la București. Aici a ținut câteva servicii de evanghelizare, a dat îndrumări și a stimulat lucrarea sfântă. De la București a mers la Brașov, la Cluj, Budapesta și Viena, apoi s-a întors acasă la Hamburg.

Lucrarea misionară a lui Oncken nu s-a mărginit numai la Europa. El a trimis pe predicatorul Hugo Gutsche în Africa de Sud și acesta întemeie la 18 decembrie 1867 prima biserică baptistă. În februarie 1870 a trimis ca misionar în China pe Konrad Baschlin. Chiar și în America de Nord a întreprins o călătorie misionară între 19 aprilie 1853 și 27 august 1854.

Oncken a purtat grijă nu numai unei biserici vii în orașul Hamburg, ci a construit și un frumos locaș de închinăciune cu o capacitate de 1400 locuri. La serviciul de inaugurare ce a avut loc pe data de 17 aprilie 1867, C. H. Spurgeon a ținut predica ocazională.

Când s-a apropiat de 80 de ani, după o așa muncă istovitoare, el a scris: “Sănătatea mea s-a dus și suferințele mele fizice nu pot să facă altceva decât să doresc să plec la Domnul și Mântuitorul meu, să-L văd în toată gloria”. Dar nu a plecat până la 2 ianuarie 1884.

Pe piatra de la mormântul lui Oncken sunt săpate cuvintele din Efeseni 4:5 “Un Domn, o credință, un botez”. Monumentul a fost ridicat de biserică “în amintirea neuitatului lor păstor”.

CAPITOLUL 22

V. GH. PAVLOV

Bapțiștii români datorează bapțiștilor ruși chiar unele începuturi istorice la noi în țară, cum e în Delta Dunării biserica din Tulcea. Această biserică baptistă e una din cele mai vechi din România. Ea a fost întemeiată de câțiva ruși și germani veniți din Ucraina. Predicatori din Odesa cercetau adeseori această biserică. Dacă căutăm să împingem istoria mai în trecut, descoperim că bapțiștii de pe meleagurile noastre au avut legături cu bapțiștii din Rusia chiar de prin secolul XVI, potrivit codicelui de la Novgorod.

Unul care a iubit pe români și a dorit mântuirea lor, străduindu-se pentru aceasta să învețe limba română, a fost predicatorul misionar Vasilii Gureevici Pavlov. El s-a născut în anul 1854 dintr-o familie săracă din orașul Tiflis. Tatăl său, un simplu birjar, avea un câștig așa de modest că abia putea să-și întrețină familia. Astfel datorită acestei situații, Vasilii Gureevici fu dat încă de mic ca ucenic la un magazin de ceai. Carte a învățat puțină și aceasta doar pe apucate. Fiind dotat cu un spirit de inițiativă, când a ajuns mare a căutat să-și completeze puțină sa învățătură și să-și dezvolte puterea sa de gândire. Datorită acestui fapt a ajuns un adevărat autodidact. Când a fost de 16 ani printr-o împrejurare a ajuns la biserica baptistă din Tiflis, unde ascultând Cuvântul lui Dumnezeu s-a convertit și nu după multă vreme, în anul 1870 a fost botezat.

După puțin timp, s-a apucat să vestească Evanghelia prin împrejurimi, apoi cercul lui de lucru a fost mereu lărgit până ce a călătorit întreaga Rusie, de la un capăt la celălalt.

În lucrarea sa a avut parte de bucurii și succese, dar nu a fost scutit nici de suferințe și greutăți. Poliția țaristă era veșnic pe urmele lui. A fost arestat de nenumărate ori. A colindat multe pușcării și cu mâinile în lanțuri, era purtat dintr-o parte în alta ca un hoț și criminal. Odată a fost condamnat la opt ani de deportare, într-un loc unde datorită greutăților și-a pierdut soția și copiii.

Cum în Rusia se găseau o mulțime de naționalități conlocuitoare, iar în el era dorință aprinsă de a le vesti Evanghelia, adevărul lui Dumnezeu în limba lor, Pavlov s-a apucat și a învățat următoarele limbi: gruzină, armeană, tătară, turcească, persană, greacă, cehă, polonă, bulgară, arabă, franceză, engleză și română.

Puțini bărbați din timpul lui, s-au putut măsura cu el în această muncă uriașă pe care a dus-o pentru cauza lui Cristos și mântuirea păcătoșilor. Focul Duhului Sfânt ce i-a cuprins ființa l-a făcut să nu cunoască oboseala în a învăța spre a putea fi de folos altora. Nici distanțele mari, nici amenințările, nici suferințele nu l-au putut împiedeca din lucrarea la care se simțea chemat.

El a trecut din viața aceasta la Domnul în aprilie 1924, în vârstă de 70 ani, în orașul Baku.

CAPITOLUL 23

GEORGE TRUETT

Unul din cei mai talentați lucrători din prima jumătate a veacului al XX-lea a fost George Truett. El a fost supranumit “Spurgeon al Americii” și “Clopotelul de argint”, din cauza vocii atât de sonore și pătrunzătoare. Avea niște ochi foarte ageri care te străfulgerau. Era de statură înaltă, foarte impunător și grozav de serios.

El s-a născut în munți. Mama lui a fost una din cele mai credincioase femei și iubitoare care au trăit vreodată pe pământ. Dr. L. R. Scarboroug povestește în cartea sa “A search for souls” (O cercetare pentru suflete) că odată a ținut serviciu de evanghelizare într-un sat și la urmă a cerut tuturor celor întorși la Dumnezeu să se ridice de pe scaun și să meargă să strângă mâna celor ce i-au influențat mai mult să primească mântuirea. A urmat o scenă glorioasă. Unii s-au dus la păstor, alții la conducătorul Școlii Duminicale, alții la învățători, soți la soțiile lor, copii la părinții lor. În stânga lui se afla o bătrânică tăcută, îmbrăcată modest. Ea nu a vorbit niciodată în public. Nu a fost nici învățătoare în Școala Duminicală și nici nu avea o slujbă în biserică. Avea mai bine de 75 de ani. În fața ei s-a format un lung șireag. Unii îi strângeau mâna, alții o îmbrățișau plângând de bucurie. Lucrul ei personal, dragostea față de cei pierduți și mărturia ei despre Cristos i-a câștigat. Acea bătrână nobilă a fost mama lui Truett. Ea și-a crescut copilul în frica de Dumnezeu și dragostea pentru cei pierduți. În legătură cu pocăința sa, el istorisește în cartea sa “Am vrea să vedem pe Isus” următoarele: “Să iau o foaie din viața mea, cum eu am căutat pe Domnul? Ani de zile l-am căutat pe Mântuitorul. Eu nu cred că a fost o zi în toți acei ani din copilărie până la bărbăție, când să nu-L fi căutat mai mult sau mai puțin pe Mântuitorul. Dar ce concepții greșite aveam despre calea cum pot fi mântuit! Eu cred acum, când studiez Scripturile și studiez experiența și studiez experiența mea proprie, că dacă cineva în orice vreme din acei ani ar fi venit la mine și mi-ar fi arătat doar atât: “Dacă tu ești gata aici și acum să te predai pe tine însuși și tot ce ai lui Isus Cristos, să fii al Lui pentru veci și să-L primești pe El să fie al tău”, mi se pare acum că dacă vreunul mi-ar fi arătat această cale, într-un moment eu m-aș fi decis pentru Cristos”. Cu toate că nu a fost cine să se ocupe de el, în cele din urmă a ajuns de a înțeles calea și s-a predat Domnului. După aceea a căutat în mod deosebit să se ocupe de mântuirea altora.

Prima lucrare mare făcută de Dr. Truett a fost o colecție pentru Universitatea Baylor din Texas. Atunci faima lui de predicator s-a răspândit în toate părțile. Prima Biserică Baptistă din Texas l-a chemat să fie predicator. Mai bine de 40 de ani a lucrat aici și astfel a zidit suflutește cea mai puternică biserică baptistă din lume. La fiecare predică a sa se sculau suflete și treceau înainte pentru a se devota lui Cristos. În biserica sa, el ținea botez în fiecare Duminică seara. În 1934, biserica număra 6453 de membri, iar în 1944, 6670.

Cineva spunea că pe Dr. Truett îl caracterizau cel puțin patru lucruri:

1. Convingeri puternice. Cunoștea bine adevărul Sfințelilor Scripturi și învățăturile ei le credea cu toată inima. Un ateu a mers odată să-l asculte. După ce i-a auzit predica, a spus: “Ce puternic crede omul acesta ce spune! Am să vin să-l mai ascult”. Și convingerile puternice l-au molipsit. Ateul s-a pocăit. Dr. G. Truett credea cu toată inima ceea ce spunea.
2. Iubire fierbinte pentru suflete. Pe deasupra tuturor lucrurilor, Dr. Truett a fost un zelos câștigător de suflete, un puternic evanghelist. Pasiunea vieții sale a fost să vadă păcătoșii întorcându-se la Dumnezeu. Acesta a fost motivul dominant al vieții sale. Într-o seară, după predică, s-a apropiat de un tânăr frământat ce a rămas în urmă și i-a zis: “Ce ai face dacă Isus Cristos în persoana ar sta aici lângă tine, încât să-L poți vedea, să poți pipăi și să-I vorbești față în față? Și dacă El ți-ar face această propunere deosebită: “Tinare, cu toate păcatele și temerile tale, cu îndoielile și greutățile mentale și morale sau de orice alt fel, dacă cu ele toate, tu te-ai preda Mie pe deplin și pentru veci, Eu te-aș mântui și păzi”, ce ai răspunde?” Cu ochii scânteietori, el zise: “M-aș preda Lui”.
3. Puterea personalității. Dr. Truett avea o personalitate impresionantă, cuceritoare. Niște ochi magnetici în care era greu să privești, o față impunătoare și o prezență covârșitoare. Păcătoșii își dădeau seama că se află în fața unui om al lui Dumnezeu.
4. Putere în vorbire. Toți au recunoscut că a fost cel mai mare predicator baptist al timpului său, un orator de forță. De aceea a fost supranumit “Clopoțelul de argint”, însă puterea nu era numai în frumusețea frazelor, în dulceața graiului și în farmecul personalității. Când îl auzai vorbind, simțeai că e un om stăpânit de puterea lui Dumnezeu, că Duhul Sfânt vorbește prin el, că ceea ce spune e rupt din suflet. De aceea predicile sale nu numai că încântau și produceau admirație, ci zguduiau sufletele, trezeau conștiința păcătoșilor și îi făceau să vină la crucea lui Cristos cu pocăință și credință.

El credea cu tărie că numai Cristos poate corespunde nevoilor adânci ale lumii. La o conferință a lucrătorilor Evangheliei fără pregătire teologică, organizată de Societatea laicilor bapțiști în orașul Dallas, Texas unde s-au adunat peste trei mii de delegați, el a spus la încheierea lucrărilor conferinței, într-o cuvântare strălucită, următoarele: “Adevărata temelie a omenirii e cunoștința, nu ignoranța. Oamenii sunt frânți de roata păcatului. Lumea sângerează. Nevoile ei sunt urgente. Există o singură doctorie: Isus Cristos. Lumea, prin schimbările economice, financiare, educaționale morale și religioase e la răscrucile drumului. Există o singură ieșire din această dilemă: Isus Cristos. Evanghelia lui Isus nu poate fi înlocuită cu nimic. Cristos stă în mijlocul lumii încurcate și dezorientate și spune: “Încercați-Mă! Urmați-Mă și vă voi scoate din întuneric”. Lăsați ca această să fie o oră de predare pentru noi toți. Dacă vom întrupa în viețile noastre dragostea lui Cristos, vom cuceri lumea pentru El”.

Lucrarea de mântuire a celor pierduți care o purta pe inima sa, căuta cu toată înflăcărea să o așeze și pe inimile altora. Odată a spus următoarele despre bapțiști: “Trebuie să predicăm ori să pierim; să aducem suflete la Cristos ori să devenim cadavre; să fim o forță misionară ori să devenim un câmp de misiune pentru alții”. Cu o altă ocazie a spus: “Nevoia supremă a lumii e evanghelizarea. Orice ucenic al lui Cristos trebuie să fie un lucrător al Lui și cu El. Să plătim prețul, oricât de mare ar fi, de a înfăptui în fiecare biserică idealul pe care îl prezintă Pavel în epistola sa către Efeseni. Să începem o mare cruciadă pentru a da fiecărui membru de lucru în lăptirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ!”

El a fost un bun inspirator și organizator al lucrării evanghelice. În 1929, din inițiativa lui s-au adunat bani și s-a clădit o biserică baptistă la Nazaret, Palestina. În 1937 bapțiștii din statul Texas au avut o retragere spirituală la care au luat parte 1250 de predicatori. Dr. Truett a fost în mijlocul lor. Retragerea a avut loc pe Muntele Seminarului din Forth Worth. Ceasuri întregi de rugăciuni în lacrimi și în lupte cu Dumnezeu pentru mântuirea lumii, au petrecut acești predicatori. Se spune că niciodată în viața de orator, Dr. Truett n-a fost mai măreț ca

aici. De pe munte, ei s-au pogorât hotărâți să aducă statul Texas la Cristos. Statul e împărțit în 17 ținuturi și în fiecare ținut au fost plănuite 700 evanghelizări.

În 1935, Dr. Truett a ținut o săptămână de evanghelizare în biserica sa, în care timp 110 suflete s-au predat lui Cristos.

În 1939, el a condus mai multe servicii de evanghelizare la Universitatea Baylor din Waco, Texas. Aceasta e o universitate baptistă și se ocupă mult de starea spirituală a studenților. Din cei 2250 de studenți, aproape trei sferturi și-au predat viața lor Domnului Isus Cristos.

În 1934, el a luat parte la centenarul lui Spurgeon sărbătorit la Londra, iar după sosirea sa în America, a fost invitat de Consiliul federal al tuturor bisericilor protestante ca pe data de 3 mai 1934 să fie vorbitorul principal la sărbătorirea centenarului lui Spurgeon în America.

El a fost nu numai un mare predicator, ci și un bun conducător. De aceea la Congresul Alianței Mondiale Baptiste, ținut la Berlin în 7 august 1934, el a fost ales președintele Alianței. După ce s-a săvârșit alegerea, el s-a ridicat și a mărturisit smerit că nu se simte destoinic pentru această onoare și răspundere. “Dar dacă iubirea față de marea familie baptistă este calificarea pentru a primi această slujbă, atunci o am pe aceasta” - spuse el. Apoi a dat celor 12 milioane de bapțiști, câți erau pe atunci în lumea întreagă, următorul cuvânt de ordine: Libertate - îngăduință - serviciu. În cuvântarea de închidere a congresului a spus: “Bapțiștii trebuie să-i dea lui Cristos ce au mai bun. Trebuie să întărim bisericile locale. Ele sunt organizații libere și de sine stătătoare. Nimeni nu trebuie să stăpânească peste ele, afară de Cristos. Dar libertatea nu trebuie să ne despartă. Ultimul cuvânt în vocabularul baptist nu este libertate, ci dragoste. Această dragoste trebuie să facă pe bisericile lui Cristos să conlucreze împreună.

În mesajul său de Anul Nou în 1935, în calitatea sa de predicator al Alianței Baptiste mondiale, el a propus trei scopuri vitale:

1. “Să înălțăm neîncetat primul nostru scop de a dobândi suflete la Cristos ca Mântuitorul lor personal. El e singura speranță și singurul ajutor adevărat pentru toate nevoile omenirii”.
2. “Să luptăm cu toată inima ca să punem pe fiecare membru al bisericii baptiste la lucrul rânduit de Cristos în Împărăția Sa”.
3. “Și deasupra tuturor, să fim hotărâți ca de aici înainte să plătim prețul, oricât de scump ar fi, pentru a deveni pocăiți și creștini, așa cum trebuie să fim. Înaintea oricărei alte probleme, să luptăm ca să întrupăm în viețile noastre învățătura și spiritul lui Cristos. Să trăim numai și numai pentru El, așa încât viețile noastre să devină o mărturie atotcuceritoare despre puterea transformatoare a Evangheliei Sale”.

El susținea că Cristos trebuie să fie Domnul absolut al vieții. Credinciosul trebuie să aparțină cu tot ce are lui Cristos, deci predarea să fie 100%. Într-o duminică după ce a insistat pentru aceasta într-o predică, în fața unor credincioși ce se ocupau cu creșterea vitelor, unul din ei i-a strâns mâna și l-a invitat să facă o plimbare cu el, căci are să-i spună ceva. Truett s-a învoit și au plecat împreună. Au urcat spre munte mai bine de un km fără să spună o vorbă. Se vedea pe el că e frământat și Dr. Truett aștepta ca el să rupă tăcerea. În sfârșit, ajunși într-un loc, fratele se opri și zise cu respirația întretăiată: “Doresc să vă rugați o rugăciune de dedicare pentru mine”. Și apoi continuă printre suspine: “Niciodată până azi nu am știut că sunt răspunzător față de Isus și de proprietatea mea. Nu sunt de mult timp credincios, nu am auzit multe despre El și nu știam prea mult ce așteaptă El de la mine. Niciodată n-am știut până ce ați predicat azi, că aceste mii de vite, că fiecare corn al lor, pe care eu ziceam că sunt ale mele, nu sunt în mod real ale mele, ci aparțin lui Cristos și că eu sunt un simplu administrator, un econom al Său. Niciodată până azi n-am știut aceasta. Și niciodată n-am știut că holdele acestea despre care eu ziceam că sunt ale mele, nu sunt ale mele, ci ale Lui. Acum, zise el, doresc să îngenunchez aici și să-I spuneți Domnului pentru mine că vreau să-mi iau locul meu, că accept slujba de econom, că vreau să fiu administratorul Său peste bunurile Sale. Și apoi mă voi ruga și eu”. Au îngenuncheat împreună și, în timp ce Dr. Truett se ruga fierbinte, fratele îi întărea rugăciunea cu suspine și cuvinte de consimțire. După ce a zis “Amin”, fratele a mai așteptat câteva minute până ce a putut să spună câteva cuvinte. Apoi a zis: “Doamne, oare nu sunt acum în stare să-Ți dau de asemenea și pe cel preaiubit pentru care mă rog

de atâta timp? Nu sunt în stare acum să Ți-l dau Ție? Deodată cu toate celelalte, Ți-l predau și pe el Ție. Salvează-l pentru gloria Ta. Ți-l dau Ție azi pentru veci de veci!” Apoi s-au întors tăcuți acasă. Seara au plecat la biserică pentru evanghelizare. Nici nu a predicat zece minute, Dr. Truett, și deodată un tânăr dezvățat ce stătea la o margine a mulțimii de o mie de oameni, se ridică și zise: “Nu pot să aștept până ce omul își termină predica, să vă spun că eu am găsit pe Domnul!” Era băiatul tatălui care se predase cu totul Domnului.

Truett a fost foarte puternic și în rugăciune. La congresul mondial baptist ținut la Berlin în 4-10 august 1934 el a încheiat cu rugăciune, cerând binecuvântarea lui Dumnezeu peste fiecare credincios din orice colț al pământului. Un predicator care a luat parte la congres, spunea că cel mai mare lucru la acest congres a fost această rugăciune. “În adevăr, spunea acest predicator, Truett e mai tare în rugăciune chiar decât în predici”.

El puna deosebit preț pe citirea Cuvântului lui Dumnezeu în public. Cerea să fie o liniște solemnă, nimeni să nu umble, să nu miște. Îl citea rar și puternic, încât fiecare din miile de ascultători să-L poată auzi.

Un accent deosebit puna pe citirea literaturii și a revistelor de către fiecare membru. O mie de abonamente erau din biserică sa la revista “Baptist Standard”. El spunea: “Eu nu sunt mulțumit dacă membrii noștri nu citesc revista noastră”.

Cu toate că a fost unul din cei mai puternici predicatori ai veacului nostru, Dr. Truett nu a neglijat nici lucrarea personală, ci o mare parte din timp o consacra căutării celor pierduți, atât în biserică cât și în afară. Avea un deosebit tact să se apropie de ei, le arăta limpede calea mântuirii și insista să o urmeze fără zăbavă.

În 1936, ca președinte al Alianței, el a făcut o călătorie misionară în jurul lumii, în 1937, când Ministerul Cultelor din România a dat o decizie să asuprească bapțiștii din țara noastră, Dr. Truett fiind atunci în Anglia. În calitate ce o deținea ca președinte al Alianței, a făcut o vizită ministrului României de la Londra, arătând îngrijorarea bapțiștilor din lumea întreagă cu privire la noua decizie și la felul cum sunt tratați credincioșii în România. Tot în același an, 31 iulie, 1 și 2 august 1937 a vizitat țara noastră, luând parte la un congres ce s-a ținut în sala Vox din București.

Dr. Truett a fost ales în trei rânduri președinte al Alianței Mondiale Baptiste și a activat în această funcție timp de 5 ani. El a fost ordonat ca păstor în anul 1890 la Biserica Baptistă Waco, Texas. În 1897 a fost ales ca păstor al Primei Biserici Baptiste din Dallas, Texas. Pe atunci avea 700 membrii. Aici a slujit în mod neîntrerupt timp de 47 ani. În timpul acesta biserica a crescut la 7800 de membrii. El a murit în anul 1944.

CAPITOLUL 24

KAGAVA

H. Gezork, care după anul 1930 a făcut o călătorie în jurul globului timp de doi ani și jumătate spre a cunoaște diferitele câmpuri de misiune creștină, în cartea sa “Lumea așa cum am văzut-o” scrie următoarele despre Kagava:

“Era ultima mea zi în China. În dimineața următoare trebuia să plec mai departe în India. Ședeam la masa de prânz în casa Dr. Lina, rectorul universității baptiste din Shanghai. Cu toate că se discuta cu privire la mine, chiar în limba engleză, nu putui să contribui mult la convorbiri, fiindcă eram și de data aceasta nevoit să mănânc cu bețișoarele chinezești (în loc de furculiță). Asta îmi cerea toată atenția.

Un comesean mă întreabă dacă știu că Kagava din Japonia e la Shanghai, luând parte la o conferință a conducătorilor creștini din China. Într-o clipă am uitat de bețișoare și de farfuria cu orez. Kagava e aici? Omul despre care am auzit atâta în America și despre care tinerii japonezi mi-au istorisit cu înflăcărare, omul pe care doream să-l văd mai mult decât pe capetele încoronate. “Acum ori niciodată” îmi ziceam. Numai decît mi-am luat rămas bun, deși așa ceva era cu totul împotriva obiceiurilor de pe acolo. Am renunțat la toate planurile mele pentru ultima după amiază la Shanghai și căutam să dau de urma lui Kagava în orașul milioanelor. În sfârșit, seara am reușit să dau de el, pe când se întorcea de la conferința și se îndrepta spre o mare întrunire japoneză unde trebuia să vorbească. Nu voi uita niciodată aceste scurte minute petrecute cu el într-o bodegă întunecoasă, unde își lua în grabă modesta lui cină.

Dar cine este Kagava? Întrebați pe oricine în Japonia, fie creștin, budist, sau ateu și afară de cazul că dați peste cineva prea neștiutor de ce se întâmplă în țara lor, oricine vă va spune multe despre Kagava. Acest japonez nearătos, cam de 45 ani, cu fața zâmbitoare, cu părul negru, cu ochii iubitori sub niște ochelari mari, este azi unul din bărbații cei mai cu influență din viața religioasă și socială din Japonia și Asia Orientală.

Istoria lui Toyohico Kagava sună aproape ca un roman, căci chiar el este romantic. Te pune în uimire de ce poate să facă Cristos și azi din cei care-L urmează. La vârsta de 12 ani a fost trimis de tatăl său, care era înalt funcționar în guvernul japonez, la un templu budist ca să învețe de preot. Le știa regulile pe din afară, dar astea nu l-au putut mulțumi. S-a îndreptat apoi către învățătura lui Confucius, dar nici aceasta nu a liniștit inima lui căutătoare de adevăr.

Pocăința lui. Iată ce declara el în ceea ce privește convertirea lui: “Am luat parte la o clasă de limba engleză. Tatăl meu murise, iar fratele meu îmi spuse: “Poți să înveți limba engleză, dar să te păzești să nu devii creștin”. Eu doream însă să trăiesc o viață curată. Atunci am început să mă rog. În felul meu copilăresc, tot ce știam să spun era: “Fă-mă, Doamne, un om mare ca și Cristos!” Dumnezeu a răspuns acestei rugăciuni și mi-a dat darul sfințeniei. Am fost convertit la 14 ani, în timp ce luam parte la un studiu biblic. La 15 ani am fost botezat. Eu respect pe Buddha și pe Confucius, dar ei n-au puterea vieții. Când a venit Cristos la mine, am fost reînnoit. Am primit o nouă viață. Fără Dumnezeu, eu sufeream și plângeam. Dar când s-a revărsat puterea lui Dumnezeu peste mine, totul s-a înnoit. Cristos e izvorul vieții!” Întrărirea hotărâtoare nu i-a venit nici prin predici, nici prin scrierile creștine, ci prin viața dezinteresată, plină de jertfă a unui misionar creștin cu care se împrietenise.

Începutul lucrării. Familia lui Kagava suferea de tuberculoză, în urma căreia fratele lui a murit. Când era student de 21 ani, Kagava s-a dus la doctor, care i-a spus că probabil nu va mai trăi decât un an. De aceea, el se hotărî să-și cheltuiască ultimul an al vieții sale în lucrări de dragoste creștinească. Pentru aceasta s-a instalat într-o mahala a marelui port Kobe, acolo unde în cuibul mizeriei celei mai crunte mișună săracii săracilor, cerșetorii, bețivii, târfele, jucătorii de cărți și hoții, gunoiul societății. Pentru câțiva bani a închiriat o colibă mică de tot. A întins pe jos singura lui mobilă: rogojina. Încet, încet câștiga încrederea noilor săi vecini că trăiește întocmai după cele spuse în predica de pe munte. Împărțea ultimul său bănuț, da ultima sa oca de orez oricui venea să-i ceară ceva. În orele libere își câștiga pâinea zilnică lucrând cu mâinile sale. Se ducea pe la cei bolnavi, la cei părăsiți de toți. Le curăță camera, le gătea de mâncare. Aduna copiii de pe maidane în jurul său, se juca cu ei și le istorisea despre Isus. Seara, lângă coliba lui, predica celor amărâți ai soartei. Cine mai văzuse așa ceva în iadul de acolo? Unii îl ocoleau bănuitori, alții râdeau de el, iar alții profitau de bunătatea lui și-l lăsau lefter de tot ce avea.

Printre ei putem vedea pe Izu, un cerșetor care, cu o punctualitate de admirat, se prezenta la masa fratelui nostru să-și primească porția de orez. Puteam vedea pe Kodera, jucătorul de cărți, care vroia bani cu forța, amenințându-l cu revolverul. Un bețiv îi rupse lui Kagava patru dinți lovindu-l cu pumnii. Dar se puteau vedea și de cei care îi pricinuiau bucurie. Un fost pușcăriaș înțelese din ce în ce mai mult pe Dumnezeul care iartă și poate schimba inimile. O fată decăzută a început o viață nouă. O bătrână îl iubea ca pe fiul ei. Ea căuta prin gunoaiile orașului și aduna cartofi pe care îi aducea lui Kagava și apoi, strălucind de bucurie, se uita cum el îi gătea și-i mânca. Copiii se agățau de mânecile lui cârpite când ieșea pe uliță și-l rugau: “Hai, domnule învățător, joacă-te cu noi!”

Anul care trebuia să fie ultimul din viața lui a trecut, și el se simțea mai bine prin regimul dus, decât dacă ar fi fost într-un sanatoriu. Își zicea că nici nu mai are timp să moară, față de câte avea de făcut. Nenorocii din toată țara aveau nevoie de el. De aceea s-a apucat să scrie istoria vieții sale sub titlul: “Dincolo de hotarul morții”. În ea mărturisește cum s-a întors la Dumnezeu, apoi își povestește întâmplările de prin cartierele cele mai mizerabile. Cartea produse multă vâlvă. În câteva luni s-au vândut mai multe ediții ale ei. A ajuns să fie una din cele mai citite cărți din Japonia. Pe neașteptate ajunsese om vestit. Cu toate acestea, el și-a continuat același fel de trai: iubea și se jertfea slujind semenilor săi. Tot pentru ajutorarea lor a pus și condeiul, căci nu reținea nimic din marile venituri provenite din vânzarea cărților lui. Una după alta, cărțile lui își croiesc drum până în coliba cea mai umilă, mișcând inimile și mâinile a mii de japonezi. Ziarele îi ofereau rubrici ca el să scrie tot ce vrea în ele cu privire la lucrarea ce-i stăpânește inima. Acum avea pentru aceasta un întreg stat major de lucrători.

Kagava și viața socială. Prin ceea ce a făcut, Kagava a ajuns să ia parte activă și la viața oficială a poporului său. Își înălța glasul contra marelui capitalism care tiranizează Japonia modernă. El lupta pentru dreptatea

socială. Mijlocește între stăpân și muncitori. E un fel de socialist, dar adevărat creștin. A refuzat să fie ales ca președinte al partidului muncitoresc de acolo, nevrând să se vâre în murdăria politicii obișnuite. Totuși numele lui Kagava ajunge să țină loc de program politic. Administrațiile orașelor, parlamentul și autoritățile, toți țin cont de acest neobosit predicator al dreptății și nu-și mai pot întoarce fața de la acest protestator împotriva mizeriei din mahalale. Scrierile și luptele lui Kagava au avut și sfârșit un efect asupra opiniei publice și atacurile lui au prăbușit zidurile nepăsării. În 1926, Statul, mișcat de cuvintele și scrisorile lui Kagava a început să se ocupe îndeaproape de prefacerea mahalalelor celor șase mari orașe ale Japoniei. În timp de șase ani totul s-a schimbat. În locul colibelor s-au ridicat blocuri muncitorești. Drumurile s-au transformat în străzi pavate și instalațiile de apă merg la fiecare casă. S-au amenajat parcuri speciale pentru copii.

În 1923, când s-a produs cutremurul acela mare și o treime din capitala imperiului, ce avea o populație de peste 5 milioane de locuitori, a fost distrusă, la fel liniile de tramvaie, telefoanele și căile ferate, s-a organizat o comisie de reconstruire. Primul ministru a fost președintele comisiei. Kagava, care cu câțiva ani înainte a fost urmărit de autorități, a fost chemat acum să ia parte în comisie. El singur a fost ales din popor, ceilalți toți erau oamenii guvernului. El a trimis o solie către țară în care arăta că primește să lucreze cu guvernul, dar cu condiția să nu primească nici un salariu. De ce să primească leafă când țara are nevoie de atâta refacere? - zicea el. El a vrut să facă un serviciu în care să fie jertfă.

În birourile autorităților a venit în hainele lui de muncitor. Primul lucru a fost să vadă locurile unde oamenii trăiau în mizerie. Programul propus de el pentru reconstruire a fost așa de vast, așa de modern și de plin de înțelepciune, că a primit aprobarea primului ministru. După cinci luni de lucru a reușit să introducă o nouă lege, ca muncitorul ajuns fără lucru să aibă o asigurare. Lucrarea lui pentru Japonia a fost salutăată de toți muncitorii.

El a luptat și contra relelor sociale, a viciului, a patimei sexuale, a fumatului. A fost cel mai harnic conducător în societatea pentru lecuirea leprei și în cea pentru combaterea tuberculozei. Acest luptător cu idei și idealuri și cu forța sa spirituală biruiește în luptă. Guvernul a luat măsuri pentru stârpirea leprei, înființând mai multe spitale izolate. La fel s-au luat toate măsurile pentru combaterea tuberculozei. Mișcarea antialcoolică era în plină creștere. Prin 1939 erau 53 sate care au adoptat prohibiția, iar 2 milioane oameni au devenit membri într-o organizație antialcoolică.

Kagava ca predicator. El și-a început lucrarea de predicator al Evangheliei în anul 1909, ca evanghelist de mahalale. Când a fost la Oslo în 1936, la al 12-lea congres mondial al Școlii Duminicală i s-a făcut o primire entuziastă. A treia zi, vorbind în fața congresului despre Școala Duminicală și evanghelizare, printre altele el a spus: "Când am început în 1909 evanghelizarea mahalalelor, un prieten de al meu, predicatorul Hachihama, m-a sfătuit să mă ocup mai mult de mântuirea copiilor din mahalale decât de a adulților. Dar m-am gândit eu că dacă îmi sacrific timpul mai mult pentru copii decât pentru adulți mai e de așteptat încă zece ani sau chiar 15 până ce voi putea înființa o biserică în mahala. Am încercat să formez o biserică bună convertind pe bețivii și pungașii mahalalelor, depunând străduințe deosebite în această lucrare. Dar, acum după mai bine de 26 ani, am constatat că copiii au devenit criminali, bețivi, fete prostituate, iar pungașii și bețivii pe care căutam să-i convertesc au rămas tot așa de răi ca și atunci. Trebuie să mărturisesc că am făcut o serioasă greșală în metodele mele de evanghelizare. Dacă depuneam mai multă energie în evanghelizarea copiilor mahalalelor, care probabil i-ar fi condus la Cristos, eu aș fi avut mult mai mult succes în ridicarea celor din mahalale. Probabil că i-aș fi putut conduce la Cristos, cu ajutorul lui Dumnezeu, mult mai ușor, în loc de a-i lăsa să devină criminali. Prin eforturile lor apoi, poate mulți din părinții lor ar fi venit la Cristos".

El puna deosebit accent pe educația creștină. În privința aceasta el a spus: "Când Pavel a constatat la Efes că evangheliismul obișnuit nu are efect, el și-a schimbat tehnica. S-a dus la o școală și acolo a început să țină lecții și cu această metodă a schimbat întreaga atmosfera a Efesului. Când gheața este groasă, noi trebuie să o spargem, să facem o gaură în ea spre a putea scoate apa. Educația religioasă e singura metodă de a da găuri în gheață".

Cea mai mare pasiune a lui Kagava a fost aceea de a-L face cunoscut pe Cristos. El a fost un apostol înflăcărat al Împărăției lui Dumnezeu. Se scula dis de dimineață, ca și învățătorul său și când muncitorii plecau spre fabrică, el îi conducea cu o lanternă. Mergând, le predica și pe fața lui curgeau lacrimi. Acești fii ai muncii, exploatați, păcătoși, au trezit simțirea lui cea mai adâncă. Cu multe lacrimi le spunea despre Tâmplarul din Nazaret, despre Fiul lui Dumnezeu, care și El a muncit. Le spunea despre un Dumnezeu care de la începutul

timpului și până acum nu a încetat să muncească.

În 1927, s-au adunat într-un mare congres conducătorii celor trei religii mari ale Japoniei. Erau cam două mii de oameni, reprezentanții Șintoismului, Budismului și Creștinismului. Preoții șintoști își făceau apariția în hainele lor scumpe, lungi și ornamentate. Urmașii lui Buddha, într-o strălucitoare ținută, căutară să se impună prin cuvântul lor și prin îmbrăcămintea lor, nu mai puțin scumpă ca a șintoștilor. Fără uniforme printre ei se pierdeau, îmbrăcați în haine negre, predicatorii și misionarii creștini. În numele lui Cristos se pare că nu a venit decât un singur om, într-un corp plăpând și îmbrăcat într-o haină simplă de salahor. Din rândurile din urmă se desprinsese această figură care păși pe marea tribună. O clipă de emoție, o clipă de tăcere și Kagava a început să vorbească. El a descris starea chinuită a muncitorilor de toate categoriile sociale. Această lume de nevoiași, de suferinzi se pare că a avut un singur reprezentant aici și acela a fost rupt din inima lor: era Kagava.

El spuse: “Ei sunt flămânzi, n-au unde să-și plece capul. Pentru acei ce n-au nici casă, nici masă, ce ajutor se află numai în a le predica? Dumnezeu cere milă, nu ceremonii. A sosit timpul când preoții templelor și păstorii bisericilor trebuie să se trezească din somnul lor și să stea față în față cu realitatea”.

“Voi, budiștilor, citiți din nou scripturile voastre și găsiți în ele spiritul care a mișcat pe pionierii voștri. Dacă nu puteți descoperi și reîntrupa spiritul lor, atunci înfășurați din nou sulurile și le trimiteți înapoi în India, de unde le-ați adus”.

“Voi, șintoștilor, dacă nu puteți pricepe și înfăptui viziunea care împinge spre serviciu pentru cei mai slabi, pentru cei nenorociți, ce rost mai au riturile voastre numeroase și pompoase?”

“Și voi, creștinilor, nu vă e rușine că zidiți biserici mari și costisitoare și nu urmați Omului născut în iesle și îngropat în mormântul altuia?”

În urma cuvântării sale, el a fost dat afară din congres, dar s-a dus singur pe drumurile Japoniei, mărturisind cu putere despre Profetul din Galileea și despre jertfa Sa mântuitoare și ispășitoare.

El nu se putea împăca cu religia catedralelor și a ceremoniilor. “Religia clădirilor mărețe - spunea el - e ceva care îți sfâșie inima. Religia care clădește oameni și nu temple este mult mai de preferat. Din această cauză resping tot ce găsesc în legătură cu religia arhitecturii impunătoare. Sub strașina catedralei se află partea cea mai mizerabilă a mahalalei. Înaintea palatului religios, armata comercianților face paza. Nu există nimic mai de compătimit ca religia care nu are altceva decât temple și edificii. Religia adevărată trebuie să intre în birou, să meargă pe stradă, să pătrundă în fabrică, în invenție, în laborator, să meargă în excursie cu noi, în munca noastră, în recreația noastră și chiar în somnul nostru”. După el, viața nu poate fi împărțită în secții, ci creștinismul trebuie să ocupe fiecare parte a vieții. El aplica exemplul lui Cristos în toate împrejurările vieții. Cristosul lui Kagava n-a pierdut nimic din spiritul lui de jertfă. El a fost gata să jertfească totul ca să înalțe pe om. Evanghelia lui nu este ușoară. Crucea este partea centrală în religia lui.

El s-a gândit că toate lucrurile nu-și vor atinge ținta până ce nu vor fi un milion de creștini în Japonia. Pe atunci erau abia 300.000 creștini. El a organizat “Mișcarea Împărăției lui Dumnezeu”. Ținta mișcării era: “Împărăția lui Dumnezeu este o societate creștină”. Lozinca lui a fost: “Să împărțim cu alții slujba și jertfa”. El a întrebuițat toți predicatorii, toți păstorii și toți membrii bisericilor creștine. A fost o adevărată bătălie spre a evangheliza fiecare grup și fiecare clasă socială. În armata lui a avut 5000 predicatori laici. A început cursuri biblice pentru a câștiga participarea laicilor în mișcarea aceasta. Ei au atins 12.000 sate unde n-au mai fost predicatori creștini. Au publicat o revistă care a fost organul oficial al mișcării. El dorea Japonia pentru Cristos. Pentru realizarea acestui gând a mai lăsat la o parte alte lucrări și a pus tot accentul pe vestirea Evangheliei. Neobosit, colinda țara în lung și lat și oriunde ajungea, mulțimile se adunau cu grămada să-l asculte.

Avea o voce puternică în volum. Când a fost la Oslo a vorbit în marea sală a congresului, fără ajutorul microfonului.

Vocea îi era plăcută și cu accente deosebite asupra unor pasaje. Iar gesturile lui îi dădeau o elocvență deosebită. Auditorii săi erau cucerți de sufletul lui cald. Era extrem de rapid în mișcări. Avea o înfățișare senină, iar în dosul ei e o vitalitate copleșitoare, pulsând o forță care l-a făcut una din cele mai dinamice personalități creștine

a veacului nostru. El vorbea liber. Cu toate că avea schița, nu se ținea în mod rigid de ea. Belșugul energiei sale îl făcea ca într-o singură zi să se apuce de atâtea lucrări, pe care alții le-ar face abia într-o săptămână. Dis de dimineață predica pe stradă, lucrătorilor, care așteptau în fața porților de fabrici. Pe urmă mergea la tot felul de întâlniri, unde ținea conferințe, apoi dicta secretarilor săi. Chiar și pe la miezul nopții mai putea fi găsit în mijlocul vreunei grupe de studenți și discuta cu ei problemele religioase.

În viața privată. Kagava a fost căsătorit și a avut trei copii. Când copiii au crescut puțin mai mari, s-a mutat din coliba în care locuia, pentru că starea lor fizică și morală erau în primejdie. Din capete de materiale rămase de la reconstruirea caselor după cutremurul cel mare, el și-a clădit o casă japoneză cu mâinile proprii. Astfel l-a costat o sumă minimă de bani.

El era foarte darnic. Era aprins de spiritul de jertfă. Nimic nu era prea mult pentru el. În multe seri se întorcea acasă fără palton, căci întâlnea în drum pe cineva dezbrăcat și tremurând de frig și i-l dădea. A preferat să trăiască în sărăcie neagră pentru a alina suferințele și nevoile altora. La cărțile pe care le tipărise avusese un câștig de peste 16 milioane lei, dar fiecare bănuț a fost cheltuit în cele trei zile. El susținea că suferința cauzată de lipsa banilor e mai ușoară de purtat decât grija care însoțește acumularea lor.

Altă caracteristică a lui era modestia. Niciodată nu a făcut lux. Îmbrăcămintea lui era cât se poate de simplă. Și cu toate că a ajuns așa de renumit, niciodată nu și-a dat aere, ci a rămas același credincios modest, urmând în totul pilda lui Cristos, Domnul său. Dr. Franklin, directorul Seminarului Baptist din Chester USA și fost misionar în Japonia, povestește în chip interesant prima lui întâlnire cu Dr. Toyohico Kagava. “L-am anunțat că doresc să-i fac o vizită” - spunea Dr. Franklin. M-am pregătit să dau față cu un om mare. Așteptam mișcat clipa când mi se va da harul să întâlnesc pe unul dintre cei mai admirați oameni de pe pământ. Am ajuns la casa lui. La poarta casei sale a ieșit un tânăr să mă invite înlăuntru. Era un băiat slab, cu fața stinsă și foarte modest îmbrăcat. Am ajuns înlăuntru și așteptam ca acum să întâlnesc pe Kagava. Spre marea mea surpriză, băiatul de la poartă îmi spuse: “Eu sunt Kagava, pe mine ați venit să mă vedeți?”

Kagava era un om care a studiat foarte mult. Era un cititor nemăsurat. Profesorul lui din America a rămas uimit când au studiat împreună problema evoluției și Kagava i-a prezentat o listă de 42 cărți pe care le citise în legătură cu acest subiect: “A citi o carte este ca și cum te-ai ridica pe un munte. Eu vreau să fiu un excursionist pe Alpii gândirii luminate”, a spus Kagava.

În trupul său, el era foarte plăpând. Era mic de statură și măcinat de mai multe boli. Plămâni îi erau infectați, inima îi era mereu amenințată. Ochii îi erau pe cale de a orbi cu totul. Iată cauza: într-o seară pe când se găsea acasă, a venit un cerșetor beat, cu un pumnal în mână, plătit de cârciumari ca să-l omoare, fiindcă le lua clientela. Kagava s-a găsit prea de multe ori în pericole de felul acesta, ca să se înspăimânte. Și fiind convins că nu trebuie să se împotrivescă cu rău la răul ce i se face, a izbutit să înduplece pe criminal ca mai întâi să doarmă. Cum nu avea două paturi, l-a culcat în patul său în care încăpeau cu greu două persoane. Fiind deci prea înghesuit lângă oaspetele său, s-a molipsit de la acesta de o boală de ochi. Dimineața, acela s-a trezit rușinat de cele plănuite în ajun. După aceasta a trebuit să stea luni de zile ochii legați. Într-o cameră întunecoasă. “E incomod, nu-i așa?” - îi spuse cineva. “Ce-i incomod?” - “Orbirea Dvs.!” - “Da, dar este incomod și faptul că oamenii n-au aripi, nu-i așa? Însă inventându-se avioanele acestea, înlocuiesc aripile. Tot așa este și cu ochii de afară. Dacă îți pierzi vederea este foarte ușor să inventezi ochii lăuntrici. Dumnezeu e însăși lumina. Dacă lucrurile din afară sunt acoperite în întuneric, lumina este ascunsă în odăița interioară a sufletului meu. Lumina eternului Dumnezeu strălucește mereu”. Dar cu toate amenințările împotriva sănătății sale, el era cu capul neaplecat și cu inima fără frică, înfrunta viața în plinătatea ei. Puternic în credință că este nemuritor chiar pe pământ, până nu-și va sfârși misiunea, el zicea: “Voi pași până la sfârșitul celui din urmă kilometru și acolo dacă trebuie să cad, voi cădea bucuros. N-am nici o dorință să mor pe patul meu!”

El era o fire foarte simțitoare. Și în această privință se asemăna cu Domnul Isus care a zis: “Mi-e milă de popor”. Inima lui era ca o harfă eoliană ce vibrează la orice adiere. Sentimentele sale puternice erau adânc mișcate la vederea suferinței. În 1937, din pricina războiului chino-japonez, venitul lui Kagava din vânzarea cărților sale a încetat. Nu mai putea ajuta pe alții așa cum dorea. Dar și atunci, în timp de război, el a continuat a propovădui mesajul Prințului Păcii. La una din întrunirile sale, el a stat tăcut, cu capul plecat mult timp, iar când a vorbit, a zis: “Acesta care stă aici nu-i Kagava, e numai umbra lui. Adevăratul Kagava e colo, în China, cu mamele suferinde și cu copiii mutilați, lăsați fără adăpost de război”.

Taina vieții sale era în legătura lui cu Dumnezeu. Fratele acesta a prins secretul puterii de nesecat. În fiecare dimineață se scula la orele 4 și înainte de a auzi zgomotele zilei, el își petrecea un ceas cufundat în rugăciune mută, în ascultarea glasului de sus. Sufletul lui era deosebit de simțitor la chemările dragostei lui Dumnezeu. Părtașia cu Dumnezeu era viața lui. Toate hotărârile vieții și toate viziunile lui, care au avut atâta influență, se datorau momentului în care sufletul său a tras la o parte cortina care-l despărțea de Cel nevăzut și a vorbit cu Dumnezeu. El folosea mult postul, meditația și rugăciunea îndelungată. Dorința sufletului adevărat este de a se sătura nu de mâncare, ci de Dumnezeu. El este izvorul puterii. Un singur lucru putea să tulbure liniștea sufletului său. Acesta era simțirea adâncă atunci când privea la iubirea adevărată a lui Cristos, căutând să salveze lumea pierdută.

Pentru Kagava fiecare tufiș era o catedrală, fiecare piatră un altar, fiecare muncă o predică, fiecare faptă o rugăciune, fiecare respirație o nouă predare lui Dumnezeu care așteaptă închinăciunea pretutindeni.

CAPITOLUL 25

HENRY MOORHOUSE

Pentru unii, mântuirea e o experiență liniștită, plăcută, binecuvântată, ca cea a lui Corneliu. Pentru alții e cu șocuri mari, e o smulgere din valuri năprasnice și așezarea pe stâncă, e ridicare din prăbușire, e salvare chiar de la sinucidere, cum a fost cea a temnicerului din Filipi. Cam așa a fost și pocăința lui Henry Moorhouse.

El s-a născut în anul 1840 în Ardnich. Tinerețea sa a fost o trăire în toate păcatele. La 20 de ani el era bețiv și cu totul înrăit. În mai multe rânduri a fost aruncat în închisoare. Dorea fericirea, dar a constatat că păcatul l-a nenorocit.

Zbuciumat în suflet, cu remușcări în conștiință, vedea că nu mai poate trăi așa. Atunci s-a hotărât să se sinucidă. Într-o seară a luat pistolul și a plecat. La o intrare întunecoasă într-o clădire s-a oprit, și-a scos pistolul să-și tragă un glonț în cap. Dar chiar în acel moment a auzit o voce citind pilda fiului risipitor. Sus la etaj în acea clădire era o sală de rugăciune și cum ușa era deschisă, iar vestitorul Evangheliei începuse să citească textul, pe el cuvântul l-a săgetat. S-a oprit și gândul că și el ar putea fi primit de Tatăl, l-a făcut să vâre pistolul înapoi în buzunar și să urce la etaj. A ascultat predicarea Evangheliei, dar mântuirea a primit-o abia după câteva săptămâni, când un pompier credincios l-a făcut să creadă și să înțeleagă textul din Romani 10:9,10. Atunci și-a predat viața sa Domnului.

Imediat după pocăință, el a început să aplice cuvintele din Romani, adică să-l mărturisească pe Cristos ca Domn. Dădea tractate, vorbea cu trecătorii și uneori predica la colțuri de stradă. Fiindcă nimeni nu i-a sugerat vreo metodă de studiu și vorbire, el a învățat să se țină în totul de Biblie. A savurat-o și s-a îmbibat de ea până în măduva oaselor. În patru ani a devenit o lumină puternic strălucitoare. Mergea peste tot și predica Evanghelia. Oameni din toate straturile sociale stăteau fermecați înaintea lui. Dumnezeu a început să-l folosească cu putere. El a fost supranumit “Băiatul predicator”. Prin vestirea clară a Evangheliei, mulți au ajuns să cunoască mântuirea lui Dumnezeu, iar zelul său înflăcărat a aprins pe mulți vestitori ai Evangheliei.

Chiar despre Moody se spune că nu ar fi devenit așa mare predicator dacă nu ar fi cunoscut pe Moorhouse. Prin anul 1867, fiindcă Moody ajunsese epuizat, soția sa motivând că pentru bronșita ei, l-a silit să facă o călătorie peste ocean în Anglia. Dar ni se spune că ea avea în vedere nu bronșita ei firească, ci bronșita lui spirituală. Ea știa că acolo sunt adevărați giganți spirituali, mari bărbați ai credinței și spera că prin contactul cu ei se va reaprinde și el.

În timpul acelei călătorii, la Dublin l-a întâlnit pe Moorhouse. El citise despre “băiatul predicator”, dar nu-l cunoștea. Într-o zi, i s-a prezentat singur și i-a spus că ar vrea să predice în biserica sa. Fiindcă părea băiat de 17 ani, era încă nebărbierit, Moody s-a gândit că nu poate să predice, de aceea a evitat să-i dea un răspuns clar. Moorhouse ar fi vrut să vină cu el în America, dar Moody nu i-a spus data plecării.

La câteva săptămâni după ce Moody a ajuns acasă la Chicago, s-a pomenit cu o scrisoare de la Moorhouse în care îi comunica că a sosit în America și că e gata să predice la Chicago. La aceasta, Moody i-a răspuns că dacă e în drum spre vest, poate da și pe la el. La acest răspuns rece, Moody considera că nu îl va mai vedea. Dar

planurile Domnului sunt altele decât ale noastre. Nu a trecut mult și Moorhouse i-a scris din nou că e încă în America și că e gata să vină la Chicago să predice, bineînțeles dacă va vrea și Moody lucrul acesta. A urmat un alt răspuns și mai rece: “Dacă din întâmplare vii spre vest, abate-te și pe la mine”. La câteva zile, Moody a primit o scrisoare în care Moorhouse îl anunța: “Joi seara voi predica la Chicago”. Cum pentru joi și vineri Moody trebuia să plece undeva, a spus unora din bătrâni că e vorba să vină un tânăr englez care ar vrea să predice, dar el nu-l credea capabil, totuși să-l încerce. În caz că nu poate, vineri seara vor avea numai ora de rugăciune.

Sâmbătă dimineața când s-a reîntors Moody, prima vorbă către soția a fost întrebarea: “Ce v-a vorbit tânărul? Cum îi place poporului?” - “Foarte mult - i-a răspuns soția - a predicat de două ori din Ioan 3:16. El predică puțin diferit de tine. El spune celor mai păcătoși că Dumnezeu îi iubește”. - “Atunci el a greșit”, ripostă Moody, dar soția îl potoli spunându-i: “Cred că vei fi de aceeași părere cu el când îl vei auzi, căci tot ce vorbește, el dovedește cu Cuvântul lui Dumnezeu”. Duminică dimineața când s-a dus la biserică, Moody a observat că fiecare și-a adus Biblia cu el ceea ce era un lucru neobișnuit înainte. Când a fost să citească textul, Moorhouse a zis: “Preaiubiții mei, dacă deschideți la Evanghelia lui Ioan 3:16 veți găsi textul meu”. A ținut o predică extraordinară, fără s-o împartă pe puncte, el a luat versetul întreg și a căutat să dovedească că în toate timpurile Dumnezeu a iubit lumea, parcurgând Biblia de la Geneza la Apocalipsa. “Niciodată până atunci - spunea Moody - nu am știut că Dumnezeu ne iubește așa de mult. Inima începu să mi se frângă și nu mi-am putut reține lacrimile. Cuvintele lui au fost ca o veste bună dintr-o țară îndepărtată, le-am sorbit. Și așa a făcut și mulțimea”. Luni seara a avut același text și s-a luptat să dovedească mulțimii iubirea lui Dumnezeu. Marți seara toți credeau că și-a epuizat textul dar el a deschis iarăși la Ioan 3:16 și a insistat asupra faptului că nu după moarte, ci acum fiecare poate avea parte de dragostea lui Dumnezeu și de viața veșnică. A șaptea seară când a urcat la amvon, toți aveau ochii pironiți spre el. El a început astfel: “Toată ziua am căutat după un text, dar nu am putut găsi unul mai bun ca Ioan 3:16” și a predicat a șaptea predică din același text. A excelat. În încheiere a zis: “Prietenilor, am încercat timp de o săptămână să vă spun cât de mult vă iubește Dumnezeu, dar n-am putut face acest lucru cum trebuia cu limba mea gângavă. Dacă aș putea lua scara lui Iacov să mă sui la cer și aș chema pe arhanghelul Gavril, care stă în fața Celui Atotputernic, să-mi spună cât de mult iubește Dumnezeu lumea tot ce ar putea să-mi spună ar fi: “Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Său Fiu ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică”.

Astfel tânărul Moorhouse, printr-un singur verset a răsturnat întreaga concepție a lui Moody. “Până atunci - spune Moody - obișnuiam să predic că Dumnezeu stă la spatele păcătosului cu o sabie cu două tăișuri, gata să ia capul păcătosului. Acum predic că Dumnezeu stă la spatele păcătosului cu dragostea și că păcătosul fuge de Dumnezeu”.

Zelul înflăcărat, năvalnic, al lui Moorhouse era alimentat de la izvorul vieții, iar predicile lui erau un fel de fâșnire, ca un torent ce copleșea totul. Cuvântul lui Dumnezeu locuia din plin în el, iar el îl dădea poporului. El a lucrat fără răgaz în vestirea Evangheliei. Își dădea seama cum în ceasul tragic al vieții sale numai Cuvântul lui Dumnezeu l-a salvat, și dorea ca acest cuvânt să-i salveze pe toți.

Cu toată sănătatea lui șubredă, el a făcut patru călătorii misionare în America. În 1879 sănătatea lui a fost zdruncinată. Doctorii i-au spus: “Trebuie să încetezi de a predica”. - “Cât voi trăi dacă nu mai predic?” întrebă el. “Probabil vreo 18 luni”. - “Iar dacă continui?” - “Poate vreo 9 luni”. - “Bine - zisese el - atunci eu aleg 9 luni și voi predica pe Cristos atât cât pot”.

La 25 decembrie 1880, el a plecat la Domnul său să-și prezinte omagiul său Aceluia care ne-a iubit așa de mult și pe care L-a predicat timp de 20 de ani cu toată ardoarea sufletului său. Viața sa a fost o vestire a lui Dumnezeu către cei păcătoși și o mijlocire către Dumnezeu pentru cei păcătoși. Despre el se spune că a fost omul prin care Dumnezeu a mișcat milioane de suflete. Și tu poți fi un așa instrument în mâna lui Dumnezeu.

CAPITOLUL 26

GIPSY SMITH

Gipsy Smith a fost predicatorul țigan pe care Dumnezeu l-a folosit în chip binecuvântat pentru mântuirea multor suflete.

“Eu am fost născut în ținutul Essex din Anglia. Sunt născut dintr-o rasă căreia i se zice Romany Chi sau Romany Chel. Însă în mod sigur nimeni nu știe seminția din care ne tragem. Noi nu avem patria noastră pe pământ și totuși suntem cam vreo trei milioane împrăștiați pe tot pământul. Noi vorbim cu toții o singură limbă, oriunde ne-am afla. Și în America, când întâlnesc țigani, vorbesc cu ei limba în care m-am născut. Majoritatea dintre noi vorbește totodată și limba poporului în care trăim.

“Tatăl meu în limba engleză se numește Cornelius Smith și, ca și mine, are nume curat țigănesc. Mama mea, la fel, se trage dintr-o bandă țigănească. Chiar și acum, tata și unele rudenii ale mele umblă din loc în loc prin Anglia, Franța și alte părți ale Europei de Sud. Pe unele rudenii nu le-am văzut de câțiva ani.

Până la vârsta de 16 ani, am trăit ca oricare copil de țigan, călătorind din loc în loc, mai cu seamă prin Anglia. Călătoream cu trăsuri și unde ne ajungea noaptea poposeam în corturile noastre, întocmai cum călătoresc țiganii nomazi.

Cât despre credința țiganilor, ei toți cred într-o ființă divină, totuși nu sunt creștini, căci majoritatea poporului nostru nu știe citi și scrie.

Istoria convertirii mele ar fi prea lungă să o spun toată, dar o spun pe scurt. Mama mea a murit când eram în vârstă de 16 ani. Eu am primit inspirație prin frumoasa conducere a tatălui meu căci, după moartea mamei mele, tatăl meu prin greutateți a devenit un așa creștin, încât cu oricine se însoțea, în scurt timp acela primea o viață nouă. Când am predicat mai întâi, nici nu am știut să citesc, nici să scriu. Educația am primit-o din Biblie, ajutându-mă cu dicționarul Webster și cu Dicționarul Biblic al Prof. Eadie. Acum predic de vreo 30 de ani și am călătorit în toate cele cinci continente. De copil am predicat mai mult în Insulele Britanice. Oamenii ziceau: “Să mergem să auzim pe țiganul predicând”. Alții întrebau: “Cine-i țiganul?” - la care li se răspundea: “E Domnul Smith”.

Această scurtă autobiografie a făcut-o Gipsy Smith în predica ținută la inaugurarea Tabernacolului din Indianapolis, în ziua de duminică 13 martie 1921 și a fost publicată în revista “The Indianapolis Star”.

Generalul Booth, comandantul Armatei Mântuirii i-a cerut să părăsească cortul și să devină evanghelist. El a acceptat. Atunci a fost prima noapte când a dormit într-o casă. Dimineața i s-a părut că e în închisoare. El a avut să învețe multe pentru a trăi ca ceilalți. Până atunci, el niciodată nu a mâncat cu cuțitul sau furculița. Dar s-a adaptat ușor la noul fel de viață.

Adeseori în predicile sale Gipsy Smith povestea cu lacrimi în ochi cum tânărul Sankey, marele cântăreț, împreună cu Moody, marele evanghelist, și-au pus mâinile pe capul lui și i-au zis: “Facă Domnul un predicator din tine, copile”. Ei se aflau cu cortul în pădurea Epping din Anglia, iar Moody și Sankey în drum spre localitate, au trecut prin această pădure. Când au ajuns la corturile țiganilor, s-au oprit și le-au predicat și acestora despre dragostea lui Dumnezeu, arătată în Cristos Domnul jertfit pe cruce. După ce le-au predicat, ei au plecat mai departe, dar Gipsy Smith, copil, a vrut să-i însoțească puțin prin pădure. Ajungând la o distanță bunicică de corturi, ei s-au oprit și au cerut copilului să îngenuncheze, iar ei s-au rugat ca binecuvântarea Domnului să vină peste acest copil de țigan. Puțin și-au dat ei seama ce fac. Dar gestul lor a săpat o amintire neștersă în mintea copilului și Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea.

După ce s-a predat Domnului, Gipsy Smith a fost cuprins de un dor fierbinte pentru mântuirea altora. O persoană de care a căutat să se ocupe în mod deosebit a fost unchiul său.

I-a vorbit acestuia dar a fost luat în râs. A mai încercat încă în câteva rânduri, dar unchiul său nu voia să-l asculte. Atunci tânărul, pentru un timp, nu i-a mai spus nimic, ci a început să se roage intens pentru mântuirea unchiului său. Făcea ce făcea și iar mergea și se ruga. Din cauza deselor îngenuncheri, pantalonii i s-au rupt în genunchi. Într-o zi, văzându-l, unchiul său l-a ocărât că și-a rupt pantalonii în genunchi. Gipsy Smith, după o clipă de tăcere l-a privit pe unchiul său în ochi și, izbucnind în plâns, i-a spus unchiului că pantalonii s-au rupt, rugându-se pentru sufletul lui. Aceasta a zdrobit inima împietrită a unchiului și l-a făcut să se predea și el Domnului. A fost un început binecuvântat. Dorul acesta a fost un jar aprins de Dumnezeu care l-a mistuit toată viața și a făcut din el, un țigan disprețuit, bărbatul de valoare în lucrarea de vestire a Evangheliei.

În 1878 s-a căsătorit cu Annie Pennock, o tânără convertită la predicile lui ținute la Whitby. După căsătorie s-au mutat la Huli.

În dorul lui pentru mântuirea altora, curând după convertirea sa, el se înrola să lucreze într-o misiune creștină sub W. Booth. Aici s-a distins prin râvna sa și a ajuns la rangul de căpitan. În 1882 părăsește această organizație, lucrând ca evanghelist, fără să facă parte din vreo confesiune. El a condus evanghelizări de trezire spirituală în bisericile tuturor confesiunilor mari protestante. A făcut mai mult de 30 călătorii în Statele Unite ale Americii. În 1939 a predicat în marea catedrală Sf. Ioan din New York la mai mult de 6000 persoane. Afară de aceste călătorii, el a înconjurat globul pământului de două ori în călătoriile sale evanghelice.

Odată, pe când era tânăr, s-a întâlnit cu Dr. Luke Wiseman și cu Dr. Samuel Chadwick. După ce au discutat despre cei pierduți și au privit starea lor grozavă, ei s-au aruncat pe genunchi și au făgăduit solemn că atât cât Dumnezeu le va da suflare, ei vor vesti Evanghelia.

În 1921, a fost chemat pentru o serie de evanghelizări în orașul Indianapolis din America. Pentru acest scop au ridicat o clădire denumită "Tabernacolul" care avea o capacitate de 8000 de locuri, în campania de evanghelizare, s-au unit un număr de 140 de biserici ale mai multor confesiuni din acel oraș. Inaugurarea Tabernacolului s-a făcut în ziua de 13 martie 1921, și prin aceasta a început și seria de evanghelizări.

Sosirea lui Gipsy Smith în acest oraș a fost anunțată pentru sâmbătă 12 martie orele 13:50. O mulțime de peste 3000 de persoane îl aștepta la gară. Când a sosit, mulțimea a început să cânte în cor "Din adâncimi m-a ridicat". Au trecut apoi în sala de așteptare pe care de astă dată o făcuseră biserică și au început din nou să cânte și slăvească pe Dumnezeu.

Curând după începerea evanghelizărilor, Tabernacolul s-a dovedit prea mic pentru mulțimea care venea să-l asculte pe Gipsy Smith, și a trebuit să angajeze alte trei clădiri pentru cei ce nu puteau să intre în Tabernacol, unde alții predicau Evanghelia. Duhul lui Dumnezeu lucra cu multă putere prin Gipsy Smith. Lumea alerga cu grămada să asculte Evanghelia lui Dumnezeu propovăduită de un țigan și erau cuceriți. La serviciul de luni 14 martie, deci a doua zi după începerea evanghelizărilor, la apelul făcut de evanghelist, un număr de 1300 suflete s-au predat Domnului. El era și un bun cântăreț. La Transwall, orașul de aur al Africii, Gipsy Smith cânta în fiecare seară în fața a peste 3000 de suflete, cântarea "La cele țărături dincolo de râu". În 1935 Gipsy Smith a ținut o serie de evanghelizări în orașul Launceston, Anglia. După o predică, primarul orașului cu întreg consiliul orașului a semnat o declarație că își dau viața lui Cristos. În altă seară 500 de persoane au semnat astfel de declarații, iar în a treia seară 300. Au fost oameni care au auzit Evanghelia la megafoane pe stradă și acolo s-au hotărât să-L urmeze pe Cristos. El susținea responsabilitatea fiecăruia și voia ca toți să înțeleagă adevărul acesta. "Dacă biserica din care faci parte - spune el - merge rău și tu ai o parte de vină".

El a predicat timp de 70 de ani în patru continente. A ținut evanghelizări în Africa de Sud, în Australia, trei ani și jumătate i-a petrecut în Franța, și a călătorit de 30 de ori în America, în total a condus 60 campanii de evanghelizare.

În 1947, fiind în vârstă de 87 de ani, avea auzul perfect și văzul bun, dar din cauza lucrului prea mult a suferit de tensiunea sângelui și de tulburări ale inimii. Medicul i-a prescris retragerea din lucru. După un timp de liniște, el s-a refăcut și și-a reînceput lucrarea. La începutul lui august 1947 se afla pe vaporul "Queen Mary" în drum spre America unde urma să țină evanghelizări, dar în ziua de 4 august, în timp ce vaporul se apropia de New York, el a trecut "La cele țărături dincolo de râu, unde nu mai sunt boale și nici dureri".

Dumnezeu își chemase lucrătorul, să-i dea răsplata pentru munca sa.

Și acum un gând pentru tine. Dacă Dumnezeu a putut folosi pe Gipsy Smith, un țigan fără pregătire, El te poate folosi și pe tine dacă te lași cu totul în mâna Lui. Fă aceasta acum.

CAPITOLUL 27

HELEN KELLER

"Este pentru mine o adevărată mulțumire să aflu că vă interesează cartea mea și mă voi simți fericită dacă

publicul îndepărtatei României o va găsi plăcută. Țin să știe oricine că lumea mea este plină de interes, plină de fericire. Iată de ce sper că lucrarea mea va putea deveni un mijloc de încurajare a tuturor acelor care-și caută deznădăjduiți drumul lor dibuind prin lipsuri fizice”. Acesta e un fragment din scrisoarea cu data de 31 ianuarie 1923 a Helenei Keller adresată Domnului Chirițescu, care i-a tradus în românește cartea ei intitulată “Lumea mea”.

Helen Keller s-a născut la 27 iunie 1880 în orașelul Tuscumbia, Alabama, din Statele Unite. Ea s-a născut ca un copil normal. Până la 19 luni ea s-a bucurat de lumină, de razele soarelui, de zborul păsărelelor, de coloritul florilor. Atunci, îmbolnăvinduse grav, rămâne fără vedere și fără auz. Mama ei nu a știut lucrul acesta, dar a observat când o îmbăia că fetița e oarbă. Apoi a observat că fetița nu răspunde la întrebări, la sunetul clopoțelului. Fetița era și surdă. Pe la trei ani fetița a devenit și mută. Cuvintele ce le rostea la un an și jumătate au fost uitate cu totul. De acum era oarbă, surdă, și mută.

Închisă în întuneric prin pierderea văzului și izolată de lumea sunetelor prin pierderea auzului, ea a pierdut și posibilitatea de a i se comunica și de a comunica. Părinții nu puteau să o învețe nimic. Ea a crescut, s-a dezvoltat, dar era ca un animal. Umbla prin camere și răsturna totul, ieșea pe afară, se tăvălea prin iarbă și scotea sunete stridente. Așezată la masă, răsturna mâncarea, ce apuca ducea la gură și toată se murdărea. Mama ei, o femeie foarte gingașă și fină, ajunsese la disperare cu ea. Fetița devenise rea, egoistă și răsfățată. Când mama era la culmea disperării, a citit în foaia lui Charles Dickens “Notițe americane” că Laura Bridgman, o fetiță oarbă, surdă, și mută din New England a început să fie instruită de Samuel Gridley Howe, Directorul Institutului Perkins. Helen a fost dusă la Michael Anagnos, care a urmat la conducerea Institutului după Howe. Acesta i-a recomandat pe o tânără irlandeză, Annie Sullivan, care tocmai terminase studiile. Timp de jumătate de veac ea a fost tovarășa de nedespărțit a Helenei Keller. Datorită ei, Helen Keller a devenit savantă.

Am ales să dau câteva pagini și despre Helen Keller înadins pentru toți acei părinți care au copii suferinzi de a infirmitate sau alta, și care consideră că nu mai este nici o posibilitate pentru așa copii nenorociți. Helen Keller e mărturie că ei pot fi educați și pot deveni folositori societății. Ba chiar se pot ridica până la cele mai înalte culmi. Pe de altă parte, aici se vede importanța mare a educatorului. Prin perseverență și răbdare, chiar și cel mai brut și dur diamant poate fi șlefuit cu multe fețe ca să fie scânteietor.

Constantin Fedeleș, fost profesor la Universitatea din Iași, în introducere la versiunea românească a cărții “Lumea mea” scrisă de Helen Keller, se adresa educatorilor de toate gradele, prin cuvintele: “De cel din urmă copil... cu credință și cu dragoste nemărginită să vă apropiați. Căci nu puteți niciodată bănui ce suflet se ascunde în unii ca aceștia. Nici ce descoperiri mari vă așteaptă dacă veți ști să-i înțelegeți, să-i ajutați și să aveți încredere în ei”.

În anul 1887, educatoarea Annie Sullivan a sosit la casa familiei Keller. În timp ce cobora din trăsură, Helen i-a ieșit în întâmpinare. Annie a fost izbită de fața inteligentă a fetiței și i-a dat o păpușă. N-a trebuit să treacă mult ca să observe că fetița devenise capricioasă, deoarece părinții îi îngăduiau să facă orice.

Într-o dimineață, pe când își luau dejunul, fetița a mirosit că la masă cineva are cârnăciori; ea și-a răsturnat ceașca și învărtindu-se în jurul mesei căuta cu nasul ridicat să vadă cine are cârnăciori. Cum numai Annie mai avea cârnăciori, când ajunsese lângă ea, își vârî mâna în farfuria ei și luă cârnăciorul. Annie o apucă de mână și îi luă cârnăciorul desfăcându-i degetele de pe el. Helen deveni nervoasă și începu să dea din picioare. Căpitanul Keller interveni zicând către Annie: “Ce crezi că faci aici?” Aceasta, calmă, îi răspunse: “Doar mi-am luat înapoi cârnăciorul”. - “Domnișoară, ea e un copil ce nu își dă seama, noi întotdeauna i-am îngăduit toate”. Annie simțea cum i se înfierbântă sângele, totuși controlându-și temperamentul îi zise: “Domnule căpitan, eu știu că Helen este disperată, frustrată și handicapată, dar ea are și anumite năravuri rele, și nu poate merge mai departe în felul acesta”; ridicându-se furios de pe scaun, el îi zise: “Nici unul din copiii mei nu va fi lipsit de hrana sa aici în casa mea”. Annie la fel deveni furioasă și îi spuse: “Și nici un copil în grija mea nu-și va vârî mâna în farfuria mea”. Cu un ton apăsător Keller căută să precizeze că atâta timp cât el e la masă, nimeni nu are ce să se amestece în viața fetiței. Iar educatoarea răspunse și ea tot așa de apăsător: “Atunci ar fi mai bine să plecați și să ne lăsați singure”.

Mama fetiței văzând că tensiunea între ei crește, îl apucă pe soț de mână și-i zise: “Haidem să mergem căci tu i-ai promis domnișoarei că are mână liberă să facă ce crede de bine. Eu înțeleg ce face. Și în definitiv nu a fost nu

știu ce cruzime. E pentru binele ei”. Annie a fost încurajată prin aceste ultime cuvinte, în timp ce familia ieșea afară.

După ce ei ieșiseră, Annie se duse să închidă ușa și scoase cheia din broască, apoi se așeză iarăși la masă să-și termine dejunul, care deja se răcise. Helen era pe dușumea și bătea furioasă din picioare. Văzând că nimeni nu vine la ea, se opri, se ridică de jos și căută să vadă cine e acolo. Se învârti în jurul mesei și constată că numai educatoarea era acolo și că mânca. Îi pipăi mâna și apoi încă odată să-și vâre mâna în farfurie. Annie îi împinse mâna înapoi, dar Helen, flămândă fiind, cu mai mare iuțeală încercă să apuce ce era în farfurie, dar Annie o lovi peste mână. Helen explodă în furii și începu să dea cu picioarele și să piște pe Annie de mână.

Annie o lovi. Mai furioasă căută s-o piște, iar Annie o lovi din nou. A urmat pișcătură și lovitură pentru câteva momente. În cele din urmă, se mai învârti odată în jurul mesei și constată că nu e nimeni care să-i vină în ajutor. Atunci se duse la ușă, dar o găsi încuiată. Pipăi după cheie să o descuie, dar cheia nu era acolo. Astfel, cât mai departe de educatoare, se lipi cu spatele la perete. După o vreme, biruită de foame, se apropie de masă, se așeză la locul ei și începu să mănânce cu mâna. Părinții o învățaseră să mănânce cu lingura, dar ea își avea toanele ei, arunca lingura și mânca cu mâna. Annie se gândi că acum e momentul să o oblige să mănânce cu lingura. Ea se ridică și puse lingura în mâna fetiței. Aceasta o aruncă jos. Annie o luă de pe scaun și o obligă să-și ia lingura de jos, apoi o așeză iarăși în scaunul ei. Cu mâna ei strânsă pe mâna fetiței care ținea lingura, îi duse de câteva ori mâncarea la gură. Dar de îndată ce o lăsa de mână, ea azvârli lingura în Annie. Annie repetă lecția obligând-o s-o ia de jos și o ținu mai strâns în mâna ei ca să mănânce îngrijit. După câteva momente o lăsa singură ca să și continue mâncarea. Helen, fiind prea flămândă și obosită, își termină mâncarea, servindu-se cu lingura până la sfârșit. Annie se gândi că a câștigat bătălia, dar Helen își smulse șervețelul de la gât și-l aruncă jos. “Ești tu încăpățânată și ai toanele tale să le arunci toate pe jos, - zise Annie - dar și eu sunt încăpățânată și, fiindcă sunt ceva mai tare ca tine, nu te voi lăsa să faci așa ceva”. Astfel începu din nou lupta. O luă și o forță să ia șervețelul să-l împătorească frumos și să-l așeze la locul lui. Această lecție îi luă încă o oră, căci de îndată ce îl lua de jos, ea îl azvârlea din nou. Abia când o fost extenuată de puteri, ea îl așeză frumos la locul lui.

Când descuie ușa și ieși afară cu Helen, constată că era amiază. Atât a durat dejunul-lecție. Ei nu-i mai trebuia nici un fel de mâncare. Era istovită, urcă la camera ei, se trânti pe pat și după câteva momente izbucni în plâns nestăvilit. Își dădea seama de greua muncă ce o are cu această fetiță lipsită de vâz, de auz, și de grai. Ca să o poată educa, trebuia întâi să o debaraseze de toanele și capriciile ei pe care părinții ei le cultivaseră, făcându-i totul pe voie. Își dădea seama că nu va putea face aceasta decât dacă o izolează de părinții ei. Când discută cu mama problema aceasta, mama se învoi ca Annie și Helen să se mute într-o cameră care era în grădină, să nu se ducă timp de două săptămâni înăuntru, ci doar să o privească pe geam. Numai așa spunea Annie că încearcă să scoată din ea toanele ce le avea și să o facă dependentă de ea, ca să o poată învăța.

Metoda s-a dovedit eficientă. Annie era perseverentă în munca ei, se lupta cu Helen până ce aceasta trebuia să cedeze, să renunțe la toanele și furiile ei. Aceasta a ajutat-o să devină atentă și ascultătoare ca să se poată începe lecțiile cu ea. Micuța sălbatică devenise cuminte, liniștită. Acum Annie îi lua mână și îi bătea cu degetul ei semne în palma ei, apoi Helen îi lua mâna educatoarei și cu degetul ei repeta semnalele care constituiau litere ale alfabetului. Munca a fost foarte grea. Fetița nu avea nici cele mai elementare noțiuni în capul ei. De la litere și cuvinte, trebuia să o facă să înțeleagă, să se formeze noțiunile în minte. Când a venit, Annie i-a adus o păpușă pe care Helen o iubea foarte mult. Acum îi bătea în palmă literele cuvântului păpușă și după ce fetița repeta cuvântul, educatoarea îi dădea păpușa. Aceasta a fost prima denumire. Ori de câte ori dorea păpușa, Helen bătea în palma educatoarei semnalele cuvenite.

Helen avea o minte foarte ascuțită. Pe calea aceasta a telegrafierii la minte, cum o numea Annie, Helen a ajuns să învețe 21 de cuvinte, 18 substantive și trei verbe: păpușă, ceașcă, ac, cheie, câine, pălărie, pahar, apă, lapte, cutie, bomboane, ochi, deget, deget de la picior, cap, prăjitură, copilaș, mamă, șezi, stai, umblă. Timpul petrecut în casa din grădină a fost binecuvântat. Ce fericiți au fost părinții când au văzut-o liniștită și că poate prinde lecțiile. Când au venit să le mute iarăși în casa lor, cu tata a venit și un câine de vânatoare. Helen a mirosit că a venit și dădă, s-a dus la el și i-a apucat laba, iar cu degetul a început să bată semnalele învățate.

Ca să o învețe ce înseamnă apă, educatoarea a dus-o la cișmea, a mânăit pompa și când a venit apa, i-a pus mână pe apă, i-a bătut în palmă semnalele cuvântului și din nou i-a pus mână pe apă. Ce s-a bucurat, ce a sărit, când fetița a înțeles în mintea ei că cuvântul apă e apa ce curge de la cișmea. A pus mâna pe pompă, a

pipăit-o și a început să bată din picioare ca să-i spună cum se numește. Pompă fu numaidecât răspunsul educatoarei. Setea de cunoștință pe calea semnelor bătute în palmă a devenit tot mai mare. Pe tot ce punea mâna, Helen voia să știe numele acelei jucării sau obiect.

Ceva mult mai greu a fost când s-a ajuns la noțiuni abstracte. Se gândea și nu le putea pricepe. Scriindu-și amintirile ei, în cartea “Prevestea vieții mele,” ea spune: “Îmi aduc aminte de dimineața când pentru prima dată am întrebat despre înțelesul cuvântului iubire. Era pe când nu știam prea multe cuvinte. Găsisem primele vioarele înflorite și le-am adus învățătoarei mele. Ea a încercat să mă sărute; dar pe atunci nu-mi plăcea să mă sărute nimeni, afară de mama. Domnișoara Sullivan m-a cuprins ușor cu mâna și mi-a silabisit în palmă: “Te iubesc, Helen!”. “Ce înseamnă iubire?” - am întrebat-o eu. Ea m-a tras mai aproape și mi-a spus: “E aici,” arătând spre inima mea, de a cărei bătăi mi-am dat seama atunci pentru prima oară. Cuvintele ei m-au pus pe gânduri căci pe atunci ne puteam să înțeleg un lucru fără să-l pipăi.

Am mirosit vioarelele din mâna ei și am întrebat-o: “Este dulceața florilor dragoste?”. “Nu,” mi-a răspuns ea. M-am gândit iarăși. Soarele cald strălucea deasupra noastră. “Nu e aceasta dragoste?” am întrebat-o arătând în direcția de unde venea căldura. Nu e aceasta dragostea? Mi se părea că nu poate fi nimic mai frumos ca și soarele a cărui căldură face totul să crească.

Dar domnișoara Sullivan mi-a răspuns că nu, și eu am rămas iarăși încurcată și dezamăgită. Mi se părea straniu că învățătoarea mea nu-mi putea arăta iubirea.

O zi sau două după aceea înșiram mărgelile de diferite mărimi pe sfoară în grupuri simetrice, două mari, trei mici. Făcusem multe greșeli și domnișoara Sullivan mi le arăta mereu cu multă răbdare. În sfârșit mi-am dat seama de o greșeală foarte clară în ordinea mărgelilor și mi-am concentrat atenția la lecție, având în minte cum trebuie aranjate mărgelile. Domnișoara Sullivan mi-a atins ușor fruntea și mi-a silabisit apăsător: “Gândește-te”.

Într-o străfulgerare mi-am dat seama că era vorba de procesul ce avea loc în capul meu. Aceasta a fost prima percepție conștientă a unei idei abstracte. Pentru mult timp am rămas nemișcată. Nu mă mai gândeam la mărgelile din poală, ci căutam să găsesc înțelesul cuvântului iubire în lumina noii idei pe care o găsisem. Toată ziua aceea soarele a stat ascuns de nori și plouase din când în când, dar dintr-odată s-a arătat în toată splendoarea lui. Am întrebat-o din nou pe învățătoare: “Nu e aceasta dragostea?” - “Dragostea e ceva ca și norii de pe cer, înainte ca soarele să se fi ivit”, mi-a răspuns ea. Și apoi în cuvinte mai simple decât acestea mi-a explicat: “Nu poți atinge norii, știi bine, dar simți ploaia și știi cum se bucură de ea florile și pământul setos după o zi fierbinte. Nici dragostea n-o poți atinge, dar îi simți dulceața care se revarsă peste tot. Fără dragoste n-ai avea fericire”.

Adevărul acesta frumos a țâșnit în mintea mea. Simțeam că sunt întinse funii nevăzute între inima mea și inimile celorlalți”.

Domnișoara Annie Sullivan a sosit la casa căpitanului Keller pe data de 3 martie 1887. La sfârșitul lunii aprilie, Helen cunoștea mai mult de o sută de cuvinte, iar pe la mijlocul lui mai cunoștea aproape patru sute de cuvinte cu însemnătatea lor. Acum e momentul, se gândi Annie, să o învăț să citească. Ea adusesse cu ea niște cartonașe cu scrierea în relief denumită Braille. Dintre ele apucase cuvântul “cutie” și așeză cartonașul pe o cutie. O puse pe Helen să pipăie cuvântul și apoi îi puse mânuța să pipăie cutia, dar fetița nu înțelegea nimic, nu putea face nici o legătură între scris și cutia reală. Răbdătoare, Annie a încercat alte cuvinte și obiecte, dar Helen nu prindea sensul. Atunci și-a schimbat metoda, folosind alfabetul. Avea pe un carton literele. A pus degetul de la mâna dreaptă pe litera A, iar în palmă prin semnale i-a spus că e litera A. Helen a pipăit-o îndeaproape, iar Annie i-a trecut degetul la litera B și în palma stângă i-a bătut cu degetul că e litera B. Acum a înțeles Helen și nu mai putea de bucurie. A trecut la litera C și i-a învățat forma, apoi litera D și E. În două zile a ajuns să stăpânească tot alfabetul. Acum se deschidea o nouă lume pentru ea și Helen era avidă după cunoștințe. Cartonaș după cartonaș a ajuns să treacă pe sub degetuțul ei. Nu se plictisea, ei ore întregi era la învățătură.

Afară începuseră căldurile de vară și Annie căută să o încetinească cu învățătura, dar Helen nu o slăbea, ci stăruia să o mai învețe ceva. Într-o zi, îi spuse să învețe liniștită că ea coboară jos să o ajute pe mama. Fetița luă cartonaș după cartonaș. De acum le cunoștea bine, le a mai repetat odată și mai odată, dar domnișoara zăbovea să vină. Atunci îi veni o idee. Căută printre cartonașe și alese patru. Le pipăi încă odată, le așeză în ordine pe

dușumea și ea se ascunse în dulap. Acolo așteptă o bună bucată de vreme până ce simții primele vibrații ale scării. O va găsi învățătoarea? Pe cartonașe erau cuvintele: FATA ESTE ÎN DULAP. Ce bucurie a fost pe fața Helenei când a găsit-o, dar cu nimic mai mică a fost bucuria învățătoarei când a văzut că mintea ei lucrează bine.

Alt pas greu a fost când au trecut la lecții de matematică, însă cu răbdare, tact și stăruință, ea reuși să intre în domeniul cifrelor. Și a fost un salt în anul 1890, când ea a început să vorbească. Învățătoarea i-a luat degetul și i l-a pus sub limba ei ca să-și dea seama cum poate pronunța literele alfabetului. Apoi trecu la cuvinte ușoare, scurte și după aceea la cele mai grele. Ea a fost a doua persoană în lume care fără auz și fără vază, a învățat să vorbească.

La 12 ani, Helen Keller și-a anunțat părinții și învățătoarea că vrea să facă studii universitare. În anul 1900 a intrat la facultate și după patru ani a primit în mână diploma că și-a terminat studiile “cum laude”. Ea a devenit persoana surdă și oarbă cu cea mai bună educație. Ea s-a dedicat mult scrisului și mergea la anumite întruniri mari și ținea conferințe. Era uimitor cum din fetița mută de altădată a ajuns o distinsă vorbitoare. A călătorit pentru a ține conferințe în Anglia, Franța, Italia, Grecia și Japonia.

Helen Keller avea o frumoasă bibliotecă. Pereții biroului ei, de jur împrejur erau plini de cărți. Dar cea mai prețuită carte a ei a fost Biblia. O citea și ziua și noaptea căci, ea nu avea nevoie de lumină. Cunoștea capitole întregi pe din afară.

Ea a fost o bună credincioasă. Odată stând de vorbă cu cântărețul Philip Brooks i-a spus că totdeauna ea a fost convinsă că există Dumnezeu, dar că ea nu i-a știut numele. Studiarea Bibliei pentru ea a fost o adevărată desfătare. Biblia ei în Braille avea pagini întregi cu literele în relief tocite de degetele ei. Odată a zis: “Eu mulțumesc lui Dumnezeu pentru handicapurile mele, căci prin ele m-am găsit pe mine, mi-am găsit lucrul meu și pe Dumnezeul meu”.

Celor ce o deplângeau că e nenorocită fiindcă nu vedea și nu auzea, ea le-a răspuns: “Cele mai bune și mai frumoase lucruri din lume nu pot fi văzute, nici auzite, ci trebuie numai simțite în inimă... Am mers alături de oameni ai căror ochi erau plini de lumină și care cu toate acestea nu văd nimic în păduri, în mare, în cer, nimic pe străzile orașelor, nimic în cărți. Ce absurdă iluzie e acest fel de vedere! Mai bine să rătăcești pentru totdeauna în noaptea veșnică a orbiei cu bun simț, cu sensibilitate și inteligență, decât să te mulțumești numai cu actul simplu de a vedea”.

“Destinul fiecăruia este călăuzit de o viață internă și secretă; noi suntem susceptibili de a fi buni, de a iubi, de a fi iubiți, de a cerceta după mijloace care să ne facă să devenim mai înțelepți; aceste forțe spirituale le posedăm și noi ca și ceilalți copii ai lui Dumnezeu. De asemenea auzim și noi tunetul și vedem scâpărând fulgerele pe muntele Sinai, străbatem și noi pustiul fără drum, care se va bucura sub pașii noștri și va înflori ca trandafirul; mergem și noi spre pământul făgăduit, pentru a stăpâni comorile spiritului și invizibila continuitate a vieții și a naturii”.

“Ei mi-au luat ceea ce ar fi trebuit să fie văzul meu.

(Dar mi-aduc aminte de Paradisul lui Milton)

“Ei mi-au luat ceea ce trebuia să fie auzul meu.

(Beethoven a venit și mi-a șters lacrimile mele)

“Ei mi-au luat ceea ce trebuia să fie graiul meu.

(Dar am vorbit cu Dumnezeu când am fost tânără)

“El nu-i va lăsa să-mi ia sufletul

Posedând aceasta, eu încă posed totul”.

Prin strădania ei, prin lecturile ei și prin scrisul ei, ea a fost o pricină de inspirație, o binecuvântare pentru mulți. Ea rămâne în istorie ca persoană unică care, prin harul lui Dumnezeu, cu minimul ce-l avea a dat maximul de randament.

Helen Keller a trecut în veșnicie la 1 iunie 1968 în vârstă de 88 ani.

WERNHER VON BRAUN

“Pentru milioane de americani, numele Wernher von Braun a fost strâns legat de explorarea noastră a spațiului și de aplicarea creativă a tehnologiei. El nu a fost numai un inginer iscusit, ci și un om de îndrăzneță viziune; conducerea sa plină de inspirație ne-a ajutat să mobilizăm și să menținem efortul de care era nevoie ca să ajungem la lună și să trecem de ea”. Aceasta a fost declarația ce a făcut-o Președintele Carter la Casa Albă cu ocazia morții lui von Braun.

Ziarul “Los Angeles Times” de sâmbătă 18 iunie 1977, partea I pag. 12, cita pe Dr. Alan Lovelace, directorul Administrației Naționale de Aeronautică și Spațiu (NASA), că a zis despre el: “A fost unul din cei mai renumiți pioneri ai lumii în domeniul explorării spațiului. În tradiția lui Newton și Einstein, el a fost un vizionar și în același timp un geniu creativ”.

Wernher von Braun s-a născut în anul 1912 în localitatea Wirsitz, Germania. Flacăra geniului în el a aprins-o mama lui, o distinsă cunoscătoare a muzicii și a astronomiei. Ea a dezvoltat în el abilități precoce la violoncel și pianului. Într-o vreme băiatul se gândea să îmbrățișeze o carieră muzicală. “E bine că n-am făcut aceasta - spunea el - căci niciodată n-aș fi devenit altceva decât un muzicant mediocru”.

Astronomia i-a stârnit mai mult entuziasm. Aceasta mai ales când la 12 ani a făcut confirmarea la biserică, mama lui în loc să-i cumpere un ceas de aur, așa cum el dorea, i-a cumpărat un excelent telescop. Aceasta l-a făcut să se adâncească în nemărginitul spațiu, urmărind mișcarea astrelor.

Rachetele i-au intrat în cap încă de la 12 ani, când a văzut pe Fritz von Opel că și-a făcut un automobil de curse cu rachete. Pentru o năzdrăvănie ce o făcuse cu șase rachete, s-a pomenit dus la poliție și a fost nevoit să stea acolo până când a venit Baronul Magnus von Braun, Ministrul Agriculturii, să-și ia fiul în custodie.

Cartea lui Prof. Hermann Oberth “Racheta spre spații interplanetare” l-a încântat ca titlu, dar când s-a apucat s-o citească a fost foarte dezamăgit căci ea consista doar din formule matematice separate între ele de fraze scrise într-un jargon fizic. Atunci și-a dat seama că spre a ajunge să pătrundă în teoriile spațiului, el trebuie să stăpânească matematica și fizica - materii care îi erau cele mai neplăcute. S-a apucat însă serios de învățatură cu convingerea că spațiul va putea fi biruit de om și s-a hotărât ca el să aibă un rol în această biruință.

În anul 1930 s-a înscris la Politehnica din Berlin, un renumit institut de învățământ unde era Profesorul Oberth. Văzând ingeniozitatea lui von Braun, Oberth l-a invitat să-l ajute la confecționarea unui motor rachetă. Un an mai târziu Prof. Oberth s-a reîntors în România, dar von Braun și cu câțiva au rămas să continue experimentele pentru rachetă. În 1932 au reușit să construiască o rachetă care s-a ridicat până la trei sute și ceva metri înălțime. Era un fel de jucărie rudimentară. Când și-a luat licența, a primit din partea armatei germane un fond pentru continuarea experiențelor în domeniul rachetelor. Pe un teren militar și-a instalat un mic laborator și s-a înscris la Universitatea din Berlin să-și ia doctoratul, iar în iunie 1943 a primit titlul de Doctor în fizică. La început el nu prea voia să lucreze pentru război. Himmler l-a aruncat în închisoare și acolo a stat trei săptămâni, până ce s-a primit ordin de la cartierul lui Hitler pentru eliberarea lui. Apoi a fost transferat la Peenemünde, la Marea Baltică. Acolo a făcut un centru de rachete și a perfecționat racheta balistică V2 cu care germanii au făcut mari ravagii asupra Londrei în timpul celui de al doilea război mondial.

Von Braun a fost nu numai un geniu în inginerie și în proiectarea rachetelor, ci a fost și un lider talentat. Poate cea mai mare contribuție ce a făcut-o în 1945 la încheierea războiului al doilea a fost să convingă pe cei 129 experți în rachete să se predea de bună voie trupelor americane. Pe atunci el era director tehnic la Centrul de rachete teleghidate la Peenemünde. Și toate documentațiile nu le-au distrus, ci le-au luat cu ei. Năzuința lui era ca rachetele proiectate de el să nu servească în scopuri războinice, ci să zboare în spațiu spre alte astre, care i-au stârnit uimirea încă din copilărie. El se amuza relatând scepticismul cu care a fost primit de patrula americană. Unul din soldați a zis: “Dacă nu vom avea pe cel mai mare savant al Germaniei, vom avea pe cel mai mare mincinos al Germaniei”.

Venind în America, a lucrat la centrul de rachete din Fort Bliss, Texas. În 1950 întregul grup a fost transferat la Huntsville, Alabama. Cu mult înainte de a fi lansat primul Sputnik, von Braun a stăruit de Președintele

Eisenhower să lanseze un satelit artificial care să orbiteze în jurul pământului, dar Eisenhower n-a fost de acord. Abia după ce a fost lansat Sputnikul, atunci le-a cerut ca în 60 zile să facă toate lucrările pentru lansare. În decembrie 1957 racheta Vanguard proiectată de el a fost experimentată. La 31 ianuarie 1958 a pus pe orbită satelitul Explorer 1. Un an mai târziu, Alan Shepard, primul astronaut american a zburat în spațiu cu racheta proiectată de von Braun și experții săi. În anul 1960 el a fost numit Directorul Centrului de zboruri spațiale la NASA. Atunci Președintele John F. Kennedy l-a însărcinat pe von Braun să proiecteze până în 1970 o rachetă capabilă să ducă un om pe lună. Rezultatul a fost racheta Saturn 5 înaltă cât o clădire cu 36 etaje, un gigant în stare să plaseze pe orbită nave cosmice în greutate de peste 100.000 kg. În 20 iulie 1969, von Braun supraveghea la Centrul de Control din Houston când Neil Armstrong și Edwin Aldrin au coborât pe lună. Aceasta a fost o realizare a visului său.

În anul 1947 von Braun s-a dus înapoi în Bavaria și la 1 martie s-a căsătorit cu Maria Louise von Quistorpe, pe care o cunoștea de copilă pe când el era la Universitate.

La o întrunire a păstorilor ce o avem în fiecare marți, unul care era prieten cu von Braun ne-a împărtășit că savantul acesta distins e un credincios născut din nou și bun urmaș al lui Cristos. Când făcea experiențe cu rachete în New Mexico, duminică după duminică a văzut un autobus al Bisericii Nazarinene din El Paso, care venea pe acolo să ducă oameni la biserică. Interesându-se a aflat că autobusul e condus de însuși păstorul bisericii, că parcurge circa 80 km și duce gratuit pe cei ce vreau să meargă la serviciul de închinăciune. Aceasta i-a adus aminte de anii copilăriei când mergea cu plăcere la biserică, dar precum s-a adâncit în știință, a uitat de Dumnezeu. Așa s-a trezit în el din nou dorul sufletului după Dumnezeu. A început să participe la serviciile de închinăciune și să citească Biblia. “Adevărul lui Cristos - spunea el - a fost o adevărată revelație. Mi-am dat seama că eu purtam doar numele de creștin”. După ce a primit lumina aceasta, el și-a predat viața sa Domnului. Cu cât programul spațial reușea să trimită oameni pe lună, cu atât credința lui se întărea tot mai mult. Și deși a primit peste zece doctorate de la diferite Universități și deși a ajuns să se bucure de o faimă mondială, von Braun nu se rușina să mărturisească că el crede în Dumnezeu și în viața veșnică. Odată, când i s-a luat un interviu, celebrul savant a zis: “Zborul navelor cosmice manevrate e o realizare uimitoare, dar el ne-a deschis doar o ușiță mică spre a vedea întinderile fantastice ale spațiului. Privind prin această fereastră la vastele mistere ale universului ni se confirmă credința noastră în certitudinea Creatorului lui”. El a spus că-i este greu să înțeleagă pe un bărbat de știință care nu-și dă seama de existența unei Rațiuni superioare în dosul existenței universului, după cum îi este greu să priceapă pe un teolog, care ar vrea să tăgăduiască avansurile științei.

Cu o altă ocazie a zis: “Una din cele mai fundamentale legi ale Științei Naturale este că nimic în lumea fizică nu se întâmplă fără o cauză. Deci, simplu, nu poate fi o creație fără un oarecare Creator spiritual. Oricum, așa de bine rânduit și perfect creat cum e pământul nostru și universul trebuie să aibă un Făcător, un Arhitect... Trebuie să fie un Făcător, nu există altă cale”.

Ca om de știință era mereu invitat să vorbească la anumite întruniri speciale. La un prânz dat la Denver de Guvernatorul Statului Colorado a vorbit despre “Credința în Dumnezeu a unui savant”. Printre altele a zis: “Publicul are un adânc respect pentru uimitoarele avansuri ale științei realizate în timpul vieții noastre. Există o admirație pentru procesul științific de observare, de experimentare și de a proba orice concept măsurându-i validitatea. Și totuși pe unii îi supăra că noi nu putem dovedi pe cale științifică că există Dumnezeu. Oare trebuie să aprindem o lumânare ca să vedem soarele?”

El a subliniat că “omul poate cunoaște pe Dumnezeu numai prin revelația Sa în persoana lui Isus Cristos, cum e mărturisită de Scriptură. În căutarea noastră de a-L cunoaște pe Dumnezeu, Isus Cristos trebuie să fie ținta eforturilor și a inspirației noastre”.

Revista “The War Cry” a Armatei Mântuirii din 17 iunie 1972 reda secvențe din cuvântarea rostită de Dr. Wernher von Braun în fața studenților cu ocazia absolvirii Colegiului Belmont Abbey din Belmont, North Carolina. El a zis: “Știința și religia nu sunt incompatibile, ci sunt surori. În timp ce știința încearcă să învețe tot mai multe despre creațiune, religia încearcă să învețe tot mai mult despre Creatorul. Cu cât vom înțelege mai bine universul, cu atât ne vom minuna mai mult de Creatorul său”.

Revista Chicago Tribune Magazine din 13 decembrie 1970 la pagina 43 spunea despre von Braun: “Ca toți savanții disciplinați, el este dedicat pentru tot ce se poate măsura și demonstra și e ascultător de imutabilele

legii ale naturii, totuși el este adânc religios și crede în Dumnezeu și în validitatea învățăturilor Sale. El nu vede nici o incompatibilitate în această și citează cu plăcere pe Kant: “Două lucruri nu încetează să-mi stârnească admirația: cerul înstelat deasupra mea și legea morală din lăuntru meu”.

De asemenea, el credea cu tărie în valabilitatea jertfei lui Cristos Domnul, în nemurirea sufletului, în existența vieții după moarte și în judecata de apoi. Într-un interviu acordat reporterului Adon C. Taft pentru ziarul Miami Herald tocmai înainte de lansarea lui Apollo 9, el și-a expus o parte din vederile sale teologice: “Sunt sigur - a zis el - că există și alte ființe în univers”. El susținea că jertfa lui Cristos pe pământ poate fi suficientă și pentru alte ființe din univers. Faptul că răstignirea a fost pe pământ, spunea el, “nu limitează validitatea ei pentru o sferă mult mai mare”, în legătură cu sufletul și viața după moarte, a zis că are o bază științifică pentru convingere sa: “Știința a constatat că nimic nu se pierde fără urmă, ci totul se transformă. Dacă Dumnezeu aplică acest principiu fundamental la cele mai mărunte și neînsemnate părți ale universului, oare nu face sens să afirmăm că El aplică același principiu și la coroana creației Sale - la sufletul omului? Eu cred că da. Viața și sufletul nu se pot dezintegra în nimic. Astfel, sufletul e nemuritor. Nemurirea sufletului îl poate face să se bucure de răsplată sau să sufere penalitatea decretată”.

Von Braun, ca director la NASA, era foarte animat de dorul de a lansa rachete care să ducă astronauți pe Marte sau pe alte planete, dar era tot atât de zelos și pentru lățirea Împărăției lui Dumnezeu. Odată s-a exprimat în cuvintele: “Când omenirii i s-a dat oportunitatea să-L cunoască pe Cristos, cu aproape două mii de ani în urmă, lumea a fost răsturnată cu susul în jos prin larga răspândire a mărturiei urmașilor Săi. Același lucru se poate întâmpla și azi”.

În timp ce era la culmea activității sale la NASA a ajuns să știe că are cancer. Deși i s-a făcut intervenție chirurgicală în 1975, boala a progresat astfel că a fost nevoit să se pensioneze pe data de 31 decembrie 1976. În 1977 Președintele Ford l-a decorat cu Medalia Națională pentru Știință. Edward G. Uhl a fost însărcinat să-i prezinte la patul de boală medalia. Într-o scrisoare către Președinte, din partea lui Uhl a spus: “Wernher a fost complet surprins și a apreciat mult. El a reflectat la anii când a venit în Statele Unite cu tot ce avea într-o valiză de carton și cu lacrimi în ochi a zis: Și acum Președintele Ford îmi dă cea mai înaltă onoare pe care o poate primi un om de știință”.

Joi, 16 iunie 1977, la Spitalul Alexandria în Virginia, Wernher von Braun a închis ochii pentru pământ, dar sufletul lui și-a luat zborul, fără rachetă, mai sus de nori și de stele, la Mântuitorul său pe care L-a mărturisit și slujit fără rușine.

“The Rocket Team” la pag. 404, relatează că la un serviciu special pentru el, Dr. Ernst Stuhlinger, fost coleg al lui von Braun la Peenemünde și bun prieten, a zis: “Lumea de realizări tehnice a fost numai o parte a universului său, căci el a zis: “Când îmi sfârșesc călătoria, sper că îmi voi putea reține mintea mea clară și voi putea percepe nu numai acele ultime minute prețioase ale vieții mele, ci de asemenea și tranziția spre ceea ce va veni atunci. O ființă umană este cu mult mai mult decât un trup fizic care se vestejește și pierde după ce a umblat un număr de ani. Pentru mine e ceva de neconceput ca să nu mai fie ceva dincolo, după ce am isprăvit voiajul nostru pământesc. Eu sper că pot observa, învăța și în sfârșit voi cunoaște ce are să vină după toate acele frumoase lucruri pe care le-am experimentat în timpul vieții noastre pe pământ”.

Wernher von Braun, unul din cei mai renumiți savanți, a fost un umil slujitor al lui Isus Cristos.

CAPITOLUL 29

WILLIAM BOOTH

William Booth s-a născut la Nottingham, Anglia, în anul 1829. La vârsta de 12 ani a stat la căpătâiul tatălui său care trăgea să moară. Până atunci tatăl său nu s-a interesat de mântuire, de sufletul său, dar în acea situație, Samuel Booth a căutat să se pocăiască, în timp ce soția și două fiice cântau “Cel ce te-ai deschis mie Stâncă de mântuire”. Aceasta l-a făcut pe băiat să-și dea seama de nevoia de mântuire. De atunci a căutat să frecventeze biserica. Într-o duminică a ascultat o predică: “O persoană moare în fiecare minut”. Aceasta l-a determinat să se pocăiască, să-și predea viața sa Domnului. Din cauza sărăciei în care au rămas la moartea tatălui, el nu a putut să-și termine școala, ci a trebuit să lucreze pentru pâinea cea de toate zilele. Nimeni din acea bisericuță metodistă nu s-a putut gândi ce va scoate Dumnezeu din acest băiat fără pregătire școlară și sărac lipit

pământului. Viața lui poate fi un imbold pentru mulți tineri săraci și fără pregătire. Dumnezeu poate ridica din pulberea pământului la treapta cea mai înaltă pe cei ce se predau cu totul Lui.

Pe la 15 ani, printr-o predică a lui James Caughey, un evanghelist american, el a fost aprins pentru lucrarea lui Dumnezeu, iar la 17 ani a început să predice Evanghelia veșnică. El a devenit foarte activ în lucrarea de salvare a sufletelor. Ani de zile a muncit din greu ziua întreagă pentru câștigarea existenței, iar seara de la ora șapte sau opt până la miezul nopții petrecea în vizite la bolnavi, în predicarea Evangheliei pe stradă sau la întruniri prin case. Săracii din mahalalele Londrei, bețivanii, decăzuții făceau ca inima lui să sufere. Lucrând printre ei, Booth a constatat că omul sărac, ce era flămând și tremura de frig, nu prea era interesat de cer. Gândul că trebuie făcut ceva pentru ei, l-a frământat multă vreme.

La această vârstă de 17 ani, fiindcă Booth predica bine în biserica metodistă, conducătorul bisericii a vrut să-l dea la o școală, ca la 19 ani să devină păstor. Supus fiind la vizita medicală, doctorul l-a respins pe motivul că sănătatea lui Booth era prea șubredă ca să poată suporta toată tensiunea ce trebuie s-o îndure un pastor. Nu știa medicul că Booth avea să se încarce cu toate nevoile sărăcimii din mahalalele Londrei, că avea să lanseze o organizație de proporții mondiale și că în ciuda eforturilor cerute de o așa lucrare și contrar șubrezeniei fizice, avea să ajungă vârsta de 83 de ani.

Între anii 1850-1857, el a lucrat în sânul bisericii metodiste. Duminică după duminică el aducea la biserică un număr de bețivani și decăzuți. Această acțiune a lui a nemulțumit pe bătrânii bisericii, care au început să-i facă observații. De aici s-au ivit neînțelegeri și Booth nu a fost gata să părăsească lucrarea, ci a fost gata mai degrabă să părăsească biserica aceea.

Lucrând cu grupe de credincioși pe teren, el a întâlnit pe Caterina Mumford cu care s-a căsătorit în 1855. Ea i-a devenit un bun ajutor în lucrarea sa mare, căci avea aceeași dorință fierbinte de a salva și ajuta pe cei săraci și decăzuți. Devotamentul ei a fost o sursă de stimulare și inspirație pentru el, iar dragostea ei a fost un magnet puternic pentru ridicarea celor decăzuți. Ea a fost una din femeile binecuvântate ale lumii, care a condus mii de suflete la picioarele lui Cristos Domnul. Când ea a trecut în veșnicie, ca semn de adâncă prețuire, trupul ei neînsuflețit a fost depus în Sala Congresului din Londra, iar miniștri, membrii ai parlamentului și chiar o delegație din partea reginei Angliei a trecut prin fața sicriului ei, iar când ușile au fost deschise pentru public, o mare mulțime a umplut sala și în tăcere, cu lacrimi pe obraz, treceau prin fața sicriului ei. Erau bețivanii de altă dată, foste prostituate, care prin ea au ajuns să cunoască mântuirea lui Dumnezeu. O bătrânică a zăbovit mai multă vreme lângă sicriul ei. Cei ce stăteau în șir au început să-și piardă răbdarea. Atunci unul din cei ce făceau de pază a venit și i-a spus bătrânei să plece, căci ea oprește tot poporul. Bătrânică însă a zis: “Am tot dreptul să stau ceva mai mult ca alții, căci am venit de la 100 km să o mai văd încă o dată. Ea a salvat copiii mei”. Cu adevărat, ea a fost un “ajutor potrivit” pentru William Booth. Se pare că datorită sfaturilor ei, el s-a separat de Biserica Metodistă, spune “The New Funk and Wagnalis Encyclopedia”.

Astfel, din 1857, el a lucrat ca evanghelist independent. Nu a avut nici un suport material, dar s-a încrezut în Domnul și El i-a purtat de grijă. În această vreme soții Booth au ajuns să-și adâncească experiența lor cu Dumnezeu, iar prin citirea cărților lui Wesley, au fost mult influențați în ce privește curăția inimii și sfințirea.

El a început să adune popor într-un cort mare. Într-o seară când a venit acasă, a spus soției că trecând prin mahalaua păcătoșeniei a auzit o voce la urechea lui că acolo e locul lui de lucru; că nu este un loc mai păgân ca acela și care să aibă mai mare nevoie de lucrul lui. În acel loc, el și-a dedicat viața sa, pe a ei și pe a copiilor lor să facă această lucrare de salvare; că acel popor va fi de acum încolo poporul lor și că Dumnezeul lor va trebui să devină Dumnezeul acelor oameni.

Când a venit frigul iernii, Booth s-a mutat cu predicarea Evangheliei din cort într-o veche sală de dans. Pe aceea vreme, lucrarea lor purta numele de “Misiunea Creștină din Londra de Est”. Curând sala a ajuns ticsită de popor ce venea la ascultarea Evangheliei. Acolo Domnul i-a ridicat un bărbat, un cizmar, care a luat asupra sa responsabilitatea financiară a nevoilor familiei Booth, astfel că el a putut părăsi slujba sa și să se dedice în totul predicării Evangheliei. Așa Booth a început să-și extindă misiunea.

În 1869 Misiunea Creștină era pe baze financiare solide, aveau 14 locuri unde predicau Evanghelia, aveau o seamă de cantine ce serveau un prânz celor nevoiași și 140 case unde credincioșii dădeau o mână de ajutor în

fiecare săptămână.

Booth și-a organizat misiunea sa de ajutorare a săracilor și de mântuire a sufletului lor ca o armată, cu o distribuție a muncii; fiecare își cunoștea lucrul lui ce-l avea de făcut, cu grade ierarhice și cu o severă disciplină, în 1878 “Misiunea creștină” și-a luat numele de “Armata Mântuirii”.

Încă în timpul vieții sale Generalul Booth a ajuns să-și vadă organizația sa răspândită în 55 țări, ocupându-se de acțiuni filantropice, de predicarea Evangheliei pe străzi și de lucrarea personală pentru mântuirea păcătoșilor.

Prin munca sa neobosită, sute de mii de suflete au fost ridicate din drojdia societății la rangul de copii ai lui Dumnezeu, la o viață frumoasă și binecuvântată chiar pe pământ.

La început și el a avut de îndurat batjocură, persecuții, bătaii, dar a trecut biruitor prin toate. Dr. Fred Barlow în cartea sa “Profiles in Evangelism” spune că odată Regina Victoria a Angliei l-a chemat la palat și l-a întrebat care e secretul vieții sale. Booth s-a uitat în fața reginei, lacrimile au început să-i brăzdeze fața, apoi a zis: “Majestate, secretul e că Dumnezeu m-a avut în întregime!” El a murit în anul 1912.

CAPITOLUL 30

ROBERT MCCHEYNE

Nu are importanță câți ani trăiești, ci are valoare cum trăiești acei ani dăruieți de Dumnezeu. Robert McCheyne a avut doar șapte ani de slujire cu Evanghelia, dar viața lui a fost așa de binecuvântată încât după moarte, biserica sa a devenit un loc de pelerinaj. Credincioși din multe părți au venit să vadă locul de unde s-au revărsat binecuvântări și au pornit treziri spirituale, doreau să cunoască secretul lui McCheyne.

Bătrânul îngrijitor lua pe rând pe aceștia și îi ducea în birou și spunea fiecăruia: “Vrei să cunoști secretul? Așează-te la birou, pune-ți capul în mâini și plângi. Așa a făcut păstorul nostru”. Apoi mergea la amvon și spunea: “Pune cotul tău aici, așează-ți capul pe mână și plângi. Asta e ce a făcut păstorul nostru. Acesta e secretul!”

Odată McCheyne a zis: “Oh, fraților, fiți înțelepți. De ce stați toată ziua fără lucru? Într-o clipită totul s-a dus. Încă puțin și ziua harului s-a încheiat - predicarea, rugăciunile curând vor înceta. Încă puțin și ne vom înfățișa înaintea Marelui Tron alb - încă puțin și cei răi nu vor mai fi. Îi vom vedea doar mergând în osânda veșnică. Încă puțin și va începe veșnicia. Vom fi ca El, căci Îl vom vedea zi și noapte în Templul Său, vom cânta cântarea cea nouă, fără păcat și fără îngrijorări pentru veci de veci”.

Robert McCheyne s-a născut la 21 mai 1813 la Edinburgh, Scoția. Nimeni n-a bănuieț atunci că acel copil va deveni sursă de mari binecuvântări.

La vârsta de patru ani, în timp ce se refăcea după o boală, el a început să învețe alfabetul grec și în scurt timp a reușit să-l scrie. La școală a devenit elev eminent. Avea o voce melodioasă și un deosebit talent în recitarea poeziilor. Era o plăcere să-l asculți la biserică recitind psalmi sau capitole din Biblie.

În octombrie 1821 a intrat la liceu și mereu a fost fruntașul clasei. Era înalt, cu fața senină, sprinten și viguros cu un caracter nobil, și cu o minte scilpitoare. Era fire analitică, foarte ordonat și cu gusturi alese. Încă nu era pocăit în vremea aceasta. Iubea societatea veselă, plăcerile, cântecele și dansul. Trăia o viață morală de fariseu. El mărturisește că nu avea mulțumirea lăuntrică.

În noiembrie 1827 a intrat la Universitatea din Edinburgh. În iarna anului 1831 a început să studieze teologia. Când era la universitate și își făcea studiile literare și filozofia, sufletul său a fost cercetat de Duhul Domnului. Dar ceea ce l-a șocat în mod deosebit a fost moartea fratelui său mai în vârstă, David. Domnul a găsit cu cale ca în timp ce chema pe unul în glorie, altul să fie trezit și să primească bogățiile harului.

În 1836, la 23 ani, McCheyne a devenit pastor în localitatea Dundee la o biserică ce avea peste 4000 de membri. Aici el și-a început lucrarea. De la acest amvon au început să se reverse șuvoaie de har dumnezeiesc. Cu ore înainte, mulțimile alergau la biserică ca să poată găsi un loc pentru a-l asculta vestind Evanghelia. Foarte

curând a izbucnit focul trezirilor spirituale care a aprins Scoția cu dragoste pentru Dumnezeu.

Viața lui a fost o trăire intensă cu Dumnezeu. Cu firea lui sensibilă a căutat să se adâncească tot mai mult în rugăciune și în citirea Bibliei. O deosebită influență asupra lui a avut citirea Memoriilor lui Henry Martin. Aceasta l-a determinat la o mai mare consacrare, iar Jurnalul lui David Brainerd l-a făcut să râvnească la aceea viață de luptă pe genunchi, la aceea topire pentru mântuirea altora. De acum încolo a început să practice și postul. Această trăire în lumina Domnului l-a făcut să vadă mai bine nevoile sufletelor pierdute. I se părea că fiecare păcătos poartă scris pe frunte cuvintele: “Nimănui nu-i pasă de sufletul meu”. “Trezește-te, suflete al meu - scria el în jurnalul său - de ce să-mi dau eu orele și zilele mele în zadar lumii, când chiar la ușa mea e o lume de mizerie? Doamne, pune tăria Ta în mine, întărește orice hotărâre bună, și iartă trecutul vieții mele, trăită fără folos”.

În 1840, el scria unui student: “Dă-ți seama că tu acum îți formezi în mare măsură caracterul de viitor al slujirii tale. Dacă te dedai delăsării și somnului, niciodată nu vei avea vreun folos din studiu. Fă totul la timpul său. Fă totul cu ardoare - dacă e ceva vrednic - fă-l cu toată puterea ta. Dar mai presus de toate, caută să stai mult în prezența Domnului. Niciodată să nu vezi fața oamenilor până mai înainte nu ai văzut fața Domnului, care e viața noastră, totul al nostru. Roagă-te pentru alții, roagă-te pentru profesorii tăi, pentru colegii tăi..”.

Pentru McCheyne succesul a fost nu o simplă dorință, ci o așteptare, și Domnul a făcut ca toate așteptările lui să fie depășite. El a fost folosit cu putere în lucrarea de trezire a multor păcătoși. Oamenii au ajuns să-și dea seama că au în mijlocul lor un om al lui Dumnezeu.

În timp ce căuta să-și facă lucrarea în localitatea sa și în împrejurimi, sufletul său a devenit tot mai împovărat de nevoile celor pierduți din alte țări. Parcă își dădea seama că timpul său se scurtează, căci pe toate scrisorile sale aplica cuvintele: “Vine noaptea...”.

La sfârșitul anului 1838 a început să aibă unele simptome, care au neliniștit pe prietenii săi. El a fost atacat de o violentă palpitație a inimii. Medicul l-a sfătuit să înceteze imediat predicarea Evangheliei. Lucrul prea mult și surmenajul au cauzat aceasta. Astfel a părăsit Dundee și s-a mutat la Edinburgh. În locul lui a venit ca pastor William C. Burns. I-a fost foarte greu să-și părăsească biserica, dar boala l-a obligat. În scrisoarea adresată bisericii la 18 ianuarie el spunea: “Câteodată mă gândesc că o mare binecuvântare poate fi revărsată asupra poporului meu chiar în absența mea”.

Într-o zi, Dr. Candlish vorbind cu McCheyne despre Misiunea în Israel, i-a sugerat ideea să meargă în Israel. Numai de cânt el a acceptat să meargă cu o echipă și se gândea că dacă David Brainerd bolnav a putut să lucreze ca traducător, și ei vor putea să facă ceva ispravă: să întărească pe credincioșii de acolo, să inspire pe misionari și să câștige pe unii din păcat la Dumnezeu.

Astfel, în primăvara anului 1839, un grup de patru vestitori ai Evangheliei din Scoția au plecat în Israel. Drumul l-au făcut prin Franța, Italia, Malta și au debarcat la Alexandria în Egipt, iar de acolo au plătit unor beduini să-i ducă cu cămilele prin deșert până în Israel. Din deșert, a scris unui alt predicator din Scoția: “Folosește-ți sănătatea cât o ai, prietenul și fratele meu. Nu pierde ocaziile deosebite, care poate niciodată nu se mai întorc înapoi. Nu știi niciodată când e ultima duminică pentru tine în fața poporului. Vorbește pentru eternitate. Pe deasupra tuturor, cultivă-ți spiritul tău... Adu-ți mereu aminte că Dumnezeu, nu omul, trebuie să primească gloria. Nu mărimea predicii, mulțimea vorbelor, ci mărimea credinței e ceea ce are valoare”.

Andrew Bonar, unul din biografii lui McCheyne, spune că deși era bolnav și aveau de înfruntat atâtea greutăți în țara lui Israel de pe vremea aceea, totuși cultivarea sfințeniei pentru McCheyne era una din preocupările de seamă în fiecare zi. Avea timpul său de citire a Bibliei, de meditație, de cercetare de sine în lumina Cuvântului și de rugăciune. El acorda o deosebită atenție acestei practici. Și sfințenia se revărsa din el ca niște râuri de apă vie.

La întoarcerea spre casă, au trecut prin Beirut. Acolo a făcut o vizită unui tânăr din Glasgow care era bolnav de febră. El fiind debil, numai de cânt a fost contaminat de febră. Imediat a fost sfătuit să plece la Smirna, căci aerul răcoros de acolo îi va face bine. Astfel s-au imbarcat, au trecut prin Cipru, iar febra lui a crescut tot mai mult până ce și-a pierdut cunoștința. Timp de trei zile, fără ajutor medical, se părea că se sfârșește. Abia când s-au

apropiat de Patmos și-a revenit puțin și s-a ridicat să zărească insula. Ajunși la Smirna au găsit o familie de englezi, familia Lewis, care i-au acordat îngrijirea ca niște părinți. Acolo s-a refăcut puțin. Deși a fost bolnav grav, mereu se ruga pentru biserica sa și pentru treziri în Scoția.

Drumul spre casă l-au făcut prin Muntenia și Moldova. Superstiția și lipsa de cunoaștere a Evangheliei l-au îndurerat mult. La Iași a întâlnit câțiva evrei cu care a putut conversa și le-a vestit Evanghelia. Apoi a trecut prin Polonia la Viena, Berlin, Hamburg, iar de acolo în Scoția.

Acasă la Dundee a sosit într-o joi după-masă, iar seara s-a întâlnit cu biserica sa. Clădirea a fost supratrică cu popor; toate cărările pline, până și treptele amvonului erau ocupate. După ce s-a rugat și au cântat câteva cântări melodioase, el a citit Psalmul 64 și 1 Corinteni 2:1-4, apoi a predicat o oră. Neștiind cât timp va mai putea să predice, nu le-a împărtășit impresiile din călătorie, ci a arătat păcătoșilor calea mântuirii. Duminica următoare a predicat după masa din 2 Cronici 5:13,14. La încheiere, printre altele a zis: “Mult iubirii și doriții mei, acum încep un nou an de slujire în mijlocul vostru, și sunt hotărât că, dacă Dumnezeu îmi dă sănătate și putere, să nu rămână aici nici un bărbat, femeie sau copil care să nu fi auzit mărturia lui Dumnezeu despre Fiul Său, fie spre mântuire, fie spre condamnare. Și mă voi ruga, cum am făcut și până acum, ca Domnul să facă o revărsare a Duhului, în așa fel încât și cel mai slab copil dintre voi să vadă că e lucrare dumnezeiască, nu omenească”.

Încă pe când era el în Israel, Dumnezeu începuse un val de treziri spirituale prin noul păstor W. C. Burns. La întoarcerea lui, trezirea a luat un mare avânt. În carnetul lui sunt înscrise peste 400 de nume care s-au predat Domnului, iar ceva mai târziu pomenește de 800 de suflete care au fost trezite.

El a făcut multe călătorii misionare prin Scoția și Irlanda. Inima lui însă în mod deosebit se legase de misiunea printre evrei și căuta întoarcerea lor la Mesia-Cristos. Prin grai și prin scrisori îi îndemna să primească mântuirea sufletului. La Iași întreținea corespondență cu Edwards. Apoi avea o largă corespondență cu studenți din universități și cu multe biserici pe care le-a vizitat.

Sănătatea lui se refăcuse mult și lucra și în biserica sa și în alte biserici unde Domnul săvârșise frumoase treziri.

În vara anului 1842 a fost din nou doborât de câteva ori de boală. În jurnalul său din 4 august el a scris: “Adeseori, adeseori aș fi mai bucuros să plec și să fiu cu Domnul”. Totuși în aceea toamnă a fost gata să meargă în nordul Angliei pentru servicii de evanghelizare. În noiembrie a mers pentru zece zile la Londra. Atunci unii din biserica sa au început să murmure că lipsește prea mult. Dar dorul lui aprins pentru mântuirea sufletelor îl făcea să nu se cruțe pe sine, ci chiar cu riscul de a nemulțumii pe unii din biserica sa, el era gata să meargă din loc în loc spre a predica Evanghelia. La 17 noiembrie a luat parte la un congres la Edinburgh. Au fost prezenți vreo 500 predicatori din toate părțile Scoției. Vorbirea lui cu această ocazie a fost neuitată.

Pe la mijlocul lui ianuarie 1843 a mers să viziteze alte biserici. În timp de trei săptămâni a vizitat 24 de localități. În scrisorile lui de acolo se observă o nostalgie după cer în expresii ca aceasta: “De multe ori aș vrea să mă urc pe vârful Pisga și să-mi iau rămas bun de la biserică, să-mi las trupul acesta și să fiu cu Domnul. Ah, ar fi cu mult mai bine. Nu mă aștept să trăiesc o viață lungă. Mă aștept să fiu chemat așa dintr-o dată - poate curând - de aceea vorbesc clar”.

La 1 martie s-a întors acasă. Era extenuat de puteri. A predicat de trei ori în duminica de 5 martie și de două ori în 12 martie. Acestea au fost ultimele predici. Vizitând pe unii bolnavi de tifos a contaminat și el boala și pe 25 martie 1843 în vârstă de 29 ani, rugându-se, a trecut în veșnicie să-L întâlnească pe Cel ce l-a iubit și slujit cu toată ardoarea.

CITIȚI EVANGHELIA
TRĂIȚI EVANGHELIA
VESTIȚI EVANGHELIA

Astfel vei fi și tu o lumină în lume.

VOLUMUL II

PREFAȚĂ

Cu ajutorul binecuvântat al Domnului pun la îndemână fraților mei „Lumini peste veacuri”, volumul II, care cuprinde viața unor misionari. Acești devotați slujitori ai Domnului au înțeles chemarea divină să ducă la alții vestea bună a iertării. Ei n-au căutat avere, faimă, un trai mai bun, ci au renunțat la avere, la confort, s-au despărțit de cei dragi, de viața civilizată, și-au părăsit țara și au plecat spre locuri necunoscute, la popoare sau triburi necunoscute, ce vorbeau o limbă necunoscută, care trăiau în întuneric și păcat. De fapt, acolo era locul luminii. “Lumina luminează în întuneric” - spune Biblia.

Ce oameni minunați au fost misionarii! Numai când privești îndeaproape viața lor, osteneala lor, sacrificiul lor, poți observa frumusețea lor spirituală. Ce dezbrăcare de ei înșiși! Ce renunțare! Ce ascultare de Domnul! Ce dragoste pentru cei pierduți! Și ce rezultate binecuvântate le-a dat Domnul!

E ușor să te bucuri duminica la un serviciu de închinăciune lui Dumnezeu, într-o biserică mare, cu un păstor devotat, cu un bun vestitor al Evangheliei, cu un cor ce cântă excelent laudele Domnului, cu un tineret numeros și curat în fața Domnului. Dar, în timp ce tu te bucuri, alții, mii, milioane, merg în iad, la groaznic chin veșnic, nu din pricina păcatelor lor, căci ele au fost ispășite în prea scumpa Jertfă a Domnului Isus Cristos, ci pentru că nimeni nu le-a spus vestea grațierii, nimeni nu le-a arătat calea mântuirii, calea spre o viață binecuvântată aici pe pământ și fericită pe veci de veci în glorie.

Misionarii au fost oameni mântuiți, care au căutat să mântuie pe alții. Ei au înțeles porunca divină:

„Duceți-vă...” (Evanghelia după Matei 28.19) și care au auzit gemetele sufletelor pierdute. Ei au ars în dragostea lor pentru Mântuitorul și au luminat pe cei ce trăiau în bezna păcatului. Vai, câte piedici au avut unii! Ce greutate au îndurat! Cât au ostenit! Ce lupte și persecuții au întâmpinat! Căci nu e ușor să mergi să predici Evanghelia la niște păgâni a căror limbă nu o cunoști, într-o țară depărtată, unde, cu mijloacele de transport de atunci, călătoria dura luni de zile, iar când ajungeai acolo întâlneai oameni ostili, feroce, uneori canibali. Și totuși, ei și-au pus viața în joc. O chemare de sus răsuna mereu în urechile lor și o forță irezistibilă i-a pus în mișcare. Au fost gata să sufere totul, numai ca alții să poată cunoaște dragostea lui Dumnezeu, arătată în Cristos Domnul și să poată primi și ei mântuirea. Din numărul mare de acești sfinți, devotați largirii Împărăției lui Dumnezeu, am ales doar câțiva, care au luminat puternic și care, mă rog, chiar peste veacuri să lumineze și să inspire pe mulți frați ai mei.

În anii 1945-1947, lucram la revista „Farul Creștin”, ce apărea la Arad, săptămânal, în 5000 exemplare. Murise fratele Avram Bălgrădeanu, misionarul nostru printre românii din Banatul Iugoslaviei și simțeam nevoia unui alt misionar. De aceea, am scris o serie de articole în privința aceasta. Fratele Mircu Cocariu dorea să meargă. Eu mă gândeam că, dacă nu pleacă el și e voia Domnului, voi pleca eu. Vorbisem chiar cu soția în sensul acesta. Dar, nu s-a putut pleca. Nu știam atunci că, mai târziu, voi ajunge până la marginile pământului.

Îmi dau seama că și azi Domnul are mulți tineri scumpi și devotați care ar fi gata să meargă ca misionari în Africa, în India, în China sau Labrador. Dar nu se poate obține pașaport pentru așa ceva. De aceea, ei stau pe loc și cântă în cor sau fac altceva în biserica locală. În noaptea de 11 noiembrie 1988, pe la ora 4 eram treaz, mă rugam, meditam și deodată Domnul mi-a descoperit o nouă strategie misionară, ce poate fi de mult folos poporului nostru, spre a se alipi de Domnul, ca să scape de înjurături, de desfrâu, de beții și de atâtea alte păcate.

A fi misionar nu înseamnă numaidecât să mergi într-o țară străină. Nu. Apostolii au trebuit să înceapă de la Ierusalim. Deci, poți face lucrarea misionară în țara în care te afli. Nici un misionar nu a avut autorizare specială pentru aceasta. Iată două căi spre a-ți împlini chemarea divină:

1. O cale individuală

Simți că Domnul te cheamă la lucrarea sfântă? Fii gata să pleci, dar nu doar duminica, ci mută-te în altă localitate. Ești medic și primești repartiția în nordul Moldovei sau în Oltenia, unde nu este nici un pocăit. Tu încerci să faci totul, ca să-ți schimbe repartiția. De ce? Nu crezi că ai putea fi misionar acolo? Și nu trebuie să călătorești o distanță de luni de zile, nu trebuie să înveți altă limbă, nu trebuie să mergi la un alt popor. Acolo

nu e junglă, nu sunt căpcăuni, nimeni nu-ți va împlânta cuțitul pe la spate. Ei sunt frații noștri la care ești chemat să le alini durerile fizice și spirituale. La fel, poate să se mute un frate strungar, frizer, croitor sau inginer. Nu sunt atâtea localități fără oameni întorși la Dumnezeu? Tu poți să le spui cum tu te-ai întors la Dumnezeu și ce bine a făcut El sufletului tău. Pentru aceasta, nu-ți trebuie nici pașaport, nici societate misionară, ci doar tu să fii aprins de dragostea lui Dumnezeu și vei ajuta pe mulți să găsească o nouă viață.

Fratele Avram Barbu din Pecica, județul Arad, nu avea nici o pregătire teologică, era simplu croitor, om sărac și ghebos, dar a fost aprins de jarul dragostei divine pentru sufletele pierdute. În primăvara anului 1914, el a simțit chemarea să meargă în Bulgaria, căci auzise că acolo sunt sate întregi cu români, cărora voia să le ducă vestea bună a mântuirii prin Cristos Domnul. Nu avea de la nimeni nici o autorizație pentru aceasta. A trecut în Bulgaria și s-a oprit în comuna Martovița. Acolo, și-a deschis un atelier de croitorie și tuturor care veneau în atelierul lui le vorbea din Evanghelie. Uneori se adunau mai mulți, veneau chiar și din cei ce nu aveau nimic pentru croitorie, ci doar să-l asculte. Unii din ei s-au întors la Dumnezeu și au format o biserică. Apoi, fratele Avram a mers duminica și în alte comune. Unde găsea un grup de oameni, se oprea la ei. schimba discuția de la noutățile zilei la Evanghelie. Și Dumnezeu a binecuvântat mărturia lui. Astfel, el a înființat biserici în mai multe sate din Bulgaria.

În 1971, când eu am înțeles chemarea să mă mut în California, am ascultat, și Dumnezeu a ridicat în zona Los Angeles o biserică ce a ajuns până aproape de 400 membri. Un număr de 175 persoane au fost botezate acolo, iar ceilalți au devenit membri, prin mutare. Da, nu e ușoară lucrarea de pionierat, însă e posibilă și binecuvântată.

2. O cale colectivă

Biserica, păstorii pot lucra la aceasta. Ei pot alege un oraș sau o comună unde nu sunt oameni întorși la Dumnezeu, pentru care să se roage și unde să mute 3-5 familii de credincioși care sunt gata să facă lucrarea de vestire a dragostei lui Dumnezeu. Ei se mută cu serviciul lor acolo și trăiesc viața creștină, mărturie vie pentru ceilalți. Biserica face lucrarea fără zurgălăi, cu multă rugăciune, fără să se laude. Aceasta ar duce la mândrie. Poate nu vor fi rezultate în primul an, căci nici unii din ce mai buni misionari nu au avut rezultate imediate. William Carrey a lucrat șapte ani până a avut primul convertit. Nu e vorba de a face aderenți la o religie, ci de a scăpa din robia păcatului suflete scumpe pentru care a murit Cristos Domnul. Sunt sute de localități care au nevoie de mântuirea lui Dumnezeu și sunt biserici care pot crește două - trei biserici surori. Dumnezeu vrea aceasta, dar trebuie să vrem și noi.

Facă Duhul Sfânt ca, prin viața acestor misionari, mulți să fie inspirați să facă lucrarea sfântă cu mai mult spirit de sacrificiu. Când vrem să ne așezăm alături de ei, abia atunci vedem că noi suntem doar niște pitici netrebniți, care nu am făcut nici măcar acasă, ceea ce am fi putut face spre trezirea și binecuvântarea altora. Domnul să aibă milă de noi!

Mă rog ca mulți să fie aprinși de Duhul Sfânt și să devină adevărate lumini, ca alții să fie luminați. Roagă-te și tu pentru aceasta.

Sacramento, 28 decembrie 1988
PETRU POPOVICI

CAPITOLUL 1

MISIONARISMUL ÎN PRIMELE VEACURI

Creștinismul s-a născut prin misionarism, trăiește și se răspândește prin misionarism. Cristos Domnul Însuși a fost cel mai minunat misionar. El a părăsit gloria cerului și a venit pe pământ, să ne aducă vestea bună a dragostei dumnezeiești; „umbla din loc în loc, făcea bine și vindeca pe toți cei ce erau apăsați de diavolul” și în sfârșit, și-a dat viața ca Jertfă pentru mântuirea noastră.

Toți cei doisprezece apostoli au fost misionari. În Evanghelia după Matei 10.1-42, ni se relatează trimiterea lor în misiune. Iar, după pogorârea Duhului Sfânt la Rusalii, când au primit puterea de a fi martori, ei au făcut lucrarea misionară începând de la Ierusalim, în Iudeea, în Samaria și până la marginile pământului. Iată pe scurt

pe unde au misionat ei:

Apostolul Matei a predicat Evanghelia vreo 12 sau 15 ani în Iudeea, apoi se spune că a plecat în Etiopia unde a întemeiat multe biserici creștine, a mers în Parția, Asia Mică și a ajuns până în Tracia. Unele tradiții spun că el a suferit moartea de martir la Lisimachia.

Apostolul Ioan a propovăduit Evanghelia în Ierusalim, în Iudeea, în Samaria, apoi a mers la Efes, unde a lucrat până la exilarea lui în insula Patmos.

Apostolul Toma spun unele tradiții că a mers să predice în Persia și că a ajuns până în India, unde a format biserici creștine, apoi a suferit moartea de martir.

Apostolul Petru a predicat la Ierusalim, în Samaria, în Antiohia, apoi a misionat în răsărit, la evreii rămași în Babilon. Unii sunt de părere că denumirea de Babilon e figurativă și însemnează Roma. A murit moarte de martir.

Apostolul Pavel a misionat în Asia Mică, în Cipru, în Macedonia, în Grecia, la Roma și probabil a ajuns până în Spania.

Barnaba a fost cu apostolul Pavel în prima călătorie misionară prin insula Cipru și Asia mică, iar în a doua călătorie a mers cu Marcu din nou în Cipru.

Apostolul Bartolomeu sau Natanael a făcut misiune în părțile răsăritului, prin Persia, Mesopotamia, Egipt și Armenia.

Apostolul Andrei a făcut misiune în Sciția, spune istoricul Eusebiu. Epifaniu, un călugăr de pe vremea luptelor iconoclastice, 775-842 după Cristos, a scris o istorie a vieții apostolului Andrei, după datele culese din scrieri ale altor autori, dinaintea lui. El spune că Andrei a făcut trei călătorii misionare în nord. Fiecare călătorie o începea de la Ierusalim, unde se întorcea iarăși pentru sărbătorirea Paștelor.

În prima călătorie, ar fi avut ca tovarăș pe Matia, apostolul ales în locul lui Iuda și că ar fi ajuns prin Pont, Capadocia și Sciția (părțile Dobrogei, Munteniei și Basarabiei).

În a doua călătorie, se spune că a mers cu apostolul Ioan până la Efes. Acolo Andrei ar fi avut o vedenie în care Domnul i-a zis: „Mergi în Bitinia, că pe tine te așteaptă încă Sciția”. Astfel, el s-a îndreptat într-acolo predicând, înființând biserici, iar când a ajuns la Odisopol (Varna), a lăsat acolo pe Apion, unul din ucenicii săi, iar el a mers mai departe cu vestirea Evangheliei.

În a treia călătorie misionară, se spune că Andrei a avut ca însoțitori pe Matia, pe Simon Cananitul și pe Tadeu. Ajungând la Edesa în Macedonia, l-a lăsat acolo pe Tadeu, iar el, cu ceilalți doi apostoli, a misionat în nord în Dobrogea noastră și că a ajuns până la Dioscur (Sevastopolul de azi). În timp ce predica în Dobrogea, au venit la Andrei trei bărbați tineri numiți: In, Pin și Rim. Unii istorici spun că au fost daci, alții susțin că au fost sciți. Ei au ascultat predicarea Evangheliei, au crezut și au fost botezați. Ei au fost de mult ajutor lui Andrei în lucrarea misionară în Dacia din stânga Dunării, prin părțile Moldovei și Basarabiei. În lucrare, ei s-au dovedit misionari plini de zel sfânt, dar după un timp au fost martirizați - spune G. M. Ionescu în „Istoria Bisericii Românilor din Dacia Traiană” 1905, pagina 49.

La Caracicula, județul Constanța, este o peșteră-labirint, care în popor e numită Peștera Sfântului Andrei (Mitropolia Banatului Nr. 2, 1988, pagina 127). Se presupune că acolo își avea apostolul locul lui de găzduire.

Întorcându-se spre casă, a trecut prin Ahaia (Grecia). Peste tot el predica Evanghelia și mulți au crezut în Cristos Domnul. Chiar și soția guvernatorului ar fi fost convertită, lucru care l-a înfuriat pe guvernator, l-a prins la Patra și l-a condamnat la răstignire pe o cruce în formă de X. De aceea, se numește crucea Sfântului Andrei.

Sămânța aruncată de apostolul Andrei pe meleagurile răsăritene ale României de azi a prins rădăcini și a adus roadă. Numărul celor convertiți s-a mărit mult cu soldații creștini veniți în cadrul trupelor romane. G. M.

Ionescu în opul citat, la pagina 55, spune: „Împăratul Traian, pentru apărarea hotarelor Daciei contra barbarilor, a poruncit ca toate legiunile ce mărturisesc numele lui Cristos să fie trimise în Dacia. Căci este știut că pe la începutul secolului al II-lea erau în Dacia legiuni întregi creștine. Traian, se crede că a făcut aceasta din două cauze politice: a) ca să asigure hotarele imperiului roman contra barbarilor cu legiuni creștine, care erau cele mai viteze și b) pentru a curăți imperiul de creștini, care amenințau cu nimicirea totală a divinităților romane... Pe timpul lui Adrian s-au trimis în Dacia 14.000 ostași creștini”.

Se știe și faptul că împăratul Traian a adus pe pământul Daciei o mulțime de coloniști. Între ei au fost mulți creștini. Golubinski și G. Enăceanu, în lucrările lor de istorie, afirmă că relatările istorice despre împăratul Traian că ar fi adus în Dacia coloniști creștini sunt în totul adevărate. Același lucru îl susține și Petru Maior în „Istoria Bisericii”, Buda 1813, pagina 4.

De asemenea, numărul creștinilor pe pământul Daciei s-a mărit prin creștinii ce s-au refugiat aici, din cauza prigoanelor. Datorită faptului că mulți militari și chiar ofițeri erau creștini, edictele de prigoană ale Romei, aici, nu prea au avut efect. Dumitru Stănescu în cartea sa: „Viața religioasă la români”, București 1906, pagina 1. scrie: „Creștinismul, adus aici odată de ostașul roman din toate părțile imperiului, dar mai ales din Asia Mică, unde creștinismul era în floare din primul secol după Cristos a fost mărit cu numărul celor ce căutau azil pentru credința lor creștină în părțile depărtate și necontrolate ale imperiului”.

Istoricul nostru A. D. Xenopol în opera sa „Istoria Românilor din Dacia Traiană” volumul II, 1888, susține răspândirea creștinismului în Dacia în primul secol și dă ca dovadă o seamă de termeni religioși de origine latină introduși în limba română de la formarea ei. La pagina 91, el pune întrebarea: “Într-adevăr, cum ne-am putea închipui ca limba română să fi luat mai târziu elemente latinești pentru a le aplica la noțiuni privitoare la religia creștină?” Același lucru îl susține și Vasile Pârvan în lucrarea sa: „Contribuții epigrafice la istoria creștinismului Daco-roman”, București 1911, paginile 74-116.

Creștinismul din Dacia, de asemenea, este pomenit de cei trei mari scriitori creștini: Iustin Martirul, Tertulian și Origen. Aceștia erau departe de Dacia, dar fiindcă creștinismul acestora era viguros, activ în ce privește misiunea, li s-a dus vestea în tot imperiul roman. Lumina strălucește până departe și peste veacuri a ajuns până la noi.

E trist faptul că mulți din credincioșii de astăzi sunt desculți, nu mai au ca încălțăminte râvna Evangheliei păcii. Sunt mii de frați români, care nu știu nimic de mântuirea lui Dumnezeu, ci trăiesc în toate păcatele: mint, înjură pe Dumnezeu și pe aproapele, fură, înșeală, beau până nu se mai pot purta, iubesc plăcerile, dansurile, trăiesc în desfrâu, dușmănesc pe alții, sunt aroganți, egoiști, bârfitori, trădători, tăgăduitori de Dumnezeu și totuși se numesc creștini. O, nu, nu așa au fost creștinii din Dacia, ci păgânii. Creștinii au părăsit toate aceste păcate și au trăit o viață frumoasă pentru Dumnezeu. În ei ardea dragostea pentru aproapele. De aceea, ei împărtășeau tuturor vestea bună a Evangheliei și chemau lumea la pocăință. O, Doamne, ridică și azi așa creștini!

Pe la sfârșitul primului veac, toți apostolii erau morți. Ei au fost inspiratorii lucrării misionare și ne-am aștepta să constatăm un declin în răspândirea creștinismului. Pe de o parte, prigoanele au fost groaznice, pustiitoare, îndeosebi sub Nero și Domițian. Pe de altă parte, creștinismul era pe atunci o religie simplă, nu avea preoți în odăjdii, nu avea temple, nu avea ceremonii care să izbească ochii, să atragă lumea. Păgânii aveau temple mărețe, preoți îmbrăcați în odăjdii strălucitoare, ceremoniale pompoase, sărbători cu mese bogate, însoțite de dansuri, dezmaț și orgii, precum și favorurile împăratului. Toate acestea apelau la firea pământească. În mod firesc, unii gândeau că creștinismul era sortit nimicirii, nu răspândirii. Dar n-a fost așa, căci era lucrare dumnezeiască.

A. M. Renwick și A. M. Barman în cartea lor: „The Story of the Church”, Inter-Varsity Press, 1986, la pagina 22, vorbind de această perioadă, spun: „Suntem uimiți de ceea ce au realizat ei. Fără nici o grandoare lumească, cu puțină influență socială, fără clădiri de biserici, acei creștini de la început au mers din putere în putere, în ciuda opoziției marelui imperiu roman și a amarei animozități a păcătoasei lumi păgâne, care îi ura din pricina că puritatea vieții creștinilor condamna lipsa lor de standarde morale. Adevărata esență a organizației bisericii, a vieții și a închinăciunii creștine, în primele două veacuri, a fost simplitatea. Nu era nici un fel de formalism și pompă, acestea au pus stăpânire doar mai târziu, când viața spirituală a ajuns în declin... Biserica activa cu putere. Nu numai păstorul, ci mulți din cei prezenți luau parte la serviciu, căci pentru ei preoția tuturor

credincioșilor era o puternică realitate. Pe la sfârșitul primului secol Evanghelia a ajuns până departe...”.

Cele patru mari centre ale lumii de atunci, Ierusalimul, centrul religiei monoteiste, Antiohia, centrul culturii, Alexandria, centrul științei și Roma, centrul forței, toate aveau mari comunități creștine. În răsărit, creștinismul a ajuns până în Persia și prin refugiați evrei-creștini de la Ierusalim până în India. În apus până în Spania, iar în nord până în Britania. În „Ecclesiastical History of the English People” de istoricul Bede, (673-716), în introducere se spune: „Creștinismul a fost bine înrădăcinat în Britania în timpul stăpânirii romane. El a supraviețuit evacuării romanilor în zonele de nord și de vest, unde populația băștinașă britanică a rămas liberă de ocupația anglo-saxonă...”. Bretonii și-au păstrat credința creștină necoruptă, nealterată până sub domnia lui Dioclețian.

E adevărat că nu prea avem multe nume de misionari din primele secole, căci ei toți erau misionari. Nu știm precis cine a dus Evanghelia în Britania. Părerea istoricilor e că unii din ofițerii și soldații de ocupație au fost creștini și au plantat biserici în țara ocupată. De altfel, noi nu știm numele nici a celor ce au vestit Evanghelia în Antiohia, la Roma, la Cartagena, la Alexandria. Doar în veșnicie le vom cunoaște numele, acum le cunoaștem doar lucrarea. Important e faptul că au existat creștini, care împuterniciți de Duhul Sfânt, au devenit misionari peste hotare, formând biserici dinamice, adevărate focare de răspândire a creștinismului. Ce mult ar trebui să se roage toți adevărații credincioși: Doamne, ridică și azi asemenea bărbați și așa biserici!

Noi ne mișcăm prea încet în lucrarea misionară. Ei n-au avut mașină, autobus, tren, avion, motocicletă, nici măcar bicicletă; n-au avut poștă organizată, n-au avut reviste, nu telefon, telegraf, radio, televiziune sau sateliți de comunicație și totuși lucrarea lor de răspândire a Evangheliei a depășit cu mult lucrarea noastră, noi, care ne bucurăm de cele mai moderne mijloace de transport și de comunicație. Ei mergeau apostolește, dar au mers și au vestit Evanghelia. Nu știau dacă se vor mai întoarce acasă sau vor ajunge la rug sau în circ sfâșiați de fiare. Ce oameni de sacrificiu! Ce adevărați misionari, fără să-i numească cineva misionari! Ce minunați purtători de cruci, ca să vestească lumii marea Jertfă de pe cruce!

Adevărații credincioși de astăzi ar trebui să cerceteze mai îndeaproape viața creștinilor de la început. Ar avea multe de învățat și de aplicat în viață. La o parte cu moleșeala, cu comoditatea, cu desfătarea la servicii frumoase! Alții pier, și pier pe veci! Săriți, salvați pe-ai voștri frați!

În primele veacuri nu au fost societăți misionare, cărțile Noului Testament încă nu erau puse împreună, nu a fost o vreme prielnică, o vreme de libertate religioasă, ci de sângeroase prigoane. Dar, creștinii nu s-au oprit la piedici, nu s-au speriat de greutate, nu s-au lăsat intimidați de amenințări și nu s-au îngrozit de torturi, schingiuri și martiraj, ci au mărturisit Cuvântul sfânt, chiar și celor trimiși să-i aresteze, și schingiuitorilor, ba chiar și guvernatorilor sau împăratului în fața căruia erau duși la judecată. Au fost cazuri când mărturia, plină de curaj și de putere sfântă, a făcut ca însuși guvernatorul să devină creștin. E cunoscut cazul lui Cromațiu, Prefectul Romei care, după convertire prin cei pe care-i judecase, a renunțat la înalta sa slujbă și s-a retras din Roma.

Istoricul bisericesc Eusebiu în „Istoria Bisericească”, cartea III-a, capitolul 37, spune: “În acele vremuri au fost mulți care au deținut primul rang în succesiunea apostolică. Aceștia, ca sfinții ucenici, au clădit biserici pe temelii care au fost puse mai dinainte de apostoli. Ei au sporit cu mult mijloacele de răspândire a Evangheliei și au împrăștiat semințele mântuirii și ale împărăției cerurilor până departe în lume. Cei mai mulți din ucenicii acelei vremi, animați de o iubire mai înflăcărată pentru Cuvântul divin, au îndeplinit perceptul Mântuitorului, împărțind bunurile lor pământești celor lipsiți. După aceea, părăsindu-și țara lor, au îndeplinit slujba de evangheliști, ducând vestea cea bună celor ce încă n-au auzit de credință și în timp ce-L proclamau pe Cristos, distribuiau și porțiuni din sfintele Evanghelii”.

Atât din lucrarea lor, cât și din scrierile lor, care au ajuns până la noi, se constată că erau stăpâniți de o dragoste fierbinte pentru cei nemântuiți și căutau să-i smulgă din robia păcatului. Porunca Domnului Isus: „Duceți-vă și predicați Evanghelia”, era ascultată în totul, de toți. Când Sabinus, guvernatorul Bitiniei, a întrebat pe Lucian cine l-a autorizat să predice, acesta a răspuns: „Legea dragostei și a umanismului obligă pe toți oamenii să caute să-și convertească aproapele la ceva mai bun, să facă tot ce le stă în putință spre a-i salva din ghearele diavolului”. Ei preferau mai bine să moară decât să tacă, să nu spună altora despre dragostea lui Dumnezeu. Guvernatorul din Lion văzând curajul sfânt la toți creștinii, a zis: „Ce rost au toate persecuțiile, dacă ei totuși

rămân credincioși și îndrăznesc să-L mărturisească pe Cristos, iar vechilor zei refuză să le sacrifice?"

E foarte important să ne dăm seama cum misionarismul lor a dus la rapida răspândire și înmulțire a creștinismului. Noi, de multe ori, trecem cu vederea acest fapt extrem de important. El e uimitor, în timp de 50 de ani de la răstignirea Domnului Isus Cristos, găsim biserici creștine în toate orașele principale ale imperiului roman. Scriitorul roman Tacitus declară că Nero, anii 37-68, a găsit o mare mulțime de creștini să persecute. Pliniu cel Tânăr, anii 52-117, guvernator al Bitiniei, prieten al împăratului Traian, îi scria acestuia despre creștini că „au pătruns nu numai în orașe, ci și la sate și în locurile de la țară, astfel că templele sunt aproape goale". D. Petrescu în cartea „Martirii crucii” spune că Drosida, fiica împăratului Traian, a devenit creștină în ascuns. Oare care servitoare sau sclavă a ei i-o fi predicat pe Cristos? În „Atlas of the Bible”, editat de revista Reader’s Digest, 1981, la pagina 205 citim: „Prin anul 100 s-a estimat că erau peste 300.000 creștini în imperiul roman... vreo 80.000 erau numai în Asia Mică”.

Adrian a urcat pe tronul Romei în anul 117 după Cristos și la acea vreme a trimis în Dacia 14.000 de soldați creștini (Johannis Corvini, „Istoria persecuțiilor” lib. X - XII).

Iar în anul 286 după Cristos, Legiunea Tebană care era compusă din 6.666 soldați și ofițeri, toți erau creștini. Ei erau în răsărit până ce împăratul Maximian le-a ordonat să-l însoțească în Galia, spre a reprima răscoala din Burgundia. Ei au plecat, au trecut Alpii având ca și comandanți pe Mauritius, Candidus și Exuperis. Ajungând la destinație, s-au unit cu trupele cu care venise Maximian. Înainte de a pleca la luptă, împăratul a poruncit să se facă o jertfă și fiecare ofițer și soldat să depună jurământul față de Maximian că-l va ajuta să stârpească creștinismul. Cum era natural, Legiunea Tebană a refuzat participarea la jertfă și la un așa jurământ. Aceasta l-a înfuriat peste măsură pe împărat, care a poruncit decimarea legiunii. Tot al zecelea soldat a fost omorât cu sabia. S-a poruncit din nou supunerea, dar ei au mărturisit cu toții că sunt creștini și nu pot participa la sacrificiu și la jurământ. A urmat a doua decimare. Și fiindcă nici după a doua decimare nici unul nu a fost gata să se lepede de credință și să asculte de împărat, Maximian, înnebunit de furie, a poruncit ca toată Legiunea Tebană să fie masacrată de celelalte trupe. Martirizarea Legiunii Tebane s-a făcut pe ziua de 22 septembrie anul 286, relatează Fox în „Cartea Martirilor”, ediția 1978, pagina 23. Aceasta arată numărul mare al creștinilor pe acea vreme, precum și credințioșia lor de neclintit.

Pe la anul 200, Tertulian scria în Apologia sa: „Suntem de ieri și totuși am ajuns să umplem pământul și toate ale voastre: orașele, insulele, municipiile, consfăturile voastre intime, tribunalele, adunările poporului, palatul, senatul, forul, numai templele vi le-am lăsat”. El era avocat din Cartagena și scria pentru apărarea creștinilor. El n-a exagerat, căci era o vreme de crunte prigoane; deci nu s-a lăudat făcând această afirmație, căci aceasta ar fi ațâțat mai tare pe prigonitori. Dimpotrivă, el redă cuvintele lor: „Se strigă împotriva noastră că cetatea este ca stăpânită de noi; că pe ogoare, în fortărețe, pe insule, pretutindeni predomină creștinii; se întristează ca de o nenorocire că oricare ar fi sexul, vârsta, starea socială sau rangul, trec de partea acestui nume” (de creștin). Dacă nu era acesta adevărul, fiți siguri că el ar fi spus că e doar o acuzare, dar el recunoaște despre creștini că au pătruns peste tot.

Împăratul Septimiu Sever (193-211), care a trăit tocmai în acea vreme, s-a îmbolnăvit grav și datorită îngrijirii date de un medic creștin, s-a însănătoșit. Sub influența acestuia, el a căutat să stopeze prigoanele, dar ele au continuat în provincii, datorită guvernatorilor. Caracala Marcus Aurelius, fiul lui Septimiu Sever, a fost crescut de o doică creștină. Deci, e clar că ei, creștinii au pătruns în palatul imperial.

Fiindcă în Africa de nord au continuat persecuțiile, Tertulian a scris o scrisoare guvernatorului din Cartagena. Din scrisoare se constată numărul mare de creștini în Africa de nord pe la anul 200 după Cristos. El zice: „Dacă voiești ca și mai departe să continui cu persecuțiile contra creștinilor din Africa, te întreb ce ai de gând să faci cu miile de creștini de toate vârstele și din toate clasele sociale, care de bună voie se vor prezenta înaintea ta și se vor declara creștini? Vei avea destule ruguri și săbii să stingi viața acestora? Numai din Cartagena va trebui să duci la eșafod o zecime din locuitori”. Pe la anul 149, înainte de Cristos, Cartagena avea o populație de 700.000 locuitori. Dacă după războaiele punice au rămas să zicem numai 300.000 locuitori, înseamnă că în Cartagena erau 30.000 de adevărați creștini. În care oraș din România ai găsi un așa procentaj de adevărați creștini, nu doar cu numele, ci gata să meargă la martiraj pentru credința lor? Nu e izbitor numărul mare de creștini în Cartagena: o zecime din populație?

Un alt amănunt care arată roadele misionarismului lor și rapida răspândire a creștinismului, în ciuda tuturor prigoanelor, sunt osemintele martirilor din catacombele Romei. Dr. A. H. Strong în Teologia Sistematică, ediția a 29-a, 1974, la pagina 191, spune că după arheologul Rawlinson, catacombele Romei ar cuprinde 900 mii de străzi subterane, cu aproximativ șapte milioane de oseminte ale martirilor. După Northcote, ar fi vreo 350 de mii cu aproape trei milioane de oseminte. Catacombele au slujit ca loc de înmormântare, o perioadă de două sute și ceva de ani. Dar, trebuie să ținem seama că nu toți martirii au fost îngropați la Roma. Cei martirizați în Alexandria, în Antiohia, Efes sau Cartagena au fost îngropați acolo. Doar cei martirizați la Roma au ajuns să fie depuși în catacombe. Pe de altă parte, nu toți creștinii au fost martirizați, nici chiar în Roma. Între cele 10 valuri de prigoane au fost și perioade de liniște. Prigoanele au început cu Nero, prin anul 64 după Cristos și s-au terminat cu Dioclețian la 312. Acum, gândiți-vă dacă numai martiri în Roma au fost trei milioane, câți creștini au fost în această perioadă acolo și câți pe tot pământul?

Convertirea acelor milioane a fost o muncă uriașă, un misionarism dinamic, o adevărată bătălie pentru convertirea lumii. De ce nu e și azi o așa lucrare? Proorocul Isaia ne dă răspunsul în capitolul 59.1-2: „Nu, mâna Domnului nu este prea scurtă ca să mântuiască, nici urechea Lui prea tare ca să audă, ci nelegiuirile voastre pun un zid de despărțire între voi și Dumnezeu vostru; păcatele voastre vă ascund Fața Lui și-L împiedică să vă asculte!” Deci, spre a face misionarism trebuie înlăturat orice păcat și atunci Duhul Sfânt ne poate folosi (2 Timotei 2.21).

Credincioși de pretutindeni, e vremea să fim adevărați creștini! Dumnezeu ne cere aceasta și lumea din jurul nostru așteaptă aceasta. Înapoi la misionarismul primar! La acel misionarism care nu ține cont de piedici, de greutate, de preț ce trebuie plătit, ci are în vedere porunca dumnezeiască și valoarea nespuse de mare a unui suflet. Avem toate mijloacele la îndemână, doar trebuie folosite. Poți face misionarism prin scrisori la prieteni de ai tăi sau chiar la necunoscuți, poți prin telefon, prin tratate, prin vizite, printr-o farfurie de mâncare dusă unui bolnav sărac, printr-un Noul Testament, uitat în tren sau autobuz, printr-o casetă împrumutată, printr-o carte bună dată cadou, printr-un abonament plătit la o revistă creștină care să fie trimisă unui suflet nemântuit pentru care te rogi, printr-o vizită în localitatea vecină sau în satul în care ai crescut, spre a le spune cum azi viața ta este schimbată de puterea lui Dumnezeu și cum te bucuri de mântuirea Lui.

Misionarism nu înseamnă a predica de la amvon. În primele veacuri n-au existat amvoane, dar a existat misionarism înflăcărat. În timp ce Dioclețian, la 209 după Cristos, căuta să stârpească numele de creștin, Hermon al Ierusalimului pregătea 40 de misionari pe care i-a trimis apoi în diferite țări. Unul din ei numit Efrem „s-a dus la scii ce locuiau pe lângă Dunăre și acolo propovăduind, pe mulți i-a adus la Cristos”. El a predicat în Goția (România de azi) timp de zece ani. El a suferit moartea de martir, prin tăierea capului. Nimeni care îndrăznește azi să facă aceasta nu are de îndurat ce a îndurat Efrem.

Doamne, ridică și azi așa misionari!

CAPITOLUL 2

ULFILA

Apostolul goților

Ulfila a trăit între anii 311 și 381 după Cristos. Filostorg, care era din Capadocia și trăia pe acea vreme, ca și alți istorici, susține că Ulfila era din Capadocia, născut în târgușorul Sadagoltina, lângă Parnas. Elgin S. Moyer în cartea sa „Who was Who în Church History”, spune că părinții lui au fost luați prizonieri de goți în anul 246 și au fost aduși în Goția. Pe acea vreme, Dacia Traiană a fost cucerită de goți și deci se numea Goția. Alți istorici susțin că el însuși ar fi fost got.

Când a fost în vârstă de 20 ani, regele goților l-a luat cu sine la Constantinopol. Ulfila știa trei limbi: limba goților, latina și greaca. Dacă a fost din Capadocia, înseamnă că greaca era limba sa maternă. Cum la Constantinopol pe vremea aceea se vorbea greaca, probabil că el a fost ca translator pentru goți. El a rămas la Constantinopol timp de zece ani. În acea perioadă, el a devenit creștin și a primit o bună educație. Contactul cu Eusebiu de Nicomedia, care ținea învățătura lui Arie, l-a făcut pe Ulfila să fie creștin arianuarie Arieni tăgăduiau divinitatea Domnului Isus, nu-L credeau deopotrivă cu Dumnezeu. Teodoret în cartea IV, 37 spune că Ulfila considera întreaga controversă ariană ca o chestiune indiferentă, care a fost ridicată de unii preoți ambițioși din plăcerea de dispută.

În anul 341, Ulfila a fost consacrat ca episcop și misionar pentru goți. Filostorg spune că Ulfila până la vârsta de 30 ani a fost lector.

Istoricul Socrate în cartea III, 24 și Sozomen în cartea VI, 37 afirmă că Ulfila a luat parte la Sinodul creștin din Constantinopol, ținut în anul 360 și că numele lui e scris pe confesiunea ariană.

În primii șapte ani, a lucrat ca misionar în Goția. El a predicat Evanghelia în limba goților, în limba greacă și în limba latină. În limba latină desigur vorbea populației din Dacia Traiană, subjugată de goți.

Goții stăpâneau teritoriul din răsăritul și apusul Mării Negre, de la Don până la Carpați. Deci, părți din Ucraina, Basarabia, Moldova, Muntenia și Dobrogea. Ei erau mai multe triburi germanice. Atanaric era regele vizigoților, iar fratele său Fridigern era al ostrogoților. De la vizigoți ne-a rămas tezaurul numit „Cloșca cu pui de aur”, descoperit la Pietroasa, în 1837.

În anul 367, iscându-se o neînțelegere între Atanaric și Fridigern, Ulfila a fost trimis de Fridigern în fruntea unei delegații la Valens, care comanda trupele imperiului de răsărit ce se aflau în Tracia, cu rugămintea să-l ajute în lupta contra lui Atanaric. Acesta a acceptat și Atanaric a fost înfrânt. Trimiterea lui Ulfila în această delegație diplomatică ne dovedește stima de care se bucura în fața regelui și a poporului său.

Socrate susține că drept recunoștință pentru ajutorul dat în luptă, Fridigern, care și el era creștin, probabil câștigat de Ulfila, a adoptat pentru ai lui creștinismul în forma ariană care era dominantă pe acea vreme în imperiul Roman de răsărit. Alții sunt de părere că arianismul a fost de timpuriu, căci aceasta e după Sinodul de la Constantinopol, unde Ulfila deja se declarase de partea lui Arie, ca și majoritatea participanților.

Ulfila a fost un distins bărbat de acțiune. Spre a ajuta pe goți să devină creștini, el și-a dat seama că e nevoie să aibă Biblia în limba lor. Fiindcă cunoștea bine greaca și latina, el s-a hotărât să o traducă. Dar goții nu aveau alfabet, limbaj scris. Astfel că a trebuit să compună întâi alfabetul lor cu 24 litere, ca să poată exprima sunetele limbii teutonice a goților. Biblia lui Ulfila a fost prima carte scrisă în limba gotică. Ea e străbunica literaturii germane. „The Lion Encyclopedia of the Bible”, 1978, pagina 73, spune că o mare parte din textul tradus supraviețuiește în manuscrise, deși limba goților a murit de mult.

În cei șapte ani de lucrare misionară în Goția, o mare parte din poporul got a devenit creștină. Auxențiu, biograful lui Ulfila spune că el a făcut creștini pe goți “în adevăratul înțeles al cuvântului”. Desigur că nu a fost ușor. Goții aveau o fire foarte războinică. De aceea, când a tradus Biblia, Filostorg ne spune în Istoria Bisericii II, 5, că Ulfila cu multă înțelepciune a evitat să traducă cele două cărți ale lui Samuel și ale Împăraților, căci se gândea că acestea ar putea reaprinde în ei spiritul bătăios. El a câștigat inima poporului pentru Cristos Domnul. Datorită lucrării sale intense și influenței ce o avea aproape ca a regilor, creștinismul s-a răspândit rapid în nordul Dunării, mai ales că o mare parte din populația băștinașă era deja creștină. Noua învățătură a afectat toate ramurile vieții goților. Istoricii spun că barbarii au început să cânte laudele Domnului. Chiar și prinții goți au devenit creștini.

În anul 371, Atanaric a dezlănțuit o cruntă prigoană împotriva creștinilor. Mulți au fost martirizați. Atunci Ulfila cu Fridigern și poporul său au trecut Dunărea și s-au refugiat în imperiul roman, în Moesia inferioară. Vasile Pârvan în cartea sa „Contribuții epigrafice la Istoria creștinismului Daco-Roman”, București 1911, spune că împăratul Constanțius i-a primit bine, căci și el era creștin arian și le-a dat locuință în Munții Balcani.

Timp de 30 de ani, Ulfila a lucrat în Moesia inferioară, la poalele lui Haemus. Istoricul Iornandes spune că activitatea lui Ulfila s-a întins până departe și asupra ostrogoților și a gepizilor. El a fost un mare misionar printre barbari și i-a adus la picioarele Domnului.

CAPITOLUL 3

PATRICK

Apostolul Irlandei

După încetarea persecuțiilor din partea Cezarilor și obținerea libertății de închinăciune, biserica creștină a

devenit preocupată cu clădirea locașurilor de rugăciune, cu organizarea internă și de multe ori cu lupte pentru funcții, pentru întâietate și a uitat lucrarea cea mai importantă: mântuirea păcătoșilor. Din cauză că în această vreme lumea a pătruns în biserică, deci viața spirituală a scăzut, mulți creștini, dornici după o adevărată viață curată, au părăsit lumea și s-au retras la mănăstiri. Astfel, a început viața monahală. Domnul Isus n-a poruncit călugăria, dar ea a devenit un fel de refugiu și de cultivare a vieții spirituale. Din când în când, totuși Dumnezeu a ridicat bărbați curați în trăirea lor și aprinși în slujirea lor, oameni care au fost gata, ca apostolii, să meargă, din loc în loc, să predice Evanghelia păcătoșilor. Aceștia au trezit suflete, au întemeiat biserici și au contribuit la extinderea Împărăției lui Dumnezeu.

Un așa slujitor credincios a fost Patrick. El a fost fiul unui centurion roman, iar mamă-sa era bretonă. Data nașterii sale nu e precisă. Unii susțin anul 385, într-un sat Bonavem Taberniae, în Scoția. Tatăl său numit Calpurnius a fost bun creștin și diacon în biserica locală. Convertirea tatălui probabil că s-a petrecut la Roma, înainte de a fi trimis cu trupele în Scoția, iar căsătoria a făcut-o în noua țară.

Când Patrick era de 16 ani, a fost luat de barbari și dus captiv în Irlanda. În „Confesiuni”, el scrie: „Eram atunci aproape de 16 ani. Nu-l cunoșteam pe adevăratul Dumnezeu și am fost dus captiv la Hiberio”. Probabil a fost vândut ca sclav și a fost pus să păzească vitele între munți, la Slenis. Timp de șase ani a trăit o viață grea, prin ploaie, prin frig cu vitele în pădure. În acei ani grei și-a adus aminte să se roage și acolo, la vite, ca fiul risipitor la porci, s-a petrecut trezirea sufletului și convertirea sa. Acolo a învățat să strige cu adevărat către Dumnezeu și să primească de la El mângâiere și tărie.

Odată a fost înștiințat de Dumnezeu în vis că o corabie ce e la țarm e gata să-l ducă din Irlanda. Atunci, a părăsit vitele, a apucat spre coasta mării și deși a avut de parcurs o distanță mare, a ajuns cu bine, a găsit corabia, dar aceia, probabil fiindcă el nu avea bani, nu l-au luat. Amărât, a pornit să se întoarcă la vite, dar a fost strigat să revină la corabie și după trei zile l-au lăsat pe coasta Scoției. Cum coasta aceea era nepopulată, a dus lipsă de mâncare și abia după 27 zile de rătăcire a ajuns la o localitate, de unde s-a îndreptat spre casă.

Dar n-a petrecut mult timp acasă, căci din nou a fost luat și dus în altă captivitate. După două luni a scăpat cu fuga și a ajuns în Galia. Câțiva ani i-a petrecut prin Europa, apoi s-a întors la tatăl său în Scoția. Odată a avut o vedenie ca a apostolului Pavel. Un irlandez îi striga: „Te rugăm, copil al lui Dumnezeu, vino și trăiește iarăși printre noi!” El a înțeles că e o chemare cerească și s-a hotărât să meargă să le vestească Evanghelia. În anul 432 după Cristos a fost ordonat și în acea iarnă a plecat și a debarcat în Irlanda la localitatea Saul. Acolo a rămas până primăvara, când s-a mutat la Tara. Aici a început să le vestească mântuirea prin Cristos Domnul și a avut primii convertiți. Aceasta a stârnit ura preoților păgâni. A urmat o mare confruntare cu druzii, preoții vechilor celți, dar el nu s-a înfricoșat. Viața sa curată, râvna sa aprinsă și puterea Duhului Sfânt au început să atragă mulțimile în aer liber și el le predica dragostea lui Dumnezeu arătată în Cristos Domnul și mântuirea Sa mare săvârșită pe cruce.

Din scrierile sale: „Mărturisiri”, „Epistolă către Irlandezi” și „Epistolă către soldații lui Coroticus”, constatăm că el susținea că mântuirea nu e prin fapte bune, nu e prin biserică, ci numai prin sângele Domnului Isus. Botezul îl aplica numai celor convertiți, oamenilor mari care mărturiseau că ei cred în Cristos Domnul ca Mântuitorul lor, și îl făcea nu prin stropire, ci prin cufundare în apă. El pune mare preț pe Biblie. Niciodată nu a pomenit de autoritatea bisericii, a clericilor, a conciliilor sau a papei de la Roma. Singura autoritate pentru el era Cuvântul lui Dumnezeu. Aceste adevăruri căuta să le întipărească în mintea tuturor convertiților. Creștinismul său a fost apostolic. În crez, el a fost evanghelic cu mult înainte de protestantism. Pe noii convertiți el i-a instruit să fie misionari, să meargă în satele și orașele Irlandei să predice, și astfel populația care a fost păgână și se închina la idoli, a fost câștigată pentru Cristos Domnul. În scurt timp localitățile Tara, Meath, Leitrim, Cavan și Irlanda de vest au fost aduse la picioarele Domnului, au devenit creștine.

Odată, un prinț numit Coroticus, ce își zicea că e creștin, dar trăia o viață de păgân, a năvălit în Irlanda și a ajuns la localitatea unde o seamă de convertiți, îmbrăcați în haine albe de botez, se aflau în fața lui Patrick. Fără să aibă vreo considerație față de botez, Coroticus pe unii i-a masacrat, iar pe alții i-a luat captivi și i-a vândut ca sclavi. A doua zi, Patrick a scris o epistolă lui Coroticus prin care condamna acțiunea sa nechibzuită și îi cerea să elibereze imediat pe toți prizonierii luați.

În anul 444 după Cristos, Patrick și-a mutat centrul său misionar la Armagh. De aici lucrarea a avut un mare

impact aspra vieții întregii țări. Toți cei deveniți creștini mărturiseau altora de harul lui Dumnezeu și noul fel de viață. Acum convertiții au fost cu miile. A fost convertit și botezat chiar și regele din Dublin, regele din Munster și șapte feciori ai regelui Connaught. Patrick a umplut țara cu biserici creștine și cu școli. În școli el a introdus alfabetul latin. Chiar și asupra legilor țării Patrick a pus amprenta Bibliei, în mod deosebit împotriva sclaviei și a taxării săracilor. Influența lui s-a extins și asupra Franței și Elveției.

Prin lucrarea sa, Patrick a demonstrat lumii că misiunea trebuie făcută, chiar dacă nu sunt bani, chiar dacă nu sunt organizații misionare, dar un om consacrat, la îndemână Domnului, poate schimba fața satelor, a orașelor și chiar a unei țări. Vrei tu să fii un așa om?

În anul 457, Patrick a revenit la Saul, prima sa reședință, unde a lucrat până la moartea sa în anul 461. Elmers L. Towns în cartea sa „The Christian Hall of Fame”, pagina 20, spune că din motive politice, spre a-i câștiga pe irlandezi la catolicism, biserica catolică l-a canonizat pe Patrick, declarându-l sfânt. În Irlanda era un creștinism primar. Catolicismul a câștigat supremația asupra Irlandei abia prin secolul al XII-lea.

CAPITOLUL 4

COLUMBA

Apostolul Scoției

Când au încetat prigoanele cezarilor, datorită faptului că împăratul Constantin s-a declarat de partea creștinilor, deși toată viața el nu a fost creștin, ci doar când a fost pe patul de moarte a acceptat să fie botezat, totuși din motive politice el a acordat creștinilor anumite favoruri, aceasta determinând ca mulți păgâni să treacă la creștinism, fără ca ei să aibă credința mântuitoare și nașterea din nou. Astfel, lumea a pătruns în biserică. Unii oameni orgolioși, dornici de întâietate, au căutat să ajungă în fruntea bisericilor. Au fost adevărate lupte. Odată ajunși sus, au căutat să dea porunci și edicte, ca cezarii. Luxul a luat locul simplității. Papa și-a arogat dreptul de a porunci chiar împăraților. Bunii creștini, care în treburile bisericești recunoșteau doar autoritatea lui Cristos, au ajuns să fie prigoniți acum de autoritățile bisericești. Misionarismul, lucrarea cea mai de seamă a bisericii, a fost dată uitării.

În așa vremuri, Dumnezeu a găsit totuși anumiți bărbați pe care i-a aprins, spre a lumina pe alții. În Insulele Britanice, Evanghelia a pătruns încă din primul veac. Se pare că ofițeri și soldați romani creștini au împărtășit vestea bună a dragostei lui Dumnezeu localnicilor. Astfel, s-au înființat biserici și învățătura Noului Testament era aplicată în viața de toate zilele. Fiind departe de Roma, biserica apostată nu a putut exercita mare influență asupra lor. Când Saxonii au invadat Britania, fiind păgâni, au prigonit pe creștinii găsiți acolo. Unii au fost martirizați, iar alții s-au refugiat în munți.

În Irlanda s-a ridicat un bărbat pios numit Columba. El s-a născut într-o familie de celți la Donegal, Irlanda. În anul 521 după Cristos, încă din tinerețe el s-a predat Domnului și, ca adult, a fost botezat de Cruithnechan. A studiat în școala celtică, iar în anul 551 a fost ordonat. Deși era dintr-o familie nobilă, el s-a caracterizat printr-o mare lepădare de sine și viețuire în simplitate. Era un om al postului și rugăciunii, al părtășiei secrete cu Dumnezeu. Pentru el creștinism însemna trăirea în totul a Evangheliei și ajutorarea altora să trăiască o așa viață. Era plin de înflăcărare în vestirea Evangheliei.

Regele Dermot a fost iritat de zelul lui Columba de a întoarce pe cât mai mulți la Dumnezeu și a început să urzească planuri rele. Aflând de aceasta, Columba împreună cu alți 12 credincioși s-au refugiat pe insula Iona, lângă coasta vestică a Scoției. Acolo și-a stabilit el centrul misionar. Fiindcă erau la mai puțin de un kilometru de Scoția, puteau foarte ușor să lucreze pentru creștinarea picților și a scoțienilor. Columba a clădit o mănăstire nu prea mare, dar cu chilioare pentru fiecare călugăr, după modelul celtic. Acolo a înființat o școală misionară de unde credincioși înflăcărâți plecau să vestească altora mântuirea lui Dumnezeu. Ei au evanghelizat Scoția și Hebridele.

Columba a fost un om cu o deosebită cultură și dotat cu un înalt spirit de conducere. Avea o voce plăcută și puternică. Era înalt, solid și cu o minte sclipitoare. Trăia o viață de rugăciune intensă și strânsa părtășie cu Dumnezeu îl făcea să ardă în râvna lui pentru mântuirea păcătoșilor. El a fost neobosit în transcrierea Bibliei pe care o punea în mâna poporului. Îi plăcea renunțarea, trăia o viață austeră. Se culcă pe o stâncă netezită și la căpătâi avea o piatră. În toate căuta să fie un bun exemplu pentru alții.

Între anii 563-597, insula Iona a devenit un mare centru misionar. Fiindcă mama lui Columba era descendentă din familia regească a celților, dorința lui era să mântuiască și pe cei ce aveau autoritatea, de care alții nu prea se ocupau. El a căutat să-i câștige pentru Cristos Domnul pe cei sus puși, căci știa că atunci supușii lor erau mult mai ușor de câștigat. În anul 564 după Cristos, el a lucrat la convertirea lui Brude, regele picților din nord. Dorința de a câștiga pe cei de sus, Columba a sădit-o în toți discipolii săi. Când plecau în misiune, căutau întâi să facă contact cu cei ce aveau autoritatea în orașul sau localitatea respectivă, să-i convertească pe ei, apoi pe ceilalți. Făcând așa, ei au fost scutiți de prigoane și arestări și au avut rezultate mult mai bune la poporul de rând.

Predicarea Evangheliei de Columba și misionarii săi era simplă, pe înțelesul tuturor, biblică. Ei cereau ca păcătoșii să-L accepte pe Domnul Isus ca Mântuitor, apoi să trăiască o viață consacrată pentru Dumnezeu. Misionarii creștini de pe insula Iona au purtat Evanghelia și au format biserici în toată Scoția, în Irlanda, iar unii au trecut pe continent și au lucrat în Germania, în Elveția și chiar în Italia. Pe atunci bisericile Scoției nu erau sub controlul bisericii catolice din Roma. Abia mai târziu, papa și-a trimis emisarii săi, spre a convinge pe scoțieni să se încadreze în biserica catolică și să recunoască supremația papei. Creștinismul scoțienilor se deosebea de cel al Romei în aceea că ei trăiau învățătura Noului Testament, pe când al Romei era un creștinism formal, lumesc. Slujitorii Evangheliei la scoțieni erau smeriți, sinceri, cu o viață consacrată, pe când cei ai Romei erau mândri, orgolioși, vicleni. La început, ei au spus că nu recunosc autoritatea papei, ci numai pe Cristos ca Domn, dar înșelăciunea și amenințările i-au constrâns să aparțină Romei.

Columba a fost un vajnic luptător pentru creștinismul primar. El a lucrat intens 34 ani. Duminică 9 iunie 597, Columba, după obiceiul său, s-a sculat la miezul nopții să se roage, a îngenunchat și de pe genunchi a plecat în veșnicie la Cel pe care L-a iubit și L-a mărturisit cu atâta zel.

Viața lui Columba a servit ca model de consacrare, viețuire și mărturisire pentru mulți credincioși din veacurile următoare. El a trăit pe genunchi și a murit pe genunchi.

CAPITOLUL 5

PETRU VALDO

Creștinismul, care în timpurile de prigoană s-a extins cu mare repeziciune în țările Europei, datorită misionarismului, în perioada de liniște și pace, când trebuia să se întărească, a ajuns în declin. Oameni lumești, orgolioși, au ajuns în fruntea unor biserici. Ei au căutat nu întărirea spirituală, ci întărirea organizatorică a bisericii, după tipul împărățiilor lumești. Biserica nu mai era condusă de Duhul Sfânt, ci papa s-a numit pe sine Vicarul lui Dumnezeu și acum cerea supunere absolută. Chiar și regii trebuiau să i se supună. E cunoscut cazul regelui Henric al IV-lea, care, desculț în zăpadă, la Canossa a trebuit să plângă la poarta papei Grigore al VII-lea. Orice mică abatere era sancționată cu toată asprimea. Episcopul, care în Noul Testament era un bun credincios slujitor al bisericii, acum a devenit rang înalt, ierarh, un slujitor, îmbrăcat în odăjdii sclipitoare. Lumina devenise întuneric. Cuvântul Domnului a fost înlocuit cu cuvântul papei și a Conciliilor. Botezul pe baza credinței a fost înlocuit cu botezul copiilor mici. Casele de rugăciune ale creștinilor care erau foarte simple, acum au fost înlocuite cu catedrale impunătoare, ai căror pereți au ajuns plini de sfinți pictați sau sculptați după imaginația artistului, căci este știut că nu avem nici o fotografie a vreunuia dintre apostoli, fiindcă încă nu fusese inventat aparatul fotografic. Biserica pierduse frumusețea launtrică a sufletului și acum căuta s-o aibă pe cea din afară. Păcatul simoniei, a vânzării slujbelor sfinte pentru bani, era practicat pe scară largă. Clerul era avid de îmbogățire, plin de fățarnicie și putred în stricăciune. Palatele papei și ale înalților prelați erau martore la scene, pe care numai ziua judecății le va da în vileag. Creștinismul a rămas o religie doar pe hârtie, cu oameni necurați, numiți sfinți.

În așa vreme de întuneric spiritual, Dumnezeu găsea ici, colo oameni pe care îi aprindea să devină lumini, ca să arate oamenilor calea mântuirii.

O așa lumină a fost Petru Valdo. Nu știm data nașterii sale și nu avem amănunte cu privire la părinții și copilăria sa. Știm însă că în anul 1176 era căsătorit în Lyon, Franța, avea copii, era mare comerciant și avea o frumoasă avere.

Într-o zi, un prieten al lui a căzut mort lângă el. Atunci s-a înspăimântat foarte tare și s-a gândit la sufletul său, la veșnicia sa. El și-a zis: „Dacă moartea m-ar fi lovit pe mine, ce ar fi fost de sufletul meu?” Gândul acesta l-a frământat multă vreme și nu își găsea liniștea. A încercat posturi și canoane prescrise de preoți, dar starea lui nu s-a îmbunătățit. Atunci, s-a dus la un teolog vestit și l-a întrebat, ce poate să facă, spre a fi mântuit. Teologul i-a spus în termeni teologici o seamă de lucruri, care l-au încurcat mai rău. În sfârșit, înainte de a pleca de la el, l-a întrebat: „Din toate căile acestea care spui că duc la cer, care e cea mai sigură? Eu vreau să merg pe calea perfectă”. - „O, zise teologul, dacă așa e cazul, atunci iați aici preceptul lui Cristos: “Dacă vrei să fii desăvârșit... du-te de vinde ce ai, dă la săraci și vei avea o comoară în cer! Apoi vino și urmează-Mă”” (citește în Evanghelia după Matei 19.21). Fără să stea mult pe gânduri, Valdo a plecat hotărât să facă aceasta.

Acasă a stat de vorbă cu soția. Aceasta fiind o femeie lumească nici n-a vrut să audă de așa ceva. Când a înțeles că el e hotărât să-L asculte pe Cristos Domnul și în privința aceasta, ea a ales să aibă casa și o parte de avere. El i-a dat, apoi a făcut o parte copiilor, iar restul a vândut și a împărțit săracilor.

Fiindcă limba latină în care era Noul Testament și în care se făcea liturghia, deși o cunoștea, i se părea greoaie și neînțeleasă de popor, el a plătit la doi preoți să-i traducă Noul Testament în limba franceză. Unul dicta, iar celălalt scria. El voia ca oricine să poată înțelege cuvintele Domnului Isus Cristos. Apoi, o vreme a petrecut în studierea și învățarea, pe dinafară, a multor porțiuni din Noul Testament. El a făcut vot sărăciei, să nu aibă nimic, ci să trăiască doar din mila Domnului. Pe acea vreme existau trubadurii, poeți ce își cântau poeziile pe la ferestrele bogătașilor și trăiau din ceea ce primeau. El voia să fie un trubadur cu Evanghelia. Nu știa dacă mergând pe la casele oamenilor, spre a le citi din Evanghelie, va primi o farfurie de mâncare, dar a plecat în misiune. A început în Lyon, trecea de la casă la casă și le citea Evanghelia. Unii au ascultat cu atenție, i-au dat ceva mâncare și l-au invitat să mai vină să le citească. Auzeau Evanghelia în limba lor, o înțelegeau și le plăcea. La biserică preoții o citeau numai în limba latină și săracii nu știau latina. Curând Valdo a avut o seamă de convertiți, oameni care și-au dat seama că au trăit în toate păcatele și acum erau gata să-L urmeze și ei pe Isus și să spună la fel altora vestea bună a Evangheliei. Cu aceștia, Valdo petrecea un timp, ca să-i învețe Noul Testament, apoi îi trimitea mai departe doi câte doi, fără pungă, fără traistă. Așa s-a născut un nou misionarism apostolic. Acești misionari, care au crescut mult în număr, au fost numiți „săracii Lyonului”.

Prin misionarismul lor, care de fapt era o trezire a creștinilor la adevăratul creștinism, au avut un mare succes. Ei puneau accent pe cunoașterea și aplicarea în viață a învățăturilor Noului Testament și fiecare trebuia să poarte mai departe Evanghelia. Satele și orașele din sudul Franței au ajuns împânzite de acești misionari. Adunările acestora prin case, piețe sau uneori în biserici, nu erau reci ca ale bisericii oficiale, ci pline de viață, de bucurie, de mărturie cum Domnul le-a schimbat viața, de adâncă mulțumire Domnului și sfântă închinăciune în toată simplitatea. Alții, care au venit doar să vadă, ajungeau convinși de Duhul Sfânt și începeau și ei o viață nouă și spuneau cu toată bucuria de mântuirea mare a lui Dumnezeu. Vestitorii Evangheliei nu erau în odăjdii, ci cei mai mulți în haine rupte, dar cu inima aprinsă de un foc sfânt. Ei mâncau ce primeau, uneori răbdau de foame, iar când nu mai puteau, cerșeau o coajă de pâine uscată și dormeau pe unde puteau, dar predicau oamenilor pocăința, adică despărțirea de orice păcat și întoarcerea adevărată la Dumnezeu.

Peste tot pe unde ajungea Petru Valdo sau misionarii lui, Duhul lui Dumnezeu lucra la inimile oamenilor. Uneori se adunau zeci, sute la ascultarea Evangheliei. Oamenii își dădeau seama de păcătoșenia lor, plângeau, cereau Domnului iertare și începeau o viață de adevărați creștini. Predicile lui Valdo și ale celorlalți misionari erau simple, dar pe înțelesul tuturor. Ei citeau sau spuneau pe dinafară capitole întregi, la care doar adăugau câteva cuvinte explicative. Această mișcare misionară a luat un mare avânt, căci fiecare nou convertit devenea un nou misionar pentru alții. În timp scurt, ea a cuprins toată partea sudică a Franței, a trecut în nordul Italiei, în Spania, în Germania, în Elveția și chiar în Boemia.

Mișcarea lui Petru Valdo și a celorlalți misionari nu a fost o mișcare împotriva bisericii catolice, ci voiau readucerea în biserică a adevăratului creștinism. Ei nu atacau biserica, ci arătau starea de decădere a creștinilor și cereau revenirea prin pocăință la creștinismul primar. Valdo nu voia despărțirea de biserica oficială, ci căuta să-și împlinească misiunea la care se devotase. Dar, preoțimea confruntată cu noua situație, alarmată de marea popularitate a acestor misionari și de viața lor curată, care o făcea de rușine, a căutat să-i stopeze. Unii s-au plâns lui Ioan Bolesmanis, episcopului din Lyon, alții i-au denunțat papei. Episcopul a trimis lui Valdo o avertizare să înceteze de a mai predica, dar Valdo a răspuns că nu poate tăcea într-o chestiune atât de importantă ca mântuirea sufletului. În dorința de a evita o ciocnire directă cu biserica oficială, Valdo a cerut o

audiență papei Alexandru al III-lea și i-a relatat cum el a făcut vot sărăciei. Se spune că papa a apreciat foarte mult lucrul acesta și l-a sărutat pe obraz, dar când i-a cerut îngăduința să predice Evanghelia, papa nu a aprobat, decât în cazul că vreun preot îl invită pentru aceasta.

În anul 1179, fiind întrunit Conciliul Lateran, Valdo a cerut Conciliului să-i acorde dreptul de a predica Evanghelia, dar i s-a refuzat și i-a excomunicat atât pe Valdo cât și pe toți aderenții săi. Fiind puși în afara bisericii și în afara legii, ei au căutat să-și definească crezul în totul conform cu Noul Testament și au predicat Evanghelia cu mai multă înflăcărare. Ei au spus că Domnul Isus a poruncit tuturor urmașilor Săi - nu preoților - să predice Evanghelia și că ei trebuie să asculte mai mult de Dumnezeu decât de oameni. Acum, afirmau că biserica e coruptă și că ei nu se supun unor preoți sau episcopi care nu trăiesc cum trăiau apostolii. Denunțau rugăciunile pentru cei morți spunând că, conform Bibliei ele sunt nule, doar pentru ca preoții să încaseze sume cât mai grase. La fel, spuneau că taina cuminecturii nu are nici o valoare când o dă un preot ce trăiește în toate păcatele. După interdicția Conciliului, ei au devenit mult mai agresivi împotriva tuturor abaterilor și păcatelor din sânul bisericii. Tot ce spuneau, ei dovedeau cu Noul Testament.

Aceasta a înfuriat peste măsură pe ierarhii bisericii catolice. Papa Alexandru a cerut episcopului de Lyon exterminarea lor de pe fața pământului. Atunci au început primii inchișitori recrutați dintre călugări. Călugărul Dominic a format ordinul dominicanilor, un fel de călugări-copoi, care trebuiau să-i descopere și să-i vâneze pe toți valdenzii. Ei au inventat și aplicat adevăraților credincioși cele mai oribile și sălbatice schingiuri. Cu toată vânătoarea pornită împotriva lor, valdenzii au continuat să predice și mulțimi de oameni li se alăturau. Acel creștinism primar se arăta în toată frumusețea trăirii și a jertfirii din dragoste pentru Cristos Domnul. Torturile, rugurile, spânzurătorile, securea sau sabia decimau pe valdenzi, dar alte sute se opreau de pe calea păcatului și îmbrățișau crezul lor. Adevăratul creștinism se răspândea acum ca o molimă.

Mulți au suferit grele torturi, ce mintea nu și le poate închipui. Au fost inventate instrumente speciale de tortură, pe care nici sălbatecii din junglă nu ar fi fost gata să le întrebuințeze, dar le-au folosit creștinii păgânizați. Uneori, chiar episcopul găsea plăcere să asiste la aceste torturi și să le sporească măsura. Unii s-au refugiat în munții Pirinei din Spania, alții în Alpii din nordul Italiei. Acolo au format noi așezări. Unele din aceste noi așezări au fost descoperite de călugării informatori. Din Roma au fost trimise trupe în valea Piemontului, le-au ars casele, pe unii i-au măcelărit, iar alții au scăpat cu fuga, ascunzându-se în crăpăturile stâncilor sau în peșteri. După câțiva ani au aflat că mai sunt valdenzi în Alpi la Daufine, înspre Franța. Atunci, arhiepiscopul Ambrune a însărcinat pe călugărul Ioan Veilety să conducă atacul împotriva lor. Însoțit de trupe, acesta a lucrat în mod sălbatic, omorând tot ce a găsit în cale, fie că au fost sau nu valdenzi. N-a trecut mult și papa a primit vestea că încă mai sunt valdenzi în Franța. Spre a-i stârpi a trimis pe Albert de Capitaneis, arhiepiscop de Cremona, cu trupe într-acolo. Valdenzii au prins de veste și au fugit. El a găsit satele pustii, dar le-a dat foc. Pe unii i-au urmărit, i-au prins și i-au aruncat în prăpăstiile Alpilor. Nu a fost nici o milă că au fost bătrâni, femei sau copii. Căutându-i prin munți au dat peste o peșteră unde mulți erau ascunși. Arhiepiscopul a poruncit să se facă un foc mare la gura peșterii ca fumul să meargă înăuntru. După terminarea focului, au pătruns înăuntru și au scos peste o mie de persoane sufocate de fum, pe care le-au aruncat în prăpăstii. Numai în acel atac au fost omorâți peste 3.000 de valdenzi - spune Fox în „Cartea Martirilor”, pagina 182.

Amploarea ce a luat-o prigoana arată că numărul credincioșilor valdenzi a ajuns la sute de mii. În câțiva ani. Dumnezeu a trezit un om la adevăratul creștinism, l-a aprins și prin el a aprins mii de misionari, care au convertit sute de mii de suflete. Misionarismul lor a fost unic. Ei nu au mers la păgâni, ci la creștinii, care trăiau ca și păgânii, și i-au ajutat să devină adevărați creștini, gata să moară pentru credința lor în Cristos Domnul. Misionarismul lor arată că oameni simpli, săraci, ca „săracii Lyonului”, care nu au nici pâinea cea de toate zilele, pot întoarce mii de suflete la Dumnezeu, dacă sunt aprinși de jarul dragostei divine. Nu ne mustră, nu ne rușinează lucrarea lor pe noi cei de astăzi? Acei misionari nu aveau nici un salariu și erau gata să străbată satele și să predice Evanghelia în fiecare zi, iar azi sunt mulți care au salarii frumoase ca să predice Evanghelia și unii o predică doar din duminică în duminică, iar alții se comportă de parcă ar fi plătiți de Satana să nu predice. Inima mea este zdrobită făcând această comparație.

O, Doamne, aprinde și azi așa misionari, care să poarte Evanghelia la mii de români, care se numesc creștini dar nu au mântuirea sufletului, care Îl blestemă pe Dumnezeu, mint, dușmănesc, iubesc plăcerile, dansul, trăiesc în beții, în desfrâu și nu se gândesc la sufletul lor, la veșnicie. Ridică așa misionari, ca mulți să cunoască și să primească mântuirea prin credința în Cristos Domnul!

Petru Valdo a murit în anul 1217. Cu toată vânătoarea inchiziției catolice, care a durat mai bine de trei sute de ani, credincioșii valdenzi au supraviețuit până în vremurile noastre.

Prin 1945-1946, la Arad venise din Italia, ca profesoară de limba italiană, la Liceul Moise Nicoară, o soră valdenză ce frecventa Biserica Baptistă Speranța - Arad. Era o bună credincioasă tânără.

Pentru toți cei ce nu cunosc ce credeau valdenzii, dau aici pe scurt câteva lucruri, care, după scoaterea lor din biserică, i-au deosebit de catolici:

1. Ei erau oamenii Noului Testament. Considerau că un creștin trebuie să-l cunoască, dacă se poate chiar să-l învețe pe dinafară, ca să-l poată aplica în viața cea de toate zilele. Nu acceptau tradiția.
2. Susțineau că mântuirea sufletului e numai prin credința în jertfa Domnului Isus și că ea este suficientă; că nu e prin taine, nu prin fapte bune, nu prin biserică, nu prin rugăciuni ale preoților.
3. Mărturiseau că adevăratul botez e cel al oamenilor mari care au crezut și a căror viață arată că au părăsit păcatul și trăiesc pentru Dumnezeu.
4. Despre biserică susțineau că ea este formată din adevărați discipoli ai lui Cristos, născuți din nou. Nu acceptau icoanele, lumânările, cultul sfinților, nu adorau crucea, căci spuneau că ea a fost obiectul de tortură a Domnului Isus și nicăieri în Noul Testament nu ni se spune că apostolii ar fi adorat crucea. Respingeau spovedaniile, sărbătorile, liturghiile în latină, hotărârile Conciliilor, canoanele, ierarhia bisericească.
5. Nu credeau în purgatoriu, căci nicăieri în Biblie nu se află scris așa ceva. Ei mărturiseau că imediat după moarte sufletul merge în cer sau în iad. De aceea, spuneau că toate rugăciunile pentru cei morți nu au nici o valoare.
6. Despre Cina Domnului ei nu credeau în transsubstanțiere, că adică în mâinile preotului pâinea ar deveni cu adevărat corpul Domnului, iar vinul s-ar transforma în sângele Domnului. Ei susțineau că pâinea rămâne pâine și vinul rămâne vin, dar că aceste elemente au menirea să ne aducă aminte de trupul frânt al Domnului și de sângele vărsat pe cruce pentru mântuirea noastră (vezi „A Short History of the Baptists” de H. C. Vedder, Judson Press, 1974, paginile 123-125).

Crezul valdenzilor se aseamănă în multe privințe cu crezul credincioșilor bapțiști de azi, doar că ei erau misionari mult mai înflăcărați. Doamne, fă-ne și pe noi așa!

CAPITOLUL 6

RAYMOND LULL

Raymond Lull s-a născut în anul 1235, într-o familie catalană bogată din orașul Palma, Majorca. În tinerețe a trăit o viață lumească, ușuratică, la curtea regelui Iacob de Aragon. El a studiat filozofia și a scris poezii lirice în limba catalană până la vârsta de 34 ani. În 1266, el a părăsit felul deșert de viațuire și s-a întors la Dumnezeu. Atunci, a fost cuprins de o mare râvnă de a predica Evanghelia musulmanilor din Africa de nord. Spre a putea face aceasta, el a început să învețe limba arabă cu un sclav. Apoi a studiat-o în mod serios la Miromar și a devenit o autoritate în ce privește limba și cultura musulmană. Pentru o vreme a fost profesor de limba arabă la universitățile din Paris, Montpellier, Genua și alte centre universitare. El cerea, ca în toate marile universități, să se învețe limba arabă, dar a primit puțin suport în privința aceasta.

În mai multe rânduri, a făcut intervenții la papa spre a putea face o lucrare misionară, dar fără nici un rezultat. El a scris o carte, în care, cu diagrame și argumente, arăta superioritatea creștinismului față de mahomedanism, pe care a căutat s-o răspândească în cercurile culte arabe.

În anul 1291, când era în etate de 55 ani, singur, fără să fie ajutat, el a plecat la Tunis și pe străzi a început să predice Evanghelia. După câțva timp, a provocat pe cărturarii musulmani la o dispută publică în care i se părea că a ieșit biruitor. Felul lui agresiv însă, a înfuriat pe musulmani și l-au expulzat din țară.

El însă nu s-a dat bătut. În anul 1301, la 65 de ani, a mers la Levant și a făcut o a doua călătorie misionară în Africa de Nord. Acolo, a început să combată învățăturile lui Averroes. Atunci, musulmanii l-au arestat și l-au aruncat în închisoare. Maltratările pe care le-a primit din partea arabilor au fost groaznice. După un timp, a fost expulzat din nou. Reîntors în Europa, a reușit să înființeze o catedră de limbă și cultură arabă la universitățile din Avignon, Paris, Bologna, Oxford și Salamanca.

În 1315, când era în vârstă de 80 de ani, a încercat a treia oară să facă misiune între musulmani. A pătruns în Africa de nord și a început să predice. Oamenii l-au ascultat, dar când a început să atace religia musulmană, populația din orașul Bougie s-a ridicat împotriva lui, l-a bătut cu ciomegele și l-a împroșcat cu pietre. A doua zi, în drum spre Majorca, Raymond Lull a încetat din viață.

El a fost un misionar plin de râvnă, dar lucrarea lui nu a avut rezultate, nu au fost convertiți. Aceasta din cauza terenului stâncos și poate și din cauza metodei lui de a ataca credința musulmană. Un olog nu e gata să-și lepede cârjele lui. Întâi trebuie vindecat, apoi le va lepăda, fără să i se ceară lucrul acesta.

Raymond Lull a scris vreo 300 lucrări. Deși nu a avut efect în lucrarea misionară, el a introdus principii noi: să se învețe de acasă limba câmpului de misiune și a înlocuit creștinarea altora prin forță, o practică a timpului său, cu creștinarea prin dragoste. Iezuiții catolici nu au fost de acord cu multe din părerile lui, care nu erau pe linia oficială și inchiziția a condamnat lucrările lui, dar biserica catolică a evitat să se pronunțe. El nu a fost condamnat ca eretic de nici un conciliu, dar nici nu a fost canonizat ca sfânt, așa cum au procedat cu alții. Totuși, el a avut o deosebită dragoste pentru musulmani. De aceea, fără să fi fost trimis de alții, el a mers să le vestească Evanghelia și a făcut-o cu prețul vieții sale.

CAPITOLUL 7

FRANCIS XAVIER

Într-un splendid castel de la poalele munților Pirinei, la Navara, în nordul Spaniei, în anul 1506, s-a născut un copil. Cine ar fi putut bănui atunci ce va deveni acel copil? Europa iubea muzica și senzaționalul. America fusese descoperită și Spania spera să devină tot mai bogată. Dorința de cât mai mare lux stăpâna inimile aristocraților, în timp ce săracii nu aveau coaja de pâine. Biserica creștină avea aur și era organizată în sens firesc, dar corupția era la culme. Ea pierduse puterea, viața, îi mergea numele că trăiește, dar era moartă. Reforma bătea la ușă.

Într-o așa perioadă s-a născut Francis Xavier. El a fost legănat în poala luxului și era natural să iubească viața lumească, banchetele și dansul. Universitatea a făcut-o la Paris și s-a distins în studierea filozofiei. La 36 ani, ca profesor, preda filozofia la aceeași universitate. Printre studenții lui era unul de vreo 50 de ani, urât și cocoșat. Acesta, după fiecare lectură îl aprecia, îl felicita pe distinsul profesor pentru cunoștințele sale, apoi adăuga: „Dar ce va folosi unui om să câștige toată lumea, dacă își pierde sufletul? De o parte lumea, de alta sufletul! Să câștigi lumea! Să-ți pierzi sufletul! Ce folos?” Deși era urât la chip, cocoșatul avea darul de a se împrieteni. Studentul a câștigat simpatia profesorului, se plimba cu el pe malul Senei sau în pădurile de la marginea Parisului. Întrebarea repetată a studentului a pătruns în mintea profesorului și a început să-l frământa. Nu se mai putea scăpa de ea. Și într-o zi a capitulat. Profesorul a îngenuncheat alături de student, cu ochii scăldați în lacrimi și-a recunoscut păcatele sale, s-a pocăit de ele, de viața ușuratică ce a trăit-o până atunci și s-a hotărât pentru o altă viață, o viață trăită pentru Dumnezeu.

După pocăința sa, în anul 1534, s-a făcut membru în „Societatea lui Isus”. El a început să spună altora despre schimbarea vieții sale. Acum, mintea sa a devenit preocupată de starea celor ce nu cunosc pe Dumnezeu. Aceasta l-a făcut să se hotărască să devină misionar.

Întrucât regele Ioan al III-lea al Portugaliei avea o colonie înfloritoare în India, Xavier a plecat la Lisabona, a primit scrisori de acreditare și era gata să facă totul ce era în puterea sa, spre a fi un misionar cu succes în acel loc. A plecat în anul 1540 cu o corabie pe care era și noul vicerege al acelei colonii, care îi era prieten. Deci, avea în spate atât puterea seculară, cât și cea ecleziastică a papei. Ce contrast izbitor este în această privință între Xavier și Carey, care cu 250 de ani mai târziu a mers tot acolo, dar a trebuit să înfrunte puternica împotrivire a Companiei Indiei de Est!

La 6 mai 1542, Xavier a debarcat de pe corabie în insula Goa. El însă nu știa limba acelor. Avea traduse cele 10 porunci, rugăciunea Tatăl nostru, credeul și Ave Maria. Pe acestea le-a învățat pe dinafară și le repeta, iar restul conversației în tot timpul celor 7 ani cât a stat în Goa și India a fost prin translator. El umbla ziua prin sate cu un clopoțel din care suna ca să adune copiii, pe care îi învăța prin repetare după el poruncile, credeul, Tatăl nostru și Ave Maria. Duminica, aduna pe părinți și pe copii și făcea cu toți același lucru. El le cerea să-și pună mâinile pe piept în formă de cruce și să spună că ei cred, apoi îi boteza stropindu-i cu apă. În unele zile boteza un sat întreg.

Fiind trimisul regelui, el nu a întâmpinat nici o greutate, nici o persecuție. Ba din contră, păgânii treceau formal la creștinism, ca să poată primi unele favoruri. Toată lucrarea lui a fost o lucrare de prozelitism la religia catolică, nu de convertire. Fără pocăință, fără o convingere temeinică despre Cristos Domnul ca Mântuitor, în traiul lor, ei au rămas tot păgâni, doar numele acum era schimbat. Nu e nici o mirare că într-o scrisoare el se lăuda: „Am făcut zece mii de creștini într-o singură lună”. Dar, Dumnezeu nu a avut nimic de a face cu toată lucrarea aceasta. Cei șapte ani, Xavier i-a sfârșit în eșec. El a constatat că viața celor creștinați de el nu era cu nimic schimbată. Ei erau tot atât de păgâni ca și înainte de botezul lor prin stropirea cu apă. Biserica catolică învață că botezul curăță păcatele și dă nașterea din nou. Realitatea vieții însă dezmințea aceasta.

Nemuțumit de rezultatele misiunii sale, în 1549, Xavier a mers în Japonia. Nu cunoștea limba japoneză și nici nu s-a străduit s-o învețe. Experiența creștinării formale a indienilor l-a făcut mult mai prudent în Japonia. Acolo și-a schimbat metoda de lucru. Într-o scrisoare, el spunea: „Am rămas în acest oraș mult timp vorbind oamenilor pe străzi și în piețe. Mulți ascultători au fost foarte atenți și nu-și puteau reține lacrimile, când le descriam moartea amară a lui Cristos. Totuși, foarte puțini au fost gata să primească botezul” (W. P. Walsh în „Eroi moderni ai câmpului de misiune”, pagina 124).

Lucrarea în Japonia a durat doi ani și jumătate. În timpul acesta el a convertit la catolicism pe unii bărbați cu educație din clasele înalte și pe unii din poporul de rând.

În timp ce lucra în Japonia, gândul lui s-a îndreptat spre China. Dorea să misioneze acolo, dar se gândea să intre în China pe cale politică. A scris regelui să-l numească ambasador sau consul, dar o așa funcție i-a fost refuzată. De fapt, intrarea în China era interzisă străinilor. În cele din urmă, el s-a hotărât să meargă pe insula San Chan, iar de acolo se gândea că va găsi pe cineva să-l ducă la Canton. Ajuns pe insulă a constatat că nimeni nu are îndrăzneala să calce legea. Oricine ar fi îndrăznit să strecoare un străin în China, era pedepsit cu moartea. În acea vreme, Xavier s-a îmbolnăvit de friguri. După două săptămâni de suferință pe acea insulă, pe data de 2 decembrie 1552, Xavier a trecut la cele veșnice. Era în vârstă de 45 ani.

Elgin S. Moyer, în cartea sa: „Who was Who in Christian History”, la pagina 448, spune că lucrarea lui Francis Xavier a fost o lucrare de suprafață, superficială, de aceea, rezultatele n-au durat. El credea că botezul mântuiește și naște din nou. Aceasta l-a făcut să stropească cu apă pe mii de persoane. Dar Duhul Sfânt nu a făcut nașterea din nou, și fără ea, oamenii au rămas tot păgâni.

Zelul său misionar, dezbrăcarea de sine, curajul său, îndurarea suferințelor, ba chiar și greșelile sale pot sluji de învățatură multora.

CAPITOLUL 8

JOHN ELLIOT

Apostolul Pieilor Roșii

Când Columb a descoperit America, el și echipajul său presupuneau că au ajuns în India. De aceea, populația băștinașă a primit denumirea de indieni; și fiindcă culoarea pielii este brună roșietică sunt numiți Indieni Pieile Roșii. Ei au fost destul de numeroși și foarte războinici. Enciclopedia New Funk and Wagnals, volumul I, pagina 318 spune că în anul 1492 erau 846.000 indieni în U.S.A.. Ei se ocupau cu vânatul, pescuitul, cultivau porumbul și alte câteva plante. Colibele lor „wig-wam” erau de formă conică, făcute în jurul unui stâlp înfipt în pământ, acoperite cu scoarță de copaci sau cu țesături. Vârful era deschis, spre a ieși fumul.

Indienii nu au privit cu ochi buni pe pelerinii ce au debarcat în America. Unele triburi au fost foarte vrăjmașe,

dar altele s-au împăcat mai ușor cu noua situație. Au fost unii credincioși care s-au împrietenit cu ei, au învățat limba lor și au căutat să-i ajute, atât în cele materiale, cât și în cele spirituale. Un așa bărbat a fost John Elliot.

El s-a născut în anul 1604 la Widford, Anglia. A studiat la universitatea Cambridge. Prin influența pastorului Thomas Hooker, un nonconformist, Elliot a înțeles adevărul Evangheliei, și-a dat seama de abaterile bisericii oficiale și a părăsit-o, devenind și el nonconformist. Din cauza prigoanei dezlănțuită de biserica de stat, Hooker a fugit, în 1630, în Olanda, iar Elliot, în 1631, a plecat cu o corabie în America. Cronicile vechi arată că el a devenit pastorul primei biserici din Boston. În 1632, s-a mutat la biserica din Roxbury, Massachusetts. Pe când era pastor aici, Domnul i-a pus pe inimă starea indienilor, care nu știau nimic de mântuire. El s-a împrietenit cu ei și a învățat limba lor. S-a dus în orașelul lor Newton și a predicat Evanghelia indienilor, fără traducător. Din 1646, el și-a devotat jumătate din timpul său lucrării misionare între indienii din Nonantum.

Deși era om cu o pregătire aleasă, nu a considerat umilire să meargă în colibe indiene, să le spună despre dragostea lui Dumnezeu. Cuvântul vestit a adus roadă, un număr frumos de indieni fiind convertit. Ei au părăsit viața de beții și stricăciune în care erau cufundați și prin Duhul Sfânt au devenit oameni noi cu o viață frumoasă, curată și pașnică. Nimeni nu credea că indienii se vor pocăi, dar Elliot știa că Dumnezeu poate face minunea aceasta și a văzut-o realizată. Aceasta i-a dat un nou imbold să-și intensifice lucrarea cu indienii și numărul convertirilor creștea mereu. Schimbarea radicală a acestora era vizibilă pentru toți. Ea a determinat și pe alții să dorească o așa viață. Din cauză că indienii, care au primit mântuirea, trăiau o viață de rugăciune, ei au fost supranumiți de ceilalți ca „indienii rugativi”. Henry C. Sheldon, în cartea sa „History of Christian Church”, volumul IV, 1988, pagina 177, afirmă că în anul 1674, numărul indienilor rugativi se cifra la 4.000 de persoane. Cu o parte din acești indieni, Elliot a format o comunitate la Natick în anul 1651. Comunitatea a căutat să se conducă în totul după Biblie (Exodul 18:21) și a devenit foarte prosperă. Apoi a trecut și la organizarea celorlalți. În total a organizat 14 sate de indieni rugativi. Iată legământul întocmit de John Elliot și acceptat de indienii rugativi:

„Noi ne dăm pe noi înșine și pe copiii noștri lui Dumnezeu, să fim poporul Lui. El va stăpâni peste noi în toate treburile noastre, nu numai în religia noastră și în treburile bisericesti..., ci de asemenea în lucrările noastre și în afacerile acestei lumi. Dumnezeu ne va conduce. Domnul este Judecătorul nostru, Domnul este Dătătorul legilor noastre. Domnul este Împăratul nostru” (William Richey Hogg, „Teologia Misiunii Creștine”, Abingdon Press, 1961, paginile 116 și 117).

Toate aceste comunități au devenit foarte înfloritoare, adevărate lumini pentru toți ceilalți indieni.

John Elliot a muncit mult și a tradus Biblia în limba algonquiană, ce se vorbea de cele mai multe triburi de indieni. A. M. Renwick și A. M. Harman, în cartea lor „Story of the Church”, Inter-Varsity Press, 1986, pagina 175, spun că în timpul domniei lui Cromwell, în anul 1649, sub auspiciile Parlamentului Britanic s-a format în Anglia „Societatea pentru propovăduirea Evangheliei între indieni”. Societatea avea ca președinte pe Robert Boyle. Această societate l-a ajutat cu bani pe Elliot să tipărească traducerea Bibliei. Această traducere a fost tipărită în anul 1663. Ea a fost prima Biblie tipărită în America. De asemenea a redactat o gramatică a limbii lor și un catehism.

Elliot a fost un bun misionar, cu mai mult de o sută de ani înainte de formarea societăților misionare. Pentru binecuvântată sa lucrare, el a fost numit „Apostolul Pieilor Roșii”. Lucrarea lui cu răbdare a dovedit că și indienii, când au auzit Evanghelia, s-au întors la Dumnezeu.

CAPITOLUL 9

MISIONARI MORAVIENI

Dumnezeu nu se lasă lipsit de martori. Într-o vreme de întuneric spiritual, când biserica devenise lumească, iar conducătorii ei căutau să se întrecă în bogăție, în fast și în autoritate cu împărații pământului, lucrarea de salvare a păcătoșilor părea cu totul uitată sau, dacă aici, colo ajungeau misionari, ei înșiși nu aveau mântuirea, deci cum ar fi putut s-o arate altora? Cazul lui John Wesley și Carol Wesley e grăitor. Ei au fost trimiși ca misionari de biserica oficială a Angliei în statul Georgia din America, să predice indienilor, dar ei înșiși nu aveau mântuirea sufletului. După doi ani, s-au reîntors în Anglia și John Wesley a scris în jurnalul său zilnic:

„Am mers în America să convertesc pe indieni, dar oh, cine mă va converti pe mine? Cine va fi acela care mă va scăpa de această inimă rea și necredincioasă? Eu am o religie de vreme bună. Eu pot vorbi bine și am credință câtă vreme nu e nici un pericol, dar să nu se ivească moartea în fața mea, căci îndată duhul mi se tulbură. Eu nu pot să spun: „Moartea îmi este un câștig”. ”

Totuși, sunt minunate planurile Domnului și căile cum își face lucrarea! Aceasta o putem constata și la începutul secolului al XVIII-lea, în mijlocul unor biserici apostate, care aveau Evanghelia doar în altar, iar în viață era păgânism, Dumnezeu a găsit cu cale să formeze, din adunături de la mai multe grupări religioase, o biserică misionară, din care au plecat misionari în multe părți ale pământului, cu mult timp înainte de a se forma societăți misionare.

Despre contele Zinzendorf am scris în primul volum din „Lumini peste veacuri”. De el s-a slujit Dumnezeu să pună în mișcare, prin Duhul Sfânt, pe mulți să-și părăsească țara și să plece cu Evanghelia la alte popoare. Un biograf spunea despre Zinzendorf: „Puțini biruitori au fost în secolul al XVIII-lea, și cu siguranță nici unul ca el”.

Henry C. Sheldon, în volumul 3 din opul citat, pagina 594, spune că contele Zinzendorf, deși era fiu de ministru, tânăr cu avere, cu o aleasă pregătire și cu o înaltă slujbă, ajungând consilier juridic al regelui Saxoniei la Dresda, el le-a nesocotit pe toate acestea și s-a dedicat slujirii Evangheliei. Papa și autoritățile făceau o adevărată vânatoare după toți cei ce îndrăzneau să creadă Evanghelia altfel decât ei. Deci era o vreme critică, de grele persecuții.

Încă pe vremea studiilor universitare la Halle, Zinzendorf fusese influențat mult de pietismul german prin profesorii Spener și Franke. El se predase Domnului și era un bun credincios. Aceasta l-a făcut să acorde pe moșiile sale de la Berthelsdorf, Lusatia, azil refugiaților religioși. Toți cei urmăriți de catolici, aici au găsit un loc de refugiu. Aceasta era în anul 1722. Refugiații au clădit un orașel pe care l-au numit Herrnhut.

Din pricină că refugiații erau de confesiuni diferite: husiți, lutherani, bapțiști, reformați, la început au avut multe neînțelegeri, frământări. Schäffer a scris despre această perioadă: „E ca și cum diavolul a răsturnat totul cu susul în jos”. Zinzendorf s-a rugat mult și i-a pus și pe ei la post și rugăciune. Pe data de 16 iulie 1727, inima contelui a fost copleșită de durere pentru starea adunării. Îngenuncheat a vărsat râu de lacrimi în mijlocul lor. Această rugăciune a avut un efect extraordinar. S-au hotărât ore speciale de rugăciune pentru trezirea lor și a altora. Și Domnul s-a îndurat de ei. Duminică 13 august 1727, în timp ce erau adunați pentru Cina Domnului, Duhul Sfânt i-a copleșit pe toți, au plâns cu lacrimi, și-au cerut iertare, s-au îmbrățișat și au devenit una. A fost o adevărată revărsare de dragoste. Colin A. Grant, în cartea: „Perspectives on the World Christian Movement”, editată de Ralph D. Winter, la pagina 206, spune despre noua stare a fraților moravieni: “Întregul loc reprezintă cortul lui Dumnezeu între oameni. Nu se mai vede și nu se mai aude nimic altceva decât bucurie și veselie”.

Când Zinzendorf era student la Halle a organizat o societate al cărei scop era răspândirea Evangheliei, spre a schimba lumea. Societatea a numit-o „Senfkornorden” (Ordinul seminței de muștar). Așa ne spune Paulus Scharpff în „History of Evangelism”, 1966, pagina 43.

Mai târziu, tot pentru promovarea lucrării misionare, el împreună cu alți doi păstori și cu un prieten al său au format societatea: „Bund der vier Brüder” (Alianța celor patru frați). Ei s-au legat să-L propovăduiască pe Cristos cel răstignit, să scrie o bogată corespondență, să distribuie literatură, să depună mărturie personală și să stabilească contacte directe cu cei nemântuiți. Zinzendorf a zis: „Eu am o singură pasiune și aceea este Cristos”. Toată vestirea lui era cristocentrică. Eforturile lui erau ca Evanghelia să fie vestită și lumea pierdută să se întoarcă la Dumnezeu. Acest spirit a ajuns să stăpânească pe toți frații moravieni. Fiecare din ei căuta să spună altora despre mântuirea prin credință. Deci, nu e de mirare că dintre frații moravieni s-a ridicat o pleiadă de misionari, așa cum nu s-a ridicat din nici o altă biserică.

În anul 1731, contele Zinzendorf a fost invitat și a luat parte la încoronarea regelui Christian al VI-lea al Danemarcei. La Copenhaga a întâlnit pe un credincios negru Anthony Urlich din insula St. Thomas, India de vest, care i-a relatat starea tristă de sclavie a poporului său, că lucrează pe plantațiile de zahăr, că sunt zdrobiți în bătai și că nu-L cunosc pe Dumnezeu. Zinzendorf l-a invitat să vină la Herrnhut. În fața fraților moravieni, el a descris starea groaznică din insula St. Thomas. Ca să nu li se pară că sunt povești, el și-a dat jos cămașa și

avea tot spatele brăzdat cu cicatricile lăsate de biciul proprietarilor de plantații. Relatarea lui a aprins în doi frați dorința de a merge să le vestească Evanghelia. Unul a fost olarul Leonardt Dober, celălalt tâmplarul David Nitzschmann. Aceasta a fost în august 1732, la cinci ani după trezirea bisericii din Herrnhut. Cei doi au luat-o pe jos până la Marea Nordului și de acolo s-au urcat pe o corabie, care i-a dus la destinație. Când au vrut să debarce, nu au fost primiți ca misionari. Atunci, au făcut un lucru nemaîntâlnit în istoria misiunilor: s-au vândut ca sclavi, să lucreze pe plantații.

Istoricul A. F. Wells, în „The History of Christianity”, pagina 547, spune că aceasta a fost singura cale de a pătrunde pe insula St. Thomas. Proprietarii culturilor de trestie de zahăr de acolo nu voiau să accepte misionari, căci se temeau ca nu cumva să incite mulțimea de sclavi la revolte. Cei doi au acceptat să fie sclavi, să îndure toată mizeria, să doarmă în grajduri pe paie, ca vitele, cu mulțimea de sclavi, să taie la trestie sub arșița dogoritoare a soarelui tropical, să sufere bătaia cu cnutul supraveghetorului, numai să poată împărtăși unui alt sclav vestea bună a mântuirii. Ei au avut un deosebit succes în lucrarea lor, mulți sclavi s-au întors la Dumnezeu și încet, încet viața de pe plantații s-a schimbat.

Fapta lor a rămas o pildă de sacrificiu în istoria misiunilor. Ce departe sunt credincioșii de azi de această dragoste misionară! Lor nu li se cere să se vândă ca sclavi, că nu au să îndure cnutul șefului, mizeria dormitorului comun al sclavilor, sau arșița dogoritoare a soarelui tropical, ci doar ar trebui să se mute în altă localitate, unde nu sunt credincioși, ca să le vestească dragostea mântuitoare a Dumnezeului nostru; și totuși nu sunt gata!

Doamne, schimbă starea aceasta! Aprinde și pe credincioșii de azi cu spirit misionar!

În 1733, unii dintre frații moravieni au plecat misionari în Groenlanda, țară a ghețarilor și a gerurilor cumplite. În 1734, au plecat misionari la indienii din America de Nord. În 1735, de la Herrnhut au plecat misionari în Surinam. În 1736, dintre frații moravieni au plecat câțiva misionari în Africa. În anul 1737, câțiva s-au dus misionari la poporul samoyedic, de la Oceanul Arctic. În 1740, câțiva de la Herrnhut au luat drumul spre Alger și Ceylon (azi Sri Lanca). În 1742, dintre ei au plecat misionari în China. În 1747, au plecat misionari în Persia. În 1752, de la Herrnhut au plecat misionari în Etiopia și Labrador. Apoi, familii întregi au plecat ca misionari în Rusia, în insulele din Marea Caraibelor și în Asia.

În timp de 150 de ani, biserica moraviană a dat 2.158 misionari. Un record neegalat de nici o altă biserică. La început biserica din Herrnhut avea doar 600 membri și totuși în decursul anilor a fost gata mereu să trimită noi misionari.

O caracteristică deosebită a acestor misionari e că toți au acceptat voluntar să plece. Biserica nu i-a trimis și nu a purtat răspunderea materială, ci doar s-a rugat pentru ei. Fiind buni meseriași, fiecare s-a întreținut pe sine și familia sa, nu au fost o povară pentru biserică, care în nici un caz nu ar fi putut asigura salarii la atâția. Dar, cu atât mai mult lucrarea lor strălucește peste veacuri. Azi, sunt mulți care primesc salarii, ca să vestească Evanghelia, iar ei trândăvesc.

În Surinam și în Indiile de vest au înfruntat boli și moarte. În Guiana, din 160 misionari, 75 au fost secerăți de malaria tropicală și intoxicații. Andrei Rittmarisberger a murit la șase luni după ce a pus piciorul pe insulă. David Zeisberger a lucrat 62 de ani între triburile de la Huron. Într-o duminică dimineața, din august 1781, biserica și curtea au fost invadate de bande de indieni, care au dat foc bisericii și casei unde locuia, și focul a distrus toate cărțile lui, manualul de gramatică ce îl redactase pentru indieni, traducerea Bibliei, care a fost terminată, dar încă nu era tipărită, toate cântările prelucrate în limba indiană și toate notițele lui de predici; toate au fost prefăcute în scrum. Era munca de o viață de om. El însă nu a disperat, ci s-a apucat și le-a lucrat din nou.

Chiar trezirea spirituală a fraților Wesley, care mergeau să fie misionari în America, Dumnezeu a lucrat-o prin frați moravieni, ce erau pe aceeași corabie. John Wesley, în jurnalul său, pe data de duminică 25 ianuarie 1736, mărturisește cum, în timpul unei furtuni groaznice pe Atlantic, el s-a dus să vadă ce fac moravienii și i-a găsit cântând Psalmi. În timp ce toți ceilalți țipau de groază, frații moravieni erau liniștiți și cântau. Atunci s-a apropiat de unul și l-a întrebat: „Vouă nu vă este frică?” Acela a răspuns: „Slavă Domnului, nu!” Și l-a întrebat din nou: „Dar nici soțiilor, nici copiilor nu le este frică?” El a răspuns: „Nu, soțiile și copiii noștri nu au teamă de moarte!” Acel eveniment l-a făcut pe Wesley să-și vadă propria sa lipsă de credință în Dumnezeu, precum și

diferența mare între el, care avea multă pregătire, dar nu avea mântuirea și moravienii simpli care se știau mântuiți și aveau viața veșnică în Cristos Domnul.

Misionarismul înflăcărat al fraților moravieni l-a aprins pe William Carey din Anglia. La o întrunire a baptilștilor din Anglia, el a pledat pentru organizarea unei societăți misionare, le-a citit din revista misionară a moravienilor, apoi a trântit-o pe masă și a zis: „Iată ce fac moravienii! Ei au o singură biserică, iar noi mulți oare nu putem?” William R. Hogg, în cartea „Teologia Misiunii Creștine”, pagina 104, spune despre frații moravieni: „O întregă biserică aprinsă cu zel misionar a fost ceva nou în istorie”.

Doamne, repetă istoria în privința aceasta!

CAPITOLUL 10

WILLIAM CAREY

Părintele misiunilor moderne

Într-o perioadă de întuneric și păcătoșenie a lumii și de nepăsare față de mântuirea altora din partea celor credincioși, la data de 17 august 1761, în satul Paulersbury din inima Angliei, s-a născut William Carey. Tatăl său era țesător de meserie, iar când copilul ajunsese la vârsta de 6 ani, tatăl său luă slujba de învățător în sat și cantor la biserică. Încă de mic William dovedi o agerime de minte, iar din cauza că pe acea vreme cărțile lipseau, toate lecțiile el le învăța pe de rost. Prin acest exercițiu el își întări memoria și ajunsese să știe pe dinafară o mulțime de texte biblice. În cămăruța unde își făcea lecțiile până noaptea târziu, era un fel de muzeu zoologic și botanic. Pereții erau plini de colivii cu păsări de care el purta o grijă deosebită, apoi cutiuțe cu insecte, cu plante, cu flori. Iubea mult câmpul și pădurea.

Poseda și un excelent dar lingvistic. Odată, a primit de la cineva un dicționar de limba latină și nu s-a lăsat de el până ce în șase săptămâni n-a învățat limba latină. La 12 ani, a învățat limba greacă. Într-o zi a cumpărat cu câțiva bănuți un manual de franceză și în trei săptămâni l-a știut pe dinafară. Era foarte harnic și căuta să folosească tot timpul pentru învățatură. Părinții ar fi vrut să-l dea mai departe la școală, dar fiindcă salariul tatălui era prea mic, de la vârsta de 13 ani, copilul a trebuit să lucreze la alții, ca să-și poată câștiga singur pâinea. Fiind prea tânăr și munca prea grea, după trei ani s-a îmbolnăvit. În urma bolii a rămas cu o sensibilitate față de razele soarelui, nu le putea suferi căci îi produceau mari dureri de cap.

Pentru faptul că nu mai putea munci la câmp, tatăl îl dădu ca ucenic la Clarke Nickols să învețe pantofăria. Era în vârstă de 16 ani. Aici se împrietenii cu William Warr, un alt ucenic. Acesta duminica frecventa adunările pocăiților. Pentru faptul că s-au separat de biserica oficială, au fost numiți separatiști. Warr a căutat să-i vorbească despre mântuirea prin credință în jertfa Domnului Isus, despre nașterea din nou, dar Carey a fost împotrivor. Tatăl său fiind cantor la biserică, era un înfocat susținător al bisericii anglicane și această atitudine s-a imprimat și în fiul său. La început răspundea aspru prietenului său, ori de câte ori acesta îi vorbea despre mântuire. Dar, după mai mult timp, odată, a consimțit să meargă la o adunare a separatiștilor. Acolo, a ascultat predicarea Evangheliei, și felul simplu, însă pe înțelesul tuturor, i-a plăcut mai mult decât liturghia din biserica sa. Apoi a mers în mai multe rânduri. Pentru o vreme a avut lupte lăuntrice. Acum înțelegea adevărul Evangheliei, dar nu era gata să se hotărască, să-L urmeze pe Cristos Domnul. S-a ivit însă o ocazie deosebită. Regele George al Angliei, fiindcă era în război, a proclamat ziua de 10 februarie 1779, zi de post și rugăciune. Atunci Warr l-a luat pe Carey și l-a dus la o adunare a pocăiților, la care a predicat Thomas Chater din textul de la Evrei 13.13 despre „Ocara lui Cristos”. Până atunci el nu voia să se pocăiască, căci știa că pocăiții sunt batjocoriți și el nu dorea așa ceva. Acea predică însă l-a convins că trebuie să „iasă din tabără la Cristos și să sufere ocară Lui”. În acea zi, William Carey și-a predat viața Domnului. Avea 18 ani. El a zis: „Isus și-a vărsat sângele și pentru mine. El este Mântuitorul meu. De acum înainte, Lui trebuie să-I aparțină viața mea”.

Din acea clipă, el începu cu mult zel să studieze Biblia. Convertirea sa, dovedită printr-o reală schimbare a vieții, a atras ocară lui Cristos asupra sa. Tatăl său s-a supărat foc, dar el a rămas neclintit în credință. La data de 5 octombrie 1783, a fost botezat, pe baza mărturisirii sale de credință, în apa râului Neu, de către Dr. John Ryland. În jurnalul său zilnic, Dr. Ryland a făcut mențiunea: „Am botezat astăzi un sărac pantofar”. Nici prin gând nu-i trecea ce instrument binecuvântat avea să scoată Dumnezeu din tânărul acela. Carey avea 22 ani. El a devenit membru al bisericii baptiste din Olney, unde era păstor John Sutcliffe.

Adâncirea sa în Cuvântul Sfânt, precum și dexteritatea cu care mânua textele biblice, i-a dat trecere în fața bisericii. În mai multe rânduri a fost solicitat să predice. Avea bogate cunoștințe și era cald în vorbire, plin de râvnă.

Se căsătorise înainte de a avea 20 de ani. Avea un mic atelier de reparații de pantofi și trebuia să lucreze de zor, ca să câștige pâinea familiei. Totuși învățătura îi era încă pe primul plan. Niciodată nu a lucrat fără să aibă în față o carte. Lua trei cuie de lemn, le pune în gură, iar ochii îi erau în cartea din față sa. Așa se explică faptul cum el, din cei desconsiderați, om fără diplome scolastice, devine mai târziu profesor universitar ținând catedra timp de 30 de ani, iar în ce privește limbile a fost un poliglot neegalat în lumea de atunci, căci ajunsese să cunoască 40 de limbi. Pe lângă latină, greacă, ebraică, franceză, germană, spaniolă, daneză, portugheză, italiană, învățase o seamă de limbi asiatice foarte grele: sanscrita, bengaleza și altele.

După trei ani de la botez, a fost chemat să ia slujba de păstor al bisericii baptiste din Moulon. Fiindcă biserica era săracă, nu-i putea da un salariu, ci doar un mic ajutor bănesc. Așa că toată săptămâna lucra la atelier, iar duminica mergea o distanță de două ore pe jos până la biserică. Acolo predica, stătea de vorbă cu ascultătorii, rezolva problemele și seara călătorea alte două ore pe jos. Dar făcea lucrarea cu bucurie și cu multă râvnă.

Atenția lui spre misiunea în străinătate a fost trezită de cartea „Ultimul voiaj al căpitanului Cook”. Pentru alții, aceasta a fost o carte de aventuri, dar lui Carey, cartea i-a vorbit despre marile nevoi ale lumii pierdute. De asemenea, l-au inspirat mult acțiunile misionare ale fraților moravieni, exemplul dat de John Elliot și lucrarea de trezire făcută de Duhul Sfânt, prin David Brainerd, între indienii Pieile Roșii. În atelierul său, în față, își puse o hartă mare cu amănunte scrise de mâna sa despre numărul populației în diferite țări, religia locuitorilor, etc. Starea păgânilor și datorita bisericilor de a le vesti Evanghelia a început să-l frământeze. Predicile lui au devenit misionare. Dar, marea majoritate a bisericilor trăia în nepăsare. Nici o dorință, nici o lucrare pentru mântuirea celor pierduți. În anul 1786, la o întrunire a predicatorilor ținută la Nothampton, Anglia, Carey a ridicat problema mării însărcinări dată bisericii de Cristos Domnul. În ce privește vestirea Evangheliei la toate popoarele și indiferența credincioșilor față de cei din țările păgâne. Reacția a fost grozavă. Vestitorii Evangheliei, în loc să-și vadă vina lor, l-au ridiculizat, au râs de el, iar Dr. Ryland a ridicat mâna și l-a oprit, zicându-i: „Ținere, stai jos! Când Dumnezeu vrea să mântuiască pe păgâni, El va face aceasta fără ajutorul tău sau al meu”. Peste ani, s-a adeverit însă că tânărul Carey avea dreptate, căci Dumnezeu a mântuit pe mulți folosindu-se chiar de el.

Nu știm care a fost reacția imediată în sufletul lui Carey, dar știm că ironia și părerile unora că misiunea e ceva de domeniul fanteziei, nu i-au dărmănat convingerile, ci l-au pus la lucru. Fiindcă la acea conferință a fost oprit să le spună prin grai, el s-a apucat de scris. Așa a ajuns să vadă lumina tiparului o broșură cu un titlu lung: „O cercetare a obligațiilor creștinilor de a folosi mijloace pentru convertirea păgânilor”. Era o apologie a misiunii de 87 pagini. În ea făcea un istoric al misiunii de la începuturile apostolice până în vremea sa, porunca sfântă, nevoile păcătoșilor și răspunderea noastră. Dădea tabele statistice pe țări, cu numărul populației, religia lor și o schiță a strategiei misionare cu posibilități de îndeplinire. Această broșură a căutat s-o răspândească la biserici și predicatori.

După câțiva ani, s-a ivit o nouă posibilitate. Pe data de 30 mai 1792, la Nottingham a fost o conferință a bisericilor baptiste. El a fost solicitat să predice. Textul său a fost din cartea prorocului Isaia 54:2-3. Predica a avut două părți pe care le-a enunțat de la început: „Așteptați lucruri mari de la Dumnezeu și încercați lucruri mari pentru Dumnezeu”. Ea a rămas istorică, epocală. Totuși, imediat nu s-a făcut prea mult, căci erau foarte anchilozați. Andrew Fuller a putut formula o rezoluție care spunea că în viitor trebuie să se facă ceva în privința aceasta. Rezoluția a fost votată.

Pe data de 2 octombrie 1792, un număr de 12 predicatori întruniți la Kettering au format Societatea Misionară Baptistă, iar Andrew Fuller a fost ales secretar. Imediat s-a făcut o colectă din buzunarul lor și s-au adunat 13 lire sterline, 2 șilingi și 6 bănuți, ceea ce făcea aproximativ 65 dolari. Carey, fiind sărac, n-a avut bani în buzunarele lui pentru această primă colectă. Suma a fost mică, dar „cine disprețuiește ziua începuturilor slabe?” Acea sumă infimă a deschis însă drumul a milioane și milioane, bani jertfiți pentru lucrarea misionară pe tot globul.

Începutul s-a făcut. Acum urma să se adune fondurile necesare și să se găsească omul potrivit, care să fie gata

să meargă la păgâni să le vestească Evanghelia. S-a făcut publicitate, dar nu s-a oferit nimeni să meargă. În mod natural părerile tuturor s-au îndreptat înspre Carey, dar biserica unde era păstor se împotriva cu tărie. Ei erau gata să-și jertfească banii lor, dar n-au fost gata să-l dea pe Carey. Din partea sa, Carey a spus că el e gata să plece. La urmă a consimțit și biserica, dar cu condiția să i se dea un ajutor. După luni de căutare s-a găsit un medic John Thomas, care să meargă cu William Carey în India. Thomas mai fusese în India ca angajat al Companiei India de Est.

Acum au apărut alte greutăți. Soția lui Carey era însărcinată cu al patrulea copil și nu a fost dispusă să plece în acea stare. Atunci, Carey s-a hotărât să plece cu Felix, băiatul cel mai mare care avea 8 ani și cu Thomas, urmând ca soția cu ceilalți copii să vină după naștere. Pentru călătorie au plătit unei corăbii a Companiei India de Est. Și-au dus bagajele și s-au instalat pe bordul corăbiei. Când însă a aflat căpitanul că ei merg ca misionari, le-a cerut să coboare din corabie. Compania era împotriva misionarilor. Se spunea că ei preferă mai bine să vadă o bandă de draci, lăsați liberi în India, decât o grupă de misionari. Astfel, au fost nevoiți să-și ia bagajele și să părăsească corabia. Cum pe atunci nu erau călătorii regulate, Carey și cu Felix s-au întors acasă, iar Thomas a rămas să găsească o altă ocazie.

La câțva timp după întoarcere, soția a născut și a consimțit să plece, dacă iau și pe soră-sa cu ei. Carey a acceptat. Între timp, Thomas a aflat că o altă corabie numită Kron Princess Maria pleacă pe data de 13 iunie 1793 spre India. Aceștia nu aparțineau acelei Companii și au acceptat să-i ducă. Așa că familia Carey cu sora soției și cu medicul John Thomas s-au îmbarcat și au părăsit Anglia pe acea dată. Soția și fiica lui Dr. Thomas au plecat mai înainte în India. Au sosit în India abia după cinci luni grele de călătorie. De câteva ori au trecut prin furtuni violente încât li se părea că se frânge corabia și vor ajunge în adâncul apelor.

În sfârșit, când după atâtea luni de călătorie au ajuns în India, căpitanul corăbiei a stat de vorbă cu misionarii și le-a spus că dacă Compania India de Est la coborâre află că ei sunt misionari, îi va trimite imediat înapoi în Anglia, astfel că trebuie să fie cu mare precauție. Părerea lui a fost că e bine ca înainte de a ajunge în port, ei să coboare într-o barcă, care să-i ducă pe râul Hooghly la Calcuta. În felul acesta au scăpat neobservați.

Au urmat apoi greutăți val după val. Ei s-au stabilit într-o zonă lângă Calcuta, care era infestată cu malarie. Soția i s-a îmbolnăvit grav. La un an a murit Petru, fiul lor de 5 ani din cauza dezinteriei. Apoi, ei n-au putut lucra direct ca misionari, cu toate că pentru aceasta au venit. Din Anglia, fiindcă era starea de război, nu au primit nici scrisori, nici bani decât după 17 luni. Necazurile de care s-au izbit au fost foarte grele. Erau străini într-o țară cu o cultură deosebită, fără prieteni, mereu în tensiune ca nu cumva să fie trimiși înapoi. Starea aceasta, pe lângă toate celelalte, a făcut ca soția să sufere o depresiune nervoasă. Ea a devenit o grea povară pentru Carey. Numai puterea Celui Preaînalt l-a ajutat să înfrunte toate greutățile și să rămână în lucrare.

William Carey și Thomas au fost nevoiți să ia câte o slujbă spre a avea pâinea cea de toate zilele și spre a nu fi suspectați de dușmanii misiunii, care dețineau puterea în India. Un englez, George Udney, avea două fabrici de indigo și i-a angajat ca administratori, pe Carey la una, iar pe Thomas la cealaltă. El a consimțit să le dea un salariu de 200 rupii pe lună. Slujba aceasta i-a fost de mult folos lui Carey, căci zilnic, fiind în relație cu muncitorii, a învățat bine limba bengaleză. Departele de ei însă gândul să renunțe la misionarism. Având muncitorii sub mână lor, prindeau orice prilej să le vorbească despre mântuirea câștigată de Fiul lui Dumnezeu, cu prețul sângelui vărsat pe crucea de la Golgota. Decepția le-a fost destul de mare, că deși au vestit indienilor Evanghelia cu atâta zel, timp de șapte ani, nu au văzut nici o roadă, nici un indian nu a fost gata să primească mântuirea.

O altă amărăciune a lui Carey a fost cu privire la felul ușuratic a lui Dr. Thomas de a mânui banii. La plecarea din Anglia, ei au primit salariul pentru un an întreg. Banii primiți, ei i-au investit în anumite lucruri pe care le-au luat cu ei în India, cu scopul să le vândă și astfel să aibă necesarul pentru trai. Dr. Thomas a vândut lucrurile și a cheltuit toți banii. Probabil spera că, fiind medic, va reuși să-i pună la loc, dar n-a reușit și familia lui Carey a trebuit să îndure lipsuri. Totuși Carey a răbdat în tăcere și niciodată n-a făcut caz din aceasta. Faptul că a primit slujbă la fabrica de indigo a suplinat oarecum nevoile zilnice și au primit rămânerea în India pe timp de cinci ani. Așa că Dumnezeu a dovedit că cine se încrede în El, nu va fi dat de rușine.

Întrucât după un timp au reușit să-și cumpere și mobila necesară și să aibă traiul asigurat din salariu, Carey a scris Societății Misionare din Londra că el renunță la salariu, iar sumele ce se adună să fie folosite pentru

trimiterea altor misionari. Din cauza războiului dintre Anglia și Franța, Societatea misionară nu a primit nici o veste de la misionari decât după 14 luni, iar misionarii au primit vești din Anglia abia după 17 luni.

Slujba la fabrica de indigo îi ținea legați doar trei luni pe an, cât ținea sezonul plantelor de indigo, așa că restul timpului l-au putut folosi în lucrarea misionară. Carey a ajuns să predice fluent în limba bengaleză. El a format o biserică baptistă de limbă engleză cu credincioșii ce se aflau acolo la anumite lucrări. La acea biserică a avut bucuria să vadă convertit pe un om de afaceri numit Ignatius Fernandez. Dar el nu era indian, ci portughez. El venise în India, cu câțiva ani înainte, ca ajutor de preot catolic, dar convingându-se din Biblie că nu trebuie să venereze și să se închine la icoane, a părăsit catolicismul. El a început să frecventeze serviciile bisericii baptiste, s-a convins de adevăr, a fost botezat și a devenit un credincios, membru al acelei biserici până la moartea sa.

În 1796, fără să fie înștiințați, au primit un ajutor, pe John Fountain. El a servit misiunea în evangheliștii și în muzică, însă nu a trăit decât patru ani. În anul 1800, el a plecat în veșnicie.

Întrucât în India limba de bază era sanscrita, Carey și-a depus tot efortul să o stăpânească bine. Apoi, a început să lucreze intens la traducerea Bibliei în limba bengaleză și sanscrită. Odată, a văzut într-un ziar un anunț, că este o tiparniță de vânzare. Numai că s-a gândit că ar fi bună pentru misiunea lor, dar nu avea bani. A spus aceasta proprietarului fabricii și George Udrey a fost gata să plătească el 40 lire sterline și au luat tiparnița. Era cu cadru de lemn, dar în stare de funcționare. Pentru achiziționarea acestei tiparnițe a fost îmboldit îndeosebi de o scrisoare a lui Fuller, prin care îi anunța că printre noii misionari ce vor veni să-i ajute va fi și William Ward, care fusese în Anglia editor și tipograf. Carey îl întâlnise în timp ce umbla prin bisericile din Anglia să adune bani pentru Societatea Misionară. Atunci îi spuse: „Dacă Dumnezeu ne binecuvântează, noi vom avea nevoie de o persoană ca dumneata, ca să ne ajute la tipărirea Scripturii. Sper că vei veni”. Și într-o duminică dimineața, Carey s-a pomenit cu noii misionari: William Ward, Josua Marshman cu soția sa Hannah, soții Grant, Brundson și tânăra Tidd, care a venit să se căsătorească cu John Fountain. Ei au venit cu o corabie americană. Înștiințați fiind să nu debarce în India, ei au coborât la Singapore, care aparținea de danezi, nu de britanici. Guvernatorul danez Bie le-a făcut o frumoasă primire și pentru ca Ward să-l poată ajuta pe Carey, i-a dat un pașaport danez cu care putea intra pe teritoriul britanic al Indiei. Carey, Marshman și Ward au format un frumos trio de lucru. Carey avea 38 ani, Ward 30 și Marshman 31 ani.

Faptul că pe teritoriul britanic activitatea le era îngrețuită, ei au convenit să mute sediul misiunii la Serampore. Astfel, în ianuarie 1800, Carey s-a mutat cu familia acolo. Fountain s-a căsătorit cu tânăra Tidd. Se părea că centrul de misiune s-a întărit binișor. Dar malaria, frigurile tropicale, curând au doborât pe soții Grant și Brundson, iar în august, același an a plecat în veșnicie și Fountain.

Grupul rămas a cumpărat o casă mare pe malul râului și s-au mutat cu toții acolo. Fiecare familie își avea apartamentul său, dar pentru o mai mare eficiență în lucrare și o bună chivernisire a banilor, masa o aveau împreună. Bani din salariu își luau doar pentru strictul necesar, iar cei ce rămâneau de la mâncare, erau păstrați în fondul pentru tipărirea de Biblie în limbile și dialectele poporului indian.

În ciuda atitudinii ostile a autorităților britanice față de misionari, ostilitate cauzată de Compania India de Est, Guvernatorul general al Indiei, Lord Wellesley a ajuns să-l aprecieze foarte mult pe Carey. Guvernatorul a fondat Colegiul Fort William, care era la 17 mile de Calcuta, un institut de învățământ universitar special, obligatoriu pentru tinerii și funcționarii englezi trimiși să lucreze în administrația britanică din India. Fiindcă William Carey era un distins poliglot și cunoștea bine limbile bengală, sanscrită și marati, căci deja traducea Biblia în aceste limbi, guvernatorul i-a dat catedra de aceste limbi, precum și cea de literatură a Indiei, cu un salariu anual de 1.500 lire sterline, bani pe care Carey i-a vărsat la casieria misiunii. Timp de 30 de ani, Carey a deținut înalta funcție de profesor universitar la Fort William. Binecuvântarea era nu numai în înalta funcție și în salariu, ci și în faptul că toți tinerii britanici trimiși pentru funcțiile guvernamentale urmau să învețe limbile principale ale Indiei de la Carey. Deci, o seamă de noi relații atât de necesare misionarilor. De la această catedră, „cârpaciul” de altă dată își revărsa influența covârșitoare de înflăcărat slujitor al lui Cristos. E minunat cum lucrează Dumnezeu!

În această perioadă a anului 1800, un tâmplar indian Krișna Pal, din casta Sudra, considerat guru sau învățător religios, într-un accident, și-a dislocat un umăr. Dr. Thomas auzind, s-a dus să-l trateze, căci îl întâlnise cu puțin înainte la o evanghelizare de stradă. Krișna a început să viziteze sediul misiunii pentru tratament. Apoi, s-a

împrietenit cu misionarii. Chiar după ce se vindecase, venea să discute despre Evanghelia. Ba a ajuns să calce regulile castei sale și să mănânce cu misionarii. Cuvântul Evangheliei a lucrat la inima lui și el a fost primul convertit. Tot în acea vreme, Felix, fiul cel mai mare al familiei Carey s-a predat Domnului. Pe data de 28 decembrie 1800, Carey i-a botezat pe amândoi în apa râului Hooghly. N-a trecut mult timp și soția lui Krișna, câteva rudeni și vecini de ai lor s-au predat Domnului. Krișna a devenit un bun evanghelist în mijlocul poporului său. El a fost de mare ajutor lui Carey. El a predicat în Benglia, Orissa și Assam și a adus multe suflete la Domnul. Fiind talentat și în ale muzicii, Krișna Pal a compus o seamă de cântări religioase pentru poporul indian.

Carey avea ca principiu că fiecare misionar, după un timp, trebuie să ajungă să se întrețină singur - ca misionarii fraților moravieni - ca astfel Societatea Misionară să poată recruta și trimite noi misionari. El era dezlegat de bani și cerea și celorlalți misionari să fie onești în folosirea banilor. Chiar mai mult, el cerea ca misionarii să găsească soluții de a produce ajutoare bănești, ca astfel lucrarea misionară să poată lua amploare. Toți misionarii veniți în India, pe lângă chemarea lor, prestau și câte o altă slujbă, iar salariul era vărsat la fondul misiunii. Din acești bani, ei au construit un Colegiu, au cumpărat o plantație de indigo și o fabrică de hârtie. Colegiul aducea un venit anual de 1.500 lire. Ward cu tipografia producea cam o mie de lire. Toate acestea arată calitatea lui de excelent administrator al banilor pentru lucrarea Domnului. Colegiul lor a devenit așa de bun, încât însuși regele Frederic al VI-lea al Danemarcei l-a ridicat la rang universitar. Spiritul larg de dragoste, fără discriminare, se vede din faptul că aici erau primiți pe lângă copiii creștinilor, și cei ai budiștilor, ai hindușilor și ai mahomedanilor. Nu se impunea nici o restricție, indiferent din ce castă făceau parte, toți erau tratați cu dragoste, ca frați. Această atitudine caldă a profesorilor a contribuit la convertirea multor studenți.

Cu gândul de pregătire a unor păstori și vestitori ai Evangheliei dintre indieni, la Universitatea lor, Carey a introdus și o secție de teologie la care el a predat timp de 17 ani: Introducerea în Vechiul și Noul Testament și Teologia Sistematică pentru toți cei ce voiau să frecventeze aceste cursuri. În felul acesta, Universitatea a devenit un fel de pepinieră de vestitori ai Evangheliei. De aici s-au ridicat o seamă de bărbați care au străbătut India cu vestea bună a mântuirii.

Cu toată munca de profesor la două universități, el lucra intens la traducerea Bibliei. El a fost un titan în muncă. Nu știa să lenevească, ci căuta să folosească și secundele. Așa se face că în timpul vieții sale, cu ajutoarele ce le-a avut, a tradus Biblia sau părți din ea în 40 de limbi. Cea mai de seamă a fost Biblia în limba bengală. La 5 martie 1801, pe masa pentru Cina Domnului din locașul lor de închinăciune, Carey a pus un stoc mare de exemplare din Noul Testament, proaspăt tipărite și legate. Ei au îngenunchat și au mulțumit Domnului. Era prima carte tipărită în limba bengală. Curând a terminat de tipărit întreaga Biblie. Traducerea întregii Biblii a făcut-o în principalele șase limbi ale Indiei: bengală, sanscrită, hindusă, marată, oriia și assamă. Numai Noul Testament l-a tradus în alte 23 de limbi, iar porțiuni din Scripturi a tradus în alte 11 limbi și dialecte, în timpul vieții, el a ajuns să vadă 212.000 exemplare distribuite printre cele trei sute de milioane, cât era populația Indiei pe atunci. A fost o muncă cu adevărat gigantică. El a fost gata să-și jertfească talentul său, banii săi, timpul său, să se jertfească chiar pe sine, numai ca indienii să poată cunoaște dragostea lui Dumnezeu.

La încheierea a trei trimestre, studenții lui au vorbit în limba bengală. De față a fost guvernatorul general al Indiei, a fost Ducele de Wellington, înalți demnitari britanici și indieni, precum și mult popor. Carey și-a ținut cuvântarea sa atât în bengală cât și în sanscrită. El a fost primul european care a ținut o cuvântare în sanscrită. Pe lângă traducerea Bibliei, el a întocmit manuale de gramatică și dicționare ale principalelor limbi și a tradus literatură sanscrită în engleză.

La începutul anului 1803, a botezat pe primul brahman convertit prin citirea unui tratat al misiunii lor. Acum aveau deja 13 botezați din populația bengală, unii din ei chiar din caste preoțești. În anul 1803, au avut un seceriș bogat, 25 persoane fiind botezate.

În 1803, le-a sosit încă un misionar, iar doi ani mai târziu alți patru. Atunci și-a lărgit sfera de activitate. Tânărul Felix Carey a început misiunea în Burma. Când mai târziu au mai sosit alți doi misionari, autoritățile le-a dat ordin să se reîntoarcă imediat în Anglia. Carey a intervenit la Calcula. Acolo i s-a spus că guvernatorul general George Barlow, nou venit, a dat ordin ca misionarii să nu mai predice poporului indian, să nu împartă tratate și să nu încerce să convertească pe nimeni, nici ei, nici membrii lor convertiți până acum.

Atunci Carey a încercat să-l influențeze pe guvernator prin cunoștințele sale, dar acesta nu a vrut să se lase influențat, ci doar a îndulcit puțin dispoziția dată, în sensul că misionarii puteau să-și continue lucrarea lor la Serampore, Bibliile puteau fi răspândite și serviciile religioase la Calcuta se puteau ține în case private, nu în sala mare a bazarului, cum se țineau înainte; iar băștinașii puteau să învețe și să predice unde le place, dar să nu fie emisarii celor din Serampore. În ciuda ordinului dat, ca cei doi misionari să se reîntoarcă imediat în Anglia, Carey i-a luat cu el la Serampore. Șeful poliției și biroul guvernatorului au protestat și au cerut să fie trimiși din Serampore și predați autorităților britanice din Calcuta. Colonelul Krefling nu a fost gala să-i predea. El a declarat că misionarii sunt sub speciala protecție a regelui Danemarcei.

După un timp a venit alt guvernator general, Lord Minto. Oponenții misiunii, care erau destul de mulți, au căutat să-l întărească împotriva misionarilor. Ei au prezentat un tratat care era împotriva lui Mahomed și căutau să arate că misionarii lezează sentimentele poporului. Carey, care nici nu auzise de un așa tratat, a fost chemat la prim secretarul guvernatorului general. Acolo a aflat că Ward a dat unui mahomedan convertit să facă traducerea unui tratat, traducere pe care Ward n-a verificat-o și în care fostul musulman strecurase unele cuvinte pe care aceștia le considerau jignitoare la adresa lui Mahomed. Carey a expus felul lor de a lucra în dragoste, fără să ofenseze, a cerut scuze pentru lipsa de verificare din partea lui Ward și a oprit răspândirea pamfletului cu pricina. Totuși, Carey a primit un nou ordin de interzicere a convertirii bengalilor și i se cerea să aducă tiparnița la Calcuta. Atunci Carey și Marshman au cerut audiență la guvernatorul general. La audiență, ei au prezentat ca dar guvernatorului Lord Minto cartea „Ramaiana”, scrierile clasice hinduse, pe care le-a tradus în engleză și era proaspăt tipărită. Ei au expus lucrarea misiunii și i-au demonstrat un rezultat vizibil. Până atunci au botezat vreo sută de indieni. Dintre ei 12 erau brahmani și 5 musulmani. Amândoi au mărturisit că ei sunt gata mai degrabă să sufere, dacă e necesar, decât să facă un compromis în ce privește misiunea și slujirea lor.

Lord Minto și-a dai seama că oamenii aceștia sunt altfel de cum au fost pictați de oponenții lor. Lui i s-a spus că sunt tulburătorii ordinii publice. El a anulat ordonanța dată, a cerut însă lui Carey să-i prezinte lui spre aprobare toate manuscrisele ce aveau să fie tipărite. Carey a consimțit la aceasta, căci știa că nu au nimic subversiv.

Deși la Calcuta lucrurile s-au liniștit, oponenții misiunii nu s-au liniștit. Prin oamenii lor, cazul misionarilor din Serampore a ajuns în Camera Comunelor și în Camera Lorzilor din Anglia. Voiau cu orice preț să-i scoată din India. Iată un fragment din memoriul împotriva misionarilor trimis de Compania Indiei de Est către Parlamentul Britanic:

„A trimite misionari în posesiunile noastre orientale e cel mai prostesc, cel mai extravagant, cel mai costisitor, cel mai lipsit de apărare proiect sugerat de un fantastic țicnit la cap. O așa schemă e periculoasă, imprudentă, nefolositoare, fără câștig, fantastică. Ea e contra rațiunii sănătoase și a bunei cuviințe. Ea primejduiește securitatea și pacea posesiunilor noastre”.

În apărarea misionarilor au luat atunci cuvântul unii din cei mai de seamă bărbați ai Angliei, ca William Wilberforce, Robert Southey, poet care tocmai atunci fusese făcut laureat și Lord Wellesley, fost guvernator general al Indiei, care cunoștea bine pe Carey și lucrarea misionarilor, dar cunoștea tot așa de bine și toate mașinațiile Companiei India de Est.

Dar nu numai afaceriștii acestei Companii, care voiau să țină în întuneric și obscurantism masele de oameni ai Indiei, ca ei să-i jupoae, ci și unii din fruntașii bisericilor din acea vreme vorbeau că Societatea misionară e din inițiativa Satanei. La adunarea generală a Bisericii Scoției din 1796 s-a votat următoarea rezoluție: „A răspândi cunoștința lui Dumnezeu între păgâni și barbari e cel mai absurd lucru”.

Din toată această luptă, misionarii au fost cei ce au avut câștig de cauză. Lucrarea lor a ajuns să fie cunoscută în Camera Comunelor și în Camera Lorzilor, deci la cel mai înalt nivel. Nu s-a luat nici o măsură restrictivă împotriva misionarilor. Din contră, în 1813 trebuia reînnoit contractul dat, pe 20 de ani, Companiei India de Est cu privire la comerț și alte privilegii. În noul act al Parlamentului s-a făcut stipulația că „ar trebui adoptate așa măsuri care să tindă la introducerea între ei a cunoștințelor folositoare și a îmbunătățirilor religioase și morale”. Deci, misiunea a câștigat drepturi oficiale, iar Compania a pierdut.

Popularitatea în Anglia au avut-o și din cauza unui tragic incendiu ce a avut loc, pe data de 11 martie 1812, la

tiparnița misiunii. Focul a mistuit un mare stoc de hârtie, mii de coli tipărite din traducerea Bibliei și alte lucruri. Paguba cea mai mare a fost că s-au pierdut manuscrise a unor traduceri ale Bibliei, manuale de gramatică, dicționare și alte cărți lucrate gata, doar așteptau rândul la tipărit. Deci, era muncă de timp îndelungat și nu aveau un al doilea exemplar. Plus au fost distruse literele, vreo 20 de tipuri, din diferite limbi. Focul nu a ajuns la fabrica de hârtie, la depozitul de cărți, unde erau mii de Biblii. La fel, au fost salvate cinci mașini de tipărit, actele de contabilitate, documente și spre bucuria lui Ward, el a găsit în ruine matricele cu care a putut turna din nou literele atât de necesare tipografiilor pe acea vreme. Când vestea incendiului a ajuns în Anglia, în 50 de zile au sosit din toate părțile banii necesari pentru repunerea în funcțiune a tipografiei. Partea grea a fost a traducerilor, care au trebuit lucrate din nou.

Trio Serampore a lucrat cu mult sârg până în anul 1845, când William Ward a fost răpus de holeră. La fel și Felix Carey a murit în același an. Cel de al doilea băiat al lui Carey, William, a servit misiunea din Bengal. Iabeț, al treilea, a devenit misionar în Amboyna. Ionatan, cel mai tânăr, a studiat dreptul și a devenit avocat la Curtea supremă, iar în timpul liber era un bun predicator al Evangheliei.

Carey nu s-a mai întors niciodată în Anglia. El a fost mult prea ocupat ca să-și poată permite să plece. Timp de 40 de ani a muncit neobosit. Niciodată nu a avut vreun concediu. Când își simțea capul prea obosit, mergea în grădină și muncea fizic, această muncă îl relaxa. Școala lor era așezată pe un teren de cinci hectare. Trăsătura de naturalist, care s-a observat în copilărie, s-a dovedit desăvârșită la maturitate. Grădina, pe care el o concepuse și o îngrijea, era un fel de paradis. Ea era mai bogată în specii de plante decât grădina botanică din Calcuta. Frumusețea culorilor de flori, jos și cântecul fermecător al nenumăratelor specii de păsări ce își aveau cuiburile în copacii și tufișurile grădinii - păsări ce erau selecționate de el cu multă grijă - îi dădeau nuanța de basm. Spre a-și îmbogăți și înfrumuseța grădina, Carey a cerut prietenilor din Europa și Asia tot felul de semințe și să-l țină la curent cu toate informațiile botanice din zonele lor. El a ajutat la formarea Societății de Horticultură și Agricultură a Indiei, al cărei președinte a și fost pentru o vreme. Era membru al Societății Asiatice din Bengal, al Societății Geologice, al Societății Line din Londra și membru corespondent al Societății Regale de Horticultură din Londra. Istoricul Wedder spune că societățile științifice ale Europei l-au recunoscut pe William Carey ca fiind unul din cei mai mari savanți ai vremii sale.

Numai când stai puțin și cugeti, te întrebi cum a putut face față la toate acestea? Cum dintr-un cârpaci a ajuns să urce cele mai înalte trepte? Biblia ne dă explicația în 1 Samuel 2:30, prin promisiunea făcută de Dumnezeu: „...voi cinsti pe cine Mă cinstește”. Ea s-a împlinit în viața lui Carey. Pe de altă parte, viața lui a fost o muncă neîntreruptă în învățatură și în lucrare. Universitatea Brown din Rhode Island, Statele Unite, în 1807, i-a decernat titlul de doctor. Cu toate că devenise savant și ajunsese la mare faimă, el poseda o rară modestie. Această trăsătură îi dădea farmec și scliffea în toate relațiile lui, atât cu cei din biserică, cât și cu cei din afară, cu ceilalți profesori universitari, cu studenții și cu toți cu care ajungea în contact. Un caz izbitor a rămas înscris pe răbojul istoriei. Odată, la un mare banchet, un ofițer superior britanic spuse colegului său, în șoaptă, dar destul de tare ca să audă Carey: „Am aflat că vecinul nostru Carey a fost pe vremuri cizmar”. Voia să-l umilească pe misionar. Carey nu s-a șifonat, ci l-a corectat, spunându-i: „Sunteți informat greșit, domnul meu, Carey a fost pe vremuri doar un biet cârpaci de ghetă”. Într-adevăr, din pricina silinței lui la învățatură, mereu cu cartea în față, prefera să nu facă încălțăminte noi, ci doar să cârpească încălțămintele vechi. Smerenia e o floare rară ce înflorește doar în terenul unei inimi curate, unde Cristos e cu adevărat Domn.

Chiar și după ce Dumnezeu l-a folosit așa de minunat, el prefera să nu se vorbească de marile lucrări ca săvârșite de el. Știa că totul a fost din harul lui Dumnezeu. Când a fost pe patul de moarte, Alexandru Duff, un alt mare misionar cu ceva mai tânăr, care de multe ori căutase să învețe din experiența lui Carey, acum venise să-l vadă. Duff vorbise lui Carey despre o seamă de lucrări ce au fost realizate, datorită faptului că în tinerețe Carey a consimțit să devină misionar în India și să fie atât de activ. La sfârșit, Carey i-a cerut să se roage, iar după rugăciune Duff și-a luat rămas bun, căci se vedea că e în ultimele clipe, apoi a dat să plece. Când a fost lângă ușă, Carey l-a strigat în șoaptă și el s-a întors să vadă ce vrea să-i spună. Atunci i-a zis: „Duff, vezi, acum ai vorbit de Dr. Carey. După ce am plecat, nu mai vorbi decât de Mântuitorul lui Carey”.

Chiar și pe plan social. Carey a fost o mare binecuvântare. La sosirea lui în India, inima lui simțitoare a fost deosebit de împovărată de unele practici ale populației din India. El a aflat că unii copii mici sunt sacrificați zeității râurilor. La fel și copiii care se îmbolnăveau, părinții îi aruncau în râu. Carey a protestat împotriva acestei practici și a intervenit la guvernatorul general să interzică pruncuciderea. Lord Wellesley l-a însărcinat

pe Carey să investigheze dacă în cărțile sacre ale indienilor se cere așa ceva. După ce a studiat cărțile sacre ale hindușilor, Carey a făcut un raport, specificând că nicăieri nu se cere așa jertfe. Îndată, guvernatorul a dat un decret prin care califica infantuciderea ca și crimă, ce se pedepsește cu moartea. Imediat, practica aceasta a fost stopată. Astfel, zeci de mii de copii au fost salvați de la moarte sigură.

Odată, în timp ce călătorea spre slujba sa la fabrica de indigo, a văzut o altă practică teribilă. La înmormântarea unui soț, văduva lui a fost arsă de vie împreună cu cadavrul soțului. Din nou a luat cărțile lor sacre, le-a cercetat, apoi a arătat guvernatorului că arderea văduvelor nu e cerută, ci doar lăudată ca o faptă meritorie. El a stăruit de guvernator să interzică și această practică. Guvernatorul era tocmai pe punctul de ieșire din slujbă și a lăsat ca succesorul său să dea interdicția. Au fost mai mulți succesori, dar nici unul n-a luat nici o decizie. S-a calculat că numai de când a început dominația Angliei asupra Indiei, peste 70.000 de văduve au fost arse.

Totuși, duminică dimineața, 6 decembrie 1829, când Carey se pregătea tocmai să plece la biserică, a primit proclamația guvernatorului general, Lord William Bentinck. O privire fugară îl făcu să tresară. Era decretul de interzicere a arderii văduvelor. Brahmanii au protestat până la regele Angliei, dar decretul a rămas în picioare. Odată, fiul unui bogătaș dintr-o castă mai înaltă a venit la guvernator și a cerut să dea voie ca mama lui să fie arsă împreună cu cadavrul tatălui, aceasta fiindcă mama lui vrea și e un act de conștiință a familiei să-i împlinească această dorință. Răspunsul a fost: „Desigur mama ta poate să facă aceasta și tu, ca întâiul născut al ei, poți să aprinzi focul, numai că atunci trebuie și eu, ca act de conștiință, să te spânzur pentru omor”. Natural că n-a mai îndrăznit să facă așa ceva.

Pe data de 9 iunie 1834, în vârstă de 72 ani, Carey și-a încheiat munca pe acest pământ și a plecat la Domnul său pe care L-a ascultat cu atâta devotament. Drapelul danez la Serampore a fost coborât în bernă - semn de doliu național. La serviciul funebru a luat parte chiar și guvernatorul danez, împreună cu soția sa, și o mare mulțime de creștini, hinduși și musulmani, căci a fost iubit și stimat de toți. Conform cerinței sale, nu i s-a ridicat nici un monument, ci o piatră simplă cu numele lui, data nașterii, a morții și cuvintele: „Un sârman vierme păcătos, fără ajutor, cad în mâna Ta cea bună!”

Un bust al lui Carey a fost așezat în grădina horticola a Calcutei, iar în Catedrala Westminster din Londra s-a așezat o placă gravată cu cuvintele predicii lui Carey: „Așteptați lucruri mari de la Dumnezeu și încercați lucruri mari pentru Dumnezeu”.

Zelul misionar al lui Carey a trezit spiritul misionar nu numai la bapțiști, ci la toți protestanții. Istoricul Kenneth Scott Latourette, în cartea sa „Creștinismul de-a lungul veacurilor”, spune că în 1795, metodiștii au format Societatea Misionară a Londrei. În 1799, evanghelicii au format Societatea Bisericii Misionare. În același an s-a format Societatea de tratate religioase. În anul 1804 s-a înființat Societatea Biblică Britanică. În 1810 s-a format Societatea Misionară Americană. În 1815 pietiștii au format Societatea Misionară din Basel. E foarte important de notat că toate aceste societăți misionare au început într-o vreme de criză. Europa era zguduită de revoluția franceză și devastată de războaiele lui Napoleon. Păreau condiții foarte vitrege, dar sărăcia a produs un belșug de dărnicie și de binecuvântări. Credincioșii au învățat să aștepte lucruri mari de la Dumnezeu și să încerce lucruri mari pentru Dumnezeu. De aceea, William Carey a fost supranumit „Părintele misiunilor moderne”.

Printr-un om s-a ajuns să se realizeze vorba Domnului Isus: „Ce este cu neputință la oameni, este cu putință la Dumnezeu”.

Doamne, ridică și din poporul român asemenea bărbați!

CAPITOLUL 11

ADONIRAM JUDSON

Apostolul Burmei

Când s-a înființat Societatea Misionară Baptistă în Anglia, sub influența lui William Carey, nimeni nu putea ști ce efect urma să aibă și pe câți avea să aprindă jarul misionar. Rapoartele lui Carey de pe câmpul de misiune și-au găsit publicitate în America, în revista „The Massachusetts Baptist Missionary Magazine” - spune O. K. Armstrong în cartea „The Baptists în America”, 1979, pagina 124. Aceste rapoarte au trezit nu numai tineretul baptist, ci și al altor confesiuni religioase. Responsabilitatea de a vesti Evanghelia altor popoare a început să

pună stăpânire pe gândirea credincioșilor.

La Colegiul Williams, un grup de studenți au format „Societatea Frăția”, sub conducerea lui Samuel Mills. Ei discutau problemele misiunii și se rugau pentru ea. După absolvire, Samuel Mills și James Richard s-au înscris la Seminarul Teologic Andover, să se pregătească pentru vestirea Evangheliei. Ei au atras în grupul lor pe Samuel Newell de la Colegiul Union, pe Samuel Nott de la Universitatea Harvard și pe Adoniram Judson ce venise la Seminar de la Universitatea Brown.

Într-o zi din august 1806, ei s-au retras într-o livadă cu arțari, spre a discuta probleme legate de misiune și a se ruga. Pe când erau acolo, deodată cerul s-a acoperit de nori negri și se vedea că urmează o ploaie mare. De aceea, au căutat adăpost sub o căpiță de fân. Norii și-au descărcat binecuvântarea, iar adăpostiții sub căpiță, studenții, au hotărât să meargă ei înșiși misionari la milioanele de suflete din Asia. Acolo, au formulat un plan îndrăzneț în privința aceasta. Acea întrunire, sub căpița de fân, a rămas în istorie. Din grupul acela s-a distins în mod deosebit cu spirit de lider Adoniram Judson, un tânăr voinic, capabil de o muncă titanică.

Adoniram Judson s-a născut la 9 august 1788, la Malden, Massachusetts. Tatăl său a fost păstorul bisericii congregaționale din oraș. Mamă-sa a fost o femeie blândă, manierată, cu o vorbire elegantă și bună credincioasă. Abigail, sora lui Adoniram, era mai tânără cu un an și jumătate, iar Elnatan, fratele său, era mai mic cu șase ani.

Dr. Fred Barlow, în „Profiles in Evangelism”, 1976, pagina 103, spune că „mental, el a fost un gigant. La vârsta de 3 ani a știut să citească. La 10 ani a luat lecții de navigație, iar la 16 ani a intrat la Colegiul Providence, care mai târziu a primit denumirea de Universitatea Brown”.

Alfred Mathieson, în cartea sa „Judson of Burma”, Londra, pagina 3, scrie: „Mare e influența mamei asupra copilului ei, căci pe genunchii mamei, Adoniram a învățat să citească la vârsta de 3 ani. În timp ce tatăl său era plecat într-o scurtă călătorie, mama, dornică să facă o surpriză soțului ei, profitând de absența sa, a folosit ocazia să-și învețe copilul să citească. Spre uimirea tatălui, la întoarcere, a găsit că copilul era în stare să citească foarte ușor un capitol din Biblie”.

În timpul studenției, datorită influenței rele a unui coleg, a căzut în ghearele necredinței. Faith Coxe Bailey, în cartea „Adoniram Judson, Missionary to Burma”, 1955, ne spune că la Colegiu s-a împrietenit cu studentul E., ce avea o minte sclipitoare și îl studiasse pe Voltaire. Acesta era ateu și l-a făcut ateu și pe Judson. La terminarea studiilor universitare, când s-a dus acasă, a spus părinților că el nu mai crede în Dumnezeu. Mamă-sa a izbucnit în lacrimi, iar tatăl său a încercat să-i dea o seamă de argumente raționale despre existența lui Dumnezeu, dar tânărul Adoniram se credea de acum mai emancipat decât tatăl său și nu le-a primit. Așa a învățat de la celălalt că credința în Dumnezeu e ceva rămas în urmă, de aceea nu mai voia să discute. După ce și-a văzut părinții, a plecat la New York. Babilonul New Yorkului din 1800 l-a îmbătat pe tânărul venit din provincie. Mai ales, teatrul l-a fascinat. Numaidecât el s-a unit cu o trupă de melodramă. De la aceștia a învățat să mintă, să înșele, să locuiască o vreme într-un apartament, apoi să dispară, fără să plătească și tot felul de escrocherii. Acolo a stat un an. Apoi, îmboldit de ceilalți, a plecat să exploreze, să se îmbogățească în vestul Americii, în California.

E minunat felul cum Dumnezeu răspunde rugăciunilor părinților! Fiind în drum spre vest, într-o seară s-a oprit într-un orașel și a căutat o cameră de hotel. Proprietarul i-a spus că nu mai are decât o singură cameră, care e cu zgomot, căci în camera alăturată este un tânăr bolnav grav ce trage să moară. Neavând altceva de ales, a acceptat acea cameră, căci era rupt de oboseală și a spus proprietarului că el nu se teme de un om ce trage să moară. A luat cheia și s-a dus să se culce. Dincolo însă, bolnavul se văicărea foarte rău, și strigătele, țipetele aceluia l-au făcut să nu poată dormi toată noaptea. Atunci, în mintea lui Judson s-au ridicat tot felul de întrebări: „De ce se îngrozește omul acela? Nu e pregătit să moară? Unde își va petrece veșnicia, în cazul când ea totuși există? A fost el un credincios sau un păcătos ce alunecă în iad?” Spre dimineață s-a făcut liniște. După ce s-a îmbrăcat, când s-a dus să dea cheia, a întrebat cine a fost acel om. Proprietarul hotelului i-a spus că a fost un tânăr ce a absolvit Universitatea Brown. El a murit înspre ziuă. Auzind aceasta, Judson întreabă de numele lui, căci se gândea că trebuie să-l fi cunoscut, fiindcă și el studiasse la acea universitate. Numaidecât proprietarul deschise registrul și îi citi numele Jacob Eames. Judson rămase înmărmurit. Era fostul său coleg Jacob Eames, care-l făcuse ateu. Șocul a fost puternic. Groaznicele țipete ale aceluia l-au făcut să-și dea seama că și el e pierdut și că dacă ar fi fost rândul lui să moară, nu ar fi fost cu nimic mai bun decât celălalt. Însăpământat, a

părăsit hotelul, dar a părăsit și calea necredinței. Nu îndrăznea să mai facă un pas pe ea. Sufletul său trezit a început să strige după mila Domnului, după iertare. Toată năzuința lui după îmbogățire în vest, după faimă, s-a spulberat într-o clipă. Acolo pe drum, el și-a predat viața Domnului și s-a întors acasă. Cine ar putea zugrăvi bucuria părinților săi când l-au văzut schimbat?

Având o viață nouă prin Duhul Domnului, acum și-a făcut și planuri noi de viitor. Dorea să devină vestitor al Evangheliei, de aceea s-a înscris la Seminarul Teologic Andover.

Elmer L. Towns, în carte sa „The Christian Hall of Fame”, 1971, pagina 98, ne spune că la Seminar, Judson a citit o predică intitulată „Steaua din Răsărit” de Dr. Claudius Buchanan, bazată pe textul din Evanghelia după Matei 2:2 și n-a mai putut scăpa de apelul ei misionar: „Mergeți în toată lumea”. Atunci făcuse cunoștință cu studenții din „Societatea Frăția” și simțise și el chemarea să devină misionar.

În iunie 1810, la Bradford a fost o întrunire a bisericilor congregaționale din statul Massachusetts. Judson cu cei trei Samueli s-au prezentat în fața păstorilor și au cerut insistent să fie trimiși ca misionari în Asia. Niciodată până atunci nu fusese trimis vreun misionar din America. Unii considerau că așa ceva ar fi o nebunie. Alții credeau că aceasta e datoria creștinilor. Nu s-a putut lua imediat o hotărâre, ci a fost aleasă o comisie de trei păstori, care urmau să analizeze planul tinerilor, să chibzuiască bine și să raporteze a doua zi. Vineri 29 iunie 1810, comisia a prezentat raportul. Ei recomandau ca planul tinerilor să fie aprobat și cereau să se organizeze această misiune sub numele „Bordul de Misiune pentru misionarii din străinătate”. Raportul a fost primit și votat fără nici un protest.

Pentru masa de amiază, un grup de păstori și studenți, printre care și Judson, a fost luat de diaconul Haseltine. Atunci a făcut Judson cunoștință cu Ana Nancy Haseltine, care i-a devenit soție. O descriere mai amplă a ei o găsiți în cartea „Ana din Ava”, tipărită la București în 1936 și retipărită la Los Angeles în 1989.

La 5 februarie 1812, Judson s-a căsătorit cu Ana Nancy, iar la 6 februarie la Salem, a fost ordinarea a cinci tineri care urmau să plece misionari. Erau: Adoniram Judson, Luther Rice, Samuel Newell, Samuel Nott și Gordon Hall. Peste câteva zile, Samuel Nott, Gordon Hall și Luther Rice s-au îmbarcat din Philadelphia pe corabia Armonia pentru Calcuta, India. Marți 18 februarie, primară și soții Judson și Newell înștiințarea să se prezinte la corabia Caravan, pentru ca, de îndată ce vor avea un vânt potrivit, să poată pleca spre coasta Asiei. Pe acea vreme încă nu erau vapoarele cu motoare cu aburi, ci doar corăbiile cu pânze ce erau purtate de vânt. La fel, nu era încă tăiat Canalul Suez. Corăbiile din America trebuiau să ocolească Africa pe la Capul Bunei Speranțe și apoi să apuce spre Asia. În dimineața de 19 februarie 1812, corabia Caravan și-a întins pânzele și a plecat.

Călătoria a fost grea, cu furtuni, cu rău de mare, cu multă oboseală și după 114 zile au ajuns în India. Puțin mai târziu, au ajuns și ceilalți trei cu corabia Armonia.

În timpul călătoriei pe corabie, Judson a căutat să studieze mai bine Noul Testament în limba greacă, căci acesta formează baza creștinismului. La plecare, Bordul de misiune le-a trasat sarcina să boteze pe cei ce cred și casa lor, adică și pe copiii mici. Studiind textele despre botez, el a constatat că întotdeauna în Noul Testament botezul e menționat în legătură cu credința. Nu a găsit nici măcar un singur text unde să se arate că au fost botezați și copiii mici. Chiar în casa temnicerului din Filipi, unde se spune că a fost botezat „el și toți ai lui”, se face precizarea că după botez „s-a bucurat cu toată casa lui că a crezut în Domnul”. Dacă ar fi fost copii mici, aceștia nu ar fi știut să creadă și nu ar fi putut să se bucure de ceva ce nu ar fi înțeles. De asemenea, cuvântul grecesc „baptizo”, care e tradus prin cuvântul botez, în grecește înseamnă „cufundare în apă”, nu stropire. Aceasta l-a pus pe gânduri. Biserica Congregațională botează copiii mici prin stropire. Mai multe zile la rând a studiat toate textele și era frământat, în fine, a zis soției: „Nancy, mă tem că bapțiștii au dreptate!” Ea a reacționat cu frică. Ei au fost trimiși misionari de biserica Congregațională, deci a accepta botezul prin cufundare a oamenilor ce cred, înseamnă a deveni bapțiști și astfel li se va tăia suportul financiar în India. Atunci a luat și ea Noul Testament și a cercetat toate textele. Toate arătau clar că botezul e prin cufundare a celor ce cred. Cuvântul Domnului le-a dat convingerea la amândoi, dar ce puteau face acum, căci bănește atârnau de congregaționaliști. Bapțiștii din America erau slabi și neorganizați în ce privește misiunea externă. Un recensământ din 1795 arată că erau numai 1152 biserici bapteste în Statele Unite. Ei știau că bapțiștii „sunt oamenii Cărții sfinte” și din cauza aceasta sunt dușmăniți, dar acum s-au convins că și în privința botezului ei

au dreptate. La început și-au zis să nu discute chestiunea, dar aceasta ar fi însemnat să nu fie cinstiți. Ei ca misionari trebuie să vestească adevărul, dar ca să-l vestească, trebuie ei întâi să-l trăiască. Și ei s-au hotărât să asculte în totul de Cuvântul sfânt și să trăiască adevărul, oricare ar fi prețul ce trebuie să-l plătească.

Când au ajuns la Calcuta, singura misiune era cea baptistă, începută de Felix Carey, fiul lui William Carey. Bordul de misiune al bisericii congregaționale din America îl anunțase pe el de sosirea noilor misionari. Așa se face că Felix i-a așteptat în port, le-a urat bun venit și fără să discute deosebirile, i-a dus la casa misiunii baptiste. După câteva zile, Judson a avut o lungă discuție cu Felix și i-a mărturisit convingerea la care a ajuns în privința botezului. Îndată după aceasta, membrii bapțiști au fost surprinși când soții Judson au cerut public să fie botezați conform Cuvântului sfânt. Felix a făcut aranjamentul și pe data de 6 septembrie 1812, Adoniram și Ana Judson au fost botezați de misionarul William Ward.

Puțin după aceasta, au sosit și ceilalți trei misionari cu corabia Armonia. Ei au fost primiți tot la casa misiunii baptiste. Nu știau încă nimic de botezul soților Judson. Abia s-a odihnit puțin și Luther Rice l-a luat pe Judson deoparte să-i spună ceva. El a mărturisit lui Judson că, în timpul lungii călătorii, studiind cu atenție Noul Testament, a constatat că adevăratul botez e al celor ce cred, nu al copiilor mici și că nu e prin stropire, ci prin cufundare în apă, ceea ce coincide și cu simbolul botezului din Romani 6:4 de îngropare a candidatului și ridicarea cu învierea la o viață nouă. Judson l-a sfătuit să studieze bine textele în limba greacă, dar Rice i-a spus că tocmai aceea a făcut. Atunci Judson i-a spus că și el și soția au ajuns la aceeași convingere și că ei deja au fost botezați. O.K. Armstrong, în opul citat, la pagina 130, spune că pe data de 1 noiembrie 1912, a fost botezat și Luther Rice. În jurnalul său zilnic, Rice a scris: "În această zi am fost botezat în numele Sfintei Treimi. Dea Domnul să gădesc totdeauna că Numele Său este un turn puternic la care pot oricând să recurg și să gădesc adăpost".

Deși ei știau că ascultarea de Cuvântul Sfânt și acceptarea botezului înseamnă pierderea suportului financiar, fără să aibă ceva în loc, ei au fost gata să asculte. Într-o scrisoare lungă, Judson a înștiințat Bordul de Misiune că el și soția au cerut să fie botezați pe baza mărturisirii lor de credință. La fel a făcut și Rice. Acum nu numai că au rămas fără suport, dar au urmat o mulțime de încercări și ispite. Compania India de Est a pornit acțiuni împotriva lor, nu-i voia ca misionari, ci le-a cerut imediat să se reîntoarcă în America sau îi vor deporta în Anglia. Fiind într-o așa situație, misionarii au părăsit Calcuta și s-au dus în sud la Madras, ca de acolo să aleagă un alt câmp de misiune. Totuși, nu s-au oprit la Madras, ci au debarcat la Port Louis, o insulă a Franței. Acolo s-au întâlnit cu Rice, care în urma tensiunilor avea mari dureri de stomac, ca el să se reîntoarcă în America, să se trateze și totodată să ajute pe bapțiștii americani să organizeze misiunea externă pentru suportul lor financiar. Din cauza stării de război, nu s-a găsit nici o corabie spre America, dar Rice a găsit una spre San Salvator, de acolo alta spre insulele Bahama și de acolo la Boston.

Judson cu soția au găsit o corabie și au plecat spre Rangoon, Burma, deși li s-a spus că acolo clima nu e sănătoasă, că sărăcia e mare și sunt multe boli, că întunericul păgânismului e nespus și cruzimile fără pereche în lume. Aceasta a fost pe data de 22 iunie 1813. Corabia Georgiana era veche și trosnea din toate încheieturile, era murdară încât nu știai unde să te așezi, totuși trebuia să stai jos, căci era legănată rău de valuri. Pe această corabie, Ana a născut primul lor copil, fără să aibă ajutorul unei moașe sau al unui doctor. Copilul însă era mort. Pe data de 13 iulie 1813, au ajuns la Rangoon. Felix Carey a venit înaintea lor aici, așa că au tras la locuința lui. Acolo au întâlnit un negustor englez, care văzându-i, le-a zis să plece îndată înapoi în America, fiindcă viața de misionar în Burma e mult prea grea, budiștii sunt fanatici și nu acceptă religia creștină. Dar Judson i-a spus că oricare ar fi greutățile, ei au venit să fie misionari. Nu știa atunci că avea să muncească 15 ore pe zi, timp de șase ani, până să vadă primul convertit.

Felix Carey a găsit o casă la marginea orașului, unde se depozitau gunoaiile, și a închiriat-o, căci era o mare criză de locuințe. Casa avea trei camere. Tot orașul Rangoon era murdar, noroios, dar aici era și un miros infect de la gunoaie. Din cele trei camere, una a dat-o soților Judson și ei s-au bucurat căci, după un an și jumătate de călătorii, acum puteau să răsuflă ușurați și să doarmă într-o cameră care era a lor.

Întrucât soția lui Felix și mama ei erau burmeze, soții Judson s-au apucat serios de învățarea limbii. Curând însă constatară că nu departe de ei este locul de execuție a criminalilor, a celor ce au ofensat pe vicerege sau pe slujbașii lui. Acolo erau bătuți și țipau ca din gură de șarpe. Alții erau mutilați și lăsați pradă vulturilor. Totul era ceva prea mult pentru tinerii americani, deprinși cu o altă viață. De aceea, într-o zi, Ana se duse și ceru

audiență la vicerege. În sfârșit, când o primi, el era îmbrăcat elegant, purta o sabie lungă la brâu și fu plăcut surprins să vadă o femeie albă. Ea îi ceru permisiunea să poată clădi o casă între zidurile cetății. El îi aprobă îndată cererea.

Constatând că budiștii, în drum spre pagoda lor, au un fel de case de poposire cu o verandă numită „zayat”, unde pelerinii puteau să se oprească și să se odihnească puțin, Judson își plănuiește o așa casă cu o așa verandă alăturată, unde călătorii puteau să stea puțin să întrebe despre ale religiei. Cu multă muncă a ajuns de a văzut casa terminată.

Luther Rice, după ce a ajuns în America, a fost primit bine de bapțiștii din Massachusetts. Ei auziseră încă înainte de sosirea lui Rice că în Asia este o misiune baptistă americană. Thomas Baldwin, păstor de seamă din Boston, deja organizase un grup pe care-l numi: „Societatea Baptistă pentru vestirea Evangheliei în India și în țările străine”. Banii au început să vină la casierie, așa că imediat au fost de acord ca Rice să meargă prin biserici să stimuleze dărnicia, iar soții Judson să fie încunoștințați de suportul bapțiștilor. Din cauza războiului între Statele Unite și Marea Britanie, toată corespondența a fost oprită. Abia pe data de 5 septembrie 1815, au primit vestea că sunt recunoscuți ca misionari bapțiști și au suportul asigurat.

Între timp, Judson a găsit un fost preot budist numit Maung Noo, care în schimbul unei sume, a fost gata să-i fie profesor de limba burmeză. Când a cerut să dea lecții și soției, el a dat din cap că nu e gata, căci soțiile sunt inferioare și nu pot învăța. Totuși, la stăruința soțului a acceptat să-i dea și ei lecții și a fost uimit de felul cum ea își însușea învățătura.

Începând să circule poșta, Judson a scris Societății misionare că, dacă se poate, să trimită și alți misionari ca ajutoare, mai ales pe cineva care să fie tipograf. De îndată ce a putut conversa în burmeză, el a început să vestească altora Evanghelia. Apoi a întocmit un catehism și Evanghelia după Matei în burmeză. În octombrie 1816, a primit pe noii misionari, familia Hough. Soțul era priceput în ale tipografiei și trecând pe la Serampore, aducea de la William Carey o mică tiparniță pentru misiunea din Burma. Aceasta le-a fost de mult folos în lucrarea lor. Din 1816 până la moartea lui Judson în 1850, cu această tiparniță s-au tipărit 5.095.180 de pagini în limba burmeză, incluzând Biblia, dicționarul, catehismul, predici și alte lucrări ale lui Judson.

Limba burmeză fiind o limbă foarte grea, abia după șase ani Judson a reușit să țină prima sa predică în burmeză. Tot după șase ani de la sosirea lor în Burma a avut primul convertit. Era Maung Noo, fostul său profesor. El a fost botezat duminică 4 iulie 1819, iar până în 1821 aveau 12 membri convertiți. Al treilea misionar sosit în Burma a fost un medic, Dr. Jonathan Price. Când el a văzut starea sănătății lui Adoniram și a Anei, i-a îndemnat să-și ia imediat un concediu pentru refacere și să plece în Statele Unite. Judson nu a vrut, dar a acceptat ca ea să plece. Era în august 1821. Călătoria ei a fost prin Anglia, unde a vizitat mai multe biserici și le-a relatat despre lucrarea lor în Burma. Peste tot englezii i-au făcut o frumoasă primire. Apoi și-a continuat drumul până în America, unde a stat doi ani. După ce s-a refăcut puțin, a fost solicitată mereu să vorbească în bisericile baptiste despre misiunea lor. Ea a fost prima femeie misionară baptistă de pe pământul Americii, reîntorsă de pe câmpul de misiune. Peste tot pe unde vorbea, bisericile erau supratăcitate cu popor. În decembrie 1823, Ana s-a întors în Burma. Până la acea dată, Judson terminase traducerea Noului Testament în limba burmeză.

În timp ce Ana era încă în America, Judson cu Dr. Price s-au dus la Ava, căci regele Bagyidaw voia să-l cunoască pe medic. La palat li s-a făcut o frumoasă primire și regele și-a exprimat dorința că ar vrea să cunoască religia lor. Ei au stat patru luni în capitală și s-au întâlnit mai de multe ori cu familia regală. Pe Dr. Price regele îl luă la curtea sa. Înainte de a pleca spre Rangoon, Judson s-a dus să-și ia rămas bun de la rege. Când auzi de plecare, regele protestă. Numai după ce Judson îi spuse că urmează să-i sosească soția, regele acceptă cu condiția ca după sosirea soției să vină cu toți la Ava, orașul de aur. Le dădu chiar o bucată de teren să-și construiască o casă, unde să învețe pe alții religia lor. Judson, fără să presimtă ceva, se bucură că vor putea avea un centru misionar tocmai în capitala Burmei.

După sosirea Anei, ei au discutat să mențină și centrul misionar din Rangoon, unde să rămână soții Hough cu cei 18 convertiți, iar ei cu Dr. Price să lucreze în Ava. La opt zile după sosire, s-au îmbarcat să plece pe râu, spre capitală. Mersul a fost încet, căci corabia se oprea aproape la fiecare sat pe lângă care treceau. Dr. Price i-a întâmpinat la sosire și le-a făcut cunoscut o veste rea: întreg consiliul privat al regelui, de la miniștri până la cel mai de jos demnitar, toți au fost schimbați cu persoane care sunt împotrivoare față de străini. Fiindcă nu

înțelegeau bine situația, ei s-au apucat de lucrul lor. Duminică dimineața, 8 iunie 1824, familia Judson se afla în casa lui Dr. Price pentru serviciul de închinăciune. Tocmai când terminaseră, cineva le-a adus vestea că armata britanică a invadat Burma și a ocupat orașul Rangoon. Deci, Burma se afla în stare de război cu Anglia.

De fapt, în drum spre Ava, ei văzură corabia de aur a generalului burmez Bandoola și alte corăbii de război, ce făceau exerciții de luptă; că însăși corabia generalului le ieși în cale, îi opri și când aflară că sunt americani, nu englezi, care din porunca regelui merg la Ava, le dădu drumul. Acum, își dădeau seama de situația lor critică, erau străini într-o țară în război cu Anglia, iar ei puteau fi suspectați ca spioni. Judson vru să-și consolideze prietenia sa cu regele și se duse de câteva ori la palat, dar regele se făcea că abia îl observă, și nu are timp pentru el. Înainte regina spunea că abia așteaptă să sosească soția lui Judson, ca să o cunoască, iar acum nici nu întreba de ea. Ba mai mult, peste câteva zile, regele dădu ordin ca nici un străin să nu mai intre în palat.

Misionarii continuară cu vestirea Evangheliei și serviciile de închinăciune în casa lui Dr. Price. Se adunau între 12 și 20 persoane. La aceste întruniri veneau burmezi, dar venea și un negustor englez Gouger, prin intermediul căruia ei își primeau salariul lor. Într-o zi, Gouger, Roger și căpitanul Laird, toți trei englezi, fură bănuți de spionaj și chemați la anchetă. După anchetă, au fost băgați la închisoare. Apoi fu chemat și Judson și Dr. Price. Ei fură interogați despre informațiile trimise în străinătate. Amândoi au spus că niciodată nu au corespondat cu vreun funcționar englez. Lor li se dădu voie să se reîntoarcă la casele lor.

După arestarea celor trei englezi, au făcut percheziție la casa negustorului Gouger și au ridicat toate registrele financiare și toată corespondența. În corespondență n-au găsit nimic ce i-ar fi putut acuza, dar în registrele financiare au găsit anumite sume care au fost date familiei Judson. Îndată, ei au tras concluzia că Judson e spion plătit de englezi și au anunțat pe rege. Acesta porunci ca Judson și Price să fie arestați. În seara de 8 iunie 1824, pe când se așezau să ia cina, un ofițer burmez deschise ușa, iar în spatele lui erau 10 soldați furioși. Unul avea o înfățișare hidoasă, fața vopsită, ceea ce arăta că e un călău. Ofițerul avea în mână o carte neagră, semnul arestării. El spunea că domnul Judson e chemat la rege. Era o formulă ocolită de a spune că ești arestat. Îndată vlăjganul cu fața vopsită îl apucă pe misionar, îl trânti la pământ și începu să-i lege mâinile cu un fel de sfoară, care era un fel de instrument de tortură. Ana începu să strige că-i dă bani, numai să nu-l lege. Într-un mod brutal ofițerul interveni cu ordinul să o aresteze și pe ea. Abia la multele stăruințe blânde ale lui Judson, Ana a fost lăsată acasă. Vecinii se adunară cu grămada să vadă ce se întâmplă. Judson fu luat și dus în stare de arest. Ana îndată a dat o sumă de bani lui Moug, cu rugămintea să-i urmeze și dacă se poate să le dea bani, căci în Burma toți așteptau mită, ca să-i ușureze situația soțului ei. Când Moug se întoarse, îi spuse Anei că n-a reușit. Ei aveau ordin aspru de arestare a lui, că pe drum s-au oprit și l-au legat mai strâns, că l-au dus la guvernator, unde erau adunați toți consilierii orașului. Acolo a fost citit ordinul regelui de trimitere a lui Judson la închisoarea celor condamnați la moarte. Era acuzat de ceva ce niciodată n-a făcut. Iar din acel loc, nimeni nu putea scăpa decât cu intervenția specială a regelui. De la guvernator a fost dus la o închisoare întunecoasă și murdară și aruncat într-o celulă pe care scria: „Let mayoon" adică „nu slăbi mâna". Prin aceasta se înțelegea că schingiuatorii trebuiau să folosească tot felul de torturi, să fie fără cruțare. Noaptea aceea a fost o noapte de groază pentru Judson. Doar ziua judecării va putea arăta suferințele ce le-a îndurat acolo. Tot așa a fost o noapte de groază pentru Ana, care știa că soțul ei se află acum în celula condamnaților la moarte. Și acolo a rămas 18 luni.

De atunci, Ana a început seria intervențiilor disperate. Din informațiile culese, știa că în celule sunt mormane de murdărie omenească, cu o duhoare insuportabilă, cu păduchi, cu tot felul de gânganii și șobolani, un loc infernal. Celulele nu aveau geamuri pentru lumină și aerisire, iar ziua căldura înăbușitoare se ridica la peste 40 de grade Celsius. Judson a fost pus în cinci lanțuri grele, legat scurt încât călcâiul unui picior nu putea ajunge la vârful degetelor celuilalt. În plus, de lanțuri târa o bucată de grindă. Lanțurile au fost așa de strânse pe picior încât semnele acelor lanțuri le-a purtat până la moarte.

În „Cartea Martirilor" de Fox, Zondervan, 1964, paginile 151-170, am găsit redată scrisoarea Anei cu descrierea suferințelor lor, în timpul întemnițării lui Judson, adresată fratelui său. Ea spune că, după arestarea lui, pe data de 8 iunie 1824, magistratul însoțit de 10 oameni bătărași au venit la casa lor pentru percheziție. Ea distrusese jurnalul lor zilnic și corespondența, căci burmezii, suspicioși fiind, se puteau lega de orice. Întrucât era noapte, ea n-a vrut să le deschidă, dar ei voiau să rupă ușa. Îngrozită a ieșit la ei afară. Atunci, i-au poruncit ca nimeni să nu părăsească clădirea. Au chestionat-o amănunțit, au pus gardă de jur împrejurul casei, apoi magistratul a plecat, lăsând acolo garda. Ea a intrat în casă și a încuiat ușa după ea. Îndată, garda furioasă a cerut să descuie

ușa, dar ea n-a vrut, a refuzat cu încăpățănare. Atunci, cei din gardă au apucat pe cei doi bengalezi credincioși ce îi ajutau și i-au pus cu picioarele în butuci într-o poziție dureroasă. Ea n-a putut suporta aceasta, a chemat la fereastră pe șeful gărzii și a promis că dimineață le va da un cadou, dacă lasă liberi pe cei doi bengalezi. După multe strigăte, amenințări și târguieli, i-au lăsat liberi și le-a dat voie să se culce. Însăpământată cum era de starea ei tinerică sub 30 de ani în țară străină, cu soțul ridicat și casa înconjurată de gardă, n-a putut dormi o clipă în noaptea aceea. A fost o noapte de groază. A doua zi, ar fi vrut să acționeze ceva, dar era prizonieră în casa ei. Spre seară, ca să le schimbe atitudinea, ea a servit garda cu ceai și câte ceva. Astfel, a doua noapte au lăsat-o să se înclue, fără să mai caute să forțeze ușa. A treia zi, a cerut magistratului să-i dea voie să meargă să vadă de situația soțului, dar magistratul n-a îndrăznit să-i dea voie. Atunci, a scris guvernatorului că vrea să-l vadă și acesta a dat ordin magistratului să-i dea voie, dar intervenția a fost fără mare rezultat.

Într-o zi, Ana a primit îngăduința să meargă la Judson la închisoare. Ceea ce a văzut acolo nu se poate descrie în toată grozăvia, dar acestea au determinat-o să facă totul pentru eliberarea lui. Unii din călăi își ascuțeau cuțitele lor mari pentru tăierea capetelor unora din cei 100 de deținuți. Într-o celulă era închis un leu uriaș ce urla înfiorător și i s-a spus Anei că unii din condamnați sunt dați ca hrană leului. Apoi, torturile ce le-au folosit pentru stoarcerea de mărturisiri depășeau orice imaginație. Uneori, condamnații erau atârnați cu capul în jos și ținuți așa ore în șir. Gouger, care tocmai atunci era în ușă, căci își primea porția de mâncare, văzuse acea întâlnire a Anei cu soțul ei și a descris-o câțiva ani mai târziu. El spune că Judson se mișca foarte greu din cauza lanțurilor grele, iar când Ana l-a văzut și-a ascuns fața în mâini și a izbucnit într-un plâns nestăpânit. Apoi, abia au început să vorbească și gardienii i-au cerut să plece. În zadar le-a arătat permisia din partea guvernatorului, că nu au luat-o în seamă și a trebuit să plece.

Între timp, garda a fost ridicată de la casa lor. Atunci, ea a luat toate lucrurile mai de preț și manuscrisul cu traducerea Noului Testament în limba burmeză și le-a îngropat într-un loc în grădină. Se gândea că s-ar putea și ea să fie arestată și toate bunurile prădate. Într-una din zile, când a primit din nou îngăduința să-l viziteze și să-i ducă mâncare, ea îi spuse că a ascuns lucrurile acelea. Judson, care știa ravagiile ploilor aduse de musoni și imediat după ploi sunt călduri mari care produc aburi în sol, i-a spus că nu a făcut bine, căci toată munca lui ar putea fi distrusă. Atunci, au convenit să-i coase manuscrisul într-o perniță mică de pus la cap și să i-o aducă, căci primise permisiunea pentru o așa perniță. Astfel, într-o altă zi, când a venit cu Maung să aducă mâncare lui Judson și lui Price, au adus și pernița cu manuscrisul ascuns în ea. Se gândeau că nicăieri nu putea fi mai sigur manuscrisul decât sub capul lui.

După ce a fost de mai multe ori pe la închisoare, a ajuns să-i cunoască pe cei de la conducerea închisorii și cu mită a reușit să-l scoată pentru o vreme din acea celulă și să-l țină într-un șopron, unde avea aer și lumină. Într-o zi, a aflat că proprietatea negustorului Gouger a fost confiscată și tot ce avea în casă a fost ridicat. Ofițerul care i-a comunicat aceasta, a anunțat-o că în ziua următoare vor veni la ea. De altfel, ei erau săraci, așa că n-au avut prea multe să ia, dar au lăsat-o chiar și fără scaune. Toate acestea au fost prea mult pentru firea ei sensibilă.

Câteva săptămâni, Ana n-a mai dat pe la închisoare. Într-o zi, când a venit din nou, ținea în brațe o fetiță căreia i-a pus numele Maria. Era o rază de bucurie ce a pătruns printre norii întunecați ai necazurilor.

Fiindcă armatele britanice au început să câștige războiul. Într-o zi, au venit autoritățile și în grabă i-au scos din celule cum erau în lanțuri, i-au legat doi câte doi, iar un ofițer a dat comanda: "Înainte, marș!". Nimeni nu știa unde îi duce. Unii șopteau că îi duce să-i execute. În realitate, ei au mutat pe toți deținuții care mai erau în viață la altă închisoare. În acea stare de învălmășeală, Judson și-a uitat prețioasa perniță. A uitat-o și nu mai putea face nimic, așa i se părea lui, dar Dumnezeu voia să-i dea încă o dovadă că El e Cel ce poartă de grijă.

Marșul forțat, desculți, cu lanțuri, a făcut ca în curând deținuții să fie tot mai însângerați. Mai mult, ca să-și bată joc de ei, le-au luat pălăriile, le-au aruncat și, pe arșița dogoritoare, li se părea că vor cădea cu toții pe drum. După vreo 6 km., Judson simțea că se prăbușește. De aceea, a cerut ofițerului să-i dea voie să urce în căruța ce venea după ei. I-a arătat picioarele care erau numai sânge și carne vie. Cererea nu i-a fost acceptată. Atunci, a rugat pe căpitanul Laird de care era legat, dacă ar putea să-l ducă în spinare. Acesta fiind un bărbat robust, îl luă și-l duse o bucată de drum, dar curând obosi și el sub povară. Atunci, apăru servitorul negustorului Gouger, un bengalez. Acesta văzând picioarele lui Judson, își sfârtecă pălăria sa în două și îi legă picioarele, în timp ce îl purta pe umăr. Când s-a înserat, s-au oprit într-un sat. Erau frânți de oboseală și morți de foame, dar nu li s-a dat nici măcar o coajă de pâine. O femeie miloasă care i-a văzut, mai târziu, a adus lui Judson câteva fructe, așa că

a mai prins putere. Abia a doua zi, pe la amiază, au ajuns la Aungbinle. Aici, au aflat că aceasta a fost închisoarea morții. Avea ziduri de bambus, dar nu mai era nici un acoperiș. Ei bănuiau că i-au adus până aici, ca să-i închidă, apoi să le dea foc, să ardă de vii, căci de mult această închisoare nu a mai fost folosită. Dar curând și-au dat seama că bănuiala lor n-a fost îndreptățită, căci soldații, care i-au însoțit, au trecut la acțiune. Unii au început să repare ușile, alții acoperișul.

N-au stat prea mult timp, Judson era încă legat de căpitanul Laird, când deodată a auzit o voce fină că îl strigă în engleză. Era Ana, soția lui. Ea aflase de mutarea lor, a lăsat fetița cu cineva, și însoțită de o burmeză, venise o bucată de drum cu o barcă, apoi cu un car cu boi. Judson o întrebă de ce a venit, fiindcă aici nu avea unde să găzduiască, dar ea îl liniști, spunându-i că Dumnezeu o va ajuta să se descurce. Și într-adevăr, de zâmbetul ei cald, chiar șeful închisorii fu cucerit și îi dădu una din cele două camere ce le avea. Nu era mobilă, dar ea a fost gata să se culce pe jos, numai să poată vedea de starea lui, să-l ajute. Acolo, ea a luat teribila febră tropicală cu temperaturi înalte, așa că abia a putut să se reîntoarcă acasă. Vreo două săptămâni a fost doborâtă la pat și i se părea că pleacă în veșnicie.

Între timp, întemnițații au aflat că, într-adevăr, au fost aduși aici spre a fi executați, dar că s-a întâmplat ceva. Șeful mare, care îi condamnase și care voia să asiste aici la execuția lor, a murit. Astfel, sentința a rămas în suspensie șase luni.

În noiembrie 1825, un curier a bătut la ușa Anei. Ea a fost puțin șocată, căci nu știa ce veste îi aduce. Când desfăcu scrisoarea, fața i se luminează. Era o scrisoare din partea guvernatorului prin care o înștiința că Adoniram Judson urmează să fie pus în libertate. Ana își făcu un pachetel și plecă să-l întâlnească pe soțul ei la poarta închisorii. Dar aici se izbi de încăpățânarea temnicerului. Acesta îi spuse că da, a primit și el hârtia de la guvernator ca Adoniram Judson să fie eliberat, dar că scrisoarea nu pomenește nimic de Ana Judson. Ea protestă spunându-i că ea niciodată n-a fost întemnițată. El dădea din cap și repeta: "În scrisoare, guvernatorul nu spune nimic de Ana Judson". O zi întreagă a trebuit să se târguiască cu el și, până nu i-a dat tot ce avea în poșetă, nu i-a dat drumul.

Seara, Ana s-a reîntors acasă, iar Adoniram trebuia să treacă pe la tribunal și a doua zi să sosească acasă. Dar n-a sosit, îngrijorată, s-a dus să-l caute și l-a găsit din nou la închisoare. Temnicerul ceruse să se contramandeze ordinul de eliberare a lui Judson, deoarece el știe engleza și burmeză și trebuie să fie interpret la tratativele de pace dintre Burma și Anglia. Și pentru perioada aceasta, el trebuia să stea în lanțuri. Judson era slăbit de mizeria pușcăriei și îl apucase malaria, febra tropicală. În starea aceasta a fost dus mereu la tratative. Pretențiile englezilor și încăpățânarea burmezilor au făcut ca tratativele să fie de lungă durată. Boala lui netratată s-a înrăutățit. Într-o zi, vorbirea lui a devenit incoerentă, apoi a trecut în delir. Atunci autoritățile engleze nu l-au mai acceptat ca translator. Fiind dus spre închisoare a fost întâlnit de Moug, care i-a dat de înțeles că soția nu se află bine. Deci, să facă totul să ajungă acasă. În timp ce el se frământă ce ar putea face să scape, Domnul l-a scos din încurcătură. În acea seară, guvernatorul a dat ordin ca Judson să fie eliberat imediat. Dimineața a plecat acasă.

Când a intrat în casă, a găsit o femeie burmeză care ținea fetița în brațe. Era doar pielea și osul. De-a curmezișul în pat era o formă de femeie, cu obrajii pământii, cu buzele arse, cu o cârpă de bumbac pe capul ce se zărea într-o parte că e pleșuv. Era frumoasa Nancy de altădată, acum în gura morții. Cu greu ea a putut să-i spună că fiind bolnavă grav, Dr. Price i-a tăiat părul și a ras-o ca să-i salveze viața. Cu mâna întinsă, ea îi arăta să se uite pe masă. El se apropie de masă și zări acolo manuscrisul cu traducerea Bibliei în limba burmeză. Se uită, numără paginile, era în întregime. Nu-i venea să creadă ochilor. De când uitase pernița, el îl socotea pierdut. Apoi, ea îi explică ce s-a întâmplat. După plecarea lor de la acea închisoare, temnicerul a găsit pernița lui Judson și a luat-o, dar ea era tare și grea și s-a mirat cum omul alb a putut să doarmă pe ea. El luă îmbrăcăminte perniței, iar partea dinăuntru, care conținea manuscrisul, o aruncă. Sosind Moug să-i ducă ceva mâncare lui Judson, o văzu aruncată, și fiindcă știa ce e înăuntru, o luă numaidecât. Comoara a fost salvată. Ce minunate sunt căile Domnului!

La 21 martie 1826, Judson a plecat la Rangoon. Acolo lăsase o bisericuță cu 18 membri. În timpul războiului, misionarii se refugiaseră la Calcuta. Din toți acei membri, au rămas doar patru. Unii au fost secerăți de ciumă, alții au fost omorâți, iar câțiva s-au refugiat în alte părți. Casa misiunii era dărăpănată. El a luptat 13 ani pentru această misiune, iar acum aproape că nu mai era nimic. Ce putea face? Orașul Rangoon era temporar sub

britanici, dar urma să fie predat acelorași autorități despotice. Atunci a hotărât să se mute la Amherst, în districtul Tenasserim. Acesta era un nou protectorat britanic cu populație burmeză. Astfel, pe data de 2 iulie 1826, Adoniram, Ana și cei 4 convertiți rămași au debarcat la Amherst.

În această vreme, Anglia voia să facă un tratat comercial cu Burma și Judson fu solicitat din nou să fie translator la aceste negocieri. La început, el a refuzat, dar după multe insistențe și după ce au promis că vor interveni pentru libertatea religioasă în Burma, a acceptat. Era vorba că tratativele se vor termina în trei luni. Acum avea să fie găzduit la un hotel clasa întâi, să aibă hrana cea mai bună și tratament regal. Dar negocierile s-au prelungit. Zilnic avea să traducă noi propuneri comerciale sau noi răspunsuri. Erau lucruri de nimic, pierdere de timp, dar era prins în clește. Într-o zi din noiembrie 1826, a primit un plic cu chenar negru. Imediat s-a gândit că poate i-a murit copila, căci o lăsase foarte slăbită. Când o deschise, văzu un alt scris, care îl anunța că soția sa Ana a plecat în veșnicie. Abia în ianuarie 1827, a putut să se reîntoarcă la Amherst. În port a fost întâmpinat de misionarul Roger Wade, iar acasă soția lui Wade, cu Maria în brațe, i-a deschis ușa. O altă grea încercare îl lovise. Aceștia i-au spus că Ana a fost atinsă de holeră și toate încercările pentru salvarea ei au fost zadarnice. Câteva luni mai târziu, și Maria în vârstă de doi ani a fost secerată de holeră.

După doi ani de închisoare în casa morții, istovit de tot, și acum rămas singur prin pierderea celor două ființe scumpe, Judson suferea adânc în sufletul său. Lucrarea de pionierat în Burma a fost prea grea și i se părea că nu o poate duce mai departe. Devenise închis în sine. Nu mai putea sta de vorbă cu alții. Dădea îndrumările necesare celorlalți misionari și apoi se retrăgea singur. Nu-i mai plăcea nici casa misiunii, nu o mai putea suporta, și s-a dus în junglă, pe unde era culcușul tigrilor și acolo și-a clădit o colibă din bambus. Devenise pustnic. Bani ce-i aparțineau i-a predat misiunii. Pentru slujba de interpret, într-o zi guvernul britanic îi trimise un cec de peste două mii de dolari, dar și pe acesta îl dădu misiunii. Nu mai avea nevoie de bani. Nu mai avea nevoie de titluri. Trimise o scrisoare Universității Brown că refuză titlul de „Doctor”, pe care i-l acordase cu cinci ani în urmă. Le vedea pe toate că sunt deșertăciune. Se părea că dorea să moară, căci își sapa singur mormântul alături de coliba sa. Dar n-a fost sfâșiat de tigri și nici moartea nu a venit, căci nu își terminase lucrarea.

Guvernatorul britanic spusese la început că își va avea sediul la Amherst. De aceea, Judson se mutase acolo. Orașelul însă era mic, nu avea decât vreo 2.000 de locuitori. Ceva mai târziu însă, britanicii au ales ca reședință orașul Moulmein. Aici au făcut capitala acestui protectorat. Era la 25 de mile mai la nord, avea o poziție mai frumoasă, cu un râu ce curgea prin oraș, iar ca populație avea peste 30.000 de locuitori.

După un timp, Judson s-a ridicat din durerea sa adâncă și cu un nou elan și-a reluat lucrarea. Pe misionarul Wade cu soția și familia George Boardman, tineri sosiți pe câmpul de misiune, îi trimise la Moulmein să înceapă acolo lucrarea. El mai zăbovi puțin, apoi închise ușa misiunii de aici și împreună cu Moug Ing, cel convertit la Rangoon, și cu cei câțiva care fuseseră convertiți aici, plecară la Moulmein. Aici, clădi o verandă, numită „zayat”, puțin mai mică decât cea din Rangoon, dar potrivită ca adăpost de arșița dogoritoare a soarelui, unde burmezilor să li se vorbească de mântuirea lui Dumnezeu. Aici, el învăța pe alții în fiecare zi. Un alt zayat a construit în centru, vis-à-vis de turnul din oraș. Acolo, Moug citea din Scripturi burmezilor. Pentru George Boardman a deschis o școală de băieți, iar pentru soția lui și soția lui Wade a deschis o școală de fete. Un alt zayat a fost construit afară la ieșirea din oraș.

Lucrarea a propășit așa de bine, încât a avut mai mulți convertiți decât oricând înainte. Verandele erau mereu pline cu ascultători. La fel sălile de clasă erau ticsite. Judson era de 16 ani în Burma și abia acum vedea că lucrarea merge înainte, că a luat amploare. Din Rangoon a sosit vestea că Tha-e, un convertit care a fugit în timpul războiului, acum s-a reîntors și predică Evanghelia cu mult succes, că deja are un număr frumos de convertiți și își clădesc o casă de rugăciune în Rangoon. Chiar și pe unde a fugit, el a predicat Evanghelia și unii au devenit creștini. Judson a mers și l-a ordonat pentru lucrarea sfântă. A fost primul păstor burmez ordonat. Gândul la formarea unei biserici tari, în Rangoon, s-a aprins din nou în Judson. Aici, era inima Burmei. De aceea, pe familia Wade o trimise la Rangoon. Pe familia Boardman o trimise să lucreze în Tavoy la poporul karen, ce locuia în junglă. Pe misionarul Bennett, proaspăt sosit, care se pricepea la tipografie, l-a oprit la Moulmein, iar el se împacheta și plecă la Rangoon.

Planul lui era să extindă misiunea și în interior la Prome. Așa că, după ce stătu puțin, se îmbarcă pe o corabie și plecă acolo. Prome era un oraș vechi de peste două mii de ani. Aici își construi un zayat în care burmezii

veneau să stea la umbră, iar el le predica Evanghelia și dădea tratate celor ce știau să citească. Unii au promis că vor urma învățătura Domnului Isus. Într-o zi, când a venit, nu era nimeni în verandă. La fel a doua zi, veranda a fost goală. Căutând să afle că de ce nu mai vin, i s-a spus că regele de pe Tronul de aur e furios și ei nu mai îndrăznesc să vină. Judson s-a amărât și se gândea că poate e bine să se retragă. Dar n-a trecut mult și a aflat că totul a fost doar un zvon lansat de dușmani, căci în realitate regele e binevoitor lucrării misionare și că s-ar fi exprimat că dacă misionarii ar fi în orașul Ava, în capitală, ar putea învăța și pe miniștrii săi să fie mai buni. Așa că a mai stat trei luni în orașul Prome. Apoi s-a reîntors la Rangoon. Aici a constatat că la biserică veneau peste o sută de persoane. Chiar și din satele din împrejurimi au început să vină la ascultarea Evangheliei.

A urmat un mare praznic. Cu acel prilej au sosit la Rangoon din toate părțile, chiar și din Siam. Judson pregătise din timp un stoc de 10.000 de tratate de la Bennett din Amherst, pe care le-a distribuit mulțimii ce a venit să asculte Evanghelia. Niciodată înainte nu s-a gândit că va putea împărți la o sărbătoare 10.000 de tratate și nu a dat la toți, ci numai la cei ce au cerut.

Având 18 ani de muncă în Burma, Biroul de Misiune din America i-a propus să-și ia un concediu, dar el, deși se simțea obosit și slăbit, a refuzat. Vedea că e prea mult lucru de făcut. Acum, se bucura că din toate părțile primea vești de progres. Dar în mijlocul acestor vești de bucurie, o veste l-a îndurerat din nou. Misionarul George Boardman, ce lucra cu poporul karen, în timp ce era într-o călătorie misionară prin junglă, a murit, iar soția lui, Sara, a rămas văduvă la 28 ani, cu un copilăș de trei ani.

Spre sfârșitul anului 1831, Judson s-a dus să viziteze lucrarea din Moulmein. S-a bucurat de ceea ce a găsit. Erau 176 credincioși botezați la Moulmein și 76 botezați la Tavoy. Karenii convertiți au fost îndrumați să părăsească viața nomadă în junglă, să se așeze în sate și să-și clădească o casă de rugăciune.

Bucurându-se de așa rezultate, el și-a dedicat tot timpul terminării și revizuirii traducerii Bibliei. El era om foarte exigent și voia ca orice lucru, chiar și traducerea să fie perfectă. Pentru o traducere bună, el considera că e necesară o viață întreagă de muncă intensă. Își dădea seama că, dacă nu termină el lucrarea, nu era un alt bărbat în Burma care să știe limbile ebraică și greacă. De aceea, din zori până noaptea târziu, era concentrat în traducere.

Lucrarea mergea înainte. Sara Boardman, după moartea soțului, a fost chemată să se reîntoarcă în America să-și crească copilul, dar n-a vrut. Ea învățase limba karenă și cu copilășul de mână străbătea dealurile și văile junglei să vestească pe Dumnezeu care atât de mult a iubit lumea. Umbla fără teamă pe cărările junglei și multe suflete au părăsit viața de păcătoșenie și s-au întors la Dumnezeu. Era singura misionară pentru poporul karen. Judson urmărea îndeaproape lucrarea ei. Nu se gândea atunci că mai târziu ea îi va deveni soție, ci i-a plăcut devotamentul ei pentru Domnul și dragostea ce o arăta poporului karen. Astfel fusese și Ana, soția lui. Așa se face că, după trei ani de la moartea lui Boardman, pe data de 10 aprilie 1834, Judson s-a căsătorit cu Sara. Împreună s-au mutat la Moulmein, într-o casuță cu două camere și o bucătărie aparte. Ei au avut 8 copii.

După 23 ani, traducerea Bibliei a fost terminată și corectată, dar și sănătatea l-a lăsat. Pe lângă durerea de ochi și dezinterie de care suferea mereu, acum avea o durere acută în gât și vorbea ca din butoi. Făcuse tuberculoză la gât. Medicii i-au recomandat un voiaj pe mare, căci aerul acela i-ar face bine. La început n-a vrut, dar la stăruințele Sarei a plecat pe mare până la Calcuta și i se părea că s-a făcut mai bine, dar într-o zi a făcut febră mare, dureri și tuse. Ajuns acasă, și-a impus un regim de tăcere. După zece luni de tăcere, în octombrie 1839, a predicat într-o duminică dimineața, dar încet, încât unii din spate nu l-au auzit bine. Toți l-au sfătuit să-și ia un concediu, să plece în America pentru tratament, dar n-a vrut. Între timp, s-a îmbolnăvit Sara de dezinterie, cu febră înaltă. Atunci și-au luat copiii și au plecat la Calcuta. Acolo, le-a murit copilul cel mai mic, ce avea doar doi ani. După șase luni s-au reîntors fără să aibă situația îmbunătățită. Judson vedea că nu mai poate să predice, dar se gândea măcar să termine dicționarul limbii burmeze pe care-l începuse. Boala Sarei însă s-a înrăutățit. Din această cauză, în luna mai 1845, s-au imbarcat pe o corabie și au plecat spre America. Dar după ce au trecut de Capul Bunei Speranțe, pe la mijlocul Atlanticului, Sara a plecat în veșnicie. Făcând o oprire la insula Sf. Elena, au coborât trupul ei și l-au înmormântat pe insulă. Din nou Judson a rămas singur, având de acum și răspunderea cu creșterea copiilor.

În sfârșit, Judson cu patru copii a sosit la Boston. După 33 de ani, orașul era complet schimbat, avea alte clădiri. Circulau trenuri nou inventate. Lui i se părea că e în altă lume. Bisericile din toate părțile îl chemau să le

vorbească, dar din cauza gâtului a refuzat toate invitațiile. El a venit să-și vadă de sănătate și medicii i-au interzis să vorbească. În America, el și-a dat seama că și dacă ar putea să vorbească, i-ar veni greu. Timp de 33 de ani a trăit în Burma. Acum, el gândea în burmeză, nu în engleză. De când a plecat, el n-a mai predicat în engleză. Biserica din Boston a înțeles situația, totuși a dorit să le împărtășească ceva de pe câmpul de misiune. De aceea, au găsit un burmez, care să stea lângă el, să-i audă șoaptele lui, apoi să le traducă, să le spună tare în engleză. În felul acesta a putut să le spună câteva fraze.

În America a stat mai bine de un an. În timpul acesta starea sănătății lui îmbunătățindu-se, a ajuns să facă cunoștință cu Emilia Cuibuc, o scriitoare mult mai tânără decât el, care a fost gata să se căsătorească cu el ca să-l ajute. Astfel, la 2 iunie 1846, Judson s-a căsătorit a treia oară. La șase săptămâni după căsătorie, s-au întors în Burma. Sănătatea îi era puțin refăcută. A mai trăit patru ani. Dorea să vadă orașul Rangoon la picioarele Domnului. Dar când au sosit, i s-a dat voie să intre în oraș nu ca misionar, ci ca păstor care să predice străinilor, nu burmezilor. Regele din vremea aceasta era un budist fanatic. Văzând aceasta, și-au schimbat direcția, s-au dus la Moulmein. Aici a avut parte de bucurie. Lucrarea era în plină înflorire. În fiecare lună, misionarii aveau botez cu burmezi, karenii și talingii. În anul 1849 au fost botezați 1.500 de persoane. În misiunea de la Arracan, numărul celor botezați a fost dublu.

În septembrie 1849, boala lui Judson s-a agravat din nou. Medicii i-au recomandat să mai facă un voiaj pe mare. Astfel, s-a îmbarcat pe o corabie franceză, dar vineri 12 aprilie 1850, Adoniram Judson a plecat la odihna veșnică. Ultimele lui cuvinte au fost: „S-a sfârșit!” Corpul lui a fost înmormântat în adâncul apelor Oceanului Indian.

Ora de rugăciune de la căpița de fân a fost binecuvântată. Judson a devenit o lumină peste veacuri. El a muncit mult, a suferit mult, dar a ajuns să se bucure văzând un seceriș bogat în Burma. Sămânța aruncată, Dumnezeu o binecuvântează și aduce roadă.

CAPITOLUL 12

ROBERT MOFFAT

Într-o lume egoistă, care urmărește doar binele personal, unde chiar și unii din copiii Domnului ajung uneori prinși în cursa de a alerga doar după cele trecătoare, să ne oprim câteva clipe și să privim în urmă prin negura vremilor și vom vedea că strălucesc, nu cei ce au fost ladă de gunoarie și au strâns cât mai multe, ci cei ce prin renunțare au fost lumini aprinse și s-au consumat pe ei înșiși luminând pe alții. În ascultarea lor de Domnul, au fost gata să se despartă de toate, să se smerească, trăind nu în societatea înaltă, ci alături de cei mai înapoiați oameni de pe fața pământului, înfruntând greutăți și pericole ce nu pot fi descrise. Doar în ziua cea mare a judecății, când va fi răsplătirea fiecăruia, atunci și aceștia vor fi dați pe față. Aceștia au fost eroi ai credinței, care uneori au schimbat chiar cursul istoriei pentru popoare și continente. Mărimea împăraților nu se poate compara cu a lor, căci aceștia, fără armate, fără mulțime de sftnici, fără să dispună de fonduri mari, au strălucit și strălucesc încă. Ei aveau inima plină de dragostea lui Cristos. Ei nu au subjugat, ci au eliberat pe mulți din cea mai grozavă subjogare.

Una din aceste lumini care a strălucit în Continentul negru a fost Robert Moffat. El s-a născut în anul 1795, în satul Ormiston din sudul Scoției. La vârsta de 13 ani a fost angajat ca grădinar, iar seara mergea la școală. Pe lângă slujbă și școală, el și-a făcut timp să învețe vioara. Azi sunt mulți copii cărora părinții le dau toate de-a gata și ei risipesc timpul, nu învață, ci vin acasă cu note slabe. El se scula dimineața la ora 4 în gerul iernii, își freca în cămăruța lui mâinile de frig și se apuca de învățătură.

Chiar ca și copil, el era foarte atent la predică. Așa se explică cum, la vârsta de 4 ani, într-o duminică, după predică, el a trecut în față și a îngenuncheat predându-se Domnului. Poate mulți vor fi râs de el, presupunând că încă nu înțelege destul de bine ce face. Dar „cine disprețuiește ziua începuturilor slabe?”

La 17 ani a fost angajat ca ajutor de grădinar la un mare castel în High Leigh, Cheshire, Anglia. Înainte de a pleca din casa părintească, mamă-sa i-a cerut să-i promită că va citi zilnic din Biblie un capitol dimineața și unul seara, și Robert a promis.

După luarea în primire a slujbei, într-o zi a fost trimis să meargă la Warrington, un orașel la vreo 9 km., pentru

niște cumpărături. Acolo, în oraș, a văzut o placardă mare pe care era un anunț despre o adunare misionară. El s-a oprit, a citit anunțul. De fapt, adunarea se ținuse, dar anunțul acela a trezit în el gândul să devină misionar. Mai târziu, a făcut cerere la Societatea Misionară Londoneză, dar a fost respins, căci nu avea studiile necesare spre a fi misionar. Atunci, a căutat să-și completeze studiile și apoi a fost acceptat să meargă în Africa. Părinții lui la început au fost puțin îngrijorați. Călătoria pe vremea aceea era periculoasă și tot așa era și slujirea ca misionar în Africa. Totuși, nu i-au stat împotrivă, căci știau că merge să lucreze pentru Dumnezeu.

La vârsta de 21 ani, într-o dimineață de octombrie 1816, Robert Moffat s-a îmbarcat pe corabia Alacrity și a ajuns la Cape Town, în Africa de sud, după trei luni.

La începutul anului 1817, când a sosit la Cape Town, acolo erau foarte puțini albi, căci era cu mult înainte de descoperirea câmpurilor cu diamante și a zăcămintelor de aur. Doar mai la nord se aflau ferme întinse ale burilor. Burii erau albi, descendenți ai olandezilor care s-au stabilit în sudul Africii și se ocupau cu agricultura și cu creșterea vitelor. Ei asupreau populația de culoare. Moffat era să se stabilească la Namaqualand, care e mai la nord de Cape Town, dar guvernatorul nu i-a permis, căci era pe cale să izbucnească război între negri și buri. După câțiva timp, Moffat a primit îngăduința să meargă vreo 950 km în nord. Pe acea vreme, nu erau căi ferate, poștă, telefon și nici măcar drumuri. Deplasarea se făcea cu carul tras de boi pe albia seacă a râurilor. Dacă venea o ploaie mare și râul se umplea cu apă, deplasarea era imposibilă. Ziua era o arșiță dogoritoare, iar noaptea era frig de ți se părea că îngheți și nu se găsea nici un adăpost. Apoi era pericolul să fii atacat de lei, leopardzi, pantere, șacali, hiene, crocodili, șerpi veninoși sau de populația băștinașă - bușumani - care pândeau pe albi din dosul tufișurilor. Localnicii nu se încumetau să facă așa călătorii, dar Moffat, după un timp de rugăciune, a fost gata să plece. Prietenii l-au sfătuit să nu facă o așa călătorie. Drumul era printre triburi de canibali și mai ales că în drum era un trib unde era șef unul numit Africaner. Acesta era foarte feroce și nimeni nu îndrăznea să i se împotrivescă. Guvernatorul englez a pus suma de 500 dolari - sumă mare pe vremea aceea - pe capul lui Africaner, dar nimeni nu l-a adus nici viu, nici mort. Prietenii i-au spus că Africaner îl va omorî și scăfârliia lui o va face cană de băut. Moffat și-a pus însă în gând tocmai pe acesta să-l câștige pentru Cristos Domnul.

Călătoria a fost groaznică. Ca unul care nu știa cum e călătoria prin deșert, el a angajat câțiva băștinași, a luat câțiva cai, câteva oițe și câțiva boi de tracțiune. Din cauza căldurii dogoritoare prin deșert, care făcea să crape pielea pe picioare, ei trebuiau să călătorească mai mult noaptea. Dar noaptea, pericolul mare era al fiarelor sălbatice, care erau atrase de mirosul vitelor. Răcnetul leilor, urletele hienelor făceau ca vitele să o ia în toate părțile și numai cu ajutorul călăreților le puteau aduce iar împreună. În câteva rânduri, erau să moară de sete, boii au căzut și nu mai puteau trage carul. Dar nici a doua zi, după ce s-au odihnit, n-au putut pleca din cauza setei. Atunci câțiva călăreți s-au dus în căutarea apei. Ei au găsit un râuleț de unde au putut aduce apă. Odată trebuiau să treacă un râu, dar carul s-a împotmolit între pietroaiele de pe fundul râului, încât n-au mai putut merge nici înainte, nici înapoi. Au încercat să-l ridice, dar n-au putut. Indigenii l-au sfătuit să se întoarcă înapoi, dar Moffat era om tare de voință și n-a vrut. Atunci el le-a spus că singura soluție e să ducă toată încărcătura cu mâinile și să demonteze carul în bucăți; astfel rând pe rând l-au dus de partea cealaltă. Numai așa au putut să-și continue drumul mai departe.

După puțin timp, au ajuns în satul de unde erau căraușii. Acolo, șef de trib era Magerman, care i-a primit bine. Moffat a poposit câteva zile în acel sat. Magerman a stăruit mult de Moffat să rămână ca misionar la ei, dar Moffat a plecat mai departe și, la 26 ianuarie 1818, a ajuns în tribul lui Africaner. Omul acesta, care era spaima tuturor, l-a primit bine. Înțelegând că Moffat vrea să stea mai mult timp la ei, Africaner a chemat o seamă de femei și le-a poruncit să facă un cort pentru Moffat. Numai de câțiva au alergat și primele au adus niște bețe pe care le-au așezat în cerc și le-au legat la capătul dinăuntru, formând un dom. Altele au adus împletituri pe care le-au legat de jur-împrejurul domului și în câteva minute cortul a fost gata. În acel cort, Moffat a locuit șase luni. Cum împletitura cortului nu era prea deasă, razele soarelui pătrundeau înăuntru și la fel ploaia și praful. Iar în câteva rânduri, în timp ce Moffat dormea, un câine și-a făcut loc prin împletitură și i-a mâncat dejunul. Altădată s-a pomenit cu un șarpe mare încolăcit în cortul lui, iar într-o noapte doi tauri care se luptau între ei, erau să-i facă praf cortul, dar el s-a trezit, a fugit afară și i-a gonit de lângă cort.

În timpul acesta, Moffat a început să-i citească Biblia lui Africaner, care era uimit de tot ce auzea. El a fost un bun elev, avea o memorie excelentă și putea să repete tot ce i s-a citit. Odată Africaner și-a pus capul în mâini și a zis: „Capul acesta este prea mic, mi se pare că se umflă cu aceste lucruri mari”. Din omul fioros de altă dată,

Africaner a devenit un bun credincios.

După șase luni, Moffat s-a pregătit iarăși de drum. Africaner a stăruit mult să nu plece, dar nu l-a putut opri. Moffat a plecat mai în nord, la Damaraland. Călătoria a fost plină de peripeții. Ca hrană foloseau carne de girafe și zebre pe care le vânau. Moffat ne spune că era tare „ca talpa cizmelor”, stomacul foarte greu o digera. Apoi, acolo nu aveau sare, toate mâncărurile erau lipsite de gust. Odată, au poposit seara la un sat lângă un râu. Oamenii satului s-au adunat și el le-a predicat Evanghelia. Abia încheiase serviciul de închinăciune, oamenii stăteau în cerc în jurul unui foc, iar el avea încă Biblia pe genunchi, când deodată răcnetul puternic al unui leu a spintecat văzduhul. Boii s-au speriat atât de tare că au fugit prin mulțime, peste foc, ridicând un nor de cenușă, au împrăștiat cărțile de cântări, pălării, totul a fost în debandadă și nu s-au oprit până într-o văgăună întunecoasă. Din fericire, nimeni n-a fost călcat, n-a fost rănit, iar țipetele acelei învâlmășeli au speriat leul care a luat-o la fugă.

Datorită arșiței, hainele lui Moffat au început să se rupă, pantalonii aveau găuri mari, cămășile nu mai aveau mâneci și toate erau murdare. O negresă bătrână dintr-un trib s-a oferit să-i spele hainele, dar acolo nu aveau săpun și nu era mare diferență între cele spălate și cele nespălate. Uneori, pentru că nu avea apă unde să-și spele cămășile, Moffat le întorcea pe dos, ca să nu simtă pe piele murdăria lor.

Odată, se afla la poala unui munte, unde era vegetație luxuriantă. Cumva, fără să-și dea seama, a tușit și imediat s-a văzut înconjurat de maimuțe, unele uriașe, care se apropiau de el. N-a îndrăznit să tragă în vreuna căci se temea că are să fie rupt în bucăți. Doar încetișor cu vârful armei și-a făcut loc și a plecat dintre ele. Într-o seară, fiind fără experiență, au poposit lângă un vad cu apă. N-a știut că acolo vin fiarele sălbatice noaptea să se adape. Toată noaptea a stat cu arma în mână căci lătrau șacalii, urlau hienele și răcneau lei, care veneau până aproape de ei. A fost o noapte de groază, fără somn, dar a învățat o lecție. Când a ajuns mai în nord, el a constatat că aici pământul e fertil și că s-ar putea face agricultură. S-a gândit să-i propună lui Africaner să se mute cu tot tribul acolo. Primind vestea că îi vine mireasa la Cape Town, s-a întors la Africaner și l-a luat cu el. În Cape Town s-a dus cu Africaner la guvernator. Acesta a rămas uluit. Nu-i venea să creadă că Africaner s-a pocăit. Apoi a exclamat: „Aceasta e a opta minune a lumii”.

În decembrie 1819, Maria Smith a sosit la Cape Town. Ea avea doi frați misionari. Când Moffat era încă în Anglia i-a cerut mâna, dar părinții fetei nu s-au învoit. După ce au aflat însă de lucrarea lui, le-a dat îngăduința să se căsătorească și pe 27 decembrie 1819, au avut nunta. Apoi au plecat la Luttakoo, la poporul beciuan, de unde venise la Cape Town ca s-o ia pe Maria.

Viața în cort nu a fost ușoară pentru Maria. În Anglia, părinții ei aveau o casă-castel cu o grădină excelentă la care fusese angajat Moffat pentru o vreme. Atunci s-au cunoscut și a cerut-o în căsătorie. Acum, aici avea să trăiască într-o colibă, unde în fiecare săptămână trebuia să muruie vatra cu balebă de vacă, pentru ca să nu se facă praf și să omoare purecii, care erau o pacoste pe oamenii albi. Apoi a fost neobișnuită cu violența furtunilor tropicale. Odată, un trăsnet a lovit vârful colibeii lor de alimente, a trecut prin acoperiș și a topit pietrele de jos. Cu vremea s-a aclimatizat cu toate acestea. În anul următor, au avut o fetiță, pe Maria, care mai târziu a devenit soția lui Dr. David Livingstone.

În 1825, s-au mutat la Kuruman unde și-au stabilit o nouă reședință a misiunii. Localitatea era lângă râul cu același nume. De aici, Moffat și-a desfășurat cea mai mare activitate misionară. Șeful tribului le-a dat un teren cu grădină, pe care ei au irigat-o și au cultivat-o. Dar când au fost coapte roadele, a venit soția șefului de trib cu alte femei și au cules o mare parte, fără ca ei să poată zice ceva. Se părea că învățătura Evangheliei nu prinde la beciuani, căci furau tot ce găseau, și oi, și roade, și unelte.

De aici, Moffat mergea într-o parte și alta să predice Evanghelia. Odată, ajungând într-un sat, i-a găsit că săpau o groapă, căci murise o femeie de la care rămăseseră două fetițe. Acolo a aflat că și fetițele urmau să fie îngropate de vii cu mama lor. El a mijlocit pentru ele și le-a luat cu el acasă, unde au crescut ca fetițe ale lor.

El a fost confruntat cu multe pericole și primejdii. Odată, mergând la Kureciane, seara a fost înconjurat de lei, iar singurul său cal, îngrozit, a luat-o în galop să-și scape viața. Zadarnic l-au căutat băștinașii, presupuneau că a fost mâncat de lei, dar a doua zi dimineața a apărut. Într-o altă zi, mergea singur printr-o pădure. Vrând să evite un vad care era plin cu crocodili, a părăsit drumul și deodată a zărit în fața lui un leu, care l-a văzut și se

pregătea să-l atace. El s-a întors înapoi, a dat cu pietre în vad să fugă crocodilii, a trecut vadul și a scăpat. Într-o bună zi, avea arma de vânatoare pe umăr și trecea prin niște ierburi înalte. Zărind o antilopă, a tras după ea și a urmărit-o, dar privind la un copac din față, a zărit o tigroaică ce stătea între două crăci, gata să sară în capul lui. Imediat, s-a dat câțiva pași înapoi și, fără să vadă ce e în spate, a călcat o cobra care s-a încolăcit după piciorul lui și a ridicat capul să-l muște, dar cu o mișcare fulger el a sucit arma și a tras un foc care a omorât-o. Apucând-o de coadă a târât-o la carul lor. Băștinașii care-l însoțeau au tăiat-o și au găsit pungile pline cu otravă. Ei spuneau că dacă l-ar fi mușcat, nu mai putea ajunge nici măcar până la car. Dar Dumnezeu l-a scăpat din toate acestea. Moffat obișnuia să spună: „Omul e nemuritor până ce își termină lucrarea”.

Odată, deși se auzea în depărtare bătaia tot mai tare a tobelor de război, Moffat plecă în călătorie pentru vestirea Evangheliei. Zvonuri de război circulau în toate părțile. Se spunea că trupe zulu au plecat să invadeze pe beciuani. Tribul Zulu era un popor de talie înaltă, războinici fioroși, ce locuiau în provincia Natal din sud - est. Orașul Durban era cel mai de seamă port al lor. Ei aveau regele lor, o armată bine organizată cu ofițeri și generali. Ca arme foloseau sulige grele și mânuiau cu dibăcie scuturi de lemn. Erau împărțiți pe regimente, aveau o disciplină de fier și nimeni nu li se putea împotrivi. Un general cu trupele sale, după o campanie de cuceriri poruncită de regele Ciaka, nevrând să predea regelui prada luată, nu s-au mai întors acasă, ci au trecut munții, o distanță de vreo mie de km, și s-au îndreptat să cucerească coasta de vest de la Basutoland spre râul Limpopo. Moffat tocmai sosise în acea parte și a aflat că trupele zulu se apropie. El a înștiințat pe cei din Griquatown, apoi cu șeful tribului Waterboer și cu 600 de oameni înarmați cu puști s-au îndreptat spre Kuruman. A întâlnit pe Melville, guvernatorul oficial, și împreună au vrut să întâlnească trupele zulu, să discute cu ei și să fie pace. Guvernatorul și cu Moffat erau călare pe cai, iar pușcașii veneau după ei. În sfârșit, s-au întâlnit cu trupele zulu. Aceștia au fost uimiți de ceea ce vedeau în fața lor. Ei n-au văzut niciodată un om alb și nici cai. Li se părea că omul și calul sunt una. Moffat a încercat să se apropie de ei ca să discute, dar s-au împrăștiat în toate părțile, ca de o arătare și s-au grupat în altă parte. A mai făcut câteva încercări, dar toate au fost în zadar, nimeni nu a fost gata să discute cu el. În fine, trupele zulu au început dansul războinic, săreau, strigau și băteau pământul de se ridica un nor de praf. Ritmul tot mai rapid arăta că înfierbântarea e făcută și urmează atacul. Și așa a fost. Când s-au repezit ca o furtună, au fost primiți cu rafale și secerăți. Cu strigăte sălbătice s-au retras, dar numai ca să schimbe tactica. S-au împărțit și au atacat din două părți, dar armele de foc s-au dovedit superioare suligelor, care nu puteau fi folosite decât la mică distanță. Lupta a fost dârză, dar barajul de foc nu le îngăduia să se apropie. A doua zi, au venit pitiți printre ierburi și tufișuri, dar când s-au ridicat și au încercat să dea atacul, au fost secerăți. Având mari pierderi, au fost siliți să se retragă. În această a doua zi, Moffat era cât pe-acți să fie răpus. În timp ce trecea printr-un defileu, un soldat zulu, ce era camuflat după pietre, era să se arunce asupra lui Moffat. Un pușcaș însă l-a zărit și l-a ochit dându-l peste cap.

Din acest atac, Moffat s-a ales cu un deosebit respect din partea băștinașilor că au fost scăpați de trupele zulu. Peste tot, la serviciile de vestire a Evangheliei, acum, veneau mari mulțimi și îl ascultau cu mare atenție. Se observa un duh de trezire între beciuani.

În anul 1829, după 12 ani de muncă intensă, au început să apară roadele. La serviciile de închinăciune mulțimile ascultau cu sete Cuvântul lui Dumnezeu. Cântecul păgâne și dansurile au încetat prin sate. În schimb, se puteau auzi cântările de slăvire a lui Dumnezeu de pe buzele beciuanilor, precum și rugăciuni în Numele Domnului Isus.

Obiceiurile păcătoase au fost părăsite. Lui Moffat și soției nu le venea să creadă ochilor, deoarece schimbarea s-a făcut prea dintr-o dată. Totuși, au ales din mulțime pe șase în a căror viață, de o bună bucată de vreme, se observase schimbarea făcută de Duhul Sfânt și i-a botezat. Serviciul de botez a fost ceva cu totul deosebit. Vestea a mers până departe. Tot mai mulți veneau și își mărturiseau despărțirea de păcat și credința lor în Mântuitorul. Apoi au urmat alte și alte botezuri.

Tribul Matabele a auzit de această schimbare și a trimis mesageri să cunoască învățătura omului alb. Moffat a plecat cu ei să le vestească Evanghelia și a petrecut o vreme cu ei. Regele aceluia trib ar fi vrut să-l rețină, dar Moffat a spus că trebuie să se reîntoarcă la familia sa.

Întrucât vorbirea acestor triburi nu avea un limbaj scris, Moffat a început să lucreze la punerea limbii secwana în scris. A fost o lucrare foarte grea. Ei aveau unele sunete guturale, altele ascuțite, așa că trebuia să ai o ureche muzicală excelentă, ca să notezi un semn pentru fiecare. Apoi, în limbajul lor nu aveau cuvânt pentru carte,

creion, citire, scriere, epistolă, etc. Și nu era ușor să-i faci să priceapă așa cuvinte noi. După ce le-a făcut un vocabular, s-a apucat de traducerea Noului Testament, o lucrare uriașă pe acea vreme. Aici, s-a izbit de o seamă de alte cuvinte, pe care beciuanii nu le puteau înțelege. Unii n-au văzut niciodată marea, alte animale sau păsări decât acele câteva care erau în partea locului. Paralel cu traducerea, el a început o școală de alfabetizare cu ei.

Când a terminat traducerea, soția s-a îmbolnăvit și a trebuit s-o ducă la Cape Town. Acolo a stat de vorbă cu guvernatorul cu privire la tipărirea traducerii Noului Testament. Acesta i-a spus că ei au o tipografie, dar n-au oameni care să lucreze cu ea. Atunci Moffat a început să lucreze la tipografie și a mai găsit un prieten care să-l ajute. Pe acea vreme, materialul ce urma să fie tipărit, se culegea literă cu literă din niște sertărașe. Era un lucru de mare atenție și foarte încet se făcea o pagină. Între anii 1945-1948, lucram la revista "Farul Creștin" unde, tot la fel, tipografii culegeau literă cu literă. Cât de greu și de încet o fi fost această muncă pentru Moffat, care nu era tipograf de meserie? Și totuși el a făcut lucrarea ca să poată pune Biblia în mâna poporului, iar noi azi avem Biblia tipărită și suntem așa de greoi în a o pune în mâna altora.

Între anii 1839 și 1843, Moffat cu familia s-a întors în Anglia pentru concediu. Atunci Dr. David Livingstone întâlnindu-l și auzind de starea celor din Africa, s-a dedicat lucrării din acel continent.

După concediu, s-au reîntors la câmpul lor de misiune și au lucrat până în 1870 când, Moffat fiind în vârstă de 75 ani, au părăsit câmpul misionar, plecând definitiv în Anglia. În 1871, i-a murit soția, iar el a trăit 88 ani, până în anul 1883, când a plecat acasă la Domnul pe care L-a slujit cu mult devotament.

CAPITOLUL 13

DAVID LIVINGSTONE

David Livingstone a fost misionarul care a străbătut Africa, de la o coastă la cealaltă, cu Evanghelia. El s-a născut la 19 martie 1813 și a fost al doilea băiat din cinci copii ai familiei Neil Livingstone. Atât tatăl, cât și mama-sa au fost buni credincioși. Ei erau săraci și au muncit din greu ca să-și câștige existență. Tatăl său se ocupa cu vânzarea ceaiurilor. Era om integru, foarte sever, bun învățător de școală duminicală, căci cunoștea bine Scripturile, abstinent de la băuturile alcoolice, om al rugăciunii, înflăcărat susținător al lucrării misionare și harnic răspânditor de tratate și literatură creștină. El însuși era un pasionat cititor al cărților creștine.

Familia Livingstone își avea originea în insula Ulva, cunoscută ca „insula lupilor”. Bunicul său cunoștea arborele genealogic al familiei și multe amănunte pe o perioadă de șase generații în urmă. În 1792, bunicul a părăsit Ulva, mutându-se la Blantire, vreo 10 km de Glasgow, Scoția.

Neil, tatăl lui David, cerea copiilor ascultare și punctualitate. Când se întuneca, el obișnuia să închidă ușa mare de intrare în curte. Odată, în copilărie, David a întârziat și când a sosit acasă, a găsit ușa încuiată. Și-a dat seama că el e vinovat, de aceea, n-a bătut la ușă, n-a strigat, ci s-a așezat pe prag să doarmă acolo. Într-un târziu, mama îngrijorată a dat să se uite la stradă și l-a găsit pe prag. Așa a învățat regula punctualității pentru toată viața și atunci a luat pentru el hotărârea să-și bucure părinții, nu să-i supere.

El a fost un băiat foarte silitor la învățătură. La vârsta de 9 ani, David a învățat Psalmul 119 și l-a spus pe dinafară în două rânduri la biserică, doar cu cinci mici greșeli. Pentru aceasta, învățătorul lui de școală duminicală i-a dat ca premiu un frumos Noul Testament.

Părinții fiind săraci, la vârsta de 10 ani, David a trebuit să meargă să lucreze la o fabrică de țesătorie. Cu o parte din plata pentru prima săptămână de lucru, el și-a cumpărat o carte de gramatică a limbii latine. Cu toate că lucra de la ora 6 dimineața până la ora 8 seara, el a fost gata să se înscrie la cursuri serale de la ora 8 la 10, iar când sosea acasă, deși era obosit, nu se culca, ci studia până târziu. Adeseori trebuia să vină mama să-l trimită la culcare. Chiar și la fabrică, în timp ce lucra, avea și cartea deschisă în fața lui. La 16 ani, David era foarte familiar cu Virgil și Horațiu în latină și mulți alți clasici. Cărțile de știință și călătorii erau desfătarea sa. Când avea vreo jumătate de zi de sărbătoare, alerga la cariera de piatră și făcea colecție de specimene de pietre sau își îmbogățea colecția lui de plante.

În 1830, la vârsta de 17 ani, datorită studiilor serale, a putut intra student la Universitatea Glasgow să studieze medicina și teologia.

Într-o scrisoare adresată conducerii Societății Misionare Londoneze, în anul 1838, el spunea că, la vârsta de 12 ani, a început să reflecteze la starea sa ca păcătos și nu se socotea vrednic să primească iertarea. Considera că, fiind nevrednic, trebuie să se petreacă o minune ca să o poată primi. Astfel, a rămas în stare de pasivitate.

Convertirea lui s-a petrecut în timpul studenției, la vârsta de 20 ani, prin citirea unei cărți. Atunci a înțeles adevărul Evangheliei și a primit mântuirea prin credință în jertfa Domnului Isus Cristos. În timp ce studia la universitate, el a simțit chemarea să plece misionar în China. Atunci a căutat să cunoască cât mai mult despre China, despre viața și obiceiurile populației de acolo. Prietenii lui l-au sfătuit să ia legătură cu Societatea Misionară Londoneză. În 1838, a făcut cerere la această societate, oferindu-se să meargă misionar. Societatea i-a acceptat cererea. În septembrie, a fost chemat la Londra să întâlnească conducerea societății și să fie supus la două examinări. O examinare consta din pregătirea unei predici pe care urma s-o țină într-o biserică la care avea să fie trimis. Îmbolnăvindându-se un predicator, David a fost trimis să predice acolo. După ce a citit textul, privind asupra mulțimii, a avut un lapsus și-a uitat toată predica ce a pregătit-o cu atâta grijă. După câteva momente de tăcere, el le-a spus: „Prietenii mei, am uitat tot ce am vrut să vă spun”, apoi a coborât de la amvon și a părăsit biserica. Deci, a căzut la această examinare. Cineva însă a stăruit să fie supus din nou și atunci a reușit.

În acea vreme, în China a izbucnit războiul pentru opium și au fost închise granițele. Astfel, Livingstone a suferit decepția că n-a putut merge misionar în China. Uneori, ceea ce nouă ne pare o răsturnare a planurilor, poate fi o adevărată binecuvântare. El face să se năruiască planurile noastre, ca să-și realizeze planurile Sale. În starea aceasta de dezamăgire, Dumnezeu a făcut să-l întâlnească pe Robert Moffat, care, după 23 ani de muncă misionară în Africa de sud, s-a reîntors în Anglia în concediu și istorisea bisericilor experiențele sale de pe câmpul de misiune și arăta marile nevoi ale triburilor din Africa. Moffat a spus: “Într-o dimineață senină, am numărat fumul focurilor a vreo sută de sate înspre nord, unde niciodată n-a fost nici un misionar”. Aceste relatări au aprins inima tânărului David Livingstone cu dorința să meargă și el misionar în Africa.

Întâlnirea a fost cu adevărat providențială. Ea a legat inima lui de Africa și de sufletele de acolo încât, la moartea sa, africanii au fost gata să-i scoată inima din piept, să o îngroape în Africa și numai trupul să-l trimită spre înmormântare în Anglia.

Societatea Misionară a făcut toate aranjamentele, ca David Livingstone să poată pleca în Africa. El și-a primit licența de medic în noiembrie 1840 și n-a avut timp să petreacă în familie decât o noapte. În dimineața de 17 noiembrie, la ora 5, s-a pregătit de plecare. David a luat Biblia, a citit Psalmul 121 și 135, apoi s-au rugat. Tatăl său l-a condus până la Glasgow, unde David urma să facă ultimele pregătiri cu societatea și să se îmbarce pe vapor. La Glasgow, pe data de 20 noiembrie, a fost ordonat ca misionar, iar pe 8 decembrie 1840, a plecat cu vaporul spre Africa. Pe acea vreme, călătoria pe apă dura luni de zile. Pe vapor, căpitanul a avut un deosebit respect față de el și mereu îl invita în cabina sa. Datorită felului său de a fi gata să învețe ceva de la oricine și datorită spiritului său de cercetare, acolo în cabină a făcut cunoștința cu o seamă de aparate speciale și căpitanul îi fu profesor nu numai în mânăuirea acelor aparate, ci și în ce privește observarea cerului și orientarea în timpul nopții, cunoștințe care i-au fost mult folositoare în călătoriile sale de mai târziu prin junglele Africii.

Când a debarcat la Algoa Bay în Africa de sud, Livingstone s-a îndreptat spre Kuruman, în țara Beciuana, unde a sosit în iulie 1841. Aici urma să țină locul lui Moffat până la reîntoarcerea lui.

Odată cu debarcarea, începu să se izbească de greutate peste greutate. Întâi, el nu putea conversa cu băștinașii ce trăiau în triburi și limba unui trib se deosebea de a celuiilalt. Și nu era ușor să umbli printre oamenii pe care nu-i înțelegi. În Beciuana, trăiau urmași ai imigranților olandezi numiți „buri”, oameni ce căutau să se impună prin forță. Acolo, nu exista nici un fel de lege. Buriile erau stăpâni de sclavi și fiecare își avea voința sa ca lege. Pe negri îi considerau ca vite pentru lucru, oameni neevoluați. În mod implicit, David Livingstone, datorită faptului că el îi considera pe negri oameni egali, având un suflet pentru care a murit Cristos Domnul și cărora a venit să le vestească Evanghelia, urma să aibă confruntări cu buriile. Pe de altă parte, cei din tribul Beciuana erau oameni violenți, foarte fioroși. Ei erau cu totul diferiți de negrii ce serveau ca sclavi pe moșii olandezilor, căci aceștia erau mult mai pașnici. Buriile își mențineau supremația numai cu armele de foc, pe când beciuanii nu aveau decât arcuri și sulițe.

Cu banii ce îi avea la Kuruman, Livingstone și-a cumpărat secure, sapă, lopată, hârleț și alte unelte pentru

grădină. La fel și-a cumpărat tot felul de scule de tâmplărie și tot ce credea că îi este necesar, căci știa că mergând în nord, unde nu se aflau magazine, nu le mai putea procura. Toate le-a încărcat într-un car mare cu coviltir și apoi a plecat la drum, însoțit de doi negri, care cunoșteau drumurile.

Între olandezi s-a răspândit zvonul că omul alb nou sosit aduce în car arme beciuanilor. Imediat, ei și-au luat armele și au ieșit în calea lui Livingstone. Numai curajul, bunătatea și calmul lui Livingstone au înlăturat vărsarea de sânge. Dumnezeu a ocrotit pe robul Său și pe oamenii care îl însoțeau așa cum a promis în Psalmul 121, pe care l-a citit la plecarea de acasă. Mai târziu, burii și-au cerut scuze pentru acest atac.

Spre a cunoaște felul de trai și obiceiurile, spre a învăța o limbă, Livingstone s-a dus la bakwaini, timp de șase luni. Deși nu cunoștea nici o vorbă, și aici ca și în celelalte triburi, unde a ajuns mai târziu, el a fost primit bine datorită limbajului dragostei pe care și cei mai împotriviți oameni îl înțelegeau. Cunoștințele ce le-a primit acolo, i-au fost de un real folos mai târziu.

După un an de la sosire, el a scris tatălui său: „Lucrul lui Dumnezeu aici merge înainte, cu toate infirmitățile noastre. În continuu se adună suflete și uneori chiar dintre acei la care mai puțin te-ai aștepta să se întoarcă la Domnul. Un număr de 24 de suflete s-au predat Domnului și au fost adăugați la biserică în luna trecută, și mulți alții vin și întreabă”.

În 1843, Livingstone a deschis o misiune la Mabotsa, vreo 320 km mai la nord. Pe acea vreme, în Africa nu prea erau drumuri, nu existau tăblițe indicatoare. Ca să ajungi la o localitate, trebuia să cauți un ghid, unul din partea locului, să te conducă. Găsirea unui ghid era o mare problemă. Uneori și dacă l-ai găsit, nu erai sigur că te duce unde dorești sau te omoară pe drum, ca să-ți ia totul. Unii cereau plata înainte, apoi te conduceau o zi sau două și dispăreau. Alții erau gata să te conducă, dar numai până la marginea tribului vecin. Erau tot felul de probleme cu ei și David, în călătoriile lui prin junglă, a avut multe necazuri din pricina aceasta.

În partea locului, șef de trib la bakwaini era Sechele. El a fost foarte pornit împotriva lui Livingstone, căci cu un an înainte, fiind prin tribul lui, nu l-a vizitat. Șeful socotea lucrul acesta o desconsiderare din partea misionarului. Dar acum când a sosit, singurul copil al lui Sechele era bolnav grav. La fel, fiul prietenului său. Livingstone i-a consultat, le-a dat medicamentele necesare, i-a îngrijit și s-au făcut bine. Astfel, i-a trecut toată furia lui Sechele. Acum, Livingstone a început să-i vestească Evanghelia, să-i vorbească despre Dumnezeul cel viu și adevărat, care nu e ca zeii despre care vorbesc vrăjitorii lor. După o vreme, Sechele a început să înțeleagă Evanghelia. El și-a recunoscut starea sa de păcătoșenie, s-a pocăit, s-a despărțit de idolii săi și se vedea o schimbare în viața lui. Un singur lucru nu a fost gata să-l facă, să se despartă de haremul de femei pe care îl avea ca șef de trib. Livingstone, om credincios adevăratului, nu a fost gata să facă nici un compromis, nici chiar șefului. Deși Sechele a cerut să fie botezat și el, misionarul nu a făcut aceasta decât după doi ani, când acesta a renunțat la harem și a rămas cu o singură soție. Fiind șef de trib, pocăința lui a avut o mare înrâurire asupra multora. În acest trib, Livingstone s-a bucurat de o deplină libertate.

În anul 1845, David s-a căsătorit cu Maria, fiica misionarului Moffat. Ea era deprinsă cu viața din Africa și i-a fost un mare ajutor în munca sa misionară.

Deși n-a învățat arhitectura, ci medicina, după căsătorie, aici la Mabotsa, s-a apucat să-și construiască o casuță. Aceasta a fost o muncă grea. Fiindcă acolo nu erau magazine cu materiale de construcție, toate a trebuit să le facă el. Astfel, el a devenit cărămidar, a mers în pădure, a tăiat copaci din care și-a făcut scândurile, grinzile și celelalte materiale lemnoase. El a trebuit să facă lumânările, săpunul, coșurile, cuptorul, masa, scaunele, patul, dulapul. A fost nevoit să fie meșter pentru toate.

Casa lui a devenit sediul unei noi misiuni. În înțelegere cu un alt misionar, au ales o vale frumoasă și acolo s-au așezat. Dar zona aceea era infestată de lei. Uneori, chiar ziua în amiaza mare, leii atacau vitele oamenilor. Aflând de la băștinași că dacă e omorât numai unul atunci când dau atac la vite, ceilalți părăsesc acea zonă, Livingstone cu câțiva s-au pus la pândă și când au apărut leii, Livingstone a tras un foc asupra unuia și l-a nimerit, dar până să-și încarce din nou arma, leul furios a sărit asupra lui, i-a apucat umărul stâng și l-a doborât la pământ. Leul răcnea grozav și îl scutura cu putere, cum scutură câinele un șobolan. Mebalwe, un băștinaș credincios, și-a îndreptat arma să tragă. Leul a observat și s-a aruncat asupra lui și l-a mușcat de coapsă. Un al treilea s-a apropiat să-l străpungă cu sulița, atunci leul a sărit asupra lui, dar în clipa aceea a primit un alt glonț

și s-a prăbușit mort. Numai mâna cea bună a lui Dumnezeu l-a scăpat pe Livingstone, dar a rămas deformat pentru toată viața, căci oasele umărului au fost sfărâmate de colții leului. Mebalwe s-a vindecat și el de mușcătura leului și a fost un bun ajutor în lucrarea sfântă și înflăcărat predicator printre băștinași.

Greutățile cu care a fost confruntat, în timp ce căuta să-și facă lucrarea misionară în Africa, au fost: malaria, musca țețe și leii de care era plină acea parte a junglei. Musca țețe făcea ravagii asupra vitelor. Boii care trăgeau la carul misionarului, în mai multe rânduri au căzut morți pe drum, din cauza înțepăturii veninoase a acestei muște. La fel, malaria l-a atacat chiar la începutul misiunii și l-a chinuit toată viața.

După un an de la căsătorie, datorită invidiei celui alt misionar, care vedea că negrii îl simpatizează doar pe Livingstone, nu și pe el, s-au iscat neînțelegeri. Atunci David a vorbit cu Maria și s-au decis să se mute la Conuane, vreo 62 km mai la nord. Acolo, a trebuit să-și clădească altă casă. Dar nici aceasta n-au folosit-o mult timp, căci lipsa de ploaie făcea imposibilă agricultura. El a vorbit cu Sechele că, spre a putea avea pâinea necesară și celelalte alimente, e bine să se mute în apropierea unui râu cu ajutorul căruia vor putea face irigații. Din călătoriile sale, știa că la Kolobeng ar fi un așa loc potrivit. Sechele a acceptat ideea și a decis să se mute cu tot tribul acolo. Respectul, ce și-l câștigase Livingstone, i-a determinat pe toți să-și împacheteze corturile și să plece cu el. Ajunși acolo, misionarul a făcut orientarea în teren, i-a pus să sape un canal și colibe le-au așezat de-a lungul canalului. Fiecare și-a croit o grădină irigată. Era ceva frumos și promitea belșug. Sechele cu 200 de oameni au clădit o școală încăpătoare. „Acum doresc să clădesc o casă pentru Dumnezeu, apărătorul tribului nostru” - a zis șeful și au construit o casă de rugăciune. Livingstone și-a clădit aici o a treia casă.

Când te gândești bine la lucrarea sa, rămâi uimit. Ca medic, mereu era chemat să trateze pe cei bolnavi, și făcea aceasta și noaptea cu atâta devotament și fără să fie plătit. Spre a-i ajuta să iasă din întunecimea lor, el a înființat o școală, atât pentru părinți cât și pentru copii. Ei nu aveau alfabet, nici reguli gramaticale, ci el a trebuit să muncească pentru aceasta. Sechele a avut o minte ageră și chiar în prima zi a învățat literele alfabetului, dar alții erau foarte greoi de cap. Totuși Livingstone a dovedit o mare perseverență în această lucrare. Iată programul lor de lucru zilnic, luat dintr-o scrisoare a lui:

„Ne sculăm dis-de-diminează. În timpul zilei e fierbințeală mare, dar seara și dimineața este plăcut. După ce avem ora de rugăciune în familie, servim micul dejun între ora 6 și 7, apoi ne ducem la clase, unde sunt invitați cu toții: soți, soții și copii. Clasele țin până la ora 11. Atunci soția se duce să pregătească masa, iar eu mă apuc de lucru ca fierar, tâmplar sau grădinar. Urmează masa și o oră de odihnă, după care soția se duce la o clasă cu vreo sută de băieți sau la o clasă de cusut cu fetele. După apusul soarelui, misionarul merge în sat, să vorbească despre un subiect general sau despre religie.

Servicii religioase publice avem seara de trei ori pe săptămână și o altă seară cu instruire în cele seculare, însoțită de tablouri și specimene. Pe lângă aceste îndatoriri, mai trebuie să prescriem medicamente pentru cei bolnavi și să ne îngrijim de hrana pentru cei săraci. Și cel mai mic act de prietenie - cum spunea Xavier - nu poate fi lăsat la o parte de lucrarea misionarului. Noi nu putem neglija, nici chiar cele mai abjecte lucruri, când acestea pot forma o bună opinie altora. Cuvântul bun în discuții formează o reputație care e în favoarea Evangheliei. Arătând bunătate oponentilor creștinismului, când sunt pe patul de boală, îi faci ca niciodată să nu-ți mai fie dușmani. Chiar dacă nicăieri altundeva n-ar fi așa, dar în aceste situații dragostea naște dragoste”.

Datorită străduințelor lui Livingstone de a-i ajuta chiar și în cele materiale, de a-i trata în mod gratuit pe toți cei bolnavi, de a-i învăța să citească și să scrie în limba lor, lucrarea Evangheliei a avut o mare propășire. Minte a început să li se lumineze, să lepede zeitățile ce le aveau și să slujească pe Dumnezeul dragostei.

În cea de a treia casă a locuit doar cinci ani. În această perioadă, au urmat multe neazuri și foarte mari greutăți. Datorită unei secete, râul a început să sece și totul s-a pârjolit. Atunci, vrăjitorii lor au spus că seceta a venit din pricina pocăinței lui Sechele și a altora, care au lepădat zeii păgâni. Casa de rugăciune care era mereu plină, acum a devenit aproape goală. Livingstone era considerat vinovatul principal. Toată lucrarea lui părea că se prăbușește. Chiar și viața lui era în pericol. Totuși, Sechele și câțiva au rămas credincioși. Domnul nu l-a părăsit, ci l-a ocrotit.

În 1849, Livingstone a întreprins o seamă de călătorii în nord. El intenționa să ajungă la Sebituane, care era rege peste tribul Makololo, un monarh puternic ce se afla la vreo 960 km distanță, între Kolobeng și tribul acela era

marele deșert Kalahari. La 1 iunie, a plecat într-acolo cu familia sa și cu doi băștinași. După multe peripeții, la 1 august a descoperit lacul Ngami, despre care europenii nu știau nimic și nu era trecut pe hartă. Mai aveau de parcurs încă vreo 360 km până la regele Sebituane, când au trebuit să se întoarcă înapoi, căci un șef de trib nu le-a dat voie să meargă mai departe. Reîntors acasă, a încunoștințat Societatea Geografică Regală a Angliei de descoperirea lacului Ngami, fapt pentru care a primit un premiu.

În anul 1850, a încercat din nou să ajungă la regele Sebituane. De data aceasta avea cu el soția, cei trei copii și pe Sechele, care era bun prieten cu Sebituane. Cu mari greutate au ajuns din nou până la lac și datorită lui Sechele, au obținut dreptul de a trece prin acel trib. Acum însă, doi dintre copiii lui Livingstone s-au îmbolnăvit de malarie și iarăși au fost forțați să se întoarcă acasă. Clima de acolo nu era prielnică europenilor. În această a doua călătorie, el a descoperit fluviul Zambezi și a anunțat Societatea Geografică. Când au sosit la Kolobeng, soția a născut cel de al patrulea copil, o fetiță, care n-a trăit decât șase săptămâni, căci a fost răpusă de o epidemie.

La scurtă vreme după aceasta, soția s-a îmbolnăvit grav și a făcut o paralizie la față în partea dreaptă. Astfel, a trebuit să rămână acasă, să se odihnească. El și-a continuat lucrarea cu evanghelizarea băștinașilor, cu medicina și cu școala, iar în puținul timp liber, făcea studii asupra plantelor și animalelor Africii, precum și asupra unor boli specifice ce secerau populația triburilor.

Înăuntrul său însă era un foc ce-l mistuia. Mereu se gândea la mulțimea triburilor din interiorul Africii, care niciodată nu a auzit despre Dumnezeu cel adevărat și dragostea Sa mântuitoare. Astfel la 1 aprilie 1851, a întreprins a treia călătorie spre regele Sebituane. De data aceasta, a reușit să ajungă la el. Sebituane auzise despre lucrarea lui Livingstone și dorea să vină și în țara lui. Acum când a sosit, l-a primit cu multă bunăvoință și cu mare cinste. După câteva zile însă, o boală violentă i-a atacat plămâni și cu toate îngrijirile medicale date de Livingstone. În a 14-a zi după sosirea lor, regele Sebituane a murit. Abia începuse să audă vestea bună a mântuirii și a plecat în veșnicie. Fiica lui Sebituane a luat conducerea țării. Ea a dat deplină libertate lui Livingstone să viziteze țara și dacă găsește un loc potrivit să-și stabilească acolo un sediu-misionar. Negăsind o locație mai bună ca la Kolobeng, la 13 august, au pornit spre casă. Soția era însărcinată cu al cincilea copil. Pe drum, la 15 septembrie 1851, soția a născut un fiu și i-au pus numele William. Toată călătoria a fost foarte grea. Au dus lipsă și de mâncare și de apă. Săptămâni întregi nu au găsit apă, căci era deșert. Ca să supraviețuiască, căutau ouă de struț, făceau o mică gaură în coaja lor unde vârau un pai și le sorbeau conținutul. Istoviți de lungă călătorie, când au ajuns acasă, sănătatea soției și a copiilor a fost cu totul zdruncinată.

La începutul anului 1852, Livingstone s-a gândit să plece iarăși într-o călătorie de peste o mie de km. El își dădea seama că soția și copiii nu vor putea rezista la clima aceea nesănătoasă. La fel nu îndrăznea să-i lase singuri acasă. De aceea, a hotărât ca soția și copiii să plece într-un concediu pentru refacere în Anglia. Astfel, la 23 aprilie 1852, au plecat în sud la Cape Town, unde i-a îmbarcat pe vapor, iar el, în iunie 1852, a plecat în nord și a ajuns la Kuruman abia în septembrie. Aici a aflat de atacul burilor de la soția lui Sechele, care a scăpat ascunzându-se în crăpătura unei stânci, apoi împreună cu cei cinci copii a venit la Moffat. A fost un adevărat război între buri și bakwaini. Dintre buri au căzut 35 pe câmpul de luptă și 60 dintre bakwaini. Bakwainii, neavând arme de foc, au trebuit să se retragă. Burii au pus foc satelor și le-au luat toate vitele ca pradă. Ei aveau intenția să-l omoare și pe Livingstone, căci nu voiau în ruptul capului să accepte că și africanii au suflet, ca toți ceilalți oameni; dar el nu era acasă. Dumnezeu l-a scăpat de la o moarte sigură. Dar au pătruns în casa lui Livingstone, i-au distrus mobila, au rupt toate cărțile, au prădat tot ce au găsit, chiar și medicamentele lui pentru malarie de care suferea și i-au dărâmat casa. De atunci n-a mai clădit alta.

Acum cu atât mai mult avea motive să meargă în nord. Era o călătorie lungă, dar fiind fără soție și copii, se putea mișca altfel. A plecat la sfârșitul lui decembrie 1852 și în iunie 1853 a ajuns în țara Makololo. A parcurs o distanță de 2.240 km. Acolo a găsit țara inundată de ploile mari, torențiale, iar acum zăduful tropical făcea ca atmosfera să fie cu totul nesănătoasă. O mare mulțime din populație era doborâtă de frigurile africane, încât nu mai știa pe cine să trateze. În țară domnea Secheletu, în locul sorei sale. Foarte curând el a devenit bun prieten al misionarului.

Fiindcă Livingstone era în căutarea unei alte localități, unde să-și poată stabili centrul său misionar, împreună cu Secheletu și cu o trupă de 160 de băștinași au plecat spre Barotse. Se gândea că acolo clima ar putea fi mai bună, căci în rest malarie și dezinteria făceau ravagii. Dar a fost dezamăgit, căci nici acolo nu era o climă mai

sănătoasă, iar populația trăia în cea mai neagră întunecime a păgânismului, cu imoralitate, cruzimi și atrocități. În plus, negustorii de sclavi pătrundeau până acolo, prindeau oamenii, îi puneau în lanțuri, îi legau în juguri unii de alții și-i duceau să-i vândă. Din cauza aceasta, negrii aveau o mare aversiune față de toți albi. Toate acestea l-au îndurerat nespus pe fratele Livingstone, care a luptat mereu împotriva sclavagismului practicat de burii din sud. Timp de nouă săptămâni cât a umblat prin țara Makololo, el și-a dat bine seama de nevoia acestor suflete de o viață nouă. Și triburile din sud, altădată, erau tot așa de primitive și de feroce ca aceștia, dar la ele a pătruns lumina Evangheliei și chiar cei ce nu s-au pocăit, totuși au fost influențați de viața creștină a misionarilor și aveau o altă comportare. Pe cei mai mulți îi vedeai îmbrăcați, nu goi cum erau înainte și chiar în relațiile lor unii cu alții se purtau mai frumos. Omorurile și atrocitățile erau pe cale de dispariție. Cuvântul Evangheliei a pătruns în inimile oamenilor și schimbarea era izbitoare.

În toate aceste călătorii, Livingstone când poposea prin câte un sat, oamenii se adunau uneori și câte o mie să-l asculte. Natural, el nu se putea aștepta să vadă sămânța încolțind sub ochii lui și să aducă rod imediat, dar munca lui grea nu a fost în zadar. El a fost deschizător de drumuri pentru misionari pe continentul Africii. A pătruns prin locuri pe unde nu a fost niciodată vreun alb. Felul cum se apropia de oameni, spiritul său de sacrificiu cu care îi ajuta, limbajul dragostei, de multe ori fără cuvinte, căci nu cunoștea limba multor triburi, și prezența divină în viața lui, l-au făcut să aibă trecere în ochii băștinașilor și să se împrietenească cu ei. Pe cei ce se converteau și a căror viață avea o schimbare vizibilă, el îi boteza, îi instruia și îi trimitea să spună în alte sate vestea bună că Dumnezeu îi iubește și pe negri, oricât de păcătoși sunt, că vrea mântuirea lor și poate să le schimbe viața.

E adevărat că au fost și mulți împotriviți, care nu voiau să vină să audă Evanghelia sau să vină la adunările de rugăciune. Mai ales preoții vrăjitori se opuneau cu toată dârzenia lor. Într-o localitate, o seamă de împotriviți au tăiat toți cocoșii, căci li se părea că în cântatul lor, ei zic: „Tlang lo rapelang”, adică „Veniți la rugăciune”.

Viața lui Livingstone a fost o călătorie. Mereu a fost plecat. Nouă, cu mijloacele noastre moderne, ne pare obositor să plecăm la drum lung. Dar gândiți-vă la greutatea unei călătorii, pe acea vreme, în Africa. Era fără drumuri, prin junglă cu carul cu boi, uneori pe jos, iar când era istovit încât nu se mai putea mișca, era purtat într-un hamac. Apoi țineți seama că drumul dura 5-6 luni de zile, sub soarele fierbinte al Africii, uneori cu lipsă de apă și de hrană. Și ce pericole trebuia să înfrunte, fiare sălbatice ca lei, tigri, hiene, șacali și tot felul de șerpi otrăvitori, apoi bande de hoți, triburi cu lupte între ele, șefi împotriviți și cruzi. Luni de zile să petreci noaptea în mijlocul junglei, să trebuiască să dormi auzind răcnetele leilor, nu a fost ceva ușor! Totuși, pentru Livingstone nimic nu a fost prea mult, numai să poată ajuta pe păcătoși să primească mântuirea, știind că prin aceasta contribuie la extinderea Împărăției lui Dumnezeu. O, Doamne, modelează și azi așa oameni!

În luna noiembrie 1853, a plecat într-o altă grea călătorie din centrul Africii spre Loanda, pe coasta vestică, unde au ajuns abia după șapte luni, în iunie 1854. În timpul acestei călătorii, de 31 de ori a fost atacat de friguri. Când a sosit la Loanda, era numai schelet de om. Portughezii de acolo i-au dat o bună îngrijire. După ce s-a refăcut puțin, se gândea să plece în Anglia să-și vadă soția și copiii, dar și-a adus aminte că a promis băștinașilor care l-au însoțit că îi va aduce înapoi, așa că a vrut să-și păstreze cuvântul dat. Altfel, ei s-ar fi pierdut prin deșert, căci nu știau să se orienteze. În sfârșit, când au ajuns acasă teferi toți cei 27 de însoțitori, a fost o mare bucurie, căci îi considerau morți sau capturați de negustorii de sclavi. Ziua de 23 iulie 1855, a fost o zi de mulțumire către Dumnezeu.

După câteva luni de refacere, de lucrare și rugăciune cu localnicii, a plecat într-o călătorie spre coasta de est. A urmat cursul fluviului Zambezi. Atunci a descoperit cascada Victoria, necunoscută europenilor, a doua după Niagara în frumusețe și grandoare. La confluența lui Zambezi cu Loangwa, a fost confruntat cu moartea. În jurnalul său zilnic, pe 14 ianuarie 1856, a scris: „O, Isuse, ajută-mă să mă supun în totul voii Tale, să mă las în totul pe brațul Tău! Mă bizui numai pe Cuvântul Tău! Nu mă părăsi!...”. Și Dumnezeu i-a cruțat viața. În mai 1856, a ajuns la Quilimane, pe coasta de răsărit a Africii. Până la acea dată, el a fost singurul care a străbătut Africa de la o coastă la cealaltă. Peste tot a căutat să poarte lumina Evangheliei. Explorările erau doar o parte secundară a lucrării sale. Societatea Geografică Regală din Londra a primit cu bucurie toate descoperirile sale, le-a notat pe harta Africii și lui i-a acordat medalia de aur, cea mai înaltă distincție pe care o putea da.

Livingstone a fost un bărbat de un deosebit curaj. Zilnic, viața îi era nesigură din cauza oamenilor, din cauza fiarelor sălbatice, a reptilelor ce mișunau peste tot, a epidemiilor și bolilor ce făceau ravagii. În șapte rânduri a

fost confruntat cu moartea. Odată, trecea pe o potecă printr-o vegetație densă. Era teritoriul unui trib feroce. La un moment dat, cineva, ascuns în ierburi, a aruncat o suliță care doar i-a frecat puțin spatele și s-a oprit în pământ. El a scris: "Întrucât ei sunt experți în aruncarea suliței, eu nu știu cum nu m-a nimerit, doar că a fost prea sigur de țintă, dar mâna cea bună a lui Dumnezeu a fost asupra mea. Apoi o altă suliță a fost aruncată și a intrat în pământ în fața mea. Alți doi din convoiul nostru au fost omorâți".

În 1856, deci după 15 ani de muncă intensă, neîntreruptă, Livingstone s-a întors în Anglia, spre a-și vedea soția și copiii de care a fost despărțit patru ani. În Anglia, el a fost primit cu mari onoruri. Pretutindeni era chemat să vorbească despre experiențele sale în Africa. Universitatea din Glasgow, într-o întrunire specială, i-a decernat titlul de doctor. Studenții necredincioși au plănuit să-și bată joc de el, să facă galerie, căci nu erau de acord ca unui misionar să i se dea acest titlu. Dar când a apărut în fața lor cu obraji arși de soarele Africii, cu umărul rupt de colții leului, toți au fost adânc mișcați. Vedea în el un om care a renunțat la toate. Spiritul de sacrificiu și suferința erau întipărite pe fața lui. Înaintea ochilor lor era un sfânt al lui Dumnezeu. Nici unul n-a scos o vorbă. Era o solemnitate ca de mormânt. El le-a vorbit despre nevoile mari ale africanilor și despre experiențele sale acolo. În încheiere le-a zis: „Acum mă reîntorc. Vreau să vă spun însă că ceea ce m-a susținut în mijlocul tuturor greutăților, al încercărilor, al singurății a fost promisiunea: „Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului".

În martie 1858, Dr. Livingstone cu soția și cu băiatul cel mai mic s-au îmbarcat la Liverpool pentru a se reîntoarce în Africa. Încă pe când se afla la Quilimane, Societatea Misionară i-a comunicat că nu-l mai poate plăti. Atunci a scris în jurnalul său: „Dacă aceasta e în acord cu voia lui Dumnezeu, mijloacele vor veni din alte părți". Și chiar așa a fost. Acum se întorcea în Africa cu titlul de consul al Angliei pentru Africa de est, cu sediul la Quilimane și cu un salariu guvernamental, având însă toată larghețea să-și continue lucrarea sa misionară.

După patru ani, în 1862, i-a murit soția. Sănătatea ei a fost distrusă de lungile călătorii. Moartea ei a fost o lovitură grea pentru inima simțitoare a lui Livingstone. În 1864, a plecat cu băiatul în Anglia. În 1865 s-a reîntors în Africa și acolo și-a petrecut ultimii opt ani. În timpul acesta a descoperit lacul Tanganica, lacul Moero și o seamă de râuri în Congo. El călătorea predicând Evanghelia, dar era atent, avea ochiul format pentru descoperiri. Și pe acestea le-a anunțat Societății Geografice.

Timp de vreo cinci ani, nu s-a mai știut nimic de el. Atunci direcțiunea ziarului „New York Herald" a trimis pe H. M. Stanley în Africa să-l caute pe Dr. Livingstone, să-l găsească, ori viu, ori mort. După multă căutare, pe data de 10 noiembrie 1871, l-a găsit la Ujiji, lângă lacul Tanganica. Era într-o dimineață, când unul din ajutoarele lui a alergat în coliba lui Livingstone și l-a anunțat: „Vine, vine un englez". Când a ieșit Dr. Livingstone din colibă, a văzut o întreagă caravană cu drapelul american și în frunte un om alb. El se gândea că e vreun mare negustor care a ajuns pe acolo, nu se gândea că el e cel căutat. Când a ajuns la el, Stanley i-a întins mâna, zicând: „Presupun că sunteți Dr. Livingstone". Stanley adusese multe alimente. Era tocmai de ceea ce avea nevoie misionarul, căci din pricina lipsei de alimente, el slăbise, era doar o umbră de om. În jurnalul său a scris: "În starea mea de destituit, mă simțeam ca omul ce a coborât de la Ierusalim la Ierihon și a căzut între tâlhari; dar nu aveam nici o speranță să trecă preotul, levitul și samariteanul milos pe aici. Dar când duhul meu a fost doborât cu totul, atunci a sosit bunul samaritean...". Înfruptându-se din bunurile aduse, Livingstone a prins iarăși putere.

Stanley a fost un ziarist necredincios, dar timpul petrecut cu misionarul i-a schimbat viața. El a mărturisit: "În 1871, am mers în Africa ca cel mai mare ateu. Dar acolo a urmat un timp lung de reflecție. Acolo, am văzut un om bătrân, departe de lumea civilizată, și m-am întrebat: "Ce l-a făcut să stea acolo? E țicnit sau ce îl inspiră la aceasta?" După luni de zile de la întâlnire, am constatat că îl ascultam cu plăcere și mă minunam cum el a împlinit cuvintele Bibliei: "Lăsați toate și urmați-Mă". Puțin câte puțin, dragostea lui a devenit contagioasă. Văzând blândețea și zelul său am fost convertit, deși el n-a încercat să facă aceasta". Stanley a încercat să-l convingă pe Dr. Livingstone să-și încheie lucrarea și să plece cu el, dar misionarul n-a vrut. După patru luni și patru zile, Stanley s-a despărțit de Livingstone și s-a reîntors acasă. Cinci zile mai târziu, Livingstone a împlinit 59 ani. Cu acea ocazie, el a scris în jurnalul său pe care îl ținea la zi, oricât de obosit ar fi fost: „19 martie, ziua de naștere. Isuse al meu, Regele meu, viața mea, totul al meu, eu mă dedic Ție cu totul. Acceptă-mă și îngăduie-mi, o, Tată, plin de har, că dacă trebuie să plec înainte de a se sfârși anul acesta, să-mi pot termina cu bine lucrarea. În numele lui Isus îți cer. Amin, așa să fie. - David Livingstone".

Într-o scrisoare adresată tatălui său, se află cuvintele: „Dumnezeu a avut un singur Fiu și El a fost misionar și medic. O slabă, slabă imitație a Lui sunt eu sau doresc să fiu. În această slujire sper să trăiesc și în ea doresc să mor”.

Dr. David Livingstone a luptat toată viața contra sclaviei, a analfabetismului și a superstițiilor. El a explorat Africa de la Cape Town până la ecuator, precum și de la o coastă la cealaltă. El a făcut cunoscută lumii cea mai vastă arie din suprafața pământului. În urma lui, triburile Africii erau presărate cu biserici cu păstori indigeni, cu școli și cu practici sanitare.

În 1873, era extenuat de puteri din cauza călătoriilor și a malariei, căci ploile tropicale au produs mari inundații. La 27 aprilie, a scris în jurnal, că se află la marginea lui Molilamo. El trimisese pe cineva să-i cumpere niște lapte de capră, dar nu a găsit nicăieri. Aceasta e ultima notă în jurnalul său. Dezinteria și frigurile îl mistuiau, căci din cauza inundațiilor toată apa era infectată. Însoțitorii săi, prin apă până la genunchi, l-au purtat, în speranța că vor putea găsi ceva să-i astâmpere setea, dar n-au găsit. La 29 aprilie 1873, au ajuns la satul de colibe numit Hala. Acolo, din cauza ploii, l-au așezat la adăpost sub o streășină, până i-au pregătit o colibă. Apoi l-au dus înăuntru și l-au culcat pe haina lui. El era așa de slăbit și bolnav, încât nu mai putea vorbi. Doi s-au dus să se culce, iar unul a fost lăsat ca strajă lângă el. Fiind rupt de oboseală, și cel de al treilea a adormit. În zorii dimineții, când s-a trezit cel de al treilea, l-a văzut pe Livingstone îngenunchiat. Când s-a apropiat de el, a constatat că de pe genunchi, cu capul între mâini, Livingstone plecase în veșnicie.

Atunci Susi și Ciumah, doi ucenici ai lui, care l-au iubit mult, i-au scos inima care a bătut pentru Africa și au îngropat-o la rădăcina copacului sub care era coliba în care a murit, iar trupul lui l-au îmbălsămat să-l trimită în Anglia. Vestea morții lui Dr. David Livingstone, a „omului bun”, s-a răspândit ca fulgerul și mii de credincioși au venit să-l vadă. Atunci s-a pornit cel mai lung cortegiu funebru din istorie. Trupul lui împachetat, legat de o prăjină spre a fi purtat de doi oameni, a fost dus până la Zanzibar, pe coasta de răsărit. Călătoria a durat nouă luni. Acolo l-au așezat pe vapor și a fost dus în Anglia. În mormântarea i s-a făcut la 18 aprilie 1874, cu mare pompă, ca unui demnitar și a fost depus într-un cavou în catedrala Westminster, unde sunt îngropați regii Angliei.

Dumnezeu își îngroapă robii, dar își poartă mai departe lucrarea.

CAPITOLUL 14

FELIX NEFF

Apostolul Alpilor

Atât tatăl cât și mama lui Felix Neff au fost necredincioși, dar cu atât mai izbitoare în ale credinței a devenit viața fiului lor. După pocăință, el a trăit o viață dăruită lui Dumnezeu în slujba altora, cu mare lepădare de sine și muncă asiduă pentru trezirea păcătoșilor din starea lor și întoarcerea lor la Dumnezeu.

În tinerețe, Felix a fost ofițer în armata elvețiană. Deși avea un salariu bun, îmbrăcăminte elegantă și perspectivă de înălțare în rang, el nu era mulțumit, nu avea pacea sufletului. Într-o zi, a găsit un tratat intitulat „Miere din stâncă”, scris de Thomas Willcock. L-a citit și l-a recitat. Prin acel tratat pe două pagini, Dumnezeu a găsit cu cale să-l trezească pe Felix. Mai târziu, el a scris: „Când după mii de hotărâri fără folos și mii de eforturi zadarnice, am învățat în sfârșit că nimic bun nu locuiește în mine, am fost bucuros să citesc tot conținutul care zugrăvea cu deplin adevăr starea mizerabilă a inimii mele și-mi arăta în același timp singurul remediu eficace. Cu toată bucuria am primit vestea bună, că noi trebuie să mergem de-a dreptul la El cu toată vina noastră, cu toată necredința și chiar cu toată nepocăința noastră”. Atunci, pe acel tratat, ofițerul a scris: „Felix Neff a găsit pacea prin aceste două pagini”.

În urma acestei experiențe lăuntrice, el a renunțat la rangul său și a dezbrăcat uniforma militară. Pâinea cea de toate zilele și-a câștigat-o muncind din greu cu sapa și lopata, dar se bucura că a găsit mântuirea sufletului. Nu era căsătorit și voia să-și devoteze viața în întregime vestirii Evangheliei, ajutând pe alții care nu o cunosc, așa cum el nu a cunoscut-o altădată, să o poată cunoaște și să o primească. Când era întrebat de alții: „Unde vei fi mâine? Ce vei face?” - el le răspundea: „Aceasta nu e treaba mea, întrebați pe Stăpânul meu”.

În anul 1823, s-a dus la Chazelet, o localitate în vârful Alpilor din partea Franței, să fie păstor la o bisericuță formată din șase familii de foști catolici, deveniți evanghelicici. Odinioară, aici în vârf de munte, și-au găsit refugiul o seamă de valdenzi, grupare evanghelică foarte prigoniată de catolici în secolul XIII. Ei au fondat localitatea aceea. Urmașii lor, în 500 de ani, au devenit necredincioși și au trecut la catolicism, ca să nu fie prigoniți. Șase familii erau proaspăt convertite și au format acea bisericuță evanghelică.

Datorită faptului că erau la mare distanță de lumea civilizată, izolați sus în vârf de munte, oamenii au devenit aproape barbari. Din septembrie până în aprilie ținea iarna, cu zăpadă mare și ger crâncen. Doar lupii dădeau târcoale pe afară, să găsească ceva pradă, oamenii stând toți în casele lor. La acea înălțime nu mai erau păduri, așa că erau lipsiți de lemne de foc. De fapt, casele lor nici nu aveau coșuri și nici ferestre. Pe timpul iernii, oamenii trăiau cu vitele în grajd și dormeau pe grămada de bălegar căci dădea căldură. Hainele le erau toate murdare, și așa le era și sufletul. Soția era tratată cu asprime, nu avea voie să stea la masă cu soțul, ci ea aștepta la spatele lui și el îi dădea bucata de pâine peste umăr. Ea o lua, îi pupa mâna și îi făcea o plecăciune. Corupția, desfrâul, certurile, bătăile se țineau lanț. Aceasta arată cum din bunici buni credincioși, nepoții pot ajunge în cea mai josnică decadere.

Între acești oameni, uitați de lume, s-a dus Neff să predice Evanghelia. El își dădea seama de greutățile mari în convertirea acestor oameni, dar avea o voință dârză, o renunțare la orice pretenții, numai să-i poată trezi la o viață pentru Dumnezeu. Îi era milă de ei. Nimic nu era prea mult, nici o jertfă prea mare, nici o muncă prea grea, numai să-i poată aduce pe calea Domnului. Mânca ce putea și unde putea. Din cauza aceasta s-a îmbolnăvit de stomac. Dar nu s-a dat bătut. În patru ani nu a dormit de cinci ori în același loc. Mă gândesc la ce distanță de o așa consacrare se află mulți din vestitorii Evangheliei de azi!

În serile din cursul săptămânii, Neff a început o școală. Într-un grajd, pe o grămadă mai mare de gunoi, ca să încapă cât mai mulți, la lumina unui opaiț, el aduna copiii să-i învețe carte. Cu mijloace improvizate se străduia să le deschidă mintea, să poată citi Cuvântul lui Dumnezeu. Ziua vizita familiile, intervenea unde erau neînțelegeri, ajuta pe cei bolnavi, căuta să facă față tuturor nevoilor. Dar mai presus de toate, căuta ca el să fie mereu în bună legătură cu Dumnezeu. El a scris:

„Bogățiile și cultura își au pericolul lor pentru biserică. Evanghelia e o plantă de deșert și de munte. Ea degenerază cu prea multă cultură și prea multe îngrășăminte. Ajunge să facă doar frunze bogate, arătoase, însă puțină roadă". Într-o scrisoare, vorbind despre rugăciune, a scris: „Dacă harul lui Dumnezeu nu vine îndată când l-am cerut, noi ne retragem și suntem ispitiți să ne văicărim. De obicei, inima noastră fiind departe de El, noi trebuie să facem câțiva pași, ca să ajungem la El. E ca o pompă care nu prea e folosită și ca să primești apă, trebuie să dai bine de brațul ei. Două sau trei minute de rugăciune uscată nu sunt de ajuns, ca să adape sufletul. Trebuie să-i acordăm mai mult timp, căci rugăciunea e mai necesară decât somnul, decât apa sau hrana.

Ieri după masă, aflându-mă singur în casă, am început să mă rog. La sfârșitul unei ore am găsit calea și apoi nu mi-a fost greu să mă țin aproape de Domnul până seara. Chiar și azi sunt foarte conștient de Prezența Sa. Fără rugăciune, viața noastră este o veritabilă moarte. Calea mântuirii nu e o știință seacă, ci o practică, o trăire a voii lui Dumnezeu. Peștele, fără apă, moare; tot așa și sufletul când e scos din elementul lui, care e harul Mântuitorului nostru, moare".

În mijlocul acelor munteni, el a avut nevoie de multă rugăciune și de multă răbdare. Dar rezultatele n-au întârziat să se arate. Tot mai puțini puteau fi găsiți la jocul de cărți, la dans și la băutura. Cineva a zis: „Dacă străinul acesta se mai mișcă mult pe aici, vânzătorii de băuturi îmbătătoare trebuie să-și închidă taraba, căci pierd clientela". Duhul Domnului trezea mereu, prin Neff, suflete care se pocăiau de păcatele lor și începeau o nouă viață. După cum, cu cât întunericul e mai mare, cu atât lumina se vede mai bine, tot așa a fost aici cu cei întorși la Dumnezeu. Schimbarea vieții lor a fost izbitoare. Această schimbare trezea și pe alții.

Neff nu pune preț pe paradă, pe lucrurile exterioare care izbesc ochii, ci pe viața lăuntrică. El nu a căutat să construiască un locaș de închinăciune impunător, o biserică cu ziduri moarte, ci o biserică vie. „Totul în lumea aceasta e vremelnic - a zis el - chiar și clădirea bisericii. Pentru o noapte care trece, nu e necesar să zidim o fortăreață. Un cort ușor sau o căruță cu coviltir e mai mult decât suficient. Măine, dacă vrea Domnul, vom fi în cetatea lui Dumnezeu".

În timpul scurtei perioade de vară, Neff i-a învățat să facă irigații spre a avea recolte mai bune. I-a învățat să cultive cartofi și i-a ajutat să construiască o școală. Astfel, convertirea multora a dus la schimbarea totală chiar a localității lor. Banii care nu i-au mai risipit pe băuturi, acum i-au putut folosi să-și îmbunătățească locuințele lor. Ca mântuiți, viața de familie a devenit alta. Atitudinea bărbatului față de soție s-a schimbat. La fel față de copii. Cântările de laudă pentru Dumnezeu au început din nou să răsună din vârful Alpilor. Acest ofițer, devenit misionar, a fost binecuvântat de Dumnezeu.

Dar munca sa intensă în toate domeniile a dus la o epuizare prematură a forțelor sale. După patru ani de muncă, s-a îmbolnăvit grav. Avea dureri cumplite. În ultimele săptămâni nu a mai putut să mănânce nimic, nu a putut să bea, nu a putut să doarmă, nici să vorbească. În această stare, a cerut unui frate să-i scrie, cu litere mari de o șchioapă, pe o hârtie mare, pe care a lipit-o la partea de la picioare a patului, ca s-o poată vedea mereu, cuvintele: „Cel ce crede în Mine are viața”. Acest text, el spunea că este pașaportul său de intrare în Împărăția veșnică. Neputând vorbi, arăta doar cu degetul la toți care veneau să-l viziteze. Înainte de a pleca în veșnicie, a șoptit celor ce erau lângă el: „Evanghelia e adevărată! E adevărată! Spuneți la revedere tuturor fraților. Eu mă înalț la Tatăl în deplină pace. Victorie! Victorie! Victorie în Isus Cristos!”

CAPITOLUL 15

HUDSON TAYLOR

Apostolul Chinei Interioare

Dumnezeu e Cel ce își alege oamenii și El îi pregătește în chip tainic pentru lucrarea la care îi cheamă. Important e ca ei să se lase învățați de El. De multe ori însă, robii Lui cad la test. Când Moise a fost trimis, a doua oară, să dea apă poporului din stâncă, i s-a cerut doar să vorbească stâncii; era ceva deosebit decât prima dată când i s-a spus să lovească stânca. Și chiar el, care văzuse atâtea lucrări minunate ale lui Dumnezeu, a căzut la test. E o mare onoare pentru Dumnezeu să te încrezi în El deplin și să-L asculți în totul. Atunci totul devine posibil. La o așa experiență a fost condus Hudson Taylor, unul din marii misionari, deschizători de drumuri în câmpul Evangheliei.

Hudson Taylor s-a născut la 21 mai 1832, în localitatea Barnsley, Anglia, din părinți credincioși. Deși era firav, a fost foarte disciplinat. Când era de cinci ani, el a mai avut un frate și o surioară. Părinții săi erau buni primitori de oaspeți și la acea vârstă fragedă, el spunea musafirilor că atunci când va fi mare, el va merge ca misionar în China. Fiind plăpând cu sănătatea sa, nu a fost trimis la școală până la 11 ani, dar învățase acasă să citească, să scrie, să compună și învățase chiar și limba ebraică pe care o citea curgător.

Părinții țineau foarte mult la punctualitate și la păstrarea cuvântului dat. Când se întâmpla ca unul din copii să nu-și respecte cuvântul, părinții erau adânc îndurerați și stăteau de vorbă cu el, uneori chiar aplicau sancțiuni, căci voiau să le formeze un caracter bun.

Când a mers la școală, prietenia cu alți copii l-a făcut să piardă interesul în cunoașterea Bibliei și în cele spirituale. Tatăl său avea o drogherie și în 1845, înainte de Crăciun, fiindcă avea mult lucru, l-a reținut de la școală, dar în timp ce îl ajuta pe tata, el își făcea și lecțiile la zi, ca și când ar fi fost la școală.

La 15 ani, a luat o slujbă la banca din localitate. Acolo, un funcționar mai în vârstă l-a înstrăinat mai mult de Dumnezeu. A ajuns să nu mai creadă în nimic. Nepăsarea a pus stăpânire pe sufletul său. Nu-i mai plăcea să meargă la biserică. Toată această stare a produs o mare durere tatălui și mamei lui. Chiar și soră-sa, care avea doar 13 ani, a început să se roage de trei ori pe zi, cu multă stăruință, pentru mântuirea lui Hudson. Toate acestea pe el îl deranjau nespun. Din cauza multelor ore lucrate la bancă, la lumina de gaz, ochii au început să i se inflameze. Atunci a părăsit acel serviciu.

La 17 ani, într-o sâmbătă după masă, Hudson era singur acasă. Mamă-sa era plecată departe, la niște rudeni. Acolo, deodată s-a sculat de la masă și a plecat singură într-o cameră să se roage, căci simțise o povară deosebită pentru fiul ei. Ea s-a adâncit în rugăciune și cu multe lacrimi a cerut mântuirea fiului ei și nu a vrut să se ridice de pe genunchi până nu a primit asigurarea că el e mântuit. În acea zi, la acea oră, Hudson fiind singur acasă, plictisit, s-a dus la biblioteca tatălui și a căutat ceva de citit, ca să-și omoare timpul. Ochii i-au fost atrași de un tratat cu titlul: „S-a isprăvit!” El știa că în prima parte a unui tratat de obicei se dădea o întâmplare, iar în partea a doua era învățătura sau morală. El și-a zis că are să citească prima parte, iar partea a doua o lasă altuia.

Tratatul însă arăta că mântuirea sufletului nostru a fost săvârșită pe Golgota; că acolo, prin moartea Domnului Isus Cristos, ea a fost isprăvită și că oricine, acum, o poate avea prin credință. Cuvintele acelea erau pentru sufletul său pustiu. În timp ce mamă-sa în depărtare stăruia pentru mântuirea lui, acolo, lângă bibliotecă, sufletul său copleșit de dragostea Domnului a îngenuncheat, a primit mântuirea și s-a predat Domnului. Atunci mama lui a primit încredințarea că fiul ei e mântuit. Când mamă-sa a venit acasă, el i-a ieșit în întâmpinare plin de bucurie și a vrut să-i spună noutatea. „Știu, fiul meu, știu, de două săptămâni mă bucur de noutatea ce vrei să-mi spui”.

Chiar din primele zile ale mântuirii sale, inima sa a început să bată pentru mântuirea altor păcătoși. El a început să se roage intens pentru aceasta și să stea de vorbă cu alții despre sufletul lor, arătându-le că mântuirea lor e isprăvită, ei doar trebuie să o primească.

„Îmi aduc bine aminte - a scris el - cum în bucuria inimii mele îmi vărsăm sufletul în fața lui Dumnezeu. Mereu, mereu, mărturiseam dragostea mea recunoscătoare către Cel ce a făcut totul pentru mine, care m-a mântuit, când eu pierdusem orice speranță și chiar orice dorință de mântuire. Acum, îl rugam să-mi dea ceva să fac pentru El, ca o gură de țâșnire a dragostei și recunoștinței mele.

„Mi-aduc foarte bine aminte cum m-am așezat pe altar pe mine, viața mea, prietenii mei, totul al meu, și adâncă solemnitate care a venit în sufletul meu cu asigurarea că jertfa mea a fost primită. Prezența lui Dumnezeu a devenit nespuse de reală și binecuvântată. Și-mi amintesc cum stăteam prosternat cu fața la pământ înaintea Lui, copleșit de uimire și de o nespuse bucurie. Nu știam pentru ce serviciu am fost acceptat, dar conștiința că nu mai sunt al meu pusese stăpânire pe mine și niciodată de atunci nu m-a părăsit”.

În anul 1850, el lucra încă în drogheria tatălui său, dar studia în același timp medicina. Apoi a devenit asistent al unui medic din Huli, în timp ce continua cu studiul medicinei, iar ca studiu personal a început învățarea limbii chineze prin comparația textului din Evanghelia după Luca în chineză și în engleză. Și într-un timp scurt a învățat sensul a 600 de caractere.

Întrucât își dădea seama că viața în China nu va fi ușoară, încă de acum și-a impus un trai spartan. La Huli și-a închiriat o cameră mică modestă. A renunțat la unt, lapte și alte delicatese și a început să se deprindă cu fulgi de ovăz, cu orez, cu pâine neagră și alte mâncări simple. Se scula dimineața la ora cinci și zilnic făcea 12 km pe jos până la locul de muncă.

Dr. Hardey, la care făcea serviciul, era un medic de vază în orașul Huli. Pentru munca ce o depunea Hudson, îi dădea o plată oarecare, dar era cam împrăștiat, mereu uita să-i dea banii. Întotdeauna treceau câteva zile, până ce Hudson îi aducea aminte. Din plata primită, el dădea a zecea parte pentru lucrarea lui Dumnezeu, iar cu restul plătea chiria, își cumpăra hrana și ajuta pe alți săraci. Duminica, făcea evanghelizare într-o parte mai neglijată a orașului, unde trăia populația săracă. Fiindcă se deprinsese să trăiască doar cu strictul necesar, din economiile rămase, căuta să ajute pe cei în mari nevoi. Cu cât cheltuia mai puțin pentru sine, cu atât putea să ajute mai mult pe alții, și cu atât el era mai fericit.

În perioada aceasta citise despre minunata lucrare desfășurată de George Müller cu întreținerea orfanilor. Fără să aibă bani și fără să ceară oamenilor, doar se pleca pe genunchi și îi spunea Domnului, și primea toate cele necesare. Aceasta l-a frapat pe Hudson Taylor. El s-a gândit că e mare lucru să ajungi să miști pe oameni prin Dumnezeu.

O așa viață dorea și el să trăiască, dar și-a zis că nu trebuie să aștepte până ce ajunge în China, ci să înceapă îndată. El spusese Domnului că vrea să se încreadă și să atârne cu totul de El, că nu mai vrea să-și ceară el salariul, ci Domnul să-l determine pe Hardey să-i dea plata. N-a trecut mult și a fost supus la două teste mari.

Era într-o duminică. După ce și-a terminat lucrarea sa de vestire a Evangheliei, a venit un om care i-a cerut să meargă, să se roage pentru soția sa, căci e pe moarte. Pe drum, după accentul lui, Hudson și-a dat seama că e irlandez și l-a întrebat de ce nu a trimis după preot. Omul oftând spuse că a fost să-l cheme, dar preotul a spus că vine dacă îi plătește înainte, iar el fiind sărac, cu soția în gura morții, i-a spus că nu are bani nici să cumpere pâine la copilași, iar preotul, fără bani, n-a vrut să vină. Ajunși acasă, Hudson fu izbit de starea de mizerie în care se aflau. Ochii copilașilor erau vârâți în cap, din cauza lipsei de alimentație; bolnava se zbătea în chinuri.

El se apropie de patul ei, îi vorbește puțin, apoi se rugă pentru ea. Se gândi imediat că ar trebui să-i ajute, dar în buzunar nu avea decât jumătate de coroană, care era pentru masa lui din seara aceea. Gândul îi spuse că el poate ar găsi acasă ceva să mănânce, dar iarăși ispitorul îi șopti că nu are nimic pentru a doua zi dimineața. Dacă nu ar fi fost o monedă, ci mărunțiș, putea să dea câțiva bănuți, dar așa nu poate. El a căutat să-i mângâie spunându-le că este în cer un Tată care îi poate ajuta, deci să se încreadă în El. Dar conștiința începu să-l mustre:

„Fățarnicule, spui la niște neconvertiți să se încreadă în Dumnezeu, iar tu însuși nu ești gata să te încrezi în El, ci în jumătatea ta de coroană". În sufletul său se purtă o luptă teribilă. La sfârșit, omul îi zise: „Pentru Numele lui Dumnezeu, dacă ai putea să ne ajuți cu ceva". Imediat lui Hudson i-au venit în minte cuvintele: „Celui ce-ți cere, dă-i". El își vârî mâna în buzunar, scoase moneda și o puse în mâna omului necăjit, zicând că e puțin, dar e tot ce are el. Într-o clipă, inima îi fu copleșită de bucurie, iar piedica binecuvântărilor s-a dus pe veci. Cu acea monedă, viața femeii a fost salvată, iar Hudson mulțumea că viața lui însuși a fost salvată din cătușa dragostei de bani. Și în loc să meargă acasă ca un înfrânt, păstrând acea jumătate de coroană, s-a întors cântând de bucurie. Buzunarul îi era ușurat, dar mai important era că inima îi era ușurată.

Dimineața când trebuia să-și ia micul dejunul, a venit poștașul. El de obicei nu primea scrisori luni dimineața, așa că a rămas surprins. S-a uitat la scris, dar nu-și putea da seama de la cine este. Desfăcu scrisoarea și găsi în plic o pereche de mănuși de copil, puse într-o coală de hârtie pe care nu era scris nimic, iar când luă mănușile, căzu jos o monedă de jumătate de galben. „Slavă Domnului - zise Hudson - patru sute de procente câștig pentru o investiție de 12 ore. Ce bucuroși ar fi toți negustorii din Huli, dacă împrumutându-și banii lor, ar primi o așa dobândă ridicată". Primul test l-a trecut cu bine. De acum, el își zicea că poate merge în China.

„Nu vă pot spune - a scris el - că adeseori mintea mea a recurs la acest incident sau la tot ajutorul ce mi-a fost dat în circumstanțe grele. Dacă suntem credincioși lui Dumnezeu în lucrurile mici, vom căpăta experiență și tărie care ne vor fi de ajutor în cele mai serioase încercări ale vieții”.

Apoi a urmat al doilea test. Trecuse deja ziua când trebuia să primească plata. Era sâmbătă seara. El trebuia în seara aceea să-și plătească chiria și să-și cumpere de ale mâncării. Toată ziua s-a rugat ca Domnul să-l miște pe Dr. Hardey să-i plătească, fără ca el să ceară. S-a înserat și nici un răspuns. Frământarea lui lăuntrică nu era cauzată așa mult de nevoia banilor, căci doar trebuia să-i ceară și îi avea, dar el voia să vadă dacă poate merge în China bizuindu-se în totul pe Dumnezeu, fără să ceară un ban de la oameni. Deși s-a înserat, în sufletul său se ruga mereu. Să ceară el banii nu voia, dar în minte îi venea gândul cum va da ochi cu proprietărea casei, fără să-i plătească chiria datorată. Oare nu s-a rugat el cu destulă stăruință? Sau n-a avut destulă credință? De ce nu primește răspuns?

În sfârșit, Dr. Hardey își terminase înregistrarea rețetelor și toate lucrările cu registrul, se îndreptă în scaun și începu să vorbească cu Hudson despre lucrările lui Dumnezeu. El era un bun credincios și când aveau puțin timp liber discutau despre cele spirituale. Hudson era încă ocupat cu fierberea unor siropuri medicinale, care cereau multă atenție, așa că era tăcut. Deodată, Dr. Hardey își întrerupse firul vorbirii și zise: „Taylor, nu a fost azi ziua când trebuia să-ți dau salariul?" Închipuți-vă emoția lui Hudson. Învârtea medicamentul cu spatele la medic și îi răspunse încet, dar tresăltarea era în sufletul său. Bucurie de o clipă, căci doctorul continuă: „Îmi pare rău că nu mi-ai adus aminte. Tu știi că sunt foarte ocupat. Dacă îmi aminteai doar cu puțin înainte, dar acum am trimis toți banii la bancă. Altfel, îți plăteam acum”.

Dacă ar fi fost lovit în moalele capului, nu ar fi fost Hudson mai năucit decât de aceste vorbe. A fost bine că era cu spatele la doctor, și care nu a putut observa amărăciunea și întunecarea feței sale. Doctorul se îmbracă și plecă acasă, doar alătura. Hudson se duse imediat în cămăruța din dos și căută liniștirea în fața Domnului. Curând deveni calm și chiar plin de bucurie. Mulțumi Domnului și pentru această stare. Știa că Domnul își are căile Lui nepricepute de noi și că el trebuia să aștepte în răbdare răspunsul Lui.

Terminase lucrul cu prepararea medicamentelor și luă Biblia să se pregătească pentru duminică. Pe la ora zece seara, și-a luat pardesiul să plece. Era târziu și își zicea că probabil proprietărea s-a culcat, iar luni, va face Domnul cumva să-i poată plăti chiria. Când da să închidă ușa să plece, auzi pașii doctorului. Râdea și se amuza singur. Intră, ceru condica cu cei datornici și îi spuse că unul din cei mai bogați pacienți, acum la ora zece a venit să-și plătească datoria. Parcă n-ar fi avut timp luni sau în altă zi. Doctorul se amuza, auzi, la ora zece noaptea să vină bogătașul să-și plătească datoria. Cazul acesta privit de un necunosător era de râs. Dar el fusese trimis de o mână nevăzută, constrâns să aducă acei bani. Doctorul șterse din registru datoria aceluia om,

se uită la bani și zise: „Taylor, ia acești bani, nu am mărunțiș, dar restul ți-i dau săptămâna viitoare”. Hudson luă banii, iar doctorul se întoarse acasă. Atunci Hudson intră iarăși în cămăruță, se prosternu în fața Domnului și Îi mulțumi pentru răspunsul primit. Acum, putea pleca în China, căci avea convingerea că Dumnezeu poate mișca oamenii spre împlinirea planului Său.

Din Huli, Hudson s-a mutat la Londra și a intrat, ca student la medicină, pentru practică la un mare spital. Acum el atârna de Domnul pentru toate trebuințele sale. Deși tatăl său s-a oferit să-l ajute, el a declinat oferta spunând că Domnul îi va purta de grijă. Un unchi l-a primit în casa sa pentru câteva săptămâni, până ce se stabilește, dar încolo el nu avea nimic rezolvat.

Încă înainte de a părăsi orașul Huli, el a scris mamei sale: „Eu într-adevăr probez adevărul Cuvântului: “Celui cu inima tare, Tu-i cheazăuiești pacea, da, pacea, căci se încrede în Tine”. Minte mea e liniștită de parcă o sută de lire sterline ar fi în buzunarul meu. O, de m-ar ține Domnul mereu astfel, simplu depinzând de El pentru orice binecuvântare, atât materială cât și spirituală”.

Iar sorei sale Amelia, i-a scris din Londra: „Nici o situație nu s-a schimbat aici în Londra, ca să mi se potrivească mie, dar nu sunt îngrijorat, căci “El este același ieri, azi și în veci”. Dragostea Lui nu scade, Cuvântul Său nu se schimbă, puterea Sa e aceeași; deci inima care se încrede în El, e păstrată în deplină pace... Știu că El mă încearcă numai, ca să-mi dezvolte credința și că totul e făcut în dragoste. Deci, dacă El e glorificat, eu sunt mulțumit”.

Hudson Taylor a căutat să trăiască prin credință, căci zicea el, dacă falimentează în aceasta, este mult mai bine să falimenteze în Londra decât în China. De aceea, el și-a tăiat orice sursă de venit. Doar de Dumnezeu cel viu el avea nevoie. Ca un copil, Lui îi prezenta toate problemele. Nici una nu era prea mică sau prea mare. Și Domnul a dovedit că e în stare să-l ajute. Toate promisiunile Lui sunt da și Amin.

După un an, Societatea Evanghelică Chineză l-a angajat pentru misiunea în China și pe data de 10 septembrie 1853, a plecat la Shanghai. Avea 21 de ani.

După un voiaj de cinci luni și jumătate, cu mari primejdii, la 1 martie 1854, a ajuns în dorita Chină. Acolo însă era război civil, mari tulburări. Străinii erau îngăduiți să locuiască doar în Shanghai și alte patru orașe porturi. Cu mari dificultăți, Hudson abia a primit permisiunea să locuiască în Shanghai. Abia mult mai târziu, când a ajuns să-și ia personal răspunderea pentru mai mulți misionari, și-a dat seama că i-au fost mult folositoare toate greutățile întâmpinate la început. Războiul civil a mai durat încă vreo 11 ani. Situația era jalnică. Sângele era vărsat fără nici o milă. Lipsurile, mizeria se vedeau pretutindeni. Suferințele erau de nedescris. El a intrat în această suferință și inima lui simțitoare s-a încărcat cu această suferință. Tatăl, plin de dragoste, avea să-l învețe încă multe lecții, ca la rândul său, el să poată ajuta pe alții.

S-a izbit de multe greutăți. Cu mare greutate a putut găsi o casă pe care a închiriat-o. Dar și aceasta a fost o bucurie efemeră. Casa nu era în zona permisă străinilor, ci într-o zonă de război. Tunurile mereu băteau pe lângă ea. Într-o zi, au dat foc casei vecine. Dându-și seama de pericol, a părăsit-o și s-a dus de a locuit pentru o vreme cu un alt misionar. Hrană nu prea se găsea. A fost bine că încă din Anglia el se deprinsese cu mâncare simplă. Bani i s-au terminat, iar din Anglia prima scrisoare a primit-o abia după patru luni.

Cu toată această situație critică, el s-a apucat imediat de lucru. Învăța dialectul local al limbii. El știa mandarina, dar la Shanghai se vorbea un alt dialect. Ca medic, căuta să ajute la alinarea durerilor și suferințelor aceluiași popor și chiar înainte de a putea conversa cu ei, le împărțea tratate și porțiuni din Scripturi în limba lor. Dorea să-i ajute să cunoască mântuirea lui Dumnezeu. Pe un carton mare el scria în chineză texte biblice și le repeta cu pacienții lui. Copiii se adunau cu grămada la el, iar el făcea școală cu ei, învățându-i și o seamă de cântece creștinești pe care copiii le cântau cu multă plăcere.

După o vreme, și-a lăsat părul lung pe care l-a împletit într-o codiță pe spate, după obiceiul locului și a schimbat costumele sale cu haine chinezești. Aceasta l-a făcut să aibă multă trecere între chinezi, dar a ajuns să fie vorbit de rău, criticat aspru de ceilalți europeni, ba chiar și de misionarii mai vechi care nu și-au schimbat portul. Îl considerau fanatic. Doamnele spuneau că a făcut cel mai fantastic sacrilegiu. Dar el, de dimineața până seara târziu, își vedea de lucrul său, fără să dea importanță la ceea ce spuneau unii și alții.

Predicând Evanghelia, Hudson Taylor a ridicat împotriva sa pe preoții budiști, care nu doreau să audă de o altă religie, căci se temeau că pierd poporul. Adeseori s-a văzut înconjurat de mulțimi împotrivoare. Odată abia a scăpat cu viață sărind într-o barcă și plecând de acolo.

În iarna anului 1855, Hudson și-a cumpărat o casă-barcă cu care a plecat spre interiorul Chinei să vestească Evanghelia. Uneori a trecut pe lângă scene de război, a întâlnit trupe de răsculați și trupe guvernamentale, care puteau să-l prindă și să ceară preț de răscumpărare, cum au făcut cu alții, dar el a fost ocrotit de mâna cea bună a Domnului.

În timp de un an și jumătate, el a ajuns să stăpânească bine două dialecte și să vorbească curgător. El s-a înfrățit cu poporul chinez și a devenit misionar al poporului. Câștigase așa de mult inima lor, încât cei de pe insula Tsung Ming nu mai voiau să-l lase să plece de la ei, ci să rămână medicul lor. Faptul că era smerit, prietenos cu toți, gata să ajute, precum și datorită faptului că adoptase îmbrăcămintea lor, i-a dat mare trecere. A petrecut cu ei o vreme, dar fiindcă trebuia să-și procure haine călduroase pentru iarnă, el s-a reîntors la Shanghai. Acolo, a aflat că farmaciștii de pe insulă au cerut arestarea lui, iar consulatul britanic i-a pus în vedere să rămână în cadrul celor cinci orașe, unde sunt îngăduiți străinii, altfel riscă să piardă protecția guvernului britanic.

În vremea aceasta, Taylor a întâlnit pe un alt misionar numit William Burns, care era fără familie și care, la fel, adoptase hainele chinezești. Ei au devenit buni prieteni, căci aveau multe vederi comune și au început să lucreze împreună. Auzind de nevoia de misionari în partea sudică, au mers împreună la Swatow, unde au predicat Evanghelia și au făcut lucrul medical. Mulți nu iubeau predica, dar din cauză că consultările și tratamentul erau gratuit, ascultau și predica. După șase luni de lucru împreună, au trebuit să se despartă. Taylor s-a reîntors la Shanghai din pricina sănătății sale deteriorate. El își lăsase echipamentul său medical și lada cu medicamente la Shanghai, dar nu le-a mai găsit, căci au fost distruse de un incendiu. Nu știa de ce s-a întâmplat așa, dar știa că e o bună motivare în spate. Cu niște bani ce îi fuseseră trimiși de un prieten din Anglia, reuși să-și procure medicamentele de care el avea nevoie. Curând a fost gata din nou să plece la drum. Acum s-a gândit să facă o vizită lui Dr. Parker la Ningpo, dar a fost jefuit pe drum și a trebuit să se întoarcă înapoi. Se gândea să plece la Swatow, dar a fost nevoit să amâne plecarea, căci primise vestea că sosește o nouă familie de misionari și trebuia să-i aștepte în port. În acea săptămână a aflat că misionarul Burns, prietenul lui, a fost arestat și trimis sub escortă o cale de 31 zile pe jos până la Canton. El a fost foarte întristat din pricina acestor evenimente, dar refugiul său a fost la Domnul. Și încă o dată s-a dovedit că toate lucrurile lucrează spre binele celor ce iubesc pe Domnul.

După puțin timp a plecat la Ningpo. Acolo a auzit de începerea ostilităților între Anglia și China. Flota britanică a bombardat două zile la rând orașul Canton, apoi trupele britanice au ocupat orașul. Acum se gândea la Burns că dacă n-ar fi fost arestat, ci ar fi fost în Swatow, probabil că ar fi fost omorât pentru atacul britanicilor, dar așa a scăpat cu viață. Uneori și cele mai critice situații pot avea ascunsă o deosebită binecuvântare.

Războiul a durat patru ani și a îngreunat mult lucrarea misionarilor. Totuși, sămânța Cuvântului a început să-și facă lucrarea. După doi ani și jumătate, capela în care țineau serviciile de închinăciune s-a umplut de ascultători. Un prim convertit a fost Ni, un conducător budist și mare negustor de bumbac. El a fost foarte religios și președinte al unei societăți idolatre, dar nu avea pacea sufletului. Odată, în timp ce Hudson vorbea din Evanghelia după Ioan 3:14-16, mintea lui Ni a fost luminată de Duhul Sfânt. El s-a ridicat și a zis: „Multă vreme eu am căutat adevărul, fără să-l găsesc. Am călătorit aproape și departe... În Confucianism, în Budism, în Taoism n-am găsit odihna. Dar am găsit odihnă în ceea ce am găsit în seara aceasta. De acum eu sunt un credincios în Isus”. Din acea seară, el a devenit un înflăcărat urmaș al Domnului Isus Cristos. El l-a luat pe Hudson și l-a dus la societatea unde el fusese președinte. Acolo, Ni a spus tuturor cum el a găsit pacea. Un altul din acea societate a fost câștigat prin mărturia lui. Ni a devenit un bun câștigător de suflete. Într-o zi, Ni a întrebat pe Taylor: „De când știți voi despre vestea bună a Evangheliei?” - „De câteva sute de ani”. - „De câteva sute de ani? Tatăl meu a căutat adevărul și a murit fără să-l găsească. De ce nu ați venit mai demult la noi?” Pentru Taylor a fost un moment de durere pe care nu l-a uitat niciodată. Ni își făcea timp și căuta pe alții să-i conducă la picioarele Domnului. Printre cei câștigați de el au fost: Wang, fermierul, Neng-kuei, făcătorul de coșuri, învățătoarea Tsiu și alți patru. Ei au fost primele roade pe acest câmp al misiunii și au devenit foarte folositori.

În al patrulea an în China, Hudson Taylor s-a căsătorit cu Maria Dyer, fiica unor misionari din China, pe care o cunoștea de mai multă vreme. Maria era la Școala Misionară de Fete din Ningpo, unde era directoare misionara Aldersey. Aceasta a fost foarte potrivnică la căsătoria Mariei cu Hudson, deși Maria îl iubea mult. Directoarea nu-l putea suporta pe Taylor din pricină că lepădase hainele englezești și adoptase hainele chinezești. A vorbit de multe ori împotriva lui și odată chiar o obligase pe Maria să-i scrie că nu se căsătorește cu el. Dar până în cele din urmă, dragostea a biruit. Ei locuiau în orașe diferite, la distanță și tratau problema căsătoriei doar prin corespondență. Într-o zi însă, s-au întâlnit și și-au mărturisit dragostea unul pentru celălalt și, sâmbătă 23 ianuarie 1858, au avut căsătoria.

Maria rămăsese orfană de mamă la vârsta de 10 ani, iar de tatăl ei abia își aducea aminte, căci murise înainte de mamă-sa. Împreună cu sora ei, ele erau ajutoare ale directoarei la Școala Misionară de Fete. Ea avea o fire blajină, o tandrețe naturală și o minte ascuțită. Era drăguță ca fizic, cu un caracter nobil, iubea sfințenia și apropierea de Dumnezeu. Se convertise și făcea lucrarea pentru Dumnezeu cu toată inima. Vorbea fluent chineza, căci acolo crescuse, și spunea tuturor despre dragostea lui Dumnezeu. Nu e de mirare că Taylor, întâlnind-o odată, i s-a legat inima de ea. La fel, inima ei simțitoare a îndrăgit simplitatea lui, spiritul lui de sacrificiu cu care ajuta pe cei nevoiași; chiar și hainele chinezești ce Taylor le purta și pe care alții le urau, ei îi erau dragi și scumpe. Dar mai presus de acestea, ea îl iubea, fiindcă el îl iubea pe Dumnezeu și trăia prin credință. Chiar împotrivirea ce au întâmpinat-o, n-a fost decât să cimenteze bine dragostea lor.

M. Broomhall, în cartea sa „Hudson Taylor, omul care a crezut pe Dumnezeu”, la pagina 78, spune că Maria, sosind cu o zi înainte de căsătorie, el a fost foarte încurcat, căci nu avea nimic ce să-i pună înainte pentru dejun și nu avea nici bani. Dar Dumnezeu este un ajutor care nu lipsește niciodată în nevoi, căci imediat a sosit și un cec și astfel au putut să-și procure cele necesare. Aceasta a fost, probabil, ca Maria să știe dintru început că trebuie să se încreadă în Domnul chiar și pentru micul dejun.

Ea a fost un ajutor potrivit de la Dumnezeu pentru Hudson Taylor. Îi împărtășea simțămintele, îl încuraja în lucrarea medicală, îl mângâia în necazuri și îl sprijinea în rezolvarea problemelor prin rugăciune. În scurgerea vremii, Domnul i-a binecuvântat cu o fetiță și patru băieți.

În perioada aceasta, Hudson lucra la spitalul lui Dr. Parker, la Ningpo. Era un spital nou, situat într-o poziție splendidă, aproape de una din porțile cetății și cu vederea spre râu. Clădirile înalte, frumos construite atrăgeau zilnic privirile a mii de trecători. Dr. Parker cheltuisese o frumoasă sumă de bani cu construirea și înzestrarea acestui spital. Camerele erau pline de bolnavi, iar dispensarul zilnic era plin de pacienți veniți pentru consultație. Aici Taylor avea zilnic prilejul să spună altora vestea bună a Evangheliei.

Inima acestui brav slujitor al Domnului era copleșită de întristare. Soția îi murise și Dr. Parker rămăsese cu patru copii. Unul din ei a contactat o boală serioasă. Drept urmare, într-o zi din vara anului 1859, Dr. Parker l-a anunțat pe Taylor că, pentru sănătatea copiilor, trebuie să se întoarcă în Scoția și că îl lasă pe el să conducă spitalul. La acea oră, spitalul nu avea fonduri, căci nimeni nu plătea nimic. El a fost întreținut din sumele primite pentru consultații la cabinetul special pentru străini al lui Dr. Parker. Nici un alt medic nu a fost gata să-și ia răspunderea aceasta, dar Hudson, după ce a căutat răspunsul Domnului prin rugăciune, a acceptat știind că Dumnezeu poate purta de grijă și pentru întreținerea acestui spital. Spitalul avea 60 de paturi și spitalizarea, consultațiile, medicamentele, tratamentul, totul era gratuit.

Taylor era conștient că nu se putea aștepta să primească ajutoare din Anglia în privința aceasta, căci până să ajungă apelul său ar trece câteva luni, și la fel chiar dacă s-ar găsi unii să doneze bani pentru spital, ar dura alte patru-cinci luni. Deci, nu se putea bizui pe un așa suport, dar el a învățat să se bizuie în totul pe Domnul.

Datorită lipsei de fonduri, Taylor a apelat la noii convertiți, ca în măsura posibilităților să facă muncă voluntară. Îndată Ni, Wang, Neng-kuei, Tsin, Wang zugravul și alții au fost gata să ajute pe cei bolnavi. În felul acesta, bugetul personalului salariat a fost tăiat. Unii pregăteau mâncarea, alții făceau curățenie, alții serveau masa bolnavilor. Fiecare făcea ceva cu dragă inimă și în tot spitalul s-a introdus un nou spirit de bucurie și de mărturie. Ei împărtășeau cum a fost vindecat sufletul lor de Cristos Domnul și ce îi face să se bucure atât de mult. Din acea zi, de când au intrat voluntarii în acțiune, mulți bolnavi au fost vindecați nu numai în trupurile lor, ci și în suflet, vindecare care era mult mai importantă. Dragostea arătată de noii convertiți a fost cuceritoare, în saloane se auzeau acum nu vaiete, ci cântări de slăvire a Mântuitorului.

Mai mult, toți bolnavii au ajuns să știe că spitalul nu are fonduri și că grupul de creștini, lucrători voluntari împreună cu Hudson Taylor se roagă ca Dumnezeu să le dea cele necesare și toți așteptau să vadă dacă Dumnezeul creștinilor răspunde rugăciunilor. Într-o dimineață, sora Kuei-hua, bucătăreasa, a venit la ora de rugăciune și le-a spus că a început ultimul sac de orez. Atunci Hudson a zis: „Asta înseamnă că timpul prielnic Domnului să ne ajute e aproape”. Și așa a fost. Înainte ca să se termine sacul de orez, Hudson a primit o scrisoare care a rămas memorabilă. Era de la un credincios numit Berger, care le-a trimis un cec de 50 lire sterline, ceea ce era o sumă frumoasă. Alături de cec era o scrisoare, în care Berger spunea că tatăl său a murit și i-a lăsat o mare avere, iar el are de toate și nu mai vrea să-și bată capul și cu averea tatălui său. În timp ce se gândea ce ar putea face cu banii, a simțit o povară deosebită pentru China și de aceea, a trimis acest cec. El îi cerea lui Hudson să-i scrie dacă poate folosi și ceilalți bani. În timp ce citea scrisoarea, inima lui Taylor a fost copleșită de bucurie. Îndată i-a adunat pe toți în capelă, le-a spus ce era în scrisoare și le-a arătat cecul. Toți au început să strige de bucurie, încât a răsunat tot spitalul. Apoi au îngenuncheat și au mulțumit Domnului din toată inima pentru răspunsul primit la rugăciunile lor. Cu fețele strălucitoare de bucurie au trecut prin saloane și au împărtășit bolnavilor bucuria lor. „Unde este un idol sau un zeu care să poată face așa ceva?” - era întrebarea pe buzele tuturor. Nu-i nici o mirare că inima lui Taylor era copleșită de bucurie și mulțumire. Dacă el nu ar fi luat răspunderea spitalului oare ar fi fost din cauza lipsei de fonduri sau a lipsei de credință? Dacă el nu ar fi avut credință, cum ar fi ajuns săracii Chinei, ce se aflau în spital, să știe ceva despre lucrările minunate ale Dumnezeului celui viu? În timp de 9 luni, 16 pacienți au fost convertiți și botezați și alții vreo 30 din afara spitalului.

În vara anului 1860, după cinci ani de muncă intensă, fără să se cruțe, fără să-și ia concediu de odihnă, sănătatea lui Hudson Taylor a fost zdruncinată, era surmenat și bolnav. Nu ar fi vrut să lase câmpul de misiune, de aceea a muncit până nu a mai putut, dar biruit fiind de boală, a lăsat pe Dr. Jones cu soția și ajutoarele, iar el cu soția sa s-au reîntors în Anglia.

Fiul său, descriindu-i biografia în cartea „Secretul spiritual al lui Hudson Taylor”, spune că a găsit 12 carnete cu notițe zilnice scrise de mâna lui Hudson, care ascund în filele lor munca asiduă depusă în cei cinci ani de la început, greutățile întâmpinate, încercările credinței, luptele lui lăuntrice, mijlocirile și lacrimile sale, lipsurile avute și felul minunat cum Dumnezeu a suplinit toate nevoile sale, rugăciunile sale și răspunsurile primite. Acele file revelează o creștere a intimității sale cu Dumnezeu și o tot mai mare dependență de Dumnezeu. Se observă un prelung exercițiu al sufletului în cunoașterea și trăirea voii lui Dumnezeu, un om care umblă prin credință, iar nu prin vedere. Deși era tânăr, având doar 26 ani, el atinsese adâncimi spirituale pe care nu mulți alții le-au atins.

Când au plecat în Anglia, el a luat cu sine și manuscrisul cu traducerea Noului Testament, în dialectul Ningpo, la care lucrase mult. Imediat după sosirea sa în China, Societatea Biblică Britanică acceptase să tipărească o nouă ediție în limba chineză. De aceea, cu toată munca lui intensă în predicarea Evangheliei, în consultarea și tratarea bolnavilor, el și-a făcut timp și pentru această lucrare. De asemenea, avea în manuscris cartea „Nevoile spirituale și pretențiile Chinei”, pe care voia s-o dea la tipar. În ea vorbea despre China Interioară, unde el dorea să-și extindă lucrarea.

La sosirea în Anglia, starea sănătății lui era așa de deplorabilă, încât medicii nu credeau că se va putea întoarce pe câmpul de misiune. Dar Dumnezeu a hotărât altfel. El s-a refăcut foarte rapid și, îndată ce s-a simțit mai bine, s-a înscris la cursuri de chirurgie pe care le-a absolvit cu bine la sfârșitul celor doi ani petrecuți în Anglia.

În Anglia, la început au locuit la Amelia, sora lui, care se căsătorise și avea locuința în Londra de Est, unde străzile erau pline de praf, iar când ploua, erau pline cu noroi.

Un vechi prieten al lui Hudson l-a invitat să meargă la el pentru câteva zile în orașul Brighton, pe coastă. Maria, care avea în vedere sănătatea lui, a acceptat îndată invitația. Timpul petrecut acolo a fost binecuvântat. Plimbările lui pe nisipul mării l-au înviorat fiziceste, dar gândurile lui l-au dus departe la milioanele de pierduți pe care îi iubea. Acolo, lună de lună, mureau nemântuite cam un milion de suflete.

Într-o duminică dimineața, în timp ce se afla în biserica din Brighton, cu popor mult ce cânta cu toată bucuria, Hudson a auzit o voce pe care nimeni altul n-a auzit-o: „Mai am și alte oi... și pe acelea trebuie să le aduc”. A

fost un susur la urechea sa. De aceea, el a uitat de sine, de starea sănătății sale. Duhul îi da zor să se reîntoarcă în China.

Restul timpului petrecut în Anglia a fost folosit pentru înrolarea de noi misionari și strângerea de fonduri. El nu cerea bani, ci arăta nevoile mari de acolo și își expunea planul său de a pătrunde în interiorul Chinei, unde nu era nici un misionar. Fratele Berger, care îi trimisese ajutorul în ceasul de nevoie pentru spital, acum l-a primit în casa sa, i-a devenit prieten și a luat asupra sa sarcina să corespundă cu candidații pentru misiune și cu primirea de sume pentru misiunea Chinei Interioare. Elmer L. Towns, în cartea sa: „The Christian Hall of Fame”, pagina 122, spune că această misiune a fost „o misiune numai prin credință”. Deci, acolo în casa lui Berger s-au pus bazele și chiar denumirea acestei misiuni. Berger a fost un bun credincios, un om practic și avea o bază financiară, avea o fabrică. Zilele de post și rugăciune cu Berger au adus o ploaie de binecuvântări. În primul buletin al acestei misiuni, Berger spunea că deja au sosit banii necesari pentru nevoile de călătorie ale familiei Hudson Taylor și pentru angajarea și trimiterea altor misionari.

După doi ani, Hudson Taylor cu familia și cu alți 16 misionari au plecat pe câmpul de misiune din China. Călătoria a fost grea, cu uragane și se părea că toți vor ajunge în adânc. Dar Domnul a folosit chiar și furtunile ca să-și arate puterea Sa și să-l facă cunoscut pe robul Său, omul credinței, care intervenea prin rugăciune în momentele cele mai critice. Așa se explică faptul că 20 de marinari din cei 34, câți erau de serviciu pe corabie, s-au predat Domnului înainte de terminarea călătoriei. Ce binecuvântate roade! Pare-se că aceștia erau pârga misiunii nou înființate, care avea să conducă mii și mii de suflete la picioarele Domnului.

De data aceasta, misionarii au căutat să pătrundă în interior. Din partea celorlalți misionari au fost tratați cu ironie, au fost luați în râs. Unii spuneau că trebuie să-și plătească o gardă personală, căci guvernul garantează paza străinilor numai în cele cinci orașe porturi. Alții spuneau că e ieșit din comun, că e dornic de aventuri, că el vrea să fie altfel decât ceilalți. El însă avea pe inimă nevoile milioaneilor de suflete, care niciodată n-au auzit de Evanghelie.

Din afară a întâmpinat piedici, greutăți. Din Shanghai totuși au plecat cu barca-casă pe râu în sus spre interior. Toți misionarii au îmbrăcat haine chinezești. Cu limba se puteau descurca, fiindcă în cele patru luni de voiaj, toți cei 16 noi misionari au făcut școală de limbă chineză, dimineața cu Hudson, iar după-masă cu Maria. În câteva localități s-au oprit și au căutat să închirieze locuințe, ca să lase 2-3 misionari, dar n-au reușit. Astfel că au mers toți împreună până în orașul Hangchow. Aici, două-trei familii de misionari au găsit locuințe, dar numaidecât s-a stârnit împotriva localnicilor și cei ce vroiau să le închirieze, și-au schimbat cuvântul. Era toamnă târzie și în bărcile-casă pe râu era rece. În plus, barcagii voiau să se întoarcă la Shanghai. Atunci, Hudson a plecat singur în căutare, iar Maria cu ceilalți s-au adunat la rugăciune. Ea le-a cerut să se liniștească, fiindcă Dumnezeu le va purta de grijă. Dimineața ea citise Psalmul 60 și la versetele 9-11 a fost ceva bun pentru ei toți: „Cine mă va duce în cetatea întărită? Cine mă va duce în Edom? Oare nu Tu, Dumnezeule?... Dă-ne ajutor împotriva vrăjmașului, căci ajutorul omului este zadarnic!” Acum l-au citit cu toții și ora de rugăciune ce a urmat, a preschimbat toată frământarea lor într-o încredere deplină în Domnul. Acele clipe au rămas neuitate pentru toți, căci afară au și auzit vocea lui Hudson, dar nu știau ce veste le aduce. Nu era decât o împlinire a promisiunii: “Înainte de a Mă chema, le voi răspunde”. O casă gata amenajată îi aștepta și se putea ajunge acolo cu bărcile, fără să fie observați. Așa că în noaptea aceea au putut dormi într-o casă liniștită. Dumnezeu rânduse casa aceasta pentru ei cu o săptămână înainte. Iar în zilele următoare, Hudson a găsit o casă mare unde s-au mutat și au făcut-o cartierul general al misiunii lor. Aici au început serviciile religioase și au deschis un dispensar. În decembrie 1866, la serviciile de evanghelizare se adunau câte 60 de chinezi, iar în primăvara anului 1867, numărul a crescut până la 200 de persoane. La fel, bolnavii veneau cu grămada la dispensar, încât Hudson trebuia să lucreze până seara târziu, când cădea frânt de oboseală. După câțiva timp, a sosit un alt medic misionar, John McCarthy, care i-a fost de mult ajutor. Totuși, greutăți de tot felul au început să se ridice în calea lucrării. Ei pătrunseseră în adâncimile întinericului și vrăjmașul și-a mobilizat hoardele împotriva lor. Cu cât lucrarea creștea, cu atât furia vrăjmașului cât și lupta lor era mai mare. În luna mai, au avut un botez cu primii convertiți în interiorul Chinei. Domnul le-a dat această bucurie în mijlocul necazurilor.

În zilele fierbinți de vară ale anului 1867, Gracie, fetița lor de opt ani, s-a îmbolnăvit rău. Au căutat s-o ducă la dealuri, unde era puțin mai răcoare, dar a fost în zadar. Ea a închis ochii pentru pământ. În toate situațiile prin care au trecut, ea a fost ca o rază de soare pentru părinți. Acum, durerea i-a copleșit, dar nu i-a biruit, căci Domnul a fost tăria lor. Din contră, consacrarea lor pentru mântuirea altora a fost reînnoită și chiar mai deplină.

Căci, înainte de a se încheia anul, aproape toate orașele din provincia Chekiang au fost vizitate de misionari. Câțiva misionari s-au stabilit la Nanking, în provincia vecină. La fel, biserica din Hangchow a devenit bine stabilită, având ca păstor pe Wang Lae-djun, ce fusese convertit la Ningpo. El îi însoțise și în Anglia, iar acum venise aici în interior, să-i ajute în vestirea Evangheliei.

George Stott s-a stabilit la Wenchow și a format acolo o bisericuță, care mai târziu a ajuns să aibă până la 8.000 de membri. El pierduse un picior și umbla în cârje. În Anglia, când s-a prezentat la Hudson Taylor cu dorința ca să devină misionar în China, acesta, fiindcă știa că în China mereu se produceau răscoale, l-a întrebat: „Dar ce vei face în China când izbucnește o răscoală, cum vei putea să fugi?” - ... „Eu nu mă gândesc să fug, șchiopul trebuie să ia prada” - răspunse el. Și așa s-a întâmplat. Când a izbucnit o răscoală și rebelii au ajuns la el, l-au întrebat de ce nu fuge și el. „Eu să fug?” - a zis el - „și eu aș vrea să știu cum poți să fugi cu un picior”. Dezarmați de curajul lui, l-au jefuit, dar l-au lăsat cu viață. Viața i-a fost ca pradă.

George Duncan, un altul din grupul de misionari, s-a stabilit la Nanking. El a fost primul misionar acolo. Fiindcă n-a primit locuință, el a fost mulțumit să doarmă sub un turn, pe unde se plimbau șobolanii, dar ziua predica Evanghelia oamenilor ce se adunau pe stradă sau în ceainării.

După 16 luni petrecute la Hangchow, Hudson a decis să se mute la Nanking. Biserica din Hangchow avea deja 50 de membri botezați și un frumos număr ce participa la serviciile de închinăciune; avea păstor și Dr. McCarty rămânea cu ei. Hudson știa că noii misionari se descurcă mai greu în lucrarea de pionierat. De aceea, a fost gata să-și lase locuința, să se mute într-o barcă-locuință și să plece la Nanking pentru două luni, să-l ajute pe Duncan. De acolo, au plecat la Yangchow, un oraș mare cu o populație de 360.000 de locuitori, fără nici un misionar. Fiindcă Hudson era un bun medic specialist, pacienții veneau și umpleau dispensarul în fiecare zi. La fel, vorbirea plăcută a lui Hudson și a Mariei a făcut pe mulți să vină la ascultarea Evangheliei. Dar pe de altă parte, vrăjmașul a pus în mișcare pe cei cu vază din oraș, care au avut o întrunire și au hotărât să facă totul să alunge pe misionar. Afișe scrise de mână atribuiău străinilor cele mai oribile crime. Ele se refereau mai ales la cei ce propagă religia lui Isus. Acestea au incitat plebea. Mulțimi au năvălit la casa unde locuiau. Cu multă răbdare, Hudson a reușit să-i potolească, și s-au împrăștiat. Apoi au venit din nou, dar o ploaie torențială iar i-a împrăștiat. Se părea că s-au mai liniștit. După câteva zile, doi străini, care nu purtau haine chinezești, au venit în vizită la Yangchow și au cauzat mare senzație. Imediat au început să circule zvonuri, din toate direcțiile, că lipsesc vreo 24 de copii, că ar fi fost răpiți de străini. Și furia mulțimilor clocotea ca un vulcan. Moartea părea iminentă. Hudson a plecat spre autoritățile locale, iar în timpul acesta bande de răsculați au venit la locuința lui. Soția, copiii și ceilalți au stat închiși la etaj. Dar răsculații au pus foc casei. Au fost scene groaznice. Maria a coborât la răsculați și cu mult calm a căutat să-i potolească. Toți au scăpat cu viață. Atunci au aflat de la un mandarin că Hudson n-a ajuns la autorități, ci a fost răpit de răsculați. Au urmat lungi negocieri. Hudson a fost eliberat și clădirea le-a fost reparată. Toată răscoala, pusă la cale de dușmani, s-a întors spre binele misionarilor. Ei au ajuns să fie cunoscuți. Răpirea copiilor a fost doar o născocire a vrăjmașilor Evangheliei. S-a constatat că totul a fost o minciună. Imediat după aceasta, Maria a dat naștere unui copilăș care le-a produs multă bucurie. Dar mult mai multă bucurie au avut când, la următorul serviciu de vestire a Evangheliei, câțiva au mărturisit credința în Domnul Isus și au cerut să fie botezați.

Furtuna răscoalei din Yangchow s-a liniștit, dar vrăjmașul a produs o furtună mai năprasnică în Anglia. Dușmanii misiunii au răspândit zvonul că, din cauza misionarilor, China era cât pe-acți să declare război Angliei; că misionarii au cerut navelor britanice să-i ajute ca, sub presiunea baionetelor și a tunurilor, să-i facă pe chinezi să-și schimbe religia. Cazul a ajuns chiar în discuția Parlamentului britanic. Toate acestea au avut un efect dăunător asupra publicului. Dărnicia a scăzut simțitor. În China, lucrarea luase proporții. Misionarul Meadows, încă înainte de răscoala de la Yangchow, părăsise lucrarea de la Ningpo, unde mai erau și alți misionari și se mutase într-o provincie mai la nord, unde trăiau vreo douăzeci de milioane și nu era nici un misionar protestant. Acum, din lipsă de fonduri, se părea că toată lucrarea lui Hudson se prăbușește. E minunat însă cum Dumnezeu știe să-și poarte lucrarea nu spre faliment, ci spre biruință. El a găsit un om fără bani în buzunare, fără holde sau fabrici; un om care, ca și păsările cerului, trăia doar din mila Domnului. De un așa om s-a servit în zilele de criză. Acel om a fost George Müller, care pe acea vreme hrănea prin credință 2.000 de orfani la Bristol, în Anglia. El ceruse Domnului bani și pentru propășirea Împărăției Sale. Încă înainte de răscoală, Domnul îi pusese pe inimă să ajute cu o parte din banii veniți pe misionarii din China. Așa că, acești bani au sosit tocmai la timp și misionarii nu au dus lipsă. Donațiile făcute misiunii din China Interioară de către George Müller în următorii ani s-au cifrat la 10.000 dolari anual.

După 12 ani de la căsătorie, după nașterea celui de al cincilea copil, în anul 1869, în timp ce în China bântuia holera, Maria a fost atinsă de această boală și a plecat în veșnicie. La fel și doi copii. Inima lui Hudson a fost cu totul zdrobită, dar această zdrobire n-a micșorat, ci a mărit încrederea lui în Domnul.

În 1871, fiind cu sănătatea epuizată, a plecat pentru un an în Anglia. Acolo s-a recăsătorit cu misionara Faulding, care lucrase și ea câțiva ani în China, la Hangchow. În 1872, s-au reîntors în China, în 1874, dintr-o căzătură, Hudson a paralizat și a trebuit să meargă din nou în Anglia. Pentru un moment a mai putut să scrie, dar după un timp nu mai putea nici să țină tocul în mână. Starea era foarte gravă. Dar Dumnezeu l-a ajutat și iar s-a refăcut.

La 27 ianuarie 1874, deci înainte de a paraliza, Hudson a scris pe Biblia sa: „Am cerut lui Dumnezeu încă cincizeci sau o sută de evangheliști băștinași. Îți mulțumesc, Doamne Isuse, pentru promisiunea ce mi-ai dat-o ca să mă bazez pe ea”. Referirea e cu privire la o inscripție pe care el o văzuse într-o casă de rugăciune, doar cu ceva mai înainte și pe care el și-o însușise. Erau cuvintele: „Dumnezeul meu să poarte de grijă de toate trebuințele voastre”. Cum după aceasta a fost paralizat, fondurile au scăzut simțitor și se părea nu numai că nu vor putea să extindă misiunea, ci că va trebui probabil să o închidă. Dar cu toată boala, el a stăruit în rugăciune. După un timp, când s-a mai refăcut puțin, a primit un plic cu suma de 800 de lire pentru deschiderea de noi misiuni. Data scrisorii coincidea cu data înscrisă pe Biblia sa. Rugăciunea i-a fost ascultată atât în ce privește banii, cât și în ce privește evangheliștii dintre băștinași.

Apoi, pătrunzând tot mai adânc în interiorul Chinei, el a ajuns să vadă nevoia de 100 de misionari și 50.000 de dolari, necesari pentru extinderea misiunii în provinciile interioare ale Chinei. Dar nici o societate misionară nu angaja 100 de misionari într-un an. Cu atât mai puțin putea face el așa ceva. El nu avea rezerve, ci primea fonduri doar ca răspuns la rugăciune. El trăia prin credință și avea întreținerea celorlalți tot prin credință. Nevoile erau mari, misionarii erau necesari, dar nu știa cum ar putea să rezolve problema aceasta. Își dădea seama că nu se putea aștepta ca alții o sută să fie gata pentru o așa consacrare, să trăiască prin credință ca și el. La fel i se părea o prea mare răspundere ca el să ia asupra lui grija de hrană și îmbrăcăminte a o sută de misionari. În cele din urmă, s-a convins că Dumnezeu poate tot atât de ușor să poarte de grijă pentru o sută ca și pentru unul. Atunci, a început să se roage stăruitor pentru aceasta. Și Domnul a răspuns rugăciunilor sale. În anul 1887, s-au prezentat 600 de candidați spre a fi misionari, din care a ales 102 și a primit fonduri în valoare de 55.000 de dolari. Deci, cu 5.000 mai mult decât ceruse el. E mare lucru să ai îndrăzneala credinței, să aștepti totul de la Dumnezeu! În aprilie 1874, Hudson a scris: „Ieri balanța la zi a fost de 87 cenți. Domnul împărățește, în aceasta e bucuria și odihna noastră”. Iar într-o scrisoare spunea: „Avem 25 cenți, plus toate promisiunile lui Dumnezeu”.

În 1880, în China Interioară erau 70 de stațiuni misionare, fiecare cu mai mulți lucrători, iar cu ceva înainte de moartea lui Hudson Taylor erau 205 misiuni cu 849 de misionari din Anglia și 125.000 de lucrători voluntari chinezi pentru vestirea Evangheliei.

În anul 1900, o sectă păgână a boxerilor a convins pe împărăteasa Chinei să dea ordin pentru omorârea tuturor străinilor, mai ales a misionarilor. Sediile misiunilor și bisericile au fost arse, iar vreo 200 de misionari au fost martirizați prin decapitare. Pe acea vreme, Hudson era plecat din China în Elveția pentru refacerea sănătății. În 1905, la 73 de ani, Hudson Taylor s-a reîntors în China și a vizitat stațiunile misionare. El a văzut cu ochii săi groaznicele ravagii săvârșite de boxeri. Apoi a mers la Chian-Sha, în provincia de nord Hunan. Aceasta a fost ultima provincie deschisă pentru lucrarea Evangheliei. Acolo a vorbit poporului. Era însoțit de fiul și nora sa. În seara de 3 iunie 1905, pe neașteptate, Hudson Taylor a fost chemat la odihnă în veșnicie. Dumnezeu își cheamă lucrătorii la odihnă, dar își duce lucrarea mai departe prin alți voluntari.

Dr. Fred Barlow, în cartea sa: „Profiles in Evangelism”, 1976, spune că Hudson Taylor a fost omul care a învățat să miște oamenii prin Dumnezeu.

CAPITOLUL 16

JAMES CHALMERS

Încă de timpuriu, Scoția a dat lumii misionari harnici, devotați salvării păcătoșilor și neînfricați în fața

greutăților și primejdiilor. Un așa misionar a fost și James Chalmers. El s-a născut în anul 1841 la Adrishraig, Scoția. În copilărie, el a auzit odată pe păstorul bisericii citind o scrisoare de la un misionar din Fiji, în care arăta puterea de transformare a Evangheliei asupra canibalilor și făcea apel la înrolarea de noi misionari. Deși era copil, acea scrisoare a aprins în el dorința, ca atunci când va fi mare, să devină misionar. La vârsta de 18 ani s-a predat Domnului. Când a terminat facultatea, a urmat o pregătire specială, ca să devină misionar. A depus cerere și a fost acceptat de Societatea Misionară Londoneză pentru insulele din Marea Sudului. Atunci a început un studiu intensiv al limbii rarotonga. S-a căsătorit în 1865, iar la două zile după căsătorie a fost ordonat. În anul următor, soții Chalmers s-au îmbarcat pe un vapor și spre sfârșitul anului 1866, au sosit la Sydney, în Australia.

În primăvara anului 1867, au sosit în Rarotonga, cea mai mare insulă din arhipelagul Cook. Insula era locuită de canibali ce se închinau la diferite zeități. Aici și-au început ei lucrarea de vestire a Evangheliei. Au întâmpinat multe greutăți și opoziție din partea preoților-vrăjitori păgâni, dar prin bunătatea lui, fermitatea în lucrare și felul cum răbda toate necazurile a câștigat inima paginilor. Dumnezeu l-a folosit în chip binecuvântat, timp de 10 ani, pe acea insulă. Ei au putut vedea cu ochii lor mari schimbări în viața locuitorilor de acolo. Mulți au fost convertiți și chiar cei ce nu au devenit creștini, au fost mult influențați de Evanghelie. Așa că toate greutățile și suferințele îndurate au fost răsplătite din plin prin frumoasele rezultate obținute.

În 1877, au trecut în Noua Guinee, să înceapă lucrul Domnului între papuași. Dragostea lui, felul lui de a lucra cu oamenii au făcut pe băștinași să-l iubească și să-l stimeze. Multe suflete au fost câștigate pentru Cristos Domnul. De îndată ce a stabilit o bună bază lucrării de vestire a Evangheliei, el a căutat să instruiască pe cei mai destoinici și i-a însărcinat să ducă ei lucrarea mai departe, iar el a încercat să pătrundă în interior la alte triburi, să le vestească și lor Evanghelia.

După 20 de ani de muncă pe acele insule, în 1886, a fost chemat în Anglia pentru concediu. În timpul acesta i-a murit soția. În 1888, s-a recăsătorit și a plecat din nou pe câmpul de misiune. A vizitat Rarotonga și celelalte locuri, să vadă cum progresează lucrarea, iar în 1891, a pătruns mai adânc. Cuvântul lui Dumnezeu lucra minunat la transformarea vieții băștinașilor. Mereu erau roade noi. Canibalii deveneau creștini și se bucurau de mântuirea prin Jertfa Domnului Isus Cristos. Dușmanii de altă dată deveneau frați. Triburile au ajuns împânzite cu locașuri de închinăciune, care erau ridicate prin munca lor voluntară. Închinăciunea lor, lipsită de ceremonii, era din toată inima și cu toată sinceritatea. Era ceva cu totul deosebit să vezi pe acești canibali firoși de altădată cântând laudele Domnului și îmbrățișându-se cu toată dragostea unii pe alții, trăind acum în pace.

Fiindcă Societatea Misionară Londoneză urma să aibă aniversarea de 100 de ani de la înființarea ei, în 1894, Chalmers a fost chemat din nou să aibă al doilea concediu, ca să poată participa la acea aniversare.

După centenarul Societății Misionare, s-a reîntors la lucrul său în Noua Guinee. În anul 1900, a suferit o mare pierdere prin moartea soției. După câțiva timp, Chalmers, care auzise de alte triburi mai firoase de canibali, s-a hotărât să pătrundă și la ei cu vestea bună că Dumnezeu îi iubește. El a împărtășit gândul acesta lui Oliver Tomkins, un alt misionar, care a spus că e gata să-l însoțească. Când au auzit canibalii convertiți de această hotărâre, un număr de 12 bărbați au fost gata să-și lase soțiile și copiii, spre a merge cu frații misionari. Astfel, cu bărcile au trecut la insula Goaribari. Dar aceasta a fost ultima lor călătorie. Au plecat pe data de 4 aprilie 1901 și, cum au pus piciorul pe insulă, au fost prinși, masacrați și mâncați de canibali.

Evanghelia Jertfei de pe Golgota trebuie vestită, oricare e prețul care trebuie plătit. În Apocalipsa 6:11, ni se spune că la cinstea de martir încă mai sunt locuri ce așteaptă să fie completate.

CAPITOLUL 17

G. N. GORDON

G. N. Gordon era din insula Prințul Edward. Împreună cu soția aveau pe inimă lucrarea de vestire a Evangheliei printre canibalii ce locuiau insulele din Marea Sudului. Astfel, au plecat ca misionari la Erromanga. El era medic și căuta să ajute băștinașii de pe insulă atât cu medicina cât și cu Evanghelia. Timp de patru ani a lucrat printre acei canibali. Populația s-a bucurat de ajutorul medical primit de la el și l-au tolerat printre ei. El le spunea despre Dumnezeu cel viu și adevărat, care vrea mântuirea sufletului lor și dorește, ca ei să trăiască o altă viață. Ei îl ascultau, dar erau prea robiți de păcate, de băutură și fumat. Traficanții albi de tutun și băuturi alcoolice, ce trăiau pe alte insule, i-au deprins la acestea și deveniseră mari pătimiși. Din când în când, veneau

și își desfășeau negoțul lor murdar, iar băștinașii erau gata să dea totul spre a primi tutun și băuturi. Acești traficanți urau de moarte pătrunderea misionarilor în acele insule. Ca argintarii din Efes, ei știau că cei ce se convertesc la creștinism nu vor mai fi clienții lor. De aceea, mereu căutau să ațâțe pe băștinași împotriva misionarilor. Îi amenințau pe băștinași că, dacă nu-i omoară pe misionari, ei nu le mai aduc tutun și băuturi. Fiindcă populația avea nevoie de ajutorul medical al misionarului Gordon, canibalii multă vreme n-au ascultat de traficanți.

În prima parte a anului 1861, insula a fost bătuită de uragane, care au produs mari stricăciuni și pagube de vieți omenești. Apoi, a urmat o molimă de pojar, care a făcut ravagii, secerând pe mulți. Dr. Gordon, cu toată bunăvoința lui, nu a putut ajunge la toți bolnavii și nu avea medicamente pentru toți. Molima de pojar se pare că a fost introdusă chiar de traficanți, infectând pe câțiva. Ca să se pună ei la adăpost de furia băștinașilor, traficanții au răspândit zvonul pe insulă că misionarul e vinovat de toate relele ce s-au abătut asupra lor; că vechii lor zei s-au mâniat foc pe ei din pricină că unii au acceptat religia misionarului, s-au lepădat de zei și acum cred în Isus. Și zvonul a fost de efect. Preoții-vrăjitori au făcut o mare ațâțare la răzbuire contra misionarului Gordon.

Pe data de 20 mai 1861, șeful de trib numit Lovu, cu un număr de războinici pitiți printre tufișuri, a venit să-l omoare. În timp ce toți stăteau ascunși, doi s-au prezentat la locuința lui să-i ceară medicamente. Ei au spus că au un copil bolnav grav și au nevoie de medicamente. Fără să se gândească la vreun șiretlic, Dr. Gordon a plecat îndată la casa misiunii, unde își avea dispensarul, ca să le dea medicamentele necesare. Când au plecat, Dr. Gordon a cerut lui Narubulet să treacă cu tovarășul lui înaintea sa, dar ei au insistat să meargă el în față. Nu departe de casă, era un râuleț pe care trebuiau să-l treacă. Când au fost pe la jumătate, unul a ridicat măciuca să-l lovească în cap, însă doctorul a observat umbra s-a întors și a apucat măciuca, dar în timpul acesta celălalt l-a lovit pe la spate cu o secure în șira spinării. La a doua lovitură aproape că i-a rețezat capul. Ceilalți războinici au ieșit din tufișuri și au început să scoată țipete de bucurie și să danseze sălbatic. Soția lui Gordon, auzind țipetele lor, a ieșit să vadă ce s-a întâmplat. Cum în față avea niște pomi deși, nu se putea vedea și a întreat pe Ouben, cel de al doilea, care, după ce a doborât pe misionar, acum venea spre ea. Acesta zise că nu e nimic, ci doar niște copii țipă, se distrează. Și cum ea se întoarse să vadă unde sunt copiii, pe furiș, el o lovi și pe ea cu măciuca încât o prăbuși la pământ, iar la a doua lovitură îi sfărâmă țeasta.

Așa au sfârșit munca lor misionară după patru ani de grele încercări și primejdii printre canibalii din Erromanga. Râvna lor în lucrare, dragostea lor față de un trib fioros și devotamentul lor față de Mântuitorul au slujit ca exemplu multor misionari. Munca lor însă nu a fost zadarnică. Sămânța Evangheliei a adus și aduce roade și azi pe acele insule. Dar acum situația e cu totul schimbată. Jertfa crucii se vestește cu jertfire. Prețul de sânge, însă, are cea mai mare răsplătire.

Ce mult ar trebui să umilească acest exemplu pe unii credincioși, care nu sunt gata să ducă Evanghelia nici măcar în satul vecin!

O, Doamne, dă un nou spirit de jertfă în poporul Tău, ca mulți să poată fi mântuiți!

CAPITOLUL 18

JOHN G. PATON

Pe data de 24 mai 1824, la o fermă lângă Kirkmahoe, Scoția, s-a născut John G. Paton. El a fost al treilea copil într-o familie cu 5 băieți și 6 fete. Tatăl său, James a avut un atelier de confecționat ciorapi, pe care îi vindea magazinelor de la oraș. El era un bun credincios și, din când în când, se retrăgea într-o cameră pentru rugăciune. Atunci, copiii știau să umble în vârful degetelor, ca să fie liniște, să nu-l conturbe pe tatăl lor. Casa mamei, înainte de a se mărita, era lângă pădurice. Ea a observat cum tânărul James Paton obișnuia să se strecoare, ca pe furiș, în pădurice, cu o carte subsuoară. Curiozitatea de a vedea ce face el în pădurice, a determinat-o să-l pândească în ascuns. El mergea sub un copac mare, se așeza jos, își puneă pălăria sa mare la o parte, deschidea cartea, citea, medita, apoi îngenunchea și se adâncea în rugăciune. Odată ea a venit tiptil, i-a furat pălăria și a agățat-o în ramura altui copac. Când s-a ridicat de la rugăciune, a vrut să-și ia pălăria, dar nu mai era unde o pusese. A ieșit de sub acel copac și a văzut-o atârnată în celălalt copac. Era nedumerit, nu știa ce înger a venit de i-a luat pălăria. Într-o altă zi, s-a întâmplat același lucru. În timp ce era îngenuncheat și se ruga, el n-a auzit nimic, dar pălăria nu mai era acolo. O găsi în altă parte. Se miră din nou și nu știa ce să creadă. Fata

însă, dându-și seama că prin aceasta a conturbat intimitatea lui cu Dumnezeu, a mers în locul acela și a pus un bilet pentru ziua următoare, pe care erau scrise cuvintele:

„Celei care ți-a furat pălăria îi este rușine de ceea ce a făcut. Ea are un profund respect pentru tine și îți cere să te rogi și pentru ea să devină o credincioasă tot așa de bună ca și tine”.

Când el a venit la rugăciune în locul lui obișnuit, a citit biletul și acum era și mai nedumerit. Se mira cine a descoperit locul său tainic sub crăcile mari ale copacului. După ce s-a rugat, chiar în acea zi, a descoperit taina. La căsuța de la marginea pădurii văzu o tinerică ce purta cântând o cană mare cu lapte. Imediat și-a dat seama că ea a fost îngerul care i-a furat pălăria. Dar prin aceasta, ea i-a furat și inima, furt de care nici unuia nu i-a părut rău niciodată.

Tatăl său se predase Domnului când era în vârstă de 17 ani. De atunci, obișnuia în fiecare dimineață și în fiecare seară să citească o porțiune din Biblie, să cugete asupra celor citite, să cânte, să se roage cu toată familia și încheia punându-și mâinile pe capul copiilor săi, cerând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lor. Nici unul din cei unsprezece copii nu a uitat aceasta. Când era timpul de rugăciune, nu era nici o grabă să meargă după cumpărături, că au sosit musafiri sau altceva. Nimic nu putea împiedica îngenuncherea familiei în rugă către Domnul.

Într-o așa familie a crescut John Paton. Nu e de mirare că el și alți doi frați ai săi au devenit misionari. De la căsuța lor până la biserică aveau de parcurs vreo 6 km pe jos, dar timp de 30 de ani numai de trei ori au absentat: odată au plecat, dar zăpada a fost mult prea mare; altădată a fost un polei ca sticla, ei totuși au plecat, dar au căzut mereu și au fost nevoiți să se întoarcă acasă în coate și în genunchi; și a treia oară au fost împiedicați de izbucnirea unei groaznice holere în localitatea unde era biserica. Toți considerau ca o mare bucurie să fie la biserică.

De la vârsta de 12 ani, John a învățat meseria tatălui său. În atelier se muncea de la ora 6 dimineața până la ora 10 seara, cu o întrerupere de jumătate de oră la micul dejun, o oră pentru masa de prânz și jumătate de oră pentru masa de seară. În acest timp liber, John își lua cărțile lui de limba latină și greacă și se adâncea în studiu. În această vreme, el și-a predat viața sa Domnului. Îndată după aceasta, dorința de a deveni misionar a pus stăpânire pe inima sa. El s-a înscris la cursurile Academiei din Dumfries. Apoi, spre a-și continua educația, a urmat cursurile unui seminar teologic. Fiindcă era sărac, ca să-și poată plăti taxele școlare și cărțile, a luat un serviciu de colporteur. Când prindea puțin timp liber, mergea și vindea cărți religioase pe la casele oamenilor.

Din pricină că el era puțin mai rămas în urmă cu educația și că din timpul liber trebuia să rupă pentru serviciu, a trebuit să facă un deosebit efort la învățătură, să stea noaptea până târziu. Din lipsă de bani, mâncă porții reduse, mâncări mai slabe, astfel că înainte de a încheia anul școlar, s-a îmbolnăvit grav. Îl chinuia o tuse și a început să scuie sânge. Medicul a poruncit ca imediat să plece acasă la țară. Acolo, aerul curat de la dealuri și laptele băut fără măsură l-au ajutat să se refacă. Din nou s-a dus să studieze, dar acum la Glasgow. În acest timp a fost acceptat să lucreze ca misionar în mahalalele orașului Glasgow. Pe lângă vizitele și împărțirea de tratate pe la casele oamenilor, ale săracilor, ale bețivanilor, el îi invita la o lecție biblică și la un serviciu de închinăciune, duminica dimineața la ora șapte. Acest serviciu a ajuns să fie frecventat de 70 până la 100 de persoane. Treptat, treptat aceștia se converteau, apoi fiindcă nu-și mai risipeau banii pe băutură, se îmbrăcau mai frumos și aveau acum o comportare mai frumoasă. Aceasta a fost cea mai bună reclamă de ceea ce poate face Dumnezeu cu păcătoșii care se pocăiesc. Mărturia aceasta vizibilă, care era dovada schimbării lăuntrice, a făcut pe alții să vină la aceste servicii de închinăciune. Natural, aceasta a stârnit ura cărciumarilor, a necredincioșilor și a catolicilor, care au început să-i pricinuiască multe necazuri. Totuși, el nu s-a dat bătut, ci timp de zece ani a lucrat cu mult sârg și totodată și-a terminat studiile teologice, a făcut medicina și și-a luat licența de doctor în medicină.

În 1857, el a citit un anunț că se caută un misionar pentru insulele Noile Hebride. Acolo erau canibali și nimeni nu s-a găsit să fie gata a merge pe aceste insule. Atunci, un gând i-a străfulgerat mintea: „Fiindcă nimeni altul mai pregătit decât el nu se găsește, ce ar fi să se ofere el?” S-a rugat un timp pentru aceasta, dar se gândea și la lucrarea misionară de aici. Totuși, a primit un fel de asigurare că Domnul se va îngriji de lucrarea aceasta și chemarea să meargă la canibali a devenit tot mai insistentă. Atunci, s-a dus și s-a oferit ca misionar pentru Noile Hebride din Marea Sudului.

Când s-a întors acasă, era plin de bucurie și seninătate că a luat această decizie, întrucât știa că aceasta e voia lui Dumnezeu pentru el. Întâlnind pe fostul său coleg Joseph Copeland, cu care și-a făcut toate studiile, i-a spus: „Mi-am semnat exilul. Am fost de m-am oferit ca misionar pentru insulele Noile Hebride”. Colegul a stat tăcut o vreme, apoi a zis: „Dacă m-ar accepta, și eu aș fi gata să merg”. Numaidecât s-a apucat și a scris în sensul acesta lui Dr. Bates. După scurt timp au fost chemați amândoi, au fost examinați și rezultatul a fost că i-a acceptat pe amândoi cu condiția să urmeze încă niște cursuri speciale timp de un an, ca să poată fi puși la curent cu toate situațiile critice de pe câmpul de misiune și cum trebuie să facă față, atât din punct de vedere medical, cât și evanghelic.

Când s-a aflat că se pregătește pentru misiunea în străinătate, aproape toți de la misiunea locală i-au fost împotrivi. Când a scris însă părinților, răspunsul lor a fost: „E mult de când noi te-am predat Domnului și în această chestiune noi te lăsăm la dispoziția Lui”.

Insulele Noile Hebride au fost descoperite de căpitanul Cook și puse pe hartă. Ele se află în emisfera sudică, aproape de Australia. Locuitorii erau canibali. În 1839, Societatea Misionară Londoneză a vrut să evanghelizeze populația și a trimis ca misionar pe John Williams cu însoțitorul său Harris, dar cum au debarcat pe insula Erromanga, au fost omorâți cu ciomegele și apoi mâncați. Alți misionari din Samoa au încercat să pătrundă pe insulă, dar au avut aceeași soartă. În 1842, misionarii Turner și Nisbet au debarcat pe insula Tana. N-au împlinit șapte luni de grele suferințe și au trebuit să fugă ei și soțiile lor, ca să-și scape viața.

În 1848, John Geddie cu soția sa, ambii din Noua Scoție, s-au stabilit pe insula Aneityum. Au fost confrunțați cu pericole incredibile din partea sălbaticilor și cu opoziție mare din partea unor negustori albi ce se ocupau cu aducerea și distribuirea de băuturi, tutun și praf de pușcă. Aceștia nu doreau nici o religie acolo, dar misionarii nu s-au dat bătuti. Cu multă răbdare și suferință, prin dragoste, ei au câștigat inima câtorva băștinași. În 1852, un alt misionar, John Inglis cu soția, au pătruns pe insulă la celălalt capăt. Prin eforturile acestor pionieri, mai mulți canibali au fost câștigați pentru Dumnezeu. Astfel, insula Aneityum a devenit baza de operații pentru aducerea canibalilor la picioarele Domnului Isus.

Biserica ce îl suporta pe John Paton ca misionar în mahalale la fel a fost împotrivi. Ei au fost gata să-i ofere un salariu mai mare, numai să nu plece. Și bătrânul Dickson, care îi era vechi prieten, a intervenit să nu meargă. El a zis: „La canibali?! Vei fi mâncat de canibali!” Aceștia, Paton i-a răspuns: „Dumneata ești acum înaintat în vârstă, curând corpul îți va fi depus în țărână spre a fi mâncat de viermi. Dacă eu pot să-L servesc pe Cristos Domnul prin viață sau prin moarte, nu este mare diferență pentru mine că sunt mâncat de canibali sau de viermi”. - „După aceasta - zise bătrânul - nu mai am ce să-ți spun”. Răspunsul lui Paton arăta o hotărâre de nezdruccinat.

La 1 decembrie 1857, când a împlinit 33 de ani, a fost un serviciu special pentru dedicarea lor ca misionari, iar pe data de 6 aprilie 1858, s-au îmbarcat pe corabia „Clutha” pentru Oceanul Pacific. Acea corabie i-a dus însă în Australia, la Melbourne. Acolo au fost așteptați de prieteni. John Paton cu soția s-au dus pentru câteva zile la o familie ce locuia la Geelong, iar Copeland a rămas să găsească o altă corabie, care să-i ducă la Aneityum, în Noile Hebride. Pe data de 12 august 1858, s-au îmbarcat pe corabia americană „F. P. Sage”, dar din cauza unei furtuni, n-au putut pleca până la 17 august. Și atunci, călătoria a fost teribilă, dar după 12 zile au ajuns la destinație. Căpitanul însă n-a vrut să se apropie de insulă, ci s-a oprit la 10 mile de țărm și a trebuit să vină o altă corabie să-i ia. Au avut o seamă de peripeții, soția lui Paton cât pe-aci să fie omorâtă de căderea unui catarg, dar la 30 august, după patru luni și patrusprezece zile, au fost bine primiți de misionarii de acolo și de câțiva băștinași convertiți.

Imediat, au discutat unde să se stabilească. O altă insulă mare e Tana, la vreo 96 km. de Aneityum, și au hotărât ca familia Paton să încerce să se stabilească acolo. Tana avea o rea reputație. Băștinașii au alungat doi misionari britanici și au omorât pe câțiva veniți din Samoa. Soția lui Paton a fost lăsată la baza misiunii din Aneityum, iar John Paton cu Inglis au pornit pe mare, să vadă dacă vor fi primiți de canibalii din Port Resolution de pe Tana și dacă vor fi gata să le vândă o bucată de teren să-și poată construi o casuță.

Prima impresie a lui Paton, când i-a văzut pe băștinași goi și cu totul vopsiți, a fost de oroare și de milă. În Glasgow el a avut de-a face cu oameni drăguți și apoi a venit aici. Dar oare cu acești degradați să-și petreacă

viața? Oare va putea să-i învețe ce e bine și ce e rău? Îi va putea întoarce la Dumnezeu și la o viață civilizată?

Când au debarcat la Tana, ei au pricinuit curiozitatea și teama băștinașilor. Grupuri, grupuri de oameni înarmați veneau și plecau într-o stare de tensiune. Cineva le-a spus să nu se teamă, căci tensiunea e din pricină că ei sunt pe picior de război cu un alt trib. Într-o zi, cele două triburi ostile s-au întâlnit și s-a declanșat lupta. Oamenii furioși, vopsiți unii cu roșu, alții cu negru, alții cu alb, alergau în toate părțile. Țipete, aruncări de sulite, împușcături cu muschetele lor vechi, era o mare învâlmășeală. Luptele au fost crâncene. Misionarii Inglis și Paton s-au retras într-o casă a unui băștinaș care a primit să-i găzduiască. Ei au îngenunchat și au strigat către Dumnezeu să-i ocrotească de furia războinicilor. Au sosit acolo într-un moment extrem de critic. După-masă, cei din interiorul insulei s-au retras. Vreo cinci-șase au fost omorâți și, după ce i-au alungat departe, cei de pe țărm s-au întors, au luat cadavrele celor omorâți, le-au prăjit și s-au ospătat cu mari strigăte.

La încetarea luptelor, misionarii au reușit să cumpere o bucată de teren pentru casă, apoi s-au întors la Aneityum ca Paton să-și ia soția și bagajele și pe 5 noiembrie 1858, au sosit la Port Resolution. Casa și-au construit-o pe locul care altădată a fost al misionarilor Turner și Nisbet, aproape de țărm, deci ușor de a debarca materialele. Era o poziție frumoasă, cu briză de la ocean. În spate un deal abrupt, iar de jur împrejur erau copaci mari.

Mulțimi de băștinași veneau să-i vadă, dar ei nu știau să le spună o vorbă în limba lor. Unul a luat un lucru și a zis către altul: „Nungsi nari enu?” Paton a presupus că e întrebarea „Ce e aceasta?” De aceea, a luat o bucată de lemn și a zis: „Nungsi nari enu?” Cei doi au zâmbit și au zis ceva unul către altul, apoi au răspuns, dând astfel lui Paton denumirea lemnului. Așa a început Paton să achiziționeze primele cuvinte în limba lor. În altă zi, doi bărbați s-au apropiat de el și unul arătând cu degetul spre Paton, a zis: „Se nangin”. El a presupus că îi cere numele, apoi a arătat el cu degetul spre celălalt și a zis: „Se nangin” - și acela și-a spus numele. Cei din Noile Hebride nu aveau nici un fel de literatură, nici măcar alfabet. Astfel, Paton a fost nevoit să ia pe câțiva pe care i-a găsit mai deștepți și a început să culeagă de la ei denumiri și cuvinte pe care le-a așternut pe hârtie. Nu o dată s-a întâmplat să-l înșele. El îi întreba una și ei răspundeau cu denumirea altui lucru. Abia mult mai târziu, când au ajuns ei interesați în scrierea limbii lor, a putut primi toate răspunsurile corecte. De mult ajutor i-au fost doi șefi de trib: Nowar și Nouka, care se deosebeau de ceilalți, căci aveau un suflet nobil și erau foarte respectați, dar și ei erau supuși unui alt șef mai mare de trib numit Miaki, om foarte războinic, un fel de rege-diavol peste mai multe sate și triburi.

Tanezii aveau o sumedenie de idoli de piatră, de vrăjitori și obiecte sacre în care se încredeau și de care purtau mare teamă. Ei, ca și romanii, și-au zeificat șefii lor de trib, așa că fiecare sat își avea un „om sacru”, ba alții aveau chiar mai mulți. Vrăjitorii spuneau că ei pot să alunge bolile și duhurile rele. Nu aveau nici o idee despre Dumnezeu milii și al dragostei. Toți erau robii superstițiilor. Lucrarea lui Paton a fost foarte grea, mai ales la început. Ei nu știau limba, populația era suspicioasă, iar vrăjitorii, mari împotriviți. Totuși, au muncit de zor la învățarea limbii, fără să aibă vreo carte cu reguli gramaticale, ci doar pe furate, și căutau să le împărtășească prin grai și prin trai câte ceva despre Dumnezeul lor.

Casa ce și-au făcut-o s-a dovedit a fi într-o zonă nesănătoasă. Malaria cu frigurile ei a început să-i chinuiască. Soția a fost foarte sănătoasă, dar și ea a fost doborâtă de malarie. Era tocmai însărcinată și, cu câteva zile înainte de a naște, a făcut o criză puternică de friguri. Pe data de 12 februarie 1859, a născut un băiețel și după vreo trei zile a făcut un nou atac cumplit de friguri. A doua zi, s-a repetat cu simptome de pneumonie, febră mare cu delir la anumite intervale. Toate încercările lui medicale au fost zadarnice și pe 3 martie a plecat în veșnicie. Culmea întristării a fost că după o săptămână și băiețelul a murit.

În această stare de durere și singurătate, a fost și el apucat de frisoanele malariei. A slăbit mult și se părea că și el va pleca în veșnicie. Dar Domnul l-a întărit să biruie întristarea și boala.

După aceasta, a vrut să-și îngrădească terenul cumpărat, dar șefii care i-au vândut parcela de pământ n-au mai vrut să recunoască târgul făcut și i-au spus să nu o îngrădească, altfel va fi omorât. Fiind amenințat, a renunțat la îngrădire.

La câteva săptămâni după aceasta, a venit o secetă, tocmai când trebuia să crească cartofii galbeni și bananele. Îndată, vrăjitorii au pus vina pe Dumnezeul lui Paton. S-a făcut multă întăritare pe chestiunea aceasta. S-au

adunat satele și au cerut ca șefii de trib să omoare pe misionar sau să-l expulzeze. A doua zi, însuși Nouka, marele șef, cu Miaki, șeful războinic, și cu nepotul său au venit să-l informeze pe Paton că doi șefi puternici au declarat public, că dacă locuitorii țărmurilor nu-l omoară imediat, sau dacă nu-l fac să părăsească insula, ei vor veni și-l vor omorî și pe el și pe șefii de trib de aici. Numai în caz că plouă vor fi scăpați. Dumnezeu cel plin de îndurare a intervenit cu o ploaie bogată în zilele următoare, așa că s-au întrunit din nou și au hotărât că poate să rămână pe insulă.

În urma ploii au apărut însă boli printre care și malaria. Din nou, vrăjitorii au învinuit pe Paton, că din pricina lui au venit aceste urgii. Apoi a venit un uragan, care le-a stricat căsuțele, a doborât fructele, și vrăjitorii, ca să nu fie ei acuzați că n-au putut opri aceste rele, arătau cu degetul spre Paton, că el e vinovatul. Zi de zi viața îi era în pericol de moarte.

La o întrunire la care a fost acuzat, Paton le-a pus întrebarea: „Nu cumva voi sunteți cauza morții soției mele și a copilului meu? Noi am venit aici pe teritoriul vostru pe deplin sănătoși, de ce mi-ați pricinuit această mare pierdere?” Atunci au început să cugete și ei. Apoi i-au trimis următorul răspuns: „Noi nu te mai acuzăm, dar nici tu să nu ne acuzi pe noi pentru necazurile acestea și pentru moarte. Noi credem că cineva o fi luat o porție din ceea ce noi am mâncat și o fi aruncat-o spiritului rău din vulcan și acela aduce asupra noastră toate necazurile și blestemele acestea”.

Alt șef, dezvinovățindu-se pe sine și pe ceilalți, a zis: „Karapanamun, Aurumanu sau spiritul rău din Tana, căruia noi ne închinăm și de care ne temem, a cauzat acestea. El știe că dacă noi începem să ne închinăm Dumnezeului tău, noi nu ne vom mai teme de el și nu-i vom da ce avem mai bun, așa cum i-au dat părinții noștri. De aceea, el e furios împotriva ta și a noastră”. Astfel, pentru o vreme s-au liniștit cu toții.

N-a trecut mult timp și a venit un bătrân șef cu cel mai mare rang din Aneityum, care vorbea limba taneză și era foarte respectat de băștinași. Venise să-i viziteze pe cei din Tana. S-a întâmplat însă că, îndată după sosirea sa acasă, s-a îmbolnăvit grav și după câteva zile a murit. Atunci, locuitorii insulei au hotărât să dea foc casei misionarului, iar pe el să-l omoare. Auzind de aceasta, fratele bătrânului șef a venit să-i potolească, dar el nu știa bine limba taneză. Și după două zile, el a avut un grav atac de friguri. Acum locuitorii insulei în loc să fie potoliți, au devenit mai furioși împotriva lui Paton. Au avut o serie de întruniri agitate, au fost date serbări, câteva femei au fost sacrificate, prăjite și mâncate, intrând astfel toți în legământ împotriva misionarului. Populația pe mai multe mile de jur împrejur s-a unit pentru pierzarea lui Paton, dar Dumnezeu a hotărât salvarea lui.

La o altă întrunire a dușmanilor s-a hotărât ca o grupă să meargă și să omoare nu numai pe misionar, ci pe toți prietenii misiunii. Au fost țipete sălbatic, o incitare de nespus. Se părea că acum îi vor bea sângele. Deodată, sub un impuls care a venit de la Dumnezeu milei, s-a ridicat un șef dintre cei mai războinici, a făcut liniște, a ridicat un ciomag greu și a strigat: „Omul care îl omoară pe Paton, întâi trebuie să mă omoare pe mine. Cei ce vor să omoare pe învățătorii de la misiune, trebuie întâi să mă omoare pe mine și pe poporul meu, căci noi suntem alături de ei și îi apărăm cu prețul vieții noastre”.

Îndată după aceasta, un alt șef a tunat cu o declarație asemănătoare. Atunci marea întrunire s-a împrăștiat. Dumnezeu, prin oamenii lor, le-a răsturnat tot planul lor diabolic și și-a apărat slujitorul său. Paton și cu învățăceii săi a petrecut tot timpul acela pe genunchi, în rugăciuni cu multe lacrimi, căci ei nu aveau nici o altă apărare.

După aceste izbăviri, un lucru a început să-l preocupe pe misionar: să se ridice împotriva obiceiului lor de a-și bate soțiile și de a ștrangula pe văduvele rămase în viață la moartea soților lor. El a căutat să vorbească șefilor despre aceasta și a convins pe zece din ei care s-au unit să interzică aceste practici. La fel, a reușit prin ei să impună respectarea zilei Domnului, să nu se muncească duminica.

După puțin timp, două triburi au început să se războiască, dar n-au fost decât doi sau trei morți, căci a intervenit Paton și i-a împăcat pe cei doi șefi, ba chiar i-a pus să facă un legământ că nu se vor mai lupta între ei.

În vremea aceasta, mulți au început să vină la misiune să învețe, dar de frică sau de rușine nu veneau ziua, ci seara. Atunci Paton închidea ușile, acoperea ferestrele și ore întregi le vorbea din Evanghelie. Un șef i-a spus:

„Eu aş vrea să devin creştin, dacă ceilalţi n-ar râde de mine, căci eu nu pot suporta aşa ceva". Un alt şef, Nowar, a început să se roage şi nu se ruşina să vorbească despre Dumnezeu cel adevărat.

Odată a murit soţia unui alt şef. Acesta a venit la Paton şi a spus că şi el ar vrea să-şi înmormânteze soţia în felul cum Paton şi-a înmormântat soţia. În scopul acesta a cumpărat nişte haine cu care a îmbrăcat-o, iar Nowar a mers să facă un serviciu de înmormântare, să le vorbească despre Dumnezeu şi să se roage. A fost primul serviciu de înmormântare la canibali. Paton s-a bucurat de lucrul acesta şi ori de câte ori avea prilejul, le vorbea despre Domnul Isus şi moartea Sa în locul păcătoşilor.

O familie s-a convertit şi i-a fost de mult ajutor. Pe el îl chema Avram şi pe soţie Nafatu. Schimbarea vieţii lor, de la canibalism la adevăratul creştinism, a fost aşa de izbitoare, încât cei mai mari necredincioşi şi cei mai înfocaţi ateii, spunea Paton, ar fi rămas fără grai, ar fi trebuit să recunoască puterea transformatoare a Duhului Sfânt. Ei au devenit ca doi îngerii ai lui Dumnezeu pentru misionar. Ei l-au ajutat la clădirea unei alte case într-o zonă mai sănătoasă. Când a suferit un straşnic atac de friguri încât şi-a pierdut şi cunoştinţa, ei l-au hrănit şi l-au ajutat să revină la viaţă. Ei au fost alături de el în lucrarea de învăţare a băştinaşilor, l-au sprijinit în greutăţi şi în deseale primejdii de moarte.

Paton îşi amintea bine de cincizeci de situaţii când era să fie omorât de canibali, dar în chip minunat Domnul mereu l-a izbăvit. Odată, i-au ucis învăţătorii, ajutoarele ce le avea de la Aneityum, dar el a scăpat. Într-o dimineaţă, şi-a văzut casa înconjurată de oameni înarmaţi. Şeful a spus că au venit să-i ia viaţa. Îndată, el a îngenunchat în mijlocul lor şi a început să se roage şi să-şi încredinţeze sufletul în mâinile Domnului Isus. După ce şi-a terminat rugăciunea, şeful a recunoscut comportarea lor rea şi a promis că de acum ei se vor lupta cu cei ce vor să-l omoare, dar Paton l-a apucat strâns pe şef şi nu l-a lăsat, până ce n-a promis, că nu va omorî pe nimeni din pricina lui.

Dar n-a trecut mult timp şi din nou s-au adunat şi au hotărât să-l omoare. Ei au spus că urăsc închinăciunea, dar că îl lasă în viaţă, dacă el le promite că nu va mai vizita satele lor, ca să-i înveţe şi să se roage cu ei. El le-a spus că cel ce l-a păstrat în viaţă în mijlocul lor, a fost Dumnezeu şi că el trebuie să-i înveţe, că face aceasta nu pentru bani, ci pentru ca ei să ajungă să cunoască pe adevăratul Dumnezeu. Atunci s-au potolit şi s-au împrăştiat.

Au trecut doar câteva zile de la acea întrunire, şi pe când erau adunaţi mai mulţi băştinaşi în casa lui, un om furios a venit în goană nebună să-i dea în cap cu o secure. Dar un şef de trib care era acolo a apucat un hârleţ şi l-a scăpat pe misionar de la o moarte sigură. Toate aceste circumstanţe l-au făcut pe Paton să fie mai consacrat, mai dependent de Domnul, căci îşi dădea seama că nu ştie când şi cum ar putea fi atacat.

Într-o altă zi, un şef foarte sălbatic, timp de patru ore, a stat lângă el cu arma încărcată, pe care a îndreptat-o, de mai multe ori, spre capul lui Paton, gata să tragă, dar Dumnezeu i-a reţinut mâna. În tot timpul acesta, Paton şi-a văzut liniştit de lucrul său, ca şi când acela n-ar fi fost acolo. Din experienţele avute, el primise încredinţarea că nu poate fi omorât, până ce îşi împlineşte misiunea. Toate aceste încercări au fost înspăimântătoare, dar ele i-au întărit mai mult credinţa lui în Dumnezeu şi l-au pregătit pentru cele ce aveau să urmeze.

Într-o seară a auzit de trei ori cum un şef cu oamenii săi au încercat să-i spargă uşa, dar căţeluşul său dinăuntru a început să latre şi atunci au fugit. A doua zi se vorbea că au fost loviţi de spaimă şi că nu îl vor împuşca. Atunci, au făcut planul să-i dea foc casei şi când vor încerca să fugă, îi vor omorî. Dar unul din învăţătorii de la misiune a auzit. Când ei au aflat că planul lor secret a fost dat în vileag, au renunţat să-i pună foc. Ce minunat răstoarnă Domnul planurile duşmanilor Săi!

Unul din învăţătorii de la Aneityum, numit Namuri şi-a făcut o căsuţă în satul vecin şi locuia acolo cu soţia sa. Fără carte, el căuta prin grai şi prin trai să-i înveţe pe băştinaşi calea Domnului. Un preot al lor, văzând influenţa ce o are asupra sătenilor, într-o dimineaţă, a luat o piatră mortală care e în formă de disc şi pe care ei o aruncă cu mare precizie putând reteza capul, şi a aruncat-o spre Namuri, dar acesta şi-a ferit capul şi a primit doar o tăietură la mână. Atunci preotul a sărit asupra lui cu ciomagul, i-a dat o lovitură şi l-a doborât la pământ. Jos i-a mai dat câteva lovituri, dar Namuri s-a putut ridica şi a fugit la casa misiunii. Preotul şi alţi câţiva erau după el. Paton a auzit gălăgie, ţipete, şi ieşind afară, l-a văzut pe Namuri căzut acolo lângă un copac, plin de sânge. De acolo de jos, când l-a văzut pe Paton, a început să strige: „Fugiţi să vă scăpaţi viaţa! Vin să vă

omoare! Au spus că ne omoară pe toți astăzi, căci ei urăsc pe Dumnezeu și închinăciunea". Dar Paton n-a fugit, ci liniștit l-a pansat și l-a dus înăuntru. Următorii s-au răzgândit și s-au împrăștiat printre tufișuri. Dumnezeu l-a ajutat pe Namuri și în vreo patru săptămâni s-a refăcut. Unii i-au cerut să se reîntoarcă în sat, dar Paton a spus că întâi șefii de trib să pedepsească pe cel ce a săvârșit atacul. Ei au vrut să-i dea lui Namuri drept despăgubire un porc, dar Paton n-a acceptat. El a spus că cel rău trebuie pedepsit. După trei săptămâni de discuții, șefii l-au prins pe respectivul, l-au legat cu o frânghie și l-au chemat pe Paton să-l vadă pedepsit. El s-a dus ca astfel să pună capăt atacurilor. După ce a vorbit cu ei și au promis că așa ceva nu se va mai întâmpla, el le-a cerut să-l dezlege și să-i dea drumul.

Pentru o vreme toți păreau mai prietenoși. Namuri dorea acum să se întoarcă în satul lui. Paton insista să mai rămână, dar el a zis: „Misi (prescurtarea cuvântului misionar), când îi văd atât de dornici după sângele meu, eu mă văd pe mine însumi cum am fost când ceilalți misionari au venit pe insulă. Doream să-i omor, întocmai cum ei doresc să mă omoare pe mine. Dacă misionarul s-ar fi întors înapoi din cauza unui așa pericol, eu aș fi rămas păgân. Dar un misionar a venit și a continuat să ne învețe până ce, prin harul lui Dumnezeu, eu am fost schimbat în ceea ce sunt astăzi. Acum, același Dumnezeu care m-a schimbat pe mine, îi poate schimba și pe acești tanezi, ca să-L iubească și să-L servească. Eu nu pot să stau departe de ei, dar voi dormi la casa misiunii și ziua voi face tot ce pot, ca să-i aduc la Domnul Isus". Față de o așa motivare, Paton nu a mai putut să-l rețină. El s-a dus în sat și acum parcă avea mai mare influență. Dar într-o dimineață, în timp ce Namuri era îngenunchat și se ruga în casa sa, preotul păgân, plin de invidie a venit cu un ciomag mare, i-a dat în cap, crezând că l-a omorât dintr-o lovitură. Văzându-l doborât, toți au fugit. După o vreme, Namuri și-a revenit în fire și s-a târât până la casa misiunii. Era în pragul morții. Avea dureri mari, dar nu se văicărea: „Sunt pentru Numele Domnului! Nu sunt pentru el!" Cu vocea stinsă se ruga mereu: „O, Doamne Isuse, iartă-i, căci ei nu știu ce au făcut! O, nu-Ți lua robii Țăi din Tana! Nu-Ți lua închinăciunea de pe această insulă întunecată! O, Dumnezeule, fă ca toți tanezii să-L iubească și să-L urmeze pe Domnul Isus!" Pentru el, Cristos Domnul era totul. Așa, rugându-se a trecut în veșnicie. El a fost om umil, dar un om mare în slujba Domnului și a intrat în rândul martirilor pentru o slavă eternă.

Într-o zi, în timp ce Paton lucra, s-a pomenit înconjurat de șeful de război, cu frate-său și cu o mulțime de oameni înarmați și toți și-au îndreptat armele spre el. El nu le-a spus nici o vorbă, ci și-a văzut mai departe de lucru, ca și când ei n-ar fi fost acolo. În gândul său însă se ruga ca Domnul să-l izbăvească sau să-l treacă deodată în glorie. Apoi, ei s-au tras un pas înapoi și își făceau semne unul altuia să tragă primul glonte, dar nimeni n-a tras. O mână nevăzută i-a reținut. După ce au mai stat puțin în aceeași poziție de tragere, și-au lăsat armele în jos și l-au părăsit, dându-i prilej misionarului să mulțumească Dumnezeului său și să se încredă și mai mult în El.

Timp de trei luni, cu ajutorul unor oameni plătiți, a ridicat un locaș de închinăciune. Avea 16 metri în lungime și 7 metri în lărgime. Duminica, acolo avea serviciul de închinăciune, iar în cursul săptămânii acolo ținea școală cu băștinașii. Șeful Nowar îi devenise bun prieten. El a influențat pe ceilalți șefi, pe o distanță de vreo 16 km de la țărm, să facă o sărbătoare pentru Iehova-Dumnezeu și să vină cu tot poporul la închinăciune. Când s-au adunat toți, Nowar a trimis un grup de șefi de trib să-l escorteze pe Paton și pe învățătorii de la școală, aducându-i la locul de adunare. A fost cea mai mare întrunire de pe insulă. Patrusprezece șefi au vorbit mulțimii. Ei toți au cerut, ca războaiele să înceteze pe insula Tana, nimeni să nu mai fie omorât, să nu mai dea ascultare vrăjitorilor, că sunt niște mincinoși, căci ei nu pot opri vântul, nu pot aduce ploaie, nu pot înlătura bolile, nici foametea; că întunericul păgânismului trebuie să înceteze și că toți ar trebui să adopte închinăciunea lui Iehova-Dumnezeu învățată de misionar; că toate triburile alungate de ei să fie chemate să se reîntoarcă la pământul lor și să trăiască în pace.

Vorbirile lor au fost frumoase. Ele n-au stârnit nici o opoziție. Dar din fire ei erau foarte schimbători. Ei au ajuns să-și dea seama de anumite rele, dar viața lor nu era încă schimbată de Duhul Sfânt și curând toată sărbătoarea lor a luat forma unei ceremonii idolatre. O cantitate imensă de mâncare a fost pregătită, îndeosebi porci și păsări. Paton și-a dat seama ce urmează. El a pășit în mijlocul cercului și le-a prezentat niște daruri, mai ales cuțite și furculițe, cerând la doi șefi să le împartă pe triburi, dar el a refuzat să rămână la mâncare. Nu voia să încurajeze nici un act de închinăciune diavolească, cu toate că i se părea că aceasta va stârni o reacție. Șefii Nowar și Nerwangi au explicat poporului, au distribuit cadourile lui și toți au fost pe deplin satisfăcuți. Paton a plecat, iar ei în continuare au procedat așa cum erau obișnuiți la serbările lor: muzică și dansuri, dar s-au făcut în ordine. Apoi, bărbații ajutați de soții și-au pus mâncarea în coșuri și au plecat acasă.

N-a trecut însă mult și într-o dimineață a fost trezit de strigăte de război. Două triburi se certau pentru o femeie. Și o parte și alta se amenințau cu ciomegele lor. Imediat, Paton a alergat în mijlocul lor și i-a potolit înainte de a-și da în cap unii altora.

Abia au trecut câteva zile liniștite și într-o dimineață, înainte de a se face ziuă, a auzit o împușcătură, apoi alta. Unul din învățători a venit să-l scoale. Era îngrozit. În acea dimineață era să fie o serbare de împăcare cu un trib care fusese alungat de ei. Șefii s-au înțeles între ei să sacrifice câteva persoane. Au fost alese victimele și la ușa fiecăruia preoții-vrăjitori au așezat câte un ucigaș, care trebuia înainte de a se face ziuă, să-și doboare victima spre a o oferi ca sacrificiu zeului lor. Printre victime trebuia să fie și Paton cu învățătorii săi, dar ei erau încuiați în casă și călăul nu și-a putut îndeplini misiunea. Primprejurul casei ei au auzit mișcări, șoapte, dar ei n-au ieșit afară. După ce s-a făcut ziuă, toți s-au retras. Cadavrele celor omorâți erau sub un pom sacru lângă casa misiunii. După ce s-au retras de la casa misiunii, au luat cadavrele le-au prăjit și le-au mâncat, făcând astfel legământ de pace între cele două triburi.

La scurt timp, a izbucnit un alt război între triburile din interiorul insulei și cele de pe țărm. Misionarul a făcut tot efortul să împiedice ostilitățile, vărsările de sânge și a reușit.

Într-o zi, Paton s-a dus într-un sat unde se adunau câteva triburi și le-a spus că dacă ar asculta de Iehova-Dumnezeu, ei ar putea scăpa de războaie și ar trăi o viață mai fericită. De față erau și trei preoți-vrăjitori, oameni sacri ai lor. Aceștia au spus că nu vor să creadă în Dumnezeu, căci ei au puterea lui Nahak, domnul vrăjitorilor, și că ei pot să-l omoare fără arme, numai că le trebuie o mică bucătică din ceea ce Paton a mâncat, o coajă de portocală sau banană și atunci, prin descântecul lor, îl vor putea omorî. Paton s-a gândit că e momentul ca acum, în fața mulțimii, să-i dovedească mincinoși și să rupă lațul spaimei cu care subjugaseră pe băștinași. Văzu acolo o femeie care avea niște fructe și i-a cerut să-i dea trei. El a mușcat din ele și restul l-a dat celor trei preoți, cerându-le să-l omoare prin farmecele lor, dar nu cu sulița. Toată mulțimea a privit îngrozită scena aceasta. De obicei, ceremonia către Nahak se făcea în secret, căci toți păgânii fugeau înspăimântați. De data aceasta, Paton le-a cerut să nu fugă nici unul. Cei trei s-au ridicat și au început descântecul lor. Fiecare și-a înfășurat fructul din care mușcase Paton în niște frunze luate din pomul lor sacru și i-au dat forma de lumânare. Au aprins un foc la rădăcina pomului sacru, descântau, aprindeau acele frunze, le învăteau deasupra capului, suflau în ele, le aprindeau iarăși, invocau duhurile, făceau gesturi, arătau spre Paton și teroarea vrăjitorilor stăpâna mulțimea, dar Paton era calm, doar din când în când îi ațâță, strigând: „Haideți mai repede! Provocați-l pe zeul vostru să vă ajute! Eu încă nu sunt mort! Din contră, sunt foarte bine!”

Lumânările lor de frunze au ars, descântecul s-a terminat, dar nici un rezultat. Atunci au spus că trebuie să amâne și să facă același lucru toți vrăjitorii lor, așa că până duminică Paton va fi mort. În fața mulțimii, Paton le-a cerut să se unească și prin Nahak să-l omoare până duminică, iar dacă duminică el vine sănătos în mijlocul lor, înseamnă că Nahak nu are nici o putere, ci Iehova-Dumnezeu cel viu are puterea și îl păzește. Tot restul săptămânii a fost de muncă intensă pentru toți preoții-vraci ai triburilor; sunau din scoici, invocau spiritele, își rosteau descântecul, săreau, dansau la pomul sacru, dar totul în zadar. Vrăjitoriile și farmecele lor s-au dovedit mincinoase. Duminică, Paton, liniștit s-a dus în acel sat. Când l-au văzut, toți se uitau unii la alții uimiți. Nu le venea să creadă ochilor. Cum erau toți adunați, el i-a salutată, zicându-le: „Primiți dragostea mea, prietenii mei! Am venit din nou să vorbim despre Iehova-Dumnezeu și despre închinăciune”.

Cei trei preoți-vrăjitori erau acolo. Ei au recunoscut că au încercat să-l omoare prin Nahak, dar n-au reușit. Întrebați fiind de ce nu au reușit, ei au recunoscut că Dumnezeu care-l protejează pe Paton este mai puternic decât zeii lor. Atunci misionarul le-a spus: „Da, cu adevărat Iehova-Dumnezeu este mai puternic decât toți zeii voștri. El m-a ocrotit și El mă ajută, căci numai El este Dumnezeu cel viu, singurul Dumnezeu care poate auzi rugăciunea și îți răspunde, dacă tu îți dai viața Lui și-L slujești numai pe El. El vă devine prieten, dacă vreți să ascultați de El”. Zicând acestea, el se așeză pe trunchiul unui copac căzut și le zise: „Veniți și așezați-vă aici în jurul meu, și vă voi învăța despre dragostea lui Dumnezeu și cum să vă închinați ca să-I fiți plăcuți Lui”.

Doi dintre vraci au venit și s-au așezat jos, la fel și poporul, iar Paton a început să le vorbească despre Domnul Isus. Cel de al treilea vraci, care era mai mare în rang și înalt de statură, bine dezvoltat, a plecat și după puțin timp s-a întors cu sulița lui de luptător cu care făcea gesturi războinice și mereu o îndrepta spre misionar. Când a sosit, Paton a zis mulțimii: „Desigur el mă poate omorî cu sulița, dar el a spus că mă omoară prin Nahak și a

promis că nu va folosi armele de război împotriva mea. Dacă îl lăsați să mă omoare, vă omorâți prietenul vostru, care a trăit printre voi și a încercat să vă facă numai bine, așa cum bine știți cu toții". El a încercat să tulbure adunarea, dar ceilalți doi au stat lângă misionar și la fel poporul s-a strâns mai mult în jurul lui. Văzând situația încordată și, ca să evite vărsări de sânge, Paton a încheiat și împreună cu învățătorii s-au retras și au ajuns acasă cu bine. Vrăciul acesta, lezat în mândria lui, l-a urmărit timp de câteva săptămâni cu o sulită mare, ca a lui Goliat. Dumnezeu însă l-a împiedicat s-o arunce. Acolo nu era lege sau tribunal de care să se teamă, și totuși nu i-a cauzat nici un rău. Misionarul se făcea doar că nu-l vede, își căuta liniștit de drumul sau de lucrul său, lăsând paza sa cu totul în mâna cea bună a Domnului. Incidentul acesta a dat pe față în ochii tuturor neputința vrăjitorilor și a lui Nahak și i-a descătușat în parte de această superstiție.

Traficanții de tutun, băuturi alcoolice și praf de pușcă mereu născoceau ceva nou, ca să-i distrugă pe băștinași, pentru ca insula să o poată popula cu albi. Într-o dimineață, patru corăbii au intrat în port și au aruncat ancora. Căpitanul a chemat pe misionar și l-a înștiințat că ei au introdus pe insulă, în patru puncte, patru oameni contaminați de pojar, boală ce va face ravagii între ei. Băștinașii erau secerăți de pojar. Paton i-a muștrat aspru, dar cum ei erau doar niște bețivani, se distrau de îngrijorarea misionarului. Și nu a trecut mult până ce pojarul a cuprins insula. În fiecare zi mureau cu zecile. În unele case erau bolnavi și părinții și copiii. Groaza i-a cuprins pe toți. Chiar și dintre băștinașii credincioși care au intrat în slujba misiunii au murit 13 persoane. Cei veniți din Aneityum să ajute misiunea, s-au împachetat să plece de pe insulă din cauza molimei. Când misionarul a spus că el nu pleacă, unii i-au atras atenția că băștinașii se vor răzbuna pe el, dar fermitatea hotărârii sale i-a făcut să renunțe și ei la plecare.

Înainte cu ceva de molimă, Paton fusese de partea cealaltă a insulei spre a așeza acolo un misionar cu soția abia sosiți din Noua Scoție, dar după ce molima de pojar a decimat o treime din populația insulei, au trebuit să renunțe la acest plan. Furia celor rămași în viață împotriva oamenilor albi, care le-au adus boala, a fost grozavă. Ea s-a răsfânt în mod direct asupra misionarului, căci el era singurul om alb pe insulă. Traficanții au știut cum să dea lovitura.

Ziua de Anul Nou 1861, Paton a petrecut-o în casa sa cu soții Johnston, noii misionari. Au citit Biblia, și-au reînnoit consacrarea lor în fața Domnului și s-au rugat pentru păgânii de pe insulă. Seara, când soții Johnston au vrut să plece la locuința lor, s-au reîntors alarmați de la ușă, spunând că doi bărbați cu fețele vopsite în negru, având fiecare câte o măciucă grea sunt la ferestre. Îndată, Paton a ieșit la ei afară și i-a întrebat ce caută. Ei au zis că ar avea nevoie de medicamente. Atunci Paton i-a invitat în casă și a căutat să le pregătească medicamentele necesare. Dar când au fost gata, nu au vrut să le ia și nu se grăbeau să plece. Fiindcă era seară târziu, Paton le-a zis că trebuie să plece că iată pleacă și soții Johnston. Apucându-și fiecare măciuca lui au ieșit și ei pe ușă, dar afară unul a ridicat măciuca să-l lovească pe Johnston în cap, însă acesta grijuliu, l-a observat și s-a ferit, apoi a început să strige. Cei doi dulăi ai misionarului au văzut pericolul și au sărit la fețele mascate ale celor doi, care ridicaseră măciucile a doua oară să-l lovească pe Johnston. Numai decît Paton a fost afară și a strigat la ei, dar acum vroiau să-i dea lui în cap, dacă n-ar fi sărit căinii la ei. Lovitura a primit-o unul din câini, care a fost grav rănit, cealaltă măciucă a nimerit în pământ. Dacă-l lovea pe Paton l-ar fi trecut în veșnicie. Văzându-se atacat, Paton a asmuțit amândoi câinii asupra lor și speriați au luat-o la fugă. Îndată, din tufișuri au ieșit alții și au luat-o la fugă și ei. Aceștia erau oameni veniți de la vreo 16 km. Înadins să-l omoare, încă o dată mâna cea bună a Domnului s-a dovedit protectoare pentru misionari. Paton, care era obișnuit cu așa scene, s-a dus la culcare și a dormit liniștit, dar Johnston, îngrozit de ce i se întâmpla-se, n-a putut să mai doarmă. După 16 zile de nesomn, era extenuat de puteri și a trimis la Paton după o sticlă de laudanum. Trei seri la rând a luat câte o doză și a dormit adânc. În timpul acesta, Paton însuși suferea de febră și n-a putut să vină la el. Într-o zi la amiază, soția lui Johnston a venit plângând că nu își poate trezi soțul. Deși se afla în cel mai critic stadiu al bolii, Paton s-a dus și l-a găsit pe Johnston în comă. Avea dinții încleștați și abia cu o lingură și cu o bucată de lemn i-a putut deschide gura să-i dea un medicament și astfel l-a readus la cunoștință. Timp de 12 ore a stat lângă el, ajutându-i să nu cadă iarăși în comă. A doua zi, s-a sculat, a umblat și a vorbit. Două zile s-a părut că îi este mai bine, dar pe 21 ianuarie, la ora 2 după-masă, Johnston a trecut în veșnicie. Abia sosise pe câmpul de misiune și devenise martir. Munca de săpare a gropii pentru înmormântarea lui Johnston a înrăutățit mai mult starea sănătății lui Paton. Și el a căzut în comă, dar după puțin timp și-a revenit, însă era foarte slăbit. Tocmai în acea perioadă a pierdut pe Konia, un șef de trib ce a devenit creștin și care a fost unul din ajutoarele sale în lucrare, dar boală l-a trecut în veșnicie.

În mai 1861 s-a auzit vestea că misionarul G. N. Gordon și soția au fost uciși pe insula Erromanga. Îndată, unul

din traficanții albi a venit noaptea cu o barcă la Tana, aducând cu sine o grupă de luptători. El a chemat în secret pe șefii de triburi și le-a cerut să le dea voie să omoare pe misionari, ca să nu fie pe insulă închinăciune lui Dumnezeu. Dar șefii nu au admis aceasta. Probabil că s-au gândit că nu e bine să lase altora pricina aceasta de laudă, ci se gândeau ei să facă o așa bravură. Îndată, a doua zi, casa misiunii a fost înconjurată de oameni înarmați, care strigau unii la alții: „Cei din Erromanga au ucis pe misionari. Și noi am ucis pe învățătorii Evangheliei veniți din Rarotonga și din Samoa. Acum să vedem dacă vine cineva să-i pedepsească. Noi am omorât pe mulți albi și nimeni nu ne-a pedepsit. Să ne vorbim cum să-l omorâm pe misionarul Paton și să alungăm închinăciunea la Dumnezeu de pe insulă”. Un șef de trib a strigat tare spre a auzi Paton: “Îmi place de cei din Erromanga! Ei sunt tari și bravi! Ei au ucis pe misionar și pe soția lui, iar noi numai vorbim despre așa ceva”.

Paton a auzit totul, dar a stat liniștit în casă. După un timp, s-au retras și seara au făcut o mare serbare cu dansuri războinice și strigăte în care laudau fapta celor din Erromanga. Șeful de trib Miaki a venit cu un grup la casa lui Paton și i-a zis: „Tu și închinăciunea la Dumnezeu sunteți cauza tuturor relelor, a bolilor și a morții pe insula Tana. Oamenii din Erromanga au omorât pe misionarul Gordon. Pe noi ne omoară închinăciunea. Cei din interiorul insulei ne vor omorî pe noi, dacă vă lăsați aici. Noi trebuie să vă omorâm și atunci scăpăm de toate”. Dar numai l-au înștiințat, nu l-au omorât, apoi au plecat.

Într-o așa situație, cu pericole și amenințări din toate părțile, cel mai simplu lucru era să părăsească insula. Așa l-au sfătuit toți prietenii. El însă vorbea limba lor cursiv și câștigase o mare influență între băștinași, mulți erau atașați de el și veneau la închinăciune. Să-i părăsească i se părea o dezertare de la datorie și știa că toți se vor risipi. De aceea, cu toată situația gravă, el a hotărât să rămână în lucrare în Tana. A riscat totul pentru Mântuitorul său. Era descendent din înaintași care au suferit mari persecuții pentru Domnul.

Într-o altă zi, în timp ce învăța pe unul din Evanghelie, un altul a vrut să-i fure ceva. Paton a observat și a vrut să-l oprească, dar el și-a rotit măciuca să-l lovească în cap. Paton a prins măciuca cu amândouă mâinile și apoi i-a vorbit frumos. Omul a stat ca încremenit, apoi a plecat, lăsându-i în pace.

Printre toate aceste pericole, soția lui Miaki cu doi băieți, alți nouă șefi și cu oameni de ai lor luau parte în mod regulat la serviciile de închinăciune. În fiecare duminică erau peste 60 de persoane la ascultarea Evangheliei. Aceasta l-a încurajat mult.

Într-o seară, a auzit câteva împușcături în ușa casei sale. După câteva zile, în port au sosit câteva corăbii engleze. Comandorul Seymour, căpitanul Hume și Dr. Geddie au venit la el și l-au îndemnat să-și facă bagajul și să plece cu ei. El încercase înainte în câteva rânduri să-și facă bagajul, dar sufletul lui ardea pentru Tana. De aceea, nici de data aceasta n-a fost gata să plece.

După plecarea corăbiilor cu cei vreo trei sute de marinari, pe insulă au început să circule zvonuri de război. Toți se pregăteau intens. S-au făcut mereu întruniri cu discuții aprinse. La o mare întrunire a fost invitat și Paton. El a căutat să-i liniștească, spunându-le că trebuie să trăiască în pace. Erau două tabere: una în frunte cu Ian, care ținea la misionar, alta care voia să-l omoare. Ian a pășit spre Paton în față și i-a spus: „Aceștia sunt oamenii mei și prietenii tăi, ceilalți sunt dușmanii tăi și ai noștri. Spune un cuvânt și îi vom ucide pe toți. Dacă refuzi, ei te vor omorî pe tine, iar pe noi ne vor persecuta pentru că ne închinăm Domnului”.

Paton însă a zis: „Eu vă iubesc pe toți și sunt aici să vă învăț să vă întoarceți de la răutatea voastră la Dumnezeu. Puteți să mă omorâți, dar eu sunt cel mai bun prieten al vostru. Nu mi-e teamă să mor...”. Atunci au acceptat să se împace și și-au făcut daruri unii altora. Însă ei erau foarte schimbători. Nouka și Miaki au declarat că se vor răzbuna pe Ian, care era foarte războinic, nu cu armele, ci prin vrăjitorie și farmece. După câteva zile, Ian a căzut bolnav foarte grav. Unii presupuneau că a fost otrăvit, lucru care era foarte obișnuit la ei. Toate eforturile misionarului au rămas zadarnice și se vedea că e pe moarte. Într-o seară, fratele șefului Ian a venit cu o grupă după Paton să-l ducă la bolnav, dar misionarul a refuzat să meargă noaptea și s-a dus dimineața. Când a ajuns în tribul lui, a găsit multă lume adunată la casa lui Ian. El a intrat, s-a apropiat de muribund și s-a rugat. La terminarea rugăciunii, a observat că toată mulțimea a fugit. Ian l-a invitat să stea pe marginea patului său. În timp ce Paton îi vorbea, Ian se părea pierdut în meditație, dar deodată a scos un cuțit mare și l-a pus la inima lui Paton. Acesta n-a îndrăznit să se miște, ci doar și-a îndreptat ruga către Domnul. Tăcerea de mormânt făcea ca secundele să pară ani. Ian era agitat și tremura din tot corpul. Apoi își smuci mâna

și puse cuțitul la loc, strigând: „Pleacă! Pleacă de aici!” În clipa următoare Paton a și fost afară. Nici acolo însă nu mai era nimeni. Aceasta i-a dat de înțeles că Ian spusese la ai lui că îl omoară pe misionar, de aceea, toți au plecat. Atunci a luat-o la fugă și deși era o distanță de vreo șapte km, nu s-a oprit până la casa misiunii. Acolo a mulțumit pentru izbăvirea de sub cuțitul muribundului.

După moartea lui Ian, fratele său a adunat câteva mii de luptători și a căutat să se răzbune pe ceilalți. Paton a vrut să-i liniștească, dar n-a fost chip. Sâmbătă 18 ianuarie 1862, au început războiul. Miaki a cerut ajutoare de la triburi din interior, cu făgăduința că îl vor prăji pe misionar și le va trimite și lor câte o porție. Aceștia, cu trupuri de oțel, au venit și au dat atacul la casa misiunii. Au fost dansuri și țipete de război de îți țiuiau urechile. Apoi, au început cu măciucile lor să lovească în ziduri și în ușă, ca să o spargă. Au reușit însă să intre în magazie și au prădat totul, au rupt cărțile și le-au împrăștiat, au pătruns și în casă, dar Paton se încuiase în dormitor. Au tras cu muschetele, dar n-au reușit să spargă ușa dormitorului. Atunci Paton a luat un pistol pe care i-l lăsase cineva, a scos mâna pe fereastră și a tras câteva focuri în aer. Când au auzit împușcăturile dinăuntru, toți s-au aruncat cu burta la pământ. După ce s-a făcut liniște, s-au ridicat și au fugit cu prada luată.

A doua zi, au închis ușa misiunii și doar cu hainele ce au rămas pe ei, cu Biblia și cu traducerile ce le făcuse în limba taneză, Paton cu doi dintre ajutoare au fugit la șeful de trib Nowar, care fusese rănit în război. Au apucat printre tufișuri, dar un văr al lui Miaki, care și el era în tufișuri la pândă, i-a oprit și era să-l lovească pe Paton cu măciuca, dar Paton și-a ferit capul și a strigat la el că are să fie pedepsit de Dumnezeu. Tremurând el s-a uitat împrejur să vadă pe Dumnezeu, iar în acel moment Paton și ceilalți doi au fugit. La casa lui Nowar i-a găsit pe toți în panică. Cum ei erau ceva mai pe înălțime, jos țărmlul se vedea plin de luptători. Ei au zis: „Azi toți vom fi omorâți și mâncați”. Atunci s-au rugat ca din gura morții. Trupele s-au îndreptat spre casa misiunii, dar negăsindu-i, s-au îndreptat spre casa lui Nowar. Un alergător le-a adus un mesaj și deodată și-au schimbat direcția. Toți au zis: „Domnul v-a ascultat rugăciunea!” Noaptea următoare, Nowar le-a cerut să plece de la el, căci altfel și ei vor fi omorâți din pricina lui. Totuși, ca să-l scape pe Paton, a trimis pe fiul său să-l conducă la plantația sa, căci acolo avea niște castani uriași, în care să se urce pentru a nu fi văzut. Acolo, Paton era singur în castan, dar el mărturisește că niciodată n-a simțit prezența Domnului mai reală ca atunci. Numai mâna cea bună a Domnului l-a scăpat. Dușmanii l-au căutat cu înverșunare, au pătruns în casă, au prădat totul, au dat foc casei, dar pe el nu l-au găsit. El stătea liniștit în castan. Într-o zi, a coborât și cu alți patru a încercat să plece noaptea cu o canoe, însă marea a fost foarte furtunoasă și după cinci ore de luptă teribilă cu valurile, uzi leoarcă, s-au întors înapoi și pe țărmlul au ingenuncheat, cerând putere pentru pericolele și peripețiile ce aveau să urmeze. Într-adevăr, au urmat zile critice. Dușmanii îl căutau, îl pândeau, iar prietenii se temeau să-i ofere adăpost. După atâta hărțuială, obosit în trup, lihnit de foame, i se părea că nu mai poate. Dar în așa situații critice și ultima fibră își dă aportul la realizarea scăpării. În rătăcirile lor pe insulă, au întâlnit patrulă ale dușmanilor, care și-au îndreptat spre ei muschetele, dar au fost reținuți, nimeni n-a tras. Întâlnind o altă grupă de luptători, unul a aruncat piatra mortală care e în formă de disc și a nimerit pe unul din ajutoare, făcându-i o tăietură adâncă pe față, dar nu l-a doborât. Fugind au putut ajunge la cealaltă stație misionară din capătul insulei. De acolo, în februarie 1862 a mers la Aneityum, apoi la Sydney în Australia.

După puțină odihnă și refacere, a luat o corabie și s-a reîntors în Scoția. În 1865 s-a recăsătorit și a recrutat alți șapte misionari pentru insulele Noile Hebride, iar el cu soția au luat câmpul de misiune la Aniwa, o altă insulă nu departe de Tana. Aici lucrarea a progresat mult mai bine și a ajuns să vadă aproape pe toți locuitorii la picioarele Domnului.

Paton a făcut mai multe călătorii misionare în Marea Britanie, în Statele Unite, în Canada și Australia. Greutățile îndurate, pericolele ce le-a înfruntat cu atâta eroism în timpul celor 30 de ani de vestire a Evangheliei printre canibali, au determinat pe mulți alții să devină misionari în străinătate sau să desțelenească terenuri noi în țara lor. Dacă Paton a putut să predice Evanghelia la canibali, oare tu nu o poți vesti fraților tăi?

La 28 ianuarie 1907, la Canterbury, Australia, Paton, în vârstă de 83 de ani, a plecat în veșnicie să se odihnească de ostenele sale pentru propășirea Împărăției lui Dumnezeu.

CAPITOLUL 19

CINCI MISIONARI MARTIRIZAȚI

Nu toți cei aprinși de spiritul misionar au reușit să-și desfășoare lucrarea și să întoarcă pe mulți la Domnul. Unii

abia și-au pus piciorul pe terenul câmpului de misiune și au și fost omorâți de băștinași. Prin sacrificiul lor însă au fost ca cei ce au dat asalt asupra unei fortărețe, au pătruns, au deschis poarta, au căzut, dar au venit alții și au cucerit-o. Așa a fost cu cei cinci misionari, care au dorit să ducă Evanghelia la tribul Auca din jungla Ecuadorului. Iată numele lor: Jim Elliot, Nate Saint, Ed McCully, Pete Fleming și Roger Youderian.

Tribul Auca trăiește în jungla densă ce se întinde pe o suprafață de 12.000 de mile pătrate, la 240 km nord de Quito. E între trei râuri: Arajuno la vest, Napo la nord și Vilano la sud, iar la est merge până la granița cu Peru. Cei din tribul Auca au trăit complet lipsiți de civilizație, ca în epoca de piatră. Ei își aveau teritoriul lor însemnat și nici un alb nu avea voie să pătrundă în teritoriul lor. Iar dacă îndrăznește să pătrundă, plătea cu viața. Ei erau de o sălbăticie feroce. Din cauza aceasta nici statul Ecuador nu avea nici o statistică despre numărul populației din trib. După părerea unora erau între 500 și 1.000 de persoane.

S-au făcut repetate încercări de a pătrunde în teritoriul lor, dar toate s-au soldat cu moartea. În 1541, Gonzalo Pizarro, comandant spaniol, cu trupele sale a străbătut munții Anzi și a permis unui locotenent cu compania lui să urmeze cursul fluviului Amazon, ca să ajungă la gurile lui. Din cele câteva sute de soldați, au scăpat doar 97, căci ceilalți au fost decimați.

În secolul al XIX-lea, luând amploare industria cauciucului, căutătorii de cauciuc au găsit în bazinul fluviului Amazon cea mai bogată sursă din lume, dar unii din aceștia pătrunzând în teritoriul triburilor Auca au fost măcelăriți. Au fost adevărate bătălii, mulți din triburi au fost apoi capturați, unii fiind făcuți sclavi, alții fiind omorâți.

Între anii 1940-1949, Compania de petrol Shell a făcut prospecțiuni în zona aceea. Mulți din lucrătorii acelei Companii se pomeneau atacați pe neașteptate și omorâți cu săgeți. Datorită desigurului pădurilor ecuatoriale și a ierburilor înalte, ei nu au putut fi supuși nici de trupele Ecuadorului.

Despre viața și obiceiurile celor din trib s-a putut afla doar de la cei refugiați din trib. Dayuma a fost o asemenea refugiată. În urma unei certe între familia ei și o altă familie, tatăl ei, frații, surori au fost omorâți de cealaltă familie. Ea a scăpat ascunzându-se, iar după ce au plecat ucigașii, de frică, ea s-a strecurat prin desișul pădurilor și a părăsit tribul, găsind refugiu pe o plantație. Avea atunci 15 ani. I-a fost grea adaptarea, mai ales în ce privesc mâncărurile. În trib nu aveau sare. În afară toate mâncărurile erau preparate cu sare. La fel, în ce privește îmbrăcămintea, în trib toți umblau goi, având doar un brâu de viță cu frunze în jurul mijlocului și în jurul genunchilor. Cei din trib folosesc suc de fructe, dar nefermentat. Ea nu a văzut oameni beți până nu a ieșit afară din trib. Casele lor sunt lungi, făcute din țărâși bătuți în pământ, apoi se face o împletitură de nuiele și se lipesc cu noroi. Paturile sunt un fel de hamacuri legate de acoperiș. În fiecare casă locuiesc între 25 și 50 de persoane. Femeile lucrează pentru întreținerea casei, iar bărbații își ascut sulițele, fac săgeți și aduc vânat. Fiecare bărbat are 8-10 sulițe. Știu să cultive bumbacul și maniocul. Le place să îmblânzească bouri sălbatici, pe care îi prind când sunt vițeluși și domesticesc papagali și maimuțe. Dayuma mereu a fost întrebată de ce tribul Auca e trib de ucigași. „Niciodată să nu vă încredeți în ei - spunea ea - căci pot părea prietenoși, dar se întorc și teucid”.

Să facem cunoștință cu cei cinci misionari care au pătruns în tribul Auca să le ducă vestea bună a mântuirii, dar care au fost omorâți.

Jim Elliot era un bărbat înalt, lat în piept, cu păr negru și cu ochi albaștri, din Portland, Oregon. El a studiat la Wheaton College din Illinois. A învățat limbile greacă și spaniolă. La terminarea studiilor universitare, Jim a luat parte la o mare întrunire ce s-a ținut la Universitatea Illinois pentru studenții care erau interesați în lucrarea misionară din străinătate. Acolo, a cerut Domnului să-i arate unde trebuie el să lucreze. La sfârșitul acelei întruniri, Jim a înțeles că trebuie să lucreze între indienii Pieile Roșii din America de sud.

În vara lui 1950, Jim a întâlnit un misionar din Ecuador, care i-a vorbit despre nevoia de Evangheliie a celor din tribul Auca și el a simțit imboldul lăuntric să meargă la acei oameni feroce spre a le vesti dragostea lui Dumnezeu.

Concepția lui despre poziție și onoare poate fi constatată dintr-o scrisoare adresată părinților, în care, printre altele, spunea: „Nu există în această viață ceea ce se spune „om realizat”, căci de îndată ce unul a ajuns la acea

poziție dorită de mult timp, râvnește după alta mai înaltă - e un proces care în cele din urmă este curmat de intervenția morții. Viața, într-adevăr, este un abur ce se ridică și apoi dispare. O, de ne-ar învăța Domnul ce înseamnă să trăiești în termenii sfârșitului, ca Pavel, care a scris: „Dar eu nu țin numaidecât la viața mea, ca și cum mi-ar fi scumpa, ci vreau numai să-mi sfârșesc cu bucurie calea și slujba...” (Faptele Apostolilor 20.24).

În timpul verii, după ce a predicat la un grup de indieni, Jim a scris în jurnalul său: „Bucuros de oportunitatea de a predica Evanghelia harului nemăsurat al lui Dumnezeu acestor indieni păgâni. Speranța mea e că El mă va ajuta să predic celor ce niciodată n-au auzit Numele Domnului Isus. Pentru ce altceva s-ar merita să-ți cheltuiești această viață? Eu n-am auzit nimic mai bun. Doamne, trimite-mă! Dintr-o flacără de foc El își face slujitori ai Lui (Evrei 1:7). Sunt eu material inflamabil? Dumnezeu să mă ferească de înfricoșatul azbest al altor lucruri! Să mă umple pe deplin cu uleiul Duhului Sfânt, ca să pot fi o flacără. Dar flacăra este trecătoare, e de scurtă durată. Poți tu, suflete al meu, să accepți aceasta - o viață scurtă? În mine locuiește Duhul Celui ce a trăit o scurtă viață, care a ars în râvna Sa pentru Casa lui Dumnezeu. Facă-mă uleiul Tău, flacără pentru Dumnezeu!”

Părinții, când au aflat de intenția lui, se gândeau că mult mai efectivă ar putea fi misiunea lui în Statele Unite. Într-o scrisoare adresată părinților, el a scris: „Eu nu îndrăznesc să stau acasă în timp ce indienii pier. Ce e cu nevoile bisericilor ticsite de aici? Ei au Scripturile, pe Moise, pe prooroci și mai mult. Condamnarea lor e scrisă pe carnetele lor de bancă și în praful de pe Bibliile lor”. Jim era o fire că nimeni nu-l putea abate de la calea lui. Acum doar se ruga să-i dea Domnul un tovarăș de lucru cu care să poată pleca. Pentru o vreme a crezut că Ed McCully, un coleg de facultate, va fi omul acela, dar când Ed s-a căsătorit în iunie 1951, a început să se roage pentru un altul.

În august a întâlnit pe Pete Fleming, alt coleg care tocmai își luase licența. A vorbit cu el despre planurile sale misionare și acesta a acceptat să meargă cu el.

Pete Fleming era de statură mijlocie, cu fruntea lată și cu un păr negru în valuri. Studiase artele și literatura și urma să fie numit profesor la un colegiu creștin. El s-a născut la Seattle, Washington, în 1928. A fost convertit la vârsta de 13 ani prin mărturia unui frate orb. În toți anii studenției, el a îndrăznit să trăiască o viață după Cuvântul Domnului, cu totul altfel decât ceilalți. El avea o minte critică, îi plăcea studiul biblic și era un om al rugăciunii. Ca să-și poată plăti cursurile, muncea din greu o jumătate de normă.

Pe data de 6 septembrie 1951, Fleming a scris lui Dr. W. Tidmarsh, un misionar care a lucrat 12 ani în jungla din Ecuador: „De când ne-ați vizitat, eu m-am rugat mult pentru Ecuador. De fapt, niciodată nu m-am rugat așa mult pentru un lucru. Jim și eu ne-am scris scrisori în care îi relatam despre dorința mea crescândă de a pleca și cum Dumnezeu, prin anumite porțiuni din Scripturi, îmi confirma chemarea sfântă la lucrarea misionară. Unele texte aveau cerințe categorice, severe, pentru un câmp cu dificultăți, ca și Ecuadorul”.

Adânc convingși de chemarea lor, Jim Elliot și Pete Fleming au plecat în Ecuador. După 18 zile au ajuns la Guayaquil. În timp ce vaporul își făcea intrarea în port, cei doi misionari cântau:

Credință a celor de demult,
Prin foc, prin săbii ai răzbit....

Nu știau ce va urma, dar erau hotărâți să-și îndeplinească misiunea, cu orice preț. A doua zi, au plecat cu avionul la Quito, unde au petrecut următoarele șase luni în pregătire pentru misiunea la cei din junglă.

După șase luni, cu un camion transformat rudimentar în autobuz, înghesuiți ca sardelele, au plecat peste șirul Munților Anzi să meargă la Shandia. Hodoroaga de autobus i-a dus până la Ambato, unde era baza de aviație a misiunii. Acolo au întâlnit pe Dr. Tidmarsh, cu care au fost în corespondență. Din cauza bolii soției, Dr. Tidmarsh trebuia să părăsească misiunea, lăsându-i pe ei în locul său. Cu un avion mic, Dr. Tidmarsh cu Jim și Pete au plecat spre Shandia, dar aici nu era pistă de aterizare, așa că s-au oprit la altă localitate și de acolo au pornit apostolește, cale de trei ore, prin jungla cu ierburi înalte, cu mocirle, cu ploii torențiale pe neașteptate, căci se aflau în bazinul fluviului Amazon, și abia când se ridica luna peste păduri, au ajuns la destinație. Erau încărcăți de noroi și frânți de oboseală. Căsuța în care locuia Dr. Tidmarsh, care era să fie a lor de acum, era acoperită cu paie, avea pereți de bambus, pe jos niște scânduri acopereau vatra și o lampă cu petrol încerca să o lumineze. Era prima seară pe câmpul de misiune.

Aici au făcut cunoștință cu indienii cecua, care au fost înfrânți de incași și forțați să vorbească limba lor. Ei trăiesc în pădurile din partea de est, lipsiți de civilizație, decimați de boli și de paraziți intestinali. Ei sunt un popor mai blând, nu se aseamănă cu vecinii dinspre sud, triburile Jivaros, vânători de capete, nici cu firoșii Auca dinspre nord. Acestor triburi de indieni, Jim și Pete au început să le predice Evanghelia. Mergeau în colibe lor, căutau să-i cunoască, să se împrietenească cu ei și doreau ca, după un timp, să poată pătrunde și la tribul Auca.

În decembrie 1952, a sosit la Quito, Ed McCully, colegul de facultate al lui Jim, împreună cu Sofia și copilașul lor. În iunie 1953, Ed și-a lăsat soția și copilașul în Quito și a plecat să întâlnească pe Jim și Pete în junglă. Ed era fiul unor părinți credincioși. Tatăl său a fost un bun vestitor al Evangheliei. Când Ed a intrat la Colegiul Wheaton nu s-a gândit să devină misionar, ci a ales științele economice. Era un bărbat înalt, solid, talentat în vorbire, chiar câștigase un premiu la un concurs de oratorie la care au participat zece mii de studenți. În anul II, s-a transferat la Facultatea de drept, dorind să devină avocat. Ca să-și poată plăti taxele, el a luat o slujbă de noapte la biroul de primire al unui mare hotel. Acolo, în orele când nu avea clienți, s-a aprofundat în Biblie. În timp ce citea cartea lui Neemia, Domnul l-a chemat să-și dedice viața în slujba altora, să devină misionar. Astfel, după două zile de studenție la drept, s-a dus și a spus celor pe care îi cunoștea hotărârea sa. Apoi s-a dus la profesor, i-a spus că renunță la avocatură, căci s-a decis să devină misionar. Acesta l-a privit, i-au dat lacrimile și i-a urat succes. Ed s-a înscris la Facultatea de Medicină Misionară, cursuri intensive, ca să poată ajuta pe indienii din Ecuador. Când a terminat cursurile, și-a luat soția și copilașul și au plecat la Quito.

La câteva săptămâni după ce vizitase pe Jim și Pete în junglă, a primit o chemare radiofonică în care i s-a spus că, datorită unei mari inundații, atât casa misiunii, cât și casa pe care Jim și Pete au construit-o pentru Ed, au fost duse de ape. La fel și 500 de scânduri - fiecare reprezenta o zi de muncă a unui om - ce erau stocate pentru construirea unei clinici și a unei bucătării pentru școală; revărsarea năprasnică a apelor le-a măturat într-o noapte.

Îndată, Ed a plecat din nou la Shandia. Acolo a văzut că apele au devastat totul. Erau amărâți și descurajați, dar s-au îmbărbătat unul pe altul și s-au apucat de construirea unei noi locuințe. Nu le-a fost ușor. Ei nu erau obișnuiți cu munca grea. Din mijlocul unei vieți civilizate să ajungi să trăiești în condiții primitive, să te apuci să-ți construiești locuința, fără să fi învățat meșteșugul acesta, fără să ai sculele necesare și fără să-ți poți procura nici un fel de material, ci să fii obligat să ți-l produci tu, a fost ceva mult prea greu pentru ei. Dar nu s-au dat bătăuți. Au transpirat la tăiatul copacilor, la transformarea lor în grinzi, în scânduri. Apoi au învățat să despice trestia de bambus și curând căsuțele lor au fost ridicate.

Nu a trecut mult și a fost terminată și pista pentru avioane ușoare și într-o zi a sosit acolo primul avion pilotat de Nate Saint. O mulțime de indieni s-au adunat să vadă cum arată un avion. În primul transport, Nate care era un bun credincios și devotat misionar, a adus alimente și medicamente pentru această stațiune misionară. Nate cu soția lui au sosit în junglă la Shell Mera în septembrie 1948. Timp de mai multe săptămâni au locuit într-un cort, apoi și-au construit o casuță din scânduri. Acolo era sufrageria, bucătăria, magazia de alimente, dormitorul și atelierul cu scule, toate într-o încăpere. Ce renunțare la unii din pricina lui Cristos Domnul! Și ce pretenții mari au alții când e vorba de lucrarea sfântă!

Nate avea o minte inventivă. Pentru zborurile în junglă, în caz că i se termină benzina din rezervor, el a inventat un sistem suplimentar de alimentare cu benzină dintr-o canistră de rezervă. Invenția lui a fost acceptată și de alte companii de aviație cu zboruri în junglă. La fel, a reușit ca printr-un zbor circular la 300-400 m să lase jos un coș cu ceva, cei de jos să poată lua din coș și să poată pune altceva în el, fără să fie necesar să aterizeze. Aceasta fiindcă nu toate stațiunile misionare aveau pistă de aterizare. Uneori pune în coș și un telefon, ca să i se spună ce alimente, medicamente sau altceva aveau nevoie. Apoi trăgea coșul sus și își continua drumul mai departe. Acest sistem l-a folosit din plin mai târziu cu cei din tribul Auca.

Maria, soția lui Nate, rezolva corespondența, primea chemări telefonice de la celelalte stațiuni misionare, care erau deservite de această stațiune aviatică. Când Nate era plecat cu avionul, ea ținea mereu legătura cu el prin radio cu privire la locația avionului, altitudine, condițiile atmosferice și combustibil. La acestea se adăugau treburile casei și primirea de musafiri. Toată această muncă o făcea cu bucurie, căci se știa în slujba Domnului pentru binele altora.

În 1953, la Macuma, în partea de sud a junglei, a sosit Roger Youderian cu soția sa Barbara și cu doi copii. De fapt, această stațiune misionară era pe teritoriul triburilor Jivaro, care erau foarte feroși, trăiau independent, nu aveau nici o legătură cu omul alb, care de peste 400 de ani conducea țara Ecuador. Ei nu admiteau pe nimeni să intre în zonele lor. Nu foloseau decât o sumară îmbrăcăminte, nu aveau bani și nimic din ale civilizației. Ei trăiau ca în epoca de piatră. Ca arme aveau lancea și arcul cu săgeți. Trăiau din vânat și pescuit. La început par prietenoși și ospitalieri, dar te atacă pe neașteptate. La acești oameni Roger a pătruns, i-a vizitat în colibe lor și le-a vorbit despre mântuirea lui Dumnezeu timp de un an. Toată vremea se ruga însă și pentru triburile Atșuaras, verișori cu Jivaro, dar și dușmani de moarte. Cu cinci ani în urmă, misionarul Frank Drown a încercat să pătrundă la ei și a ajuns până aproape de coliba șefului, dar cineva i-a ieșit înaintea cu mesajul să se întoarcă înapoi că altfel va fi omorât. Și s-a întors înapoi.

Pe data de 5 iunie 1954, Roger s-a decis să se mute mai aproape de triburile Atșuaras. A părăsit Macuma și, după un drum de două zile pe jos spre sud-est, a ajuns la un loc numit Wambimi, unde Compania de Petrol Shell făcuse câteva case, chiar și o pistă de aterizare. Dar casele au trebuit să le părăsească și acum erau dărăpănate. El s-a oprit aici și s-a apucat să refacă o casă pentru el. Se gândea ca aici să-și facă stația sa misionară. Pista era în bune condiții, doar trebuia tăiată iarba. A lucrat acolo 11 zile și a reușit să aibă o bună locuință. Lucra și se ruga ca Domnul să-i deschidă o ușă de pătrundere la triburile Atșuaras. Și Domnul i-a ascultat rugăciunea. În aceste triburi bântuia o boală denumită leishmaniasis, care atacă nasul, cerul gurii și partea superioară a traheii. E o boală hidoasă care desfigurează fața, produce dureri mari și sfârșește cu moartea. Roger tratase cu succes mai multe cazuri în tribul Jivaro. Deși tribul Jivaro era în dușmănie cu tribul Atșuara și se omorau unii pe alții, vestea că misionarul Roger vindecă boala aceasta s-a răspândit și la tribul acesta.

La Wambimi, Roger abia își terminase casa, încă nu-și adusese soția și copiii și iată că într-o zi s-a pomenit cu Santiaku, omul cel mai temut, șeful de trib nr. 1 de la Atșuara. Avea boala aceasta și îl rugă pe misionar să-l trateze și pe el, cum a tratat și pe alții. Fratele Roger a văzut în aceasta răspunsul lui Dumnezeu la rugăciunile lui. I-a administrat injecția de Repodral și i-a dat drumul acasă. După câțva timp, când s-a făcut mai bine, a venit din nou pentru consultare și acum l-a invitat pe misionar să-i facă o vizită. Roger a ascultat cu toată bucuria invitația șefului să meargă în tribul său, însă, fiindcă știa ce a pățit misionarul Frank cu cinci ani în urmă, i-a spus că acceptă invitația, dar îi cere să vină când găsește cu cale, ca să-i arate drumul. Se gândea că în felul acesta, escortat de șeful tribului, nu va avea nici un necaz. Șeful a acceptat, și astfel într-o zi a venit și l-a luat pe Roger și pe Frank, ducându-i prin jungla plină cu pericole de vipere, șerpi veninoși și fiare sălbatice și după două zile au ajuns la casa lui Santiaku. Avea o casă mare, de trei ori mai mare ca a celor din tribul Jivaro. Frank, care cunoștea bine limba tribului Jivaro, ce e vorbită și de tribul acesta, doar cu mici diferențe, a început să le vorbească din Evanghelie. Ei nu au auzit niciodată nimic despre Cristos Domnul. Indienii Atșuara, care au umplut casa, ascultau cu atenție, iar ori de câte ori fratele Frank se oprea, șeful de trib îi cerea să le mai spună. În sfârșit, când a răgușit, a pus un mic patefon pe care îl aduseseră cu ei, să le vorbească, căci aveau discuri cu porțiuni din Evanghelie în limba lor. Ce s-au mai minunat de cutia care vorbește! Apoi, când vocea lui Frank s-a mai odihnit puțin, a continuat el să le vorbească. Șeful Santiaku arăta un deosebit interes.

Văzând dorința lor, Frank le-a spus că ei sunt gata să mai vină la ei, dar ar trebui să defrișeze o parte din pădure, ca să formeze o pistă pentru aterizarea avionului lor. Ei au acceptat cu bucurie și au promis că fac aceasta. Roger a stabilit fâșia, a însemnat dimensiunile și ei urmau să curețe jungla pe porțiunea aceea. Apoi s-au întors la Wambimi.

După câțva timp, au zburat cu avionul și au văzut că au curățit vreo sută de metri de pădure pentru pistă, dar mai aveau de curățit încă o bună porțiune. N-au putut ateriza, dar le-au lăsat cu coșul îmbrăcăminte spre a-i încuraja la lucru. Au lăsat să treacă o vreme și apoi iar au făcut un zbor de recunoaștere, dar lucrarea nu era gata. Atunci au discutat împreună și Roger s-a hotărât să meargă el din nou la ei. Prin junglă nu sunt drumuri, ci doar unele cărări, care dacă nu sunt umblate, curând dispar, căci vegetația luxuriantă în zona tropicală crește foarte rapid. De aceea, Roger a aranjat cu vreo trei din tribul Jivaro să-l conducă și totodată să-l ajute la purtarea unui radio emițător și a unor provizii de alimente și medicamente.

Cei de la stațiunea aviatică l-au lăsat miercuri pe Roger la Wambimi și așteptau joi să primească vreo comunicare radiofonică, dar n-au primit. Nici vineri, nici sâmbătă n-au primit nimic. Luni se gândeau că trebuie să fi sosit la Atșuaras și îi va chema, dar nici un cuvânt. Atunci i-a cuprins îngrijorarea. Știau că cei din tribul

Jivaro sunt ne-converțiți și cunoscuți ca ticăloși, se gândeau nu cumva să-l fi omorât pe Roger. Fiindcă toată dimineața nu i-a chemat, s-au hotărât să meargă în căutarea lui. Au pregătit niște alimente, câteva medicamente în coșul avionului, au pus telefonul și au plecat la drum. Au ajuns deasupra locului, au găsit pista neterminată și se întrebau de ce n-au terminat-o. Atunci au căutat cu înfrigurare să vadă cămașa albă a lui Roger. După câteva minute de zbor pe deasupra, iată, l-au zărit și li s-a încălzit inima. Au coborât la mică înălțime, au oprit motorul să nu fie zgomot și au strigat lui Roger să curețe pista de popor, căci vor să lanseze coșul cu provizii. Roger le-a făcut semn că a înțeles și a cerut indienilor să părăsească pista. Au făcut apoi vreo patru rondouri cu avionul și au lăsat coșul cu îmbrăcăminte, alimente, medicamente, câteva securi și telefonul. Roger a apucat coșul, a luat telefonul și a vorbit cu Frank vreo zece minute, a golit coșul, a pus telefonul, o notă pentru ei și o scrisoare pentru soție. Cei de sus au tras coșul și au plecat.

După ce au aterizat la Wambimi, Frank a spus lui Nate că Roger le-a cerut să vină din nou vineri și să aterizeze acolo, că pista va fi gata. Le-a spus că are nevoie de medicamente, deoarece în trib a început să bântuie gripa și, indienii neavând nici o rezistență la gripă, au cazuri mortale. El n-a putut să le comunice nimic, din pricină că cel ce purta radio-emittorul n-a vrut să intre în trib.

În ziua de vineri, a plouat toată ziua, astfel că Nate n-a plecat cu avionul, căci știa că nu poate ateriza în noroi. Dar a plecat sâmbătă, căci se făcuse vreme frumoasă. A tot mers, dar nu i-a găsit. A zărit o casă în pădure, dar nu era a lui Santiaku și nu era nici pista. S-a învârtit peste pădurile ecuatoriale, dar nu le-a putut da de urmă. S-a uitat la consumul de benzină și se gândea că trebuie să se întoarcă înapoi, altfel riscă să nu aibă benzină îndeajuns, ca să ajungă acasă. Totuși, simțindu-și responsabilitatea față de Roger, a mai făcut un raid și iată a zărit pista, casa și a aterizat. A mulțumit Domnului, și de obicei folosea antena să-și anunțe soția că a aterizat cu bine, dar acum, de bucurie, a uitat, îndată, Roger apărui lângă avion și fără să salute, fără un cuvânt de bun venit, începu să strige: „Ai adus medicamente?” Era bărbos, obosit, cu cămașa murdară și ruptă în câteva locuri. Se întorsese către indienii care alergau spre el și începu să strige la ei, să le dea ordine. Nate nu-l cunoștea așa. De aceea, îl apucă de braț și îi zise: „Încet, încet că avem timp!” El îl privi lung și zise apăsător: „Noi nu avem timp!” Atunci Nate tăcu, ca să nu se dea în spectacol. Roger luă două sticle cu penicilină, puse serul și le dădu lui Nate, zicând: „Scutură-le bine”. Acesta le luă și făcu ce i se spuse. Din nou strigă la câțiva indieni. Și Nate se gândi: „Cum pot aceștia să creadă că el le e prieten când strigă așa la ei?” Dar ei se așezară în rând și fiecare primi câte o injecție, căci toți sufereau rău din pricina gripei. Unii păreau că sunt pe moarte. Santiaku ședea pe o buturugă, se vedea că e bolnav grav. Era tot vopsit, cum e la ei obiceiul când sunt gata să omoare pe alții. În timp ce făcea injecții, Roger i-a spus lui Nate că un alt șef deja a murit; că de îndată ce el a sosit, a făcut injecții celor mai grav bolnavi și s-au refăcut, dar că a terminat penicilina și gripa s-a înrăutățit la aceștia. Ce prețios e medicamentul când omul este între viață și moarte! Când Roger termină o sticlă, o aruncă, dar Nate o ridică și îi zise: „Mai este o picătură”. Roger o trase în seringă și o dădu unui copil, a cărui mamă insista să aibă milă și de el.

Când a terminat cu injecțiile, mâna lui Roger tremura ca varga. Era istovit. Dar mai sosiră câțiva indieni ce aduceau pe un prieten al șefului. Roger mai vârî siringa și trase ultimele picături pe care i le administra. Apoi se îndreptă de spate, zâmbi către Nate căci își împlinise datoria și zise: „Slavă Domnului!”

Fiindcă ceasul arăta că mai au doar cinci minute, își luară rămas bun și plecară amândoi la avion. Pe drum Roger istorisi cum datorită gripei, toți s-au îmbolnăvit și n-au mai putut lucra la tăierea pădurii pentru pista avionului și a trebuit el singur să muncească din greu, dar cu toată munca depusă, n-a putut s-o termine pentru vineri. Atunci s-a rugat Domnului să-l împiedice pe Nate să plece cu avionul. Vineri toată ziua a lucrat din greu prin ploaie la tăierea de copaci, la scoaterea buturugilor, că era istovit, dar nu s-a lăsat până ce a terminat. Acum se ruga ca Domnul să-l trimită pe Nate în ziua de sâmbătă. Toată dimineața înainte de masă au așteptat, dar nu s-a auzit zgomotul avionului. După-masă, când era descurajat, s-a auzit, dar a trecut la distanță și s-a dus. După vreo jumătate de oră s-a auzit din nou, dar în loc să se audă tot mai tare, semn că se apropie, s-a auzit tot mai slab și a dispărut. Atunci a chemat pe indieni la ascultarea Evangheliei și la rugăciune și deodată indienii, care au un auz ascuțit, au strigat: „Vine! Vine!” El le-a zis: „Doar vi se pare”. Peste câteva clipe însă a auzit și el, atunci au ieșit afară și au văzut avionul. Nu se poate descrie bucuria - spunea el - când au văzut că avionul aterizează pe pista lor. Dar situația bolii lor era prea critică. Acestea au fost faptele care l-au determinat să fie în tensiune. În dosul tuturor lucrurilor însă se poate vedea binecuvântată mână a Domnului, care a avut și are milă de cei păcătoși. El deschide uși pe care nimeni nu le poate închide.

Eforturile dragostei pentru tribul Auca

După binecuvântatele experiențe avute cu aceste triburi de indieni, pe care au reușit să-i ajute, cei cinci misionari: Jim Elliot, Pete Fleming, Ed McCully, Roger Youderian și pilotul Nate Saint s-au hotărât să pătrundă și la tribul Auca. Știau că nu e ușor. Indienii Auca erau ucigași ai omului alb ori de câte ori acesta încerca să intre pe teritoriul lor. De aceea, ei au zis că întâi trebuie să le câștige prietenia. În scopul acesta au decis să facă mai multe raiduri cu avionul lor pe deasupra tribului, să le lase daruri cu coșul avionului mai multe săptămâni la rând și numai după aceea să aterizeze și să ia legătură cu ei.

Această hotărâre a fost luată în casa lui Nate Saint și a doua zi, pe data de 2 octombrie 1955, Nate a bătut-o la mașina sa de scris. Hotărârea trebuia să rămână secretă, ca nu cumva alții să le încurce planurile. Când Ed și-a mutat familia la Arajuno, pe data de 19 septembrie, a cerut lui Nate să facă un zbor de observare asupra tribului Auca. Ei n-au putut vedea mult, decât ceea ce au văzut cu doi ani înainte Jim și Pete, un vast ocean verde de pădure ecuatorială. Numai un ochi bine deprins cu un așa peisaj putea să distingă anumite colibe după puținul fum ce se zărea slab prin desișul pădurii. Doar râul se vedea bine că șerpuia prin oceanul acesta de verdeață. Apoi, au ajuns deasupra unei poienițe cultivată cu manioc, o plantă tropicală ce produce tuberculi din care se face un fel de făină. Erau vreo 15 poienițe din acestea, locuri de unde fuseseră tăiați copacii spre a avea teren cultivabil. Și se zăreau puțin și câteva case.

La 29 septembrie au făcut alt zbor de recunoaștere și au observat și alte poienițe ale tribului Auca. La câteva zile după aceasta, fiind toți împreună, au luat hotărârea pomenită mai sus. Cu orice preț voiau să pătrundă la tribul Auca, să le vestească Evanghelia. Era o hotărâre mare, căci știau bine cum atâția alții înainte de ei au fost masacrați. Ei doreau întâi să le dovedească că nu le sunt dușmani, ci prieteni. Pentru aceasta au plănuit zborurile la joasă înălțime deasupra tribului, ca să le lase coșul cu diferite cadouri.

Primul zbor de acest fel a fost pe data de 6 octombrie 1955, când le-a lăsat o căldărușă de aluminiu cu capac. Înăuntru au pus 20 de nasturi colorați, nu pentru îmbrăcăminte, căci n-o aveau, ci pentru ornamentație, un sac cu sare, căci tribul Auca nu avea sare și ei se gândeau că poate vor găsi cumva s-o folosească și 15 panglici frumos colorate. Era primul efort. Când au ajuns deasupra unei poienițe, au zărit o casă mai mare și altele mai mici în jurul ei. Nu departe curgea un râuleț, care avea o frumoasă plajă de nisip. Jos, prin poieniță se observau poteci bătătorite, dovadă că acele case erau locuite. Ușa avionului era luată și acolo au instalat mecanismul de coborâre a coșului cu cadouri. Au coborât la joasă înălțime și au redus viteza la 65 mile pe oră, dar jos nu se putea observa nici un om. Au făcut vreo șase ronduri având coșul jos, panglicile fluturând în adierea vântului, apoi i-au lăsat conținutul pe o potecă, nu departe de o casă. Nu știau ce vor zice, dar ei considerau că au făcut un început bun și s-au întors la Arajuno mulțumind Domnului.

Vineri 14 octombrie, au mers cu alte daruri, spre a lansa al doilea mesaj de pace și bună învoire, la casa următoare. S-au uitat cu binoclul după primul cadou lansat, însă nu mai era acolo, fusesse luat. De data aceasta, nu departe de casă, pe râu erau trei sau patru canoe. Aceasta le spunea că cineva trebuie să fie pe acolo. Au început rondurile. Cu binoclul l-au observat pe primul auca, apoi alți trei au ieșit din casa mare acoperită cu frunze. Coșul a fost lăsat, dar de data aceasta nu a ajuns pe cărare, ci în râu. Îndată unul din ei a sărit în râu și a luat cadoul. Alții vreo opt au alergat la râu și examinau cadoul. Misionarii s-au înălțat cu avionul, în timp ce inima le tresaltă de bucurie că indienii nu au fugit de ei să se ascundă și că darul era în mâinile lor.

După nouă zile au plecat din nou și au ținut să lase cadoul la casa următoare. De data aceasta de frânghie era legat și un alt coș gol, în cazul că ar vrea să răspundă și ei cu un cadou. S-a întâmplat însă că n-au nimerit ținta, căci coșul s-a agățat la vreo 300 metri de cărarea spre manioc. În fugă au pregătit un al doilea coș, au lansat frânghia, au făcut câteva ronduri până ce coșul s-a stabilit pe punctul din centru; atunci, de la vreo 60 m înălțime au lăsat coșul pe pământ, la câțiva pași de casă. Indienii au alergat și l-au apucat, dar când cei de sus au vrut să tragă frânghia, ea era ținută. Nu știau dacă au pus ceva greu în coș sau de ce nu o pot trage. Îndată, au văzut pe unul că alerga și le făcea semn cu mâna, apoi s-a reîntors și a pus ceva în coș, iar ceilalți au dat drumul coșului. De bucurie, ei au mai aruncat un mototol de panglici, iar unul de jos s-a aruncat și l-a prins. Cei de sus au strigat, iar cei de jos au răspuns și ei cu strigăte de bucurie, și-au făcut cu mâinile și au plecat pe deasupra firului apei râului Curaray. Acum se gândeau că poate nu peste mult timp vor putea acolo pe plajă să facă primul contact, dacă Domnul binecuvântează eforturile lor.

Pe 12 noiembrie au plecat din nou. Era o sâmbătă frumoasă. Au luat cursul râului și au zărit alte case și locuri cultivate, care erau împrejmuite cu un gard împletit ca de nuiele, pentru ca animalele sălbatice să nu le calce culturile. Au ajuns la casa unde a patra oară și-au lăsat darul și acum din nou au lăsat coșul. Cei de jos au alergat, au luat din coș darurile și au pus în coș o găteală de cap din pene colorate, așa cum poartă indienii. Pentru misionari era un semn că pot lega prietenie cu ei spre a le vesti Evanghelia.

La 26 noiembrie, Nate Saint a notat în jurnalul său că săptămâna trecută, la Arajuno, doi indieni au ieșit dintre tufișuri, s-au apropiat de avion și i-au zis: „De ce sunteți nebuni și dați mereu acele cadouri la indienii Auca?” Dar ei n-au dat importanță, căci erau tocmai gata să decoleze, și au plecat. La a patra casă, îi așteptau doi oameni pe o platformă ridicată în mijlocul poieniței, care le făceau semne cu mâinile. Ei au făcut ronduri joase deasupra poieniței, ca să poată fi recunoscuți când vor ateriza. Au lansat aici o secure și patru piepteni de plastic. S-au dus la casa a treia și au lansat și acolo câteva cadouri. Un bătrân, care stătea lângă casă, le-a făcut semn cu mâna, parcă îi chema să coboare jos. Ruga misionarilor din avion era ca Domnul să-i trimită curând la Auca.

Înainte de noua vizită programată pe 3 decembrie 1955, Ed și Nate și-au făcut fotografiile mărite la dimensiunile lor naturale, ca să îi poată recunoaște când vor ateriza la ei. La al nouălea zbor, au constatat că indienii Auca au mai tăiat din copacii ce despărțeau două poienițe la casa a patra, iar pe platformă erau doi bărbați, care le făceau cu mâna. Aceștia erau îmbrăcați în hainele ce ei le lansaseră cu coșul. Le-au lăsat și acum câteva daruri și s-au dus la casa a treia. Mare le-a fost mirarea când au zărit aici pe acoperișul casei un model mare de avion. Aceasta dovedea dibăcia oamenilor din tribul Auca. Și aici era acum o platformă ridicată, mai mare ca cealaltă și la o înălțime de vreo 5 metri de la pământ. Pe ea stăteau un om complet îmbrăcat în hainele primite. Cei de sus, din ușa avionului, i-au făcut cu mâna, iar cel de jos a răspuns făcând și el semn cu mâna. I-au lăsat un cadou la picioarele sale. Alături de el erau două femei. Au făcut câteva fotografii, ca și în celelalte ocazii. Acum, fiind tăiați copacii, poienița era mult lărgită, putând să coboare foarte jos, la vreo 18 metri deasupra lor. Mai sus în poieniță au observat că două persoane, cu securile lansate de ei, tăiau copaci. Erau două femei tinere. S-au ridicat puțin și au trecut a patra casă, unde au lansat și acolo coșul, care a atins pământul. Din dosul casei, mai mulți indieni și copii au alergat la coș, au luat ce a fost în el, apoi cei de sus au vrut să-l tragă sus, dar era ținut de indieni, care după un minut și jumătate i-au dat drumul. În coș au pus și ei un cadou de culoare roșu aprins și de mărime bunișoară. Era o altă podoabă de cap indiană. Acum se gândeau că pe acestea o să le aibă pe cap când vor ateriza pe teritoriul lor.

Pe 10 decembrie Nate a scris în jurnalul său că, în discuțiile lor, au decis ca pe data de 2 ianuarie 1956 să aterizeze la tribul Auca. Au făcut planul în toate detaliile. După ce vor ateriza, vor aștepta să vină indienii la ei. Acum urmau să găsească locul potrivit pentru aterizare. De aceea, la ora 9:30 dimineața, cu cadourile la bord și cu vopsea ca să poată însemna locul de aterizare, au plecat din nou să-și vadă vecinii. Au ajuns deasupra râului Curaray și, deși șerpuiește mult, totuși au găsit o plajă de vreo două sute și ceva de metri, care li s-a părut potrivită pentru aterizare. Au coborât până aproape să o atingă, au însemnat-o cu vopsea și au numit-o „Palm Beach”. Au măsurat distanțele până la casele Auca, făcuseră vreo trei minute, deci pe jos erau vreo 7 km. La casa a treia erau două femei, iar stăpânul casei era pe platformă. Avea pe el o cămașă vărgată cu roșu și negru, pe care i-o lansaseră săptămâna trecută. Acum i-au aruncat o pereche de pantaloni, pe care i-a prins ca pe o minge. La casa a patra au găsit patru bărbați îmbrăcați cu bluze, iar copiii și femeile erau în costumele lor de la creație. Câțiva copaci care fuseseră în calea avionului, acum erau tăiați. Au făcut câteva ronduri joase și au strigat în limba lor: „Ne place de voi! Vă iubim!” Apoi le-au lăsat cadourile. De data aceasta cadourile erau însoțite de fotografiile mărite ale misionarilor și un desen al avionului care le-a adus cadourile. Când frânghia a ajuns deasupra capetelor lor, au și apucat-o cu toții, afară de unul care avea ceva în mâini. Au luat cadourile și fotografiile în mărime naturală, iar omul ce avea ceva în mâini a pus cadoul său în coș. Toți se uitau mirați la fotografii. Misionarii au tras coșul sus și au plecat. În coș era un cadou învelit în scoarță de copac. Întrucât săptămâna trecută le-au dus un pui mare de găină, se gândeau că e vreo pasăre. Nate voi să-și vâre mâna să vadă ce e, dar o trase rapid căci se temu să nu fie un șarpe. Se uitau bine printre scoarță și zări un papagal frumos cu o banană puțin descojită, ca să aibă pentru drum.

La aterizare, au împărtășit la ai lor impresiile din această călătorie, spunându-le că au găsit un loc potrivit pentru aterizare. Împreună au mulțumit Domnului că s-au întors cu bine.

La 17 decembrie le-au dus din nou cadouri și au primit iarăși ceva învelit în scoarță de copac. Înăuntru era o

pasăre neagră vie și o furcă de tors cu bumbac pe ea.

Zilele următoare le-au petrecut în discuții despre planul lor de a coborî la Auca. Soția lui Pete Fleming le-a spus că Pete a scris în jurnalul său zilnic că e gata să-și dea viața pentru Auca. Soția lui Jim a reamintit tuturor ceea ce se știa despre Auca, dar Jim a intervenit, zicând: „Dacă Dumnezeu dorește așa ceva, eu sunt gata să mor pentru salvarea acestor oameni”. Încă în timp ce era student, Jim a scris: „Nu e nebun cel ce dă ceea ce nu poate păstra, ca să câștige ceea ce nu poate pierde”.

Pe 23 decembrie au dus iarăși cadouri și au primit și ei pește prăjit, vreo trei pachete cu alune, tuberculi de manioc copti pe jărat, două veverițe omorâte, un papagal viu, două ulcioare de lut care s-au făcut cioburi, o bucată de carne friptă și o coadă de maimuță afumată.

La Crăciun au fost la Arajuno și au discutat plecarea soților la tribul Auca. Unele soții erau puțin cam îngrijorate, căci spuneau că ar putea să rămână văduve, dar știau că atunci când El Își scoate oile, El merge înaintea lor. Deci, nu li se poate întâmpla decât ceea ce El îngăduie. A fost un timp de cercetare personală și de deplină încredințare pe brațul Domnului. Aceasta din cauză că nimeni din cei ce au călcat pe teritoriul Auca până atunci, nu a scăpat cu viață. De comun acord, au stabilit ca pe data de marți 3 ianuarie 1956 să aterizeze la Auca.

Nate Saint a scris în jurnalul său: „O, de am fi mișcați de milă, cum a fost Domnul nostru! O, de am vărsa lacrimi de pocăință pentru aceia pe care nu am reușit să-i scoatem din întuneric! Dincolo de scena frumoasă a Betleemului, de am vedea agonia ce L-a frânt pe Domnul la Golgota! El să ne dea o nouă viziune a voii Sale cu privire la cei pierduți și la responsabilitatea noastră! Domnul să ne dea o nouă viziune a voii Sale cu privire la acești oameni, care trăiesc ca în epoca de piatră; atunci cuvântul sacrificiu ar dispărea și din gândul și din vorbele noastre... Doamne, Dumnezeule, vorbește inimii mele și dă-mi harul să cunosc sfântă Ta voie și bucuria să umblu în ea! Amin”.

Luni 2 ianuarie 1956, a fost ziua pregătirilor. Fiecare și-a rânduit echipamentul de care credea că are nevoie. Seara, când s-a culcat, Nate, pilotul, care avea mare responsabilitate de toate zborurile, nu a putut să doarmă. S-a rugat, a repetat versete biblice din memorie. La ora 4 dimineața a ațipit puțin până la ora 5:45, când au început să se miște prin casă.

În ziua de 3 ianuarie 1956, au mânat împreună, au avut o oră de rugăciune și au încheiat cu cântarea:

Noi ne sprijinim pe Tine,
Scutul și Apărătorul nostru,
A Ta e bătălia,
A Ta va fi gloria.

Când biruitori vom trece în final
Prin splendidele porți de mărgăritar;
Atunci la Tine ne vom odihni
Pe veșnicii de veșnicii.

Fiindcă avionul misiunii era mic, ușor și nu putea duce multă încărcătură, în primul transport l-a luat pe Ed cu echipamentul său și la ora 8 au plecat. Deși era încă puțină ceață, au aterizat cu bine și au descărcat bagajele. Ed a rămas acolo, filmând cu camera, iar Nate s-a urcat în avion și a plecat. La al doilea transport l-a dus pe Jim și pe Rogers cu bagajele lor. Ca să nu se adâncească roțile în nisipul de pe plajă, au dat drumul puțin presiunii din cauciucuri, lucru ce s-a dovedit bun la aterizarea pe plajă. Au descărcat avionul, Nate s-a întors la bază, iar cei trei s-au apucat să curețe plaja. La a treia călătorie, Nate a luat stația de radio, spre a putea comunica cu baza, a luat o seamă de scule necesare, niște scânduri să-și facă un adăpost într-un copac și hrană. A plecat, iar când a fost pe deasupra caselor Auca, a strigat la ei să vină a doua zi la râul Curaray să-i întâlnească, apoi s-a îndreptat spre plajă și a aterizat. Au descărcat totul în grabă. Cei trei ce rămăseseră pe plajă au găsit un copac pe care l-au crezut potrivit spre a-și face adăpostul între crăcile lui, au improvizat o scară și o platformă sus unde să poată dormi. Apoi cu toții i-au făcut un acoperiș de aluminiu, ca să nu-i plouă.

Fiindcă au lucrat de zor, erau cu totul transpirați și un roi de musculițe și fânțari zbura în jurul lor, încât nu știau cum să se apere. Nate a apreciat totul și fiindcă era spre seară, s-a urcat în avionul lui și a plecat la bază, ca să vină a doua zi dimineața.

Miercuri dimineața, 4 ianuarie 1956, Nate și Pete au urcat bagajele în avion și au plecat. Când au zburat pe deasupra caselor indienilor, nu se vedeau grupuri, ci altădată, ci doar ici-colo câte unul. Ei își ziceau că desigur sunt pe drum spre plajă. Când au aterizat, cei trei le-au spus cum noaptea a venit puma, leul junglei, i-au auzit urletele și i-au văzut urmele pe nisip. Locul era frumos, plin de palmieri, dar ca într-o pădure tropicală, erau tot felul de fiare sălbatice.

După ce au descărcat, Nate a căutat să vadă ce are stația de radio că n-au putut transmite nici un mesaj și a găsit că la microfon nu era strâns un mic șurub și nu făcea contact un fir. Imediat a chemat baza și a anunțat-o pe Maria, soția sa, că toți sunt bine. Toată ziua au petrecut-o împreună, dar n-a venit nici un indian Auca. Când s-a înserat, Nate și Pete s-au urcat în avion și au plecat să doarmă la baza misiunii.

Joi dimineața, 5 ianuarie, Nate și Pete au sosit cu bine. Având timp liber, Nate și-a scris jurnalul. El spunea că a observat dimineața pe nisip urme proaspete de pași, că la ora 5 cei din copac au îndreptat lumina lanternei spre locul unde seara au lăsat o secure și nu mai era acolo, ci a fost luată. După 15 minute toată jungla răsună de fraze strigate de ei în auca, căci învățaseră câteva. Toată ziua însă nu a apărut nimeni. Seara, Nate și Pete au plecat la Arajuno să doarmă, iar ceilalți s-au urcat la dormitorul lor în copac. Doi dormeau, iar unul făcea de strajă.

Vineri, 6 ianuarie, după ce au sosit, Nate și Pete au stat sub un adăpost pe care l-au făcut pe plajă drept bucătărie. Ed era la capătul plajei, Roger la centru, iar Jim la celălalt capăt al plajei. Era pe la ora 11:15. Ed striga fraze în auca.

O voce clară de bărbat răspunde de dincolo de râu și ieșiră în luminiș. Era un tânăr și două femei, una de vreo 30 de ani și alta de vreo 16 ani. Se aflau în fața lor, fără îmbrăcăminte, doar cu o legătoare la încheietura mâinii, în jurul mijlocului și la genunchi. Misionarii au fost surprinși, dar au strigat în auca: „Puinani”, adică bine ați venit. Bărbatul a început cu un potop de cuvinte neînțelese de ei, dar gesturile lui, mereu arătând spre fată, le dădeau de înțeles că vrea să o vândă sau că le-o dă ca dar.

Presupunând că ar vrea ca cineva să meargă dincolo la ei, Jim își ridică pantalonii săi scurți și trecu prin râu de partea cealaltă. Fata se apropie de râu, ceilalți doi o urmară. Când Jim ajunse la ei, i-a luat de mână și i-a trecut în partea lor. Toți i-au primit cu zâmbet și le-au spus: „Puinanis”, spre a-i face să înțeleagă că nu au de ce să se teamă. Cei trei auca începură să vorbească între ei. De altfel, nu arătau nici o sfială și nici frică. Roger s-a dus și le-a adus câteva cuțite pe care le-au primit cu bucurie. Nate le-a dat o machetă de avion. Ceilalți s-au dus și au luat aparatele de fotografiat și i-au prins pe peliculă. Femeile se uitau la ziarul „Time”. Bărbatul s-a apropiat de avion și părea că ar vrea să urce în el. Imediat lui Nate i-a venit în gând să-l ia într-un raid pe deasupra caselor și să-l facă să strige în limba lor să vină la râu. Îi deschise ușa și îl îndemnă să urce. Fără să stea pe gânduri, urcă, și Nate își luă zborul. Zburau la mică înălțime și tânărul striga mereu. Nate însă nu știa ce strigă. După câteva ronduri, s-au reîntors la plajă. Aici sări din avion bătând din palme. Misionarii și-au îndreptat fața spre cer și au mulțumit Domnului pentru această întâlnire. În ei ardea dorul mântuirii pentru acești oameni, dar erau împiedecați de limbă, nu-l puteau împărtăși. Apoi i-au servit pe musafiri cu sandvișuri și limonada. Fiindcă se înserase, Nate și-a luat jurnalul, filmele făcute, le-a pus în avion să le ducă în siguranță la bază, a chemat pe Pete și au plecat.

Musafirii au vrut să rămână să doarmă pe plajă, dar fata nu a vrut, ci a plecat în josul râului. Bărbatul a plecat și el, dar cealaltă femeie s-a culcat lângă focul bucătăriei lor de pe plajă. Dimineața, când Jim s-a sculat, focul încă ardea, dar ea dispăruse.

Ziua de sâmbătă, 7 ianuarie 1956, a trecut fără să se întâmple ceva deosebit. Când Nate a făcut observarea caselor auca, a văzut pe bărbatul care fusese la ei și i-a făcut cu mâna.

Duminică dimineața, 8 ianuarie, când era să plece, Pete a zis celor de la baza misiunii să se roage, că în ziua aceea poate se întâmplă ceva. Nate stabilise cu soția lui să ia legătura prin radio la ora 12:30. La acea oră, i-a

spus că a văzut din avion un grup de vreo zece auca, care venea spre plajă și că o va chema iar la ora 4:30, dar să se roage pentru ei. Misionarii sperau că va veni o delegație să-i invite în satul lor.

La ora 4:30, Maria, la Shell Mera, a deschis radioul să primească comunicarea din partea soțului, să știe dacă au fost invitați în sat, dar nimic. S-a mai uitat la ceas, era vremea să fie chemată. Stătea lângă aparat cu soția lui Pete, dar nimic. Afară atmosfera era bună, nici o interferență. La Arajuno, soția lui Ed și cea a lui Roger stăteau lângă radioul lor deschis să primească vești, dar tăcere. După mai multe minute au chemat pe Maria, soția lui Nate, care le-a spus că nici ea nu are nici o veste. Acum nu știau ce să creadă. Era prima dată că Nate, care pilota avionul din 1948, nu comunica nimic soției. A trecut o oră și nimic. Nu voiau să se gândească la rău, ci își ziceau că probabil stația lor de radio s-a deranjat. Se făcuse seară și Nate cu Pete nu mai soseau; ce se întâmplase? Și în noaptea aceea nici una dintre soții n-a dormit, căci somnul le dispăruse.

A doua zi, luni dimineața, 9 ianuarie, tăcere. Nici o veste, nici un semn. Îngrijorarea soțiilor a început să crească. Johnny Keenan, colegul de pilotaj al lui Nate, de la baza misionară, a urcat în avionul său și a plecat spre plajă în recunoaștere și urma ca la ora 10 să comunice Mariei prin radio. Dar la ora 9:30, Johnny a comunicat că nu a văzut pe nici unul din misionari, că avionul a fost vandalizat, tot ce a fost de pânză era rupt. Imediat a fost anunțat generalul-locotenent William K. Harrison, comandantul șef al Serviciului Aerian de Salvare din Marea Caraibilor și la fel Stația de Radio HCJB din Quito. Stația și-a întrerupt emisiunile și a anunțat dispariția celor cinci misionari în teritoriul Auca. Era o veste tristă care a zguduit lumea creștină. Încă nu se știa dacă toți au fost uciși sau dacă unii au scăpat când s-a dat atacul asupra lor și se aflau undeva prin junglă.

Barbara, soția lui Roger și Marilou, soția lui Ed, au zburat îndată de la Arajuno la Maria, care se afla la Shell Mera, spre a afla ce s-a întâmplat.

Luni seara, fiind de față misionarul Frank Drown și Dr. Art Johnson, medic la Spitalul Vozandes, afiliat cu Stația de Radio HCJB din Quito, au hotărât să formeze echipe înarmate care să pătrundă pe teritoriul Auca în căutarea lor. Un pluton de soldați voluntari a anunțat că este gata de plecare. La fel, o seamă de credincioși din tribul Jivaro, unde misionarii au lucrat înainte, au anunțat că sunt gata să plece.

Marti dimineața, 10 ianuarie 1956, Elisabeta Elliot, Rachela Saint, sora pilotului Nate, Frank și alți misionari au sosit la Shell Mera. Pe unde scurte au primit vestea că un elicopter al Forțelor Armate a plecat din Panama spre Ecuador să ajute în această căutare.

Miercuri, Keenan a făcut al patrulea zbor de recunoaștere pe deasupra plajei și a anunțat că a găsit un cadavru. Era la un sfert de milă de Palm Beach, plutea pe apă cu fața în jos. Avea pantaloni kaki și bluză albă. Imediat Barbara a zis că acela nu e Roger, fiindcă el nu avea așa pantaloni. Miercuri după-masă, la Arajuno a sosit un avion militar S.U.A., care a adus elicopterul ce trebuia montat imediat ca să poată pleca. Vreo 30 de soldați din Ecuador, indieni Jivaro și câțiva misionari au plecat și seara au ajuns la confluența râului Oglan cu Curaray. Aici au rămas să înnopteze. Misionarul Frank a organizat grupul. Unul a mers să închirieze canoe, altul avea grija bagajului, altul șef, iar doi cu măsurile de pază. S-au culcat apoi pe frunze de bananier și câțiva au făcut de strajă toată noaptea. Tot miercuri după-masă, Keenan a anunțat prin radio pe Maria că a găsit un al doilea cadavru. Din avion nu știa al cui este.

Joi la ora 10, Keenan a plecat din nou cu avionul, a ajuns grupul din canoe pe râu și a vorbit cu Frank prin radio. Curând au mai sosit alte două canoe cu indieni Chiciua, unde a lucrat Ed. Tuturor li s-a atras atenția să fie cu mare grijă. Unul din indienii Chiciua a anunțat că el a găsit corpul lui Ed la marginea râului și i-a luat ceasul de pe mână să-l predea soției. Avionul lui Keenan, elicopterul armatei, un hidroavion ușor al Serviciului Aerian de Salvare au continuat căutarea toată ziua. Colonelul Izurieta cu un avion al armatei din Ecuador supraveghea toată căutarea și era gata să intervină dacă cineva i-ar fi atacat. Seara, aviația retrăgându-se, au anunțat că au găsit pe patru din cei cinci misionari.

Vineri, 13 ianuarie, echipele pe jos și cele din canoe aveau să se întâlnească la ora 10 cu elicopterul militar pe plaja Palm Beach. Ei s-au sculat la ora 6 dimineața și au plecat, ca să poată ajunge la timp. Apropiindu-se de locurile indicate, au cules cadavrele. Unul a fost prins sub crengile unui copac căzut, numai un picior cu ciorap gri fiind deasupra apei murdare a râului. Curea roșie cusută cu model arăta că e Pete. Un altul dus de ape era

Nate Saint, ce avea doar o mână afară; i-au legat mâna cu o frânghie și l-au tras în canoe. Altul era la o margine pe nisip. Au adus toate cadavrele pe plajă și le-au așezat cu fața în jos. Nu se știa de al cincilea. La plajă, soldații cu armele au format un cerc puțin la distanță, iar Frank a pus să facă o groapă comună sub copacul în care își făcuseră dormitorul. Erau cele patru cadavre, lipsea cel al lui Ed, pe care îl identificase cu o zi înainte un indian Chiciua. Semnele arătau că toți au murit străpunși cu săgeți și cu sulița.

Abia pe la amiază a sosit și elicopterul militar. Tocmai începuse o mare ploaie torențială. Din elicopter, cu aparatul de fotografiat în mână, sări Cornel Capa, un corespondent fotograf al revistei „Life” și fotografia cadavrele, plaja, împrejurimile. Turna cu găleata, dar prin ploaie, cadavrele au fost duse și așezate în groapă. În timpul acesta a sosit și un grup de indieni care aduceau cu greu prin noroi trupul lui Ed; l-au așezat alături de celelalte patru trupuri, au tras țărâna, le-au acoperit, apoi au plecat.

Sâmbătă dimineața, 14 ianuarie 1956, comandantul elicopterului militar a invitat pe cele cinci văduve să meargă să le arate mormântul soților lor. Când au ajuns pe plajă, el le-a arătat locul. Ele au îngenuncheat și cu capul lipit de geamurile elicopterului au privit locul unde zăceau osemintele celor pe care i-au iubit, dar care în dragostea lor pentru tribul Auca au fost gata să moară la datorie.

Acum stai și cugetă puțin. Oare numai lor le-a poruncit Domnul să meargă să vestească Evanghelia? Unde e ascultarea noastră față de Domnul? Unde e dragostea noastră, nu pentru alții, ci măcar pentru frații noștri, pentru poporul nostru?

O, Doamne, aprinde spiritul de ascultare și de jertfă în mulți din fiii neamului meu!

CAPITOLUL 20

RACHELA SAINT

Pentru cei ce nu-l cunosc pe Dumnezeu, toată operația „Auca” și căderea celor cinci misionari răpuși de săgețile și sulițele celor din tribul Auca, pare un faliment. Dar Dumnezeu nostru e minunat în toate planurile Sale. El îngăduie unora să treacă prin încercări, prin suferințe și chiar martiraj spre a-și dovedi deplina lor ascultare și eroismul lor, ca să poată să le dea o mare răsplătire și să dovedească lumii ce fel de copii are El. El dă o dreaptă răsplătire, nu așa mult după numărul de snopi adunați, ci după credințioșia cu care oamenii și-au făcut lucrarea. Pe de altă parte, noi avem nevoie de pilda altora, care, chiar în condiții nespuse de grele, chiar cu riscul vieții, au fost gata totuși să ducă vestea mântuirii. Nu te îboldește oare exemplul lor să duci și tu Evanghelia măcar la frații tăi români din altă localitate sau din alt județ?

Slavă Domnului pentru căile Sale minunate! Azi, cea mai mare parte din tribul Auca este la picioarele Domnului. Ucigașii celor 5 misionari s-au pocăit. Unii au devenit predicatori ai Evangheliei în tribul lor, alții dintre ei au devenit misionari la alte triburi și au fost omorâți, așa cum ei au omorât pe cei 5 misionari înainte de pocăința lor.

Mesajul Evangheliei are puterea și azi să schimbe chiar pe cei mai fioroși și cruzi oameni. Nu are importanță ce zic atei despre Biblie, căci ea își dovedește vitalitatea, forța și divinitatea ei. În multe rânduri, chiar atei au căzut pe genunchi, și-au recunoscut vina lor față de Dumnezeu și s-au pocăit. Am botezat o seamă și din aceștia. Cuvântul sfânt e viu și lucrător. Important e faptul că uneori ce nu pot face bărbații, Dumnezeu găsește cu cale să facă prin femei. De ce? Probabil că în neputințe să-și arate mai bine puterea Sa. Fioșii din tribul Auca au fost aduși la pocăință prin femei credincioase. Relatarea de mai jos vă va face să înțelegeți că și voi puteți face lucrarea aceasta. O, de v-ar aprinde Dumnezeu cu jarul dragostei față de toți cei ce se zbat în păcate și merg grăbiți spre iad! Ei trebuie salvați! Eu mă rog pentru aceasta.

Rachela Saint s-a născut și a crescut în zona New Jersey, Statele Unite. Ea a fost sora pilotului Nate Saint, care ducea cu avionul daruri tribului Auca și a murit străpunș de sulițe și săgeți pe plaja râului Curaray.

În vara anului 1948, Rachela a părăsit orașul New Jersey și s-a dus să urmeze cursurile de vară la Institutul Lingvistic de pe lângă Universitatea Norman din Oklahoma. Era un curs special pentru câteva sute de filologi, angajați ca traducători ai Bibliei de Societatea Wycliffe. Această organizație căuta să traducă Biblia în limba unor popoare și triburi ce încă nu o aveau. Filologii urmau să meargă la popoare ce nu aveau un limbaj scris.

Deci, ei trebuiau să trăiască în mijlocul aceluiași popor, să învețe limba, să-i elaboreze gramatica după toate regulile științifice, să pună graiul în scris și apoi să facă traducerea Bibliei în acea limbă. Acesta era un curs intensiv de unsprezece săptămâni, pentru învățarea regulilor de bază, iar la terminare urmau să aleagă la care popor doresc să meargă.

Rachela simțise chemarea Domnului să lucreze pentru așa ceva. Textul din Romani 15.21: „Aceia, cărora nu li se propovăduise despre El, Îl vor vedea, și cei ce n-auziseră de El, Îl vor cunoaște”, a întărit chemarea ei să lucreze la traducerea Bibliei, pentru ca cei ce nu auziseră despre Domnul, să-L poată cunoaște.

După terminarea cursului a plecat în jungla din sudul Mexicului. Trecerea de la viața de belșug, de confort, de viață civilizată, la forma de viață primitivă, la starea de sălbăticie, la pericolele din junglă nu a fost ușoară. Acolo a avut de-a face cu indienii Lacandon, unul din cele mai înapoiate triburi din America de Nord.

În 1949, Rachela și-a făcut bagajul, și-a luat rămas bun de la acel trib și a plecat în Peru, America de Sud. În drum s-a oprit la fratele ei Nate, care lucra ca misionar în jungla răsăriteană din Ecuador. El i-a împărtășit despre greutățile din junglă și despre triburile de acolo. I-a pomenit de tribul Auca că sunt cei mai fioroși, la care încă nici un misionar n-a putut pătrunde cu Evanghelia. Nate îi spunea că nu îndrăznește nici cu avionul să zboare pe deasupra tribului Auca, căci nu ar vrea ca la o aterizare forțată acolo, să fie străpuns de săgețile lor. Atunci nu se gândea că mai târziu va face nu o aterizare forțată, ci una voluntară, gata să-și dea viața pentru acel trib fioros.

Rachela atunci a auzit prima dată de sălbăticiii din tribul Auca și inima ei a avut o tresărire că acolo ar trebui ea să lucreze, dar acum mergea la indienii din Peru.

Ajunsă în Peru, ei i s-a repartizat să lucreze cu indienii Piro. Acolo, o altă misionară, Estera Matteson începuse deja stagiile inițiale ale traducerii Bibliei. Deci, aceștia nu erau un popor la care încă nu a ajuns Biblia, așa cum dorea ea.

Două misionare, Doris Cox și Loreta Anderson din Peru, care lucrau cu indienii Șapras, niște vânători de capete, după mai mulți ani de muncă, urmau să plece în concediu. Ele au învățat limba tribului și au tradus unele porțiuni din Biblie. Aceste porțiuni le citeau lui Tariri, șeful vânătorilor de capete și altora. Rachela Saint s-a oferit să înlocuiască pe Loreta pe timpul concediului. Apoi, după ce s-a reîntors Loreta, a plecat Doris și Rachela a înlocuit-o și pe ea. În timpul acesta, Rachela a învățat limba lor și împărtășea mesajul sfânt șefului Tariri și poporului său. Tariri nu a fost gata dintr-o dată să-și lase practicile sale brutale, căci zicea că atunci nu-l mai ascultă supușii săi. El era o figură impunătoare, mai ales când era împodobit cu coroana sa de pene colorate și cu sulița sa în mână. Mai târziu, el făcuse cadou o așa coroană de pene sorei Rachela.

După doi ani și jumătate, primind o vacanță, ea s-a dus din nou în Ecuador să-și viziteze fratele, pe Nate Saint și pe Maria, soția acestuia. Acolo a auzit mai mult despre tribul Auca, care tocmai atacase și masacrare pe mai mulți ce locuiau la hotarul teritoriului său. Printre cei atacați au fost și cei ce formau personalul lui Shell Oil Company, care făceau prospecțiuni la Shell Mera, lângă tribul Auca. Din cauza aceasta, Shell a părăsit prospecțiunile și clădirile din acel loc. În perioada aceasta, un inginer de la Shell a istorisit Rachelei zguduitorile atrocități săvârșite de sălbăticiii Auca. Cineva își lăsase acolo chiar coroana de pene de pe cap și inginerul o arătă Rachelei. Ea o examina; era întocmai ca a șefului Tariri din Peru. În timpul acestui concediu, convingerea ei s-a întărit tot mai mult că ea trebuie să lucreze cu acest trib la care încă nu a ajuns Evanghelia.

Reîntoarsă în Peru, ea se gândea cum ar putea să lucreze pentru Auca, fiindcă Societatea Wycliffe nu lucra nimic pentru Ecuador. Aceste frământări lăuntrice nu le-a împărtășit decât unui frate păstor din Peru, pe care îl cunoștea ca pe un om al lui Dumnezeu. Acesta i-a promis că se va ruga pentru chemarea ei și ea a promis de asemenea că se va ruga intens pentru aceasta. De fapt, ea considera că și timpul acesta petrecut cu tribul Șapras e doar o vreme rânduită de Dumnezeu ca introducere și familiarizare a ei cu acești indieni, confrăți ai celor din tribul Auca, după cum arăta coroana de pene colorate, și se gândea că probabil și limba lor trebuie să fie asemănătoare. Deci, să aparțină aceleiași familii lingvistice.

Odată a vizitat alte două misionare vecine care lucrau cu indienii Zaparo, ce trăiau în pădurile de la granița cu Ecuadorul. Ele au întrebato pe sora Rachela dacă intenționează să rămână cu tribul Șapras sau care îi sunt

planurile de viitor. Ea le-a răspuns că ar vrea să lucreze cu tribul Auca. Ele au strâns din umeri și au spus că Societatea Wycliffe nu lucrează în Ecuador. „Eu nu știu cum - a răspuns sora Rachela - dar știu că Dumnezeu va deschide o cale”. În timp ce luau masa, au fost întrerupte de un anunț, dat de directorul Societății Wycliffe, care spunea că ambasadorul Ecuadorului a invitat Societatea Wycliffe să lucreze și în Ecuador. Deci, aveau nevoie de filologi care să se mute din Peru în Ecuador. Aceasta a umplut-o pe Rachela de bucurie.

Când Rachela a sosit în Ecuador, a aflat că pe moșia unuia numit Don Carlos Sevilla, în Oriente, se află o fată refugiată din tribul Auca, ce lucra pe plantațiile lui. Întrucât nu era altă posibilitate de a intra în trib spre a învăța limba lor, ea s-a gândit să încerce să învețe limba cu fata aceasta. A vorbit cu Sevilla care s-a arătat dispus să dea voie fetei să facă aceasta. Supusă unui test, Rachela a constatat că fata nu vorbea limba auca pură, căci ea fusese doar luată ca prizonieră de tribul Auca și a trăit acolo doar câțiva ani. Atunci Sevilla i-a spus că pe altă moșie, la Hacienda Ila, are o fată numită Dayuma, care cu câțiva ani în urmă a fugit din tribul Auca, fiindcă tatăl ei fusese omorât și de frică să nu fie omorâtă și ea, a părăsit pădurea și lucra acolo pe moșie.

De la Sevilla, Rachela cu alți filologi traducători ai Bibliei a plecat într-o audiență la președintele Ecuadorului, Velasco Ibarra, unde Cameron Townsend, directorul Societății Wycliffe, urma să prezinte grupul de misionari traducători. Cum Rachela nu avea o pălărioară potrivită pentru o așa ocazie, tot grupul a fost de părere ca ea să poarte coroana de pene primită de la șeful vânătorilor de capete. Ea totuși a schimbat-o puțin, adăugându-i o voaletă și a pus-o pe cap. Directorul a prezentat-o ca misionară pentru tribul Auca. Președintele, mirat, a privit-o și i-a zis: „Ce, te aștepti să lucrezi cu Auca? Până acum nici un alt alb nu a reușit să pătrundă în tribul lor și să scape cu viață. Chiar intenționezi să mergi la ei, domnișoară?” - „Da, a răspuns Rachela, cred că Dumnezeu îmi va deschide o cale!”

Hacienda Ila e de partea vestică a tribului Auca, despărțită de el prin câteva șiruri de munți cu păduri virgine. Rachela a primit o cameră la etaj în clădirea ca un castel a lui Don Carlos. Aici Rachela a studiat cu Dayuma limba tribului Auca. Presupunerea ei că limba auca trebuie să fie înrudită cu limba tribului Șapras din Peru, care era doar într-o altă prelungire a junglei, a fost cu totul îndreptățită. Don Carlos Sevilla mereu povestea de groaznicele atacuri date de Auca, căci el însuși a fost atacat cu săgeți, că una i s-a înfipt adânc în carne, dar a scăpat cu viață. Toate aceste relatări ar fi avut darul s-o înspăimânte pe Rachela, dar ea cu atât mai mult vedea marea nevoie a acestora de Evanghelie, căci numai Evanghelia era singurul leac pentru ferocitatea lor.

La început, Dayuma a fost foarte închisă, nu voia să vorbească. Ea fusese căsătorită și a avut doi copii, dar soțul și un copil au murit într-o molimă de gripă. Ea era amărâtă și nu vorbea. Prin semne, Rachela căuta să se împrietenească cu ea. Într-o zi, i-a arătat fotografii făcute cu Tariri, în ținuta lui de șef. Imediat Dayuma a strigat: „Auca! Auca!” Cadrul de junglă, maimuțele în copaci, sulita, săgețile, părul lung, coroana de pene colorate pe cap, totul era ca la tribul Auca, doar că fotografiile nu erau făcute în Ecuador, ci în Peru și Tariri avea îmbrăcăminte, pe când cei din Auca umblau în costumul lui Adam. Din ziua aceea au început să discute împreună și să coopereze la studierea limbii tribului Auca. Zi de zi, Rachela își îmbogățea vocabularul. Cu cât putea comunica mai mult cu Dayuma, cu atât aceasta îi istorisea de plăcerea de a omorî a celor din tribul ei. Uneori Dayuma venea de la lucru seara, mânca, apoi urca scara la Rachela și, la lumina unei lămpi slabe cu petrol, stăteau de vorbă. Atunci își povestea amintirile din copilărie, iar Rachela nota toate cuvintele noi auzite și își nota sensul lor. Pronunția în limba auca e cantabilă. Aceasta a îngreunat mult scrierea și învățarea limbii, dar Rachela avea multă perseverență în toată această muncă dificilă de a redacta scrierea și gramatica limbii unui popor. În iunie 1955, Rachela a trebuit s-o părăsească pe Dayuma. Aceasta s-a întristat și a întrebat-o dacă se reîntoarce. Rachela a răspuns: „Otyae imaenti pongiono” - adică „Am să vin iarăși”.

Datorită unei boli și a unor piedici, Rachela nu s-a putut reîntoarce până la sfârșitul lui martie 1956. Asta era după omorârea celor cinci misionari de către tribul Auca. Întrebarea ei era: „Oare o va găsi pe Dayuma? Oare știe ea de omorârea lui Nate, fratele ei, și a celorlalți? Care va fi reacția ei? Fotografiile luate la Palm Beach de misionari înainte de omorârea lor, îi vor da Dayumei ceva semne despre rudele ei pe care nu le-a văzut de nouă ani?”

După moartea lui Nate, Rachela a scris părinților ei: „Eu mă rog pentru voi doi ca Duhul Sfânt să vă mângâie. Eu am spus Domnului că sunt gata să fac orice sacrificiu, ca să pot ajunge la acești indieni. Acesta e primul lucru pe care El mi l-a cerut. Voi știți că Nate mi-a fost scump, dar ne bucurăm că el e acum la Domnul. Facă Domnul să am privilegiul să merg la acești indieni să le traduc Cuvântul prețios al Domnului și să văd secerișul

celor cinci boabe de grâu căzute pe pământul tribului Auca".

Când s-a apropiat de castelul lui Sevilla, Dayuma a văzut-o de departe, a alergat în calea ei și i-a zis: „Ai venit, nu ai murit?” Toată istoria masacrării celor cinci misionari s-a știut la Hacienda Ila. Ziarele au publicat și fotografiile. Dayuma a recunoscut pe femeia mai în vârstă, care fusese la ei înainte de masacru ca fiind mătușa Mintaka, sora mamei ei. Bărbatul era o rudenie care a crescut în casa lor, iar fata i se părea că e însăși sora ei mai mică, Gimari, care acum crescuse mare în cei nouă ani de când ea fugise din trib. Aceasta arăta că unii din familia ei încă mai erau în viață. Rachela avea și o seamă de fotografii cu case din tribul lor, luate din avion, pe care Dayuma le-a recunoscut imediat. Una era numită casa maimuței, alta a papagalului. Fața Dayumei s-a luminat de bucurie la vederea caselor unde a copilărit.

Din cauza publicității masacrului, tribul Auca a ajuns cunoscut în lume, iar fiindcă s-a aflat că Dayuma este din tribul acela, mereu era asaltată de ziariști și corespondenți de reviste din toate părțile. Fiind mereu ocupată cu aceștia, lecțiile cu Rachela nu prea au progresat. Unii considerau că Rachela ar trebui să pătrundă cu Dayuma în trib, dar pe de altă parte, ea încă nu era destul de stăpână pe limba lor. Și încă un lucru o reținea: Dayuma nu era încă credincioasă, nu-L cunoștea pe Dumnezeu. Deci, nu credea că trebuie să facă încă pasul, dar se ruga intens pentru convertirea Dayumei și ca Dumnezeu să-i deschidă ușa să ajungă la ei. Odată Dayuma a întreat-o pe Rachela dacă nu îi este dor de mamă-sa și nu se duce s-o vadă. Atunci Rachela i-a răspuns că întâi vrea să meargă la tribul Auca să vadă pe mama ei, dar se teme să nu fie și ea străpunsă cu lancea. La aceasta, Dayuma a zis: „Dacă vorbești limba lor nu te vor omorî”. Acest răspuns a fost un nou imbold pentru intensificarea învățării limbii.

Acum Rachela începuse să traducă porțiuni din Noul Testament în limba auca și le citea Dayumei, care le repeta din memorie. În felul acesta, Dayuma a început să se familiarizeze cu viața Domnului Isus, cu minunile Lui, cu suferințele, moartea și învierea Lui. Ea a început să-L iubească pe Domnul Isus.

De Crăciunul anului 1956, Dayuma a primit învoirea de la Don Carlos Sevilla să meargă cu Rachela în orașul Quito, să petreacă sărbătoarea Nașterii Domnului Isus cu alți misionari ai Societății Wycliffe. Era ceva cu totul nou pentru o fată ieșită din junglă, care nu văzuse niciodată orașul. Acolo a întâlnit pe mulți care credeau ca Rachela și aceasta a făcut o puternică impresie asupra ei. Când s-au reîntors, ea a povestit tuturor despre ceea ce a văzut și auzit acolo.

N-a trecut mult și Don Carlos a fost invitat de directorul Societății Wycliffe să participe la un program de televiziune, deoarece el cunoștea așa de bine tribul Auca. La acest program trebuia să ia parte și Rachela cu Dayuma. Datorită acestei invitații, Dayuma a primit mai mult timp liber ca s-o ajute pe Rachela să isprăvească studiul limbii auca. Apoi au primit un nou mesaj, că pentru programul de televiziune sunt invitate la studiourile din California. Rachelei i s-a părut că așa ceva e prea mult pentru Dayuma. Se gândea că e ca și cum ai duce-o pe planeta Marte. Ea crescuse în junglă și trăise pe plantație, așa că nu cunoștea viața din marile orașe ale civilizației. Totuși, primise încredințarea din partea Domnului că e spre binele lucrării și a acceptat. Ce mult s-a mirat Dayuma când a zburat cu avionul peste apele oceanului. În viața ei, ea văzuse doar un râuleț, iar acum vedea nesfârșitul apelor. Apoi potopul de lumini din Hollywoodul Californiei a uimit-o. Nu văzuse niciodată așa jocuri de lumini. Nici pentru Rachela nu a fost cu nimic mai mic șocul în fața camerelor de televiziune. Trebuia ca în program să facă traducerea unei porțiuni din Biblie în limba auca, iar Dayuma trebuia să confirme dacă e bine sau nu. Tot timpul ele trebuiau să vorbească în auca. Rachela credea că doar face o repetiție. Era în seara de 5 iunie 1957. Au intrat pe scenă și s-a dat startul. Scena reprezenta o junglă și în timp ce Rachela și Dayuma lucrau la traducerea Bibliei, deodată a auzit vocea tatălui ei ce a apărut acolo. Emoționată, Rachela a sărit, l-a îmbrățișat, i-a prezentat pe Dayuma și iată că a apărut și Samuel, fratele ei mai mare, care era căpitan de aviație. Apoi, o prietenă din copilărie a venit s-o felicite pentru lucrarea pe care o face. La fel, Loreta Anderson, pe care o înlocuise în Peru, cu un alt misionar din Ecuador, care era însoțit de Don Carlos, au venit să-i strângă mâna. Și uimirea cea mai mare a Rachelei a fost când a apărut Tariri, șeful vânătorilor de capete. Ea nu știa nimic de aceste aranjamente; în emoțiile acestor întâlniri, ea uitase că e în fața camerelor de televiziune. Totul a fost ceva spontan și totul s-a desfășurat așa de rapid și cu atâta naturalețe. De la început, ea credea că e doar o mică repetiție ca să se deprindă și apoi vor da programul. Când s-a stopat însă și i s-a spus că acesta a fost programul și că a fost văzută de 30 milioane de telespectatori, ea a început să tremure de emoție. Dar totul era terminat. Bucuria ei a fost mare, nu că a participat la un program de televiziune, ci că a întâlnit pe atâția care îi erau scumpi. Șeful de trib Tariri era acum credincios și a zburat din Peru special pentru acest eveniment.

Dayuma s-a bucurat nespus să-l întâlnească pe Tariri și Tariri auzise despre ea. Prima lui întrebare a fost: „Cunoaște Dayuma pe Domnul?” El a spus că s-a rugat mult pentru convertirea ei.

A doua seară, Dayuma a fost cuprinsă de o mare febră. Rachela întâlnise în holul hotelului pe un doctor și când a venit și a văzut cum ardea Dayuma, a fugit înapoi în hol să-l găsească pe acel doctor. Nu știa că Dr. Ralph Byron era un eminent specialist în cancer și directorul spitalului City of Hope din California. El era și un bun credincios. Numaidecât a venit s-o consulte pe Dayuma. Prin Rachela ca interpretă, el a întrebat-o: „Te încrezi în Domnul Isus?” Răspunsul ei spontan a fost: „Da, și mă gândesc la El și ziua și noaptea”. Aceasta a fost prima mărturisire de credință a Dayumei.

În timpul vizitei lor în Statele Unite, Dr. Billy Graham avea o serie de evanghelizări la New York. Rut, soția lui, a auzit despre programul lor la televiziune și le-a invitat să ia parte într-o seară la evanghelizări. Rachela nu știa cum să spună Dayumei că va fi mult popor și că ea e solicitată să spună ceva din Biblie în limba auca. Cu câteva zile înainte însă, vizitaseră o mare fermă cu mii de curci, de care Dayuma s-a mirat mult. Astfel că a folosit comparația spunându-i că vor fi atâția oameni câte curci au fost acolo. Dayuma a ales să le spună în auca învierea fiicei lui Iair, iar Rachela s-o traducă în engleză. Însuși Billy Graham a fost adânc mișcat de această primă convertită din tribul Auca. Iar când s-a făcut apelul și sute au trecut în față, Dayuma s-a mirat. Cum atâția până acum nu au fost gata să-L iubească pe Domnul Isus? Ea credea că toți albi ar trebui să-L iubească. Când au vizitat portul New York, au văzut un vas port-avion și ea a întrebat cum acele albine de lemn (așa numeau ei avioanele) pot să stea pe acea uriașă canoe!?

Când a vizitat pe părinții Rachelei și ai lui Nate, Dayuma și-a dat seama că ei nu au gând de răzbunare pentru omorârea fiului lor, așa cum făceau cei din tribul Auca.

Din cauză că Dayuma luase o gripă cu febră foarte mare, precum și datorită faptului că indienii nu au nici o rezistență la gripă, Rachelei i se părea că fata e aproape de moarte. De aceea, imediat a chemat telefonic pe un medic misionar din Peru, care a tratat pe mulți indieni ce au suferit de gripă, și acela i-a dat indicațiile necesare. Gripa, cu toată medicația indicată, a ținut-o pe Dayuma la pat luni de zile. Astfel, în loc să se întoarcă într-o lună în Ecuador, au zăbovit mai bine de un an.

În timpul convalescenței, Rachela a citit Dayumei în limba auca pocăința temnicerului din Filipi și a famenului etiopian. Ea a fost foarte mișcată. S-a interesat de botez, căci era ceva nou pentru ea și a spus că și ea vrea să fie botezată. Atunci Rachela a făcut aranjamentele și în ziua de 15 aprilie 1958, Dayuma a fost botezată de Dr. Edman la Wheaton. Dr. Edman, care era președintele lui Wheaton Colege, o cunoștea pe Dayuma, căci ea fusese în casa sa la Crăciun, pe când el era misionar în Peru.

În timpul acesta, două femei auca au ieșit din trib și au ajuns la Elizabeth Elliot, soția misionarului Jim Elliot, care fusese omorât în acel masacru. Ele o căutau pe Dayuma, dar aceasta se afla bolnavă în Statele Unite. Prin casetă cu mesaj în auca, Dayuma le-a îndemnat să rămână acolo până ce se poate reîntoarce. Le-a rugat să îi spună cine sunt. Când Dayuma a primit de la Elizabeth Elliot caseta cu vești în auca de la cele două femei, a aflat că mătușile ei Wiika și Wiwa au fost străpunse cu lancea și au murit, la fel Wawae, fratele ei, a fost omorât. Una a spus că pe ea o cheamă Maengamo. Ea este soția lui Gikita, fratele mamei lui Dayuma, deci mătușa ei. Pe cealaltă o chema Mintaka și era sora mamei ei. Ele erau cumnate. Bucuria Dayumei a fost mare, căci amândouă îi erau mătuși, dar mare i-a fost și durerea pentru fratele ei și mătușile omorâte. Despre un alt frate al ei, Nampa, spuneau că a fost omorât de strânsoarea unui șarpe boa.

Într-o seară, Elizabeth Elliot le-a chemat la telefon pe Rachela și Dayuma și le-a spus că a arătat celor două femei auca fotografia cu bărbatul și cele două femei auca ce veniseră la misionari pe plaja Palm Beach și a aflat că femeia cea puțin mai în vârstă era Mintaka, ce se afla acum la ea, iar cealaltă mai tână era Gimari. Când a auzit Dayuma, imediat a strigat că aceea e sora ei, care la plecarea ei era copilă.

A urmat o altă casetă din care Dayuma a aflat vești despre mama ei, despre Gimari și Ana, surorile ei, că sunt în viață și că cele două mătuși au venit să vadă pe Dayuma, căci în trib se vorbea că albi au omorât-o și au mâncat-o.

La sfârșitul lunii mai, Rachela și cu Dayuma s-au putut reîntoarce în Ecuador, unde Dayuma și-a întâlnit mătușile. Erau doisprezece ani de când nu le mai văzuse. A fost o zi deosebită și pentru ea și pentru ele. Acum i-au dat amănunte despre masacrarea misionarilor. Au spus cum s-au bucurat de darurile primite, cum într-o zi Nampa, fratele Dayumei, le-a legat de frânghie un papagal împachetat în scoarță de copac, că bărbatul care a vizitat cu Mintaka și Gimari pe misionari e Naenkiwi, care a vrut să se căsătorească cu Gimari. Spuneau că s-au dus la ei să afle vești despre Dayuma, că Gimari ar fi vrut să urce în avion să meargă în căutarea ei, dar că nu s-au putut înțelege cu misionarii, căci aceștia nu știau decât doar câteva cuvinte în limba auca. A doua zi, Naenkiwi a mințit că albi veniți pe plajă ar fi vrut să-i omoare, dar Mintaka a strigat că el minte, căci albi s-au purtat bine cu ei. Gimari însă a spus și ea că albi au vrut să-i omoare și asta i-a înfuriat pe bărbați, care și-au pregătit sulițele și săgețile și au plecat spre plajă. Cei cinci ucigași ai misionarilor au fost: Kimo, Minkayi, Nimonga, Djuwi și Gikita. Toate veștile acestea au îndurerat-o adânc pe Dayuma. Până acum înclina să se reîntoarcă în trib să le spună despre dragostea lui Dumnezeu, dar după ce a ascultat toate veștile acestea, a spus că nu se mai întoarce și a plâns mult.

A trecut un timp și după multele insistențe ale mătușilor ei, Dayuma s-a lăsat înduplecată și a consimțit să meargă cu ele. Nu știa cum are să fie primită, dar repeta mereu că atunci când Păstorul își scoate oile, merge El înaintea lor. Astfel, și-au făcut bagajele și pe data de 2 septembrie au plecat în junglă.

Dayuma avea o dorință vie să facă cunoscută dragostea lui Dumnezeu tribului Auca și să le spună ce frumoasă e noua ei viață trăită pentru Dumnezeu. Pe cele două mătuși deja le învățase să se roage. Odată Dayuma le vorbea despre plecarea sufletului în clipa morții și primirea lui în cer, după imaginația ei: În cer o voce a întrebat:

— Cine vine acum?

— E Maengamo.

— A fost ea o bună credincioasă?

— Dar tu cine ești?

— Eu sunt Mintaka.

— Bine, intrați, aici am pregătit o frumoasă colibă pentru voi.

După 27 zile, Dayuma cu Mintaka, Maengamo, o soție a iui Naenkiwi cu copilașul, trei fete și doi băieți au sosit la sediul misiunii de la Arajuno. Dayuma era în frunte. Cum au dat să intre, Dayuma a început să cânte: „Isus, știu, mă iubește, Biblia-mi spune mie...”. Ele au adus o invitație din partea tribului, ca Rachela Saint și Elizabeth Elliot să meargă la ei; că ei deja construiesc o casă pentru ele.

Dayuma a istorisit cum a fost bine primită în trib, cum s-au adunat toate rudeniile să o vadă, cum mamă-sa a pregătit o masă bună pentru toți, iar Dayuma a mâncat delicioasele mâncări ale junglei, cum stătea în hamac și le povestea despre viața nouă, despre bucuriile ei de când a ajuns să-L cunoască pe Dumnezeu. Și toți erau numai ochi și urechi. Unii au întrebat-o dacă n-a fost mâncată de albi, căci ei spuneau că albi sunt canibali. Ea a căutat să-i facă să înțeleagă că albi nu mănâncă oameni și dovadă e ea însăși. Le-a spus cum ea a fost primită de albi, cum i-au dat adăpost, mâncare și îmbrăcăminte; că cei care Îl cunosc pe Dumnezeu sunt oameni buni, nu fac rău altora, nu omoară, ci îi ajută în toate felurile.

Apoi i-au povestit ei cum „albina de lemn” a zburat pe deasupra caselor lor și le-a adus multe daruri și cum atunci când au coborât la ei, unii au spus că au venit să-i omoare. De aceea, decât ei să fie omorâți, mai bine s-au dus ei cu sulițele, i-au atacat prin surprindere și i-au străpuns pe toți. Unii din trib au fost de părere să nu-i omoare, dar ei, de frică, n-au mai ascultat de nimeni, ci i-au doborât. Unii au întrebat-o ce mănâncă albi, iar ea le-a spus că mâncarea lor e cu totul diferită. Le-a spus că locuiesc în case mari și frumoase și că ei însemnează totul pe hârtie, așa cum cei din Auca fac unele semne pe coaja copacilor tineri. Ea le-a explicat că albi, care coborâseră cu „albina de lemn”, voiau să facă semne pe hârtie cu ceea ce a spus Dumnezeu pentru poporul auca în limba lor. „Acum, spuneau ei, vezi, dacă noi n-am știut, noi le-am făcut rău, i-am omorât”.

Ea a spus că a învățat din semnele Cuvântului lui Dumnezeu cum să trăiască o viață frumoasă, plină de bucurii. Când le-a vorbit ce spun semnele acelea despre cer, pentru ei a fost ceva fantastic, nemaiauzit. Kimo și soția lui, rude cu Dayuma, au fost adânc mișcați, ar fi vrut să tot asculte. Duhul lui Dumnezeu a început să lucreze la inima lor. Și erau dornici de o altă viață. Dayuma plecase din trib de groaza omorurilor. Tatăl ei fusese străpuns cu sulița și omorurile s-au ținut lanț, așa că în trib n-au mai rămas oameni bătrâni. Gikita, unchiul ei, deși era frate mai tânăr al mamei ei, acum el a rămas cel mai bătrân din tot tribul, căci s-au omorât unii pe alții. Răzbunările, plăcerea de a omorî de acum periclita însăși existența tribului lor. Dayuma le-a spus că lucrul acesta nu e bun, că nu trebuie să se răzbune, nu trebuie să se urască, ci să se iubească unii pe alții. Mesajul acesta nou pentru ei a început să încolțească în inimile lor. Erau sătui de omoruri, doreau o altă viață.

Ea le-a spus că de când trăiește cu „oamenii buni”, viața ei este cu totul alta. Ea nu mai urăște și nu vrea să se răzbune, nici pentru tata, nici pentru fratele ei. Le-a povestit că ea a mers până departe, departe la „oamenii de bine” și a văzut ce frumoasă e viața unde e dragoste, pentru că oamenii ascultă de Dumnezeu. Oare nu ar fi bine - întreba Dayuma - ca semnele acelea, care sunt Cuvântul lui Dumnezeu, să vină și aici în pădure, ca să schimbe viața tuturor?

Toate acestea au determinat pe indienii Auca să invite pe Rachela și pe Elizabeth Elliot să meargă să-i învețe și pe ei să trăiască altă viață. Cu o așa invitație a venit tot grupul în frunte cu Dayuma.

Sora Rachela, când a auzit că e invitată să meargă în tribul Auca, s-a închinat și a mulțumit Domnului, căci vedea în aceasta un răspuns la rugăciunile ei făcute timp de cinci ani. De aceea, n-au stat mult pe gânduri, ci au început amândouă să se pregătească, să împacheteze lucrurile strict necesare și mica stație de radio emisie-recepție, ca să poată comunica cu misiunea. Apoi, pe data de 6 octombrie au plecat cu tot grupul prin junglă spre pădurile în care trăia tribul Auca. Acolo, grupul spusese că li s-a pregătit o locuință. Sora Elliot a trebuit să ia pe Valeria, fiica ei care avea abia 4 ani. Misionarii de la Arajuno le-au încredințat în mâna Domnului, singurul care putea să le poarte de grijă. Când au ajuns la capătul pistei de avioane și trebuiau să intre în junglă, Dayuma i-a oprit pe toți și s-a rugat în limba lor ca Domnul să-i ferească de șerpi, care mișună peste tot în junglă, de jaguari, feline ce atacă oamenii pe neașteptate și de orice rău. Apoi, au plecat printre ierburile înalte și au ajuns la păduri, unde pericolele puteau fi la fiecare pas. Jos vipere, în copaci șerpi boa, în dosul tufișurilor lei, tigri, hiene, jaguari, plus oameni ce atacau pe oricine trecea prin teritoriile lor.

Drumul a fost de trei zile de mers pe jos. Două nopți le-au dormit în plină pădure tropicală, expuși ploii și fiarelor sălbatice. Totuși au dormit duși, căci erau frânți de oboseală. Mai ales surorile misionare, care nu erau obișnuite cu mersul pe jos, erau ca moarte. Pe lângă distanța parcursă, oboseala mare a fost și din cauză că nu era drum, ci prin ierburi, printre tufișuri, peste copaci căzuți, peste dealuri, peste văi, prin apa unor râuri trebuiau să-și croiască ei cărarea. A doua seară, au ajuns la niște colibe ale indienilor Chiciua, pe malurile râului Curaray. Aceștia au fost binevoitori și i-au servit cu banane; au dormit pe vatra uscată a unei colibe.

A treia zi, surorile misionare nu mai puteau merge, așa că au luat două canoe pentru ele și Dayuma, iar ceilalți au continuat drumul pe jos. Chiar și cu canoe nu a fost cu mult mai ușor, căci anumiți copaci erau căzuți în râu. Atunci trebuiau să iasă la țărniță, să târască și canoa, să depășească obstacolul, apoi se urcau iarăși în canoe. Uneori au întâlnit mici căderi de apă, i-au udat până la piele. A treia zi, pe la orele 4 după-masă, canoele s-au oprit și indienii chiciua, care le conduceau, au mers să prindă ceva vânat. Acolo au făcut un foc mare, au fript carne pe jărătic, au mâncat cu toții, apoi au ridicat ceva adăposturi pentru noapte și s-au culcat.

Peisajul era încântător. Pădurea era plină de flori cu miros îmbătător. Păsări frumos colorate cântau minunat în răcoarea serii, dar ici-colo se auzea urlatul unei fiare sălbatice, care făcea să treacă fiori de groază prin toți călătorii. Acolo le-a ieșit în întâmpinare Kimo, un verișor al Dayumei, cu soția sa Dawa. El părea o statuie, dar ea le-a zâmbit puțin la vederea femeilor străine. Gimari, sora Dayumei, venise și ea cu copilașul mic în brațe și era veselă, chiar gălăgioasă. Ei i-au luat și i-au dus în trib. Satul era cam gol.

Dayuma a întrebat unde sunt ceilalți și i s-a răspuns că sunt plecați după vânat. În realitate, ei își părăsiseră colibele de frică și se duseseră în altă parte a pădurii. Nici chiar Akawa, mama Dayumei, nu era acasă. La apusul soarelui, Kimo s-a dus în pădure și a strigat: „Au venit! Au venit!” După acest semnal, a apărut mama Dayumei. Ea purta acum îmbrăcăminte, dar tremura toată de emoție și bucurie. Numaidecât a intrat în vorbă cu

sora Rachela, care vorbea bine în limba lor. Ea era mult mai îmbătrânită decât îi era vârsta. Aceasta a fost pe data de 8 octombrie 1958. A doua zi, s-a întors și Oba, sora mai mică a Dayumei, cu Dyuwi, soțul ei, și cu fetița lor. Apoi a apărut Gikita. Deși nu era bătrân, el era patriarhul tribului. Astfel, rând pe rând, s-au întors cu toții la locuințele lor. Erau foarte curioși să vadă străinele albe venite la ei. Toți își arătau cicatricile ce le aveau pe piele și spuneau cum au scăpat cu viață. Discuțiile se prelungeau până noaptea târziu. Cum colibele lor nu aveau pereți laterali, ci numai acoperiș și erau foarte aproape una de alta, ei se așezau fiecare în hamacul lui și stăteau de vorbă. Din cauză că nu era nici un loc privat, misionarele nu se dezbrăcau până nu se lăsa întunericul de-a binelea. Ceilalți nu aveau nevoie de loc privat, căci fiecare era în costumul primit la naștere. Rachela își adusesse salteaua ei pneumatică, pe care o umflă și deasupra întinse un fileu, ca să fie ferită de țanțari; astfel, chiar și în junglă să poată dormi bine.

Intrarea în trib s-a făcut, dar n-a fost ușoară adaptarea în mijlocul tribului. De la o lume civilizată să mergi la cei lipsiți cu totul de civilizație, de la oameni bine îmbrăcați să mergi la oameni goi, de la toate mijloacele moderne să mergi la nimic, trecerea aceasta a fost foarte grea. Ei nu cunoșteau pâinea, nu foloseau sarea, nici zahărul. Trăiau din vânat și pescuit. Vânatul cel mai des era cel al maimuțelor, pe care le frigeau pe jărătic, iar uneori nici părul nu era ars bine. Să rozi coada afumată de maimuță sau să-i sugi ochii, pentru ei era un deliciu, dar era ceva foarte scârbos pentru misionare. Fiindcă pentru ei acestea erau părțile cele mai delicioase, mereu le ofereau misionarelor și ele nu le puteau refuza. Ei nu foloseau lingura, furculița sau cuțitul, ci totul se servea cu mâna. Apoi ei nu aveau farfurii, ci mâncarea se punea pe o frunză sau de-a dreptul pe pământ. Ei nu aveau plită, mașină de gătit sau cuptor. Totul se gătea pe jărătic sau în cenușa fierbinte. Veverițele le coceau în cenușă și se mâncau cu tot cu intestine. Mistreții vânați îi pârjoleau la un foc mare; la fel și păsările.

Ei nu aveau guvern, nici autorități, nici legi, nu își băteau soțiile, nu se certau, nu divorțau, nu făceau și nu foloseau băuturi alcoolice. Ei nu aveau și nu cunoșteau banii, nu vindeau și nu cumpărau. Nu aveau mândrie, lăcomie, egoism. Ajutau orfanii, văduvele și bolnavii. N-aveau sărbători. Pomenesc acestea ca să vă dați seama de primitivismul lor și să înțelegeți greutatea surorilor misionare de a se adapta la o așa viață; și totuși ele s-au dus să le vestească Evanghelia.

Ca un meseriaș, un funcționar sau un pensionar din România să se mute în Oltenia, Dobrogea sau Moldova, spre a vesti Evanghelia, nu ar avea greutate, nu ar fi confruntat cu nimic din acestea. Oare îi iubești tu cu adevărat pe românii de acolo? Mulți trăiesc în toate păcatele și merg spre iad. Cine îi va ajuta să cunoască mântuirea lui Dumnezeu?

Imediat după primele zile, Dayuma și Rachela începură să le vorbească de dragostea lui Dumnezeu, care a trimis pe Fiul Său să ne învețe cum să trăim frumos și în pace; cum pentru vina și păcatele noastre, El a primit osânda, pentru ca Dumnezeu cel drept să ne poată ierta pe noi; cum a treia zi Domnul Isus a înviat, S-a arătat ucenicilor, apoi S-a înălțat la cer. Dar El a promis că are să vină iarăși, pentru ca să-i ducă pe ai Săi în fericire. De multe ori, Dayuma le vorbea seara până târziu, chiar și după ce Rachela și Elizabeth adormeau.

Când le-a vorbit despre ravagiile păcatului și despre pedeapsa care va urma, cum în Cartea cu însemnările lui Dumnezeu se spune despre un foc mare, unde vor fi aruncați cei răi, toți au fost foarte atenți. Ei știau că sunt răi, căci omorurile s-au ținut lanț, nu numai față de străini, ci și ei între ei. Mama Dayumei a văzut atâtea omoruri. A văzut cum l-au omorât pe tatăl ei, apoi pe două surori, pe un frate, pe soțul ei, un fiu, o fiică, un ginere, plus alte rudenii. Ei au omorât din plăcerea de a omorî, iar acum au ajuns să-și dea seama că sunt vinovați. Uneori dădeau asalturi noaptea asupra altora, iar dimineața, după sulițele din victime își dădeau seama că și-au omorât fratele, cumnatul sau alte rude apropiate, căci fiind goi, la întuneric, în învălmășeală, nu puteau ști în cine aruncă sulița.

Încă în timpul celor 27 de zile când Dayuma a fost în prima ei vizită în trib și le-a vorbit de suferințele Domnului Isus pentru vina noastră, Dawa, soția lui Kimo, a fost foarte mișcată. Ea a cerut Dayumei să-i spună mai mult. În noaptea dinaintea plecării Dayumei ca să cheme pe Rachela, Dawa a stăruit de ea să-i spună încă o dată despre Fiul lui Dumnezeu. La fel, o bătrânică, numită Mima, mereu cerea să-i spună despre Dumnezeu. Aceasta însă s-a îmbolnăvit de gripă și a murit înainte de a sosi Rachela.

Într-o noapte, după ce Rachela adormise, a venit Dayuma la ea, a trezit-o și i-a spus că Minkayi vrea să slujească Domnului, să trăiască o altă viață. A fost o binecuvântată întrerupere a somnului ei, un prilej deosebit

de mulțumire că Dumnezeu a trezit pe acest bărbat din starea sa de păcătoșenie. Minkayi era frate vitreg al Dayumei. Era foarte crud, a omorât pe mulți cu sulițele lui și a fost primul dintre ucigașii misionarilor, dar a fost și primul dintre ei care s-a pocăit.

Pentru duminică, Dayuma i-a anunțat să se adune toți. A venit chiar și Tona, un tânăr din josul râului, împreună cu Dabu, un bărbat înalt și lat în piept, frate cu Maengamo. Dayuma a ținut cu ei o lecție biblică. Toți stăteau pe bănci, care nu erau altceva decât canoe crăpate ce nu mai puteau fi folosite. Ele au fost așezate în jurul focului. Chiar și după terminare, Dayuma a căutat să se ocupe de verișorul ei Dabu și i-a vorbit mult despre nașterea, misiunea, suferințele, moartea, învierea, înălțarea Domnului Isus la cer și revenirea Sa în glorie. Când a terminat, Dayuma i-a zis: „Acum, Dabu, du-te și învață pe copiii tăi aceste lucruri”. Sculându-se să plece, căci avea o cale lungă de mers, el zise: „Da, am să-i învăț pe copiii mei”.

Treptat, treptat, cei din trib au început să-și dea seama de ce avionul le-a lăsat atâtea daruri și de ce misionarii înșiși au coborât pe plajă. Conștiința lor a început să lucreze. Unii au zis: „Noi am omorât oamenii voștri! N-am înțeles, iar acum auzim acestea din partea lui Dumnezeu”.

În câteva rânduri, Dayuma s-a rugat în limba lor, ca Dumnezeu să scoată dintre ei pe vrăjitoarea-doctor. De fapt, aceasta nu venise niciodată la adunările ținute de Dayuma și Rachela. Dayuma i-a învățat că atunci când se roagă să închidă ochii ca să nu fie conturbați, ci să se gândească la Dumnezeu. Când ea vorbea cu Dumnezeu -așa numea ea rugăciunea - mereu Îi cerea ca El să-i elibereze pe cei din tribul Auca de spiritele rele. Deși încă nu înțelegeau bine rugăciunea, toți stăteau cu reverență.

Într-o scrisoare, Rachela spunea părinților că e uimită cum Dumnezeu Își face lucrarea. Doar cu trei ani înainte ea începuse să o învețe pe Dayuma din Evanghelie și acum ea vorbea așa de bine și cu atâta râvnă poporului ei despre însemnările lui Dumnezeu - cum numea ea scrisul în Sfintele Scripturi.

Următoarea care s-a hotărât să asculte de Dumnezeu a fost Omaenkiri, soția lui Gikita, deci mătușa Dayumei. Ea aparținea generației mai în vârstă. Rachela a vizitat-o în coliba ei în mai multe rânduri. După câteva zile însă, ea s-a îmbolnăvit și la scurt timp a murit. Gikita, soțul ei, nu a fost acasă, era la Dayuma. Întrucât la ei era obiceiul ca atunci când murea mama și rămânea un copilăș mic, acesta să fie sugrumat și îngropat cu ea. Dayuma a stăruit imediat de unchiul ei să nu omoare copilășul. A fost pentru prima dată în tribul lor că pruncul nu a fost omorât. Deci, Evanghelia a început să dea roade și în privința aceasta.

Fiindcă Gimari a mers să fie soția lui Naenkiwi fără voia mamei ei, multă vreme Dayuma a avut resentimente față de ea. La fel, în mai multe rânduri, Gimari a râs de sora ei, în timp ce aceasta vorbea tribului. Rachela a observat toate acestea și de aceea a început să se ocupe de Gimari, să-i vorbească ei personal de Dumnezeu.

Se apropia Crăciunul. Rachela, Elizabeth cu fetița și Dayuma au hotărât să se reîntoarcă la baza misiunii. Părinții lui Jim Elliot urmau să sosească de Crăciun în Ecuador, iar Dayuma voia să petreacă vacanța de Crăciun cu băiatul ei, care era la școală în Limoncocha. Astfel, după aproape două luni, s-au despărțit de cei din trib și au plecat cu promisiunea că se vor întoarce.

Spre sfârșitul lui februarie 1960, Rachela și Dayuma s-au reîntors. Elizabeth putea veni abia în martie. La sosirea în sat, n-au găsit pe nimeni, doar la casa lui Kimo ardeau câțiva tăciuni. După ce Dayuma a strigat de câteva ori prin pădure, Dawa a trecut râul și a venit acasă, iar Kimo abia în amurg a sosit de la vânătoare, dar nu prinsese nimic. Toți din sat erau plecați. Ei presupuneau că Rachela și Dayuma nu se vor mai întoarce. Kimo a avut însă o veste bună pentru ele: de când au plecat ele, nimeni n-a fost omorât. A doua zi dimineața, înainte ca Kimo să plece după bagajele lor, căci fiind grele le lăsaseră la jumătatea drumului, el a spus Dayumei că îi este teamă ca nu cumva tribul vecin să îi fi omorât pe ai lor, căci nici unul nu s-a reîntors. Imediat Rachela și Dayuma s-au rugat ca Domnul să-i ajute să se reîntoarcă cât mai curând și să se reîntoarcă în pace. După câteva zile, când Kimo a sosit cu bagajele, avea vești. Toți ai lor erau bolnavi. Gimari și Gikita erau aproape să moară.

Nimonga, soția lui Gikita, a zis că dacă el moare, are să străpungă cu sulița pe Rachela și Dayuma, căci ele de afară au adus boala în tribul lor. Două femei au murit, Minkayi a fost înțepat rău de o viespe mare, Akawo nu putea să umble fiindcă avea un deget de la picior foarte inflammat, Maengamo a părăsit satul din cauza insectelor rele de acolo și s-a mutat în josul râului. Toți erau furioși împotriva lor. Deci, veștile erau cât se poate de rele.

Dayuma însă le-a explicat că bolile și moartea sunt o consecință a păcatului.

În prima parte a lunii martie, a sosit și Elizabeth Elliot cu Valeria, iar după o săptămână au venit în sat la Tiwaeno: Akawa, Dyuwi și Oba, Maengamo, Tyamae și Wato, apoi s-au reîntors și ceilalți.

La Paști, Dayuma i-a adunat din nou pe toți și le-a vorbit despre moartea și învierea Domnului Isus, precum și arătarea Lui celor doi în drum spre Emaus. La sfârșit, Dawa și Gimari au spus că ele vor să-L iubească pe Domnul Isus și să trăiască frumos. A fost ceva deosebit pentru Dayuma. Acum i-a învățat pe toți un cântec creștin de proslăvire a lui Dumnezeu în limba auca. A fost prima lor cântare creștină. Ea le-a vorbit apoi că Domnul Isus care a înviat, S-a înălțat la cer și va veni iarăși să-i ducă pe ai Săi în colibe mult mai frumoase, iar pe cei răi să-i pedepsească.

Când s-au reîntors din vacanța ce au avut-o în Quito, au adus cu ele un mic patefon și patru discuri cu relatări biblice în limba auca. Toți s-au adunat ca la o minune. Ei încă nu văzuseră o cutie care să vorbească. Se uitau la ea, dădeau din cap, căci le vorbea în limba lor. Dyuwi, care la început stătea la distanță, acum a învățat să lucreze cu patefonul. Seara când se întorceau de la vânat, toți se adunau să asculte din nou discurile.

Când Rachela și Dayuma au hotărât să se întoarcă la Limoncocha, Kimo și soția sa Dawa au acceptat invitația să le însoțească. Până la Arajuno au mers pe jos, iar de acolo cu avionul misiunii. Pentru Kimo și soție a fost primul zbor cu avionul. Erau cu sufletul la gură. Când au pus din nou piciorul pe pământ, au respirat ușurați. În oraș au fost uimiți de tot ce au văzut. A fost prima lor ieșire din junglă. La început le-a fost frică de orice străin. Se temeau ca nu cumva să-i împuște. Dar după câteva zile a dispărut teama aceasta.

După o lună, s-au întors în junglă. Acum să-i fi văzut cum povesteau tuturor despre străinii care Îl iubesc pe Dumnezeu că trăiesc o viață frumoasă, iar ceilalți o viață rea; că și chiar numai după față, poți să cunoști pe cei ce iubesc pe Dumnezeu, căci au fața senină - spunea Kimo - iar ceilalți trăiesc negru, sunt întunecați, ca liliicii. El a observat că duminica, oamenii lui Dumnezeu s-au dus să audă însemnările lui Dumnezeu, cum numeau ei Biblia.

Acum când s-au reîntors, Rachela și Dayuma au găsit că s-au grupat toți în sat și veneau chiar mai mulți să asculte Cuvântul lui Dumnezeu. Rachela făcuse un frumos progres cu traducerea Bibliei în limba auca.

Într-o dimineață, în timp ce Rachela vorbea cu stația misionară, acolo se auzea vocea lui Tariri, șeful celui alt trib de indieni, care vorbea la radio. Rachela, care îl cunoștea pe Tariri, a cerut să-l dea puțin mai tare. Cei din tribul Auca au fost foarte mirați că Tariri s-a pocăit și acum îl auzeau predicând. El fusese spaima tribului Auca. Omorâse pe mulți din ei, iar acum le dădea la radio o lecție biblică despre iertare, nu răzbunare.

În altă zi, când s-au adunat să asculte încă ceva din Biblie, după ce le-a vorbit, Dayuma le-a zis că cei ce știu că au inima spălată în sângele Domnului Isus, să fie gata să spună aceasta celorlalți. Prima care s-a ridicat a fost Dawa. Ea a spus: „Înainte nu am trăit bine, dar acum Îl iubesc pe Dumnezeu cu tot sufletul meu”. Abia s-a așezat jos, și s-a ridicat Dyuwi. A fost un mare curaj ca el să vorbească.

El și-a ridicat mâna, a apucat un deget și a zis: „Și pe acesta l-am omorât”. Apoi a apucat al doilea deget și a zis la fel: „Și pe acesta l-am omorât, dar aceasta a fost înainte de a auzi de Domnul Isus, acum însă El a curățit inima mea”. El avea la activul său două omoruri. El a fost cel mai tânăr dintre cei cinci ucigași ai misionarilor. După el s-a ridicat Kimo și a început să numere pe degete omorurile sale. El, arătând pe degete, a zis: „Acesta a fost un auca pe care l-am omorât, acesta a fost un străin, și acesta a fost un străin, acesta a fost un misionar”. El săvârșise patru crime. „Am făcut acestea - a continuat el - când inima mea era neagră. Acum sângele lui Isus a curățit inima mea. Nu mai vreau să trăiesc așa. Acum trăiesc iubindu-L pe Domnul”. A urmat apoi Gimari, care a spus că și ea acum Îl iubește pe Domnul și e fericită. Toți ceilalți au fost răscoliți adânc, dar au tăcut.

Gikita n-a zis nimic atunci, dar într-o altă zi, când Rachela i-a făcut o vizită, el și-a deschis inima. El a luat rând pe rând degetele de la mâini, dar nu i-au fost de-ajuns. Avea douăsprezece omoruri săvârșite cu sulița lui. Lacrimile îi curgeau șiroaie din ochi și gura repeta mereu: „Asta a fost înainte de a-L cunoaște pe Dumnezeu. Noi nu am știut, nu am știut că oamenii voștri au venit să ne ajute. Eu am omorât pe unul din ei”. După ce s-a mai liniștit din plâns, Gikita a povestit Rachelei totul cum s-a întâmplat. Pe plajă, ceilalți patru auca au dat să

fugă, se temeau să-i omoare, dar el a strigat la ei și a fost primul care a străpuns cu sulița pe un misionar, apoi au sărit și ceilalți și fiecare și-a răpus victima. Faptul că deși misionarii aveau arme, totuși nu i-au împușcat, ci s-au lăsat străpuși, i-a uimit și nu știau cum să-și explice. Acum însă, au înțeles că misionarii, având dragoste pentru ei, au fost mai degrabă gata să moară decât să omoare pe alții.

Într-o altă zi, Nimonga a spus că și el înțelege ce spun însemnările lui Dumnezeu despre iertarea păcatelor. Deci, toți cei cinci ucigași ai misionarilor: Gikita, Kimo, Minkayi, Dyuwı și Nimonga au fost gata să se pocăiască și să creadă în iertarea păcatelor prin sângele Domnului Isus. Cuvântul Domnului și Duhul Sfânt au schimbat inima lor.

Ba mai mult, din ucigași ai misionarilor, Domnul i-a făcut misionari. Într-o duminică, Dyuwı, cel mai tânăr dintre ucigașii misionarilor, a spus adunării că pe el Domnul Îl cheamă să ducă vestea mântuirii la un alt trib de indieni Auca din josul râului, care era mai fioros chiar decât tribul lor. De fapt, el se trăgea din acel trib, era căsătorit aici și avea trei copii. Ceilalți i-au spus să nu se ducă, deoarece are să fie omorât de ei. Calm, el le-a răspuns: „Dumnezeu mi-a spus să merg în josul râului să le duc vestea bună și eu trebuie să fac aceasta. Dacă mă vor omorî, mă voi asemena cu cei cinci misionari pe care noi i-am omorât. Eu voi muri și voi merge în cer, iar Dumnezeu va trimite din nou pe altcineva să le spună, așa cum a fost cu noi”.

Un alt tânăr, Tona, s-a hotărât să meargă și el. La fel, o fată numită Oncaye, care era fugită din tribul acela din cauza fraților vitregi, ce voiau să o omoare. Ea fusese convertită aici în trib și de curând era botezată. Ea a spus că se duce să spună vestea bună fraților ei. Drumul prin junglă ce l-au avut de străbătut a fost groaznic, cu ierburi înalte, cu liane agățătoare, prin păduri fără urme de om. De fapt nu a fost drum, ci o distanță de vreo 160 km pe care au trebuit s-o străbată, cu pericole de șerpi veninoși, de fiare sălbatice. Ca să găsească tribul, au fost ghidați de sus de un pilot al misiunii, care de sus a descoperit colibele tribului. În sfârșit, au ajuns și au fost primiți în trib. Tânăra Oncaye și-a găsit mama și frații. Toți au mărturisit cum au ajuns să-L cunoască pe Dumnezeu și cum viața lor și a tribului a devenit cu totul schimbată. După trei luni de vestire a Evangheliei, tot tribul s-a hotărât să se mute în susul râului la celălalt trib. Dar aceștia încă nu erau convertiți, viața lor nu era schimbată și la început au cauzat o seamă de probleme. Ferocitatea lor a avut dese scăpărări, morala lor era mult sub nivelul cerințelor celor credincioși. Dar Kimo, care era om mai de seamă între cei convertiți, a început cu ei o școală de alfabetizare, întocmai cum ei făcuseră cu Rachela și Elizabeth. Vreo 80 de persoane au fost împărțite în patru clase. Ca manual foloseau Evanghelia după Marcu, ce a fost tradusă de sora Rachela și era deja tipărită în limba lor. N-a trebuit să treacă multă vreme și Dumnezeu a început să lucreze și la inima lor și unii s-au predat Domnului.

Într-o zi, Tona a înțeles chemarea Domnului să meargă la un alt trib, tot așa de fioros, în susul râului. Acolo el își avea o soră și alte rudenii. Frații însă, erau îngrijorați de ce ar putea să i se întâmple acolo. Totuși, el a fost hotărât să plătească orice preț, numai ca ei să poată auzi vestea bună a mântuirii. Fiindcă nu era drum într-acolo, sora Rachela a vorbit cu baza misiunii și un misionar pilot l-a luat cu elicopterul, l-a dus și l-a lăsat lângă casa sorei sale. Tona avea la el un mic aparat de radio emisie-recepție, cu ajutorul căruia ținea legătura cu cei din tribul său. Timp de două luni a comunicat mereu că îi învață Evanghelia. Într-o zi, contactul prin radio a fost întrerupt. Toți frații din tribul său au fost neliniștiți. Mai târziu au aflat că Tona a fost lovit cu o secure pe la spate, apoi a fost străpuns cu sulițele de verișorii săi. În timp ce murea, el le-a spus: „Eu Îl iubesc pe Dumnezeu și vă iubesc și pe voi toți, și pentru voi sunt gata să mor”.

Nu mult după aceasta, Awaemae, vrăjitorul-doctor al acelu trib, a venit la tribul Auca. Duminică a mers cu ei la biserică. Erau prezente vreo 120 de persoane. Când Kimo s-a ridicat să predice, vrăjitorul, care era și cel mai bătrân, s-a ridicat de la locul lui și s-a dus pe o buturugă mai în față ca să poată auzi mai bine Evanghelia. Astăzi și în tribul acela sunt copii ai Domnului. Încă o dată s-a adevărit că ce este scris în Isaia 55:10-11 este în totul adevărat. Cuvântul Domnului nu se întoarce fără rod. Puterea transformatoare a Duhului Sfânt e în stare să schimbe orice inimă omenească.

Și acum o lecție pentru credincioșii Domnului. Dacă niște foști sălbatici feroși s-au dovedit gata să poarte Evanghelia cu prețul vieții lor, oare nu vor condamna aceștia pe toți cei ce au zis că sunt creștini, dar n-au fost gata să plece nici până în satul vecin, ba nici vecinului de apartament n-au fost gata să-i spună de mântuirea lui Dumnezeu?

Este mare nevoie de oameni care să urce la altar. Atunci Dumnezeu va trimite foc din cer și păcătoșii vor ajunge să strige ca pe vremea lui Ilie: „Domnul este Dumnezeu! Domnul este Dumnezeu!”

CAPITOLUL 21

RADU TAȘCĂ

Când vorbim de misiune, azi ne gândim la bani pentru subvenționarea unui misionar, la o persoană bine pregătită, care să fie capabilă să facă lucrarea sfântă și la un loc potrivit, unde fără multe greutateți să poată face lucrarea de dezrobire a sufletelor din păcat și patimi, de propășire a Împărăției lui Dumnezeu. Se pare că datorită acestei mentalități, avem pe harta țării câmpii întinse nedestelenite pentru Evanghelie, mari zone unde religia e doar o formă seacă, un ceremonial, un creștinism formal, căci oamenii nu cunosc mântuirea lui Dumnezeu, nu se bucură de ea, nu trăiesc voia Domnului, ci Îl blestemă, înjură cum știu mai urât, trăiesc în beții, în desfrâu, în înșelăciuni și minciună, și chiuind, merg spre pierzare, spre iad. Ei nu cunosc Evanghelia. În biserici e cântată, dar nu e trăită nici chiar de cei ce o cântă. Totuși, ei sunt frații noștri, noi purtăm răspundere de soarta lor veșnică. O, Doamne, fă să înțelegem aceasta!

Lucrarea fratelui Radu Tașcă în Dobrogea, Bulgaria și Macedonia ne poate servi ca bun exemplu cum, fără bani, chiar fără pregătire specială și fără condiții prielnice, se poate face lucrarea de salvare a păcătoșilor. Singura cerință e ca persoana să fie aprinsă de jarul dragostei divine și să fie la îndemână Duhului Sfânt. Atunci nu zice: „Eu sunt prea tânăr” sau „Eu sunt prea bătrân”; „Eu sunt prea sărac” sau „Eu nu sunt pregătit pentru o așa lucrare”. Toate acestea dispar. Dumnezeu, spre a mântui păcătoșii, are nevoie de oameni, nu de bani, pregătire, licențe sau condiții optime.

Radu Tașcă a fost un bun misionar român. El s-a născut la 10 octombrie 1884, în comuna Felnac, lângă Arad, teritoriu ce pe acea vreme aparținea Austro-Ungariei. Conform relatărilor sale date în revista „Luminătorul”, s-a convertit de tânăr și la 15 octombrie 1899, a fost botezat la Pecica, județul Arad, de către George Crișan, predicator al Evangheliei în acele părți. Radu avea 15 ani. După doi ani, deci la 17 ani, împins de sărăcie, și-a făcut pașaport și în 1901, împreună cu fratele său Nicolae au trecut granița în România și s-au dus la București să caute un serviciu; și au găsit. Duminica, mergeau să se închine Domnului împreună cu frații germani. Acolo, au întâlnit pe un alt frate român, Petru Selegean. Pe acea vreme, încă nu exista în București o biserică baptistă română. Fratele Radu a dorit să se formeze una. În cursul săptămânii, la slujbă, el și ceilalți doi vorbeau altora de mântuirea sufletului prin jertfa Domnului Isus Cristos și duminica duceau pe unii la biserică, dar cum serviciul era în limba germană, lucrarea lor nu a dat rezultate. Oamenii nu înțelegeau predicarea Evangheliei și ca urmare nu se pocăiau.

În anul 1902, au auzit că la Cernavodă, la lucrările podului peste Dunăre se plătește bine și amândoi frații Tașcă s-au dus acolo. Radu s-a angajat la vopsirea podului. Avea ca tovarăș de lucru pe Vasile Chișa, care era din comuna Arabagii. Pe vremea aceea nu era nici o biserică baptistă română în Dobrogea. În timp ce vopsea sus pe înălțimea podului, fratele Radu îi spunea lui Chișa cum Dumnezeu i-a schimbat viața, cum el se bucură de mântuirea sufletului. Vasile Chișa a văzut că Radu nu înjură, nu minte, nu umblă după plăceri, ci trăiește o viață cu adevărat creștină, așa cum îi citea lui din Noul Testament, atunci când aveau puțin timp liber pentru mâncare. Cuvântul citit și Cuvântul trăit l-au convins pe Chișa că el, deși se numește creștin, nu trăiește viața de creștin. Într-o zi, acolo pe înălțimea podului de peste Dunăre, Vasile Chișa, trezit de Duhul Sfânt, s-a rugat Domnului; zdrobit sub povara păcatelor, plângea și lacrimile îi curgeau de pe obraji în apele Dunării. Acolo sus, Chișa s-a predat Domnului. Mai târziu, fratele Radu, depănându-și amintirile, a scris: „Dacă pentru Iacob, Betelul, locul unde a văzut scara cerului, a rămas de neuitat, dacă pentru femeia samariteancă, locul de la fântâna lui Iacob, unde L-a întâlnit pe Domnul, a rămas de neuitat, tot așa pentru fratele Vasile Chișa, înălțimea podului de peste Dunăre a rămas de neuitat”. Fără amvon și fără să fie într-o clădire frumoasă, fără cor, fără orgă și fără un program bine pregătit, fratele Radu i-a vestit Evanghelia și Chișa a ajuns să cunoască și să primească mântuirea scumpă a lui Dumnezeu. Tot acolo pe înălțimea podului, el a învățat să cânte laudele Domnului.

Radu a scris acasă la Pecica despre posibilitățile de lucru la Cernavodă și curând alți cinci bapțiști români au sosit la Cernavodă. Ei au fost: Vasile Brad, Ion Lăudan, Mita Chevereșan, Alexa Chevereșan, toți din Pecica, și Maxa Comloșan din Arad Micălaca. Vasile Brad și Maxa Comloșan erau cumnați cu fratele Radu. Acum, au închiriat o casă și au început să aibă servicii de închinăciune la Cernavodă. Aceasta a fost prima biserică

baptistă română pe pământul Dobrogei. Fratele Radu, deși încă nu avea 20 de ani, a devenit predicatorul acelei biserici și în fiecare duminică aveau un grup de săteni ce veneau să asculte Evanghelia. Toți cântau cu multă înflăcărare și se simțeau bine împreună. Câteva persoane s-au predat Domnului. Întrucât fratele Radu nu era ordonat, a scris fratelui Mihai Muntean, care era păstorul bisericii baptiste române din Ketegyhaza, Ungaria, să vină la Cernavodă pentru săvârșirea botezului nou-testamental. Acesta a venit și în anul 1903, a săvârșit botezul în apele Dunării. Nu știm precis câți au fost botezați, dar avem unele nume înscrise pe răbojul istoriei: Vasile Chișa, soția lui, Sofia Chișa, N. Teodorescu. Mihai Cenădan și alții. După botez, fratele Munteanu a mai rămas câteva zile la Cernavodă pentru servicii de evanghelizare. Seară de seară, grupul de frați a fost harnic și a adus pe alții la ascultarea Evangheliei. Cei proaspăt convertiți au avut de îndurat multă batjocură, întrucât au părăsit păcatul și stricăciunea. Li se spunea că s-au rătăcit, că „și-au părăsit legea”, dar ei știau că au părăsit înjurăturile, fumatul, bețiile, dansurile, destrăbălările; știau că s-au rătăcit de la un creștinism formal la unul adevărat, s-au rătăcit de la calea păcatului la calea Domnului. De aceea, batjocura nu i-a doborât, ci au purtat-o cu bucurie, căci citeau în Evanghelie cuvintele Domnului Isus: „Ferice va fi de voi când, din pricina Mea, oamenii vă vor ocări, vă vor prigoni și vor spune tot felul de lucruri rele și neadevărate împotriva voastră! Bucurați-vă și veseliți-vă...” (Evanghelia după Matei 5:11-12).

Ba din contră, batjocura a devenit folositoare. Ea a stârnit curiozitatea la unii, care acum veneau la casa de rugăciune să vadă cine sunt pocăiții, și dragostea fierbinte de la început a cucerit și pe alții.

Între timp, un dogar din Munții Apuseni, de la Vidra, numit Andrei Morari, s-a mutat la Cernavodă. El, ca și alții, a mers la biserica baptistă, a ascultat Evanghelia, a crezut-o și s-a predat Domnului. Cum meseria lui de reparat butoaie îl făcea să umble prin satele din jur, Andrei avea întotdeauna cu el Noul Testament și predica oamenilor pocăința și iertarea păcatelor prin credința în sângele Domnului Isus Cristos. Curând, biserica din Cernavodă a avut alți candidați pentru botez. Din nou l-au chemat pe fratele Mihai Munteanu. El și-a luat pașaportul, a trecut granița în România și s-a oprit la Cernavodă. Acolo a săvârșit al doilea botez. Acum, biserica a ajuns la 30 de membri.

La locul de muncă, fratele Radu lucra cu niște oameni din Jegălia, cărora la fel le-a vestit Evanghelia. Unul din ei, Șerban Ioan l-a rugat să-i facă rost de o Biblie. Fratele Radu a mers de mai multe ori la casa lui N. Teodorescu la Jegălia și chiar după mulți ani își amintea și istorisea cum în timp ce ei cântau și se rugau înăuntru, sătenii s-au adunat afară și, în bătaie de joc, le-au legat ușa, ca să nu poată ieși din casă. Altădată, au făcut un foc mare și au silit pe credincioși să sară prin el.

Dumnezeu, în dragostea Lui, mereu deschidea fratelui Radu noi oportunități de vestire a Evangheliei. Într-o zi de iarnă geroasă, când nu se putea lucra la vopsirea podului, Petre Irini, un locuitor din Răbăgeni, venind la Cernavodă, l-a vizitat pe fratele Radu. Din vorbă în vorbă, i-a spus că în timpul iernii, ei merg în delta Dunării la tăiat stuf. Numai decît fratele Radu a întrezărit o nouă ocazie să vorbească multora despre dragostea lui Dumnezeu. De aceea, chiar în acea zi, a plecat cu Petre Irini la Răbăgeni. Seara, casa lui Petre a fost ticsită de săteni care au venit să audă ceva din Evanghelie. Au fost adunați atât de mulți, încât au trebuit să deschidă ferestrele, căci nu mai aveau oxigen și era să se stingă lampa cu petrol. În timp ce tânărul Radu predica Evanghelia, la cârciuma satului, care în seara aceea era aproape goală, cârciumarul cu preotul satului și cu receptorul erau agitați. Ei au chemat pe câțiva tineri cărora le plăcea băutura și le-au promis că le dau două găleți de vin, dacă îl bat pe fratele Radu. Dumnezeu a fost în control și l-a ferit de bătaie. În acea seară, s-a pocăit Ștefan Tipșa, unul dintre cei mai mari bătauși ai satului. Convertirea acestuia a uimit tot satul, căci omul acesta care înjura de te apuca groaza, acum a devenit ca un miel. Schimbarea lui a fost izbitoare. Vătaful bătaușilor trimiși de preot s-a pocăit. Tot în acea seară, s-a pocăit și Nicolae Baban, tatăl lui Dumitru Baban, care mai târziu a devenit păstorul bisericii baptiste din Constanța. Dacă n-ar fi fost trimiși de preot, ei n-ar fi fost acolo în acea seară, dar, fiind trimiși, s-au dus și au zis că întâi ascultă ce spune, apoi sar asupra lui și îi trag o mamă de bătaie, soră cu moartea. Auzind însă Evanghelia predicată simplu, pe înțelesul tuturor, vătaful și-a dat seama de păcatele sale care erau multe, a izbucnit în plâns și alți tineri la fel. Ei au mărturisit cum au fost trimiși. Acum, alături de cel pe care au venit să-l bată, au îngenuncheat, au cerut iertare Domnului și au promis că Îl vor sluji pe Domnul toată viața. Ce minunat Dumnezeu avem!

Tot pe acea vreme, s-a pocăit și Ana Suciu. Ea a suferit multe bătaii de la soțul ei care a fost mare împotrivor. A amenințat-o chiar cu moartea, dar ea a rămas statornică. Viața ei frumoasă, răbdarea și dragostea ei l-au biruit și pe el. Într-o zi, a îngenuncheat și el, a strigat după mila Domnului și s-a pocăit.

Odată frații Tașcă s-au dus să predice Evanghelia în comuna Aliman, dar au fost arestați și duși sub escortă la Medgidia. Acolo, au fost bătuți rău la tâlpile picioarelor și peste tot, încât erau numai vânătăi. Când au scăpat, s-au bucurat că au fost învredniciți să sufere pentru Mântuitorul lor. Grelele dureri nu au stins, ci au înflăcărat râvna lor de a vesti Evanghelia. Ei știau că jertfa Domnului Isus, uneori, trebuie vestită prin jertfire proprie.

Radu Tașcă a vizitat de mai multe ori comuna Arabagii. Sora Cristina Tașcă, mama fraților Tașcă, chiar a locuit pentru o vreme în acea comună. Serviciile de închinăciune le țineau în casa lui Petre Crișan. În 1903, toată vara frații Tașcă și Maxa au lucrat la Arabagii. Acolo s-au convertit cinci suflete. Fratele Radu istorisește că acolo a ajuns în pericol de moarte, dar a scăpat ca printr-o minune. Nu ne dă însă amănunte. Puțin mai târziu, în octombrie, au fost scoși din sat și purtați de jandarmi, din post în post, până la Enijes. La Arabagii au rămas vreo cinci suflete hotărâte să-L urmeze pe Domnul. Aceștia au fost chemați la primărie, au fost anchetați și amenințați că li se confiscă pământul, dacă continuă să fie pocăiți. Credințioșii lor însă, a înfruntat toate amenințările.

Fratele Radu a mai înființat biserici baptiste la Caramat în casa lui Nicolae Petrescu, la Coceamac și la Capunar. Odată, când a fost la Caramat cu Andrei Morari, au fost arestați de jandarmi, duși la postul de jandarmi din Guzun, unde au căpătat o bătaie zdravănă, apoi au fost trimiși la Legiunea de jandarmi din Cernavodă.

Prin anul 1904, au auzit că la Silistra, oraș ce aparținea Bulgariei, ar exista o familie de credincioși bapțiști români. Deși nu aveau numele, nici adresa acelei familii, Radu s-a hotărât să plece cu doi-trei frați să-i găsească. După ce au ajuns în oraș, au mers pe o stradă, pe alta și au tot întrebat dacă știu unde stă o familie de pocăiți. Nimeni nu știa, căci acolo nici nu auziseră de pocăiți. După multă căutare zadarnică, s-au gândit să plece în comuna vecină, la Corpunar, căci și acolo erau mulți români, și să le vestească acelora Evanghelia. După ce au ieșit din orașul Silistra, fratele Radu a zis că e bine să îngenuncheze și să se roage Domnului ca să-i îndrumeze. Curios, pe când erau pe genunchi, deci nu-și terminaseră rugăciunea, pe șosea a venit o căruță cu un cal. Omul din căruță îi văzuse îngenuncheați și când a ajuns în dreptul lor, a oprit calul și a strigat: „O, frații mei! Și eu sunt credincios, sunt fratele vostru în Cristos”. Frații s-au ridicat de pe genunchi și au venit la căruță. Domnul le-a dat răspuns mult mai degrabă decât ei au bănuț. Omul s-a prezentat că îl cheamă Toni și că e pocăit. El era omul pe care îl căutau. Acum au îngenuncheat iarăși și cu toții au mulțumit Domnului că El a făcut să se întâlnească. Dacă nu ar fi fost pe genunchi, puteau trece unii pe lângă alții, căci nu se cunoșteau. Minunat lucrează Dumnezeu! S-au urcat în căruță și s-au întors înapoi în Silistra. Când au ajuns la poarta casei, soția a ieșit să deschidă poarta și s-a uitat mirată la cei din căruță, dar fratele Toni i-a strigat: „Femeie, să știi și tu cu cine m-am întâlnit pe drum! Cu îngerii lui Dumnezeu!” Acolo au petrecut câteva zile de bucurie și vestire a Cuvântului Sfânt, apoi s-au întors la Cernavodă. Nu scipește în viața acestor oameni dragostea lui Dumnezeu? Nu se cunoșteau, dar se îmbrățișau cu toată căldura.

După o perioadă de timp de la pocăința lui Andrei Morari, Duhul Domnului a trezit în el dorința să spună de mântuire și fratelui său ce trăia în Bulgaria. Cum el încă nu cunoștea bine Biblia, l-a rugat pe fratele Radu să-l însoțească. Fără să stea mult pe gânduri, acesta a acceptat. Astfel, au luat un vapoasă de la Cernavodă la Turtucaia și după opt ore au ajuns la destinație. Turtucaia a fost cel dintâi loc din Cadrlater, unde s-au pocăit câțiva români și au căutat să trăiască în conformitate cu învățătura Cuvântului Sfânt.

Întâlnirea dintre cei doi frați Morari a fost plină de căldura dragostei. Fratele Andrei a spus fratelui său cum el, după ce a auzit Evanghelia, și-a dat seama că e păcătos, că merge spre iad. I-a împărtășit cum a fost frământat în sufletul lui din pricina aceasta, cum într-o zi a pus capăt trăirii în păcat, s-a pocăit înaintea lui Dumnezeu și cum apoi a primit pacea sufletului. Pentru celălalt toate acestea au fost o mare surpriză și era curios să știe toate amănuntele. Atunci fratele Radu a luat Biblia pe care o avea totdeauna cu el, a deschis-o și i-a arătat că mântuirea, iertarea păcatelor se poate primi prin credință în jertfa Domnului Isus, care a murit în locul nostru al tuturor. Cu o seamă de texte, i-a vorbit despre bogăția harului lui Dumnezeu, cum orice păcătos, fără să merite, poate primi mântuirea sufletului, dacă se pocăiește și părăsește păcatul. Apoi, i-a citit alte texte care arată că Dumnezeu schimbă viața celui care se predă în mâinile Sale. Au discutat aproape toată noaptea, iar dimineața în zori au plecat din nou la drum. Ca să facă puțină economie, căci amândoi erau săraci, au luat-o pe jos până la Silistra, cale de vreo 16 ore, iar de acolo au luat vaporul la Cernavodă. Erau frânți de oboseală, dar bucuroși că au putut împărtăși vestea Evangheliei unui suflet în Bulgaria.

Așa tânărul Radu a aflat că pe pământul Bulgariei trăiau, pe acea vreme, cam un sfert de milion de români. Ei erau stabiliți acolo de pe vremea împărăției româno-bulgare din anul 1186 sub frații Asanești. Sunt acolo comune întregi de români. Așezări mai compacte se află între Plevna și Samovit, în zona Rusciucului, în Cadrilater, în jurul Sofiei și în Macedonia.

Gândul că și acești români au nevoie de mântuire a început să-l frământa pe fratele Radu. Deși nu avea nici o pregătire teologică, deși nu a stăruit nimeni de el să caute acele localități și deși nu era nici o societate misionară sau o biserică să-i asigure măcar cheltuielile de drum, dacă nu și întreținerea, el a fost atins cu cărbunele aprins de pe altar, ca și Isaia, și nu putea să facă altceva decât să plece. Dragostea pentru cei din neamul lui aflați pe alte meleaguri și despre care era convins că au nevoie de mântuire, l-a făcut să treacă granița și să meargă, din loc în loc, apostolește, să le vestească Evanghelia. Aceasta a fost în anul 1904. Fiindcă era tinerel, având doar 20 de ani, l-a rugat insistent pe cumnatul său Vasile Brad, tatăl serei Lidia Andrișan din Riverside, California, să meargă cu el. Au luat vaporul de la Cernavodă la Samovit, apoi au mers cu trenul la Martovița, o comună cu mulți români. Acolo, între românii ce trăiau separat de bulgari în casele de pe deal, fratele Radu a întâlnit pe unii care erau din părțile Aradului. Aceasta i-a dat un bun prilej să se împrietenească cu ei și să le vestească Evanghelia. I-a învățat mai multe cântări frumoase spre slava Domnului, pe care românii le cântau cu toată bucuria. După câteva săptămâni de evanghelizare, un număr frumos de suflete și-au mărturisit credința lor în Cristos Domnul ca Mântuitor personal și au fost botezați. Ei au format la Martovița prima biserică baptistă română pe pământul Bulgariei.

Pentru că Plevna, locul sângeroaselor lupte din 1877, era aproape de Martovița, Radu s-a dus să viziteze redua unde Walter Mărăcineanu a murit în fruntea batalionului său. Apoi la Grivița a vizitat locul în care în vreo 15 movile sunt îngropați eroii români.

În călătoriile lui prin Bulgaria, în fiecare sat unde întâlnea români, el le vorbea despre dragostea lui Dumnezeu, care a dat pe singurul Său Fiu, pe Domnul Isus Cristos, pentru ca noi cei păcătoși să putem fi mântuiți. Domnul a binecuvântat lucrarea sa care a fost destul de grea, dar a văzut pe mulți întorcându-se la Dumnezeu.

După cinci ani de lucru misionar în România și Bulgaria, în 1907, Radu Tașcă s-a întors acasă la Pecica, în Austro-Ungaria. El dorea să studieze teologia, ca să poată face mai bine lucrarea de salvare a păcătoșilor. Astfel, s-a înscris la Seminarul Teologic Baptist din Budapesta. După patru ani de studii, el a fost primul teolog baptist român.

În anul 1911, a fost ales ca păstor al bisericii baptiste din Pecica. Dar în vara aceluia an a simțit din nou imboldul să meargă în misiune, de data aceasta însă la românii din Macedonia. Pe acea vreme, acolo se află un milion de aromâni. Dialectul lor e puțin diferit de al nostru și e numit „limba țânțarească”. După ce a trecut cu trenul prin Iugoslavia și Bulgaria, a ajuns la Salonic în Grecia, care e capitala Macedoniei. Noaptea a petrecut-o la Hotelul Telegraf. Când a coborât dimineața în curtea hotelului, niște macedoneni l-au privit și i-au zis zâmbind: „Domnule, pe dumneata nu te cunosc țânțarii noștri”. El era deosebit ca îmbrăcăminte și puțin ca vorbire. De aici, au început discuțiile. Fratele Radu era om modest, avea o vorbire blândă, o față senină, o fire îndrăzneță care îl ajuta să intre în vorbă cu toți cei pe care îi întâlnea. Și avea o minte ascuțită care imediat prezenta dovezi zdrobitoare de păcătoșenia oamenilor, de urgenta lor nevoie de mântuire și de oferirea ei prin Evanghelia.

Fratele Radu nu știa unde a fost casa lui Iason în care a fost găzduit apostolul Pavel (Faptele Apostolilor 17:5), dar era conștient că a ajuns să calce pe urmele lui. Acolo, Domnul a deschis inima unui croitor, Gheorghe Ciohagi, care a părăsit plăcerile și păcătoșenia lumii și s-a predat Domnului. Viața lui nouă a ajuns să fie cunoscută de toți ceilalți.

Pe atunci, în Macedonia erau multe orașele și sate cu populație de aromâni. Iată o mică statistică dată de fratele Radu: Măgurova avea 5.000, Metova 3.000, Milia 2.000, Băiașa 2.000, Turca 3.000, Biata 4.000, Clisura 8.000, Neveosta 4.000, Mezova 15.000. În provincia Bitolia erau vreo 60 de sate românești.

Sub păstoria fratelui Radu Tașcă, biserica din Pecica a fost înfloritoare. La terminarea primului război mondial, în 1919, fratele Radu a fost chemat ca păstor al bisericii baptiste din Curtici, care pe acea vreme era cea mai mare biserică baptistă din România. În anul 1920, a mai făcut o călătorie misionară prin Dobrogea, pe la bisericile înființate de el. În vara anului 1925, îmi aduc aminte că tata ne-a luat pe Alexa și pe mine la Curtici,

la o mare serbare. În august 1925, fratele Radu Tașcă a fost chemat ca păstor la a treia biserică baptistă din Detroit, Statele Unite. Aici a activat până la sfârșitul vieții sale.

La primul Congres al baptiștilor români, ținut după unire, la Buteni, județul Arad, fratele Radu a prezentat congresului un raport misionar intitulat „Dobrogea și Cristos”. El a căutat să trezească în toți spiritul misionar față de lucrarea din Dobrogea. Radu Tașcă a fost și un bun poet. Pentru fiecare ocazie, scotea câte ceva, așa cum spunea el „din tașca lui Radu”.

În vara anului 1925, îmi aduc aminte că tata ne-a luat pe Alexa și pe mine și am fost la Curtici, la o mare serbare. În august 1925, fratele Radu Tașcă a fost chemat ca păstor la a treia biserică baptistă din Detroit, Statele Unite ale Americi. Aici, a activat până la sfârșitul vieții sale.

Pe lângă lucrarea din biserică sa din Detroit, el a căutat să ajute și biserică baptistă română din Windsor, Canada. Acolo a ținut ultima sa predică pe data de 24 iunie 1962. După două zile, la 26 iunie 1962, fratele Radu Tașcă a fost chemat la odihna binecuvântată în Patria promisă.

CAPITOLUL 22

AVRAM BARBU

Alături de marii misionari, care au fost lumini ce strălucesc peste veacuri, îl consider și pe fratele Avram Barbu. El n-a fost bărbat ilustru, ci simplu, fără pregătire specială, dar a fost misionar în adevăratul sens al cuvântului, om aprins de Duhul Sfânt pentru mântuirea păcătoșilor. Căci, în timp ce azi, pentru unii slujba de misionar e doar o profesie, la Barbu a fost o vocație.

Pe de altă parte, caut să descriu lucrarea lui cu gândul că poate fi un imbold pentru mulți frați, chiar simpli meseriași, care ar putea folosi metoda lui Avram Barbu, spre a duce Evanghelia la alți români, în alte localități. E o metodă simplă, dar cu adevărat binecuvântată. Materialul ce îl am la îndemână despre Avram Barbu e din partea lui Radu Tașcă și din Istoria Baptiștilor din România.

Apostolul Pavel a scris fraților din Corint: „Dar Dumnezeu a ales lucrurile nebune ale lumii, ca să facă de rușine pe cele înțelepte. Dumnezeu a ales lucrurile slabe ale lumii, ca să facă de rușine pe cele tari” (1 Corinteni 1:27). Acest lucru se poate observa și în viața lui Avram Barbu, un tânăr simplu, fiu de țărani, nearătos la înfățișare, căci era mic și ghebos, dar ales de Dumnezeu să fie printre primii misionari ai credinței baptiste din România, care să ducă vestea Evangheliei peste notare.

El s-a născut la 17 noiembrie 1874, în comuna Pecica, județul Arad. Fiindcă era ghebos și slab dezvoltat, părinții l-au dat să învețe meseria de croitor. La vârsta de 25 de ani, Avram a auzit predicarea Evangheliei prin Gheorghe Clepea din Macea și Mitru Halga din Covăsânți, care veniseră în misiune la biserică baptistă din Pecica. Atunci s-a pocăit. Imediat după pocăință, Avram a început să studieze bine Biblia și să spună altora ce a citit el în Evanghelie. În anul 1900, a fost botezat în apele Mureșului.

Avram era o fire veselă, avea mult umor, era îndrăzneț și foarte prietenos. Datorită studiului, el a ajuns să cunoască bine Biblia. De îndată ce intra în vorbă cu un client în atelierul lui de croitorie sau pe stradă, el începea cu Scriptura. Ajunsese cunoscut de toți în privința aceasta. Fiind croitor iscusit, ajunsese să aibă o bună clientelă. Astfel, în atelierul lui mereu avea oameni cărora să le vorbească. Fire îndrăzneată, nu se sfia să intre în discuție și cu cei ce aveau o pregătire școlară și chiar cu preoți. Toți știau că e plin de râvnă pentru Dumnezeu. Pentru cei ce căutau să râdă de el, avea un umor usturător, încât oamenii râdeau de ei înșiși, nu de Avram, și nu mai făceau lucrul acesta a doua oară.

Un caz tipic ne face să înțelegem mintea lui ageră, gata de tragere la țintă în orice moment. Într-o zi, Avram a mers în centru, la prăvălii pentru cumpărături. Pecica era un semi-orășel bogat. Doi preoți ortodocși și unul catolic s-au întâlnit și stăteau de vorbă în stradă. Văzându-l pe Avram că vine înspre ei, s-au vorbit să facă o glumă cu el, să-l salute când se apropie, și unul să-i zică „Bună ziua, părinte Avrame”, al doilea să zică „Bună ziua, părinte Isaac”, iar al treilea să-i zică „Bună ziua, părinte Iacob”.

Zis și făcut. Dar după ce l-au salutat așa, el s-a oprit, fiindcă era mic de statură, s-a uitat în sus la ei și le-a

răspuns: „Eu nu sunt nici părintele Avram, nici Isaac și nici Iacob, ci sunt Saul, fiul lui Chiș și m-a trimis tata să caut trei măgari și-mi pare bine că i-am găsit". Avram făcea aluzie la textul din 1 Samuel 9:3-5. El, de când se pocăise, nu le mai spunea „părinte", ci „domnule preot", de aceea, ei au căutat să râdă de el. Acum își ziseră: „Asta fu bună, ne făcu Avram măgari pe toți trei". Altădată n-au mai încercat să râdă de el, căci știau că are săgeți usturătoare.

Duminica, nu mergea întotdeauna la biserică la Pecica, ci își lua Biblia în traistă și mergea în alte sate să vorbească oamenilor despre dragostea lui Dumnezeu. Unde întâlnea oameni adunați să stea de vorbă, el se oprea, intra în discuție și la părerile lor, avea mereu câte un citat din Biblie. Apoi alte și alte texte. Mereu îi punea pe ei să citească. El zicea: „Uite ce spune Dumnezeu, uite ce spune Domnul Isus". Odată a mers în misiune la Bodrog, o comună de la Pecica peste Mureș, în partea Banatului. La un colț de stradă, era un grup mai mare de oameni ce stăteau de vorbă. Avram i-a salutat și a intrat în discuție. Cei mai mulți îl cunoșteau că e croitorul din Pecica. Fiindcă unii fumau, alții înjurau, Avram imediat le-a spus că: „Dumnezeu poruncește ca toți oamenii să se pocăiască". Unul din ei i-a zis: „Maistore, am să las și luleaua și pe baba, ca să mă pocăiesc". - „Nu lăsa pe baba, interveni Avram, ci numai luleaua". Cum în grup era și arhimandritul mănăstirii Bodrog, Avram îl privi în ochi și îi zise: „Să știi că și dumneata, dacă nu te pocăiești, mergi în iad". Această îndrăzneală i-a fost de mult folos în lucrarea de mai târziu.

Într-o altă duminică, s-a dus la Felnac. Cineva l-a pârât primarului. Acesta imediat trimise după el să vină la primărie. Primarul era un om înalt, solid, iar când sosi Avram, părea un copil pe lângă el. Primarul îl certă că a venit cu Biblia în comuna lui, apoi îi strigă aspru: „Să nu te mai prind că vii aici, că o să-ți dau o bătaie de o să-ți sară lipiul din spate". (Lipiul e o pâinișoară mai mică ce se face la țară.) Avram îl ascultă liniștit, iar când primarul încetă, îi zise: „Ei, și ce cinste crezi că o să ai, dacă vei bate un gârbov ca mine?!"

În biserica din Pecica, în cadrul școlii duminicale, Avram se ocupa cu copiii. Era sfătos și învățăturile le presăra cu umor, așa că lecția era atractivă și copiii îl ascultau cu drag. După 1905, când în Ungaria s-a dat recunoaștere deplină baptiștilor, lecțiile de religie la școala primară din Pecica pentru copiii baptiști erau predate de Avram Barbu. Nu avea alt manual decât Biblia, pe care căuta s-o sădească în inima copiilor.

În primăvara anului 1914, Avram a simțit chemarea să meargă misionar în Bulgaria, în locurile pe unde cu câțiva ani înainte a vestit Evanghelia Radu Tașcă. De la el, Avram știa de nevoia spirituală a celor vreo 250.000 de români din Bulgaria. Astfel, el și-a luat acul și un mic bagaj, s-a încredințat Domnului și a plecat la drum. Era în vârstă de 40 de ani. De la Arad a luat trenul spre Orșova, iar de acolo, vaporul pe Dunăre până la Samovit. Acolo a debarcat și a luat trenul la Martovița, unde a ajuns în Vinerea Paștelor. Sosirea lui a fost un prilej de bucurie pentru cei câțiva frați de acolo.

Îndată și-a înjghebat un mic atelier de croitorie, ca să-și poată câștiga pâinea cea de toate zilele, căci plecase fără să fie trimis de oameni și fără să aibă vreun suport financiar de la vreo biserică. Fiindcă nu era căsătorit și crescuse în sărăcie, el a fost gata să lucreze mai ieftin ca alți croitori și făcea haine frumoase. Astfel că foarte curând și-a făcut o bună clientelă. Pe toți cei ce veneau în atelierul lui, Avram, având Biblia deschisă îi punea să citească. Apoi le vorbea despre păcat, pocăință, mântuire și viața veșnică. Oamenii au observat că Avram lucrează cinstit, că e om de cuvânt. Așa că i s-a dus vestea prin satele cu români. Mulți din alte locuri îi aduceau de lucru. El era prietenos cu toți, încât clienții zăboveau cu drag în atelierul lui, iar el le vestea Evanghelia. Curând a avut o seamă de convertiți. Știm că în anul următor, în 1915, Spas Reitsheff, păstorul bisericii baptiste bulgare din Rusciuc a botezat 21 de români din Martovița. Ei erau roada lucrării lui Barbu, iar Barbu era omul folosit de Duhul Sfânt pentru aceasta.

Duminica, uneori, își punea Biblia în traistă și pleca prin satele vecine. De acum avea peste tot cunoștințe și mergea pe la casele lor să le dea Evanghelia să mai citească, apoi le explica însemnătatea celor citite. Cu vremea, fiind ghebos, el a ajuns să fie cunoscut de toți românii din împrejurimi.

Într-o duminică, a mers într-o comună. Când a ajuns acolo, la biserica ortodoxă încă nu se terminase slujba. Cum ușa era puțin deschisă, Avram a intrat și s-a oprit lângă ușă. Voia și el să asculte predica. Preotul l-a zărit și a zis: „Frați români, țineți laolaltă că avem lupi între noi". Oamenii s-au uitat unii la alții, dar n-au știut despre ce lupi e vorba. Când s-a terminat slujba și preotul a ieșit afară, a dat mâna cu Avram, zicându-i: „Bine ai venit, frate Avrame". Avram, care era totdeauna gata să dea un răspuns potrivit cu situația, l-a privit în față și

i-a zis: „De ce ești fățarnic? Mai înainte m-ai făcut lup și acum îmi zici frate?” Cum oamenii erau grup în jurul lor, acum au înțeles că Avram a fost numit lup, dar ei știau că el e meseriaș cinstit, că e om al lui Dumnezeu, care totdeauna le vorbește din Cartea Sfântă.

În anul al doilea, Avram și-a concentrat munca de vestire a Evangheliei în comuna Gulanț, unde toți erau români. Și aici a avut o seamă de convertiți și a format o biserică baptistă. Lucrarea lui Avram a ajuns cunoscută până la Alianța Mondială Baptistă. Dr. Rushbrooke, secretarul Alianței, în lucrarea sa istorică „Baptiștii în Europa”, îl arată pe Barbu ca fiind păstorul acestor două biserici baptiste române din Bulgaria în plină înflorire.

Lucrarea de pionierat a lui Barbu printre românii din Bulgaria nu a fost ușoară. Dar el a făcut-o cu multă râvnă și Dumnezeu a binecuvântat sămânța Cuvântului sfânt. În mai multe sate au fost români care, prin lumina Evangheliei, și-au dat seama de păcătoșenia lor, au părăsit plăcerile, bețiile, înjurăturile și s-au întors la Dumnezeu. Ei au format biserici baptiste românești pe pământul Bulgariei. Avram alerga în toate părțile să ajute pe noii convertiți să cunoască și să trăiască în voia lui Dumnezeu.

În Bulgaria, Avram s-a căsătorit cu o soră credincioasă și au avut doi copii cărora le-au pus nume biblice: pe unul l-au numit Isaac, iar pe celălalt Iacob. Deci, avea în familie numele celor trei mari patriarhi.

Odată, Avram, obosit de atâtea călătorii pe jos, s-a gândit că i-ar fi mult mai ușor dacă ar avea un măgăruș. Astfel, și-a adunat bănuți, a mers la Plevna și și-a cumpărat unul. Bucuros l-a încălecat și a plecat spre casă. Se gândea că a făcut o bună afacere. Măgărușul l-a ascultat bine până la ieșirea din Plevna. Când a ajuns însă în dreptul redutelor, măgărușul s-a oprit și n-a mai vrut să facă un pas. Avram i-a vorbit frumos, a strigat la el, dar nu a vrut. Atunci Avram i-a tras o lovitură cu nuielușa, iar măgărușul agitat i-a tras o trântitură zdravănă lui Avram, încât n-a mai îndrăznit să se urce pe el. Ce să facă acum? L-a luat de frâu, l-a dus înapoi în târg, l-a vândut și a venit acasă apostolește, căci era mai sigur.

Lucrarea lui Dumnezeu era sufletul lui Avram. Pentru ea jertfea bănuții săi și se jertfea pe sine, numai ca alții să poată cunoaște mântuirea mare a lui Dumnezeu și să o primească. Cu câtă bucurie vizita Avram toate aceste biserici românești nou formate! Și frații cântau laudele Domnului cu toată veselia sufletului lor. Oameni, care altădată îl înjurau pe Dumnezeu, acum îl slăveau. Se bucurau că au fost scoși din groapa pieirii, au fost spălați de păcatele lor și au devenit copii ai Domnului. Atmosfera caldă de dragoste îl făcea pe Avram să se simtă bine și să facă lucrarea cu mai mult devotament.

În anul 1920, frații români din Bulgaria au avut o mare întrunire la Guleanț. Fratele Radu Tașcă a fost trimis ca delegat din partea baptiștilor din România la acea întrunire. A fost atâta bucurie când el a apărut în mijlocul lor. El le-a transmis salutul cald de dragoste al fraților din România și le-a vestit Cuvântul Sfânt al Evangheliei. Au trăit câteva zile neuitate.

În anul 1924, Avram s-a reîntors în România să-și vadă fratele ce trăia la Pecica. El a împărtășit bisericii bucuriile ce le au acolo, felul cum Dumnezeu lucrează și cum Evanghelia aduce roade între acei români din sudul Dunării. Vizita a fost scurtă, dar binecuvântată și pentru el și pentru biserică.

Reîntors în Bulgaria, Avram Barbu și-a continuat lucrarea. Într-o primăvară, împreună cu câțiva frați au plecat în alt sat. Ca să ajungă acolo, trebuiau să treacă printr-o apă, care nu era prea adâncă. S-au descălțat, și-au ridicat pantalonii, dar lui Avram, unul i-a zis să nu se mai descălțe, căci fiind ușor, îl trece el în spate. Fratele s-a încrezut în el, a urcat în spate, dar când au ajuns la mijlocul apei, l-a scăpat, și Avram s-a udat de-a binelea. Timpul fiind rece, apa aproape înghețată, iar până la acea comună o bună bucată de drum, Avram având hainele ude, s-a îmbolnăvit rău și scăparea a fost doar prin plecarea în veșnicie. Fratele Tașcă a spus că Avram Barbu a trecut în veșnicie în anul 1929. Prin plecarea lui la Domnul, frații români din Bulgaria au suferit o mare pierdere.

De la plecarea lui Avram Barbu sunt mai bine de 60 de ani, timp în care românii din Bulgaria au fost dați uitării. Deși avem azi în România o Uniune bine organizată, Seminar, buni păstori, nimeni nu se gândește să meargă la acei români, măcar în vizită, să le vestească Evanghelia în dulcele grai românesc. Fără prea multă cheltuială, în loc să meargă în vizită în Cehoslovacia, în Polonia, Austria sau altă țară, ar putea trece Dunărea și

acolo ar putea fi de mai mult folos. Ei sunt frații noștri de sânge și neam, dar sunt dați uitării. Dacă nu se face o lucrare oficială de sus în jos, ar putea să se facă una neoficială, de jos. Oare nu mai sunt croitori, frizeri sau alți meseriași, care să răspundă chemării Domnului spre a deșteleni ogoare noi pe acele meleaguri? Oare tu nu ai putea să jertfești zece sau douăzeci de zile pentru ei? Oare păstorii bisericilor mari nu ar putea vorbi cu trei sau patru frați din biserica lor, care în etape să viziteze pe acești frați și pe alții din Banatul iugoslav sau din Macedonia? Ar trebui făcută lucrarea aceasta chiar și numai din punct de vedere al românismului, să ajute la păstrarea limbii române, dar mai ales având în vedere sufletele lor.

O, Doamne, trezește Tu dorința de a ajuta pe frații noștri să cunoască mântuirea, ca să nu ajungă în iad, ci în fericirea eternă!

Misiunea lui Avram Barbu a fost unică și ca metodă. Fără oficialități, fără cheltuiala altora, robul Domnului a mers pe câmpul de misiune în deplină atârănare de El. Câți nu ar putea folosi aceeași metodă spre a merge în atâtea sate sau orașe ale țării, spre a vesti prin grai și prin trai Evanghelia? Domnul să pună pe inima multora răspunderea de sufletele pierdute, spre a face ceva până nu e prea târziu. Prea mult timp ne-am interesat numai de noi. Ajunge! Atâția pier pe veci! Se poate ca noi să ne desfășăm între patru pereți? În jur sunt nevoi mari. Chiar fără alții, doar cu ajutor de Sus, tu poți face o lucrare binecuvântată. Și asta fără să trebuiască să mergi peste mări și țări, fără să fie necesar să înveți altă limbă și fără să înduri greutățile și persecuțiile pe care le-au îndurat atâția alți misionari.

Doamne, aprinde cu jarul dragostei sfinte pe mulți, ca să devină lumini peste veacuri! Amin!